

A

DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE LIBRARY

OF THE

GOVERNMENT SANSKRIT COLLEGE, CALCUTTA.

I.—THE VEDAS.

A.—SAÑHITA'.

No. 1. ऋग्वेद-संहिता। Rig-Veda Sañhitá. Substance, country-made paper, $8\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 766 (first ashtaka, 133; second ashṭaka, 93, *of which folia 71—82, inclusive, are wanting; third ashtaka, 76; fourth* ashtaka, 89; fifth ashtaka, 89; sixth ashtaka, 103; seventh ashtaka, 77; eighth ashtaka, 106, of which folia 81, 90, and 92—98, inclusive, are wanting). Lines, 7—9 on a page. Extent, 13,500 ślokas. Character, Debanágara. Date, Sk. 1721. Appearance, old; in parts worm-eaten, and some leaves torn. Verse. Generally correct. Incomplete.

The Sañhitá of the Rig-Veda, with accent marks in red ink. Each adhyáya is preceded by the corresponding portion of the Sarvánukramaní, giving its rishi, deity, number of verses, &c.

The splendid edition of the Rig-Veda by Professor Max Müller, and the several works written by European scholars relating to the Vedas, make it quite unnecessary to notice it at any length in a catalogue like this. A brief account in Sanskrit which follows has, however, been compiled, chiefly for Indian scholars unacquainted with European languages.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ अग्निं नव मधुच्छन्दा वैश्वामित्रो वायोवायव्यैन्द्रवायवमैत्रावरुणाश्विना द्वादशाश्विनैन्द्रवैश्वदेवसारस्वतास्तृचाः सप्तैताः प्रउगदेवताः ॥ हरिः ॐ ॥ अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजं ॥ होतारं रत्नधातमं ॥

End. समानी व आकूतिः समाना हृदंनि(?) वः ॥ समानमस्तु वो मनो यथा वः सुसहासति ॥ ४ ॥ ४० ॥

Colophon. इति अष्टमाष्टके अष्टमोऽध्यायः । शके १७११ ॥ प्रभवनामसंवत्सरे ॥ उत्तरायणे वैशाखे मासे शुक्लपक्षे ४ तिथौ रविवासरे स्वातिदीवसनक्षत्रे (?) सिद्धिनामयोगे शुभकर्णे (?) तद्दिन इदं पुस्तकं सान्योपनाम्ना राममट्टेन सुतात्मकमहादेवमट्टेन सुतविनायकेन लिखितं ॥ स्वार्थं परार्थं वा ॥ श्रीगजाननार्पणमस्तु ॥ श्री ॥

यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥
॥ छ ॥ जागेश्वर(?) प्रसन्नोऽस्तु ॥ श्री ॥

विवरणम् । ऋग्वेदसंहिता ऋक्समुदायात्मिका । ऋचश्च वृत्तबद्धा मन्त्रविशेषाः । इयञ्च संहिता एकविंशत्या शाखाभिर्विभक्ता, विभक्ता च पुनर्मण्डलैः, अष्टकैश्च । मण्डलानि च अनुवाकैः, अनुवाकाश्च सूक्तैर्विभक्ताः । अष्टकान्यपि अध्यायैः, अध्यायाश्च वर्गैर्विभक्ताः । तत्र मण्डलानि दश । प्रतिमण्डलम् अनुवाकानां संख्या यथा प्रथमे मण्डले चतुर्विंशतिर्द्वितीये चत्वारस्तृतीयचतुर्थयोः प्रत्येकं पञ्च, पञ्चमषष्ठसप्तमेषु प्रत्येकं षट्, अष्टमे दश, नवमे सप्त, दशमे द्वादश अनुवाकाः सन्ति । अनुवाकेषु विभिन्नसंख्यकानि सूक्तानि । संहितायां पुनः समासतो बालखिल्यव्यतिरिक्तानां सूक्तानां संख्या सप्तदशाधिकसहस्रं, बालखिल्यसहितानान्तु पञ्चविंशत्यधिकसहस्रम् । तथाहि प्रथमे मण्डले एकनवत्यधिकं शतं, द्वितीये त्रिचत्वारिंशत्, तृतीये द्विषष्टिः, चतुर्थे अष्टपञ्चाशत्, पञ्चमे सप्ताशीतिः, षष्ठे पञ्चसप्ततिः, सप्तमे चतुरधिकं शतं, अष्टमे त्र्यधिकं शतं, नवमे त्रयोदशाधिकं शतं, दशमे एकनवत्यधिकं शतं, इति मिलित्वा सप्तदशाधिकसहस्रम् । सूक्तानां कानिचित् 'आप्री' इत्यभिधीयन्ते । आप्रीसूक्तानां देवतास्तु—१ इध्मः समिद्धो वाग्निः । २ तनूनपात् । ३ नराशंसः । ४ इळः । ५ बर्हिः । ६ देवीर्द्वारः । ७ उषासानक्ता । ८ दैव्यौ होतारौ प्रचेतसौ । ९ तिस्रो देव्यः सरस्वतीळाभारत्यः । १० त्वष्टा । ११ वनस्पतिः । १२ स्वाहाकृतिः इत्येताः । आप्रीसूक्तानां संख्या एकादश, दशसु मण्डलेषु दश, अन्यदेकं प्रैषकाप्रीसूक्तं खिलान्तर्गतमैषाध्याये द्रष्टव्यम् । आप्रीसूक्तानामप्येषु एकादश

अथामण्डल-दर्शिनस्तु छन्दस्सूक्ता महासूक्ताय कथ्यन्ते। या ऋक् येन छन्दसा निबद्धा, तत् तस्याः छन्दः। छन्दांसि गायत्र्यादीनि वृत्तानि, ऋक्संहितायां गायत्री-उष्णिक्-अनुष्टुप्-बृहती-पंक्ति-त्रिष्टुप्-जगती-अतिजगती-शक्वरी-अतिशक्वरी-अष्टि-अत्यष्टि-धृति-अतिधृतय इति चतुर्दश प्रसिद्धानि वृत्तानि सन्ति। सन्ति चान्यान्यप्येकपदा द्विपदा-प्रगाथरूपाणि वृत्तानि। दशाक्षरात्मिका ऋक् एकपदा, विंशत्यक्षरात्मिका द्विपदा, द्वाभ्यां च प्रगाथः। प्रगाथानामपि काकुभ-बार्हतादिभेदेन पञ्च भेदाः। तत्र गायत्र्यां ऋच. ४१, उष्णिहि १०४१, अनुष्टुभि ८५५, बृहत्यां -१८१, पंक्त्यां ३१२, त्रिष्टुभि ४९, जगत्यां ४४४८, अतिजगत्यां १०१०, शक्वर्यां १९, अतिशक्वर्यां ९, अष्ट्यां ६, अत्यष्ट्यां ८२, धृत्यां २, अतिधृत्यां १, एकपदायां ६, द्विपदायां १७, बार्हतप्रगाथे १९४, काकुभप्रगाथे ५५, महाबार्हतप्रगाथे २५५, मिलित्वा १०४०२।

शाकलसंहितायां ऋचा-मन्त्रसंख्या तु द्वात्रिंशत् सहस्राधिकचतुर्लक्षाणि।

प्रतिमण्डलं ऋषि-सूक्तसंख्याविशेषो यथा।—

प्रथममण्डलम्।

प्रथमतः—१ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १९ वर्गपर्यन्तं प्रथमं मण्डलं।

तत्र सूक्तसंख्या—१९१। अनुवाकसंख्या २४

ऋषिः।	तत्संख्या।	सूक्तसंख्या।	ऋषिः।	तत्संख्या।	सूक्तसंख्या।
मधुच्छन्दाः (वैश्वामित्रः)	१	१०	सव्यः	१	७
जेता	१	१	नोधाः (गौतमः)	१	७
मेधातिथिः (काण्वः)	१	१२	पराशरः	१	९
शुनःशेपः हिरण्यस्तूपः	२	५	गौतमः (राहूगणः)	१	२०
कण्वः (घौरः)	१	८	कुत्सः	१	५
प्रस्कण्वः (काण्वः)	१	७	कश्यपः	१	१
			वृषाश्वः, अम्बरीषः, सहदेवः, भयमानः, सुराधसः (राजर्षयः)	५	

ऋषिः।	तत्संख्या।	सूक्तसंख्या।
कुत्सः	१	४
त्रितः } कुत्सो वा }	॰	१
कुत्सः	१	१०
कक्षीवान्	१	१५
परुच्छेपः	१	१३
दीर्घतमाः	१	२५
अगस्त्यः	१	२४
अगस्त्यः, लोपामुद्रा, अन्तेवासी ब्रह्मचारी	१	१
विषशंकावानगस्त्यः	१	१
		१९१

दितीयमण्डलम्।

१ अष्टके, ५ अध्यायस्य, १० वर्गतः—२ अष्टके, ८ अध्यायस्य, १९ वर्गपर्यन्तं द्वितीयं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या ४३, अनुवाकसंख्या ४।

मण्डलस्यास्य द्रष्टा—गृत्समद आङ्गिरसः।

तृतीयमण्डलम्।

२ अष्टके, ८ अध्यायस्य, २२ वर्गतः—३ अष्टके, ४ अध्यायस्य, ११ वर्गपर्यन्तं तृतीयं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या ६२, अनुवाकसंख्या ५।

एतत्सूक्तस्य मण्डलस्य द्रष्टा विश्वामित्र ऋषिः।

चतुर्थमण्डलम्।

३ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १२ वर्गतः—३ अष्टके, ८ अध्यायस्य, ११ वर्गपर्यन्तं चतुर्थं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या ५८, अनुवाकसंख्या ५।

मण्डलद्रष्टा ऋषिर्वामदेवः।

पञ्चममण्डलम्।

३ अष्टके, ८ अध्यायस्य, १२ वर्गतः—४ अष्टके, ४ अध्यायस्य, २४ वर्गपर्यन्तं पञ्चमं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या ८७, अनुवाकसंख्या ६।

मण्डलद्रष्टारौ इषगविष्ठिरादयो आत्रेयौ।

षष्ठमण्डलम्।

४ अष्टके, ५ अध्यायस्य, १५ वर्गतः—५ अष्टके, १ अध्यायस्य, २९ वर्गपर्यन्तं षष्ठं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या ७५, अनुवाकसंख्या ६।

मण्डलद्रष्टा भरद्वाज ऋषिः।

सप्तममण्डलम्।

५ अष्टके, १ अध्यायस्य, २९ वर्गतः—५ अष्टके, ७ अध्यायस्य, ८ वर्गपर्यन्तं सप्तमं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या १०४, अनुवाकसंख्या ६।

मण्डलद्रष्टा ऋषिर्वसिष्ठः।

अष्टममण्डलम्।

५ अष्टके, ७ अध्यायस्य, १० वर्गतः,—६ अष्टके, ७ अध्यायस्य, १५ वर्गपर्यन्तं अष्टमं मण्डलम्। तत्र सूक्तसंख्या १०३, अनुवाकसंख्या १०।

ऋषिः।	तत्संख्या।	सूक्तसंख्या।
प्रगाथः (घौरः, काण्वो वा), मेधातिथि, मेध्यातिथी (काण्वौ), आसंगः, शश्वती	५	१
मेधातिथिः, प्रियमेधः	२	१
मेध्यातिथिः	१	१
देवातिथिः	१	१
ब्रह्मातिथिः	१	१
वत्सः	१	१
पुनर्वत्सः	१	१
सध्वंसः	१	१
शशकर्णः	१	१
प्रगाथः	१	१
वत्सः	१	१
पर्वतः	१	१
नारदः (मेध्यातिथ्याद्या नारदान्ता ऋषयः काण्वाः)	१	१
गोषूक्त्यश्वसूक्तिनौ	२	२
हरिंबिठिः	१	२
सौभरिः	१	४
विश्वमनाः	१	२
विश्वमना वा व्यश्वः	१	१
मनुः (वैवस्वतः)	१	५

ऋषिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
मेधातिथिः	१	१
मेध्यातिथिः	१	१
नीपातिथिः	१	१
श्यावाश्वः	१	४
नाभाकः	१.	२
नाभाकः, अर्चनाना	२	१.
विरूपः	१	२
विमोकः (काण्वः)	१	१
वम्रः	१	१
त्रितः	१	१
प्रगाथः	१	१
प्रस्कण्वः (काण्वः)	३	१
पुष्टिगुः (काण्वः)	१	१
श्रुष्टिगुः (काण्वः)	१	१
आयुः (काण्वः)	१	१
मेध्यः (काण्वः)	१	१
मातरिश्वा (काण्वः)	१	२
कृशः (काण्वः)	१	२
पृषध्रः (काण्वः)	१	१
मेध्यः (काण्वः)	१	२
सुपर्णः (काण्वः)	१	१
भर्गः, प्रागाथः (काण्वः)	२	४
कलिः	६	१
मत्स्यो,मान्यः मत्स्यो वा	२	१
प्रियमेधः	१	२
पुरुहन्मा	१	१
सुदीतिपुरुमीळ्हौ तयोर्वान्यतरः	२ वा १	१
हर्यतः	१	१
गोपवनः, सप्तवध्रिः वा.	१	१
गोपवनः	१	१
विरूपः	१	१
कुरुसुतिः (काण्वः)	१	२
कृत्नुः	१	१
एकद्यूः	१	१
कुसीदी	२	४
उशनाः (काव्यः)	१	१
कृष्णः	१	१
कृष्णः, विश्वको वा कार्ष्णिः	२	१
कृष्णः, द्युम्नीकः प्रियमेधो वा	२	१
नोधा	१	१
नृमेधः-पुरुमेधौ	२	२
अपाला	१	१
श्रुतकक्षः सुकक्षो वा	१	१
सुकक्षः	१	१
बिन्दुः पूतदक्षो वा	१	१

ऋषिः ।	मन्त्रसंख्या ।	सूक्तसंख्या ।
वैखानसाः,	१	१
भरद्वाजः, कश्यपः, गौतमः, सप्तर्षयः, अत्रिः, विश्वामित्रः, जमदग्निः, वसिष्ठः पवित्रो वा	१४	१
वत्सप्रिः	१	१
हिरण्यस्तूपः	१	१
विश्वामित्रपुत्रः रेणुः	१	१
विश्वामित्रपुत्रः ऋषभः	१	१
हरिमन्तः	१	१
पवित्रः	१	१
कक्षीवान्	१	१
कविः	१	४
वसुः	१	४
पवित्रः	१	१
प्रजापतिः	१	१
वेनः	१	१
इमंचेद्रष्टार ऋषिगणाकय., अत्रिः, गृत्समदश्च	४	१
कविपुत्र उशनाः	१	२
वसिष्ठः	१	१
मरीचिपुत्रः कश्यपः	१	२
नोधा	१	१
कण्वः	१	१
प्रस्कण्वः	१	१

ऋषिः ।	मन्त्रसंख्या ।	सूक्तसंख्या ।
दिवोदासराजर्षिपुत्रः प्रतर्दनराजर्षिः	१	१
वसिष्ठः, तत्पुत्राः इन्द्रप्रमतिः, वृषगणः, उपमन्युः, व्याघ्रपात्, शक्तिः, कर्णश्रुत्, मृळीकः, वसुक्रः, पराशरः कुत्सः	११	१
सूर्यागिरेः पुत्रः अम्बरीषः राजर्षिः	१	१
भरद्वाजपुत्रः ऋजिश्वा	१	१
रेभः, सूनुः,	२	१
श्यावाश्वपुत्रः अर्धायुः ययातिर्नाहुषः, नहुषो मानवः, मनुः साम्वरणः, प्रजापतिः वैश्वामित्रः	६	१
त्रितः	१	१
द्वितः (आप्त्यः)	१	१
पर्वत-नारदौ अथवा शिखण्डिन्यौ अप्सरसौ	२	४
अग्निः चक्षुः मनुः चक्षुःपुत्रः अग्निः	४	१

ऋषिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
भरद्वाजः, कश्यपः, गौतमः, अत्रिः, विश्वामित्रः, जमदग्निः, वसिष्ठः	७	१
गौरिवीतिः शक्तिः, उरुः, ऋजिश्वा, ऊर्ध्वसद्मा, कृतयशाः, ऋणञ्चयः	७	१

ऋषिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
धिष्ण्याः अग्नयः ऋषयः	१	१
वरुण-प्रमदस्त्रा	२	१
पवित्रपुत्रः अज्ञातः	१	१
मित्रः	१	१
कश्यपः	१	२

दशममण्डलम् ।

७ अष्टके, ७ अध्यायस्य, २९ वर्गतः—८ अष्टके, ८ अध्यायस्य, ४९ वर्गपर्यन्तं दशमं मण्डलम् ।
(अत्रैव ग्रन्थसमाप्तिः) । तत्र सूक्तसंख्या १९१, अनुवाकसंख्या १२ ।

ऋषिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
त्रितः-आप्त्यः	१	९
त्रिशिराः-त्वाष्ट्रीपुत्र	१	१
अम्बरीषपुत्रः सिन्धुद्वीपः अथवा त्रिशिराः	१	१
वैवस्वतकन्या यमी	१	१
हविर्धानः-(आङ्गिपुत्र)	१	२
विवस्वान्(अदितिपुत्र) वा हविर्धानः	१	१
यमः वैवस्वतपुत्रः	१	१
यमपुत्राः पर्यायेण: शंखः, दमनः, देवश्रवाः, संकुसुकः, मथितः	५	१
विमदः-ऐन्द्रः प्राजापत्यो वा वासुक्री वा वसुकृत्	१	७

ऋषि ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
वसुक्रः	१	१
ऐन्द्री वसुक्रपत्नी	१	१
कवषः (इलूषपुत्रः)	१	४
अक्षः (मौजवान्) वा कवषः	१	१
लुशः (धानाकपुत्रः)	१	१
अभितपः (सूर्यपुत्र)	१	१
इन्द्रः (मुष्कवान्)	१	१
घोषा (कक्षीवद्राजपुत्री)	१	१
घोषापुत्रः सुहस्त्यः	१	१
कृष्णः	१	१
वत्सप्रिः (भालन्दनः)	१	२
सप्तगुः		१
वैकुण्ठ इन्द्रऋषिः	१	[illegible]
अग्निः सौचीकः	१	१

ऋषिः ।	मन्त्रसंख्या ।	सूक्तसंख्या ।
अष्टादंष्ट्र (वैरूपः)	१	१
नभप्रभेदः (वैरूपः)	१	१
शतप्रभेदः (वैरूपः)	१	१
सध्रिः (वैरूपः)	१	१
धर्मः (तापसः)	१	१
उपस्तुतः (वार्ष्टिहव्यः)	१	१
अग्नियुतः (स्थौरः) अग्नियूपो वा	१	१
भिक्षुः	१	१
उपचयः	१	१
लवः (ऐन्द्रः)	१	१
हिरण्यगर्भः (प्राजापत्यः)	१	१
चित्रमहा (वासिष्ठः)	१	१
वेनः	१	१
अत्रिः	२	१
वागाम्भृणी	१	१
कुल्मलबर्हिषः (शैलूषिः), अंहोमुग् वा (वामदेव्यः)	१	१
कुशिकः (सौभरः) रात्रिर्वा भारद्वाजी	१	१
विहव्यः	१	१
प्रजापतिः (परमेष्ठी)	१	१
यज्ञः (प्राजापत्यः)	१	१
सुकीर्तिः (काक्षीवतः)	१	१
शकपूतः (नार्मेधः)	१	१

ऋषिः ।	मन्त्रसंख्या ।	सूक्तसंख्या ।
सुदा (पैजवनः)	१	१
मान्धाता (यौवनाश्वः)	१	१
कुमारः (यामायनः)	१	१
मुनयः (वातरशनाः)	१	१
सप्तर्षयः (एकर्चाः)	१	१
अङ्गः (औरवः)	१	१
विश्वावसुः (देवगन्धर्वः)	१	१
अग्निः (पावकः)	१	१
अग्निः (तापसः)	१	१
शार्ङ्गाः (शृङ्गिपुत्राः जरितादयश्चत्वारः)	४	१
अत्रिः (सांख्यः)	१	१
सुपर्णः (तार्क्ष्यपुत्रः), ऊर्ध्वकृशनो वा यामायनः	१	१
इन्द्राणी	१	१
देवमुनिः (ऐरम्मदः)	१	१
सुवेदा (शैरीषिः)	१	१
पृथुः (वैन्यः)	१	१
अर्चन् (हैरण्यस्तूपः)	१	१
मृळीकः	१	१
श्रद्धा (कामायनी)	१	१
शासः (भारद्वाजः)	१	१
इन्द्रमातरः	१	१
यमी	१	१
शिरिम्बिठः	१	१
केतुः (आग्नेयः)	१	१
भुवनः (आप्त्यः) वा साधनः (भौवनः)	१	१

ऋषिः।	तत्संख्या।	सूक्तसंख्या।
चक्षुः (सूर्य्यपुत्रः)	१	१
शची (पौलोमी)	१	१
पूरणः (वैश्वामित्रः)	१	१
यक्ष्मनाशनः (प्राजापत्यः)	१	१
रक्षोघ्नः (ब्राह्म)		
विहव्यः प्रचेताः कपोतः (नैर्ऋतः)	४	४
ऋषभः (वैराजः) वा (शाक्वरः)	१	१
विश्वामित्र-जमदग्नी	२	१
अनिलः (वातायनः)	१	१
शबरः (काक्षीवतः)	१	१
विभ्राट्	१	१
इटः (भार्गव)	१	१
संवर्त्तः	१	१
ध्रुवः	१	१
अभीवर्त्तः	१	१
ऊर्द्धग्रावा	१	१
आर्बुदिः	१	१
सूनुः (ऋभुपुत्रः)	१	१
पतङ्गः	१	१
अरिष्टनेमिः	१	१
शिबिः प्रतर्दनः, वसुमनाः वा	१	१
जयः (ऐन्द्रः)	१	१
प्रथः (वासिष्ठः) सप्रथो वा (भारद्वाजः)	१	१
तपुर्मूर्धा (बार्हस्पत्यः)	१	१
प्रजावान् (प्राजापत्यः)	१	१
त्वष्टा, गर्भकर्ता, विष्णुर्वा सत्यधृतिः	१	१
उलः (वातायनः)	१	१
वत्सः	१	१
श्येनः	१	१
सार्पराज्ञी	१	१
अघमर्षणः (मधुच्छन्द पुत्र)	१	१
संवननः	१	१

सर्व्वानुक्रमणीविवरणाध्याये सर्व्वानुक्रमणीप्रसङ्गे प्रदर्शितं भविष्यति।

ऋग्वेदसंहितायां सूक्तानि कानिचिद्देवगुणस्तुतिविषयाणि, कानिचिच्च धनधान्य-जयारोग्यसन्ततिपशुलाभादिप्रार्थनापराणि। तथा क्वचिदेकेन सूक्तेनैव, क्वचिद्वा द्वे, कदाचिद्वा त्रय देवताः स्तूयन्ते प्रार्थ्यन्ते वा, क्वचिच्च बहुभिः सूक्तैरेकैव देवता स्तूयते प्रार्थ्यते वा, देवतासु चेन्द्राग्न्योरेवाभ्यधिकावृत्तिः, तथाहि प्रथमाष्टके एकविंशत्यधिकशत-सूक्तेषु सप्तत्रिंशता सूक्तैरग्निः स्तूयते चतुश्चत्वारिंशता चेन्द्रः। अवशिष्टानां तु द्वादशसूक्तैर्मरुतः, एकादशसूक्तैरश्विनौ, चतुर्भिरुषाः, चतुर्भिश्च विश्वेदेवाः स्तूयन्ते इत्येवं रीत्यान्यासामपि देवतानां स्तुतिरस्ति। सर्व्वेष्वेवाष्टकेष्वेवमेव।

विषयः। दर्शपौर्णमासादिसङ्गता मन्त्राः।

No. 2. ऋग्वेद-संहिता । Rig-Vedá Saṅhitá. This manuscript contains only the first four ashṭakas. Substance, country-made paper, 8¾ × 3½ inches (first three ashṭakas), 7¾ × 3½ inches (fourth ashṭaka). Folia, first ashṭaka, 136; second ashṭaka, 122; third ashṭaka, 111; fourth ashṭaka, 84. Lines on a page, 6—8 in the first three ashṭakas, and 9—10 in the fourth ashṭaka. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old, and in parts decayed and torn. At the end of the first and the beginning of the fourth ashṭaka are found impressions in red ink of the name "Claud Martin" in large Roman capital letters.

No. 3. ऋग्वेद-प्रथमाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper 8¾ × 4 inches. Folia, 120. Lines, 8 on a page Extent, 1,650 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Correct. Complete.

The pada text of the first ashṭaka of the Rig-Veda. It does not give the accent marks.

Beginning. श्रीगणाधिपतये नमः ॥ श्रीराम वेदव्यासाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ हरिः ॥ ओम ॥ अग्निं । ईळे । पुरःऽहितम् । यज्ञस्य + + ॥ ऋत्विजं । होतारं । रत्न॰ धातमम् ।

End. मा । सा । ते । अस्मत् । सु॰मतिः । वि । दसत् वाज॰ प्रमह । सं । इष । वरं त । आ । न॰ । भज । मघ॰वन् । गोषु । अर्यः । मंहिष्ठाः । ते । सध॰माद । स्याम ॥ १९ ॥ हरि ओम ॥

Colophon. इति प्रथमाष्टके अष्टमोऽध्याय ॥ शके (?)॥ विश्वावसु-नाम-संवत्सरे फाल्गुणशुक्लदशम्या गुरुवासरे प्रथमाष्टकः समाप्तः ॥ श्रीलक्ष्मीनृसिंहार्पणमस्तु ॥ ६ ॥ ६ ॥ ६ ॥ श्रीरामवेदव्यासाय नम. ॥

विवरणम् । ऋग्वेदीयप्रथमाष्टकस्य पदपाठ ।

अत्र खलु प्रथमाष्टकस्था॰ सर्वा ऋच॰ पदच्छेदेन निर्दिष्टा॰ । अत्र स्वरचिह्नानि न सन्ति ।

No. 4. ऋग्वेद-द्वितीयाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper, 8¾ × 4 inches Folia, 126. Lines, 8 on a page. Extent, 1,750 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned Appearance, old. Correct. Complete, except the last rich, which is wanting

The pada text of the second ashṭaka of the Rig-Veda, without the accent marks.

Beginning. श्रीनारसिंहाय नमः । श्रीवेदव्यासाय नमः ॥ हरिः । ॐ ।
प्र । वः, पां तं । रघु॰मन्यव. । अंध. । यज्ञं । रुद्राय ।
मीळ्हुषे । भरध्वं दिवः । अस्तोपि । असुरस्य । वीरैः ।
इषुध्याऽइव । मरुतः । रोदस्योः ॥

End. सः । होता । यस्य । रोदसी इति । चित् । उर्वी इति ।
यज्ञं॰ यज्ञं । अभि । वृधे । गृणीतः । प्राची इति । अध्वराऽ
इव । वसूतुः । सुमेके इति सु॰ मेके । ऋतवरी इत्यृत॰
वरी । ऋत॰ जातस्य सत्ये इति ।०॥ ८ । २० ॥ ६ ॥

Colophon. द्वितीयाष्टके अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ । ६ ॥ ६ ॥
॥ शके (?) पराभवनाम संवत्सरे उत्तरायणे वसन्त ऋतौ चैत्र-
मासे कृष्णपक्ष द्वितीयायां तिथौ मान्दिर (?) रविवासरे श्रीलक्ष्मी-
नृसिंह(?)प्रेर्णया (प्रेरणया ?)श्रीलक्ष्मीनृसिंह(?) प्रीत्यर्थं आत्मार्थं
परोपकारार्थं अनन्तदेवेनलिखितं श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।
भग्नपृष्ठकटिग्रीव तब्ध (?) दृष्टिरधोमुख ।
कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ १
अपद्धो वा सुपद्धो वा (?) मम दोषो न विद्यते ॥ ६ ॥ ६ ॥ ६ ॥

विवरणम् । ऋग्वेदीय द्वितीयाष्टकस्य पदपाठः ।

अत्रापि पूर्ववत् द्वितीयाष्टकस्य सर्वा ऋचः पदच्छेदेन निर्दिष्टाः । अत्रापि स्वरचिह्नानि न सन्ति ।

No. 5. ऋग्वेद-तृतीयाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 76. Lines, 9—14 on a page. Extent, 1,300 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old and slightly worm-eaten. *Correct. Incomplete.*

The pada text of the third ashtaka of the Ṛig-Veda, with accent marks.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुचरणभ्यो नमः ॥ हरि ॐम् ॥
प्र । ये । गाव. । भूमिऽष्टस्य । धासे. आ । मातरां
विविशुः । सप्त । वाणीः । परिऽचिता । पितरां । सं । पुरोह
इति । प्र सुसाते इति दीर्घं । आयुः । प्रऽयन्ते ।

End. (अन्तो नास्ति)

विवरणम् । ऋग्वेदीयतृतीयाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः ।

No. 6. ऋग्वेद-चतुर्थाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 86. Lines, 9—12 on a page. Extent, 1,500 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1859. Appearance, old. Correct. Complete.

The pada text of the fourth ashṭaka of the Ṛig-Veda, with accent marks.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।
श्रीदुर्गादेवतायै नम । हरिः ।
त्वां । अग्ने । हविष्मंतः । देवं । मर्तासः । ईळते । मन्ये ।
त्वा । जातऽवेदसं । सः । हव्या । वक्षि । आनुषक् ।

End. सरस्वति । अभि । नः । नेषि । वस्यः । मा । अप । स्फरीः ।
पयसा । मा । नः । आ । धक् । जुषस्व । नः ।
सख्या । वेश्या । च । मा । त्वत् । क्षेत्राणि । अरणानि ।
गन्म ॥१२॥

Colophon. इति चतुर्थाष्टके अष्टमोऽध्यायः ।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु । संवत् १८५९ श्रीमुखनाम-संवत्सरे भाद्रपद कृष्ण-१०-भौमवासरे तद्दिने लिखितं वैजनाथभटभाक्ते (?) पुस्तकं ।

याद्दृशं पुस्तकं दृष्टं ताद्दृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥ श्री ॥ छ ॥ श्री ॥ राम ।

विवरणम । ऋगाम्नाये चतुर्थाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः ।

No. 7. ऋग्वेद-पञ्चमाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches Folia, 95 Lines, 9—12 on a page Extent, 1,500 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1861. Appearance, old Complete.

The pada text of the fifth ashtaka of the Ṛig-Veda, with accent marks.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐम् ॥
स्तुषे । नरा । दिवः ॥ अस्य । प्रऽसंता । अश्विना । हुवे ।
जरमाणः । अर्कैः । या । सद्यः । उस्राः । विऽउषि ॥ ज्मः ।
अंतान् । युयूषतः । परि । उरु । वरांसि ।

प्रनः । हि । क्रं । रथः । अध्वरेषु । प्रनात् । प्र । होता । नव्यः । प्र । सतुसिं । खां । प्र । अध्ये । तुम्नं । प्रिप्र यस्व । अग्नर्थं । प्र । सोमंगं । ष्वा । प्रभुस ॥ ११ ॥ इति पञ्चमाष्टक (?) समाप्तः ।

Colophon. इतिपञ्चमाष्टके षष्ठमोऽध्यायः ॥ श्री (?) ॥ पञ्चमाष्टक (?) समाप्तं । संवत् १८६१ भवनामसंवत्सरे चैत्रकृष्णचतुर्थीसोमवासरे तद्दिन भाले उपनामकवैजनाथेन स्वार्थं परोपकारार्थंच । अष्टकनाथ प्रसन्न (?) ।

विवरणम् । ऋग्वेदीयपञ्चमाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः ।

No. 8. ऋग्वेदषष्ठाष्टकपदपाठः । Substance, country-made paper, 8¼ × 4 inches. *Folia*, 95. *Lines*, 9 to 11 in a page. *Extent*, 1,500 *ślokas*. *Character*, Devanágara. *Date*, Samvat 1861. *Appearance*, old and slightly worm-eaten. Correct. Complete.

The Pada text of Ashtaka *vi*, with *accents* marked.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । श्रीगुरुचरणाभ्यां नमः ॥ हरिः ॐम् ॥ यः । इन्द्र । सोमऽपातमः । मदः । शविष्ठ । चेतति । येन । हंसि । नि । अत्रिणं । तं । ईमहे ।

End. पवस्व । वाजऽसातये । विप्रस्य । गृणतः । वृधे । सोम । रास्व । सुऽवीर्यं । ११

Colophon. इति षष्ठाष्टके षष्ठमोऽध्यायः ॥ ॥
संवत् १८६१ भवनाम संवत्सरे फाल्गुन कृष्ण ० गुरुवासरे तद्दिने भाले उपनामक वैजनाथेन लिखितं स्वार्थं पारोपकारार्थंच ॥ श्री(?)॥

विवरणम् । ऋग्वेदीयषष्ठाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः ।

No. 9. ऋग्वेदाष्टमाष्टकपदपाठः । Substance, country-made paper, 8¼ × 4 inches. Folia, 54. Lines, 7 or 8 in a page. Extent, 800 ślokas. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Correct. Incomplete.

The Pada text of the first four Adhyáyas of the eighth Ashtaka, with the accent marks.

Beginning. श्री गणेशाय नम. ॥ हरिः । ॐम् ॥ प्र । होमं । प्रातः । सुदान । प्रभाऽवित ।

End. ऋद्वंयः । धायमानाः ॥ ११ ॥

Colophon. इत्यष्टमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः । हरिः । ॐम् । श्री? ॥ ह ॥ श्री ? ॥ ह ॥ राम ॥ जय । राम ॥ वैजनाथभट्टेन लिखितं । यदा· चिपीयि (?) अङ्गिरसनाम संवत्सरे श्रावणे शुभनवमीबुधवा (?) तद्दिने लिखितं ।

विवरणम् । ऋग्वेदीयाष्टमाष्टके प्रथमाध्यायावधिकचतुर्थाध्यायपर्यन्तग्रन्थस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः ।

No. 10. ऋग्वेद पदपाठः This codex includes four incomplete manuscripts, marked respectively (A), (B), (C), and (D).

(A) ऋग्वेद-द्वितीयाष्टक-पदपाठः Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 49. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanágara Date, not mentioned Appearance, old. Verse. Correct. Incomplete.

The Pada text of the second Ashtaka, with accent marks.

Beginning. यत् । वः । दियुत् । रदति । किवि । रदवी । रिणाति पश्वः । सुधिताइऽइव । बर्हणा ।

End. डेधुः । भयः । दुधे । मेविरः । पूत १ दक्षः । दिवः सु । बन्धुः । उर्दरा । इषिरः

Colophon.

विवरणम् । ऋग्वेदद्वितीयाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः असम्पूर्णः ।

(B) ऋग्वेद द्वितीयाष्टकपदपाठः Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Verse Correct. Incomplete.

The Pada text of the second Ashtaka, with accent marks.

Beginning. त्वं । न श्रिजः । द्व व यो । घोपाः । इव । शं से । अर्जुनस्य । नमे । भ्रावः । पुष्पे ।

(C) ऋग्वेद पञ्चमाष्टकस्य पदपाठः Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{3}{4}$ inches Folia, 61. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanágara Date, not mentioned Appearance, old Verse. Correct. Incomplete.

Beginning. वाय । डा यर्थे । सुऽदासे । हव्ये ति । पड्डी इति । इयंवा । दुवजिम ।

End. त्वां कामया। गिरा। पुरुस्था। वि। साहृष्। श्वसि। विश्वः। दिवाः। श्वसुं। प्रभुः॥

विवरणम्। ऋग्वेद प्रथमाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः असम्पूर्णः।

(D) ऋग्वेद-पष्ठाष्टक-पदपाठः। Substance, country-made paper, 8 × 3¾ inches. Folia, 44. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat 1783 Verse. Correct. Incomplete.

Beginning. इहं। प्रमेष्ठं। धामेस्य। मनः यत्र। वि। मद। इन्दुः॥ विश्वेतसः।

End. पवस्व। वाजसातये। विप्रस्य। गृणतः। हर्षे। सोमवास्य सुवीर्यं। ११।

Colophon. इति षष्ठाष्टके अष्टमोऽध्यायः समाप्तः। इदं पुस्तकं गाङ्कोपनाम भातुदेवभट्टसुतभुवनेश्वरेण लिखितं। सरस्वति नमस्तुभ्यं वरदे काम रूपिणि। विद्यारम्भं करिष्यामि सिद्धिर्भवतु मे सदा। संवत् १७८३।

विवरणम्। ऋग्वेदषष्ठाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः असम्पूर्णः।

No. 11. ऋग्वेद पदपाठः। Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 79 (of which folia 1—60 are wanting). Lines 10 to 12 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, and writing effaced. Prose. Correct. Incomplete.

The Padapátha of the first Ashtaka of the Ṛig-Veda Sañhitá, with the accents marked.

विवरणम्। ऋग्वेदीय प्रथमाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः। आद्यन्तखण्डितमिदं।

No. 12. लक्ष्मीसूक्तम्। Substance, country-made paper, 5 × 2½ inches. Folia, 6, of which the first is wanting. Lines, 6 or 7 in a page. Character, Devanágara. Appearance, old, decayed, torn, and writing effaced in parts. *Verse. Correct. Complete.*

A sukta or hymn belonging to the *Khilas* of the Ṛig-Veda.

Beginning. प्रथमपत्रस्य खण्डितत्वात् प्रारम्भवाक्यमुद्धर्तुमशक्यम्।

End. सरसिज निलये सरोज हस्ते (?) धवलतरांशुकगन्धमाल्यशोभे। भगवति हरिवल्लभे मनोज्ञे त्रिभुवनभूतिकरि (?) प्रसीद मह्यम्।

Colophon. इति श्री ऋक्परिशिष्टं समाप्तम्॥

विवरणम्। ऋक्परिशिष्टं नाम ऋग्वेदीयशिखान्तर्गतं ऋक्छन्दोदेवतादिप्रार्थनाविषयकं सूक्तं।

No. 13. ऋक्परिशिष्टम्। Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 9 in a page, the last page containing 10 lines. Extent, about 295 ślokas Character, Devanágara. Date, Samvat 1821. Appearance, almost new; here and there a word or two illegible. Prose. Generally correct.

The *Rikparisishtam* is a sort of appendix to the Rig-Veda, consisting of four parts, which are respectively styled (1) निविद, (2) प्रैष, (3) पुरोरुच, and (4) कुन्ताप। The *nivids* (from नि × विद, to announce) are short formularies inserted in a liturgy and containing short invocations of the gods, inviting them to partake of the *soma* libation. The *praishas* (from प्र × इष, to wish) are the invitations of the presiding priest calling upon the assistant priests to commence a recitation or a ceremony. The *puroruchas* are also invocations of the gods, differing from the *nivids* in being chanted first and their number being limited to seven. The *kuntápas* are hymns repeated by a priest after he has finished the vrishákapi. "These songs do not bear a strictly religious character; they are praise-songs principally referring to Dakshina, and belong to that class of ancient poetry which bears the name *nárásamsi*."—*Dr. Haug.*

(1) Nivid—Beginning. अथनिविदः। अग्निर्देवेद्धः॥ अग्निः सुषमित् होता देववृतः॥

End. चिकित्वद्विश्वानरः पञ्चदश मरुतोदेवाश्चतुर्दशाग्निजातवेदा अष्टमं पृथक् पृथक् षोडश। इतिनिविदध्यायः।

विवरणम्। निवेदयतीति निपूर्व्वकात् विद धातोर्निविदिति पदं सिद्धं। निविदोनाम शस्त्रावरणमन्त्रविशेषाः, यथवे च प्रातसंध्यादिसायन्तनेषु सवनेषु यथाक्रमं शस्त्रेभ्यः प्राक्, तेषां मध्यतोऽवसाने च। निविदा संख्या एकादश। परशिष्ट ऋग्विवरणकारमते निवित्पुरो।

शाखाभेदे। ततश्च तन्मते पुरोरुचां मेलनेन निविदां संख्याष्टादश भवति।

(2) Praisha—Beginning. अथ प्रैषः॥ ॐम्॥

होता यक्षदग्निं समिधा सुषमिधा समिद्धं नाभा पृथिव्याः संगथे वामस्य॥

End. करत एवाश्विना सुपेशोम वीतां पिवतां मदेतां सोमं स्तोतर्यज ॥
इति प्रैषाध्यायः ।

विवरणम् । प्रपूर्व्वकादिच्छार्थकइष्धातोः प्रैष इति पदं सिद्धं । प्रैषा नाम मन्त्रविशेषा यज्ञकर्म्मसूपयोगमर्हन्ति । श्रूयते च पुरा खलु यज्ञो देवेभ्य अपागच्छत्, ततो देवाः प्रैषमन्त्रै स्तं प्रत्यानेतुमियेषुरिति तेषां प्रैषेति नामधेयं । अध्वर्युणा प्रेषितोमैत्रावरुणनामा पुरोहितः प्रैषाम्नायपरिगतान् सर्व्वान् प्रैषाननुब्रवीति । यज्ञभेदे च प्रैषाणां प्रकारो भिद्यते ।

(3) Purorúcha—Beginning. अथ पुरोरुचः ॥ वायुरग्रेगा यज्ञप्रीःसाकं-गन्मनसा यज्ञं ॥

End. वाचमहं देवीं वाचाग्निन् यज्ञे सुपेशसा । वातो हवामहे । इति पुरोरुचः समाप्तः (?)

विवरणम् । पुरोरुचोऽपि देवताज्ञानमन्त्राः, निविद्पुरोरुचामभेदे सत्यपि विशेषत्वं पुरोरुचामध्ययनमादौ कार्य्यम् । पुरोरुचां संख्या सप्त ।

(4) Kuntápa—Beginning. ओम् इदं जना उपश्रुत नराशंसस्तविष्यते ।
षष्टिसहस्राणवतिं च कौरमआरुशमेषु दद्महे ।

End. महां अभिशुरवाधते महतः साधुवोदन ॥ ९ ॥

इत्यथर्व्ववेदस्याः । इतिकुन्तापाध्यायः । संवत् १८८४ ॥

विवरणम् । माध्यन्दिने सवने वृषाकपिप्रवेशनानन्तरं ब्राह्मणाच्छंसिना पठ्यमानो मन्त्रः विशेषः कुन्तापः । तस्य च संख्या त्रिंशत् ऋचः (ऐ, ब्रा, ६०।९) । ताः खलु नाराशंसी, रैभी, पारिक्षिती, कारव्य, दिशांक्लृप्तिः, जनकल्पेन्द्रगाथा, ऐतशप्रलाप, प्रवह्लिका, आजिज्ञासेन्यः प्रतिराधो, देवनीथः, भूतेच्छदाहनंस्येतिनाम, भिन्नपेताः । तन्नामनिरुक्तेतिहासादिकमैतरेयब्राह्मणे सप्तमपञ्चिकायां प्रपञ्चितम् ।

No. 14. ऋग्वेद संहिता (सायन भाष्यसंपुटितं मूलम्) । Rig-Veda Sañhitá (the text together with the commentary of Sáyana). Substance, foolscap paper, 14¼ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 675. Lines, 23 to 25 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance good, but slightly worm-eaten. Prose and verse. Not very correct. Incomplete.

The manuscript contains the first four Adhyáyas of the first Ashtaka. Some portions of the commentary are wanting, *e.g.*, four *rich's* of the 25th *varga*, five of the 26th, five of the 27th, five of the 28th, and *six* of the 29th.

Beginning. ॐ नमोगणेशाय नमः। श्रीरामानुजाय नमः। वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे। यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥

End. तुंप श्वासुधौयत इति तुंपधयः कर्म्मण्यधिकरणे चेति कप्रत्ययः दासीभारादि।

Colophon. इति (?) मद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीर बुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण साय (?) मात्य (?) विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे प्रथमाष्टके चतुर्थोध्यायः।

विवरणम्। सायनभाष्यसंयुक्तिताया ऋक्संहितायाः प्रथमाष्टकस्य चतुर्थाध्यायपर्य्यन्तोग्रन्थः।

No. 15. ऋग्वेदसंहिता (पूर्व्ववत्)। Rig-Veda Sañhitá, with Sáyana's commentary. Substance, foolscap paper, 14½ × 9 inches Bound in book form. Pages, 439. Lines, 23 to 25 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned Appearance, good, but slightly worm-eaten. Prose and verse. Not very correct. Incomplete.

This codex contains the last four Adhyáyas of the first Ashtaka, with Sáyana's commentary on the parts.

Beginning. ॥ अथ ॥ ॐ यस्य (यस्य ?) विश्वसितं (निश्वसितं ?) वेदा योवेदेभ्योखिलं जगत्। निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरः (?)॥ अथ पंचमाध्याय आरंभ्यते (?)।

End. वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं (दं) निवारयन्। पुमर्थांश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तक श्रीवीर बुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण (?) सायनाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे प्रथमाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥०।

विवरणम्। भाष्यसहिताया ऋक्संहितायाः प्रथमाष्टकस्य पञ्चमाध्यायादष्टमाध्यायपर्य्यन्तोग्रन्थः।

No. 16. ऋग्वेदसंहिता (पूर्व्ववत्)। Rig-Veda Sañhitá. Substance, foolscap paper, 14½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 276. Lines, 29 to 40 in a page Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, good, but worm-eaten. Prose and verse. Not very correct. Incomplete.

The text of the second Ashtaka of the Rig-Veda Sañhitá, with the commentary of Sáyanácháryya. The text breaks off at the close of the 16th varga of the second Adhyáya of the second Ashtaka, but the commentary is continued to the end of the sixth Adhyáya.

Beginning. श्रीगणेशायनमः। वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे। यं नत्वा कृतकृत्याः स्यु (?) स्तं नमामि गजाननम्।

End. वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् (?)। पुमर्थांश्चतुरोदेया द्विद्यातीर्थमहेश्वरः।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तक श्रीवीरबुक्क-भूपाल साम्राज्यधुरेय (?) सायनाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये द्वितीयाष्टके षष्ठो (?) ध्यायः। छ॥ शुभमस्तु (?)। छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥

विवरणम्। पुस्तकेऽस्मिन् द्वितीयाष्टक-द्वितीयाध्यायषष्ठवर्गं पर्य्यन्तं मूलं वर्त्तते, भाष्यन्तु द्वितीयाष्टक-षष्ठाध्यायपर्य्यन्तस्य ग्रन्थस्य।

No. 17. ऋग्वेद संहिता (पूर्ब्ववत्)। Rig-Veda Sañhitá. Substance, foolscap paper, 14½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 308. Lines, 34 to 38 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, good. Prose and verse. Not correct. Incomplete

The Sañhitá of the third Ashtaka of the Rig-Veda, together with Sáyana's commentary.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्थां (?) मुपक्रमे। यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम्।

End. वेदास्य (?) प्रयानेनेत्यादि।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीरबुक्क भूपालसाम्राज्यधुरंधरेण श्रीसायणा (?) चार्य्येन विरचिते माधवीये वेदार्थे प्रकाशे ऋक्संहिता भाष्ये तृतीयाष्टके अष्टमोध्यायः समाप्तः॥ इति तृतीयाष्टकं सम्पूर्णम्।

विवरणम्। सायनभाष्यसम्बलितं ऋकसंहितातृतीयाष्टकम्।

No. 18. ऋग्वेदसंहिता (पूर्ब्ववत्) Rig-Veda Sañhitá. Substance, foolscap paper, 14½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 240. Lines,

32 to 34 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, good. Prose. Not correct. Incomplete.

The text of the fourth Ashtaka of the Rig-Veda Sañhitá, with the commentary of Sáyanácháryya.

Beginning. ॐ नमो ऋग्वेदाय यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलंजगत्।
निर्मीम (?) तमहं वंदे विद्यातीर्थं महेश्वरम्।

End. वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं नवारयन् (?) पुमर्थांश्चतुरोदेया
द्विद्यातीर्थं महेश्वरं (?) त (?)।

Colophon. इति श्रीमद्रा (?) राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीर
बुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण सायणा (?) चार्येण विरची-
(?) ते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये चतुर्थाष्टकेऽष्ट-
मोऽध्यायः। ॥ समाप्तः ॥ शुभमस्तु (?)। ॥ राम राम
राम राम ॥ क ॥ क ॥ क ॥

विवरणम्। सायनभाष्यसंयुक्तिं ऋक्संहिताचतुर्थाष्टकम्।

No. 19. सायनभाष्यं Sáyana Bháshyam. Substance, country-made paper, 11¾ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 856. Lines, 26 or 27 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat 1873. Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

The commentary of Sáyanácháryya on the first six Adhyáyas of the second Ashtaka of the Rig-Veda Sañhitá.

Beginning. ॐम। श्रीगणेशायनम। वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थाना-
मुपक्रमे। यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम्।

End. वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् (?)। पुमार्थांश्चतुरोदेया
द्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ क ॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तक श्रीवीरबुक्कभूपा-
लसाम्राज्य (?) सायनाचार्यं विरचिते माधवीये वेदार्थ-
प्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये द्वितीयाष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥ क ॥ क
सम्वत् १८०१ मीति मार्गशीर (?) शुक्लपक्षे शुक्र।

विवरणम्। द्वितीयाष्टकषष्ठाध्यायपर्य्यन्तस्य ग्रन्थस्य भाष्यम्।

No. 20. सायनभाष्यम्। Sáyana Bháshyam Substance, country-made paper, 12¼ × 5 inches. Folia, 133 Lines, 11 or 12 in a page. Character,

Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old and decayed. Prose. Correct. Incomplete.

The commentary of Sáyanácháryya on the second Ashṭaka of the Ṛig-Veda.

Beginning. ॥ ॐम् ॥ श्रीगणेशायनमः । वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थां (?) मुपक्रमे । यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ।

End. अस्य वामस्येति द्विपंचाशत् ऋचमष्टमं सूक्तं दैर्घतमसं । आग्नेय-मनुक्रमणिका ..... प्रश्नप्रतिवाक्यान्यत्र प्रायेण ब्रानमोचादर प्रशंसा ।

विवरणम् । द्वितीयाष्टकीय द्वितीयाध्यायस्यादित आरभ्य तदष्टकतृतीयाध्याय-त्रयोदश वर्गपर्य्यन्तस्य ग्रन्थस्य भाष्यम् ।

No. 21. सर्व्वानुक्रमः । Sarvánukramah. Substance, country-made paper, 8¼ × 3½ inches. Folia, 33 (of which 6 to 9 and 29 and 30, inclusive, are wanting). *Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat* 1846. Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

A complete index of the metres, deities, rishis, and numbers of the verses of the Ṛig-Veda hymns in the Sákala recension.

Beginning. श्रीगणेशायनमः । ॐ । अथ ऋग्वेदाम्नाये शाकलके सूक्तप्रतीक ऋक्संख्या ऋषिदैवतछन्दांस्यनुक्रमिष्यामो यथोपदेशम् ।

End. अनुष्टुमन्तु सं सं (?) चतुर्थ्यं संवननः संज्ञानमाद्याग्नेयी तृतीया त्रिष्टुप् ॥ ८ ॥ ६४ इत्यष्टमाष्टकः समाप्तः ।

Colophon. तदेतत् सूक्त सहस्रं सप्तदशकं सपादाधिकऋग्वेदपारायणपाठे शाकल्ये शैशिरीयके, नमः शौनकाय नमः शौनकाय । १ । इति कात्यायनप्रोक्तानुक्रमणिका समाप्तः (?) । शुभं भूयात् । श्रीः । । ६ । संवत् १८४६ रौद्र नाम संवत्सरे उत्तरायणे शिशि-रर्त्तौ (?) माघे मासि शुक्लपक्षे गुरुवासरे तद्दिनं (?) समाप्तं । गजाननम् ।

विवरणम् । ऋक् संहितायाः सूक्त प्रतीक ऋक्संख्या ऋषि दैवत छन्दसां कात्यायन कृतानुक्रमः । ग्रन्थारम्भे परिभाषायां वैदिकछन्दसां प्रत्येकशः लक्षणादिकं निरूपितम् । परिभाषा प्रथम.एकः पृ १ क । द्वितीयाष्टकः पृ ४ ख तृतीयाष्टकः १० ख । चतुर्थाष्टकः १४ ख । पञ्चमाष्टक पृ १७ क । षष्ठाष्टकः पृ ९० ख । सप्तमाष्टकः पृ १४ ख । अष्टमाष्टकः पृ २० ख ।

No. 22. सर्व्वानुक्रमदीपिका । Sarvánukrama-dípiká. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 263 (of which fol. 263 is wanting). Lines, 7 to 11 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old Prose Correct. Complete.

A commentary on the sarvánukrama of Kátyáyana by Ganesa Dokhala, son of Bhatta Kirshna.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। श्रीसरस्वत्यै नम.। श्रीगुरुभ्योनमः। श्रीकाशी विश्वेश्वराभ्यां नम'॥ हरिः ॐ॥

वक्रतुण्डं महेशाभं जगदम्बां सरस्वतीं। वेदव्रह्मगुरूंश्चैव प्रणतोस्मि यथाक्रमम्। वेदादिराज ऋग्वेदे विख्यातः पुरुषोमहान्। सैष नारायणः प्रोक्तस्तथावेदात्मने नमः। १। भट्टकृष्णः पिता यस्य जननी यक्मिनी सती। यस्यापत्नी महादेवी डोखलेत्युपनामक। २ परिभाषा (?) विभाग्याथ सर्व्वानुक्रमसेवच। गणेशाख्य स्तनोतीमां सर्व्वानुक्रमदीपिका। ॐम्। अथ ऋग्वेदाम्नाये शाकलके। अथशब्दो मङ्गले प्रस्तावे वा।

End. अथ ऋग्वेद इत्यादि ब्रतीया त्रिष्टुवन्तकं। इदं शाकमधीयानः प्रणवा.....। ऋक्संख्या १५८०। दश सहस्राणि पञ्चशतान्यशीतिः। अनुवाक्संख्या पञ्चाशीति (?) ग्रन्थ संख्या १०९०।

Colophon. गणेश डोखलेनेयं लिखिता दीपिकोत्तमा। बालबोधविसिद्धार्थं एवं अचणमुत्तमम्। १॥ गणेशडोखलेत्युपनामा, धर्म्मार्थसाधन मोचकामः। विद्वज्जनमनोहृद्रमणी रचिता दीपिकानुक्रमणी॥ २॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु। श्रीकाराः शतं १००। छ।

विवरणम्। गणेशडोखलविरचिता कात्यायनसर्व्वानुक्रमस्य दीपिकाख्या-टीका।

No. 23. सर्व्वानुक्रम विवरणम्। Sarvánukrama-vivaranam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 11 or 12 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned Appearance, old. Some leaves torn, and the writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

A short commentary on the सर्व्वानुक्रम of Kátyáyana by Ráma Bhatta, son of Vála Saraswati Bhatta.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । अथ ऋग्वेदाम्नाये शाकलके सूक्तप्रतीक ऋक्संख्या ऋषिदैवतछन्दांस्यनुक्रमिष्यामो । यथोपदेशं यथेति मङ्गले प्रस्तावे च । ऋगमवाङ्मयाद् ऋग्वेदः ।

End. ऋचां दशसहस्राणि प्रतानानु चतुष्टयं ऋचां द्वाधिकमाख्यातमृषिभिस्तत्त्वदर्शिभिः । श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ क ॥ श्री ।

Colophon. कपिमरस्य (?) पौत्रेण्वाजसमस्य सूनुना । विदुषा राममद्रेन छन्दोऽनुक्रमणी कृता इति श्रीगकरोपनामक बालसरस्वति महाकभरामभद्रकृता (?) सर्वानुक्रमणीविवरणं समाप्तं । श्रीसरस्वती सहाय (?) श्रीगोकुलेशोजयति ।

विवरणम् । रामभट्टकृतं कात्यायनसर्वानुक्रमविवरणम् ।

No. 24. ऋग्वेदानुक्रमणिकाविवरणम् । *Rig-Vedánukramaniká virara-nam.* Substance, country-made paper, 9¼ × 3½ inches. Folia, 34. Lines, 10 or 11 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat 1864. Appearance, old. Prose. Complete. *Generally correct.*

Jagannatha's commentary on Kátyáyana's anukramaniká.

Beginning. श्रीगणपतये नमः प्रणम्य विष्णुं गिरिसादयं समं शिवं च सोमं वृषभेन्द्र (रुद्र ?) गामिनं । गणा (?) धिपं मन्मनोरथप्रदं हरिं च वाग्वृद्धिकरीं च भारतीं । १ । अनुक्रमणिकोक्तानि सूक्तादि प्रभृतीन्यहं । छंदोंतानि निबध्नामि जगन्नाथो यथामति ।२।

सूक्तादीनि—सूक्तप्रतीकऋक्संख्या ऋषिदैवतछन्दांसि । प्रतिसूक्तमृचां संख्या मन्त्रैरेव विलिख्यते । १ । अध्यायानाथ ऋक्संख्या स्वान्तेपूर्वे विलिख्यते । प्रायोऽन्य ऋषयः सर्वे लिख्यन्ते गोत्रसुता । २ । प्रगाथानाथ सर्वेषां तच्छन्दोऽभिधा पुनः । आप्रीसूक्तेषु सर्वेषु समिद्धाद्यादि देवताः ।

परिमाणा । निदर्शनानि लिख्यन्ते परिमाणोदितान्यपि । पदपङ्क्त्यादि भेदानां प्रगाथानाञ्च सर्वशः । चकारान्निवृदादीनामित्यर्थः ।

End. सप्तमिन् चतुष्कः । संवननः । आङ्गिरस । पंक्त्यानं आनुष्टुभं स्तीयत्रिष्टुप । सूक्तसंख्या ४८ । ऋचः ११९ ।

Colophon. इत्यनुक्रमणिका समाप्ता । शुभं संवत् १८६४ समये माघशुक्लवदि ११ । सोमे लिखितं विष्णुपनामकेन (?) । भैरवाय नमः राम शिव (?) ।

विवरणम् । जगन्नाथ कृतं कात्यायनानुक्रमणिकाया विवरणम् ।

No. 25. अनुक्रमणिका विवरणम्। Anukramaniká vivaranam. Substance, country-made paper, 8 × 2½ inches. Folia, 56. Lines, 9 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat 1823. Appearance, old and worm-eaten in parts. Prose. Complete. Generally correct.

An index of the Rig-Veda by Jagannáth.

Colophon. इति श्रीजगन्नाथ कृते अनुक्रमणिका विवरणे चतुःपष्टितमोऽध्यायः। सम्वत् १८२८ मिती पुष वदि ११।

विवरणम्। उक्त पूर्व्वम्

No. 26. अनुवाकानुक्रमणी (वेदार्थदीपिकया वृत्त्या सहिता)। Anuvákánukramaní (the text together with a commentary called Vedartha-dípiká). Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches Folia, 19. Lines, 12 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old, worn-out, and worm-eaten in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः। सर्व्वकर्म्मफलं यत्र तुष्टे नष्टे न किञ्चिनमह नमामि। विनायकं गिरिराजेन्द्रपुत्रीमहेश्वरप्रियस्तुतं गुणाब्धिम्। ५१। वक्ष्या मजमानास्तु शौनकस्य प्रसादतः। अनुवाकानुक्रमणी मथ किञ्चित् प्रवक्ष्यते।

End. चतुरधिक सप्तमतदमसहस्राधिकलक्षं क्रमसंख्येत्यर्थः। चत्वारि शतसहस्राणि द्वात्रिंशदक्षरसहस्राणि द्वात्रिंशदक्षरसहस्राणि वेति खल्वित्यर्थः। वावेति पाठे सएवार्थः। द्वात्रिंशत्सहस्राधिक चतुर्लक्षमक्षराणीत्यर्थः। द्विरुक्तिः समाप्तिज्ञापनार्था। एष वा ऋक्, एष वा अर्द्धर्चः, एष वा पादः, एष वा अक्षरमित्यादि सर्व्वेषां ब्रह्मरूपत्वोक्ते रारण्यके। अत्रापि सर्व्वं सम्यक् संख्यातम् भगवता शौनकेन वक्ष्यपिष्टेनेति वेदितव्यम्।

Colophon. षड्गुरुशिष्यविरचितानुवाकानुक्रमणी वृत्तिः समाप्ता। नमः षड्गुरवे तुभ्यं नमोऽस्तु गुरवेऽपि च। विनायकचित्रलीकोगोविन्दः गुर्व्वेएवच। व्यासश्च शिवयोगी च ये षट्तेभ्यो नमः सदा।

विवरणम्। षड्गुरुशिष्यविरचितवृत्तिसहितानुवाकानुक्रमणी।

No. 27. ऋग्वेदीयदेवतानुक्रमः। Rig-Veda Devatánukramah Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 8 to 13 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

Beginning. श्रीमद्गणपतये नमः। नत्वा तौ माधवौ देवौ ब्रह्मणे च स्वयम्भुवे ऋग्वेदस्य च ग्रन्थाय शौनकादिमा एव च ।१। ऋग्विधानादिकं दृष्ट्वा ऋग्वेदे देवताक्रमम् वालकृष्ण ? श्रीवियोऽत्र वचो हीन विधानकं । २॥

End. समर्येवाक् । इंद्र । विश्वान् देवान् १५। विश्वान् देवान् १६ । १९ ध्यायः ?

Colophon. श्रीबाल कृष्ण श्रोत्रियविरचितः ऋग्वेददेवतानुक्रमः ।

No. 28. संहितासूत्रम् । Sañhitá Sútram. Substance, country-made paper, 4 × 3 inches. Folia, 19. Lines, 6 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, not very old, but slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

Rules or directions for chanting the Mantras of the Ṛig-Veda Sañhitá, with their proper accents. Anonymous.

Beginning. श्रीगणाधिपतये नमः । श्रीरामलिङ्गाय नमः । श्रीवल्ले? गाति ऋग्निं रत्नधातमम् य रत्नधातमो । समीडे स्वरित (?) इंद्रे च स्वरित ।

End. अपर्यं त्वा पुत्रकाम चैव पुत्रकामे ॥ ॥

Colophon. इति संहितासूत्रं समाप्तं । शुभमस्तु । श्रीश्रीवटुक भैरवाय नमो नमः ॥ मङ्गलमस्तु ।

विवरणम् । ऋग्वेदमन्त्राणां स्वरादिनियामकोऽयं ग्रन्थः ।

No. 29. संहितासूत्रम् । Sañhitá Sútram. Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 9 to 11 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, worn-out, and *writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.*

Another copy of the codex just noticed in the last preceding number.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ऋग्नि रत्नधातममयं रत्नधातमः । समीडे पिम्बत वायुदात । यं इंद्र पिन्वते सर्वानुदात्तम् ।

End. निष्टंत्यो देवा निष्टंत्या अपर्यं त्व पुत्रकाम पुत्रकामे ॥

Colophon. इति संहितासूत्र समाप्त ? ।

विवरणमुक्तपूर्वमेव ।

No. 25. अनुक्रमणिका विवरणम्। Anukramaniká vivaranam. Substance, country-made paper, 8 × $2\frac{3}{4}$ inches. Folia, 56. Lines, 9 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat 1828. Appearance, old and worm-eaten in parts. Prose. Complete. Generally correct.

An index of the Ṛig-Veda by Jagannáth.

Colophon. इति श्रीजगन्नाथ कृते अनुक्रमणिका विवरणे चतुःषष्टितमोऽध्यायः। सम्वत् १८२८ मिती पुष बदि ११।

विवरणम्। उक्त पूर्व्वम्

No. 26. अनुवाकानुक्रमणी (वेदार्थदीपिकया वृत्त्या सहिता)। Anuvákánukramaní (the text together with a commentary called Vedarthadípiká). Substance, country-made paper, 8 × $3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 12 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old, worn-out, and worm-eaten in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः। सर्व्वकर्म्मफलं यत्र तुष्टे दृष्टे न किञ्चित्तमहं नमामि। विनायकं गिरिराजेन्द्रपुत्रीमहेश्वरप्रियसुतं गुणाब्धिम्। ॥१। वक्ष्यामि भजमानास्तु शौनकस्य प्रसादतः। अनुवाकानुक्रमणी व्याख्यां किञ्चित् प्रवर्ध्यते।

End. चतुरधिक सप्तशतदशसहस्राधिकलक्षं ऋक्संख्येत्यर्थः। चत्वारि शतसहस्राणि द्वात्रिंशदक्षरसहस्राणि द्वात्रिंशदक्षरसहस्राणि वेति खल्वित्यर्थः। वावेति पाठे स एवार्थः। द्वात्रिंशत्सहस्राधिक चतुर्लक्षमक्षराणीत्यर्थः। द्विरुक्तिः समाप्तिज्ञापनार्था। एष वा ऋक्, एष वा अर्द्धर्चं, एष वा पादः, एष वा अक्षरमित्यादि सर्व्वेषां मन्त्ररूपत्वोक्ता रारण्यके। अत्रापि सर्व्वं सम्यक् संख्यातम् भगवता शौनकेन वक्तुर्षिंहेनेति वेदितव्यम।

Colophon. षड्गुरुशिष्यविरचितानुवाकानुक्रमणी वृत्तिः समाप्ता। नमः षड्गुरवे तुभ्यं नमोऽस्मद्गुरवेऽपि च। विनायकत्रिशूलाङ्कोगोविन्दः तुर्य्यएवच। व्यासश्च शिवयोगी च ये षट्तेभ्यो नमः सदा।

विवरणम। षड्गुरुशिष्यविरचितवृत्तिसहितानुवाकानुक्रमणी।

No. 27. ऋग्वेदीयदेवतानुक्रमः। Rig-Veda Devatánukramah. Substance, country-made paper, 8 × $3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8 Lines, 8 to 13 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

श्रेय * निष्फलः। ऋग्विधानं विना तस्मादध्येयं यत्‌ प्रयत्नतः १। सूक्तस्यार्थकथनं ऋग्विधानमिवैति यः। ऋग्वेदी जायते तस्य प्रसादोत्फुल्लमानसः। आयुष्यं संपदोमूलं सद्य. कल्मष नाशनं ऋग्विधानमानुष्ठानं यशःकीर्त्तिकरं परम्। ऋग्विधानेन संयुक्तं ऋग्वेदं वेत्ति यो द्विज. धर्मार्थकाममोक्षाणामाश्रयः स भवेद्ध्रुवं। वेदेषु प्रथमो वेद आयुर्वेदनिधिः प्रभुः ऋग्विधानसदाभ्यासादतीव परितुष्यति शत्रुनाशं मनस्तुष्टिसद्वज्जनसमागमं। ऋग्वेदः कुरुते नित्यमृग्विधानेन तोषितः। ८। ऋग्वेदं वेत्ति यः सम्यगृग्वि-धानरतः सदा। मनोरथादप्यधिकं भवेत्तस्य समीहितं। कुले जन्मनि मौखे वा प्रज्ञायुःसुखमेव वा। ऋग्विधानपरिज्ञाना दुर्यंति चरितार्थतां; तुष्यंति देवताः सर्व्वा ? संपद्यन्ते विभूतय. दुराधयः प्रणश्यंति नित्यमृग्विधिपाठिनां। ९। ऋच। १२६। सर्व्वे ऋचाः ७४। ।

विवरणम्। शौनकोक्तं ऋग्विधानं चतुरध्यायम्, विषयश्च ऋग्वेदाध्ययना दिफलकथनम्।

No. 32. ऋग्विधानं। Rigvidhánam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 22. Lines, 10 to 12 in a page. Character, Devanágara. *Date*, not mentioned. *Appearance*, not very old. *Verse*. *Correct*. *Complete*.

Another work on the uses of the Mantras of the Ṛig-Veda Saṅhitá. By Briddha-Saunaka. Although it bears the same title (Ṛigvidhánam) as the codex last noticed, it differs in many essential points from the latter, the style, as also the subject-matter, being entirely different. It may also be noted here that the beginning of this codex is the same as that of Laghu Ṛidvidhána noticed below, while there is only a slight difference in the conclusion.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। निष्कृतिर्नहि वेदानां मन्त्राणां किल दोषतः मन्त्रदोषनिवृत्त्यर्थं गायत्रीमाश्रयेद्द्विजः। १। गायत्रीमन्त्रसिद्ध्यर्थं गायत्रीमयुतं जपेत्। सर्व्वेषां वेदमन्त्राणां सिद्ध्यर्थं लक्षक जपेत्। ८।

End. प्रस्थापनं चाध्ययनं प्रश्नपूर्व्वं प्रतिग्रहः। याजनाध्यापने वादः षड्विधोवेदविक्रयः। ८१। वेदविक्रयिणेद्रव्यं च (यश्च ?) स्त्रीवादुपार्ज्जितं। अदेयं पितृदेवेभ्यः नित्या यश्चार्ज्जितं धनम्।

No. 30. संहितासूत्रम् । Sañhitá Sútram Substance, country-made paper, 8½ × 3 inches. Folia, 6. Lines, 8 or 9 in a page. Character, Devanágara. Date, Samvat 1613 Appearance, very old, writing effaced throughout. Prose. Correct Almost complete, a small portion at the beginning of the text being omitted.

A third copy of the work noticed in the last preceding number.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। आर्म्नाति प्रोष्ठ्म्मे तस्तत्वं जेयो यदिन्द्रपौ।

End. निर्ह्यत्या अपसंग्वा पुत्रकाम पुत्रकामे ।

Colophon. इति संहितासूत्रं समाप्तम् । शुभमस्तु । यादृशं पस्तकं दृष्ट्वा, (दृं ?) तादृशं लिखितं मया। यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते।

संवत् । १६१३ समये आश्विनवदि द्वितीया २ रविवासरे लिखितं कायां कायस्थेन।

विवरणन्तुसमेव।

No. 31. ऋग्विधानं । Rigvidhánam Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 47 Lines, 8 in a page. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old, worn-out, and writing effaced in parts. Verse. Correct. Complete.

A work on the uses of the Mantras of the Rig-Veda, complete in four chapters. By Saunaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ नमो ऋग्वेदाय। ॐ नमो भगवते श्रीपुरुषोत्तमाय। ॐ अयंसवे ब्रह्मणे विश्वयोग्ने नमस्कृत्वा-संवद्ध्रतभासयैव। विवचुरस्य ऋग्विधानं पुराणं पुरादृष्टमपिभिर्मन्त्र-दृष्भिर्मन्त्रैर्मो मन्त्रदृश्यस्य समाम्नायानुपूर्व्वशः। कर्म्मणामपि-दृष्टानां विधिं प्रोवाच शौनकः।

End. तदिदं परमं ब्रह्मगुह्यं पावनमद्भुतं नाप्रशांताय दातव्यं नापुत्राय तपस्विने। नासंवत्सरोषिताय नाशिष्यायाहिताय च। ११। नम. शौनकाय नमः शौनकाय।

Colophon. इति ऋग्विधाने चतुर्थोध्याय. समाप्तः। ॐ नराणां भाग्यहीनानां ऋग्विधानमजानतां। ऋग्वेदः कल्पवृक्षोऽयं फलं नैव प्रयच्छति। रत्नागर्भा (?) इवावास ऋग्वेदः प्रतिभाति मे। ऋग्विधानप्रदीपेन विना नैव प्रकाशते। रत्नाकर इवोदार ऋग्वेदोऽत्यन्तदुस्तरः। ऋग्विधानेन * * विना नैव फलप्रदं। निधानं सर्व्ववेदानां ऋग्वेदो ब्रह्ममंदिरं। ऋग्विधानविधानेन भुवमेत * * ऋग्वेदः पठितो

ज्ञेय * निष्फलः। ऋग्विधानं विना तस्मादध्येयं यत् प्रयत्नतः। १।
सूक्तमन्त्रार्थकथनं ऋग्विधानमिवैति यः। ऋग्वेदी जायते
तस्य प्रस॰दोद्धृतमानसः। आयुष्यं संपदोमूलं सद्य कल्मष नाशनं
ऋग्विधानमाख्यानं यशःकीर्त्तिकरं परम्। ऋग्विधानेन संयुक्तं
ऋग्वेदं वेत्ति यो द्विज. धर्म्मार्थकाममोक्षाणामाश्रयः स भवेद्ध्रुवं।
वेदेषु प्रथमो वेद आयुर्वेदनिधिः प्रभुः ऋग्विधानसहाभ्यासादतीव
परितुष्यति मधुनाम्नं मनस्तुष्टिदृढ़ज्ञानसमागमं। ऋग्वेदः कुरुते
नित्यमृग्विधानेन तोषितः। ८। ऋग्वेदं वेत्ति यः सम्यगृग्वि-
धानरतः सदा। मनोरथादप्यधिकं भवेत्तस्य समीहितं। कुले
जन्मनि मौले वा प्रयासु सुतमेव वा। ऋग्विधानपरिज्ञानात्
तुष्यन्ति चरितार्थतां। तुष्यन्ति देवताः सर्व्वा ? संपद्यन्ते विभूतयः
दुराधयः प्रशमन्ति नित्यमृग्विधिपाठिनां। ९। ऋचा १५६।
सर्व्वे ऋचाः ७१४।

विवरणम्। शौनककृतं ऋग्विधानं चतुरध्यायम्, विषयश्च ऋग्वेदाध्ययना-
दिफलकथनम्।

No. 32. ऋग्विधानं। Rigvidhánam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 22. Lines, 10 to 12 in a page. Character, Devanágara. *Date, not mentioned. Appearance, not very old Verse. Correct. Complete.*

Another work on the uses of the Mantras of the Ṛig-Veda Saṁhitá. By Briddha-Saunaka. Although it bears the same title (*Ṛigvidhánam*) *as the codex last noticed, it differs in* many *essential* points from the latter, the style, as also the subject-matter, being entirely different. It may also be noted here that the beginning of this codex is the same as that of Laghu Ṛidvidhána noticed below, while there is only a slight difference in the conclusion.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। निष्कृतिर्नहि वेदानां मन्त्राणां किल दोषतः
मन्त्रदोषनिवृत्त्यर्थं गायत्रीमाश्रयेद्द्विजः। १। गायत्रीमन्त्रमित्यर्थं
गायत्रीमयुतं जपेत्। सर्व्वेषां वेदमन्त्राणां सिद्ध्यर्थं जपकं
जपेत्। ८।

End. प्रस्तापनं चाध्ययनं प्रश्नपूर्व्वं प्रतिपद्य। याजनाध्यापने वादः
षड्विधोवेदविक्रयः। ८१। वेदविक्रयिणद्रव्यं च (यच ?)
क्षोरादुपाज्जितं। चदेय पितृदेवेभ्यः नियाद्य॰ज्जितं धनम्।

Colophon. इति ऋग्मैनकोक्तऋग्विधान समाप्तं। श्रीकालि (?) काम परशुरामार्पणमस्तु । छ। ऋग्विधानमिदं पुस्तक शुभं भवतु । छ। श्रीगङ । छ ।

विवरणम्। ऋग्मैनक विरचित ऋग्वेदीयमन्त्रदोषापहारकजपविधायकं ऋग्विधानं नाम पुस्तकमिदम्। पुस्तकस्यास्य प्रथमांशो वक्ष्यमाणऋग्विधान पुस्तकेनैक्यं भजते, नान्यभागः।

No. 33. ऋग्विधानम्। Rigvidhánam. Substance, country-made paper, 4 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 9 in a page. Extent, about 16 ślokas. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed. Verse. Correct. Complete.

This is a part of the Rigvidhána, treating of the worship of Purusha, with a short appendix. Anonymous. As the work is very short, we give below the whole of it :—

Beginning. श्रीमीरय । आद्ययावाहयेद्देवमृचा तु पुरुषोत्तमं ।
द्वितीययाऽसनेदद्यात्पाद्यं चैव तृतीयया । १ ।
अर्घ्यं चतुर्थ्या दातव्यं पंचमयाऽऽचमनीयकम् ।
यथास्नानं प्रकुर्म्मिन्न सप्तमा वस्त्रमेव च ॥ २ ॥
यज्ञोपवीतमष्टमा नवमा चानुलेपनं ।
पुष्पं दशमा दातव्यमेकादश्या तु धूपकं ॥ ३ ॥
द्वादश्या दीपकं दद्यात्त्रयोदश्या निवेदनं ।
चतुर्दश्या नमस्कारं पंचदश्या प्रदक्षिणं ॥ ४ ॥
स्नाने वस्त्रे च नैवेद्ये दद्यादाचमनीयकं ।
दक्षिणांतं यथा मन्त्रा षोड़श्या तु प्रदापयेत् ॥ ५ ॥
ततः प्रदक्षिणां कृत्वा जपं कुर्यात् समाहितः ।
यथाशक्ति जपित्वा तु सूक्तं तस्य निवेदयेत् ॥ ६ ॥
स्नात्वा यथोक्तविधिना प्राङ्मुखः शुद्धमानसः ।
प्रथमां विन्यसेद्वामे द्वितीयां दक्षिणे करे ॥ ७ ॥
तृतीयां वामपादे तु चतुर्थीं दक्षिणे न्यसेत् ।
पंचमीं वामजानूनि षष्ठीं वै दक्षिणे न्यसेत् ॥ ८ ॥
सप्तमीं वामकथ्यां अष्टमीं दक्षिणे कटौ ।
नवमीं नाभिदेशे तु दशमीं हृदये न्यसेत् ॥ ९ ॥
एकादशीं कण्ठदेशे द्वादशीं वामपादके ।
त्रयोदशीं दक्षिणे च आस्ये चैव चतुर्दशीं ॥ १ ॥

No. 35. विकृति वल्ली (विकृतिकौमुदी सहिता) । Vikriti Valli (with its commentary Vikriti Kaumudi). Substance, country-made paper, 10 × 14 inches. Folia, 13. Lines, 11 on a page. Extent, letters 42 in a line. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Generally correct. Incomplete (only a portion of the whole work).

There are two chief modes of reciting the hymns of the Rigveda, one of which is called Prakriti, in which the Mantras are recited as they stand in the original text, and the other is called Vikriti, in which the manner of reciting the Mantras is somewhat unusual. Of these modes, the latter is of eight kinds, viz. the Jatá, Málá, Sikhá, Lekhá, Dhwaja, Danda, Ratha, and Ghana.

The Vikriti Valli is a work treating of these eight varieties of recitation written by an ancient author named Vyádi, and the Vikriti Kaumudi is a commentary on Vyádi's work, by one Gangádhara Bhattácharya, who appears from his title to have been a Bengali pandit.

The codex under notice contains only a portion of these two works, treating only of the Jatá.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ क्रमे यथोक्ते पदजातमेव द्विरभ्यसेदुत्तरमेव सर्व्वं (पूर्व्वं?) । अभ्यासे पूर्व्वञ्च तथोत्तरे पदेऽवसानमेव हि जटाभिधीयते । क्रमे यथोक्ते क्रमोद्दाभागमित्याद्युक्तक्रमप्रकारे पदजातं पदद्वयं पदक्रमं वा द्विरभ्यसेत् द्विवारं पठेत् । अभ्यासप्रकारमाह उत्तरमेव पूर्व्वं क्रमवत् पदद्वयं गृहीत्वा पूर्व्वं प्रथमं उत्तरपदमभ्यस्य ततः सन्धानद्वारा पूर्व्वं पदमभ्यस्योत्तर पदेऽभ्यसेत्, एवं प्रकारेण यदध्ययनं तज्जटाभिधीयते ।

End. अमीद मीद मभ्य १ मी २ दं । इत्याद्युदाहरणानि स्वयमेवोह्यानि ।

Colophon. इति श्रीगङ्गाधरभट्टाचार्य्यविरचितायां व्याड्याचार्य्य प्रणीतजटाद्यष्टविकृतिप्रतिपादकविकृतिवल्लीनाम्नः ग्रन्थस्य टीकायां जटविकृतिलक्षणं नाम प्रथमं पटलं । श्रीकालभैरवाय नमः ।

विवरणम् । ऋग्वेदपारायणं हि द्विविधं भवति प्रकृतिविकृतिभेदात् । तत्र प्रकृति र्नाम संहितैकरूपैव । विकृतिस्तु जटाद्यष्टविधा भवति । ताश्च जटा, माला,

शिखा, लेखा, ध्वजो, दण्डो, रथो, घनः इत्यष्टौ। व्याडिकृतविकृतिवल्लीमध्ये सर्वेषामेवैषां समाग्विवरणमस्ति। व्याख्यातञ्च तत्र गङ्गाधरमहाचार्य्येण विकृति कौमुदी समाख्यया विकृतिवल्लीटीकया। अस्मदालोच्यपुस्तके चैतयोः द्वयोः पुस्तकयो र्जटापटलं नामा समानमस्ति।

No. 36.* जटा। Jatá. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Pages, 83. Lines, 9 on a page. Extent, 779 ślokas. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose, complete, but a word or two wanting in some pages.

Jatá is one of the eight Vikriti varieties of recitation mentioned in the preceding number. The Jatá is thus described by Vyádi: A learned man acquainted with the Jatá mode of recitation will use it in the following manner: First the *Krama*, then the *Vyutkrama*, and again the *Krama*, *i.e.*, Jatá is the recitation of two consecutive words of a *rich*, first in their proper order (*krama*), then in the reverse order (*Vyutkrama*), and lastly, again in their *krama* order. As, for instance, take the first two consecutive words of the Rigveda अग्निमीळे. First cite the words in the order of the text अग्निमीळे, then in the reverse order ईळे अग्निं, and again in their original order अग्निमीळे. Thus the Jatá recitation of these two words is अग्निमीळे ईळे अग्निं अग्निमीळे, and so of the other words. This is the principal characteristic of the mode. There are some other rules in connection with this, but in a catalogue like this there is no need of mentioning them. In the codex under notice the whole Rigveda is reduced into the Jatá form by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ अग्निं। ईळे। अग्निमीळ ईळे ग्नि मग्निमीळे इत्यादि।

End. अर्थं आर्या य आ पत्या। ८६।

Colophon. अष्टमाष्टके अष्टमोऽध्यायः। श्रीरस्तु पाण्डुरङ्गबड़ेरेन लिखितं स्वार्थं परार्थञ्च।

विवरणम्। जटा नाम विकृतिपञ्चकपाठायणस्यावन्तरभेदविशेषः। जटायाः स्वरूपं लक्षणादिकञ्च व्याडिप्रणीत विकृतिवल्ल्यां सविस्तरं विवृतमस्ति। पुस्तकेऽस्मिन् समुदायस्य ऋग्वेदस्य जटापाठो विद्यते।

No. 37. जटाविवृतिः। Jatávivriti. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 8. Lines, 16 on a page. Extent, letters 40 in a line. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, the writing effaced in parts, especially in the last page. Generally correct. Incomplete.

A partial commentary on the above-mentioned work containing the Játa portion only.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। कालभैरवाय नमः। यत् प्रसादेन मासन्ते ब्रह्माद्या जगदीश्वराः। यद्ध्यानादिनिवर्त्तन्ते पापाः पुण्यपथादयः १। तं वन्दे जगदानन्दपरमानन्दवर्द्धनम्। नित्यं ज्ञानघनं विष्णुं लोकाधिष्ठानमच्युतं। ग्रन्थे विकृतिवल्ल्याख्ये व्याडिप्रोक्ते पुरातने क्रियते ऽस्माभिर्नाम्ना विवृति कौमुदी।

End. अमीदमीदमभ्य १मी १दं। इत्यादुदाहरणानि स्वयमेवोह्यानि

Colophon. The same with No 35.

विवरणमुक्तपूर्व्वं।

No. 38. शुक्लयजुर्व्वेद माध्यन्दिनवाजसनेय संहिता। Sukla Yajurveda Mádhyandina-Vájasaneya-Sañhitá Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 250 (of which folium 128 is wanting). Lines, 8 or 9 in a page. Extent, 3,500 ślokas. Character, Nágara Date, Samvat 1705. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct Incomplete.

The text of the Mádhyandina Sákhá, White Yajurveda, or Vájasaneya Sañhitá, with accent marks.

The Yajurveda consists of two parts,—the śukla or white, and the krishna or black. Of these, the former is called Vájasaneya Sañhitá, because it was handed over to Yájnavalkya by the Sun in the form of a váji, or horse; and as it was done so at noon, when the sun is white, its name is *śukla*, or white. It has fifteen Sákhás or branches, as Kanwa, Mádhyandina, etc., from the fifteen followers of Yájnavalkya, who first read them. The Sañhitá is divided into 40 adhyáyas. Each adhyáya is subdivided into short sections, called *kandikas*. The first adhyáya contains 31 *kandikas*, the second 34, the third 63, the fourth 37, the fifth 43, the sixth 37, the seventh 48, the eighth 63, the ninth 40, the tenth 34, the eleventh 83, the twelfth 117, the thirteenth 58, the fourteenth 31, the fifteenth 65, the sixteenth 66, the seventeenth 99, the eighteenth 77, the nineteenth 95, the twentieth 90, the twenty-first 61, the twenty-second 34, the twenty-third 65, the twenty-fourth 40, the twenty-fifth 47, the twenty-sixth 26, the twenty-seventh 45, the twenty-eighth 46, the

twenty-ninth 60, the thirtieth 22, the thirty-first 22, the thirty-second 16, the thirty-third 97, the thirty-fourth 58, the thirty-fifth 22, the thirty-sixth 24, the thirty-seventh 21, the thirty-eighth 28, the thirty-ninth 13, the fortieth 17,—altogether 1,975.

The White Yajurveda has been edited in Europe by Dr. Albrecht Weber (Berlin, 1849), and in India by Satyavrata Sámasramí (Calcutta, Sk. 1796).

The following extract from Weber's *Indian Literature* gives a general idea of the contents of this Sañhitá:—"The first 25 adhyáyas contain the formulas for the general sacrificial ceremonial; first, (i, ii) for the new and full moon sacrifice; then (iii) for the morning and evening fire sacrifice, as well as for the sacrifices to be offered every four months, at the commencement of the three seasons; next (iv—viii) for the soma sacrifice in general, and (ix, x) for two modifications of it; next (xi—xviii) for the construction of altars for sacred fires; next (xix—xxi) for the Sautrámani, a ceremony originally appointed to expiate the evil effects of too free indulgence in the soma drink; and lastly, (xxii—xxv) for the horse sacrifice. The last seven of these *adhyáyas* may possibly be regarded as a later addition to the first eighteen. At any rate it is certain that the last fifteen *adhyáyas* which follow them are of later, and possibly, of considerably later, origin. In the Anukramaní of the white Yajus, which bears the name of Kátyáyana, as well as in a Pariśishṭa to it, and subsequently also in Mahidhara's commentary on the Sañhitá, xxvi—xxxv are expressly called a *khila* or supplement, and xxxvi—xl Sukriya, a name above explained.* This statement the commentary on the code of Yájnavalkya (called Mitákshará) modifies to this effect, that the śukriya begins at xxx, 3, and that xxxvi, 1, forms the beginning of an Áranyaka. The first four of these later added *adhyáyas* (xxvi—xxix) contain sacrificial formulas which belong to the ceremonies treated of in the earlier *adhyáyas*, and must be supplied thereto in the proper place. The ten following *adhyáyas* (xxx—xxxix) contain the formulas for entirely new sacrificial

* "For in the Anukramaṇí of the Átreya school these books bear the name Sukriyakánda, because referring to expiatory ceremonies; and this name Sukriya, 'expiating' (probably rather 'illuminating?') belongs also to the corresponding parts of the Sañhitá of the white Yajus, and even to the sámans employed at these particular sacrifices."—Page 104, English Translation. (Trübner & Co)

ceremonies, viz. the purusha-medha (human sacrifice), the pitri-medha (oblation to the manes), and the *pravarga* (purificatory sacrifice). The last *adhyáya*, finally, has no sort of direct reference to the sacrificial ceremonial. It is also regarded as an Upanishad,* and is professedly designed to fix the proper mean between those exclusively engaged in sacrificial acts and those entirely neglecting them."

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ इषे त्वा ऊर्जे त्वा वायवस्थ देवो वः सविता प्रार्पयतु श्रेष्ठतमाय कर्मण आप्यायध्वमघ्न्या इन्द्राय भागं प्रजावतीरनमीवा अयक्ष्मा मा व स्तेन ईशत माघशंसो ध्रुवा अस्मिन्गोपतौ स्यात बह्वीर्यजमानस्य पशून्पाहि ॥१॥

End. हिरण्मयेन पात्रेण । सत्यस्यापिहितम्मुखम् ॥—यो सावादित्ये पुरुषः सो सावहम् ॥ ॐ खम्ब्रह्म ॥१॥ (?)

Colophon. इति श्रीवाजसनेयी संहितापाठे ।

चत्वारिंशो ऽध्यायः ॥ इति वाजसनेयीसंहिता समाप्तः (?) ॥ नारायण सुतेन शंकरेण लेपि (?)

But in fols. 165-66 (at the end of part I), we find the following :—

इति संहितापाठे विंशो ऽध्यायः ॥ श्रीरस्तु ॥ संवत् १०० ४ वर्षे आषाढमासे शुक्लपक्षे दशमी अनंतर एकादश्यां तिथौ भौमवासरे लिषीतं (?) दीचनूनारायण सुतशङ्करेण लेषी (?) ॥ अघाप (?) ॥ ॥ छक ॥ शुभं भवतु ॥
॥ छ ॥ क ॥ छ ॥ क ॥ क ॥ छ ॥ क ॥ म ॥ थ ।

विवरणम् । महर्षिर्वेदव्यासः खलु कलौ मानवान् क्षीणायुषो ऽवलोक्य वेदान् चतसृषु संहितासु विभज्य तत्रैकैकां संहितामेकैकस्मै शिष्याय ददौ । तथाहि पैलाय बह्वृचाख्यां संहितां, वैशम्पायनाय निगदाख्यं यजुर्गणम्, जैमिनये साम्नां छन्दोगसंहितामथर्वसंहिताञ्च सुमन्तवे प्रददौ । तत्र यजुषो बहुधा लक्षणानि सन्ति, यथा "अनियताक्षरावसानो यजु" रिति केचित्, "गद्यात्मको यजु" रिति श्रीधरः "त्रिगुणं पठ्यमानो मन्त्रब्राह्मणात्मको यजुर्वेद" इत्यन्ये । त्रिगुणञ्च संहितात्वेन, पदत्वेन,

* Other parts, too, of the Vájas S. have in later times been looked upon as Upanishads; for example, the sixteenth book (Sátarudriya), the thirty-first (Purusha-Súkta), the thirty-second (Tádara), and the beginning of the thirty-fourth book (Sivasankalpa).

क्रमत्वेन च। उदात्तादिस्वरभेदेन वा, ऋगादिषु ब्राह्मणांशेष्वपीनास्ति यजुर्वेदे त्वस्तीति भेदः। अयञ्च यजुर्वेदो द्विविधः शुक्लः, कृष्णश्च; तत्र च शुक्लयजुषो वा-जसनेयीत्यभिधानं, कृष्णस्य च तैत्तिरीयइति; तथाचेतिहासः—कदाचित् वैशम्पायनेन स्वबालकवधजनितब्रह्महत्यापापक्षपणार्थं व्रतमाचरितुमादिष्टेषु स्वशिष्येषु याज्ञवल्क्य-नामा कश्चिच्छिष्यः, प्राह। भगवन्नेतेषामल्पसाराणां चरितेनाऽलमहमेव सुदुश्चरं व्रतं चरिष्यामि। ततो गुरुरपि प्रकुपितः प्राह ब्राह्मणावमन्त्रा त्वया नास्ति किमपि मे प्रयोजनं, त्वमस्मदधिगतां विद्यां परित्यज्य गच्छेति। स च शिष्यस्तस्मादधीतं यजुर्गणं तत्रत्या मुनयस्तान् यजुर्गणानवलोक्य तैत्तिररूपमाधाय लोलुपतयाददिरे। ततश्च परित्यागमत्। अथ तत्प्रवर्त्तितशाखानां तैत्तिरीयेत्यभिधानम्।

अथ याज्ञवल्क्योगुरावविद्यमानानि छन्दांस्यधिजिगमिषुः सूर्य्यमाराधयन् तपस्तेपे। ततस्तुष्टोवाजिरूपधरोहरिस्तस्मै मुनये यजूंष्यदात्। तेषाञ्च पञ्चदशशाखाः। यतस्ताः शाखा वाजिरूपेण सूर्य्येण, बालेभ्यः केशरेभ्यः, वाजेन वेगेन वा संस्मारसृताः वाजसनेयीसंज्ञका जाताः। एष च यजुर्गणोनिगदाऽपरपर्य्यायः। तथा मध्याह्ने शुक्लवर्णेन सूर्य्येण दत्तोऽयं गण इति तस्य शुक्लयजुःसंज्ञा च। वाजसनेय्याः पञ्चदशशाखाः यथा, कण्वाः, माध्यन्दिनाः, स्थापनीयाः, कापालाः, पौण्ड्रवत्साः, आवटिका, परमावटिकाः, पाराशर्य्याः, वैधेया, वैनेया, औधेया, गालवा, वैजवापाः, कात्यायनीयाश्चेति। वाजसनेयीसंहितायां नवशताधिकसहस्रं मन्त्राः। सूक्तानि च सूक्तविशेषनाम्नोपलक्षितानि, यथा-शुक्रसूक्तं, रौद्रसूक्तं, सौम्यसूक्तं, कौश्माण्डसूक्तं, जातवेदससूक्तं, सौरसूक्तं, पुरुषसूक्तमित्यादीनि।

संहितायामस्यां चत्वारिंशदध्यायाः सन्ति। तत्राद्येषु पञ्चविंशत्यध्यायेषु सामान्यतो यज्ञविधिर्वर्णितः। तत्राद्याध्याये, द्वितीयाध्यायाष्टाविंशतिकण्डिकासु च दर्शपौर्णमासमन्त्राः। द्वितीयाध्यायान्तिमकण्डिकाषट्के पितृयज्ञमन्त्राः। आधानाग्निहोत्रा-ग्न्युपस्थानचातुर्मास्यमन्त्रास्तृतीयाध्याये प्रोक्ताः। चतुर्थाध्यायमारभ्य अष्टमस्य द्वात्रिंशत् कण्डिकापर्य्यन्तमग्निष्टोममन्त्रास्तत्प्रासङ्गिकमन्त्राश्च उक्ताः। तत्र चतुर्थाध्याये ऋत्विग्यजमानयोः शालाप्रवेशमारभ्य क्रीतसोमस्य शालाप्रवेशपर्य्यन्ताः मन्त्रा उक्ताः। पञ्चमाध्याये सौमिकवेदिप्रधाने आतिथ्येन्द्रौ हविषं इत्यादिमन्त्राः। अग्नीषोमीय पशु प्रधाने षष्ठेऽध्याये यूपसंस्कारमन्त्राः। सप्तमेऽध्याये ग्रहग्रहण-मन्त्राः। अष्टमे तृतीयसवनगता आदित्यग्रहादिमन्त्राः। नवमेऽध्याये वाजपेयराजसूयसम्बन्धि किञ्चिदपि कर्म्मोक्तम्। दशमे अभिषेकार्थजलदानादिराजसूयशेषचरकसौत्रामन्यः उक्ताः। एकादशमारभ्याष्टादशाध्यायपर्य्यन्तमग्निचयनमन्त्राः। तत्र एकादशे उखा-सम्भरणादिमन्त्राः, द्वादशे उखाधारणादिगार्हपत्यचयनचैत्रकर्षणौषधवपनादि मन्त्रा उक्ताः, त्रयोदशे प्रथमा चितिः, चतुर्दशे द्वितीयतृतीयचतुर्थचितिमन्त्रा

उक्ताः, पञ्चदशे पञ्चमचितिमन्त्राः षोडशे शतरुद्रीयाग्निहोममन्त्राः, सप्तदशे चित्यपरिषेकादिमन्त्राः ; अष्टादशे वसोर्धारादिमन्त्राः। एकोनविंशमारभ्य एकविंशाध्यायपर्य्यन्तं सौत्रामणीयागमन्त्राः। द्वाविंशमारभ्य पञ्चविंशाध्यायपर्य्यन्तं चत्वारोऽध्यायाः अश्वमेधमन्त्रोपेताः। अतःपरं खिलान्युक्तानि। तत्र षड्विंशे अनुक्तमन्त्रकथनम्। सप्तविंशोऽध्यायः पञ्चचितिकादिसम्बन्धी। अष्टाविंशः सौत्रामणीसम्बन्धी। एकोनत्रिंशः आश्वमेधिकः। त्रिंशे, एकत्रिंशे च पुरुषमेधोविहितः। द्वात्रिंशत्त्रयस्त्रिंश चतुस्त्रिंशाध्यायेषु सर्व्वमेधमन्त्राः। पञ्चत्रिंशे पितृमेधसम्बन्धिनीमन्त्राः। अतःपरं प्रक्रियाः प्रोक्ताः। शान्तिपाठार्थस्तत्र षट्त्रिंशोऽध्यायः। अथाद्यादि रौहिणान्तः सप्तत्रिंशोऽध्यायः, अष्टात्रिंशेऽध्याये महावीरनिरूपणं। एकोनचत्वारिंशे धर्म्मादिनिष्कृतिनिरूपणं। एतैरेकोनचत्वारिंशदध्यायैः कर्म्मकाण्डो निरूपितः। चत्वारिंशत्तमश्च चरमोऽध्यायः परमात्मनिरूपको ज्ञानकाण्डीयः।

No. 39. J. यजुर्व्वेद संहिता माध्यन्दिन शाखा। Yajurveda Sañhitá Mádhyandina Sákhá Substance, country-made paper, 10 × 3¾ inches. Folia, 177 (of which 1—6, 63—74, and 82, are wanting) Lines, 8 or 9 in a page. Character, Nágara. Date, not mentioned Appearance old, and the writing in parts much effaced. Correct Incomplete, brought down to the 13th kandika of the 28th *adhyáya*.

Both the beginning and the end are wanting.

विवरणम्। यजुर्व्वेदसंहितामाध्यन्दिनशाखाया अष्टाविंशत्यध्यायस्य त्रयोदश कण्डिकावधिर्ग्रन्थः।

No. 40. यजुर्व्वेदसंहितामाध्यन्दिनशाखा। Yajurveda Sañhitá Mádhyandina Sákhá Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches Folia, 180 Lines, 5 or 6 in a page Character, Bengali. Date, not mentioned Appearance, new. Correct. Complete, and with accent marks.

Beginning. श्री यजुर्व्वेदाय नमः। माध्यन्दिनशाखा संहिता। ओम्। सत्। सत्। ओं इषेत्वोर्जेत्वा वायवस्थ देवोवः सविता प्रार्पयतु श्रेष्ठतमाय कर्म्मणे।

End. हिरण्मयेन पात्रेण। सत्यस्य पिहितं मुखम्। यो सा वादित्ये पुरुषः सो सावहम्॥१७॥ ओम् खम् ब्रह्म।

Colophon. इति वाजसनेयसंहितायां दीर्घपाठे चत्वारिंशत्तमोऽध्यायः॥४॥

विवरणम्। यजुर्व्वेदसंहिता माध्यन्दिनशाखा सम्पूर्णा।

No. 42. पुरुषसूक्तम्। Purusha Súktam. Substance, foolscap, 6¾ × 4¾ inches. Folia, 5. Lines, 5 to 7 in a page. Extent, 25 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1817. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

The 31st adhyáya of the Vájasaneya Sañhitá of the Yajurveda, consisting of 22 ṛichs. The first 16 of these richs correspond with the 90th hymn of the 10th Mandala of the Ṛig-Veda Sañhitá. See Mitra's *Bikaner Catalogue*, No. 16, page 10. The manuscript there noticed, however, is the *purusha-súkta* of the Ṛig-Veda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः च [ॐ]

पुरुषसूक्त

सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् स भूमिं सर्व्वतः स्पृत्वा अत्यतिष्ठद्दशांगुलं

End. श्रीश्चते लक्ष्मीश पत्न्यावहोराचे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपमश्विनौ व्यात्तं [व्यात्तम्?]।
इष्णन्निषाणामुं म इषाण सर्व्वलोकं म इषाण ॥ [२२]

Colophon. तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः दिवीव चक्षुराततम् ॥ इति पुरुषसूक्तं समाप्तं संवत् १८४० पौषकृष्ण पक्षायां [?] चन्द्रवासरे लिखितं गणेशदत्तमिश्र? शुभमस्तु।

विवरणम्। सूक्तमिदं माध्यन्दिनीयवाजसनेयसंहिताया एकत्रिंशदध्यायरूपम, ऋक्संहिताया दशममण्डलस्य नवतितमसूक्तञ्च। इदं षोडशर्च्चं, तथा परमपुरुषस्य भगवतो नारायणस्य शरीरतः सृष्टिप्रक्रियाविषयकञ्च। अस्य भाषाया अतिसारल्यं तथा भूम्ना लौकिकव्याकरणानुगतत्वञ्चावलोक्य केचिदिदं-माधुनिक-मिति मन्यन्ते।

No. 43. सर्व्वानुक्रमणी (यजुर्व्वेदीया)। Sarvánukramaní (Yajurvedíyá). Substance, country-made paper, 9¼ × 4 inches Folia, 38, of which 13, 27, and 32 are wanting Lines, 6—8 on a page Extent, 500 slokas Character, Nágara. Date, not mentioned Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Sarvánukramani of the White Yajurveda, attributed to Kátyáyana, gives the ṛishis, deities, and metres of the Yajurveda Sañhitá (with the *khila* and *śukriya* portions).

Beginning. श्रीदुण्ढिराजाय नमः। ओम्। मण्डलं दक्षिणमक्षि हृदयं चाधिष्ठितं येन यजूंषि भगवान् याज्ञवल्क्यो यतः प्राप तं विवस्वन्तं पयोमयमश्वक्रममभिधाय माध्यन्दिनीये वाजसनेयके यजुषाम्नाये सर्व्वे सखिले सशुक्रिय ऋषिदैवतच्छन्दांस्यनुक्रमिष्यामः। यजुषामनियताक्षरत्वादेतेषां छन्दो न विद्यते,

Colophon. इति माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां सप्तमकाण्डे तृतीय प्रपाठके विंशोऽनुवाकः ॥ २० ॥ समाप्तः प्रश्नः ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

विवरणम् । यजुर्व्वेदीयतैत्तिरीयसंहितायाः सप्तमकाण्डस्य भाष्यम् सायणाचार्य-विरचितम् ।

No. 45. यजुर्व्वेदविचारः । Yajurveda-bichárah. Substance, country-made paper, 8 × 3¼ inches. Folia, 12. Lines, 11—14 on a page. Extent, on an average 670 slokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose Correct and complete.

Yajurveda bichárah or a treatise on Yajurveda. This work deals with the definition, division, and other particulars relating to the Yajurveda, especially of the Taittiríya Sañhitá.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । चत्वारो वेदा विख्याता भवन्ति । ऋग्वेदो यजुर्व्वेदः सामवेदोऽथर्व्ववेदश्चेति । तत्र ऋग्वेदस्याष्टभेदानां शाखाः पञ्च भवन्ति । आश्वलायनी, शांखायनी, शाकला, बाष्कला माण्डूकेयाश्चेति । तत्र शाकलस्य शिष्याः पञ्च—मुद्गलो गोखलो वात्स्यः शालीयः शिशिरस्तथा पञ्चैते शाकलशिष्याः शाखाभेद प्रवर्त्तकाः । तत्र सर्व्वेषां ऋग्विन (न?) त्वात् ऋग्वेदपारा यणाम्नाये शाकल्यमैत्तिरीयकसंहिता पारायणमिति प्रातः (ति?) शाख्य वृत्तिकारसिद्धान्तः । आश्वलायनीय सूत्रमित्यादि प्रकृतानु-पयोगित्वेन न विस्तारेण प्रपंचितम् । यजुर्व्वेदः कीदृश इति विचारस्य प्रकृतत्वात्तदेव विचार्य्यते ।

End. अष्टादशचिपञ्चाशत् सहस्राणि शताष्टकं । अष्टपद्याधिके चैव यजु-र्व्वेद प्रमाणकं । काण्ड ७ । प्रश्न ४४ । अनुवाक ६५ पंचाशी (?) २११८ । पदे (?) १०११८० । अक्षरसंख्या ११६८६८ । शाखा वाक्यान्ययुतानि सहस्राणि नवानि च । चतुःशतान्यशीतिश्च अष्टौ वाक्यानि गण्यते ।

विवरणम् । अत्र यजुर्व्वेदस्य पृथक्सत्ताप्रमाणप्रसङ्गेन तस्य लक्षणम्, विभागौ, शाखाभेदाश्च सप्रमाणम् प्रदर्शिताः । उक्तानि च प्रसङ्गतोभिन्नशाखीयानि कानि-चित् कर्म्माणि, पारायणरीतिश्च दर्शिता, दर्शितानि च केषाञ्चिन्मन्त्राणां ऋषिदैवत-च्छन्दांसि । एतन्मते यजुर्व्वेदशब्दोमुख्यतस्तैत्तिरीयकसंहितामेवाभिधत्ते न तु वाजसनेयसंहिताम् । तथा यजुर्व्वेदानुगत पञ्चसूत्रकारेषु आपस्तम्बस्यैव प्राबल्यम् । अन्ततोऽत्र यजुर्व्वेद तैत्तिरीयसंहितायाः काण्डानुवाकाक्षरादीनां संख्या च प्रदर्शिता ।

No. 46. पूर्व्वार्च्चिकः वा छन्दसी । Purvárchikah or Chhandasí. Substance, country-made paper, 11 × 5 inches Folia, 35 Lines, 7—8

on a page. Extent, 600 ślokas. Character, Nágarí. Date, Samvat 1708. Appearance, old; in parts worm-eaten. Verse. Correct. Complete.

The Saṅhitá text of the first part of the Sáma Veda, called *Purvárchika or Chhanda, Chhandasí, or Chhandasiká*. It is divided into six prapáṭhakas, each of which consists of ten daśatis (दशति), or decades of ten verses each. The last prapáṭhaka contains only nine decades. Some of the decades contain more, and some less, than ten verses. The total number of verses is 585. The manuscript contains the figures (1, 2, 3, &c.) placed above the lines to show how the syllables should be chanted.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ॥ अग्न आयाहि वीतये गृणानो हव्यदातये निहोता सत्सि बर्हिषि ।

End. य ऋषिया अधि या। अचरमनि जिग्ये अहन्न दीतमा अभिजनतजिघ्रे गव्यमश्वं वर्मीव धृष्णवारुज। ॐ वर्मीव धृष्णवारुज

Colophon. इतिषष्ठप्रपाठकः ॥ छन्दसि समाप्त (?) ॥ क ॥ ख ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्टा (दृष्ट?) तादृशं अपीतं (लिखित?) मया ॥ यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते। संवत् १७०८ वर्षे माघ सुदि १५ गुरौ अपीतं (लिखितं?) द्विनागग . . . . . . र ॥ ग्रन्थसंख्या ६०० ॥ अस्य ग्रन्थं (?) परिपालनाय श्रीविश्वेश्वरो जयति ॥ श्रीरामचन्द्रो जयति ॥ श्रीअच्युतो जयति। भवानीवीरागमन्त्रकाणस्य इदं पुस्तकं ॥

N.B.—Unlike the printed text, the manuscript does not contain the variations of the richs necessary for this adaptation of music.

विवरणम्। अत्र वेदभाष्ये "गीतिषु सामाख्या" गीतिरूपाः मन्त्राः सामानि, इत्यादि वचनैः सामनामा गीतिरूपा मन्त्रा लक्ष्यन्ते। सामशब्दस्तु सामान्यतो गानमात्र एव वर्तते, इन्द्रयज्ञादिमन्त्राय सामविशेषवाचिनः। गीतिर्नाम क्रिया, सा आभ्यन्तरप्रयत्नजन्या, स्वरविशेषाणामभिव्यञ्जिका, सामशब्दाभिलाप्या, नियतप्रमाणा ऋचि गीयते। सा च गीति ऋंगस्तेषु क्रुष्टादिभिः स्वरैः सप्तभिः ऋंगस्वर विकारादिभिश्च निष्पाद्यते, तत्सम्पादनार्थं च अक्षराणि द्वित्राणि विश्लेषो, विकर्षण अभ्यासो, विरामः स्तोभ इत्येवमादयः सर्वे सामवेदे प्रसिद्धाः। क्रुष्टः प्रथमो द्वितीयस्तृतीयश्चतुर्थः पञ्चमः षष्ठ इति .स्वराः . . . . अग्नस्वरविकारो यथा अग्न आयाहीत्यस्यामृचि . . . . वोइत्थायाहीति।

पुराकिल सामवेदस्य सहस्रभेदा आसन्। तेषु केऽनध्यायेष्वधीयमाना शक्रेण वज्रेणाभिहताः प्रनष्टा इति श्रूयते। शिष्टानान्तु राणायनीयाद्या नव भेदाः केषाञ्चिन्मते सप्त, तथाहि राणायनीयाः, सात्यमुग्राः कालापाः, महाकालापाः, लाङ्गलाः, कौथुमाः, गौतमाः, जैमिनीयाश्चेति नव, द्वितीये राणायनीयाः सात्यमुग्राः, कल्वियाः, महाकल्वियाः, लाङ्गलाः, शार्दूलाः कौथुमाश्चेति सप्त भेदाः, तत्र कौथुमानां षड् भेदा भवन्ति कौथुमाः, आसुरायणाः वातायनाः, प्राञ्जलिद्वैभृतः, प्राचीन योग्याः, नैगमेया इति। कौथुमादीनामध्ययनं 'अशीतिशतमाग्नेयं पावमानं चतुःशतं, ऐन्द्रन्तु षड्विंशति, तानिसूक्तानि अधीत्य षष्ठतराः (उत्कृष्टतराः) भवन्तीति चरणव्यूहः। तत्र सामवेदीया मन्त्राश्चतुर्धा, ऋक्तन्त्रं, सामतन्त्रं, पञ्चालक्षणं, धातुलक्षणमिति, सामसंख्यातु "अष्टौसामसहस्राणि सामानिच चतुर्दश, अष्टौ शतानि नवतिः विंशतिर्वालखिल्यकम् सरहस्यः ससुपर्णः प्रोक्तस्तत्सामदर्पणः। सारण्यकानि, सौर्य्याणि एतत्सामगणः स्मृतः। अष्टौ सामेति श्लोकेन सामसंख्या ८८४४ मिता ज्ञातव्या। अपि चारण्यकस्थ्येसूक्तसुपर्णप्रैष्य-वालखिल्यानि मिलित्वा नव शतानि।

सामगानात्मकपाठाय द्वौ ग्रन्थौ विद्येते, छन्दः, उत्तरा चेति। तत्र छन्दोनामके ग्रन्थे नानाविधानां साम्नां योनीभूताएवर्चः पठिताः, उत्तराग्रन्थे ऋगात्मकानि सूक्तानि पठितानि। छन्दोग्रन्थः षडध्यायात्मकः, उत्तराग्रन्थस्तु नवाध्यायात्मकः। आरण्यत्यपरपर्य्यायोऽरण्येऽध्येयतयारण्यकभागश्छन्दस्येवान्तर्भूतः। ग्रन्थोऽयमेकाध्यायात्मकएव। एतेषां त्रयाणामार्चिकमिति सामान्यमभिधानमिति। केचित्त्वारण्यकं छन्द उत्तराभ्यां पृथगिति मन्यन्ते।

एतच्छन्दोग्रन्थत्रयमवलम्ब्य रचितानां गेयानां साम्नां चत्वारोग्रन्था विद्यन्ते, तेहि क्रमेण गेया-रण्योह्योह्याभिधाः। तत्र गेयग्रन्थे योनीभूतानामृचां गेयतया सन्निवेशाद् ग्रन्थोऽयं योनिगानेतिनाम्नाऽभिहितो भवति। सायनाचार्य्यस्तु, इममेव ग्रन्थं वेदसामेत्यभिजगाद। वे गानं, गे.गानमिति च तस्यापरं नामद्वयमस्ति। आर्चिकग्रन्थस्य द्वितीयप्रपाठकीयान् मन्त्रानालम्ब्यारण्यकगानग्रन्थोरचितः। तत्र ब्रह्मयज्ञीया मन्त्राः पठ्यन्ते। ऊहोह्य गानग्रन्थौतु स्तोत्रबहुलौ, ; बहुनिर्लोमगुणकथनात्परसैन्यदारकम्। एकं साम द्वयं क्रियते, स्तोत्रियं इति श्रूयते। तत्रविधाविभक्तेषु सामांशेषु एकैकोंऽश एकैकस्याऋचिगातव्यः। ऊहग्रन्थार्थस्तु छन्दःस्थयोरुत्तरस्थयोर्वा गीत्योरूहनमिति।

गीतिहेतूनां स्तोभादीनां सामनिष्पादकत्वं पूर्व्वमुक्तमेव। ततश्च गीतिहेतुषु स्तोभस्यात्यन्तप्रसिद्धत्वात् तल्लक्षणमिदानीं निरूपणीयम्। तच्च सायणेन अधिकत्वेसत्यृग्विलक्षणवर्णः स्तोभ इत्यनेन प्रदर्शितम्। स च स्तोभः पदवाक्यवर्णस्तोभभेदात्त्रि

विध एव। केषाञ्चिन्मते सायणभाष्यलक्षणं वर्णस्तोभपरम्। आयायाहादिभेदेन* पदस्तोभस्य नवविधत्वं श्रूयते, वाक्यस्तोभस्यापि गानादिभेदेन बाहुल्यं दृश्यते। छन्दसीग्रन्थोऽयं षट्प्रपाठकात्मकः, प्रपाठकाश्च प्रत्येकं दशदशतीषु विभक्ताः, दशती च दशर्चात्मिका।

No. 47. J. सामवेदच्छन्दसी संहिता। Sáma Veda Chhandasí Sañhitá. Substance, country-made yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 11½. Lines, 5 on a page. Extent, 323 *ślokas*. *Character*, Bengali. *Date*, Sak. 1756, Appearance, old. Verse. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः अग्न आयाहि।

End. अभित्वमन्तिपे गव्यमश्व वर्मीव घृष्णवादज। ॐ वर्मीव धृष्णवारुज म्न दशतिः दशतिः। ५९।

Colophon. षष्ठः प्रपाठकः छन्दसी समाप्ता शुभं भवतु। शकाब्दा १७५६, ५ वैशाखे लिपिः समाप्ता।

No. 48. सामवेदच्छन्दसीपद। Sáma Veda Chhandasí-pada. Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 57½. Lines, 7 on a page. Extent, about 150 *ślokas*. Character, Nágara. Date, Samvat 1681.* Appearance, old. First two leaves torn and in part worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

The Pada text of the first part of the Sáma Veda, called Chhandasí-pada, containing the words of the original richs, arranged in the order in which they occur in the richs, but not combined into sentences.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय। ॐ अग्ने। आयाहि, वीतये, गृणानः। हव्यदातये। हव्यदातये। नि होता। सत् सि। बर्हिषि।

End. अभि। त्वा। नतिपे। गव्यं। अश्वं। वर्मी, इवधृष्णो आरुज ॐ। वर्मीव धृष्णवारुज। ९।

Colophon. षष्ठः (?) प्रपाठकः। इति छन्दसीकापदं संपूर्णं। संवत् १६८१ वर्षे मासे पौष वदि ९ बुधवासरे पंड्या दामोदरेण लिखितं। शुभं भवतु। श्रीपाठीपारवमिदं पुस्तकं। कल्याणमस्तु। ९।

---

* आ३ इति स्तुति संख्यानं, प्रकृत प्रदिदेवत्, ये दशन्येषषेव एहियाद्यानमेव इति।

विवरणम् । अत्र केवलं विभिन्नान्येव संहितापदानि लिखितानि, नतु गानोपयो ग्यस्वरविकारविवरणादिसहितानि ।

No. 49. J. सामवेद पदपाठः । Sáma Veda Pada Páthah. The pada text of the Sáma Veda. Substance, country-made yellow paper, 16 × 3¼ inches. Folia, 46. Lines, 6—7 on a page. Character, Bengali. Date, Sak. 1756 Appearance, new. Correct Complete.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । छन्दसीपदविच्छेदः । अग्नआयाहि ।

End. गव्य । अश्व्य । वर्मी । इव । धृष्णो । आरुज । ॐ । वर्मीवधृष्ण आरुज । ८ । इमति । ४ । १९ । षष्ठः प्रपाठकः । छ ।

Colophon. इति छन्दसीयपदच्छेदः समाप्तः । ॐ शाके १७१६ ज्यैष्ठाद्यवधि प्रति पदच्छेदः

No. 50. सामवेद छान्दसी भाष्यसंहिता । Sáma Veda Chhandasí Bháshya Sañhitá. Substance, country-made paper, 12 × 6 inches. Folia, 114 (really 113 In the manuscript under notice fol 25 has been twice marked as 25 and 26, hence the difference) Lines, 6—15 on a page. Extent, 4,100 slokas. Character, Nágara Date, Samvat 1767. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect. Complete.

The manuscript contains the original text of the first part of the Sáma Veda Sañhitá with the commentary of Mádhabácharya, called Chhandasiká Vibarana. This commentary is quite different from that of Sáyana, which has been already published by Satyabrata Sámasrami under the auspices of the Asiatic Society, Bengal.

Beginning. श्रीगणेशायनमः ॐ नमः सूर्याय नमः सामवेदाय नमो विघ्नराजाय नमः सरस्वत्यै । रजोजुषे जन्मनि सत्ववृत्तये स्थितौ प्रजानां प्रलये तमःस्पृशे अजाय सर्गस्थितिनाशहेतवे त्रयीमयाय त्रिगुणात्मने नमः । . षट् विंशत् प्रकारा मन्त्राः प्रैषाः कारणाः, क्रियमाणानुवादिनः स्तोमस्य कर्यानुवचनगताय एते पंच प्रकारा आम्नाताम्नाया भवन्ति । अतो सामम्नायानुग्रन्थे, प्रस्तावत श्रोपहोथः प्रतिहारोपद्रवाख्या निधनं पञ्चमं प्राहुर्हिंकारं प्रणवमेवच । आमा॰ि स्तुतिमंख्यानं प्रलापः परिदेवनं । प्रैष-

मन्येषां चैव ऋषिराखानमेव च। तथा गेदमेकेषामन्ये षोडशधा विदुः। पंचविधन्तु सर्वेषामचार्यं प्रचक्षते। अन्येऽपि स्तोभप्रकारा अयं वाव लोको हाउकारो वायु हीकारश्च रमा अथकारः। आत्मेहकारः अग्निरीकारः आदित्योऽऊकारः निहव एकारः। विश्वेदेवा आहोईकारः प्रजापतिर्हिंकारः प्राणःखरो-न्नया वाग्विराट्। अनिरुक्तश्चयोदमस्तोभः सञ्चरो हुङ्कारः। एते षट्विंशत्प्रकाराः सामवाख्यायां भवन्ति।

End. ॐ अस्य स्वेन बलेन अभिव्रजन्ते संतिष्ठिपेविततुते विस्तारयंति। गर्वं गवां मवं तं अश्वं अश्वानां मवं। वर्मी इव वर्मसन्नद्धं तद्यथास्ति स वर्मी सविता तस्य संबोधनं हे इष्टेवा धारयतः आङ्जाहमसंगे मकाधनं। गर्वां, आर्थं, चनम पप्रपद्दीवाराधि

Colophon. इति छन्दसिकाविवरण माधवाचार्यकृतं परिसमाप्तं। १। शुभमस्तु राम। संख्याग्रंथ ४।०० टीकामूल।

विवरणम्। ग्रन्थोऽयं भाष्यसहितश्छन्द आर्चिकेतिनामधेयः सामवेदसंहितायाः पूर्वभागः।

भाष्यकारस्तु प्रसिद्धवेदव्याख्याकृतः सायणाचार्यस्य भ्राता श्रीमन्माधवाचार्यः। सामवेदस्य सायणकृतमन्यदपि भाष्यमस्ति। तद्धि बङ्गदेशीयैसियाटिकसमाजाभ्यर्थनया श्रीसत्यव्रतसामश्रमिभट्टाचार्येण संशोध्य प्रकाशितम्। सायणाचार्यभाष्यवदे-तदवतरणिकायां न तावन्मन्त्रब्राह्मणसामगीतिप्रभृतीनां सविस्तरं विचारः कृतः। किन्तु सुगमसंस्कृतभाषया ग्रन्थोक्तमन्त्रसम्बद्धदेवतर्षिच्छन्दसां ज्ञानप्रकारमुक्त्वा प्रेषस्तोभादीनां स्वरूपं सम्यक्तया निरूपितम्। ततस्त्रयोदशयोनिस्वरूपं निरूपितम् ततोमन्त्राणां व्याख्या। व्याख्या चेयं सायणाचार्यकृतव्याख्यातः संक्षिप्तैव। तथाहि प्रथमायाऋचः—माधवकृतव्याख्या—हे अग्ने आयाहि, आगच्छ किमर्थं पुनरागच्छामि उच्यते वीतये भक्षणायेत्यर्थः, कस्य सामर्थ्याद्धविषां, गृणानः स्तूयमानः हव्यदातये हविर्दानार्थमित्यर्थः निहोता नीत्ययमुपसर्गः सत्सीदास्यातेन संबध्यितव्य., होता आह्वाता केषां देवानामित्यध्याहारः निषत्सि निषीदेत्यर्थः क पुनर्निषीदामि उच्यते बर्हिषि यदेतदास्तीर्णं बर्हिस्तत्रेत्यर्थः। सायनकृतव्याख्यातु हे अग्ने अङ्गनादिगुण विशिष्ट त्वं आयाहि अस्मद्यज्ञं प्रत्यागच्छ किमर्थं वीतये हविषां भक्षणायादीनां भक्षणाय कीदृशः सन् ? गृणानः अस्माभिस्तूयमानः सत्यैन कर्मणि कर्तृप्रत्ययः कर्त्तव्यैर्त्द्वया।

No. 51. छन्दसिका विवरणम् । Chhandásika Vibaraṇam. Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 200 (of which two, viz. 14 and 15, are wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nágara Date, not mentioned. Appearance, old. Incorrect. Complete (with the exception of folia 14 and 15).

A commentary by Mádhava on the first part of the Sáma Veda, called Chhandasí.

Beginning. ॐ नमः श्रीसूर्य्याय ॐ नमः सामवेदाय, नमः विघ्नराजाय नमः सरस्वत्यै । रजोजुषे इत्यादि ।

End. वर्म्मीव वर्म्मे सप्रहनं तद् यस्यास्ति स वर्म्मी, सविता । तस्य सम्बोधनं हे घृणे, (?) धारयत । आरुजा, रुज (भंगे) भंक्ता-धनं गव्यं । आचार्य । मम प्रयच्छेति पारमार्थः ।

Colophon. इति छन्दसिकाविवरणं । माधवाचार्य्यकृतं परिसमाप्तं । शुभमस्तु । श्रीभवानीशंकराभ्यां नमः । श्रीकालभैरवाय नमः हरिः ॐ तिं (?) गङ्गाधरसुत गोपीनाथसुतपीताम्बर-पुरुषोत्तम मम नाम परमानन्दपठनार्थे परोपकारार्थे च ।

विवरणम् । माधवाचार्य्य कृतसामवेदपूर्व्वभागभाष्यम् ।

No. 52. छन्दसिका विवरणम् । Chhandasiká Vibaraṇam. Substance, country-made paper, 8½ × 5½ inches (in book form). Folia, 142. Lines, 19—22 on a page. Extent, 3,500 ślokas Character, Nágara. Date, Samvat 1871. Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Incorrect. Complete.

A commentary by Mádhava on the first part of the Sáma Veda—the same work as No. 50 or 51.

Beginning. श्रीगुरुगणपतिशारदाभ्यो नमः ॐ नमः सामवेदाय रजोजुषे।

End. वर्म्मे सप्रहनं तद् यस्यास्ति स वर्म्मी सविता तस्य सम्बोधनं घृणे (?) धारयतः आरुजा रुज भोज भक्ता धनं गव्यं आचार्य च मम प्रयच्छेति परमार्थः ।

Colophon. इति छन्दसिका विवरणं माधवाचार्य्यकृतं परिसमाप्तं ९ सँवत् १८७१ भाद्रो शुक्लपदे पंचम्यायां (?) रविवासरे ।

विवरणम्नु क्रपूर्व्वम् ।

No. 53. उत्तरार्च्चिकः । Uttarárchikah Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 120 Lines, 6 on a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Nagara Date, Samvat 1815. Appearance, old. Verse. Correct. Complete

The Sanhitá text of the second part of the Sáma Veda, called Uttarárchika or Uttara. It is divided into nine *prapáthakas*, each of which is subdivided into two, or occasionally three, sections. Several (usually three) verses are found closely connected with one another, forming an independent group or súkta, the first of them having generally appeared in the first part. (*Vide* Weber's *Indian Literature*, —English Translation, p. 63.)

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीसामवेदाय नमः । गुरुभ्यो नमः । अं सितोगायत्रीसोमः ॥ उपास्मै गायता नर पवमानायेंदवे । अभिदेवा ॐ इयक्षते । १ ।

End. स्वस्तिन इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्तिनः पूषा विश्ववेदाः स्वस्तिनस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्ति नो वृहस्पतिर्दधातु ॥ ॐ ॥ स्वस्तिनो वृह-स्पतिर्दधातु ॥ ९ ॥

इति नवमः प्रपाठकः समाप्तः ।

Colophon. इति उत्तरसंहिता समाप्ता ॥ शुभमस्तु ॥ संवत् १८० । १८१४ वर्ष आषाढ शुद १४ पौर्णमासी बुधवासरे लिखितं गमोड ·चातुर्वेदीज्ञातीयत्रीपाठि पुरुषो (?) आत्मज धनेश्वरसुत अमरे-श्वरपठनार्थं शुभं भूयात् ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीकाशीविश्वेश्वराय नमः ॥ शुभमस्तु ॥

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (?) तादृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥

श्रीगङ्गाजी सत्य ॥ ए पुस्तक उत्तरार्चिक त्रिपाठि अमरेश्वर धनेश्वर सु ॥ श्रीमहारुद्राय (?) नमः ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः । विवरणम् । पूर्वेण गतार्थं ।

No. 54. उत्तरार्चिक । Uttarárchika. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 97, of which nine folia, viz. 8, 10, 50—56, are wanting Lines, 7—8 on a page. Letters, 26 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1790. Appearance, old. Correct. Incomplete

The second part of the Sáma Veda called Uttara.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। श्रीसामवेदाय नमः। उपास्मै गायता नरः पवमानायेंदवे &c.

End. स्वस्तिनो बृहस्पतिर्दधातु ॐ स्वस्तिनो बृहस्पतिर्दधातु ॥ ६ ॥

Colophon. इति नवम प्रपाठकः समाप्तः उत्तरार्चिकःग्रन्थःसमाप्तः ॥
स्वस्ति संवत् १७८० वर्षे वैशाख शुदी ६ वार शुक्रे लिखितं।
आपा पाममध्ये चवाडी श्रीपूरबजी वासुदेवसुतलक्ष्मीनाथ
तथा भाइसुत नाथ तथा भाइ जागेश्वरेन (?) स्वयं लपीतं (?)
भाइकनिष्ठ गोपालजीपठनार्थं परोपकारार्थं। श्री।
भग्नपृष्ठकटिग्रीवा बद्धमुष्टिरधोमुखः।
कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ १ ॥
राजाघमनो प्रभात मघुरं जीपरणवाने चालमेते सायेचाबो (?)

विवरणम्। उत्तमम्।

No. 55. J. उत्तरार्चिकः। Uttarárchikah Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 65 Lines, 6 on a page. Letters, 52 in a line Character, Bengali. Date, not mentioned. Appearance, new. Correct Complete.

Beginning. श्रीसामवेदाय नमः।

End. स्वस्तिनो बृहस्पतिर्दधातु।

Colophon. इति नवम प्रपाठकः समाप्तः। इत्युत्तरसंहिता समाप्ता।

विवरणम्। उत्तमम्।

No. 56. सामवेद-संहितोत्तरार्चिक-पदपाठ। Sáma Veda Sañhitottarárchika-padapatha. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 77. Lines, 8 on a page. Letters, 34 in a line Character, Nágara. Date, Samvat 1588. Appearance, very old and decayed; many leaves torn, and the writing in parts effaced. Correct. Complete.

The pada text of the Uttarárchika, or the second part of the Sáma Veda. The folia are numbered from 54, from which it appears that originally the manuscript contained both the parts of the Sañhitá, the first part being contained in folia 1—53, which are now wanting.

Beginning. ॐ नमः * * ॥

उप। अग्नै। गायत। नरः ॥

पवमाना ——— अभि। देवान।

* * ति.

End. स्वस्ति। नः। स्वस्ति। नः। इन्द्रः।

पतिः। दधातु ॥ ॐ। स्वस्तिनोइन्द्रस्वस्तिर्दधातु ॥ ९ ॥ इति

नवमः प्रपाठकः समाप्तः ॥

Colophon. इत्युत्तरपद समाप्तः ॥ स्वस्ति संवत् १४८८ वर्षे चैत्र शुदि (?) ९

नौ मे लिखितं ॥ ·चवेदविशाडि कालूषासुतत्रिवाडीमाधव

पुत्रपौत्राणां पठनार्थं ॥ श्रीः * * शुभं भवतु।

विवरणम्। सामवेदसंहिताया उत्तरार्चिकस्य पदपाठः।

No. 57. उत्तरार्चिकभाष्यं (वा) उत्तर-भाष्यं। Sáma Veda Sañhitá Uttarárchikabháshyam or Uttarabháshyam (together with the Sañhitá text). *Substance, country-made paper,* 12½ × 6¼ *inches.* Folia, 155. (The page marks are incorrect, Nos. 33 and 36 occurring twice, and the folium following 48 being marked 50 instead of 49). Lines, 14—17 on a page. Extent, 6,000 *ślokas. Date, Samvat* 1873 (?). *Appearance, old.* Prose and verse. Correct. Complete.

The commentary of *Sáyanáchárya* on the Uttarárchika of the Sáma Veda, together with the text of the Sañhitá.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ श्रीसायणाचार्येभ्यो नमः।

ॐ। वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे।

यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥

End. इत्येकविंशेऽध्याये प्रथमखण्डः।

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन्।

पुमर्थांश्चतुरो देयात् (?) विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरन्धरेण सायणाचार्य्येण विरचिते माधवीये सामवेदार्थ प्रकाशे उत्तरग्रन्थे एकविंशोऽध्यायः सम्पूर्णः । २१ । लिखितं वीरभाषेन—लेखकपाठकयोः शुभं भूयात् । संवत् १८०२ (?) श्रावणे कृष्णे २ ।

विवरणम् । सायणाचार्य्यविरचितं सामवेदस्य उत्तरार्च्चिकभाष्यम् (संहिता पाठसहितम् ।

No. 58.* J. सामवेदोत्तरार्च्चिकभाष्यम् । Sámavedottarárchhirka-bháshyam. Substance, country-made yellow paper, 10 × 3¾ inches. Folia, 216. Lines, 7—8 on a page. Letters, 62 in a line. Character, Bengali. Date, not mentioned. Appearance, new. Prose. Correct Incomplete (*brought* down to the 3rd *sukta* of the 1st *khanda* of the 17th adhyáya).

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । ॐ नमः कुथुमशाखायै ॥ ॐ नमः उत्तर संहितायै ॥ यस्य निश्वसितं वेदा यो (?) वेदेभ्योऽखिलं जगत् । इत्यादि ।

End. विष्णो ते तव तत प्रसिद्धं विष्णुरिति प्रख्यातं नाम स्वार्थः स्वामी स्तुतिनां हविषां वा । यद्यपि यानि ज्ञातव्यानि सर्व्वं जातानि वद्दान् । जानन् यद्य इव्यं स्वाकानयोग्यं नाम ।

विवरणम् । सायणाचार्य्यं कृत मुत्तरार्च्चिक भाष्यम् संपूर्णम : अत्र पुस्तके निरुक्तस्यापि पत्रचतुष्टयमस्ति ।

This manuscript contains also four folia of Nirukta.

No. 59. आरण्यक संहिता महानाम्नी । Áranyaka Sañhitá, Mahánámni (These two works, forming portions of the Purvárchika of the Sáma Veda, are found under the same covering)

No. 60. आरण्यकसंहिता । Áranyaka Sañhitá (or Áranyaka portion of the Purvárchika of the Sáma Veda). Substance, country-made paper, 9¾ × 4½ inches Folia, 5½. Lines, 7 on a page Letters, 24—27 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Verse. Correct. Complete.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः। श्रीसामवेदाय नमः। इन्द्र ज्येष्ठं न आभर ॐ जिष्ठं पुपुरि श्रवः।

End. सखला हरितो रथेव इनिदेव सूर्य्यं मोचिच्छम विचषण १॥ ददाति ॥ ५ ॥

Colophon. इति आरण्यकसंहिता समाप्ता।

No. 61. महानाम्नी। *Mahánámni.* Substance, country-made paper, 9¾ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Letters, 24—27 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Verse. Correct. Complete.

A body of hymns forming the last part of the Purvárchika, coming after the *Áranyaka* portion.

Beginning. ॐ विदा मघवन् विदा गातु मह्यं शिषो दिशः।

End. एवाहि पृष्ण। एवाहि देवा। ॐ खाहि देवाः ॥ १० ॥

Colophon. ॐ महानाम्नी समाप्तं (?)६१। संवत् १८८८ वर्षे मार्गशीर्षे मासे शुक्लपक्षे ११ एकादशी रविवासरे लिखितं गमोद्दचतुर्वेदी त्रिपाठी पुरुषोत्तमात्मज धनेश्वर त्रिपाठि अमरेश्वर पठनार्थं शुभं भवतु। कल्याणमस्तु। श्रीकाशीविश्वेश्वर सत्य ह (?) ॥

Nos. 62, 63, 64, & 65. J. आरण्यसंहिता पदपाठसंहिता। Aranya Sañhitá with its Pada text. *N.B.*—Under *Aranya Sañhitá* are included the Árchikas of Áranyaka and Mahánámni with their Pada text, which, however, are placed first in order in the manuscripts. Substance, country-made yellow paper, 15¾ × 3½ *inches. Folia, 12. Lines, 5—8 on a page. Extent, about 200* ślokas. Character, Bengali. Date, Sak. 1750. Appearance, new. Verse and prose. Correct. Complete.

N.B—In the old catalogue of the library the *Archikas* of Áranyaka and Mahánámni go by the common name of Áranya Sañhitá.

No. 62. आरण्यपदपाठः। The Pada text of Áranya Sañhitá.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ इन्द्र। ज्येष्ठम्। नः। आ। भर।

End. सप्त। त्वा। हरितः। रथे। वहन्ति। देव। सूर्य। शोचिष्केशम्। शोचिः। केशम्। विचक्षण। वि चक्षण। १४ इमति ॥

No. 63. महानाम्न्यार्चिकपदपाठः। The Pada text of Mahánámni Árchika.

Beginning. ॐ विदाः। मघवन्। विदाः। गातुम्। मनु। शंसिषः। दिशः। शिक्ष। श चीनाम्। पते। पूर्व्वीणाम्। पुरुवसो।

End. इन्द्र। एव। हि। पूषन्। एव। हि देवाः। ॐ एवाहि देवाः। १०।

Colophon. इति आरण्यपदसंहिता समाप्ता। इमति (?)।
षष्ठः प्रपाठकः। शाके भङ्गाङ्गि वार्षिं धरणिगणिते शके वर्षे इषपक्षे भानौ श्रीनन्दनाम्ना हरिहरयतेः (?)।

No. 64. आरण्यकसंहिता। Áranyaka Sañhitá.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ इन्द्र ज्येष्ठं न आभर १०

End. शोचिष्केशं विचक्षण १४। इमति। ५ ॥

No. 65. महानाम्न्यार्चिक। Mahánámni Árchika.

Beginning. विदा मघवन्, विदा गातु १।

End. एवाहि देवा। १० ॥ इमति ॥ ६ ॥ षष्ठ प्रपाठकः।

Colophon. पूर्णा आरण्यो ॥ ऋतुशरमुनिचन्द्रै सम्मिते शाकवर्ष गतवति मिहिरेऽलिं पञ्चविंशेऽह्नि साम्नः शिरसि कृष्णमशाखां न्यस्य तस्याहितैर्षा च लिखति कमलादिः संहितां कान्तशर्मा।

विवरणम्। पूर्ववत् गतार्थं।

No. 66. आरण्योपदपाठः । Áraṇí Pada Páṭhah. The Pada text of *Áraṇí Sañhitá (as of Araṇyaka and Mahánámnyárchika). Substance, country-*made paper, 9¼ × 4 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 110 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1763. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

N.B.—The manuscripts in question may henceforth be regarded as one.

The Pada text of Áraní Sañhitá.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ इन्द्र । ज्येष्ठं । न । आभर ।

End. एवा । हि । देवाः । एवाहि देवा

Colophon. कामेश्वरस्येदं पुस्तकं । मूल्यं तु गृहीतं । संवत् १७६३ माघवदि ११ वेचाथीलीघो । The colophon is, however, in a different handwriting.

विषयम् । आरण्येति आरण्यपर्व्वमहानाम्न्यार्च्चिकयोः साधारणी संज्ञा तस्या पदपाठः ।

No. 67. आरण्योपदपाठः । Áraṇí Pada Páṭhah. The Pada text of Áraní Sañhitá. Substance, country-made paper, 7¾ × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 9—11 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1838. Appearance, old. Correct. Complete.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः । श्रीसामवेदाय ॐ इन्द्र । ज्येष्ठम् । नः । आभर ।

End. ॐ एवाहि देवा ।

Colophon. महानाम्नी पदं समाप्तं संवत् १८३८ कार्त्तिक, सुद ९ सोमवासरे लिखितं मोटचानीय (?) चातुर्व्वेदिन अमरेश्वरसुतदेवेश्वरेण लिखितं ॥ श्री ॥

No. 68. आरण्यपर्व्वमहानाम्नी भाष्यम् (मूल सहितम्) । Áranya Parva Mahánámnibháshyam (together with the text). Substance, country-made paper, 12¼ × 6¼ inches. Folia, 25. Lines, 6—13 on a page. Extent, 700 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect. Complete.

The commentary of Sáyaṇa on the Araṇya Parva and Mahánámni of the Sáma Veda Sañhitá, together with the text. See Satyavrata Sámasrami's edition in the *Bibliotheca Indica*, vol. ii, pp. 243—386.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः (१) "इन्द्र ज्येष्ठं न आभर ओजिष्ठं पुपुरिश्रवः यद्दिधृक्ष वज्रहस्त (?) रोदसी उभेसुशिप्रपप्राः"

श्रीगणेशाय नमः । आरण्यकाभिधः षष्ठोऽध्यायो व्याख्या क्रियते (व्याक्रियते?) धुना । तत्रेन्द्रेत्यादिकानान्तु षट्पञ्चाशदृचां* क्रमात् । वामदेवस्तुतम्छन्दो बृहतीचित्रवेवच (इत्यादयः) गायत्री (ति) क्रमादिन्द्रो भवेत्तिसृषु देवता । (इत्यन्ता अनुक्रमश्लोकाः अथ भाष्यम्) तत्र प्रथम खण्डे सैषा प्रथमा । ४ । हे इन्द्र (हे "इन्द्र") ज्येष्ठं प्रशस्ततमम् ओजिष्ठं अतिशयेन बलकरं । पुपुरि पूरकं । श्रवोऽन्नं नोऽस्मभ्यमाहर प्रयच्छ । हे वज्रहस्त । वज्रबाहो हे सुशिप्र शोभनहनुक एवंभूतं हे इन्द्र । यद्धनं† दिधृक्षेम धारयितु मिच्छेम । यद्धनं इमे परिदृश्यमाने उभे रोदसी द्यावापृथिव्यौ । आपप्राः आपूरयसि । तदस्माहरे त्यन्वयः । येनेमे चित्रवज्रहस्तेति वक्ष्यमाणानां पाठः

End. यद्वा एव मस्मात् सुपां सुलुगिति जश्लोलुक् । अस्मदीयं यज्ञं आगतारा (आगन्तारौ) भवेत्यर्थः भवतेत्यर्थः) ।

Colophon. इति महानाम्न्यः प्रकृतितस्तिस्रोविकृतितोनवसंख्यका ऋच । तथा पञ्चपुरीषपदानि यथामति व्याख्यातानि 'इति महानाम्नी समाप्ता'।

विवरणम् । सामवेदसंहितायामारण्यपर्व्वणो महानाम्नीभाष्यम्, सायणाचार्य्य-विरचितम् । सोसाइटी मुद्रित पुस्तके २य खण्डे २४३-३८६ पत्रेषु द्रष्टव्यम् ।

No. 69. आरण्यगानम् । महानाम्नीसहितं । Araṇyagánam with Mahánámní. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 47. Lines, 8 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old Verse. Correct Complete.

---

* The reading in the *Bibliotheca Indica* edition of the *Sáma Veda Sañhitá* is "पञ्चपञ्चाशतं."

† "धन" in the *Bibliotheca Indica* edition.

A part of the Sañhitá of the Sáma Veda, giving (together with the Vedagána) directions for the modulation of the voice in chanting the Purvárchika or Chhandá portion of the Veda including the Mahánámní.

Beginning. श्रीगणेशायनमः। अ'जो वै अपम्' दयां यदे। इता ११ उवा १९। मा १२४ ताम। हां हां ११ उवा १९। ई १२३४ मा। सतस्म मीः। उता ११ उवा १९। सी १२४ युः।

End. होव। हो। वाहा ११ उवा १९। ई ३४ डा। आरवा। हि प्रुपा १२३४ न। होर। हो। वाहा ११ उवा १९। ई ३४ डा। आरवा। हि देवा १२३४ः। होर। हो। वाहा ११ उवा १९। ई ३४ डा॥ डा। ९।

Colophon. महानाम्नी समाप्त [?].

विवरणम्। सामवेद संहितायां छन्द आर्चिकस्यान्तर्गतायाः महानाम्न्याः संहितायाः अंशस्य स्वरस्तोभादियुक्तगेयग्रन्थविशेषः। अयं हि गानग्रन्थ आरण्यपर्यायपठित इत्यभिमतः।

No. 70. आरण्यगानम् तथा महानाम्नी। Áranyagánam and Mahánamní. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 70 (of which the Mahánámní occupies a portion of fol. 68 and folia 69 and 70). Lines, 8 on a page. Extent, 600 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1665. Appearance, old and in parts torn. Verse. Correct. Complete.

Noticed in Dr. Rajendralál Mitra's *Notices of Sanscrit Manuscripts*, No. 630, page 210, vol. ii, and *Bikaner Catalogue*, Nos. 7 and 8, pp. 4-5. See also Satyavrata Sámaśrami's elaborate edition of the *Sáma Veda Sañhitá* (published in the *Bibliotheca Indica*), vol. ii, pp. 387—518 (Áranygána) and pp. 366-86 (Mahánámni).

[श्रीयुक्त राजेन्द्रलाल मित्रप्रणीत ग्रन्थसूच्यां द्वितीय भागे २१० पृ तथा तत्प्रणीत विकानीर ग्रन्थसूच्यां ४—५ पृ द्रष्टव्यानि। तथा च श्रीयुत सत्यव्रत सामश्रमि संस्कृत सोसाइटीमुद्रित सामवेदसंहितायाः द्वितीयभागे पृ ३८७— ५१८ तथा पृ ३६६—३८६ द्रष्टव्यानि।]

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय। ॐ ओविरूपं। यद्यथावर्हीहृता १। उवा११ यार १४। ताम् दा दा १।

End. होपि। हो वा दा ११ उवा २१। ई १४ डा। ओ वोम्।

Colophon. इति महानाम्न्यः समाप्ताः। संवत् १६६५ वर्षे छवदि १ गुरौ लिखितम्॥

विवरणमुक्तमेव।

No. 71. सामवेदारण्यगानविवरणम्। Sámavedáranyagánavibaraṇam Substance, country-made yellow paper, 12 × 5½ inches. Folia, 20. Lines, 11 on a page. Extent, 650 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1876. Appearance, new, but some letters are effaced here and there. Prose. Complete.

The manuscript in question is a commentary on the richs found in the Áranyaka portion of the Sáma Veda Purvárchiká.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ नमः सामवेदाय। वेदाख्यगानव्याख्यानं सम्यगेव कृतं मया। आरण्यगानव्याख्यानं तथैवाप्यभिभाष्यते।१। यथा विरूपः—ऋचः प्रथमं ह।

End. पृषदादित्य त्वमपि रसाज्ज्वप्रदाने साहाय्यं कुर्वतो वरुणानव्यर्णो-भ्यादित्याः सहचारिणः सर्व्वे देवा एव पालयतेत्यर्थः।

Colophon. इति श्रीमद्भयोमाकरकृत आरण्यकप्रपाठके षष्ठः प्रपाठकः मिति भाद्रपद कृष्णमिति पौषप्रज्ञः शुक्रवारे संवत् १८७६ शुभं भवतु कल्याणमस्तु। श्रीरस्तु। शुभमस्त्विति भवतु। श्रीकृष्णः ग्रन्थसंख्या ६५०।

विवरणम्। आरण्यपर्व्वस्थितानां ऋचामेव व्याख्यानम्।

No. 72. ऊहगानम्। Úhagánam Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 415. Lines, 6 on a page. Extent, 4,000 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1685 Appearance, old. Verse (gána). Correct. Complete.

A portion of the Sáma Veda containing the songs compiled for special purposes from the richs in the Uttara Sañhitá together with the svara marks and other hints on their proper chanting.

Beginning. ॐ [न] मः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ चामहीयवं ॥ उच्चाता १ यि जात मं [च] साः । दिवा यिसा १ हू१ । मिया११ ददायि उम ः शर्मा । मङ्गा११ यि श्रवाउ ।

End. दानाय वारि यायम् । दा ११ ना । या वा १ री । हुम् । या ना १ म् । च ११३ दा ॥ दानाय वारी १ यायाम् । दानाय वा १ । रो १ यायाम् । दायिता थो भू दन्तीम । ति यायि पू१ वा १ । होता मं द्रुतमो विमि । हो ११ ता । मं द्राना १ माः । हुम् । विमा १ । च ११३ वा । हे ११४५ ॥७॥ इति चयोविंशतिः प्रपाठकः ॥

Colophon. इति चुद्र पर्वं समाप्तः [?] इत्यूहगानम् सम्पूर्णम् । संवत् १०८४ वर्षे मार्गशीर्षे सुदि ५ शुक्रे लिखितं ॥ श्री श्री मालवज्ञातीय गुर्ज्जरप्रदेशी । याज्ञमहादेवेन लिखितं । काश्यां विश्वेश्वर सन्निधौ मिश्र श्रीयदुयादवसुत चिन्तामणीनां सर्व्वेषां पठनार्थं । कल्याणमस्तु लेखकपाठकयोः । शुभं भवतु । सामसंख्या ८१९ ।

विवरणम् । सामवेदसंहितायाः उत्तरार्चिकस्य सामान्यवलम्ब्य रचितानां स्वरादिप्रदर्शित गीत्युपायानां समवायात्मको ग्रन्थविशेषः ।

No. 73. ऊहगानं । Uhagánam. Substance, *country-made paper*, 10¾ × 4½ inches. Folia, 213. Lines, 9 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1713. Appearance, old and decayed. Verse. Correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशायनमः श्रीसरस्वत्यैनमः श्रीसामवेदायनमः ऊहगान मारभ्यते ॐ चामहीमवम् । उच्चाता १ ईजातमन्धसा १ ।

End. मंद्राता १ माः । हुम् । विमा १ । चो ११३ वा हे ८ ११३ ॥ श्री॥ ६॥७। श्री ।

Colophon. इतिचयोविंशतितमः प्रपाठकः । इतिचद्रपर्व्वं ५ ऊहगानं समाप्तम् । ५ संवत् १०१८ समये मार्ग शीर्ष कृष्णैकादशीरवौ ॥ ५ चद्रेहवि मालनगरवास्तव्य नागरज्ञातीय, त्रिपाठी श्रीवासुदेवसुत चिं चच्चुतसुत चिं विनायकचिं वाच्छासुत चिं बलिराजसुत त्रिलोक सुत त्रिपाठी दीक्षित श्री ५ वेणीदाससुतत्रिपाठी श्री ५ गोवर्द्धनसुत त्रिपाठी दीक्षित श्रीहरिहरेण लिखितं ५ वीरेश्वरविश्वनाथसोमे- श्वरत्र्यकदेवरत्नेश्वरादीनां पुत्रपौत्राणां पठनार्थं परोपकारार्थंच । शुभंभवतु । सर्व्वे जनाः सुखिनः सन्तु ५ ५ भग्नपृष्ठकटिग्रीवा वद्धमुष्टिरधोमुखं । कष्टेन लिखितं (?) यत्नेन परिपालयेत् ॥ ऊह गानस्य सर्व्वेषां साम्नां संख्या प्रकीर्त्तिता षट्त्रिंशदधिकं साम्नां शतच नव संख्यकम् एकर्चसामतुल्यानि त्रासु सामानि संख्यया । षट्- चत्वारिंशदधिकं शतमेकं प्रकीर्त्तितम् ॥१॥ खिलसामानि चोक्तानि चतुर्व्विंशतिसंख्यया । चष्टपञ्चाशदुक्तानि द्वितीयविलानि च ॥१ चयाप्रवस्त देवयु स्तुवामि कवसस्यत (?) [१] । ऊहगह्वयं कथितया [र्चा] स्तोत्रीयैका [खि] ला तथा ॥ ५ विरचितमिदमिति सकलं तृतीयगानस्य ।

विवरणम् । उक्तपूर्व्वमेव ।

No. 74. ऊह्यगानम् । Uhyagánam. Substance, country-made paper, 10 × 4¼ inches. Folia, 43 Lines, 10 on a page. Extent, 1,000 slokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1715. Verse Correct. Complete.

A portion of the Sañhitá of the Sáma Veda containing songs compiled from the Uttara Sañhitá, with svara marks and other hints on their proper chanting.

N.B.—This and the Uhagánam (both song-books) have their origin in the sámas of the Uttara Sañhitá. This is, however, to be understood generally, inasmuch as there are songs which could not be traced to any known rich. For their origin we must look to *stobhas*.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । सामवेदाय नमः ॥ ॐम् ॥ स्याम्नाराणि चत्वारि ॥ चाभित्वा शूरनोनुमो वा । चादुग्धा इव धेनव ईशानमस्य जगतः । स्वा ११ दृंशामं १ ।

End. प्र॰ चायिमान मा २१ यिन्दा १ चातौ। जषी १ पाद। इड़ा। चा॰। चया। मा॰। ज॰। ईड़ा। प्रता १ इड्रा १ पारेम्। चर्म्र १। घाघा:। पवमान मद्दा ११ चोयि। मानो ११ उवा ११। ईडा इड़ा ११४५ ॥ जि ॥ ० इति चुद्र पर्व्वं। इति षष्ठ.प्रपाठकः।

Colophon. इत्यूह्यगानं समाप्तं ॥ संवत् १०० १६ वर्षे वैसाख शुद १० रवौ लिखितं श्रीनागरज्ञातीयश्री व्यां जनासुत श्री व्यां गोकलासुत श्री व्यां गोकलसुत * * * लिखितं पुत्रपौत्रादिपठनार्थं ॥ परोपकारार्थंच ॥ शिवमस्तु सर्व्वजगतः ॥ सर्व्वे जनाः सुखिनो भवन्तु ॥ श्रीसूर्य्याय नमस्त्रैलोक्यनाथाय ॥

भग्नपृष्ठकटिग्रीवा बद्धमुष्टिरधोमुखं।
कष्टेन लिखितं यन्थं यत्नेन प्रतिपालयेत् ॥
तैलाद्रचेज्जलाद्रचे द्रचे [त्] शिथिल बन्धनात्।
परहस्ते न दातव्यं एवं वदति पुस्तिका ॥
यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥

व्यां जीना पठनार्थम् ॥ व्यां हरिराम * * * श्रीदुर्गादेव्य नमः ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः। श्रीगणेशाय नमः। लेखक पाठकयोः कल्याणं भूयात्। श्रीश्रादि वाराहाय नम. ॥ श्रीमहा लक्ष्मीयै (?) नमः ॥ श्रीलक्ष्मीयै [?] नमः

विवरणम्। सामवेद संहितायां. उत्तरार्चिक ग्रन्थोक्त गानसमष्टिरूपो ग्रन्थः।

No. 75. ऊह्यगानम्। Uhyaginam. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 78. Lines, 8 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1630. Appearance, old. Verse. Correct. Complete.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय। इदमराणि चत्वारि। ॐ। चा। अभिनाय्यरत्नोतुमो वा इत्यादि।

End. प्रता १ यिद्रा १ पायिम्। चभ्रू बा या मानम् दा। दायि माना ११ उवा ११। इड इडा ११११।

Colophon. इति षष्ठ प्रपाठकः। चतुर्थं जन्मगानं समाप्तम्। शुभमस्तु स्वस्ति श्री संवत् १६९६ वर्षे माघवदि ४ गुरौत्य (?) श्रीवाराणसीवास्तव्य मोढज्ञातीय श्रमसेनाभीभट श्रीविद्याधरपुत्रपौत्रादिकपठनार्थं भागरज्ञागरेण लिखितम्। श्र श्रमरेश्वर धनेश्वरप्रेदं पुस्तकं सत्यं।

विवरणम्। पूर्व्वेण गतार्थं।

No. 76. वेयगानम्। Veya Gánam. Substance, country-made paper. 10¼×4¾ inches. Folia, 171. Lines, 8 on a page. Extent, 2,200 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1665. Appearance, old and decayed. Verse. Correct. Complete.

A song-book containing the songs framed from the richs mentioned in the Purvárchika portion of the Sáma Veda. These songs, though often based on the hymns of the Purvárchika, have sometimes *stobhas* for their basis. See Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 7, No. 12.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय। ॐ भूर्भुवः स्वः। तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि। धि यो यो नः प्रचोदयात्। तत् सवितुर्वं रणियोम्।

End. क्रौड्‌द्र ग्भिरपो वेरे श्वो १३४ वा। श्वा। यिवो। स्हायि के १५। दमतिः। सप्तदशमः प्रपाठकः।ला

Colophon. इति वेयगानं समाप्तम्। संवत् १६६५ वर्षे चैत्रशुदि १४ रवौ।

विवरणम्। सामवेदसंहितायाः छन्द आर्चिकस्य स्वरभेदादिचिह्नसहितोगानग्रन्थविशेषः। मि वि. सूचौ ३० ७ द्रष्टव्या।

No. 77. सामवेद वेयगानम्। Sámavedaveyagánam. Substance, country-made paper. 8½ × 3¾ inches. Folia, 330 Lines, 5—7 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1812. Appearance, old Correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॐ भूं १ भुव. स्वः इत्यादि।

End. क्रौड्‌द्र ग्भिरपोवा १ श्वो वा २१८ श्वा ४ यिवो ४ हा यि ४१५ दमति. ॥

Colophon. इतिसप्तदश प्रपाठकः ॥ शुभं भवतु ॥ पावमानपर्व्व । इति वेयगानं समाप्तः (?) ॥ सामसंख्या १८९७ शुभमस्तु संवत् १८११ नवे वर्षे माघं वर्म्भ बीजवारे जीववारे (?) पन्द्रे वेपलेपोडे (?) । मोडग ज्ञाति चातुर्व्वेदि । वारेजाग्रामे गुजनन मंधे (?) ॥ च० भूपण लाघाहाते लख्यौंडे (?) ॥

विवरणम् । पूर्व्वमेव गतार्यम् ।

No. 78. सामवेदपदस्तोमः । Sâmavedapada Storah. Substance, country-made paper, 8¾ × 3¾ inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 200 *ślokas*. Character, Nâgara. Date, Samvat 1764. Appearance, old. Correct. Complete.

A part of the Sâma Veda Sanhitá. See the edition of the *Sâma Veda* in the *Bibliotheca Indica*, vol. ii, pp. 510—42.

Beginning. शिव ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ अथ । स्तोम । प्रकृतिः । प्र । हविः । अर्याः । गावः । हुवेवशु । हुवे । वशु । विदावशु । विदाः । वशुं ।

End. प । इडां । अर्थ इट् । इडां । होयि । हः । वा । हो । इडा । होयि । हो । वांश ११ भ्वा २१ । ई १४ डा ॥* ११ ॥ श्रीइति द्वितीय प्रपाठकः ॥

Colophon. इति स्तोमः समाप्त [?] । संवत् १७६४ वर्षे मार्गशीर्षवदि ९ मनौ चभुलर गृह [?] नागर ज्ञातीय त्रिपाठि चतमाकज त्रिपाठि मांडसुत त्रिपाठी हरीशंकरसुत भवाद्दि शिवमहरेण लिखितम् ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः, श्रीगणेशाय नमः । श्री ॥ ह ॥ श्री ॥ ह । श्री ॥ म अमरेश्वर श्रीदुर्गायै नमः ॥ एम् । भवाद्दि हरि शंकरस्येदं पुस्तकम् ॥ भं: परमेश्वर चनेश्वरस्येदम् पुस्तकम् ॥ ।

विवरणम् । आरण्यगानादिग्रन्थगतानां साम्नां मूलभूतानां समष्टिरूपो ग्रन्थविशेषः । स्तोभस्य भागविभागादिकं उक्तपूर्व्वं ।

---

* It will be found that there are slight differences between the present manuscript and the *Bibliotheca Indica* edition in musical notations, &c.: *e.g.*, the latter does not give the figure २ on ह in प्रकृति, &c. It writes होयि as हो३ यि, &c.

No. 79. पुष्पसूत्रम् । Pushpasútram. Substance, country-made paper, 9¼ × 4¼ inches. Folia, 70. Lines, 8 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old; the writing in parts effaced. Prose. Incorrect. Complete.

This is a sutra work ascribed to Gobhila, containing sutras or rules of forming sámas from the hymns of the Rig-Veda.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय। ॐ उच्चामद्दीपुनाव जये प्रश्नौमर्न क्या देध्यर्न क्षोधसन्तरोलेय। खादिरिम्रं पवसं न्द्रमच्चसपुरलुते पुर ग्रावागवेभि प्रिकाव। खासम्रौयमेद्य सार्क वयं भरमधाविमेधि पांत ऋर्च्य प्रवः मार्क वर्य काख प्रयगः।

End. प्रस्तावे माद्दर प्रथमेपुध्यासपुरीयेषु च यथोपदिष्टं वै द्वान्दसेषु गीत ग्रास्ताविकमेव आाक्ष्रादीनामप्रस्ताव्या उत्तराः प्रस्तावाध्यं वार्थ ज्ञानिनः ॥११॥

Colophon. इति दशम प्रपाठकः समाप्तः। इति पुष्पसूत्र समाप्तः (?)। ग्रामसद्ध आपोधि चनि ॐ रूप चंद सुत् गोकलचन्द अचंद बीहे।

विवरणम्। सूत्रमिदं गोभिलप्रणीतं; इह हि ऋगचरेभ्यः सामनिष्पादकसूत्राणि विहितानि।

No. 80. ऐतरेय ब्राह्मणं। Aitareya Bráhmanam. Substance, country-made paper, 5¼ × 2¾ inches. Folia, 35. Lines, 7—12 on a page. Extent, 600 ślokas. Character, Devanágara. Date, not mentioned. Appearance, old (the writing on the last page much faded) Prose. Complete. Correct.

This manuscript contains only a few words (probably catch-words) or rather syllables of each paragraph of the Aitareya Bráhmana.

Beginning. श्रीगणपतये नमः। श्रोन्। अग्नि दीचणीयं त्यन्त एव कैनयो॰ त्यष्टा सनयो॰। इते चव दारव्ययश्री पद्मंवी हेमन्त वेद॰ ॥१॥

End. पूर्व्वं प्रश्नयाचदि जां सु्णुते सु्णुते ॥५॥

Colophon. स्त्यष्टमपञ्चिका सम्पूर्ण (?)।

अनेन प्रीयतां देवो भगवान् भगधेश्वरः।

लघ्मीचसिंहः पूर्व्वेषां भगाङ्कुलदवतम् (?) ॥

काश्यां (?) लिखितमिदं शेष नीलकण्ठेन । श्री

विवरणम्। मन्त्रब्राह्मणयोर्वेदसंज्ञेति वचनात् वेदस्य द्वावंशौ वर्त्तेते, तत्र संहितावयवीभूताः शिष्टैर्मन्त्रस्वरूपेणादृता मन्त्राः ब्राह्मणानि मन्त्रातिरिक्तवेदभागाः तत्र ब्राह्मणेषु क्वचित् मन्त्राणां व्याख्यानं, क्वचित्तेषां तत्तत् कर्मसु विनियोगविधिः, क्वचिच्चावश्यकेतिहासवर्णनमप्यस्ति। प्रतिवेदं ब्राह्मणानि स्वरूपतः शैल्यातश्च भिद्यन्ते। तत्र ऋग्वेदस्यैतरेयकौषीतकीति द्वे ब्राह्मणे स्तः। तत्र ऐतरेयब्राह्मणस्यैतरेयेति-संज्ञा प्रत्याख्यानविदः इतिहासमिदमाचचक्षिरे। कश्चिद्दृषिरासीत्तस्य पत्नी इतराभिधा, तेन च तस्यां महीदासः पुत्र उदपादि। स च महीदास ऐतरेयः कुलदेवताकृप-वरोऽग्निर्वै देवानामेव इत्यादिकं शृणुते शृणुते इत्यन्तं ब्राह्मणं दृष्टवान्। व्याख्यात-मप्येतेन किञ्चिद्दृष्टं ऐतरेय दृष्टत्वादेतदुभयमैतरेयेतिनाम्ना लोके प्रसिद्धिं गतम्।

ऐतरेयब्राह्मणस्याष्टौ पञ्चिकाः, प्रतिपञ्चिकञ्च पञ्चाध्यायाः सन्ति ततश्चात्र चत्वारिंश दध्यायाः। तत्र प्राथमिकास्त्रयोदशाध्यायाः अग्निष्टोमे होतुरनुष्ठानोपदेशपराः, चतुर्दशे तु अग्निष्टोमसम्बन्ध्यादिकं प्रपञ्चितम्। पञ्चदशषोडशसप्तदशाध्यायेषु उक्थ्यषोड-शातिरात्रादिभेदा निरूपिताः, अष्टादशाध्याये होत्रकर्मनियमाः प्रदर्शिताः, ततः विंशविंशैकविंशद्वाविंशत्रयोविंशचतुर्विंशाध्यायेषु द्वादशाहयागीयदशाहसम्बन्धि होतृकर्त्तव्यानि विशेषतः प्रदर्शितानि। पञ्चविंशाध्याये यजमानस्य स्खलनादिदोष-प्रायश्चित्तं अग्निहोत्रानुष्ठानसमयः, ब्रह्मनामपुरोहितकर्त्तव्यानि च प्रदर्शितानि। एवं पञ्च पञ्चिका गताः, षष्ठपञ्चिकायां प्रथमं ग्रावस्तुत् सुब्रह्मण्याख्ययोः पुरोहितयो र्यत्किञ्चित् कर्त्तव्यमुक्तम्, सोमयागेषु यथाप्रधानानां पुरोहितानां कर्त्तव्यान्यशेषतो वर्णितानि। सप्तमाष्टमपञ्चिकयोः प्रधानतः क्षत्रियानुष्ठेययज्ञकर्माण्युक्तानि, तथा ब्राह्मण-क्षत्रिययोः परस्परं सम्बन्धश्च प्रदर्शितः।

ऐतरेयब्राह्मणे बहवो मन्त्राः सन्ति ये खलु शाकल्यशाखायां न सन्ति ते अन्यशाखीया इत्यनुमीयते। तत्र केचिन्मन्त्राः अथर्ववेदसंहितायामपि दृश्यन्ते परन्तु पाठानां कोऽपि व्यतिक्रमो लक्ष्यते। ब्राह्मणमिदं अङ्गलण्डीयानुवादसहितं मार्टिन हग नामकेन केनचिज्जर्मनदेशीयसंस्कृताध्ययनरीतिपर्यवेक्षकेण मुद्रितमस्ति।

अस्मदालोच्य पुस्तके तु ब्राह्मणस्यास्य केवलं वाक्यारम्भकपदानि दृश्यन्ते।

No. 81. ऐतरेय ब्राह्मणम् (भाष्यसहितम्)। Aitareya Bráhmaṇam (with commentary). Substance, country-made paper, 10¼ × 4¼ inches. Folia, 186. Lines, 8 on a page. Extent, 4,600 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1936. Appearance, new. Prose. Incorrect. Fourth and fifth Pañchikás complete.

The text of the fourth and fifth Panchikás of the Aitareya Bráhmaṇa, together with the commentary of Sáyanácharya. This work has been edited and translated by Martin Haug.

Beginning of the text of the fourth Panchiká. श्रीगणेशाय नमः। ॐ १ देवा वै प्रथमेनाह्नेन्द्राय वज्रं सममरंस्तं द्वितीयेनाह्ना सिंचंस्तं [?] तृतीये नाह्ना प्रायच्छंस्तं चतुर्थे हन् प्राहरत्तस्माच्चतुर्थे हन् षोडशिनं शंसति।

End of the text of the fifth Panchiká. सपय दाश्विंद्रवंतस्तुथमिन्द्रो वै यज्ञ इन्द्रो यज्ञस्य देवता सेंद्रमेव तदुक्थं करोतींद्राश्वागा दिंद्रवंतस्तुथमित्येवैना तदाह तदाह १४।

Colophon. इति पञ्चमपञ्चिकायां पंचमोऽध्याय "विश्वे वै" पंच "गाव" दश 'यद्रा प्रति च प्रेति च' चत्वारि 'यद्वै समानोदर्कं' षट् 'उद्दरा' नव विश्वे वै देवा देवासुरा वै संचत्ये जरमुरुयद्व खलुवै चत्वारि सं।

विवरणम्। ऐतरेय ब्राह्मणस्य चतुर्थ पञ्चम पञ्चिके सायणाचार्यकृतभाष्यसहिते।

No. 82. ऐतरेय ब्राह्मण-भाष्यम्। Aitareya-bráhmana-bhashyam. Substance, country-made paper, 10½ × 4¼ inches. Folia, 59. Lines, 11—15 on a page. Extent, 2,200 slokas Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance old, and the writing in parts obliterated (some leaves, evidently of a later date and in a different hand, have replaced the corresponding original ones). Prose. Incomplete. (From the beginning of the third Panchiká of the Bráhmaṇa to the end of the third adhyáya.)

The commentary of Sáyana on the Aitareya Bráhmaṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ व्याहावंति विदः स्तलाच्छावाकस्य वेदानां। यजमान पुनर्व्यन्म ुवते बाधिदेवतं [?] इत्यमाध्यमस्य निष्कष्य प्र उगं शस्त्रं निरुपयितु' प्रस्तौति। यदोकथं एसद्भ्यत् प्रउग' नव प्रात धेहा नव प्रातर्धहा गटह्न्तो नवमि;हियमाने स्तुवते स्तुते सोमे दशमं गटह्नाति हिंकारं इतरासां दशम सो सामेभ्" ति। प्र उगाख्य' यच्छस्त्र मस्ति तद्धोर्तृवै ऐ'द्रवायवादि पशग्र-पुरुथं तदीय देवता प्रशंसारूपमित्यर्थः।

End. [खण्डितत्वादन्तो नास्ति।]

At fol. 31—a. इति श्री माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मण द्वादशाध्याये षष्ठोदयःखण्डः।

विषयः। सायणाचार्यविरचितं ऐतरेयब्राह्मणस्य भाष्यं (द्वितीय पञ्चिका-पूर्वार्द्धस्य)।

विवरणम्। अत्र द्वितीय पञ्चिकाया तृतीयाध्यायान्तःसन्दर्भः समाप्तो वर्त्तते।

No. 83. ऐतरेय ब्राह्मण (द्वितीय पञ्चिका) भाष्यम्। Aitareya Bráhmana-bhashyam (second *Panchika*). Substance, country-made paper, 12 × 4¾ inches. *Folia, 105. Lines, 9 on a page. Extent, 3,000 ślokas. Character, Nágara.* Date, ? Appearance, new. Prose. Generally correct. Complete.

The commentary of Sáyanácharya on the second Panchiká of the *Aitareya-Bráhmaṇa. See Mitra's Notices*, No. 1801, vol. v, pp. 116-17.

Beginning. श्रीवेदपुरुषायनमः। ॐ राजक्रयब्राह्मणयुक्तमादौ। यज्ञेः प्रणीतिं प्रतिपादि (दयि?) ला। तथा ह्विर्धानविवर्णनार्थो ग्रावस्य सोमस्य च या च्च मु:॥ अथ षष्ठाध्याये ग्नीषोमीय पशु-र्वक्तव्यः। तत्रादौ यूपंचोक्तमाख्यायिका माह ॐ यज्ञेन वै देवा ऊर्द्धा सर्गं लोकमायन् [इत्यादि]।

End. एवं विद्वानेतन्मयो देवतामयो भवति भवतीति॥ एतन्मयो वसंत-ग्रीष्मादिविद्युद्रूपवस्तुमयो भूत्वा तदभिमानी देवतानां भोगं प्राप्नोति। अथाभोध्यायसमाप्त्यर्थः।

Colophon. इति श्री सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेय-ब्राह्मणे दशमाध्याये नवमः खंडः। समाप्तश्चाध्यायः समाप्तेयं पंचिका।

तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेत् रक्षेच्छिथिलबंधनात् [?]।
मूर्खहस्ते न दातव्यं एवं वदति पुस्तकं॥
रामः रामः श्री—

विवरणम्। सायणाचार्यकृतं द्वितीयपंचिकाया भाष्यं।

No. 84. ऐतरेय ब्राह्मण (तृतीय पञ्चिका)-भाष्यम् । Aitareya Bráhmaṇa-bháshyam (third *Panchiká*). Substance, country-made paper, $10\frac{1}{3} \times 4\frac{1}{3}$ inches. Folia, 16. Lines, 14—15 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1669. Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete (commencing towards the end of the 13th adhyáya, so that nearly half of the manuscript at the beginning is wanting).

It appears from the figures on the margin that the manuscript originally formed a portion of a complete copy of the Aitareya Bráhmaṇabháshya.

End. सा विराट् दशिनी तद्विराजि यज्ञं दशिन्यां प्रतिष्ठापयन्ति प्रतिष्ठापयन्तीति । दशसंख्यासुक्ता सती विराट् छंदः संपद्यते दशाक्षराविराडितिश्रुत्यन्तरात् तत्तेन दशसंप्रयोगेन दशिन्यां दशसंख्योपेतायां विराजि यज्ञं ऋत्विजः प्रतिष्ठापयन्ति । अध्यासोऽध्यायपरिसमाप्त्यर्थः ।

Colophon. इति श्री महाराजाधिरा(ज) परमेश्वर वैदिकमार्गप्रवर्तकवीरबुक्कधुरन्धरस्य [?] सायणाचार्यकृते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणभाष्ये पञ्चदशाध्याये षष्ठः खंडः ॥ समाप्तेयं तृतीयपंचिका । शुभमस्तु । सवत् १६६९ भाद्रपद शुक्ल दशम्यां भौमे लिखितं ॥

विवरणम् । सायणाचार्यकृतं तृतीयपञ्चिकाया भाष्यम् ।

No. 85. ऐतरेय-ब्राह्मण (चतुर्थ पञ्चिका)-भाष्यम् । Aitareya Bráhmana-bhashyam (fourth *Panchiká*) Substance, country-made paper, $11\frac{3}{4} \times 5$ inches. Folia, 62 Lines, 10 on a page. Extent, 1,600 slokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, new Prose Correct Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । संस्थितीनां वाग्यमऋत्विजौ च यागादेवोदेवीकानां विशेषतः । संक्षीकृत्यस्य सोमसक्यमल्रुप्रिः मरुत्राभ्याहुः मक्षिणां सोचकारा ॥ ज्योतिष्टोमभेद उक्थ्यः समापितः अथ षोडशीउच्यते तद्विषयं (*) संसनं विधत्ते देवावै प्रथमेनाह्नेन्द्राय वज्रं समभरंस्तं द्वितीयेनाह्ना सिंचंस्तं तृतीयेनाह्ना प्रायच्छंस्तं चतुर्थेहन्प्राह रतस्माच्चतुर्थेहन्षोडशिनं शंसतीति

End. यज्ञेन वर्धत जातवेदसमिति जातवेदस्यं तृचन्द्वितीये इति द्वितीयस्याह्नोरूपम् [अह्नोरूपम्] इति । जातवेदोदेवताकत्वं तृचमग्निं चाभविष्यत् । अध्यासोऽध्यायपरिसमाप्त्यर्थः ॥

Colophon. इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे पंचविंशाध्याये चतुर्थः खण्डः। समाप्ताचतुर्थं (?) पञ्चिका॥

विवरणम्। सायणाचार्यकृतं चतुर्थपञ्चिकाया भाष्यम्।

No. 86. ऐतरेयब्राह्मण (पञ्चम पञ्चिका)-भाष्यम्। Aitareya Bráhmana-bháshyam (fifth *Panchiká*). Substance, country-made paper, 12¾×6 inches. Folia, 51. Lines, 10 on a page. Extent, 2,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old (*the margins of some of the leaves are worm-eaten*). Prose. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः।

मित्रान्याहुर्देवता सोमसाम
    छन्दांस्यकः तत्र तत्रापि पश्चो।
विद्दाकाद्दुतरं स्यात् समार्थं
स्यात् स्यात् लोकान् नि त्रिकोर्यपुद्गतः॥ [१]

सिद्धानि शंसानि षड् व होता
    चाच्ये न सप्त प्रउगे द्वयाय।
मरुत्वतीये प्रतिपच्चचौ च
    धाय्याः प्रगाथाय तथैव सूक्तं॥ [२]

निष्केवल्ये स्तोत्रियः प्रयोनि
    श्लोतिः स्थाने सप्तसाम प्रगाथः।
तार्क्ष्यात् सूक्तात् पूर्वमन्ये तु नित्य
    स्यात् स्यात् सूक्तात्प्रात वेदस्य मन्दत्॥ [३]

छन्दोगानां वैश्वदेवात् पुरस्तात्
    द्यावाद्दौमा इहसूक्तानि चैव।
रायन्तरिदं पूर्वमाद्दृहत् सामेतरद्वैत्
    वैरूप्यादि द्वितीयं स्यात् तीयादिप्रतक्रमात्॥ [४]

चर्षीद्रपूर्वा निहवः प्रगाथो
    धाय्याम तथ्यं च समानमक्षी।
स्यात् स्यात् तथा जातवेदस्य मध्यं
    छन्दोम [?] चाद्यं चाष्कृतीयः॥ [५]

अथ द्वादशाहांतर्गतस्य नवरात्रस्य तृतीयमहर्निरूपयति।

"ॐ विश्वे [?] वै देवा देवता तृतीय मह्वर्हं त सप्तदश स्तोमो वैरूपं साम जगती छंद" इति।

End. ब्राह्मण प्रयुक्तस्यानुज्ञान मंत्रस्याभिप्रायं दर्शयति। "सयदाह द्रवंत स्तुध्वमित्यैंद्रो वै यज्ञ इंद्रो यज्ञस्य देवता सद्रुत्र मेव तदुद्गीथं करोतींद्राग्मागादिंद्र यंतः स्तुध्वमित्येवैनां तदाह तदाहे" ति। सद्रुद्रवंत स्तुध्वमिति यदाक्रमाह। तस्याभिप्राय उच्यते। यज्ञः सोम याग ऐन्द्रो वै इन्द्र वै इन्द्र संबंध एव इन्द्रोहि तस्य यज्ञस्य देवता अतः तदुद्गीतं सामगैः क्रियमाणं [?] मुद्गार्थ सेंद्रमिंद्रसहितमेव करोति इंद्रमुद्गीत इंद्राग्मागात्माप गच्छतु। तस्मात् हे उद्गातारो यूयमिंद्रवन्त इंद्रविषय तात पर्यंव त. एवं भूत्वा स्तुध्व मित्यनेनैव प्रकारेणानुदगाद्वनुप्रति ब्रह्मातदाक्रमाह। अस्यासोध्यायपरिसमाप्त्यर्थः।

Colophon. इति श्री सायणाचार्य विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे पंच विंशेध्याये नवमः खंडः॥ समाप्तश्चाध्यायः समाप्तेयं पंचमपंचिका।

विवरणम्। ऐतरेयब्राह्मणस्य पंचमपंचिकायाः सायणकृतभाष्यम्।

No. 87. ऐतरेयब्राह्मण (षष्ठ पंचिका) भाष्यम्। Aitareya Bráhmana-bháshyam (sixth *Panchiká*). Substance, country-made paper, 11¾ × 5 inches. Folia, 66. Lines, 11—13 on a page. Extent, 2,300 ślokas Character, Nágara. Date, ? Appearance, old Prose. Correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः।

अथाभिष्टोर्च पयस प्रशंसा
तदीक्षनापत्तिविनिष्कृतिश्च।
तस्य प्रशंसाप्युदिते च होमो
मर्याद्भजो व्याहृतयोप्यधीताः॥ [१]॥

ब्राह्मणः कर्तव्यविधानेन यावस्तुद्दुद्विश्वः।
अभिष्टोमे कर्तव्यं विधातुमुपाख्यानमाह॥

"देवा ह वै सर्व्वचरौ सत्रं निषेदुस्तेह पाप्मानमाप जघ्निरे तान् होवाचार्बुदः काद्रवेयः सर्पऋषिः मंत्रकृद् देवा वै वोऽहोत्रकृता तां वोऽहं करवाण्यथ पाप्मापहनिष्यध्व इति तेऽततेत्युस्तेषां ह स्म स मध्यंदिने मध्यंदिन एवोपेदासर्पार्बुदावेऽभिष्टौमीति।"

End. कामोऽपि न लभ्यते इत्याशंक्याह ॥ "ऐन्द्री वृषाकपिः सर्व्वाणि छंदांस्यैतशप्रलापस्तत्र सकाम उपाप्तो य ऐन्द्रे जागतेऽथेदमैन्द्रा बार्हस्पत्यं सूक्तमैन्द्रा बार्हस्पत्या परिधानीया तस्मात्र संशंसे १ प्रशंस १ इति ॥" ब्राह्मणार्थमिमशंसितव्यो सोयं वृषाकपिः सायमैन्द्रः ऐतशप्रलापश्च सर्वच्छंदः स्थानीयः तथा सति प्रसंहिता-येत्यादिके इंद्र देवताके जगतीच्छंदके (?) यः कामोऽस्ति सकामस्तत्र वृषाकपौ ऐतशप्रलापे च प्राप्तो भवति अथ अपि चेदं अवद्रप्स इत्यादिकं सूक्तमैन्द्रा बार्हस्पत्यांतिमा परिधानीया ऐन्द्रा बार्हस्पत्या तत्रोभयपेंद्रनिमित्तः काम उपाप्तो भवति ॥ तस्मात् कारणात् प्राकृतमन्त्रं पृथग्भूय न संशंसेत्। अथ्यायोध्याय समाप्त्यर्थः ॥ इति त्रिंशोऽध्याये दशमः खण्डः ॥

Colophon. इति श्रीसायणाचार्य्यकृतौ माधवीये वेदार्थ प्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे त्रिंशोऽध्यायः समाप्ता षष्टपञ्चिका ॥

विवरणम्। ऐतरेयब्राह्मणस्य षष्ठपञ्चिकायाः सायणाचार्यकृतं भाष्यम्।

No. 88. ऐतरेय ब्राह्मण (सप्तम पञ्चिका) भाष्यम्। Aitareya Bráhmaṇa-bháshyam (seventh *Panchiká*). Substance, country-made paper, 11 × 4¾ inches. Folia, 67. Lines, 9—11 on a page. Extent, 1,700 slokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ षष्ठिं शाकलातं तु होत्रहोत्रकगोचरं। पशो-यपमतीयस्य विभागस्त्वथ कथ्यते ॥ आश्वलायनः सविशेषं धर्म्मं पुन माह। सता + + हविरच्छिद्रभवा एव सुधीनाः कर्मनः परिवापः पुरोडाशः पयस्येति। तेषां यथा कामयेरंस्तद्रुप व-गुपकल्पयेयुरिति। प्राणधारणाय यथा। पर्व्याप्नोति तथा हविः श्रिप्याशिक्षेन संपादनमुपयुक्तं।

End. नराशंसमन्त्रं पुनरपि फलकथनेन प्रशंसति । "आदित्य इव ह व श्रियां प्रतिष्ठित स्तु' (?) ति सर्वाभ्यो दिग्भ्यो बलिमावहन्त्युपं श्रास्य राष्ट्रमव्ययं भवति य एवमेतत् भर्च भक्षयति क्षत्रियो यजमानो यजमान इति ॥ पूर्ववद्व्याख्येयम् । अध्यायोऽध्यायसमाप्त्यर्थः ॥

Colophon. इति माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे पञ्चविंशे ध्यायेऽष्टमः खंडः । समाप्तः ॥ इति सप्तमपंचिका समाप्ता ॥

विवरणम् । ऐतरेयब्राह्मणस्य सप्तमपञ्चिकायाः सायणकृतं भाष्यम् ।

No. 89. ऐतरेय ब्राह्मण (अष्टम पञ्चिका) भाष्यम् । Aitareya Bráhmana-bháshyam (eighth *Panchiká*). Substance, country-made paper, 11 × $4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 32 (of which fols 12 and 13 are wanting; fols. 16—25 are in a different hand and less closely written). Lines, 11—16 on a page. Extent, 1,200 ślokas Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Incomplete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । फलाख्यचमसो भक्षो राज्ञो यज्ञे प्रकीर्तितः । उच्यते राजयज्ञेऽस्मिन् विशेषस्तोत्रशस्त्रयोः ॥ तदेतत् प्रतिजानीते "अथातःस्तुतशस्त्रयोरेवेति ।" अथ राज्ञो यज्ञे विशेषकथनानन्तरं मत (?) स्तुतशस्त्रयोर्विशेषो जिज्ञासित. । अतः कारणात्तयोरेव विशेष उच्यत इति शेषः । तं विशेषं वक्तुमादौ विशेषरहितमंशं दर्शयति । "ऐकाहिकं प्रातःसवनमैकाहिकं तृतीयसवनमेते वै शान्ते क्लृप्ते प्रतिष्ठिते सवने यदैकाहिके शान्त्यै क्लृप्त्यै प्रतिष्ठित्या अप्रच्युत्या" इति ।

End. एवं व्रतमाचरतः फलं दर्शयति ॥ "अपि ह यद्यस्याग्रहद्वर्षा द्विषन् भवति क्षिप्रं हैवैनं स्तृणुते स्तृणुते" इति ॥ अस्य राज्ञोऽग्रहात् द्विंषन् शत्रुर्यद्यप्यग्रहवृद्धं पापायवद्दृढशिरस्को भवति । अतिप्रवृद्ध इत्यर्थः । तथाप्ययं कर्म्मविशेषः शीघ्रमेवैनं शत्रु स्तृणुते हिनस्ति [हिनस्ति ?] ॥ अभ्यासोऽध्यायः [?] समाप्त्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजस्तुतपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकवीरबुक्क-धुरंधरस्य सायणाचार्यकृतौ माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेय ब्राह्मण भाष्ये (चत्वारिंशे पंचमः खंडः ॥

विवरणम् । ऐतरेयब्राह्मणस्य अष्टमपञ्चिकायाः सायणकृतं भाष्यम् ।

No. 90. ऐतरेय आरण्यकभाष्यम् । Aitareya Áranyaka Bháshyam. Substance, country made paper, 9 × 4 inches. Folia, 61. Lines, 15 on a page on an average. Extent, 46 syllables in a line. Character, Nágara. Date, ? (A date, Samvat 1730, is given in the second part, at the end of the commentary on the fifth chapter) Appearance old, the second part looking older. Prose. Correct. Complete so far as it goes, but incomplete taken as a whole, the manuscript in question containing two chapters only, viz., the commentary on the second and fifth chapters of the original work.

Portions of the commentary on Aitareya Áranyaka by Sáyaṇa.

Beginning. First part (*commentary on the second chapter*). श्रीगणेशाय नमः, श्रीसरस्वत्यै नमः ॐ ।

यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थं महेश्वरं ॥
प्रथमारण्यके कर्म्ममहाव्रतमुदीरितं ।
सम्वत्सराख्यस्य सचस्य शेषः पूर्णो भव तावता ॥
तदीया विहृतिः सर्व्वा प्रोक्तेवेति मनीषया ।
कर्म्मकाण्डं समाप्याथ वेदोज्ञानं विवक्षति ॥
आरण्यकं द्वितीयं यत् तृतीयं च तदात्मकम् ।
ज्ञानकाण्डं ततः सोपनिषदित्यभिधीयते ॥

End. पूर्व्वसाधनकाले शिष्याचार्य्ययोः पालनं प्रार्थितमित्यर्थः । इदानीं फलकालेऽपि प्रार्थ्यते । शिष्यस्याऽविद्यातत्कार्य्यनिवृत्तिः फलं । आचार्य्यस्य तादृशशिष्यदर्शनेन विद्यासंप्रदायप्रवृत्तिप्रयुक्त परितोषः फलं । अनेन मन्त्रपाठेन विघ्नोपशान्तिः । पुरा विद्या प्रतिबन्धका विघ्नाः परिह्रियन्ते । विद्योत्पत्तेरूर्द्ध्वं असम्भावना विपरीतभावनोत्पादका विघ्नाः परिह्रियन्ते । अवसुवक्तारमित्यभ्यासो ऽध्यायसमाप्त्यर्थं द्वितीयाऽरण्यकसमाप्त्यर्थं च ।

Colophon. इति द्वितीयारण्यकस्य सप्तमाध्याये प्रथमः खण्डः । १ ।
वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्द्दं निवारयन् ।
पुमर्थांश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः । १ ।
इति श्रीविद्यातीर्थमुनीश्वरापराऽवतारस्य वैदिकमार्गप्रवर्त्तकस्य श्रीवीरबुक्कमहाराजस्याज्ञापालकेन सायणामात्येन विरचिते वेदार्थ प्रकाशे ऐतरेयकाण्डे द्वितीयारण्यके सप्तमोऽध्यायः ॥ समाप्तं द्वितीयारण्यकं ॥ श्रीरामलिंगार्पणमस्तु ॥ ।

Beginning. Second part (commentary on the fifth chapter). ॥ श्रीगणपतये नमः ॥ ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ॥ वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतकृत्याः स्युः तं नमामि गजाननं ॥ ॥ यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् । निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥ ऐतरेय ब्राह्मणेऽस्ति काण्डमारण्यकाभिदं (धं ?) महाव्रतप्रयोगोऽस्मिन्पञ्चमारण्यकोदित त्रिविध महाव्रताख्यं कर्म्म एकाहरूपं सत्रावयवरूपञ्चेति । तस्य त्रिविधस्याऽपि हौत्रं प्रयोगं वक्तुमुपक्रमते । महाव्रतस्य पञ्चविंशतिसामिधेन्य इति । ननु प्रथमारण्यके ऽथ महाव्रतमिंद्रो वै वृत्रंहत्वेत्यादिना महाव्रतप्रयोगोऽभिहितः । पञ्चमेऽपि तस्यैव विधाने पुनरुक्तिः स्यादयं दोषः । सूत्रब्राह्मणेन तयोर्विभेदात् पञ्चमारण्यकस्याऽपि प्रोक्तं सूत्रं, प्रथममारण्यकं त्वपौरुषेयं ब्राह्मणम् ।

End. सर्व्वे वेदा यत्पदमामनन्ति विद्वान्नेनेन परमात्मानमिति ब्रूयात् वेदशब्दोऽपि तत्प्रतिपादकमेव ग्रंथमाचष्टे, अत कृत्स्नवेदस्य परमात्मत्वेनात्यंतरहस्यमंत्ररूपत्वाद्बहुविधनियमपुरःसरमध्ययनमुक्तं य. पुमानेतस्याध्यायवाक्यं सर्व्वमेवमुक्तेनास्य परमात्मनामेति वेदं विदित्वा नियमेनैवाधीयते स पुमानधीतवेदमुखेन परमात्मानं विदित्वा स्वस्य ब्रह्मत्वावारकाज्ञाननिवृत्त्या स ब्रह्म भवति । वाक्यार्थस्तृतीयाध्यायसमाप्त्यर्थः । पञ्चमारण्यक समाप्त्यर्थः । कृत्स्नारण्यककांडसमाप्त्यर्थश्च ॥ वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् । पुमर्थांश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वर. ॥ ।

Colophon. इति श्रीमहाराजपरमेश्वरश्रीमद्वैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्क भूपालसाम्राज्यधुरंधुरेण (धरेण ?) सायणमात्येन कृते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयोपनिषत् पञ्चमारण्यककांडः समाप्तः ॥ ॥ शुभमस्तु । संवत् १७६० समये श्रावणकृष्णद्वितीयायां समा ९, ॥ श्रीकाशीनाथप्रसादसिद्धये लिखितमिदम् । इदं पुस्तकं पंचमारण्यभाष्यं गदाधरदीक्षितपुत्रशिवदीक्षितस्य समाप्तं ?

विवरणम् । उक्तमेवैतत् यद्वेदानां प्रतिशाखं ब्राह्मणा भिद्यन्ते, कानिचिदारण्यकान्यपि । आरण्यकं नाम कश्चिद्वेदभागः, अरण्ये ऽध्ययनादेव तदारण्यकमित्युदाह्रियते । ऐतरेयारण्यकम्, तैत्तिरीयारण्यकम् बृहदारण्यकमित्यादय आरण

कमेराम्नन्ति। ऐतरेयारण्यकं नामैतरेय ब्राह्मणस्य परिशिष्टांशविशेषः। अस्य पञ्चाध्यायास्सन्ति। तत्र प्रथमतृतीयपञ्चमाध्यायेषु महाव्रताभिधयज्ञस्य विधिनियमादयःसन्ति। द्वितीयतृतीययोरध्याययोस्तु ईदृशतत्त्वं व्याख्यातम्। द्वितीयाध्यायस्य प्रथमादारभ्य चतुर्थकाण्डावधिकोग्रन्थभागः ऐतरेयोपनिषदित्याख्यायते। ऐतरेयारण्यकं व्यासियाटिकसोसाइटि समित्या मुद्रितमस्ति। अस्मदालोच्य पुस्तकं तु ऐतरेयारण्यकस्य द्वितीयपञ्चमाध्याययोः सायणकृतं भाष्यमात्रम्।

No. 91. ऐतरेयाऽरण्यकभाष्यम्—द्वितीयारण्यकम्। Aitareya A'ranyaka Bháshyam, Dwitíyáranyakam. Substance, country-made paper, 9 × 5 inches. Folia, 21. Lines, 12—15 on a page. Extent, 26—30 syllables in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete, so far as it goes.

A portion of the commentary on Aitareya A'ranyaka from the fourth to the seventh book of the second chapter (Dwitíya Aranyaka) by Sáyanácharya.

Beginning. श्रीगणाधिपतयेनमः। अन्यमथायवयेष प्राणविद्यामुपचिता तावता ब्रह्मविद्यायां पुरुषस्य मुख्याधिकारः सम्पन्नः।

End. वियोत्पन्नेद्दं मत्र (?) संभावनाविपरीतभावनोत्पादकाविघ्नाः परिह्रियन्ते। भवतु वक्तारमित्यभ्यासोऽध्याय समाप्त्यर्थः। ॐ ॐ—

Colophon. इति द्वितीयारण्यकसमाप्त्यर्थं च। ॐ ॐ शुभं भवतु च च च।

विवरणम्। सायणाचार्यविरचितं द्वितीयारण्यकग्रन्थस्य चतुर्थाध्यायादारभ्य सप्तमाध्यायपर्यन्तस्य भाष्यं।

No. 92. ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम्। Aitareyopnishadbháshyam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 74. Lines, 14 on a page. Syllables, 33 in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance, almost new. Prose. Correct. Incomplete: first four folia wanting.

A commentary by Sankara on Aitareyopanishad.

Beginning. सामान्यं किञ्चित् वक्तव्यमित्याहास्ति चोकर्षेन पृथिव्याः सामान्यं इतोऽस्यादि यस्मात् इदं सर्वं स्थावरं जङ्गमं चोचिष्ट (छ?) च उच्यते यदिदं किञ्च यत् किञ्चेद मतोऽब्धाकार चकार भोजी (ग?) र्यथया एवञ्च च सामान्यां &c.

End. अथानन्तो वासित्वविशेषस्य सम्बन्धमरवासिनोः य आत्मं मिथ्यक-मिति तथापि प्रवक्ता रमिथ्यत्वैव नित्या प्राप्तिः । तथा च खरवं मौवालं विशातुं स्वास्मे धाविने तपस्विने वेतौत्येवं आचार्यां विदाश्वक्रारी (क्कारी ?) मन्यन्ते दुर्वचनेत्यविशेषोपनिषत् समाप्तिप्रदर्शनार्थं ॥१॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ मैत्रितोपनिषद् विवरणं समाप्तम् ॥ ॐ तत्सत् । श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ श्रीकालभैरवार्पणमस्तु ॥ ष्ठ ॥ ष्ठ ॥ ष्ठ ॥ ष्ठ ॥ ष्ठ ॥ ष्ठ ॥ ष्ठ ॥ ष्ठ ॥ ष्ठ ॥

विवरणम् । शङ्कराचार्यकृतं ऐतरेयोपनिषद्भाष्यं ।

No. 93. ऐतरेयोपनिषद्भाष्यटीका । Aitareyopanishad-bháshyatíká. Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 48. Lines, 16—20 on a page. Extent, syllables 8—43 in a line Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct Incomplete, containing the fourth, fifth, sixth, and seventh chapters only.

A gloss on Sankara's commentary on Aitareyopanishad by Ánandajnâna, containing the original text and Sankara's commentary It begins with the fourth chapter; the first three are wanting.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ आत्मा वार इत्यादिना केवलात्मविद्यारंभावसरं वक्तुं वृत्तं कीर्त्तयति परिसमाप्तमिति तत्परिसमाप्तिः कथं गम्यत इत्याशङ्क्याह श्रे येति ।

End. पुनरप्यवतु मामित्यत्राप्राप्तिः फले विषयापूर्वं साधनकाले शिष्याचार्ययोः पालनं प्रार्थितमिदानीं फलकालेति प्रार्थ्यते शिष्यस्य विद्यातत्कार्यनिवृत्तिफलमाचार्यस्य तु तादृश शिष्यदर्शनेन विदा संप्रदाय (न ?) प्रवृत्तिप्रयुक्तपरितोषः फलमननमन्त्रपाठेन विदोत्पत्तेः पुरा विद्याप्रतिबंधका विघ्नाः परिह्रियते विद्योत्पत्तेर्द्ध्वं मसंभावनाविपरीतभावनोत्पादका विघ्नाः परिह्रियंते अवतु वक्तारमित्यभ्यासोऽध्यायपरिसमाप्त्यर्थः । द्वितीयारण्यकपरिसमाप्त्यर्थश्च ॥

Colophon. इति श्रीसप्तमाध्यायस्य दीपिका सम्पूर्णा ।

विवरणम् । श्रीमदानन्दज्ञानकृतदीपिकाख्यटीकान्वितशंकरभाष्यसंकलितऐतरेयोपनिषद्ग्रन्थस्य चतुर्थाध्यायादारभ्य सप्तमाध्यायपर्यन्तो ग्रन्थविशेषः ।

No. 94. शतपथब्राह्मण हविर्यज्ञ काण्डम्। Satapathabráhmaṇa Haviryajna kándam. Substance, country-made paper, 7¾ × 3½ inches. Folia, 241. Lines, 5—8 on a page. Extent, 2,400 slokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1511. Appearance, old (folia 51—70 comparatively new and in a different hand). Prose. Generally correct. Complete.

The first kánda or book of the Satapatha Bráhmana, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, pp. 58-59, Nos. 141 and 142

Beginning. श्रीयजुर्वेदाय नमः। हरिः ॐम् व्रतमुपैष्यन् अंतरेण हवनीयञ्च गार्हपत्यं च प्राङ्तिष्ठ' नापऽउपस्पृशति तद्यदपउपस्पृशत्यमेध्यो वै पुरुषोयदनृतं वदति।

End. पुनर्मानुषो भवति तस्मादिदमहं य एवास्मि। स। ओ त्येदं व्रतं विसृजति॥ २१। ब्राह्मणं ४॥ सप्तमः पाठिका(प्रपाठकः ?) समाप्तः।

Colophon. Unintelligible.

विवरणम्। शतपथ ब्राह्मणं नाम यजुर्वेदीयब्राह्मणग्रन्थविशेषः। अत्र यजुर्वेदोक्तानां यज्ञानां सविस्तरमालोचनं कृतम्। अस्य शतमध्यायास्सन्ति, शताध्यायसम्पन्नत्वादेवास्य शतपथेति नामधेयमिति तर्क्यते। ते चाध्याया वक्ष्यमाणचतुर्दशकाण्डानाकान्तर्निविष्टाः। काण्डानि च तानि (१) हविर्यज्ञकाण्डम्, (२) एकपदिकाकाण्डम्, (३) अध्वरकाण्डम्, (४) ग्रहकाण्डम्, (५) सवकाण्डम्, (६) उखसम्भरणकाण्डम्, (७) हस्तिघटशतनामकाण्डम्, (८) चितिकाण्डम्, (९) सञ्चितिकाण्डम्, (१०) अग्निरहस्यकाण्डम्, (११) अष्टाध्यायिकाण्डम्, (१२) मध्यमकाण्डम्, (१३) अश्वमेधकाण्डम्, (१४) आरण्यककाण्डम्,। बृहदारण्यकं नामाऽरण्यकस्यैवांशविशेषो वर्त्तते। काण्डे चैकैकस्मिन् तत्तन्नामप्रसिद्धस्य यज्ञविशेषस्यैवालोचनं कृतम्।

शतपथब्राह्मणञ्च द्विविधं वर्त्तते एक माध्यन्दिन शाखाऽनुगतमपरञ्च कण्वशाखाऽनुगतम् अत्रालोच्यं पुस्तकं माध्यन्दिनीयं वर्त्तते, एतच्च अस्मिन् देशे मुद्रितमस्ति।

No. 95. शतपथब्राह्मण हविर्यज्ञ काण्डम्। Satapathabráhmana Haviryajna kándam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 100. (Folia 1—18 and 102—110 are comparatively new and in a different hand. The folia following 18 are marked from 29 upwards, so that the original first 28 folia appear to have been replaced by the new 18). Lines, 6—7 on a page. Letters, 20—24 in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Correct. Incomplete (coming down to Kándiká 2, Bráhmaṇa 4, Prapáthaka 3).

The first kánda or book of the Satapatha Bráhmaṇa.

Beginning. ॐ नमो श्रीयजुर्व्वेदाय। ब्रतमुपैष्यन् अंतरेणाहवनीयं च गार्हपत्यं च प्राङ्तिष्ठन् अप उपस्पृशति। तद्यदप उपस्पृशत्यमेध्यो वै पुरुषो यदनृतं वदति।

End. अथास्याः प्राणो भूत्वा विभर्त्ति तस्मादेवाह भारतेति अथार्षेयं प्रवृणीते ऋषिभ्यश्चै वै।

विवरणमूक्तपूर्व्वमेव। खण्डितमेवेदं पुस्तकम्।

No. 96. शतपथब्राह्मण हविर्यज्ञ काण्डम्। Satapathabráhmana Haviryajna kándam Substance, country-made paper, $7\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 93 Lines, 8—9 on a page Letters, 32 in a line. Character, Nágara Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Correct. Incomplete (coming down to Kándiká 22, Bráhmaṇa 2, Prapáthaka 6).

Beginning. ॐ नमो विघ्नराजाय श्रीयजुर्व्वेदाय नमः ब्रतमुपैष्यन्, अंतरेणाहवनीयं च गार्हपत्यं चेत्यादि।

End. तस्मादाह बृहस्पतये ब्रह्मण इति तेन यज्ञमव तेन यज्ञपतिं तेन मामवेति नाह तिरोहितमिवास्ति।२१। मनोजूतिर्जुषतामाज्यस्येति।

विवरणमूक्तपूर्व्वमेव। खण्डितमिदं पुस्तकम्।

No. 97. शतपथ ब्राह्मण हविर्यज्ञ काण्डम्। Satapathabráhmana Haviryajna kándam Substance, country-made paper, $8\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 284 (of which folia 1—118 are wanting) Lines, 5 on a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten Generally correct. Incomplete.

Beginning. समेत देवेभ्य निवेदयत्ययं महावीर्य्योग्नी यज्ञं प्रापादिति तस्मादार्षेयं प्रवृणीते।

End. पुनर्म्मास्तुपो भवति तस्मादिदमप्यंत्र एवाग्नि सोऽग्नीव अग्नं विदृशति।२१। ब्राह्मणं ४ सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः कण्डिका संख्या।११४।

Colophon. इति हविर्यज्ञ नाम प्रथमं काण्डं समाप्तमिति। कंडिका संख्या ८६८। ब्राह्मणं १०९। होम.विधिः

विवरणमूक्तपूर्व्वमेव। खण्डितमिदं पुस्तकम्।

No. 98. शतपथब्राह्मणे हविर्यज्ञकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Haviryajna káṇḍam. Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 53 (of which 1 and 2 are comparatively new and in a different hand). Lines, 12 on a page. Extent, 2,400 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct and complete.

No. 99. शतपथब्राह्मणएकपदिकाकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Ekapadikáṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 151. Lines, 6 on a page. Extent, about 1,600 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1686. *Appearance, old. Prose. Correct. Complete.*

The second káṇḍa or book of the Satapatha Bráhmaṇa. It is also called the Tattwarahasya káṇḍa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 59, Nos. 143-44.

Beginning. ॐ नमः श्रीमवानीकुबेरेश्वराय नमः। स यद्वाऽएतु चेतुषं संभरति एतमेंऽह्मरुपाद् संभारन्‌ एव यचाग्नेर्न्वैं तूतस्तनः संभरति तद्यशो तत्वट्‌ विनमेतत सुमर्दयति। इत्यादि।

End. परमं च वै खलु स स्थानं परमां गतिं गच्छतीति ।९। शाखायं। ५। पञ्चमः प्रपाठकः समाप्तः। कंडिका संख्या १०४।

Colophon. एतेकपदा नाम द्वितीयं काण्डं समाप्तम्। ॥ ३ ॥ एवं कांडब्राह्मणानि संख्या ५१४१३। १६। एवं कांड कंडिका संख्या। सत ५३७ ३। य। सति संवत १६८६।

विवरणम्। माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे एकपदिका नाम द्वितीयं कांडम्। चास्य तत्त्वरहस्येति नामान्तरम्।

No. 100. शतपथब्राह्मण एकपदिकाकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Ekapadikakáṇḍam. Substance, country-made paper, 7 × 3½ inches. Folia, 109. Lines, 8 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1658. Appearance, old; *some leaves torn and decayed. Correct. Complete.*

Beginning. ॐ नमो गणेशाय। स यद्वा एतयेतुष संभरति। तत्संभार.षाड संभारन्‌ एव यचाग्नेर्न्वैं तूतस्तनः सुंभरति। इत्यादि।

End. Not intelligible.

विवरणं पूर्वमेव।

No. 101. शतपथब्राह्मण एकपदिकाकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Ekapadikákáṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 34 (of which 1, 8, and 23 are wanting). Lines, 12 on a page. Extent, 50 letters in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1680. Appearance, old. Prose. Correct and complete.

Beginning. श्रीर्य च मदेतुर्वेत्रावदध्य प्रसादाछु करोपछ शु'मरति। इ। इप शुक्रंदाः शु'मरति। इत्यादि।

End. शु परमेवस्थानं परमां गतिं गछ्तीति। पञ्चमः प्रपाठकः समाप्तः कंडिका संख्या। १०४। एवं काडे कुंडिका संख्या। ११८। ब्राह्मणानि पंच। ४।

Colophon. एकपदीनाम द्वितीयकाण्डम्। संवत् १६८० वर्षे पौषवदि ० रवौ

No. 102. शतपथब्राह्मण अध्वरकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Adhwarakándam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 13–14 on a page. Extent, 200 slokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The third kánda or book of the Satapatha Bráhmana, treating of *adhwara* or sacrifices. Noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Notices*, Nos. 145-46.

Beginning. ॐनमो श्रीगणेशाय देवयजनं, जोषयंतो सयदेव वीर्यं पृछ रुणः जोषयेरन्यदन्यद्ब्रूमेर्नामिथुयोत्तित्यादि।

End. प्राणी हवा। चखोपाठशः। सप्तमप्रपाठकः समाप्तः सर्वं कुण्डिका संख्या १८९। ब्राह्मणानि २४।

Colophon. इत्यध्वरकाण्डं समाप्तम्। सर्वं स्मिन् काडे कंडिका संख्या ८८ संवत् शुक्रवदि ४ रवौ वासरे लिखितं (?) सं (?) शुभं भवतु।

विवरणम्। माध्यन्दिनीय शतपथब्राह्मणे अध्वरोनाम तृतीयं काण्डम्।

No. 103. शतपथब्राह्मण अध्वरकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Adhwarakándam. Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 164. Lines, 7 on a page. Letters, 28 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1673. Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete (the last or 25th Bráhmana is wanting).

Beginning. श्रीसरस्वतीनायकाय नमः। गणपतये नमः। देवसृजन्तं प्रोयंते। तद्देव वीर्यं च स्वाकशोपयेरभ्यदन्यत्र नीभिद्धयीसा इत्यादि।

End. प्रोपाये वा इमा प्रजाः प्रजायंते तदेनमेतये प्रोपा यात्रवोत्तेतुः प्रजनयति तस्मादीत्वमसम् ॥१४॥ ब्राह्मणं ५ सप्तमः ब्राह्मण प्रपाठकः समाप्तः कंडिका ब्राह्मण ४० कंडिका सर्व संख्या ८४९।

Colophon. श्रीभवानीशंकराभ्यां नमः। संवत् ११०१ वर्षे आश्विनकृष्णदि-तीयारविवासरे लिखितं समाप्तम्। वोता मुकुंदसुतनवीजश्वेत सुतवोः सुखदेव पठनार्थं लिखापितं परोपकारार्थं च यद्दृष्टमावा-क्षम विभमाद्या यदार्थ दीनं लिखितं मयाऽत्र। तत्सर्वं मार्यैः परिशोधनीयं कोपष्चकुर्य्यात् खलुलेखकस्य। श्रीकालभैरवाय नमः। शुभमस्तु।

विवरणं पूर्वपूर्व्वमेव।

No. 104. शतपथब्राह्मण गृहकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Grahakándam. Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 93. Lines, 8 on a page. Extent, letters 30 in a line. Character, Nágara. Date, 1657 Samvat. Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

The fourth káṇda or book of the Satapatha Bráhmana, treating of the Charu sacrifices, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 61, No. 148.

Beginning. ॥ ॐ ॥ ॐ नमः सरस्वत्यै। ॐ प्राणोहवा अस्योपांशुग्रहः। व्यान उपांशुग्रह सवन उदानोग्र * * * तर्यामः। अथ यस्मादुपांशु र्नाम। अंशुर्विनामगृहः।

End. अथ गृहपतिः सुब्रह्मण्यायामाकयेद्वा गृहपतिर्ब्रूयात् प्रथपुरैव वै सुब्रह्मण्यामाकयंति गृहपतिस्त्वेव सुब्रह्मण्यामाकयेद्य वा गृहपति मूयात्तकिन् सतुपदहवमिद समिध्ये श्यादधाति। ८५। ब्राह्मणं।

Colpphon. पंचमः प्रपाठकः समाप्तः। कंडिका संख्या १९९ एवं कांड कंडिका संख्या ४१९ प्रपाठकः संवत् १६५७ वर्षे पौष वदेव दशमि रवौ कृष्ण. श्री * * * वाल्य (?) नागरज्ञातीयः आत्मपठनार्थं शुभं भवतु। छ। छ। यादृशं पुस्तके दृष्टा) तादृशं लपीतं (?)

यदो (?) यथ (?) मयधं (?) वा ममदोयो म दोयति। मेसादपे-
जणाद्रचेद्रचेयपस (?) बंधनात् परश्मगता (?) रंधेदेव
पुस्तोकाः (?)। क्षि क्षि। क्षि। क्षि। क्षि क्षि क्षि क्षि क्षि क्षि।

विवरणम्। माध्यन्दिनीय शतपथे ब्राह्मणे षष्ठीनाम चतुर्थं काण्डम्।

No. 105. शतपथब्राह्मण(चरु) गृहकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Grahakándam. (Also entitled in some manuscripts Charugrahakáṇḍam) Substance, country-made yellow paper, 8¾ × 3¾ inches. Folia, 134 (of which 7 folia, viz. 1, 2, 63, 114, 123, 124, and 134, are wanting). Lines, 6 on a page. Extent, 1,500 ślokas. Character, Nágara. Date, Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.*

Beginning. Not intelligible.

End. दूरे चमायचन्मदृष्टनं यद्वि नचत्र चम्माक८युध्व न परिप्लवति।

विवरणम्। माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे षष्ठीनाम चतुर्थं काण्डम्।

No. 106. गृहकाण्डम्। Grahakándam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 39 (of which folia 1, 3, and 15 have been replaced by new ones). Lines, 10–13 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1689. Appearance, very old, worm-eaten, and torn in parts. Prose. Generally correct. Complete

Colophon. इति गृहनाम चतुर्थं काण्डं समाप्तं (?) एवं काण्डे कण्डिकसंख्या ६४८। ब्राह्मणानि संख्या १८। संवत् १६८९ वर्षे ज्येष्ठचैव शुदि ५ सोमे लिखितं ज्ञातीय नारदीक भण्डारी जगदेवसुत महादेवलिखितमिदं पुस्तकं वेदमार्ग शुभं भवतु: (तु?) ॥ श्री ॥ छ

No 107. शतपथ ब्राह्मणसवकाण्डम्। Satapathabráhmana Savakándam. Substance, country-made paper, 9¼ × 4 inches. Folia, 28. Lines, 13 on a page. Extent, 1,250 ślokas. Character, Nágara Date, Samvat 1690. Appearance, old. Prose. Correct. Complete

The fifth kánda or book of the Satapatha Bráhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 62, Nos. 150 and 151.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय नमः। देवाश्च वा असुराश्च उभये प्राजापत्याः पशुविरे तद्ध्यसुरा अतिमात्रेणेव कुर्वन्तश्चेरुः गुह्यायामिति इत्यादि।

End. तावा एता द्वादश वा त्रयोदश वा दक्षिणा भवन्ति द्वादश वा वै त्रयोदश वा संवत्सरस्य मासाः संवत्सरसंमितेऽपि यज्ञाद्द्वादश वा त्रयोदश वा दक्षिणा भवन्ति १८ ब्राह्मणं।

Colophon. चतुर्थप्रपाठकः समाप्तः कण्डिकासवनाम काण्डं पञ्चमं समाप्तम्। संवत ११९० वर्षे (?) प्रमोतममासे शुक्ल पक्षे दशम्यां सोमवासरे ज्ञातीयं नारदीकाख्या ठक्कुर महादेवं (?) लिखितं शुभं भवतु।

विवरणम्। माध्यन्दिनीयशतपथ ब्राह्मणे सवनाम पञ्चमं काण्डम्।

No. 108. शतपथब्राह्मण सवकाण्डम्। Satapathabrāhmaṇa Savakāṇḍam. Substance, country-made paper, $6\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 111. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1747. Appearance, old and worm-eaten. Generally correct. Complete.

Beginning. ॐ गणेशाय नमः। देवाश्च वा असुराश्च उभये * * पत्याः पशुचिरे इत्यादि।

End. संवत्सरसंमितेऽपि यज्ञाद्द्वादश वा त्रयोदश वा * * * भवंति। ११। ब्राह्मणं। ७। पंचमोऽध्यायः।

Colophon. चतुर्थः * * * समाप्तः। कण्डिकासंख्या। १११। चमसा रद मध * * *, श्रीरस्तु नागवेद ऋषिचन्द्रो (१७१०) वत्सरोमिति ज्ञायते। विष्णु कृष्णत्रयोदश्यां रवि (रवौ ?) च चन्द्र लोडया। १। लिखित (?) लक्ष्मीनारायेन समाप्तं सवकाण्डियं। कल्याणमस्तु। यद्देवं (?)। भग्नपृष्ठकटिग्रीवा बद्धमुष्टिरधोमुखं। कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत्। जलाद्रक्षे (?) तैलाद्रक्षेद्रक्षे (?) च्छिथिल बन्धनात्। * * * मूढं एवं वदति पुस्तकं। श्रीगुरुनाथायनमस्तु लेखकपाठकयोः शुभं। श्रीरस्तु।

त्रिवृद्धंचुम पूर्ववेव।

No. 109. शतपथब्राह्मण उखासम्भरणकाण्डम् । Satapathabráhmana Ukhásambharana-kándam. Substance, country-made paper, 8½ × 3¼ inches. Folia, 119. Lines, 6—7. Extent, 32 letters in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old; the first leaf torn. Prose. Correct. Incomplete (coming down to Prapáṭhaka 5, Bráhmaṇa 6, Káṇḍika 8).

The sixth káṇḍa or book of the Satapatha Bráhmaṇa.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । असद्वा इदमग्र आसीत् । तदाहुः किंतद् सदासीदित्यषयोवावीताग्रे सदासीत्तदाहुः के त ऋषय इति प्राणा वा ऋषय इत्यादि ।

End. सम्वत् सरी ग्मिर्योवं तावत्प्रवति ।१। अथादाय सप्तनः प्रयोस्तनः खाय सोष्मापतिष्ठन ।

विवरणम् । शतपथ ब्राह्मणउखासम्भरणं नाम षष्ठं काण्डम् ।

No. 110. शतपथब्राह्मण उखासम्भरणकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Ukhásambharaṇa-kándam. Substance, country-made paper, 9⅓ × 3¼ inches. Folia, 50 Lines, 11—12 on a page. Extent, 1,500 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1820. Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

Beginning. नमो विघ्नहन (चे ?) नमः । असद्वा इदमग्र आसीत् । तदाहुः । किं तद् सदासीदित्यषयो वावीत ग्रे सदासीत्तदाहुरिति ।

End. काश्यपी बालाक्यामाठरी पुत्रः कौत्सीपुत्रात् कौत्सीपुत्रो बौधीपुत्राद्बौधीपुत्र शालंकायनीपुत्राच्छालंकायनीपुत्रो वार्ष गणीपुत्राद्वार्षगणीपुत्रो गौतमीपुत्राज्जयनेयेन याज्ञवल्क्येना- ख्यायते । ११ ब्राह्मणं ।

Colophon. पंचमः प्रपाठकः समाप्तः कण्डिकास ख्या । श्रीमत सम्वत् सर १८२० वर्षे माघमासे कृष्णपक्षे अमावस्यायां तिथौ बुधवासरे लिखितं ।

विवरणंयुक्त पूर्वमेव ।

No. 111. शतपथब्राह्मणउखासम्भरणकाण्डम् । Satapathabráhmana Ukhásambharaṇa-kándam. Substance, country-made paper, 9 × 3¼ inches. Folia, 106 (of which 2 folia, viz. 1 and 4, are wanting). Lines, 8 on a page. Extent, letters 25—26 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed, and in parts torn. Correct. Incomplete up to the second book of the fifth Prapáṭhaka.

No. 112. शतपथब्राह्मण हस्तिशत (घट) काण्डम्। Satapathabráhmana Hastiśatakáṇḍam. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 25. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1690. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The seventh káṇḍa or book of the Satapatha Bráhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 63, Nos. 154 and 155.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः। गार्हपत्यं चेष्यन् पलाशशाखायां व्युदूहति।

End. प्रजापतेः प्रजापतिर्ब्रह्मणो ब्रह्म स्वयंभू ब्रह्मणे नमः। ९। ब्राह्मणं। ८॥

Colophon. चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः। कण्डिका-संख्या ७१। एवं काण्डे कण्डिकसंख्या १०९। ब्राह्मणानि संख्या।११। सम्वत् १६९० आषाढ शुदि ६ गुरुवासरे लषित (?)। शुभं भवतु। श्रीः। ह। श्रीः।

विवरणम्। माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे हस्ति (शत) घट नामसप्तम काण्डम्।

No. 113. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Chitikáṇḍam. Substance, country-made paper, $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 68. Lines, 8—10 on a page. Extent, 1,350 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, and the writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

The eighth káṇḍa or book of the Satapatha Bráhmana, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 64, Nos. 156, 157, and 158.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय। ॐ प्राणभृत उपदधाति। प्राणा वै प्राणभृतः

End. तस्मादिमे प्राणा उपरिष्टादसंचना।२१।२१। ब्राह्मणं॥ ६॥

Colophon. चतुर्थप्रपाठकः समाप्तः।

विवरणम्। माध्यन्दिनीय शतपथब्राह्मण चितिनाम अष्टमं काण्डम्।

No. 114. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Chitikáṇḍam Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 32. Lines, 13 on a page. Extent, 1,300 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance,

old. Prose. Correct. Incomplete (wanting a portion of the 20th and the whole of the 21st káṇḍiká of the last adhyáya).

विवरणम् क्रपूर्व्वमेव। खण्डितमिदं पुस्तकम्।

No. 115. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम्। Satapathabráhmana Chitikándam. Substance, country-made paper, 8 × 3 inches. Folia, 124 (of which four, viz. 40—43 inclusive, are wanting). Lines, 5—7 on a page. Letters, 20 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1557. Appearance, old and decayed; some of the leaves torn. Correct. Incomplete.

The last two folia are of the Sanchitikáṇḍa, which is dated as संवत् १५५१ वर्षेप्रथम भाद्र वा ग्रदि १२ बुधे।

विवरणम् क्रपूर्व्वमेव खण्डितमिदं पुस्तकम्।

No. 116. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम्। Satapathabráhmana Chitikándam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 35. Lines, 13 on a page. Extent, letters 49—56 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1690. Appearance, old. Correct. Incomplete.

This manuscript is of a miscellaneous nature. The first folium belongs to the Ekapadiká káṇda, and the last only to the Chitikáṇda, while the remaining ones belong to other káṇdas.

No. 117. शतपथब्राह्मण सञ्चितिकाण्डम्। Satapathabráhmaṇa Sanchitikáṇḍam. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 57. Lines, 8—12 on a page. Extent, 1,400 slokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1450. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The ninth káṇda or book of the Satapatha Bráhmana, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, pp. 64-65, Nos 158 and 159.

ॐ नमोविनायकाय। ॐ अथातः शतरुद्रियं जुहोति। अत्रैष सर्व्वोऽग्निः संस्कृतः स एषोऽत्र रुद्रोदेवता इत्यादि।

End. तर्हि यजमान उभयेहि समानलोका भवंति दक्षिणास्तु चेवल संवेदितव्य स संवादेनैवर्त्विजो लोका इति। १६। १०१। ब्राह्मणं।

Colophon. चतुर्थप्रपाठक समाप्त। ब्राह्मणं १५ कण्डिका ५०१। स्वस्ति सम्वत् १४५० वर्षे माघमर (?) मासे शुक्ल (?) पक्षे पक्ष्म्यां (षष्ठ्यां?) बुधे।

(तियौ ?) मौने चवेद श्रीश्रीश्रीमालीय द्रवे • • • दनाय (?) पुमिकालिखत् (?) ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीय शतपथब्राह्मणे सचितिर्नाम नवमं काण्डम् ।

No. 118. शतपथब्राह्मणसञ्चितिकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Sanchitikándam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 68. Lines, 7—8 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1462. Appearance, old; the last leaf torn. Correct. Complete.

No. 119. शतपथब्राह्मणसञ्चितिकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Sanchitikáṇdam. Substance, country-made paper, $8\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 26. Lines, 13 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1690. Appearance, old; some leaves torn, and the writing in parts effaced. Correct. Complete.

No. 120. शतपथब्राह्मण अग्निरहस्यकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Agnirahasyakándam. Substance, country-made paper, $7 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 105. Lines, 6—7 on a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The tenth káṇda or book of the Satapatha Bráhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, Nos 160 and 161, p. 65.

Beginning. ॐ नमः श्रीविनायकाय । ॐ अग्निरेष पुरस्ताच्चीयते । सम्वत्सर उपरिष्टादित्यादि ।

End. प्रजापतेः प्रजापतिर्ब्रह्मणो ब्रह्मस्वयंभू ब्रह्मणे नमः । ६ । ब्राह्मणं । ८ अध्यायः चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः । कण्डिकासंख्या ७४ ।

Colophon. इत्यग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डं समाप्तं । सम्वत्सरो वै यज्ञः प्रजापतिः । . याज्ञिकदेवे कृष्णसुतकरणाकृष्णेन शतपथ (च) पूरितम् शुभमस्तु ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे अग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डम् ।

No. 121. शतपथब्राह्मण अग्निरहस्यकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa *Agnirahasyakáṇdam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia,* 21. Lines, 10—14 on a page. Extent, 800 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1690. Prose. Correct. Incomplete (coming down to the beginning of the fifth káṇdiká of the first Bráhmaṇa of the fourth Prapáṭhaka).

The tenth kánda or book of the Satapatha Bráhmana, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, Nos. 160 and 161, p. 65.

विवरणम्। माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे अग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डं श्रीयुक्त डक्तरराजेन्द्रलालमित्रविरचितविकनीरस्वचीपुस्तके द्रष्टव्यम्।

No. 122. शतपथब्राह्मण अग्निरहस्य-काण्डम्। Satapathabráhmana Agnirahasya-kándam. Substance, country-made paper, 8¾ × 3½ inches. Folia, 93 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 6 on a page. Letters, 28 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1591. Appearance, old and decayed. Correct. Complete (except fol. 1).

No. 123. शतपथब्राह्मण अग्निरहस्य काण्ड भाष्यम्। Satapathabráhmaṇa Agnirahasya-káṇda Bháshyam. Substance, country-made paper, 11¾ × 4¾ inches. Folia, 78 (of which 17 folia, viz 58, 60—66, 68—76, are wanting). Lines, 10—15 on a page. Extent, 2,000 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1696. Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A commentary on the tenth or Agnirahasya kánda of the Satapatha Bráhmaṇa by Mádhabácharya (Sáyaṇa). See Mitra's *Bikaner Catalogue*, No. 182, p. 72.

विवरणम्। शतपथब्राह्मणे अग्निरहस्यकाण्डस्य सायणाचार्य्यविरचितं भाष्यम्। मि वि स्वची (१ ७२) द्रष्टव्या।

No. 124. शतपथब्राह्मण अष्टाध्यायिकाण्डम्। Satapathabráhmana Ashtádhyáyi-kándam. Substance, country-made paper, 9¼ × 3½ inches. Folia, 98 (of which fol. 35 is wanting). Lines, 5—6 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance old, and writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete (except fol. 35).

The eleventh kánda or book of the Sátapatha Bráhmana, noticed in Dr. Mitra's *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii, p. 256, No. 855.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः संवत्सरो वै यज्ञः प्रजापतिः तस्यैतद्द्वारं यदमावास्या चंद्रमाएव द्वारपिधानः।

End. Effaced.

विवरणम्। माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणाष्टाध्यायिनामैकादशं काण्डम्।

No. 125. शतपथब्राह्मण अष्टाध्यायिकाण्डम्। Satapathabráhmana Ashtádhyáyi-kándam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 13 on a page. Character, Nágara, Date, Samvat 1690. Appearance, old. Correct. Complete.

Colophon. संवत् १६९० वर्षे श्रावण वदि ९ यनौ लख (?)श्रीपंमातस्थाने वास्तव्यं ज्ञातीय नारदीयमघारीवादवस्तमजादेवचवित (लिखितं?) मिदं वेदमासका (?).

No. 126. शतपथब्राह्मणमध्यमकाण्डम्। Satapathabráhmana Madhyama-kándam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1690. Appearance old, and in parts slightly torn. Prose. Correct. Complete.

The twelfth kánda of the Satapatha Bráhmana, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 66, Nos. 164 and 165.

Beginning. ॐ नमः गणेशाय। चर्यं वै यज्ञो योयं पुवते तुमेतः ऐपसति वै संवत् ए राय द्दीक्षंते तेषां गृहपतिः प्रथमोदीचते।

End. स्त्रौत्रामणिकं यूपमेतौ यूपावमितोमुवतस्माविष्णुत्ववमानमृतो वाहू १६ ब्राह्मणम् ५ नवमोऽध्यायः तस्रोदनं पचति चतुर्थकः समाप्तः ११२ ब्राह्मणानि संख्या १८।

Colophon. इति मध्यमकाण्डे कण्डिकासंख्या ४१६ संवत् १६९० वर्षे वैशाख वदि ४ यादौने लखितमिदं (?) वेदमास' धर्मं भवतु। कल्याणमस्तु श्रीः श्रीः श्रीः।

विवरणम्। माध्यन्दिनीय शतपथ ब्राह्मणे मध्यमं नाम द्वादशं काण्डम्।

No. 127. शतपथब्राह्मण मध्यमकाण्डम्। Satapathabráhmana Madhyama-kándam. Substance, *country-made paper*, 9¼ × 3 *inches. Folia*, 63 (each folium being made up of two leaves pasted together). Lines, 7 on a page. Extent, letters 41 in a line. Character, Nágara. Date, . ? Appearance; old; torn in parts, and the writing in parts effaced. Prose. Correct. Incomplete (adhyáya 6 of the third Prapáthaka being wanting).

No. 128. शतपथब्राह्मण मध्यमकाण्डम्। Satapathabráhmana Madhyama-kándam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia,

56. Lines, 9 on a page. Extent, letters 31—40 in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance old, and torn in parts. Prose. Incomplete (up to the 13th Bráhmana of the 4th Prapáṭhaka).

No. 129. शतपथब्राह्मणाश्वमेधकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Aśwamedha-káṇḍam. Substance, country-made paper, 9¼ × 4¼ inches. Folia, 128 Lines, 6 on a page. Extent, 1,100 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1648. Appearance old, and the writing in parts effaced. Correct. Complete

The thirteenth káṇḍa of the Satapatha Bráhmana, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 67, Nos. 166 and 167.

Beginning. ॐनम (मः ?) श्रीगणेशाय ब्रह्मौदनं पचति रेत एव तद्दधे यद्ब्राह्मणमुच्छिष्यते तेन नरमन्नामभ्यश्नादधे तु जीवा ।

End. पितृभ्यश् मर्य्यादां करोत्य संभेदाय तस्मादु है तज्जीवा अपि पृरषत संकृष्यंते । १८ । ब्राह्मणं । चतुर्थ प्रपाठकः समाप्तः, कंडिकासंख्या । १०१ । अश्वमेध नाम चयोदशं काण्डं समाप्तम् एवं काण्डे कंडिक संख्या ४६८ ब्राह्मणानि संख्या ४१ देवा (?) छत्रं सत्र त्रिषेदुः ।

Colophon. संवत् १६४८ वर्षे वैशाखवदि अष्टमी भौमे लिखितम् पंचाहरि राजस्य शुभमस्तु । छ । न पंचाकाभिधेय लिखितं कल्याणं भूयात् शुभं भवतु । आत्मपठनार्थं तथा परोपकारार्थंश्च ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीयशतपथ ब्राह्मणस्य अश्वमेधोनाम चयोदशं काण्डम् ।

No. 130. शतपथब्राह्मणाश्वमेधकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Aśwamedha-káṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 27 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 10—13 on a page Character, Nágara. Date, Samvat 1690 Appearance, old, some of the leaves, however, are evidently of a later date. The later leaves do not appear to be so correct as the other parts Complete (except the first leaf).

Colophon. संवत १६९० वरषें (?) असाढ(आषाढ़ ?) वदि १० मनौ लषित (?) शुभं भवतु । कल्याणमस्तु । श्रीः । छ । श्री । छ ।

No. 131. शतपथब्राह्मणे अश्वमेधकाण्डम् । Satapathabráhmaṇa Aśwamedha-káṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches Folia, 61 (of which fol. 59 is wanting, folia 60 and 61, however, are marked as 59 and 60 respectively). Lines, 7—9 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nágara Date, ? Appearance old, decayed, and worm-eaten Correct. Incomplete (coming down to káṇḍiká 1, Bráhmana 4, Prapáṭhaka 4).

Colophon. शुभं सकल्याणम्। याज्ञिकजगदाम्बात्मजया,ज्ञिकविद्याम्बात्मजया याज्ञिकसर्व्वांमात्मजया,ज्ञिकदेवकृष्ण(ष्ण)स्त विजयकृष्णात्मकस्या- क्ष्येन पुरितं भाष्य श्रीकृष्णस्य पठनार्थं। शिवस देव्यै नमः।

No. 132. शतपथब्राह्मणआरण्यककाण्डम्। Satapathabráhmana Áranyakakándam. Substance, country-made paper, 6¼ × 3½ inches. Folia, 277. Lines, 6—7 on a page. Extent, 2,400 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1796. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The fourteenth kánda or book of the Satapatha Bráhmana, called also the Upanishatkánda. See Mitra's *Bikaner Catalogue*, pp. 67-68, Nos. 168, 169, and 170.

Beginning. ॐ नमो महागणपतये। न। ॐ देवा ह वै सत्रं निषेदुः। अग्नि रिन्द्रः सोमो मखो विष्णुर्विश्वेदेवा अन्य त्रि वाश्विनौ।१।

End. शुक्रानि यजूंषि वाजसनेयेन याज्ञवल्क्येनाख्यायंते।११। ब्राह्मणम्।४। सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः। कण्डिका १०१। कण्डिका संख्या ४४२। १ आरण्यकम्।

Colophon. स्वस्ति श्रीसंवत् १७९६ संवत्सर प्रवर्त्तमाने दक्षिणायनस्थाच्चाने भाद्रपदमासे शुक्लपक्षे द्वितीयासौमवासरे लेखकपठयोः (?)। शुभं भवतु। कल्याणमस्तु श्रीमधुपुरीमध्येन (?) लिखितं याज्ञिक गङ्गाधरगौतमेन स्वयम्। यादृशं लिखितं दृष्ट्वा (दृष्ट्वा) तादृशं लिखितं मं।

विवरणम्। माध्यन्दिनीये शतपथब्राह्मणे आरण्यककाण्डम् नाम चतुर्दशकाण्डम्। इदञ्च काण्डमष्टाध्यायात्मकम् तत्रादिमाध्यायद्वयं कर्म्मकाण्डान्तर्गतमवशिष्टषडाध्यायौ च ज्ञानाकाण्डान्तर्गता वृहदारण्यकोपनिषदिति प्रसिद्धा, तथाहि उप नितरां अस्य सदेः सहेतु संसारनिवर्त्तकब्रह्मविद्यार्थं तस्माद् ब्रह्मविद्याप्रतिपादकोग्रन्थ उपनिषत्। इयञ्च षड् अरण्ये अरण्येऽनूच्यमानत्वादारण्यकम् वृहत्त्वात् परिमाणतो वृहदारण्यकमिति सायणः। अस्मदालोच्य पुस्तके तूपनिषद्भागो नास्ति प्रथमद्वितीयाध्यायौ केवलं वर्त्तेते, तत्र सप्त प्रपाठकाः ११२ कण्डिकाः सन्ति भाष्यस्यास्त्यात् प्रतिकण्डिकं प्रयोगे।

No. 133. बृहदारण्यकाण्डम्। Bṛhadáraṇya-káṇḍam Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 70 (of which four, viz. 26—29, are wanting) Lines, 11—12 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1620. Appearance, old. Prose Correct. Incomplete.

No. 134. बृहदारण्यकाण्डम्। Brihadáraṇya-káṇḍam. Substance, country-made paper, 7½ × 4 inches. Folia, 121 (of which 36 folia, viz. 1—34 and 74-75, are wanting). Lines, 8 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1666. Appearance, old. Correct. Incomplete.

Colophon. संवत १६६६ वर्षे पौषवदि ८ द्वितीया रवौ लिखितं भट्ट श्रीश्रीकृष्ण सुतम् (?)। जयराम सुतम् (?) श्रीपतिभाष्ट मिवदेव श्रीवत्स लिखितम्।

No. 135. ब्राह्मणप्रपाठकः। Bráhmaṇa-Prapáṭhakah. Substance, country-made paper, 9½ ×4½ inches. Folia, 29. Lines, 9 on a page. Extent, letters 36 in a line. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, worm-eaten, and torn in parts, especially the last folium, which is entirely torn. Prose. Generally correct. Incomplete (up to the second Prapáṭhaka).

The sixteenth book of the Satapatha Bráhmana according to the recension current among the followers of the Kánva Sákhá. Noticed by Dr. R. Mitra in *Bikaner Catalogue*, No. 186.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः देवा ह वै सत्रं निषेदुः अग्निरिन्द्रः सोमोमखोविष्णु विश्वेदेवा अन्यत्रैवाश्विभ्याम् तेषां कुरुक्षेत्रं देवयजनमास। तस्मादाहुः कुरुक्षेत्रं देवानां, देवयजनमिति तस्माद्यत्र च कुरुक्षेत्रस्य निगच्छति तदेवमन्यत इदं देवानां देवयजनमिति तद्धि देवानां देवयजनं।

End. अथ त द्वौ आयुरेत ज्योतिः प्रविशति एतमहवा न ते भक्षयति वा तस्य व्रतचर्या या इष्टौ १ ब्राह्मणं १ क।

Colophon. द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः। क। यजु। १२१।

विवरणम्। काण्वशाखीयशतपथब्राह्मणे प्रवर्ग्यकाण्डम् माध्यन्दिनशाखातोऽत्र क्वचित् क्वचित् पाठभेदो वर्त्तते। ते च पाठभेदा वेवर प्रकाशितायां माध्यन्दिनशाखायां सम्यक् प्रदर्शिताः।

No. 136. बृहदारण्यकोपनिषत्। Brihadáranyaka-Upanishat. Substance, country-made paper, 11½ × 5 inches Folia, 57. Lines, 9 on a page. Extent, 1,050 slokas. Character, Nágara Date, ? Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct and complete.

An Upanishad of the white Yajurveda, called also Vájasaneyi Bráhmana Upanishat, edited by Dr. Roër and published in the *Bibliotheca Indica*. See Mitra's *Bikaner Catálogue*, No. 171, pp. 68-69.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॐनम ब्रह्मणे। ॐनमो यजुर्वेदाय ॐ उषा वा अश्वमेध्यस्य शिरः सूर्यश्चक्षुर्वातः प्राणोव्यात्तमग्निर्वैश्वानरः संवत्सर आत्माऽश्वस्य मेध्यस्य द्यौः पृष्ठमन्तरिक्षमुदरं पृथिवीपाजस्यं दिशः पार्श्वे अवान्तरदिशः।

End. कावमेयः प्रजापतेः, प्रजापतिर्ब्रह्मणो ब्रह्मस्वयंभुवे ब्रह्मणे नमः ०१ प्रथमं ब्राह्मणं अष्टमोऽध्यायः समाप्तिमगमत् ८।८।

विवरणम्। विवृतपूर्ब्वेयं वृहदारण्यकोपनिषद्भागः, मन्त्रोऽयं शुक्लयजुर्वेदीय-वाजसनेयिब्राह्मणोपनिषदित्यपरपर्य्यायः।

No. 137. बृहदारण्यकोपनिषत्। Brihadáranyakopanishat. Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 72 (of which six, viz. 41—49, are wanting). Lines, 9 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and torn. Correct. Incomplete.

विवरणम् कृतपूर्ब्बमेव।

No. 138. बृहदारण्यक-व्याख्या। Brihadáranyaka-vyákhyá. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 101. Lines, 8—9 on a page. Extent, 2,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A commentary on the Brihádáranyaka Bráhmana Upanishat by Vijnána Bhikshu, a famous Hindu ascetic and author of the Sánkhyasára, the Yogavártika, the Sáṅkhya Prabachana Bháshya, and many other philosophical works. This commentary belongs to the series of commentaries on the Vedanta philosophy by the same author called *Álaka* (see page 81 of Manuscript). The manuscript is incomplete, coming down to the beginning of the second Bráhmana of the fourth adhyáya.

Beginning. ॐ नमः नारायणाय नित्यानन्दाय पूर्णाय सदा सर्व्वस्य साक्षिणे। पञ्चविंशतितत्त्वानामात्मने ब्रह्मणे नमः। वेदाम्भोधौ समावस्तो

व्याख्यायतीतिविस्तरः। वृहदारण्यकव्याख्या—पूर्णाऽहुत्या समाप्यते। यथा वा अथमग्नेरेवमाद्या वाजसनेयिब्राह्मणोपनिषत् तथा अयमालोको दुर्बोध्याध्यात्मनामार्यार्थस्यते उपनिषच्छब्दस्य विद्या सामान्ये वदः। अथातः संहिताया उपनिषदं व्याख्यास्याम इत्यादि प्रयोगवाहुल्यात्।

End. ब्रह्मविद्योः प्राणस्यैवमुपासनायाः फलमाह नास्येति। नास्याब्रह्मचीयते य एवं वद्वादिदेवे वपाक्ततया ब्रह्म विद्यं वेदेत्यर्थः। ब्रह्मविद्योः प्राणस्योपासनान्तरं दर्शयति तदेषेति तत्र प्राणविषये [एषः]* श्लोको भवति। संविदामेत्यन्तं श्लोकं[पठित्वा]* सर्वपदयोगरहो इति श्रीवृहदारण्यव्याख्यायां विषय समाप्त? श्रीकाशी विश्वेश्वराय नमः।

विवरणम्। विवृतपूर्व्वस्य वृहदारण्यकस्योपनिषद्भागस्य महामहोपाध्याय विज्ञानभिक्षुविरचिता व्याख्या। इयं हि आलोकाभिधेयाया वेदान्तदर्शनव्याख्याया अन्तर्गता। पुस्तकेऽस्मिन् चतुर्थाध्यायस्य द्वितीयब्राह्मण प्रथमांशपर्यन्तमन्यभागमात्रस्य व्याख्या वर्त्तते।

No. 139. वृहदारण्यकव्याख्या। Brihadáranyaka-vyákhyá. Substance, foolscap, 15¼ × 5 inches Folia, 65 Lines, 7 on a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, new. Correct Incomplete (coming down to the beginning of the second Bráhmana of the fourth adhyáya The manuscript seems to be a fresh copy of the last, most probably made by some officer of the Sanskrit College).

विवरणमुक्तं पूर्व्वम्।

No. 140. वृहदारण्यकभाष्यम्। Brihadáranyaka Bháshyam Substance, country-made paper, 11½ × 5 inches Folia, 279 Lines, 11 on a page Character, Nágara. Date, Samvat 1719. Appearance, old and slightly worm eaten Prose. Correct. Complete.

The commentary of Sankaracharya on the Brihadáranyaka Upanishat. Also published in the *Bibliotheca Indica* with the text.

---

* The words within brackets being worn out have been supplied from the MS. in the next number, which was evidently copied from this.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय, ॐ नमः परमात्मने नारायणाय। ॐ कृष्णाय वासुदेवाय हरये परमात्मने। प्रणतक्लेशनाशाय गोविन्दाय नमो-नमः। कृष्णाय यादवेन्द्राय ज्ञानमुद्राय योगिने नाथाय रुक्मिणीशाय नमोवेदान्तवेदिने। ॐ रामाय नमः। ॐ नमो श्रीशङ्कराचार्येभ्यो नमः*। ॐ नमो ब्रह्मवादिभ्यो ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्तृभ्यो वंशऋषिभ्यो नमो गुरुभ्यः। उषा वा अश्वस्येत्येवमाद्या वाजसनेयिब्राह्मणोपनिषत्तस्या इयमल्पग्रन्था वृत्तिरारभ्यते संसारव्याविवृत्सुभ्यः† संसारहेतुनिवृत्तिसाधन-विद्याप्रतिपत्तये सेयं ब्रह्मविद्योपनिषच्छब्दवाच्या तत्पराणां सहेतोः संसारस्यात्यन्तावसादनादुपनिपूर्वस्य सदस्तदर्थत्वात् तादर्थ्याद्ग्रन्थोऽप्युप-निषदुच्यते।

End. इच्छामीत्यनेन तं वा एतमाहुरित्यनेन विधिना जातः पुत्रः पितरं पितामहं वा अतिशेते इति श्रिया यशसा ब्रह्मवर्चसेन परमां निष्ठां प्राप्नुयादित्येव तुल्योऽर्थो भवतीत्यर्थः। यस्य चैवंविदो ब्राह्मणस्य पुत्रो जायते स चैवं तुल्योऽर्थो भवतीत्यध्याहार्यम्। चाद्यमस्य चतुर्थं ब्राह्मणम्। अथास्य पञ्चमं ब्राह्मणमित्युपरिपाठः। अथेदानीं समस्त प्रवचनवंशः। स्त्रीप्राधान्यात् गुणवान् पुत्रो भवतीति प्रस्तुतमतः स्त्रीविशे-षणेनैव पुत्रविशेषणादाचार्यपरम्परा कीर्त्यते। तानीमानि शुक्ला-नीत्यव्यामिश्राणि ब्राह्मणेन अथवा यातयामानीमानि यजूंषि तानि शुक्लानि शुद्धानीत्येतत् प्रजापतिमारभ्य यावत्पौतिमाषीपुत्रस्तस्मादधो-मुखो नियताचार्यपूर्वक्रमो वंशो ब्रह्मणः प्रवचनाख्यस्य तदेतद्ब्रह्म प्रजा-पतिप्रवक्तृपरम्परया गत्वास्मास्वनेकधा विप्रकृतमनाद्यनन्तं स्वयम्भूब्रह्म नित्यं तस्मै ब्रह्मणे नमः। नमस्तदनुवर्तिभ्यो गुरुभ्यः। ॐ तत् सत्।

Colophon इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीशङ्करभगवतः कृतायां बृहदारण्यकटीकायां षष्ठोऽध्यायः समाप्तः। उपनिषद्भाष्ये षष्ठोऽध्यायः। ॐ तत् सत्। स्वस्ति सम्वत् १७१८ वर्षे प्रथमे चैत्रसुदि १२ शुक्रवारे समाप्तः। वाचय श्रीहदनगरे वाडवनाभ्यन्तरज्ञातीयवीरमन्याः सुतविद्वं

---

* The whole of the passage from the beginning to शङ्कराचार्येभ्यो नमः has evidently been put down by the copyist. It does not belong to the work itself.

† निविवृत्सुभ्यः in Dr. Roer's edition.

करेण लिखितमिदं। सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णायाक्लिष्टकारिणे।
नमोवेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे॥१॥ शुभं भवतु। कल्याणं
भवतु। विश्वेश्वर तीर्थायो (?)। श्रीरामाय नमः : कृष्णं कमलपत्राक्षं
पुण्यश्रवणकीर्तनं। वासुदेवं जगद्योनिं नौमि नारायणं हरिं।
श्री। श्री। श्री। श्री। श्री। श्री। ॥। योगक्षामुत
विश्वेश्वर तीर्थीयो (?)। कटुपल्देनिमागे चावोदे (?)

विवरणम्। बृहदारण्यकोपनिषदः श्रीमच्छङ्कराचार्यं कृतं भाष्यम्।

No. 141. बृहदारण्यकभाष्यविवृतिः। Brihadáranyaka Bháshya-bibritih. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 285. Lines, 13—16 on a page. Extent, 13,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Incorrect. Complete.

A gloss on the commentary of Brihadáranyakopanishat, called by the name of *Anandatírtha's Bháshya*, by *Raghúttama Yati*, a pupil of Raghúbarya.

Beginning. श्रीवेदव्यासाय नमः। श्री (वि) मदानन्दतीर्थभागवतपादाचार्य श्रीनमः। निर्विघ्नमस्तु। लक्ष्मीपति (?) सुखमुखैरखिलैगुणौघैः पूर्णं व्यपेतनिखिलावधमखिमार्यलिम्। प्राणादिसर्वजगतीजनि-पूर्ण हेतु मोक्षे (हे ?) क हेतुमनिशं प्रणमामि विष्णुम्। निखि-लाद्वैतसिद्धान्तध्वान्तध्वानविनाशकः। श्रीमदाचार्यसूर्यो यं दया-लनप्रकाशनम्।

End. श्रीमदानन्दतीर्थाय कृतसरोजाख्यमन्दिरं। इन्दिराराध्यपादाब्जः प्रीयतां पुरुषोत्तमः। प्रौढप्रकाशनार्यं वर न मातमर्यादिदोषतः कृतेयं भाष्यविवृतिः किन्तु मन्दोपकारिणी। बृहदारण्यभाष्यस्य विवृतिर्या कृता मया। तच्चन्दपुण्यमखिलमर्पयामि गुरुत्तमं।

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थ भगवत्पादाचार्यविरचितस्य श्रीमद्बृहदा-रण्यकभाष्यस्य टीकायां श्रीमद्रघुवर्यपूज्यपादशिष्यरघूत्तमयतिकृतायां परब्रह्मप्रकाशिकायामष्टमोऽध्यायः। श्रीगुरुभ्यः। प्रीयतां कमला-पतिः

विवरणम्। आनन्दतीर्थ कृतबृहदारण्यकभाष्यस्य रघूत्तमविरचिता टीका।

No. 142 J. बृहदारण्यकोपनिषद्वार्त्तिकम् । Brihadáraṇyakopanishat-Bártikam. Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 134 (of which the first is replaced by two new folia, and folia 45, 51, and 108 exist only in parts). Lines, 8 on a page. Extent, 1,048 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, torn in parts, and writing in parts effaced. Verse. Correct. Incomplete (coming down to the 5th Bráhmaṇa of the 4th adhyáya).

A metrical commentary on the Brihadáraṇyakopanishat, called Bártika. It cannot strictly be called a commentary, as it consists only of explanatory definitions of the various technical terms used in that work.

Beginning. ॐनमः श्रीनृसिंहाय । श्रीगुरुभ्योनमः स्वाविद्याविभवः जगद्
विपुलाद्वैतप्रपञ्चाहितस्वप्नात्मितिस्त्री (री?) हितात्ममतयो यं
मागमोमन्वते । त्रिमार्गं (?) सकलाऽपिधानमननव्यापारदूरस्थितं ।
वन्दे यन्दितविश्वमव्ययमहं (चयहन् ?) मत्रा तमेकं विभुम् ।

End. Writing effaced.

विवरणम् । बृहदारण्यकोपनिषद्वार्त्तिकम्, श्लोकसम्बद्धम्, अत्र सर्व्वेषामेव तद्ग्रन्थ-प्रतिपाद्यवस्तूनां परिभाषा वर्त्तन्ते । अत्र श्लोकसंख्या-शतानि दश चैकञ्च चत्वारिंशत्या ऽष्टकम् श्लोकाः सम्बद्धा भाष्येऽस्मिन् संख्याताः संख्ययाऽखिलाः ।

No. 143 J. बृहदारण्यकोपनिषद्वार्त्तिकम् । Brihadáraṇyakopanishat-Bártikam Substance, country-made paper, 19×3 inches. Folia, 147 according to the mark, but really 136 only. The cause of this difference is that the folia 1—42, having been destroyed, were replaced by 32 folia, which are evidently later and in a different hand. Lines, 8 on a page in the later portion, and 6 in the original. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, writing in parts effaced. Verse. Correct. Incomplete (only from the beginning of the 1st Bráhmaṇa of the 5th adhyáya).

A commentary on the Brihadáraṇyakopanishat in poetry, called Bártika, by Sureśwara Áchárya. This seems to be the last part of the work described under the last preceding number.

Beginning. ॐनमः श्रीकृष्णाय समाप्तोमधुकाण्डाख्यो याज्ञवल्कीयकाण्डतः
अतःपरं प्रयत्नेन श्रुत्या व्याख्यायते स्फुटः । याज्ञवल्कीयमेतत् स्यान्मधु
काण्डादनन्तरम् । काण्डं विचारभूयिष्ठमधुनारभ्यते परम् ।

End. Wri[illegible]

विवरणम्। वृहदारण्यकवार्त्तिकं सुरेश्वराचार्य्यविरचितम्। पुस्तकमिदं पूर्ब्बमालोचितस्य पुस्तकस्योत्तरार्द्धरूपमित्यनुमीयते।

No. 144. वृहदारण्यकव्यानन्दगिरिकृतटीका। Brihadáranyaka Ánanda-Girikrita-tiká. Substance, country-made paper. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent, letters 40—44 in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete (from the beginning of the 5th adhyáya up to the 4th Bráhmana of the same).

A commentary on the Sankara Bháshya of the Brihadáranyaka Upanishat, by Ánanda Giri. The whole commentary has been published with Bháshya and text in the *Bibliotheca Indica.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। मधुकाण्डे व्याहृ' कल्पचेति मधुईयं व्याख्यातं सम्पति काण्डान्तरारम्भं प्रतिजानीते जनक इति।

End. यथेति परेण पुरुषेण ज्ञानेन दाघत रोपितैः।

विवरणम्। वृहदारण्यकीयशङ्करभाष्यस्य व्यानन्दगिरिकृतटीका। खण्डितमिदं पुस्तकं चत पञ्चमाऽध्यायस्य ब्राह्मणचतुष्टयमात्रमस्ति।

No. 145. वृहदारण्यकमिताक्षरा। Brihadáranyaka-Mitákshará. Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 177 (of which 45 and 150 are missing). *Lines, 13 on a page. Extent, letters 23—30 in a line. Character,* Nágara. Date, ? Appearance, old, torn in parts, and the writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete (except two folia, 45 and 150, which are wanting).

A short commentary on the Brihadáranyaka Upanishat, called Mitákshará, by Nityánandaśarmá, a pupil of Purushottama. It is a short explanatory note on the text in simple Sanskrit.

Beginning. ॐ ॐनमः श्रीश्रीकृष्णाय परमात्मने। गुरुभ्यो नमः। यौनंतोऽनंतशक्तिःसृजति जगदिदं पालयत्यंतरात्मा संविश्यांते नियौय स्वमहिमगतः सत्यचिन्मूर्त्तिरास्ते। श्रोत्रसुपः सज्जनानां परमहितनमः पापिनामुग्रमूर्भिः सोऽस्माकं वाञ्छितानि प्रदिशतु भगवान्पादः श्रीनृसिंहः।१। यस्य प्रसादलवपविवयतः संविदादेवमे

रागद्वेषमदाभिधा घनगणा नेशुः स्म संतापिनः। यत्संसारपरिश्रमापहृदयासंमीलनामोदभाग्वंदे तत्पुरुषोत्तमाश्रमगुरोः पादारविंदद्वयं ।१। या काण्वोपनिषत् प्रसिद्धबृहदारण्यश्रुतिः सादरं तद्भाष्यप्रमुखं विलोक्य विपुला टीका कृता ज्ञानिनां। स्यात्तत्कलनासमर्थमतिभिर्मोचेक्षुभिर्योगिभिः सूक्ष्मं यातुमिताक्षरा पुनरियं व्याख्या समारभ्यते ।२। उपनिषच्छब्देन तु मुख्यया वृत्या ब्रह्मविद्यैव उपसमीपस्थं प्रत्यगात्मैकत्वं निनिश्चितं सत् तत्पराणां सद्धेतु संसव * * *।

End. इदं तु आचार्यपरम्पराकथनं सर्वासु वाजिशाखासु वेदाख्य ब्रह्ममूलमारभ्य पाठक्रमेण सांजीविपुत्रात् सांजीविपुत्रान्सांजीविपुत्रपर्यन्तं समानं। आदिमध्यांते तु कृतमंगलाः ग्रंथा परिचारिणोभवंतीति शिक्षयितुमाह ब्रह्मणे नम इति। इति बृहदारण्यकव्याख्यायां मिताक्षरायां षष्ठमाध्याये पंचमं ब्राह्मणं। समाप्तम्।

Colophon. यः सद्भूतिलयत्रिकांडकषडध्यायप्रभेदस्फुटस्कंधः सत्पदपल्लवालिविलसत्शाखामयब्राह्मणः। ब्रह्मात्मैकफलः सुवाक्यकुसुमो वंशालवालांबुभाक् संसेव्यः सततं बुधैः स बृहदारण्यकल्पद्रुमः। भाष्यवार्तिककृतटीकामयमारण्यकोदधिं विमथ्य सुधिरन्वेदं नवनीतं समुद्धृतम्।२। महतामाशयं वोढुमाद्भुतः कः क्षमो भवेत्। तथापि श्रद्धयाऽस्माभिः सारमेतत् समुद्धृतम्।१। यत्पादपद्ममकरन्दरसानभिज्ञा विश्राममाविधिपदादपि संचरंतं। नप्राप्नुवंति पशुकर्मरता घनेहा तस्मै नृसिंहवपुषे हरये नमस्ते।३। एकं यद्बीजमेतज्जनयति सकलं नोप्तमन्यैर्न सिक्तं न क्लेदं नैव दाह्यं भवति न च पुनः कालतोयस्य नाशः। यत्सत्तामाचक्रीविचित्रं दनुसुतदर्भालि नानारसाढ्यस्य पायादपायात् सुखकरममलं श्रीनृसिंहाभिधानम्।

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य श्रीपुरुषोत्तमाश्रमपूज्यपादशिष्यनित्यानंदाश्रमविरचितायां मिताक्षरायां षष्ठमोऽध्याय समाप्तः। ॐ संवत् वर्षे श्रावणशुद्ध १२ बुधे प्रज्ञानाश्रमपूज्यपादशिष्यगोपालाश्रमेनेदं पुस्तकं (?) निकटे लिखितं। ॐ तत्सत् ब्रह्मार्पणम् भवतु।

विवरणम्। पुरुषोत्तमाश्रमशिष्यनित्यानन्दाश्रमविरचिता मिताक्षरा नाम बृहदारण्यकटीका।

No. 146. तैत्तिरीयारण्यकम् । Taittiriyáranyakam. Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 19—30 letters in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance, new. Prose. Correct. Incomplete, containing only the second Prapáthaka.

The second Prapáthaka of the Aranyaka portion of the Taittiríya Brahmana of the Black Yajurveda. The Aranyaka of the Taittiríya Sákhá is by far the largest of the Aranyakas. It extends altogether to ten Prapáthakas, of which the last four are Upanishadas and the first six are Aranyakas. Each of these six books contains from 12 to 42 Anubákas. The whole work, with the Bháshya of Sáyanácharya on the Aranyaka portion, has been published in the *Bibliotheca Indica.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । हरिः ओम् । नमो ब्रह्मणे नमो ऽस्त्वग्नये नमः पृथिव्यै नम ओषधीभ्यः नमो वाचेऽस्मि । ॐ शांतिः । ॐ सह वै देवानां चासुराणां च यज्ञौ प्रततावास्तां वय सर्गं लोक मेष्यामोवयमेष्याम इति ।

End. नमो ब्रह्मणे नमो ऽस्त्वग्नये नमः पृथिव्यै नम ओषधीभ्यः । नमो वाचे नम वाचस्पतये नमो विष्णवे बृहते करोमि । ॐ । शांतिः शांतिः शांतिः ।

Colophon. इति तैत्तिरीयारण्यके द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ।

विवरणम् । ब्राह्मणैकदेशं वेदानामारण्यकनामधेयः कश्चिदंशविशेषोऽस्ति । तच यजुर्वेदस्य ब्राह्मणद्वयं बृहदारण्यकं तैत्तिरीयारण्यकञ्चेति, तत्र बृहदारण्यकं शुक्ल यजुर्वेदान्तर्गतं तैत्तिरीयारण्यकं कृष्णयजुर्वेदान्तर्गतम् । तैत्तिरीयारण्यके दश प्रपाठकास्तेषु तत्र प्रथमषट् प्रपाठका आरण्यकेति नाम्ना विश्रुता., शेषाश्चत्वारोपनिषदाख्या, प्रत्यारण्यकमनियत संख्याकाअनुवाकाः वर्त्तन्ते । अस्मदालोचपुस्तकं द्वितीय प्रपाठकमात्रम् सप्तविंशतिरनुवाकाः । समग्रं तैत्तिरीयारण्यकं सायणभाष्यसहित मुद्रितमस्ति ।

No. 147. तैत्तिरीयोपनिषत् शङ्करभाष्यसहिता । Taittiríyopanishat with Sankarabháshya. Substance, country-made yellow paper, 13 × 5½ inches. Folia, 10. Lines, 8—16 on a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete, containing only the seventh Prapáthaka of the original work

The Sikshávallí of Taittiriyopanishat of the Black Yajurveda with the Bhásyá or commentary of Sankaráchárya.

Beginning—Text. ॐ शन्नो मित्रः शंवरुणः शन्नो भवत्वर्य्यमा शन्न इन्द्रो बृहस्पति शन्नो विष्णुरुरुक्रमः ।

End—Text. ब्रह्मावादिषं, ऋतमवादिषं सत्यमवादिषं तन्मामावीत् तद्वक्तारमावीत् आवीन्माम् आवीद्वक्तारं ॐ शान्तिः । शान्तिः । १२ ।

Beginning—Commentary. ॐ यस्मात्जातं जगत्सर्व्वं यस्मिन्नेव विलीयते येनेदं धार्य्यते चैव तस्मै ज्ञानात्मने नमः । १ । यैरिमे गुरुभिः पूर्व्वंपदवाक्यप्रमाणतः व्याख्याताः सर्व्ववेदान्तास्तान्नित्यं प्रणतोऽस्म्यहं ॥ २ ॥ तैत्तिरीयकसारस्य मयाचार्य्यप्रसादतः विस्पष्टार्थरुचीनां हि व्याख्येयं संप्रणीयते । ३ । नित्यान्यधिगतानि कर्म्माण्युपात्तदुरितक्षयार्थानि काम्यानि च फलार्थिनां पूर्व्वस्मिन् ग्रंथे इदानीं कर्म्मोपादानहेतुपरिहाराय ब्रह्मविद्या प्रस्तूयते ।

End—Commentary. शन्नो मित्र इत्याद्य तविद्याप्राप्त्युपसर्गप्रशमनार्थां शान्तिं पठितेदानीं तु वक्ष्यमाणब्रह्मविद्याप्राप्त्युपसर्गप्रशमनार्थां शान्तिः पठते । शन्नो मित्र २५ हरिः ॐ तत्सत् ।

Colophon—Commentary. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य श्रीमद्गोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यश्रीमच्छङ्करभगवत्पूज्यपादकृतौ तैत्तिरीयभाष्ये शिक्षावल्लीभाष्यं समाप्तम् ।

विवरणम् । शङ्करभाष्यसहिता, तैत्तिरियोपनिषदः शिक्षावल्ली । तैत्तिरीयारण्यकस्य सप्तमः प्रपाठकः शिक्षावल्लीत्यपरपर्य्यायः अन्यच्चैतद्गतं ज्ञातव्यं पूर्व्वमुक्तमेव ।

Both the manuscripts are bound together.

No. 148 मन्त्रभाष्यम् । Mantrabháshyam. Substance, country-made paper, 17½ × 5 inches. Folia, 81. Lines, 14—15 on a page. Character Nágara Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten in parts. Prose Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Vájasaneyí Sañhitá by Uvaṭa, son of Bajraṭa and a contemporary of the king Bhōja. The collection comprises the second part only of the tenth chapter. Noticed by

Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts, Bikaner*, pp. 36—43.

Beginning. सिद्धिः श्रीगणेशाय नमः । ब्रह्मणे नमः ॥ हृदयं दक्षिणं चाक्षिमण्डलं चाधिकृत्य यः । चेष्टते तमहं नौमि ऋग्यजुःसामविग्रहम् । आदित्याच्च्यवानयस्तु आशाः पञ्चदशापराः । तं याज्ञवल्क्यं वन्देऽहं मन्त्रभाष्यप्रसिद्धये ॥ गुरुतस्तुद्धं तथैव तथा शतपथश्रुतेः । ऋषीन् वक्ष्मीह मन्त्राणां दैवतं छंदसं च यत् ॥ ऋचो यजूंषि सामानि तथार्थःपदवाक्ययोः श्रुतयश्च याः प्रोक्ताः योर्थवादस्तु कर्मणः । .

End. तत्सम्बोधनं अभूरसि, अभिभवितासि । एतास्तु च पंचदिशः कपर्द्दिकोपलक्षिताः क्रुप्ता भवन्तु प्रथममामन्त्रयते यजमानोब्रह्माणं । त्वं ब्रह्मासि । सवितासि । सत्यप्रसव इति । ब्रह्मा प्राह । त्वमेव ब्रह्मासि । भवसि । सविता वासि । सत्याभाष्टुञः द्वितीयं प्रत्याह । भं ब्रह्मा ।

Colophon. *Nothing*

विवरणम् । आनन्दपुरवास्तव्यवज्रटाख्यपुत्रउव्वटनामधेयकृतं यजुर्वेदीयवाजसनेयोसंहितामन्त्रभाष्यम् । पुस्तकमिदं खण्डितं अत्र द्वितीयाध्यायद्वादित्रीदशमाध्यायस्य कियदंशोवर्त्तते ।

No. 149. आर्षेय ब्राह्मणभाष्यम् । *Arsheya-Bráhmaṇa-bháshyam.* Substance, country-made paper, 8½ × 4½ inches. Folia, 95 (or rather 94, the first leaf being marked both as 1 and 2, the second leaf 3, and so on). Lines, 9—11 on a page. Extent, 2,400 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The commentary of Sáyana on the *Arsheya Bráhmaṇa* of the Sáma Veda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । वागीशाद्याः तत्र अथ ऋगुक्रमार्षेयदेवमित्यादिकमार्षेयब्राह्मणं ब्रह्मणं व्याख्यायते । तथादौ ब्राह्मणार्थं संग्रहा प्रदर्शयति । अथ गणयं आर्षेयानुक्रमयं । प्रभृति प्रसिद्धौ । अयमनेन ब्राह्मणेन प्रतिपाद्योर्थः । आर्षः अधिगणंवि [?] । प्रदेशः उपदेशो भवति । कः पुनरसौ तमाह ।

ऋषीणां नामधेयगोत्रोपधारणं। ऋषीणां नामधेयैः गोत्रैश्चोप लक्षणमेतत्। ऋषिनामधेयगोत्रच्छन्दोदेवतादिवाचकेन शब्देन साम्नां वाच्यत्वज्ञानमुपधारणं ईदृशार्थो अनेन ब्राह्मणेन प्रतिपाद्यत इत्यर्थः।

End. विष्णु विश्वामित्रयोः संबंधः साम्नान्तराभिप्रायेण प्रदर्शितः। मह-र्ष्योर्वित्यभ्यासो ब्राह्मणसमाप्तिद्योतनार्थः [?]।

Colophon. इत्यार्षेयब्राह्मणे पञ्चाध्याये चतुर्थ पर्य्यंपि द्वितीयः खण्डः॥ समाप्ति [?] ऋाध्यायः।

इति सायणाचार्य्यविरचिते माधवीये सामवेदार्थप्रकाशे आर्षेयभाष्यं संपूर्णम्। ग्रंथ १५००।

विवरणम्। सामवेदीयार्षेय ब्राह्मणस्य भाष्यं सायणाचार्य्यविरचितम्।

No. 150. आर्षेयब्राह्मणम्। Arsheya-Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 22. Lines, 8 on a page. Extent, 300 slokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1660. Appearance old, in parts slightly torn and the writing effaced. Prose. Correct Complete.

One of the Bráhmanas of the Sáma Veda, containing notices of the Rishis or authors of the Sáma Veda hymns. See Mitra's *Notices*, No. 1272, Vol. iii, pp. 288—297. The present manuscript is more correct than the one noticed by Dr. Mitra, as will appear from a comparison of its beginning and end, given below, with the corresponding parts of the other given in Dr. Mitra's *Notices*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ नमः सामवेदाय। अथ खल्वयमार्ष-प्रदेशोभवत्यृषीणां नामधेयगोत्रोपधारणा स्वर्ग्यं यशस्यं धन्यं पुण्यं पुत्र्यं पशव्यं ब्रह्मवर्चस्यं ॐ स्मार्तमायुष्यं प्राक्प्रातराग्निक मित्याचक्षते तदप्येवमाहुः। य इदमुपधारयत एकैकस्य ऋषेर्हिंश्वं वर्षेनक्षत्रमतिथिर्भवत्यभिनंदितः प्रतिनंदितोमानितः पूजितस्तत् स्वाध्यायफलमुपजीवतीत्यथापि ब्राह्मणं भवति योह वा अविदिता र्षेयच्छन्दोदैवतब्राह्मणेन मन्त्रेण याजयति। *

End. आदित्यस्तोऽयं नयं तदादित्यातीत्याचक्षत ऐन्द्रो महानाम्न्यः प्रजापते विष्णो वा विष्णोर्मित्रस्य वासिना मघवा वा यज्ञार्थो वा यज्ञायर्गो वा।१७।

Colophon. इत्यार्षेयब्राह्मणे तृतीयः प्रपाठकः समाप्तिः (?) । स्वस्ति संवत् १६६० वर्षे भाद्रपदवदि १ शनौ श्रीमालज्ञातीयज्योभागोवर्द्धनेन लिखितं ।

विवरणम् । साम्नां ऋषिनिरूपकं ब्राह्मणम् । मि, सूची (सं १०७२, खंड १ २८८ २९१) द्रष्टव्या ।

No. 151. सामविधानब्राह्मणम् । Sámavidhána-Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 31. Lines, 8 on a page. Extent, 450 ślokas. Character, Nágara Date, Samvat 1660. Appearance, old and some leaves torn. Prose. Correct. Complete.

A Bráhmana of the Sáma Veda, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 58, No. 140.

विवरणम् । सामवेदस्यान्यतमं ब्राह्मणम् । श्रीयुक्तराजेन्द्रलालविरचिते विकाणीर सूचीपुस्तके (पृ ५८) द्रष्टव्यम् ।

No. 152, सामविधानब्राह्मणम् । Sámavidhana-Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 24 Lines, 9 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1671. Appearance, old; some leaves torn. Correct. Complete.

No. 153. सामविधानब्राह्मणम् । Sámavidhana-Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 9 × 3¾ inches. Folia, 21. Lines, 8—10 on a page. Character, Nágara., Date, Samvat 1655. Appearance, old. Correct. Complete.

No. 154. सामवेदछान्दोग्यब्राह्मणम् । Sámaveda-Chhándogya-Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 106. Lines, 7—8 on a page. Extent, 1,500 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1660. Appearance, old. Prose. Correct. Complete. *

* This manuscript contains the Mantra Bráhmana of the Sáma-veda, consisting of two prapáthakas (noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, page 57, No. 139) and the Chhándogya Upanishad, consisting of eight prapáthakas, from the third to the tenth, inclusive.

पुस्तकमिदं सामवेदीयमन्त्रब्राह्मणं तथा छान्दोग्योपनिषच्चेत्युभयात्मकम् तत्र मन्त्रब्राह्मणे प्रपाठकद्वयमस्ति । छान्दोग्योपनिषदि च अष्टौ प्रपाठका वर्त्तन्ते ।

एवं दशप्रपाठकमयं छान्दोग्यब्राह्मणम्। मन्त्रब्राह्मणविवरणम् श्रीयुक्त राजेन्द्रलाल मित्रविरचितबिकानीरपुस्तके ५० पृष्ठे द्रष्टव्यम् ॥

No. 155. छान्दोग्योपनिषत्। Chhándogya Upanishat. Substance, country-made paper, 10 × 4¼ inches. Folia, 35. Lines, 14—15 on a page Extent, 1,200 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

An Upanishat of the Sámaveda noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, page 86, No. 214.

No. 156. छान्दोग्योपनिषत्। Chhándogyópanishat. Substance, country-made paper, 13¾ × 5½ inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1753. Appearance, new. Correct. Complete.

No. 157. छान्दोग्योपनिषत्। Chhándogyópanishat. Substance, country-made paper, 11½ × 6 inches. Folia, 22. Lines, 16 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1810. Appearance, old; the writing in parts effaced. Correct. Complete.

No. 158. छान्दोग्योपनिषत्। Chhándogyópanishat. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 12—15 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Correct. Incomplete (coming down nearly to the end of the seventh prapáṭhaka).

No. 159. छान्दोग्योपनिषत्। Chhándogyopanishat. Substance, country-made paper, 9¼ × 4½ inches. Folia, 9 (29—37, the first 29 folia are wanting). Lines, 12—16 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Correct. Incomplete (containing the greater part of the seventh prapáthaka and the whole of the eighth).

No. 160. छान्दोग्यभाष्यटीका। Chhándogyabháshyaṭíka Substance, country-made paper, 14 × 5½ inches Folia, 101. Lines, 11 on a page. Extent, 4,400 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1753 Appearance, new. Prose. Correct. Complete.

A gloss by Anandajnána on Sankara's commentary on the Chhándogya-Upanishad.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमः श्रीसदाशिवाय नमः ।
नमो अनादिसम्बन्धबन्धविध्वंसहेतवे ।
हरये परमानन्दरूपे परमात्मने ॥ १ ॥
नमस्यर्थंतमन्दोहसरसीरुहभानवे ।
गुरवे परपक्षौघध्वान्तध्वंसपटीयसे ॥ २ ॥
छान्दोग्यानामुपनिषदिदं व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारश्चिकीर्षितग्रन्थपरिसमाप्ति—प्रचयपरिपन्थिदुरितनिबर्हणसिद्धयर्थमोंकारोपास्यवस्तुं मङ्गलाचरणं सम्पादयन् व्याख्येयवस्तुं दर्शयति ॐ मित्येतदिति ।

End. प्रागिति महाप्रलयात् पूर्वकालीनित्यतो ब्रह्मलोकादित्यर्थः विप दादिजगज्ञात आत्मज्ञानतोयतः तदपि नामरूपादिविरहि ब्रह्म निर्भयं ।
नमस्यर्थंतसन्दोहसरसीरुहभानवे ।
गुरवे परपक्षौघध्वान्तध्वंसपटीयसे ॥

Colophon. इति श्रीमद् परमहंसपरिव्राजक श्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगवदानन्दज्ञानकृतायां छान्दोग्यभाष्यटीकायामष्टमोऽध्यायः समाप्तः ८। संवत् १७१९ ॥ शुभमस्तु ।

विवरणम्। शङ्कराचार्यकृतछान्दोग्योपनिषद्भाष्यस्य आनन्दज्ञानविरचिता टीका।

No. 161. छान्दोग्योपनिषद्भाष्यटीका । Chhándogyopanishad-bháshya-tiká. Substance, country-made paper, 11 × 7 inches. Folia, 269. Lines, 6—17 on a page. Extent of the tiká portion 10,096 slokas. Character, Nágara. Date, ? *Appearance*, not much old. *Prose*. *Correct*. *Complete*. The whole of the third adhiya is evidently in the handwriting of a different person and is written on paper of a different quality.

A gloss on the work described under the last preceding number by Anandajnána, a pupil of Suddhánanda. The manuscript contains also the text as well as Sankara's commentary, on which the gloss is based.

Beginning श्रीगणाधिपतये नमः। श्रीसरस्वत्यै नमः। नमो जगादि समस्तसंधविघ्नसहेतवे। हरये परमानन्दवपुषे परमात्मने ॥ १ ॥ नमच्छन्दसंदोहसरसीरुहभानवे। गुरवे परपक्षौघध्वान्तध्वंसपटीयसे। छांदोगानामुनिषद्वेदं व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारश्चिकीर्षित ग्रन्थपरिसमाप्तिप्रचयपरिपन्थिदुरित निवर्हण सिद्धार्थमौकारोच्चारणं मङ्गलाचरणं संपादयन् व्याख्येयं स्वरूपं दर्शयति। ओमित्येदिति।

End. अपुनरावृत्तिवाक्यमान्यत्पराणि व्याकरोत्यचिरादिनेति प्राणिगति मध्यप्रश्नयात् पूर्व्वेकाली निवृत्तौ मध्यलोकादित्यर्थः। वियदादि जगज्जातं जातमज्ञानतो यतः। तदस्मि नामरूपादिविरहि ब्रह्मनिर्भयं ॥ नमच्छन्दसंदोहसरसीरुहभानवे॥ गुरवे परपक्षौघध्वांत ध्वंस पटीयसे॥

Colophon. इति श्रीमत् परमहंस परिव्राजक श्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगवदानंदज्ञानकृतायां छांदोग्यभाष्यटीकायामष्टमोऽध्यायः समाप्तः। १००६०।

विवरणम्। श्रीमदानन्दज्ञानकृता छांदोग्योपनिषच्छङ्करभाष्यटीका।

No. 162. छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम्। Chhándogyopanishad-bháshyam. Substance, country-made paper, 14 × 5¼ inches. Folia, 95. Lines, 11 on a page Extent, about 4,000 ślokas Character, Nágara Date, Samvat 1753. Appearance, new. Prose. Correct Complete.

A commentary on the Chhándogyopanishat or Upanishad Bráhmana, an Upanishad of the Sámaveda by Sankaráchárya. Noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Sanskrit Manuscripts*, page 81, No. 216. The original text with the commentary, the gloss of Ánandagiri, and an English translation by Dr. R. Mitra, has been published in the *Bibliotheca Indica*.

Beginning. ॐ नमः श्रीकृष्णाय परमात्मने नमः श्रीगुरुभ्योनमः* ॐ मित्येदक्षरमित्याद्यष्टाध्यायी छांदोग्योपनिषत्तस्याः संक्षेपतोर्थजिज्ञासुभ्य ऋजुविवरणमल्पग्रन्थमिदमारभ्यते। सच समस्त समस्त कर्माधिगतं

* The portion up to the श्रीगुरुभ्योनमः of the Beginning does not belong to Sankara's commentary.

प्राणामादि देवताविज्ञानसहितमर्चिरादिमार्गेण ब्रह्मलोकप्रतिपत्तिकारणं। केवलं च धूमादिमार्गेण चन्द्रलोकप्रतिपत्तिकारणम्।

End. देहांते न च पुनरावर्त्तते शरीरग्रहणाय लोकं (लोक ?) पुनरागतेः प्राप्त्याः प्रतिपद्यार्चिरादिना मार्गेण कार्यं ब्रह्मलोकं अभिसंपद्य यावद् ब्रह्मलोकस्थितिस्तावत्तत्रैव तिष्ठति, प्राक्ततोऽपूर्व नावर्त्तते पुनस्तत्प्राप्तागमनमाभिप्रेतते गमनादनीन वर्णेत इत्युच्यते इत्यर्थाद्विरभ्यास उपनिषद्विद्यापरिसमाप्त्यर्थः॥ १॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीशंकरभगवतः कृतौ छांदोग्योपनिषद्भाष्येऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः। शुभमस्तु। संवत् १०१। सभे नामप्रयादौ वदौ चतुर्थी समाप्तः॥ १॥ राम राम राम राम।

विवरणम्। श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितम् छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम्। इदं हि भाष्यं छांदोग्योपनिषद्विवरणमिति कथ्यते।

No. 163. छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम्। Chhándogyópanishadbháshyam. Substance, country-made paper, 9¼ × 4¼ inches. Folia, 160. Lines, 12 on a page. Character, Nágara. Date, ? *Appearance, old (the writing in parts effaced, and the last three leaves partially destroyed).* Correct. Incomplete (wanting a few folia at the end).

No. 164. छान्दोग्योपनिषद्विवरणम्। Chhándogyopanishad-bibaranam. Substance, country-made paper, 9¼ × 4 inches. Folia, 194 (of which *folia* 32, 41, 78, 80, and 157—89 are wanting). Lines, 12 on a page. Extent, 4,500 ślokas. Character, Nágara. Date. ? Appearance, old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Incorrect. Complete.

A commentary on the Chhándogyopanishad of the Sámaveda by Sankara.

Beginning. ॐ गणेशाय नमः। नमः श्रीपरमात्मने इत्योनमाय। ॐ मित्येतदक्षरमित्यष्टाध्यायी छान्दोग्योपनिषत्क्रः संक्षेपतोऽर्थ जिज्ञासुभ्यः ऋजुविवरणमयमल्पमिदमारभ्यते।

End. The last folium is torn.

विवरणम्। श्रीमच्छंकराचार्यैः कृतं छान्दोग्योपनिषद्विवरणम्, खण्डितम्।

No. 165. छान्दोग्यमन्त्रभाष्यम् । Chhándogya-Mantra-Bháshyam. Substance, country-made paper, 16 × 4½ inches. Folia, 56. Lines, 9 on a page. Extent, letters 57 in a line. Character, Bengali. Date, 1753 Saka. Appearance, new. Prose. Correct. Incomplete (up to the end of the third khanda).

A commentary on the Chhándogya Mantras by Guṇavishnu. Noticed by Dr. R. Mitra in No. 491, vol. ii, page 283, and No. 1024, vol. iii, page 11.

विवरणम् । छान्दोग्यानामथवा सामवेदिनां विवाहादिसंस्कारोपयोगिनां मन्त्राणां व्याख्यानम् । विषयास्तु क्रमेण यथा प्रथमं सामान्यकाण्डम्, ततोविवाहप्रकरणम्, ततोगर्भाधानम्, ततः पुंसवनम्, ततः सीमन्तोन्नयनम्, ततोजातकर्म, ततोनिष्क्रामणम्, ततोनामकरणम्, ततोऽन्नप्राशनम्, ततोमूर्द्धाभिघ्राणं, एवं क्रमेण प्रथमे काण्डे दशविधसंस्कारोपयोगिनो मन्त्रा व्याख्याताः, द्वितीये काण्डे सन्ध्योपासनाद्युपयोगिनोमन्त्रास्तृतीयेतु श्राद्धोपयोगिनोमन्त्राः ।

No. 166. सामवेदषड्विंशब्राह्मणम् । Sámaveda-Shaḍvinsá Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 46. Lines, 8 on a page. Extent, 550 slokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1600. Appearance, old, and in parts torn and decayed. Prose.

This Bráhmaṇa is a supplement to the Tándya Bráhmana. Sáyana says "that it both treats of such ceremonies as are not contained in the Tándya Bráhmana and also gives points of divergence from the latter. It is chiefly expiatory sacrifices and ceremonies of imprecation that we find in it, as also short, comprehensive general rules. The fifth book (which, with some addition at the end, is also found as a separate Bráhmana under the name of Adbhuta Bráhmaṇa) enumerates untoward occurrences of daily life, omens and portents, along with the rites to be performed to avert their evil consequences."—Weber's *Indian Literature*, page 69 (*English Translation :* Trubner & Co)

Beginning. ॐ नमः सामवे [दाय?] ॥ ॐ ब्रह्म च वा इदमग्रे सुब्रह्म चासीत् । तत. सुब्रह्मीदक्रामदथ ह देवा यज्ञेन ब्रह्मपर्य्यंगच्छंतामिव ब्रह्मावादिन्यः सुब्रह्म तद्देवा यज्ञस्य सम्भावञ्चक्रेप वै यज्ञस्य सन्धियंवैश उत्करलक्षणाद्वृतक्रे तिष्ठन् सुब्रह्मण्यः सुब्रह्मण्यामाह्वयति सुब्रह्मण्यो ३ ं ओ सुब्रह्मण्यो ३ ओ सुब्रह्मण्यो ३ ओ मितित्रियमिन्द्राह ॥

End. सूर्याय स्वाहा सर्व्वग्रहाधिपतये स्वाहा किरणपाणये स्वाहा स्वाहे-
श्वराय स्वाहा सर्व्वपापप्रमनाय स्वाहेति आहुतिभिर्हुत्वाथ साम-
गायेत्। इति षड्विंशब्राह्मणे पञ्चमः प्रपाठकः समाप्तः।

Colophon. स्वस्ति संवत् १६६० वर्षे श्रावण सु [दि] १० मनौ। अद्येह
श्रीवाराणसीवास्तव्य श्री श्री श्री मालजातीय उगा + वर्द्धनेन
लिखितम् [?]

विवरणम्। ब्राह्मणमेतत् ताण्डिब्राह्मणपरिशिष्टरूपं। अस्मिन् ताण्डिब्राह्मणानु-
क्तानि कर्म्माणि, उक्तानामपि ये विशेषाः प्रपञ्चे। तत्र प्रथमं सुब्रह्मण्यकथनं तच्च
सवनत्रयेऽपि ज्ञेयम्। ततो विश्वरूपागानम्। ततो ब्रह्मकर्त्तव्यं। ततो आहुति-
होमादिनैमित्तिकं प्रायश्चित्तं॥ ततः सौम्यचरुविधिः। ततो बहिष्पवमानधर्म्माः।
ततः किञ्चित् प्रकीर्णकम्। ततोहोत्रादुपद्रवः। तत आर्त्विज्येषु ऋत्विगादि-
विधानम्। ततोनैमित्तिका होमाः। ततोऽध्वर्युप्रशंसा। ततोदेवयजने
विधेयं कर्म्म ततोऽवभृथः। ततः अभिचारसंज्ञका विकृतयः। ततो द्वादशाहस्तुतिः।
अथ ग्रोनादिविधिः ततो वैश्वदेवसवम्।

No. 167. सामवेद षड्विंश ब्राह्मणभाष्यम् (मूलसहितम्)। Sámaveda Shadvinsa bráhmana-bhashyam (*together with the text of the Bráhmana*). Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 35 Lines, 16—22 on a page. Extent, 2,160 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, new. *Prose.* *Correct.* *Complete.*

The commentary of Sáyanácharya on the Shadvinsá Bráhmana of the Sáma Veda, together with the text of the Bráhmana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः।

यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत्।
निर्म्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम्॥ १॥
यस्य प्रभावलोकेन राजरूपं दधद्रुक्महीपतिः।
आदिशत् सायणाचार्यं वेदार्थस्य प्रकाशने॥ २॥
ये पूर्व्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसंग्रहात्।
कृपालुः सायणाचार्यो वेदार्थं वक्तुमद्यत॥ ३॥
व्याख्यातावृक् यजुर्वेदे। सामवेदेऽपि संहिता।
व्याख्याता ब्राह्मणं पद्यं प्रौढमाद्यान्तमादरात्॥ ४॥
अथ द्वितीय षड्विंशब्राह्मणम्।
मा [व्या] चिकीर्षति॥

End., नैमित्तिक होमान्तेन ब्राह्मणभोजन' दक्षिणां दर्शयति। ब्राह्मण-भोजनं होमानन्तरं ब्राह्मणभोजनम् होमानन्तरं ब्राह्मणान् भोजयेदित्यर्थः। अथ तस्मिन् होमे हिरण्यं कनकं गौराश्वं (?) वासो भूमिरिति चैताः दक्षिणाः सुवर्णादिकमृत्विग्भ्यो दद्यादित्यर्थः। अथो एवं सायंहोमानन्तरं अद्भुतादिस्त्रचितो दोषः शाम्यत्येव। एष यथोक्तषष्ठाध्यायप्रतिपादित एष होमः शान्त्यर्थः ऐन्द्रावद्भुत-सूचितदुरितशान्त्यर्थः। द्विरुक्तिर्द्वारार्थाध्यायसमाप्ति-द्योतनार्थां (?) वा इति षड् विंशेऽद्भुतब्राह्मणे षष्ठाध्यायस्य दशम खण्डः। १०।

Colophon. श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपाल साम्राज्यधुरन्धरेण सायणाचार्येण (?) विरचिते माधवीये सामवेदार्थप्रकाशे षड् विंशब्राह्मणव्याख्याने-षष्ठोऽध्यायः समाप्तः। शुभं भूयात्।

No. 168. षड्विंशब्राह्मणम्। Shadvinsábráhmanam. Substance, country-made paper, 9¼ × 3¾ inches. Folia, 63. Lines, 6—7 on a page. Letters, 24 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1658. Appearance, old. Generally correct. Complete.

No. 169. षड्विंशब्राह्मणम्। Shadvinśa Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 10½ × 4¾ inches. Folia, 28. Lines, 10—12 on a page. Letters, 26 in a line. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and decayed. Correct. Complete.

No. 170. ताण्ड्य ब्राह्मणम्। Tándya Bráhmanam. Substance, country-made paper, 8½ × 4½ inches. Folia, 358. Lines, 7 on a page. Extent, 3,600 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1672. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

The first Brahmana of the Sámaveda, called also the Panchavinśa Bráhmána or the Praudha Bráhmaṇa. Edited with the commentary of Sáyanácharya, by Pandit Ánanda Chandra Vedántavágíśa in the *Bibliotheca Indica*. See Mitra's *Bikaner Catalogue*, No. 188, page 74.

विवरणम्। पञ्चविंश ब्राह्मणं तथा प्रौढ़ ब्राह्मणमित्यपरनामकं सामवेदस्य प्रथमं ब्राह्मणम्। पण्डितवर. श्रीमदानन्दचन्द्रवेदान्तवागीशेन सेकृतं "एसियाटिक सोसाइटी"नामकसभया प्रकाशितम्। मि, बि, सूची (सं १८८ पृं ७४) द्रष्टव्या।

Beginning ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ महन्मे वोचो भर्गो मे वोचो यशो मे वोचस्तोमं मे वोचोभुक्तिं मे वोचः सर्वं मे वोचस्तन्मावतु तन्मा विशतु तेन सुचिषं ।

End. सायुज्यं गच्छन्ति च एतदुपयन्ति तदेतद्विद्वमना... एतेन वै यज्ञः सर्वास्वृद्धिः... सक...भुवंति य एतदुपयंति ॥ १८ ॥ ॥ ॥ इति।

Colophon. इति पञ्चविंशप्रपाठकः ॥ समाप्तः ॥ ॥ स्वस्ति श्री संवत् १६७१ समये भाद्रपद्... गुरौ ...जगमालेन लिखावितं पुत्रपौत्रपठनार्थं ।

No. 171. ताण्ड्यब्राह्मणम् । Tándya Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 194 (of which one, *viz*, fol. 11, is wanting). Lines, 10 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1672. Appearance, old and torn. Correct Complete (with the exception of fol. 11).

No. 172. ताण्ड्यब्राह्मणम् । Tándya Bráhmanam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 193 (of which the first seven folia are wanting). Lines, 9-10 on a page Character, Nágara. Date, Samvat 1692. Appearance, old and torn. Correct. Incomplete.

No. 173. ताण्ड्यब्राह्मणम् । Tándya Bráhmanam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 271. Lines, 8 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1660. Appearance, old. Correct. Complete.

No. 174. ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् । Ísávásyópanishadbháshyam. Substance, country-made paper, $10 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11 Lines, 12 on a page. Extent, 23–25 letters in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the Ísá Upanishad of the Vájasaneya Sañhitá of the White Yajurveda, by Sankarácharya. The text has been published in Calcutta, Bombay, and other places, along with the commentary of Sankara and the gloss of Ánandagiri, and repeatedly translated into Hindi, Bengali, and several European languages.

Beginning. श्रीरघुनाथाय नमः । ईशावास्यमित्यादयो मन्त्राः कर्मस्वविनियुक्तास्तेषाम-कर्मशेषस्यात्मनो याथात्म्यप्रकाशकत्वात् । याथात्म्यं चात्मनः शुद्धत्वापाप-

विदस्तिकत्वनित्यत्वाशरीरत्वमप्यंगतत्वादि वक्ष्यमाणं तच्च कर्मणा विरुध्यते इति युक्त एवैषां कर्मस्वविनियोगः ।

End. अविद्यासम्भवाभ्युपादानस्य कर्मणोऽप्यनुपपत्तिमवोचाम अमृतमश्नुत इत्यापेक्षिकममृतं विद्याशब्देन परमात्मविद्याग्रहणे हिरण्मयादिना द्वारमार्गादियाचनमनुपपन्नं स्यात्तस्माद्यथा ...व्याख्यात एवमन्त्राणामर्थ इति उपरम्यते ।

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य शङ्करभगवतः कृतौ वाजसनेयसंहितोपनिषद्भाष्यं सम्पूर्णं समाप्तम् । शुभमस्तु । श्रीः । श्रीः ।

विवरणम् । श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यशङ्कराचार्यकृतं ईशावस्योपनिषद्भाष्यम् । ईशोपनिषदि ईशावस्योपनिषदां प्रथमोपनिषत् वाजसनेयसंहितोपनिषत्सम्यक्तमा । सटीकभाष्यसहितेयं मुद्रितापि लभ्यते ।

No. 175 ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् । Íśávasyopanishadbháshyam. Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 12. Lines, 7 on a page Character, Nágara. Date ? Appearance, new. Generally correct Complete.

The commentary of Sankara on Ísopanishad.

Beginning ॐ ईशावास्यमित्यादयो मन्त्रा कर्मस्वविनियुक्ता तेषामकर्मशेषस्यात्मनो याथात्म्यप्रकाशकत्वात् ।

End. विद्याशब्देन परमात्मविद्याग्रहणे हिरण्मयादिना द्वारमार्गयाचनमनुपपन्नं स्यात् तस्माद्यथाव्याख्यात एव मन्त्राणामर्थ इत्युपरम्यते ।

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य शङ्करभगवतः कृतौ वाजसनेयिसंहितोपनिषद्भाष्य समाप्तिमगात् ।

विवरणम् । ईशोपनिषदः शङ्करभाष्यम् ।

No 176. सटीकभाष्यसहितकेनोपनिषत् । Saṭíka Bháshyasahita-Kenopanishat. Substance, country-made paper, $13 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia. 20 Lines, 10-18 on a page. Extent of text, 34 ślokas Character, Nágara. Date, Samvat 1883. Appearance, old Generally correct. Complete

The Kenopanishad is one of the Upanishads of the Sámaveda, and being under the Talavakára Sákhá of the same, is called also

Talavakáropanishad. It is one of the eight celebrated Upanishadas. The manuscript under notice contains the text with the commentary of Sankara and the gloss of *Anandajnána*. All these have been published in the *Bibliotheca Indica* and elsewhere.

Beginning of the gloss ॐ श्रीगणेशाय नमः। ॐ यच्छ्रोत्रादेरधिष्ठानं चतुर्वागाद्यगोचरं स्वतोऽध्यक्षं परं ब्रह्म नित्यमुक्तं भजामि तत्॥१॥ केनेषितमित्यादिकां तलवकारशाखोपनिषदं व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारोऽहंप्रत्ययागोचरस्यात्मनः संसारित्वादसंसारिब्रह्मभावस्योपनिषत्प्रतिपाद्यस्यासम्भवान्निर्विषयत्वाद्व्याख्येयत्वमित्याशङ्क्याहङ्कारस्याश्रियः संसारित्वाद्दकं प्रमाणाविषयत्वाद्ब्रह्मत्वप्रतिपादनविरोधासम्भवात् मविषयत्वाद्व्याख्येयत्वं प्रतिजानीते केनेषितमित्यादेति।

End of the gloss. सगुणविद्यायाः क्रममुक्त्यर्थत्वात् क्रमेण प्राप्यं यत् कैवल्यनिर्गुणविद्याफलं तत् पूर्व्वोक्तमिहोपसंह्रियते इत्याह यो वेदतामित्यादिना योऽसौ सर्व्वेश्वरोविष्णुः सर्व्वात्मा सर्व्वदर्शनः शुद्धोबोधमयः साक्षात् सोऽहं नित्याभयः प्रभुः।

Colophon. इति श्रीमच्छङ्करस्य तलवकारोपनिषद्भाष्यटिप्पणं सम्पूर्णम्। सम्वत् १०८३।

Beginning of the Bháshya. ॐ श्रीगणेशाय नमः। केनेषितमित्याद्योपनिषत्परब्रह्मविषया वक्तव्येति नवमस्याध्यायस्यारम्भः प्रागेतस्मात् कर्म्माण्यशेषत परिसमापितानि समस्तकर्म्माश्रयभूतस्य च प्राणस्योपासनान्युक्तानि।

End of the Bháshya. निविष्टेऽनन्तशब्दः औपचारिकोऽपि स्यादित्यत आह ज्येये इति ज्येये सर्व्वमहत्तरे स्वात्मनि मुख्य एव प्रतीतिष्ठते पुनः संसारमापद्यत इत्यभिप्रायः।

Colophon of the Bháshya. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकस्य श्रीशङ्करभगवत्कृतौ केनोपनिषद्भाष्यं समाप्तम्।

Beginning of the text. ॐ केनेषितं पतति प्रेषितं मनः केन प्राणः प्रथमं प्रैतियुक्तः केनेषितां वाचमिमां वदन्ति चक्षुःश्रोत्रङ्क उ देवो युनक्ति।

End of the text. अपहत्य पाप्मानमनन्ते स्वर्गे लोके ज्येये प्रतितिष्ठति प्रतितिष्ठति। इति चतुर्थः खण्डः।

विवरणम्। सटीकभाष्यसहिता केनोपनिषत्। उपनिषदियं सामवेदीयतलवकारशाखीया

तलवकारोपनिषदिति च कथ्यते । कठवल्ल्युपनिषदः द्वितीया । सटीकभाष्यमिदं मुद्रितमपि वर्तते ।

No. 177. केनोपनिषद्भाष्यम् । Kenopanishadbháshyam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 18. Lines, 10 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Correct Incomplete.

The commentary of Sankara on Kenopanishad.

Beginning. ॐ केनेषितमित्याद्योपनिषत्परब्रह्मविषया वक्तव्येति नवमस्याध्यायस्यारम्भः । प्रागेतस्मात् कर्माण्यशेषतः परिसमाप्तानि समस्तकर्माश्रयभूतस्य च प्राणस्योपासनान्युक्तानि कर्माङ्गसामविषयाणि अनन्तरं च गायत्रसामविषयं दर्शनं वंशान्तमुक्तं कार्यम् ।

End. किन्तु ब्रह्मविद्या प्रस्तुतायामित्यादेश वा वैदेप्सदत्रैव गच्छ पाठेन प्रयो- जनाभावः प्रमत्तानां न हि वेदानां निरर्थकता ।

विवरणम् । केनोपनिषदः शङ्करभाष्यम् ।

No 178. सटीकभाष्यसहितकठोपनिषत् । Satika Bháshya-sahita Kathopanishat. Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 23 Lines, 13-18 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1863. Appearance, old · writing effaced, torn, and worm-eaten in parts Prose and poetry. Incorrect Complete

The Kaṭhopanishad of the Atharvaveda with the Bháshya of Sankaráchárya, and a gloss on it by an anonymous writer. The text of the Upanishad with the commentary of Sánkaráchárya, and the gloss of Anandagiri has been printed in the *Bibliotheca Indica*. There are translations of the text in English by the late Rajá Ráma Mohan Ráya, the late Dr. Roer, and Babu Rájanáráyana Bose. A French version by M. Poley, is also extant, as also German and Latin translations. The work was first translated into a European language by Dr. Perron from a Persian version. According to some, the text belongs to the Yajurveda.

Beginning of the gloss ॐ श्रीगणेशाय नमः । धर्माधर्मादिसंस्पृष्टं कार्यकारणवर्जितं । कालादिभिरनवच्छिन्नं ब्रह्म यत्तद्नमाम्यहं ॥ १ ॥

य. साक्षात्समानन्दो यानन्दो यावदधिकारं यावत्प्रदेवसमानोकसमानां

कृतानुभववन्तोभूतयासनानिमित्तदोषैरहितस्वभाव आचार्यवरप्रदानेन-
परब्रह्मात्मैक्यविद्यामुपदिदेश यस्मै चोपदिदेश तावुभौ नमस्कुर्वन्नाचार्यभक्तिं
विद्याप्राप्तिफलं दर्शयति। ॐ नमोभगवते वैवस्वतायेति।

Beginning of the Bháshya. ॐ श्रीगणेशाय नमः। ॐ नमो भगवते वैवस्वताय मृत्यवे ब्रह्मविद्याचार्याय नचिकेतसे च अथ काठकोपनिषद्वल्लीनां सुखार्थप्रबोधनार्थं मूलग्रन्थस्थितिरारभ्यते।

Beginning of the text. ॐ श्रीगणेशाय नमः। उशन्कवैवाजश्रवसः सर्ववेदसन्ददौ तस्य ह नचिकेतानामपुत्र आसतं ह कुमारं सन्तं दक्षिणासु नीयमानासु श्रद्धा विवेश।

End of the text. सह नाववतु सह नौ भुनक्तु सह वीर्यं करवावहै तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहै ॐ शान्तिः, शान्तिः, शान्तिः।

Colophon of the text. इति श्रीकाठकोपनिषदि षष्ठी वल्ली समाप्ता द्वितीयोऽध्यायः।

End of the Bháshya. मा विद्विषावहै शिष्याचार्यावन्योन्यं प्रमादकृतान्यायाध्ययनाध्यापनदोषनिमित्तद्वेषमा करवावहै इत्यर्थः शान्तिः शान्तिः शान्तिरिति त्रिर्वचनं सर्वदोषोपशमनार्थमित्युपनिषत् समाप्त्यर्थः ॥ १० ॥

Colophon of the Bháshya इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ काठभाष्ये द्वितीयाध्याये तृतीयवल्ली समाप्ता सैवेषा।

End of the gloss. एवं शब्दस्य विच्छेदेन सह सम्बन्धः, एतम्विदः एवं विदिति।
Colophon of the gloss. इति श्रीशङ्करस्य काठकोपनिषद्भाष्यटीका समाप्ता ॥ २ ॥ संवत् ८८८।

विवरणम्। अथर्ववेदान्तर्गतकठोपनिषत् सटीकभाष्यसहिता। पुस्तकमिदं शङ्करभाष्यानन्दगिरिटीकासहितं मुद्रितमस्ति। तथाप्यशुद्धादौ विविधयूरोपीयभाषासु कृतः। केषाञ्चिन्मते पुस्तकमिदं यजुर्वेदेऽन्तर्भवति।

No. 179. कठभाष्यम्। Kathabháshyam. Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folia, 21. Lines, 17 on a page. Character, Nágara. Date ?. Appearance, not very old. Prose. Generally correct Complete.

The commentary of S'ankaráchárya on Kathopanishad.

Beginning. श्रीकठभाष्यप्रारम्भः ॥ ॐ नमो भगवते वैवस्वताय मृत्यवे ब्रह्मविद्याचार्याय नचिकेतसे च । मम काठकोपनिषद्वल्लीनां सुखार्थप्रबोधनार्थमल्पग्रन्थावृत्तिरारभ्यते ।

End. माविद्विषावहै शिष्याचार्यावन्योन्यं प्रमादकृतान्यायाध्ययनाध्यापनदोषनिमित्तद्वेषं मा करवावहै इत्यर्थः । शान्तिः शान्तिः शान्तिरिति त्रिर्वचनं सर्व्वदोषोपशमनार्थमिति । ॐमित्युपनिषत् समाप्तायं ॥ ६ ॥ रामः ॥ ६ ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपा(?)शिष्यपरमहंसपरिव्राजकस्य श्रीशङ्करभगवतः कृतौ काठकभाष्ये षष्ठी वल्ली समाप्तः ।

विश्वेश्वरप्रसन्न । ॐ तत् सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ सच्चिदानन्दाय नमः ।

विवरणन्यूनपूर्व्वम् ।

No 180 कठोपनिषद्भाष्यम् । Kathōpanishad Bháshyam Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folia, 21. Lines, 18 on a page Character, Nágara Date, ? Appearance, not very old. Prose. Correct Complete.

A commentary on the above-mentioned work by Sankaráchárya.

No 181 सटीकशङ्करभाष्यसहितगौडपादकारिकासम्वलितमाण्डूक्योपनिषत् । Saṭika S'ankarabháshya-sahita Gaurapádakáriká-sambalita Mándúky-opanishat. Substance, country-made paper, 9 × 6 inches Folia, 34 Lines 9-18 on a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, writing in most parts effaced. Prose and poetry Not correct Incomplete (up to the first Prakarana).

The Mándúkyopanishad, which chiefly treats of the mystic word Onkára, is one of the eight celebrated Upanishadas. It belongs to the Atharvaveda, and is divided into four Prakaranas. The manuscript under notice contains the text, including Gaurapáda's Káríkás, the Bháshya of S'ankaráchárya on it, and a commentary on the Bháshya by Jnánánanda. The whole of the text with Sankarabháshya and the gloss of A'nandagiri has been published in Calcutta and Bombay. Hindi and Bengali transla-

tions of the text are also extant. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. iv, page 79, No. 1482.

Beginning of the commentary. ॐ नमो गणेशाय नमः । ॐ परिपूर्णपरिज्ञानपरितृप्तिमते सते । विष्णवे जिष्णवे तस्मै कृष्णनामभृते नमः ॥१॥ शुद्धानन्दपदाम्भोजद्वं .... नमस्कुर्वे पुरस्कुर्वे तत्त्वज्ञानमहोदयं ॥२॥ गौड़पादीयभाष्यं हि प्रसन्नमिव लक्ष्यते । तदर्थतोऽतिगम्भीरं व्याकरिष्ये स्वशक्तितः ॥३॥ पूर्वैं यद्यपि विद्वांसो व्याख्यानमिह चक्रिरे । तथापि मन्दबुद्धीनामुपकाराय यत्यते ॥

End of the commentary. ॐकारो यथा व्याख्यातो विदितो येन स परमार्थतत्त्वस्य सम्यक्परिज्ञानवत्त्वात् अन्योपलक्षितसंसारभाक्तो न पुरुषार्थसिद्धिमेवं शास्त्रविदोऽपि तत्त्वज्ञानात् .. पुरुषार्थसिद्धिरित्यभिप्रेत्याह नेतरेति नन्वेवं प्रथवद्वारेण निरुपाधिकमात्मज्ञानमनुसन्दधानस्य पुरुषार्थपरिसमाप्तिर्नेतरेषां बहिर्मुखानामिति स्थितम् ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगवदानन्दज्ञानविरचितायां भाष्यटीकायां प्रथमप्रकरणं समाप्तं ॥ ॥

Beginning of the S'ankarabháshya. ॐ श्रीगणेशाय नमः प्रज्ञानांशुप्रतानैः स्थिरचरनिकरव्यापिभिर्व्याप्य लोकान् भुक्त्वा भोगान् स्थविष्ठान् पुनरपि धिषणोद्भासितान् कामजन्यान् । पीत्वा सर्वान् विशेषान् स्वपिति मधुरभुङ्मायया भोजयन्नो मायासङ्ख्यातुरीयं परममृतमजं ब्रह्म यत्तन्नतोऽस्मि ॥

End of the S'ankarabháshya. अमात्रस्तुरीय ॐकारो गीयतेऽनयेति मात्रा परिच्छित्तिः सा अनन्ता यस्य सोऽनन्तमात्रः नैतावत्त्वमस्य परिच्छेत्तुं शक्यते इत्यर्थः, सर्वद्वैतोपशमत्वादेव शिवः ॐकारो यथा व्याख्यातो विदितो येन परमार्थतत्त्वस्य मननान्मुनिः, नेतरो जनः शास्त्रविदपीत्यर्थः ।

Colophon. इति श्री गोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य शङ्करभगवतः कृतावागमशास्त्रविवरणे प्रथमप्रकरणं माण्डूक्यव्याख्यानं समाप्तम् ॥१॥

Beginning of the text. ओमित्येतदक्षरविद ॐ सर्वं तस्योपव्याख्यानं वेदान्तार्थसारसङ्ग्रहभूतमिदं प्रकरणचतुष्टयमोमित्येतदक्षरमित्याद्यारभ्यते ।

End अमात्रोऽनन्तमात्रश्च द्वैतस्योपशमः शिवः । ॐकारो विदितो येन स मुनिर्नेतरो जनः । इति माण्डूक्योपनिषदि प्रथमं प्रकरणम् ।

विवरणम् । माण्डूक्योपनिषदि अथर्व्ववेदोपनिषत्स्वन्यतमा गणेशाद्यष्टप्रधानोपनिषदन्तर्गता । अत्र प्रकरणचतुष्टयं वर्त्तते, ॐकारस्यात्र सम्यग् व्याख्यातः, तस्यार्थं समादाय श्रीमता गौड़पादाचार्य्येण काश्चित् कारिका निर्म्मिताः, सा अपीदानीमेतद्वयतया परिगण्यते। अत्र दासोच्यग्रन्थे गौड़पादकारिकाशङ्करभाष्यज्ञानानन्दकृतटीकासहितं मूलं विद्यते।

No. 182. मुण्डकभाष्यटिप्पणम् । Mundakabháshyatippanam. Substance, country-made paper, 12 × 6½ inches. Folia, 26 Lines, 11-20 on a page. Extent of the commentary, 400 ślokas Character, Nágara. Date, Samvat 1878. Appearance, old, torn in parts Prose. Generally correct. Complete

A gloss on Sankara's commentary on the Mundakopanishad, belonging to the Atharvaveda. Anonymous. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii, page 138, No. 725. The manuscript under notice contains also Sankarabháshya and the text. The text has been already published, and there are translations in several languages.

Beginning of the gloss. ॐ श्री गणेशाय नमः। यदक्षरं परं ब्रह्म विद्यागम्यमितीरितम्। यस्मिन् ज्ञाते भवेद्ज्ञातं सर्वं तत्प्रामयंशयम् ॥ ब्रह्मोपनिषदुपनिषदाद्या अथर्वणवेदस्य बहूच उपनिषदः सन्ति, तासां शारीरके अनुपयोगित्वेन व्याचिख्यासितत्वादुद्देश्यत्वादिगुणकधर्म्मोक्तिरित्याद्यधिकरणोपयोगितया मुण्डकस्य व्याचिख्यासितस्य प्रतीकमाह * * * ।

End of the gloss. प्रकृतपरामर्शकारैतच्छब्दादवगम्यते ग्रन्थद्वारेण विद्याया प्रकृतत्वसम्भवान्न सर्वेव ब्रह्मविद्यासम्प्रदानमिति सूत्रयन्नाह एतां ब्रह्म विद्यां वदेदेति । ८१०११ श्ला० ।

Colophon. इति मुण्डकभाष्यटिप्पणं समाप्तम् सम्व(त्स)त् १८७८ ।

Beginning of the Bháshya. ॐ गणेशायनमः । ॐ ब्रह्मा देवानामित्याद्याथर्वणोपनिषदस्याय विद्यासम्प्रदायकर्त्तृत्वलक्षणसम्बन्धमादावेवाह स्वयमेव स्तुत्यर्थमेव हि महद्भिः परमपुरुषार्थसाधनत्वेन गुरुणायासेन लब्धेति ।

End of the Bháshya. समाप्तब्रह्मविद्या सा येभ्यो ब्रह्मादिभ्यः पारम्पर्य्यक्रमेण सम्प्राप्ता तेभ्योनमः परमऋषिभ्य· परमं ब्रह्मसाक्षाद्दृष्टवन्तो ये ब्रह्मादयोऽवगतवन्तश्च ते परमर्षयस्तेभ्योभूयोपि नमः द्विर्वचनमत्यन्तादरार्थं मुण्डकसमाप्त्यर्थञ्च ।

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतावाथर्वणोपनिषद्विवरणं सम्पूर्णम् ।

Beginning of the text. ॐ ब्रह्मा देवानां प्रथमः सम्बभूव । ·

End of the text. नैतदचीर्णव्रतिने नमः परमऋषिभ्योनमः नमः परमऋषिभ्यः ।

Colophon. इति मुण्डकं समाप्तमों हरिः ।

विवरणम् । सटीकसङ्करभाष्यसहितायर्ववेदान्तर्गतमुण्डकोपनिषत् । उपनिषदियं ईशाद्योपनिषदन्तर्निविष्टा त्रिभिर्मुण्डकैर्विभक्ता मुण्डकमेकैकं द्वाभ्यां खण्डाभ्यां विभक्तम् । चत्राङ्गिरसभरद्वाजशौनकयोर्ब्रह्मविषयकं प्रश्नोत्तरं वर्त्तते ।

No. 183. माण्डूक्योपनिषद्दीपिका । Mándukyopanishaddípiká.
Substance, country-made paper, 4×9 inches. Folia, 6½. Lines, 9 on a page. Character, Nágara. Date ? Appearance old, torn in the margin. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Mándukyopanishad by Sánkaráchárya.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । ॐ माण्डूक्योपनिषद्व्याख्यां करिष्ये यदचारिणीं । ॐ मात्राभेदमध्योधादानंदात्मप्रकाशिनी ॥ १ ॥ नामनामिनोर्लोके भेदस्याप्रसिद्धत्वात् प्रस्तुतस्योंकारस्य ब्रह्मनिवर्त्तकत्वात् ।

End. वेद ज्ञानानि संसोङ्कारफलानंदात्मप्राप्तेः फलमर्थमिदं ततः श्रुत्या नोक्तं· अथवा संविशत्यात्मनात्मानमितीदं फलवाक्यमत्र ।

Colophon. इति श्रीमच्छङ्करभगवत्पूज्यपादविरचिता माण्डूक्योपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

विवरणम् । श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचिता माण्डूक्योपनिषद्विवृतिदीपिका नाम ।

No. 184. माण्डूक्योपनिषत् । *Mándukyopanishat Substance, country*-made paper, 6×13 inches. Folia, 28. Lines, 5 on a page, except the last which contains 4 lines only. Character, Nágara. Date ? Appearance, new. Prose. Nearly correct.

The text only.

विवरणमनुक्तपूर्वम् ।

No. 185. कालाग्निरुद्रोपनिषत् । *Kálágnirudropanishat.* Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 3 Lines, 8 on a page. Extent, 20 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very much worn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Poetry. Generally correct. Complete.

It treats of the divinity of Mahárudra and the propriety of putting on sectarial marks on the forehead, called *tripundra.*

Beginning श्रीसाम्बशिवाय नमः । भद्रं कर्णेभिः ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः । अथ कालाग्निरुद्रोपनिषत् सम्वर्त्तकोऽग्निर्ऋषिः अनुष्टुप्छन्दः कालाग्निरुद्रो देवता श्रीरुद्रस्य प्रीत्यर्थे जपे विनियोगः । अथ कालाग्निरुद्रं भगवन्तं सनत्कुमारः पप्रच्छ ।

End. इत्याह भगवान् कालाग्निरुद्रः यस्त्वेतदधीते सोऽप्येवमेव भविष्यतीति । ॐ सत्यं ॐ तत् सत् इत्युपनिषत् सह नाववतु सहे ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ।

Colophon. इति कालाग्निरुद्रोपनिषत् समाप्तः(प्ता?)। श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु। शीरस्तु। श्रीः।

विवरणम् । ग्रन्थेऽस्मिन् महारुद्रस्य परमेश्वरत्वं प्रतिपादितम् । त्रिपुण्ड्रादिधारणनियमाय वर्णन्ते ।

No. 186. रामतापनीयभाष्यम् । *Ráma Tápaníya Bháshyam.* Substance, country-made paper, 13½×5 inches Folia, 35. Lines, 9 on a page Character, Nágara Date, Samvat 1878. Appearance, old: torn in the margin. Prose. Correct. Incomplete (containing the Uttarabhága only).

A commentary on Ráma Tápaní (Uttarabhága) by Ánandákhya. Ráma Tápaní is an Upanishad on the divinity of Ráma, and belongs to the Atharvaveda. It is usually divided into two parts, the Púrva and the Uttara. It has been severally published in the *Bibliotheca Indica,* and by Dr. Weber in the *Transactions of the Imperial Academy of Berlin.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणपतये नमः । आत्मविद्यावती रामतापिनीयोप निषन्मध्यमोत्तमाधिकारितारतम्यात् सगुणनिर्गुणोपासना प्रकाशकपूर्वो त्तरभागाभ्यां प्रवर्त्तते । तत्र मन्दाधिकारिभिः सगुणोपासनयैव निर्गुणस्योपे यत्वात् पञ्चभिः श्लोकैरादौ सगुणपरतया रामनाम्नो निरुक्तिमाह ।

End. तस्येति तस्य ब्रह्मणः स देवं पश्यतीति देवं श्रीरामं सदात्मनि कृपया बहि रपि च पश्यति । अमृतत्वमिति मोक्षं गच्छति प्राप्नोति पन्थं दर्शयति ।

No. 189. गोपालतापनी भाष्यसहिता । Gopála Tápaní Bháshya-sahitá. Substance, country-made white paper, 10×6 inches. Folia 31. Lines, 9-11 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1887. Appearance, old, and slighty worm-eaten. Prose and verse. Generally correct. Complete.

An Upanishad of the Atharvaveda on the divinity of Gopála or Krishna, with a commentary by Janárdana and Viśveswra. It is indeed extremely difficult to ascertain the real author of the commentary, for the commentary announces itself to have been. written by one Janárdana, while in the Colophon we find in plain letters the words Sriman Visveswára Virachitá, (written by Viśveśwara). *Perhaps Janárdana had made some explanatory* notes on the text, and on this basis the Commentary, or Bháshya, of Viśveswara was written.

Beginning of the commentary. ॐ श्री गणेशाय नमः । परमकारुणिकतया समुपासनकर्मण्यधिकारिजनानर्थनिवृत्तये सच्चिदानन्दस्वरूपं श्रीकृष्णाकृता- वाप्तये च श्रीगोपालविद्या—सुदीपयन्ती तापनी श्रुतिः श्रीकृष्णात्मविद्यविद्या- सिद्धये सदाचाराववोधनाय विषयभोग्यप्रकाशनेन तत् प्रवृत्तिसिद्धये तत् प्रतिपाद्यपरदेवतप्रतिष्ठार्थं महत्त्वं प्रकाशयन्ति सच्चिदानन्दरूपायेति ।

Beginning of the text. ॐ सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णायाक्लिष्टकारिणे । नमो वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे ॥

End. दत्त्वा श्रुतिं पुण्यतमां ब्रह्मणे स्वस्वरूपिणे । कर्तृत्वं सर्वभूतानां चन्द्रदाने बभूव सः ॥ ब्रह्मणे (?) ब्रह्मपुत्रेभ्यो नारदाय तथाच्यु(?)तं । तथा प्रोक्तानु- शासन्वौँ (?) मध्यं स्वात्मपान्तिकम् ॥ ॥

Colophon of the text. इत्यथर्ववेदोपनिषत्सु गोपालतापन्युत्तरभागः समाप्तः ।

End of the commentary. ध्यायं सर्वेति पदं पूर्वश्लोके योजितं नारदाय इत्यत्र पञ्चम्याः सुपांसुलुगिति सूत्रे डादेशः, ध्यायं तथेति पदं यथेत्यर्थो भव सन्ताप-सन्तानशातनी तदर्थबोधिनीटीका जनार्दनविनिर्मिता ॥ १ ॥ श्रीकृष्णगीतयं श्रीकृष्णो जयति ।

Colophon. इति श्रीमद्विश्वेश्वरविरचितायां (ता?) गोपालतापनीटीका समाप्ता शुभमस्तु । सं १८८७ ।

विवरणम् । टीकासहितादथर्ववेदीयगोपालतापन्युपनिषत् ।

No. 188. गोपालतापन्युपनिषदुत्तरार्द्धः सटीकः । Gopálatápani Upanishat-uttarárddhah satíkah. Substance, country-made coloured paper, 11×5 inches. Folia, 21. Lines, 7-16 on a page. Extent of the text, only 121 ślokas. Character, Bengali. Date, Śaka 1751, and 1236 Sála. Appearance, new. Prose and Poetry. Correct. Complete.

An Upanishad to vindicate the divinity of Gopála, or Krishna, as the cowherd-boy. Noticed by Dr. R. Mitra in his Catalogue of Sanskrit Manuscripts, *Bikaner*, page 89, No. 220. The manuscript has also a commentary on the margin by an anonymous writer.

Beginning of the commentary. श्रीराधारमणोजयति । अथ क्लीं कार-दयजद्विश्वमिति प्राह श्रुतेः शिवः लकारात् पृथिवी जाता ककाराज्ज-लसम्भव इत्यादिभिः श्रीमता गौतमेन भगवता स्वीयतन्त्रस्य प्रमाणतया दर्शिता तदिह पूर्व्वतापिनी ।

Beginning of the text. श्रीश्रीराधारमणोजयति । सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णाया-क्लिष्टकारिणे । नमो वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे ॥ ॐ मुनयो ह वै ब्रह्माणमूचुः कः परमो देवः कस्मान्मृत्युर्बिभेति कस्य विज्ञानेनाखिलं विज्ञातं भवति किमेदं विश्वं संसरति ।

End of the text. ब्रह्मण ब्रह्मर्षिभ्यो नारदाच्च श्रुतं तथा । तथा प्रोक्तन्तु गान्धर्वि नाऽस्य स्नात्ययान्तिकम् ॥ १२१ ॥ ० ॥ ० ॥

Colophon. इत्याथर्व्वणोपनिषदि श्रीगोपालतापिन्युत्तरभागस्य समाप्तः ॥ ० ॥ श्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ॥ श्रीकृष्णचैतन्यनित्यानन्दौ जयतः ॥ १ ॥ लिपिरियं श्रीलक्ष्मीनारायणदेवशर्म्मणः ॥ ० ॥ शकाब्दाः ॥ १७५१ ॥ सन १२३६ साल ॥

End of the commentary. उपसंहरति इत्येति तदेवं पुण्यतमगोपालतापिनी-रूपां स्तुतिं सर्व्वभूतानां कर्त्तारं इत्था अन्तर्हितवानित्यर्थः ॥ स्वस्वरूप-माविष्टतया विद्यते यस्मिन् तस्मै ॥ १११० ॥

विवरणम् । गोपालतापन्युपनिषदुत्तरार्द्धं । उपनिषदियं गुर्ज्जरादिदेशप्रसिद्धपराशरगोत्रा-दिब्राह्मणसम्प्रदायसमुदायप्राप्ताथर्व्ववेदस्य पिप्पलादशाखादिपठिता गोपालतापन्याख्या, एतत्-प्रतिपाद्यः श्रीकृष्ण एव । पुस्तकमिदं श्यामियाटिकसोसाइटि सभातो मुद्रितमस्ति ।

The Yáska and Gopála Tápaní Upanishads are bound together.

No. 189. गोपालतापनी भाष्यसहिता । Gopála Tápani Bháshya-sahitá. Substance, country-made white paper, 10×6 inches. Folia 31. Lines, 9-11 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1887. Appearance, old, and slighty worm-eaten. Prose and verse. Generally correct. Complete.

An Upanishad of the Atharvaveda on the divinity of Gopála or Krishna, with a commentary by Janárdana and Viśveswra. It is indeed extremely difficult to ascertain the real author of the commentary, for the commentary announces itself to have been written by one Janárdana, while in the Colophon we find in plain letters the words Sriman Visveswára Virachitá, (written by Viśveśwara). Perhaps Janárdana had made some explanatory notes on the text, and on this basis the Commentary, or Bháshya, of Viśveswara was written.

Beginning of the commentary. ॐ श्री गणेशाय नमः। परमकारुणिकतया सगुणोपासनकर्मणाधिकारिजनानर्थनिरासवे सच्चिदानन्दस्वरूपं श्रीकृष्णात्मतावाप्तये च श्रीगोपालविद्या—मुद्दीपयन्ती तापनी श्रुतिः श्रीकृष्णमविघ्नविद्यासिद्धये सदाचारावबोधनाय विषयत्रीकृष्णप्रकाशनेन तत् प्रवृत्तिसिद्धये तन् प्रतिपाद्यपरदैवतप्रणतिलक्षणं मङ्गलं प्रकाशयति सच्चिदानन्दरूपायेति ।

Beginning of the text. ॐ सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णायाक्लिष्टकारिणे । नमो वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे ॥

End. दत्त्वा स्तुतिं पुण्यतमां ब्रह्मणे स्वस्वरूपिणे। कर्तृत्वं सर्वभूतानां ह्यन्तर्दाने बभूव सः ॥ ब्रह्मणे (?) ब्रह्मपुत्रेभ्यो नारदाय तथाक्षु(?)तं। तथा प्रोक्तम्मात्मभ्यो (?) गच्छध्वं स्वालयान्निकम् ॥ ४ ॥

Colophon of the text. इत्याथर्वणोपनिषत्सु गोपालतापन्युत्तरभागः समाप्तः ।

End of the commentary. स्वाध्यं मन्त्रेति पदं पूर्वश्लोके योजितं नारदाय इत्यत्र पञ्चम्याः सर्वासुमुमिति सूत्रे आदेशः, स्वाध्य नयेति पदं पचेत्यर्थो भव सन्ताप-सन्तानशान्तनी तदर्थबोधिनी टीका जनार्दनविनिर्मिता ॥ १ ॥ श्रीकृष्णप्रीतये श्रीकृष्णो जयति ।

Colophon. इति श्रीमद्विश्वेश्वरविरचितायां (ता?) गोपालतापनीटीका समाप्ता शुभ मस्तु । सं १८८७ ।

विवरणम् । टीकासहितायर्ववेदीयगोपालतापन्युपनिषत् ।

———

शके १७१७ दुन्दुभि नाम संवत्सरे मार्गशि(र्षो)र्वं शुक्लचतुर्दशी सौम्यवासरे तद्दिने सुन्दरीतापनीयस्य (?) समाप्तः । श्रीजगदम्बार्पणमस्तु ।

विवरणम् । अथर्ववेदान्तर्गतसुन्दरीतापन्युपनिषत् त्रिपुरासुन्दरीमाहात्म्यविषयिणी ।

No. 193. संहितोपनिषद्भाष्यम् । Sañhitopanishad-bháshyam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 129 (of which fol. 127 is wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, torn in parts, and writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Sañhitopanishad, otherwise called Bráhmanopanishad of the Bahvṛichas, by S'ankaráchárya. The third Anuváka of the first Prapáṭhaka of the Taittiríya Bráhmaṇa bears the title of Sañhitopanishad.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ एष पन्था इत्याद्या बह्वृचब्राह्मणोपनिषत्, तस्या इदं विवरण + + + यं सुखावबोधार्थमारभ्यते । उपनिषदित्युपनिपूर्वस्य सदेः क्विबन्तस्य मरणमत्ययसादनार्थस्वरूपमाचचते ।

End. तथा प्रवक्तुरप्यस्यैव निष्ठाप्रसिद्धयाच स्मरणेनैनाख्यं विज्ञानं स्याद्वदेतेकमाचार्यात्‌ प्रवक्तारो मन्यते द्विर्वचनमशेषोपनिषत्समाप्तिप्रदर्शनार्थम् । ह ।

Colophon. इति गोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं । श्रीकृष्णार्पणमस्तु । ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॐ नमोऽस्तु अनन्ताय सहस्रमूर्तये सहस्रपादाक्षशिरोरुबाहवे सभूमिविश्वतो वृत्वा अत्यतिष्ठद्दशाङ्गुलि पुरुष + + + वेद स्तुतं एव भाष्यम् ।

विवरणम् । शङ्कराचार्यकृतं संहितोपनिषद्भाष्यम् । सैषा उपनिषद् बह्वृचब्राह्मणोपनिषदित्यपरपर्याया । तैत्तिरीयोपनिषदः प्रथमप्रपाठकस्य तृतीयोऽनुवाकसंहितोपनिषदित्याख्यायते ।

No. 194. त्रिपुरोपनिषत् । Tripuropanishat. Substance, country-made paper, 7½×3 inches. Folia, 15. Lines, 11–13 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1872. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete. The writing of the first folium is in a different hand from the rest.

An Upanishad of the Atharvaveda, noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. i, page 10, No. 14.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथैतस्मिन्नन्ते भगवान् प्राजापत्यं वैष्णवं विलयकारणरूपमादित्य भूर्भुवःस्वरो धीभिः पुराणीति सर्वभूतानामानि त्रिपुराधिपरो मायात्मकेन ह्रीङ्कारेण कुले-यापरा भवाय ।

End. तस्मादेतां विद्यां तुरीयां श्रीकामराजाख्यमेकादशधाभिन्नमन्त्रैर्निर्मितां जानीते स तुर्य्यं परं प्राप्नोत्येवं वेदेति महोपनिषत् ।

Colophon. इत्याथर्वणे पञ्चमोपनिषत् समाप्तः । (समाप्ता ?) ॥ मा १ जा १ पवं १ न ४ नि ५ पञ्चधर ६ तद्विष्णोः ७ द्वादशार्णं ८ चंम ९ भानुना १० वक्ष्यमा ११ श्लोकादशधा ५५ इति त्रिपुरोपनिषत् ॥ संवत् १८७१ माघबदी चतुर्थी भृगुवासरे जयनगरग्रामे । गङ्गातीरे मकरेण गमच्छिष्य सूनुना । लिखिता जयरामेण आनन्दवनवासिना ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (दृष्टं ?) तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥ शुभमस्तु ॥

विवरणम् । अथर्ववेदीयत्रिपुरोपनिषत् । सुन्दरीतापनीत्रिपुरोपनिषदोरभेद एव विषयः ।

No. 195. सर्व्वोपनिषत् । Sarva-Upanishat. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, about 100 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old; torn in parts. *Prose. Generally correct. Complete.*

This is a work on the Vedantic doctrine of Moksha, or salvation. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. i, page 79, No. 146.

Beginning. श्रीसाम्बात्मने नमः । येषु च ज्ञानजीयानां समस्तारिष्टशान्तये । दयाद्रोदमचित्तं समाप्यथ्या नवोन्मयम् ॥ किं ब्रह्म, क ईश्वरः, को जीवः, का प्रकृतिः, कः परमात्मा, को ब्रह्मा को विष्णुः, को रुद्रः क इन्द्रः कः शमनः, कः सूर्य्यः, कश्चन्द्रः, के सुराः, के पिशाचाः, के मनुष्याः, के स्त्रियादयः, के पश्वादयः, का ब्रह्म जातिः, को मोक्षः, किमकर्म, किं कर्म, किं ज्ञानं, किमज्ञानं, को बन्धः किं सुखं, किं दुःखं, कः स्वर्गः, को नरकः, किं पुण्यं, क उपाध्यः, को विद्वान्, को मूढः, कः सन्न्यासी, किं पापं, किमपापं इत्याद्यज्ञाय ।

शके १०२४ दुन्दुभि नाम संवत्सरे मार्गशि(र्षी)षे शुक्लचतुर्दशी सोमवासरे तद्दिने सुन्दरीतापनीयस्य (:?) समाप्तः । श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

विवरणम् । अथर्ववेदान्तर्गतसुन्दरीतापन्युपनिषत् त्रिपुरासुन्दरीमाहात्म्यविषयिणी ।

No. 193. संहितोपनिषद्भाष्यम् । Sañhitopanishad-bháshyam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 129 (of which fol. 127 is wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, torn in parts, and writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Sañhitopanishad, otherwise called Bráhmaṇopanishad of the Bahvṛichas, by Sankaráchárya. The third Anuváka of the first Prapáṭhaka of the Taittiríya Bráhmana bears the title of Sañhitopanishad.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ एष पन्था इत्याद्या बह्वृचब्राह्मणोपनिषद्, तस्या इदं विवरण + + + यं सुखावबोधार्थमारभ्यते । उपनिषदित्युपनिपूर्वस्य सदेः क्विबन्तस्य मरणगत्यवसादनार्थस्य रूपमाचक्षते ।

End. तथा प्रवक्तुरशिष्यस्यैव निषिद्धश्चाच अरणीयेनाहं विद्यातं स्यादवेत्येतमाचार्याः प्रवक्तारो मन्यते द्विर्वचनमग्रेषोपनिषत्समाप्तिप्रदर्शनार्थम् । इ ।

Colophon. इति गोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं । श्रीकृष्णार्पणमस्तु । ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॐ नमोऽस्तु अनन्ताय सहस्रमूर्तये सहस्रपादाक्षिशिरोरुबाहवे सहस्रनाम्ने पुरुष + + + वेद बहुधा यच्च भाष्यम् ।

विवरणम् । शङ्कराचार्यकृतं संहितोपनिषद्भाष्यम् । सैषा उपनिषद् बह्वृचब्राह्मणोपनिषदित्यपरपर्याया । तैत्तिरीयोपनिषदः प्रथमप्रपाठकस्य तृतीयोऽनुवाकसंहितोपनिषदित्याख्यायते ।

No. 194. त्रिपुरोपनिषत् । Tripuropanishat. Substance, country-made paper, 7½×3 inches. Folia, 15. Lines, 11–13 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1872. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete. The writing of the first folium is in a different hand from the rest.

शके १७९४ दुन्दुभि नाम संवत्सरे मार्गशि(शी)र्षे शुक्लचतुर्दशी सौम्यवासरे तद्दिने सुन्दरीतापनीयस्य (?) समाप्तः । श्रीजगदम्बार्पणमस्तु ।

विवरणम् । अथर्ववेदान्तर्गतसुन्दरीतापन्युपनिषत् त्रिपुरासुन्दरीमाहात्म्यविषयिणी ।

No. 193. संहितोपनिषद्भाष्यम् । Sañhitopanishad-bháshyam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 129 (of which fol. 127 is wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, torn in parts, and writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Sañhitopanishad, otherwise called Bráhmanopanishad of the Bahvrichas, by Sankarácharya. The third Anuváka of the first Prapáṭhaka of the Taittiríya Bráhmaṇa bears the title of Sañhitopanishad.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ एष पन्था इत्याद्या बह्वृचब्राह्मणोपनिषत् तस्या इदं विवरण + + + र्थं सुखावबोधार्थमारभ्यते । उपनिषदित्युपनिपूर्वस्य सदेः क्विबन्तस्य शरणगत्यवसादनार्थस्वरूपमाचचते ।

End. तथा प्रवक्तुरपिस्यैव निश्चाप्रिश्चयाच स्मरणीयेनाहं विज्ञातं स्याद्यचेत्येवमाचार्य्याः प्रवक्तारो मन्यते द्विर्वचनमशेषोपनिषत्समाप्तिप्रदर्शनार्थम् । ६ ।

Colophon. इति गोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं । श्रीकृष्णार्पणमस्तु । ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॐ नमोऽस्तु अनन्ताय सहस्रमूर्त्तये सहस्रपादसहस्रपाद सभूमिविश्वतो वृत्वा अत्यतिष्ठद्दशाङ्गुलि पुरुष + + + वेद यद्भूतं यच भाव्यम् ।

विवरणम् । शङ्कराचार्य्यकृतं संहितोपनिषद्भाष्यम् । सैषा उपनिषद् बह्वृचब्राह्मणोपनिषदित्यपरपर्य्याया । तैत्तिरीयोपनिषदः प्रथमप्रपाठकस्य तृतीयोऽनुवाकसंहितोपनिषदित्याख्यायते ।

No. 194. त्रिपुरोपनिषत् । Tripuropanishat. Substance, country-made paper, 7½×3 inches. Folia, 15. Lines, 11–13 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1872. Appearance, old Prose. Generally correct. Complete The writing of the first f[illegible] is in a different hand from the rest.

An Upanishad of the Atharvaveda, noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. i, page 10, No. 14.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथैतस्मिन्नन्ते भगवान् प्राजापत्यं वैष्णवं विलयकारणरूपमाश्रित्य भूर्भुवःस्वरां वीथिं पुरायीति स्वर्गभूपातालानि त्रिपुराधिश्वरो मायात्मकेन श्रीद्वारेण अंहेयापरा भवाय ।

End. तस्मादेतां विद्यां तुरीयां श्रीकामराजाख्यमेकादश्याभिन्नमन्त्रैर्निर्म्मितां जानीते स तुर्य्यं परं प्राप्नोत्येवं वेदेति महोपनिषत् ।

Colophon. इत्याथर्वणे पञ्चमोपनिषत् समाप्तः । (समाप्ता ?) ॥ गा १ आ १ भवं २ प्र ४ वि ५ पञ्चाचर ६ तद्विष्णोः ७ द्वादशार्णं ८ हंस ९ भानुना १० अजपा ११ इत्येकादशधा ५५ इति त्रिपुरोपनिषत् ॥ संवत् १८७१ माघवदी चतुर्थी भृगुवासरे जयनगरग्रामे । गङ्गातीरे भङ्करेण ग्रमलिङ्गस्य सूनुना । लिखिता जयरामेण आनन्दवनवासिना ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (दृष्टं ?) तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥ शुभमस्तु ॥

विवरणम् । अथर्ववेदीयत्रिपुरोपनिषत् । सुन्दरीतापनीत्रिपुरोपनिषदोरभेद एव विषयः ।

No. 195. सर्व्वोपनिषत् । Sarva-Upanishat. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, about 100 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old; torn in parts. Prose. Generally correct. Complete.

This is a work on the Vedantic doctrine of Moksha, or salvation. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. i, page 79, No. 146.

Beginning. श्रीसानन्दात्मने नमः । येषु च ज्ञानजीवानां समस्तारिष्टशान्तये । यस्य-द्वोदयमखिलं समासत्त्या प्रवीम्यहम् ॥ किं ब्रह्म, क ईश्वरः, को जीवः, का प्रकृतिः, कः परमात्मा, को ब्रह्मा को विष्णुः, को रुद्रः क इन्द्रः कः शमनः, कः सूर्य्यः, कश्चन्द्रः, के सुराः, के पिशाचाः, के मनुष्याः, के स्थविरादयः, के ब्राह्मणादयः, का कस्य जातिः, को मोक्षः, किमकर्म्म, किं कर्म्म, किं ज्ञानं, किमज्ञानं, को बन्धः किं सुखं, किं दुःखं, कः स्वर्गः, को नरकः, किं परमं, कः उपास्यः, को विद्वान्, को मूढः, कः सन्न्यासी, किं पापं, किमपाप इत्याशङ्क्याह ।

End. अनादिरन्तर्वर्तिनी प्रामाण्याप्रमाणसाधारणसतीमसती न सदसती स्वाधार्य्यमाणा सती विधार्य्यमाणा न सती चाधमविकारी विरुद्धहेतुभूता स्वप्रशून्या सा मायेत्युच्यते ।

Colophon. इति सर्व्वोपनिषत् समाप्तम् (समाप्ता?)। शुभं। सत्त्वैकृष्णकैलाशचौराम्बो भैरवस्तथा। विश्वरूपश्च. चैतन्यमेतन्मायात्स्वस्वरूपकम्॥ नेत्रे जागरितं विद्यात् कण्ठे स्वप्नं विनिर्दिशेत्। सुषुप्तं हृदयस्था च तुरीयं मूर्ध्नि संस्थितम्॥

विवरणम्। मोक्षादिनिरूपको-ग्रन्थविशेषः।

The manuscript under notice contains, in fact, two Upanishadas: the Nirálambōpanishad, and the Sarvopanishad. The former, Nirálambōpanishad, is an elementary treatise on the Vedantic doctrine, comprising thirty questions, such as:—Who is Bráhma? Who is the Creator? &c., and their appropriate answers. It ends in the first page of the fourth folium, and then begins the latter, which has been already noticed.

The concluding words of the former are (निरालम्बोपनिषत् समाप्तिवाक्यम्):—स मुक्तः स पूज्यः स योगी स परमहंसोऽवधूतः स सन्न्यासी स ब्राह्मण इति निरालम्बोपनिषत्।

Colophon. इति निरालम्बोपनिषद्योऽधीते ब्रह्ममनोभूत्वा कार्य्यकामानुपभुञ्जन् विमुक्तबन्धः पुनर्नाभिजायते॥ ॐ तत्सद् ब्रह्मार्पणमस्तु।

The opening words of the latter are (सर्व्वोपनिषत् प्रारम्भवाक्यम्):—
श्रीगणेशाय नमः। कथं बन्धः, कथं मोक्षः, का विद्या काविद्या चेति ॰॰।

The former has also been noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii, page 95, No. 675.

अत्र पुस्तके उपनिषद्द्वयं वर्त्तते, निरालम्बोनिषत्, सर्व्वोपनिषच्च। तत्र निरालम्बोपनिषदि किं ब्रह्मेत्यादिकाः सोत्तरास्त्रिंशत् प्रश्नाः सन्ति। सा हि पुस्तकस्यास्य चतुर्थपत्रीय-प्रथम पृष्ठे समाप्तिमगमत्।

No. 196. मुक्तिकोपनिषत् । Muktikopanishat. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, letters 54–72 in a line. Character, Bengali. Date, ? Appearance, new. Poetry. Generally correct. Complete.

An Upanishad of the Suklayajurveda; treating of the different kinds of Mukti. Ráma, the hero of the Rámáyaṇa, is the speaker, who, on the prayer of the great Monkey, Hanumán, begins his lecture. In the course of the speech, he mentions all the Vedas, their divisions and sub-divisions, in Sákhás and Upanishads, respectively. According to him, the Ṛigveda has twenty-one śákhás; the Yajurveda, one hundred and nine; the Samaveda, one thousand; and the Atharva, fifty only. Each śákhá has its own Upanishad. Of the Upanishadas, some one hundred and eight are considered the most sacred. The work has been published in Calcutta.

Beginning. ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात् पूर्णमदुच्यते । पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते ॥ ॐ अयोध्यानगरे रम्ये रत्नमण्डपमध्यगं । सीताभरतसौमित्रिशत्रुघ्नाद्यैः समन्वितं ॥ १ ॥ सनकाद्यैर्मुनिगणैर्वसिष्ठाद्यैः शुकादिभिः । अन्यैर्भागवतैश्चापि स्तूयमानमहर्निशम् ॥ २ ॥ धीविक्रियासहस्राणां साक्षिणं निर्विकारिणं । स्वरूपध्याननिरतं समाधिविरते हरिम् । भक्त्या शुश्रूषया रामं स्तुवन् पप्रच्छ मारुतिः ।

End. तदेतदृचाभ्युक्तं तद्विष्णोः परमं पदं । सदा पश्यन्ति सूरयः दिवीव चक्षुराततं ॥ तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसस्समिन्धते । विष्णोर्यत् परमं पदं ॐ सत्यमित्युपनिषत् ॥ ॐ पूर्णमद इति शान्तिः तत्सद् ब्रह्मार्पणमस्तु ।

Colophon. इति शुक्लयजुर्वेदान्तर्गता मुक्तिकोपनिषत् समाप्ता । श्रीरामाय नमः ।

विवरणम् । उपनिषदियं शुक्लयजुर्वेदान्तर्गता । अत्र मरुत्तनयस्य हनुमतः प्रश्नानन्तरं भगवता श्रीरामचन्द्रेण मुक्तेः स्वरूपं, लक्षणं, भेदाश्चाधिकारिणश्च कथिताः, इदमपि पुस्तकं मुद्रितमस्ति ।

No. 197. मुक्त्युपनिषत् । Muktyupanishat. Substance, country-made yellow paper, 12 × 6 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, almost new. Poetry. Correct. Complete.

A copy of the work described under the last preceding number. The only remarkable feature of the manuscript is the occurrence of the following śloka at the beginning.

ॐ नमः परमात्मने वेदान्तवेद्याय षड्गुणाश्रयायाकारसमस्तकामाय श्रीबदरीनाथाय ।

No. 198. सभाष्यप्रश्नोपनिषत् । Sabháshya Praśnōpanishat Substance, country-made white and yellow paper, 13 × 6 inches. Folia, 36. Lines, 11–12 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not very old, but slightly worm-eaten in parts. Prose and poetry

The Praśnōpanishad, with the commentary of Sankarácharya, and a 'gloss' by Ánandajnána. This Upanishad belongs to the Atharvaveda, and treats of the Parabhrahma and his Upásaná. It is divided into six praśnas, or questions. It may be regarded as a sort of appendix to the Mundakopanishad, for the questions in it are evidently intended to throw light on some of the Mantras of the Mundaka, in the form of a dialogue. The text, with the commentary of Sankarácharya, and a gloss by Ánanda Giri, has been published in Calcutta, Bombay, and other parts of India.

Beginning of the आनन्दज्ञानटीका — ॐ श्रीगणेशाय नमः अथर्वणे ब्रह्मा देवानामित्यादि मन्त्रैरेवात्मतत्त्वस्य निर्णीतत्वात्तत्रैव ब्राह्मणेन तदभिधानं पुनरुक्तमित्याशङ्क्य तस्यैवेह विस्तरेण प्राणोपासनादिसाधनसाहित्येनाभिधानान्न पौनरुक्त्यमिति वदन् ब्राह्मणमवतारयति ।

Beginning of the शङ्करभाष्यम् — ॐ श्रीगणेशाय नमः मन्त्रोक्तस्यार्थस्य विस्तरानुवादीदं ब्राह्मणमारभ्यते ऋषिप्रश्नप्रतिवचनाख्यायिका तु विद्यास्तुतये एवं संवत्सरब्रह्मचर्य्यान्वितैरित्युक्तैः तपोयुक्तैर्ग्राह्याधिष्ठानादिवत् सर्वज्ञकल्पैराचार्य्यैर्वक्तव्या च न या येन केनचिदिति विद्यां स्तौति ।

Beginning of the मूलम्—ॐ भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः। ततः सुकेशी च भारद्वाजः शैव्यश्च सत्यकामः सौर्य्यायणीच गार्ग्यः कौसल्यश्चाश्वलायनो भार्गवोवैदर्भिः, कबन्धी कात्यायनस्ते हैते ब्रह्मपरा ब्रह्मनिष्ठा परंब्रह्मान्वेषमाणा एष ह तत् सर्वं वक्ष्यतीति।

End of the मूलम्—ते तमर्चयन्तस्त्वं हि नः पिता योऽस्माकमविद्यायाः परं पारं तारयसीति। नमः परमऋषिभ्योनमः परम ऋषिभ्यः॥ षष्ठः प्रश्नः। भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः प्रश्नोपनिषत् समाप्ता।

End of the शङ्करभाष्यम्—अतः पितृत्वं तवास्मान् प्रत्युपपन्न (?) इतरस्मादितरोऽपि हि पिता शरीरमात्रं जनयति तथापि स प्रपूज्यतमोल्लोके किमु वक्तव्य-मात्यन्तिकाभयदातुरित्यभिप्रायः नमः परम ऋषिभ्यो। ब्रह्मविद्यासम्प्र-दायकर्तृभ्योनमः, परमऋषिभ्य इति द्विर्वचनमादरार्थम्।

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमच्छ-ङ्करभगवतः कृतावाथर्वणोपनिषत्प्रश्नभाष्यं समाप्तम्।

End of the आनन्दज्ञान टीका—अतः पितृत्वं तवेति जनकयोश(यो?) नेता च यश्च विद्यां प्रयच्छति अन्नदाता भयत्राता पञ्चैते पितरः स्मृता इति स्मृते-रित्यर्थः। नोऽस्माकमिति हेतूक्तेरात्यन्तं वदन् पितृत्वोक्तिमात्रेण विद्या-निष्क्रियार्थं किं दत्तमित्यपेक्षायाः स्वशरीरमेव परिचारकतया दास्यभावेन गुरवे दत्तमित्याह इतरस्मादिति पितृत्वादेव कि पूज्यतरत्वं परिचार्य्यत्वं स्वामित्वं किमु वक्तव्यमित्यर्थः। अतएव वाजसनेयके माञ्चापि सह दास्या-येतीत्युक्तमिति भावः। ० । ८।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमदानन्दज्ञानविरचितं प्रश्नोपनिष-द्भाष्यं सम्पूर्णम्।

विवरणम्। अथर्ववेदान्तर्गता प्रश्नोपनिषत् दशावश्योपनिषदामन्यतमा च। अत्र षड्भिः प्रश्नै-र्ब्रह्म, तदुपासनञ्च विहतमस्ति। तथाहि मन्त्रः द्वे विद्ये वेदितव्ये, परा चैवापरा चेति उक्ता तत्र परा ऋग्वेदाद्यभिधेयेत्युक्तम्। सा च विद्या कर्मरूपा उपासना रूपा च; तत्र द्वितीय-तृतीयप्रश्नाभ्यां विविच्यते आद्या। उभयोः फलन्तु ततो वैराग्यार्थमिति प्रथमप्रश्ने स्पष्टीक्रि-यते, परविद्या च—अथ परा यया तदक्षरमधिगम्यत इत्युपक्रम्य कृत्स्नेन मुण्डकेन प्रतिपा-दिता। तत्रापि यथा सुदीप्तादित्यादिमन्त्रद्वयोक्तार्थस्य विस्तरार्थं चतुर्थः प्रश्नः। प्राणावोधनु-रित्यत्रोक्तस्यार्थस्य स्पष्टीकरणार्थं षष्ठः प्रश्न इति पुस्तकमिदं आनन्दगिरिटीकोपेतशङ्करभाष्य-सहितं कलिकातादि—नगरे मुद्रितमस्ति।

No. 199. ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् । Aitareyopanishad-bháshyam. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh. Correct. Incomplete (from the beginning of the second chapter to the end of the seventh).

A commentary on the Aitareya Upanishad, from the second chapter up to the end of the seventh. It is very difficult to ascertain the real author of the work. At the beginning it is stated to be a work of Vidyáraṇya Swámi, while it concludes with a sentence and a śloka generally used by Mádhavácháryaya at the end of his works. Again, the Colophon describes it as Mádhavácháryaya's commentary on the Aitareya Áraṇyaka.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ऐतरोपनिषत् द्वितीयो (या ?) ध्यायस्यास्यपदृकस्य विद्यारण्यस्वामिकृतं विवरणं लिख्यते । इत्थमध्यायत्रयेण प्राणविद्या प्रपंचिता तावता ब्रह्मविद्यायां पुरुषस्य मुख्याधिकारः ।

End. विद्योत्पत्तेरूर्द्धमसंभावनाविपरीतभावनोत्पादकाविघ्नाः परिह्रियंते स्वस्तु बहारमित्यध्यायोऽध्यायसमाप्त्यर्थौ द्वितीयारण्यकसमाप्त्यर्थंच । वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् पुमर्थांश्चतुरोदेयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ।

Colophon इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयारण्यककांडे सप्तमोध्यायः समाप्तः ॥ ह ॥ ॥

विवरणम् । ऐतरेयोपनिषदो द्वितीयाध्यायात् सप्तमाध्यायपर्यन्तस्य ग्रन्थस्य भाष्यम् । भाष्यमिदं विद्यारण्यस्वामिकृतं माधवाचार्यकृतम्वेति न स्पष्टं विज्ञायते । यतोऽस्यारम्भे विद्यारण्यस्वामिकृतं विवरणमिति लिखितमन्ते तु माधवाचार्यकृतं भाष्यमिति । किञ्च तत्र पुस्तकमिदमैतरेयारण्यमित्यपि ज्ञायते ।

No. 200. उपनिषत् भाषा । Upanishat Bhâshá. Substance, country-made paper, 9×6 inches. Folia, 101. Lines, 24 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1893. Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Correct. Complete.

An exposition in Hindi of some of the famous Upanishads: by Manohara Dás Niranjana, bound in book form.

Beginning. श्रीहनुमते नमः । अथर्ववेदाय नमः । आकाशमों उत्पत्यप्रारंभकी नथीभी । एक अद्वैत नारायण हीथा वा नारायणके अपने आपमों मगन होनेसों प्रथमजु उत्पत्य भै सो याम हो उपनिषत् सदा उपनिषत् ।

End. देव खप्रकाशस्वरूप है। साची देवै सोई श्रोर देव श्रदेव साची विना न होई ॥ ९१ ॥

Colophon. इति साचीस्वरूप इति श्रीषट् प्रश्नी निरने नाम भाषा ग्रन्थिमनोहर दास निरञ्जनी कथिते सम्पूर्णसमाप्तम्। श्रीसंवत् १८५२ ॥

विवरणम्। कासाञ्चित् प्रसिद्धानामुपनिषदां हिन्दीभाषानुवादपुस्तकम्।

No. 201. शिक्षा। Sikshá. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, $4\frac{1}{2}$. Lines, 8 on a page. Extent, about 40 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Poetry. Generally correct. Complete.

The Sikshá of Pánini is the orthography of Sanskrit Grammar, treating of the alphabet and the sounds of the letters.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि पाणिनीयं मतं यथा। शास्त्रानुपूर्व्यं तद्विद्याद् यथोक्तं लोकवेदयोः॥ प्रसिद्धमपि शब्दार्थमविज्ञातमबुद्धिभिः। पुनर्व्यक्तं करिष्यामि वाच उच्चारणे विधिम्॥ त्रिषष्टिश्चतुःषष्टिर्वा वर्णाः शम्भुमते मताः। प्राकृते संस्कृते चापि स्वयं प्रोक्ताः स्वयम्भुवा॥

End. येनाक्षरसमाम्नायमधिगम्य महेश्वरात्। कृत्स्नं व्याकरणं प्रोक्तं तस्मै पाणिनये नमः॥ येन धौता गिरः पुंसां विमलैः शब्दवारिभिः। तमश्चाज्ञानजं भिन्नं तस्मै पाणिनये नमः॥ त्रिनयनमभिमुखनिःसृतामिमां पठेत्। प्रयतश्च सदा द्विजः। स भवति धनधान्य-पशुपुत्र-कीर्त्तिमानतुलं च सुखं समश्नुते दिवीति दिवीति। १२। अ॥ शिक्षामात्रात्मदान्तस्य हकारे स्वराश्च यथा। गीत्यचो सष्टोदात्तं चार्येषु शङ्कर एकादश॥ ॐ॥

विवरणम्। पाणिनीयशिक्षाग्रन्थोऽयं अत्र वर्णानां स्वराणां च नामतः सङ्ख्यात उच्चारणस्य भेदा दर्शिताः।

This manuscript contains also a work on ज्योतिष or astronomy; a codex of the same description. It begins from the second-half of the fifth folium and ends in the eighth.

अत्र ज्योतिषं नाम कोऽप्यपरोऽपि क्षुद्रोग्रन्थो विद्यते तस्य पत्रसङ्ख्या मार्द्धेद्वे।

Beginning. ॐ पंचसंवत्सरमयं युगाध्यक्षं प्रजापतिं। दिनर्त्त्वयनमासाङ्गं प्रणम्य शिरसा शुचिः ॥ प्रणम्य शिरसा कालमभिवाद्य सरस्वतीं। कालज्ञानं प्रवक्ष्यामि लगधस्य महात्मनः ॥ ज्योतिषामयनं कृत्स्नं प्रवक्ष्याम्यनुपूर्व्वशः। विप्राणां सम्मतं लोके यज्ञकालार्थसिद्धये ॥

End. वेदा हि यज्ञार्थमभिप्रवृत्ताः कालानुपूर्व्वा विहिताश्च यज्ञाः। तस्मादिदं कालविधानशास्त्रं यो ज्योतिषं वेद स वेद यज्ञान्यो ज्योतिषं वेद सवेद यज्ञानिति ॥ ७ ॥ संवत्सरप्रपञ्चेन कार्य्याः काष्ठा दशद्वयाः। पञ्च सविता विषुवं सप्त।

Colophon. इति ज्योतिषं समाप्तं। ५५। श्लो। ९। मयरस।

No. 202. कल्पसूत्रम्। Kalpa Sútram. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 43. Lines, 9 on a page. Extent, 1,124 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1767. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

All the manuals on the rituals of the Vedas have a common name, Kalpa Sútra. They are also called Srauta, from Sruti, the Vedas. There are a good many of these Sútras, generally called after the name of their authors; only the rules of Maśaká-cháryaya, for the use of the rituals of the Sámaveda, have still the old epithet, Kalpa Sútra. This work has been already noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, No. 113, vol. i, p. 61; and No. 654, vol. ii, p. 81.

Beginning. श्रीगणेशायः ममकार्य्याय क्रमेज्योतिष्टोमोतिरात्रः षोड्शिकः पञ्चरात्रो ऽपि वः। पवखेदो दृषासुत उपास्मै गायता नरः।

End. क्रमेन ज्योतिष्टोमेन वा, यथास्तोमक्रमेन यथास्तोमक्रमेन।

Colophon. इति विषुवानार्थेवै एव पूर्व्वे अहनी आहके ताभ्यामाहृताभ्यामुत्तरा स्वरामास्तः ५ षोषामेकाग्निविंशो प्रथमस्विसंवत्सरः प्रजापतेः सहस्रसंवत्सरं विश्वसृजामयनमिति सदापि। इति कल्पेषु एकादशोध्यायः समाप्तः ॥ समाप्ता संवत् १७६७ वर्षे आषाढ़बदि एकापि ॥ श्रीः।

विवरणम्। वैदिक यज्ञकर्मनिष्पादका बहुविधा सूत्रग्रन्था वर्त्तन्ते। ते हि कल्पसूत्राभिधेयाः, श्रुतिचोदितकर्मनिर्वाहकत्वाच्छ्रौतसूत्रेत्यपरपर्य्यायाश्च । तत्र प्रायः सर्वेषामेव सूत्रनिर्म्मातृनुमता दृश्यते, केवलं मशकाचार्यकृतसामवेदीययज्ञपरम्पराविधायकग्रन्थस्य कल्पसूत्रेत्याख्यया प्रसिद्धिस्तत्रश्चैव प्रथमोल्लेखः कृतः। ग्रन्थोऽयमेकादशाध्यायैः पूर्णत्वमाप। तत्र प्रथमाध्याये प्रायश्चित्तिप्रभृतीष्टीनां, द्वितीयेऽभिजित्, स्वरसाम, महाव्रतादीनां, तृतीये विश्वजित्, शान्दस्तोमादीनां, चतुर्थे वैश्वदेविक, वारुण, प्रपारम्माकमेध, शुनासिरः प्रभृतीनां, पञ्चमे पुनस्तोमसर्वस्तोमोपचितोन्द्रस्तोमप्रमुखानां, षष्ठे सर्वातिरात्राश्वमेधातिरात्र, छन्दोमपवमानातिरात्रादीनां, सप्तमे चतुर्वीरस्य जामदग्न्यस्य, आश्वस्य, वासिष्ठस्य, पञ्चशारदीय, सप्तरात्रादीनां, अष्टमे ककुभदशरात्रस्य, विश्वजितातिरात्रनवमस्य, कुसुरविन्द पञ्चरात्र, शान्दोमदशरात्रादीनां नवमे पयोदशरात्रप्रभृतीनां, दशमे मध्यसत्त्रस्य, छन्दोमदशाहादीनां एकादशे पुरस्तात् सत्त्र, शान्दोमप्रदमादप्रभृतीनामुल्लेखोऽस्ति ।

No. 203. कल्पसूत्रम् । Kalpa Sútram. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 46. Lines, 10 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in the last preceding number. The manuscript contains the following special direction for the reader, in the colophon :—

इति कल्पसूत्रेष्वेकादशमः (?) प्रपाठकोऽध्यायस्य समाप्तोऽयं ग्रंथः। कल्पसूत्रेष्वेकादशप्रश्नाः समाप्ताः । यत्र यत्राध्यायवाक्यानि खंडसमाप्तौ भवति (भवन्ति?)। तत्र पठन्समाप्तिरध्यायस्यान्तिमं वाक्यं बोद्धव्यमध्यामी द्विरुक्तिरित्यर्थः। प्रतिखंडसमाप्तौ पूर्वावतारिका पूर्वपीठिका । शुभं भवतु ।

No. 204. कल्पसूत्रभाष्यम् । Kalpa Sútra Bhásyam. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 156. Lines, 13–14 on a page. *Extent, about 5,000 ślokas. Character, Nágara. Date, not* mentioned. Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct, but not complete (only up to the 9th chapter).

A commentary on the above work, by Varadá Rája.

Beginning. श्रीगणपतये नमः । श्रीमच्छामापतये नमः। ॐ यथार्थवः कल्पो व्याख्यातव्यस्य अथ: सर्वक्रतुप्रकृतिभूतस्य विदर्भवोज्योतिष्टोमस्य सर्वाङ्गसंब

प्रकृतिभूतस्य च व्यूढस्य द्वादशाहस्य ब्राह्मणे नैवंतिं * * * तदुपजीवनेन क्रत्वंतराण्येव कल्पितानि । अस्माभिस्तस्य प्रबन्धस्य कात्‌स्न्यार्थंतयो-स्तावत् प्रयोगः सूत्रब्राह्मणानुसारेण प्रदर्श्यंते ।

End. ब्राह्मणमित्यंवेन गवामयनमुक्तं तस्य क्लृप्तिः पूर्वमेवोक्ता ।

Colophon. इति कल्पव्याख्यायां सूत्रेष्वष्टमोऽध्यायः आदितो नवमः । * * * * दासेन लिखितम् पत्रा(पि?) १५६ । कल्पसूत्रभाष्यग्रन्थः ५००० ।

विवरणम् । वरदराजकृतं कल्पसूत्रभाष्यं । खण्डितं । ग्रन्थोऽयं कल्पसूत्रव्याख्येति च कथ्यते ।

No. 205. कल्पसूत्रव्याख्या । Kalpa Sútra Vyákhyá. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 102. Lines, 12 on a page. Extent, about 4,500 (in the manuscript 3,270) ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Correct. Incomplete.

A commentary on the Kalpa Sútra of Maśaka, by Varadá Rája. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii., p. 87, No. 664.

Beginning. श्रीसामवेदाय नमः । अथार्षेयः कल्पोव्याख्यातव्यस्तस्यचः सर्वक्रतु प्रकृतिभूतस्य त्रिपर्वणोज्योतिष्टोमस्य सर्वाहर्गणप्रकृतिभूतस्य व्यूढस्य द्वादशाहस्य ब्राह्मणेनैव क्लृप्तिरुक्तैवेति तदुपजीवनेन क्रत्वन्तराण्येव कल्पितानि अस्माभिस्तस्य प्रबन्धस्य कात्‌स्न्यार्थंतयोस्तावत् प्रयोगः सूत्रब्राह्मणानुसारेण प्रदर्श्यंते ।

End. अन्यथा पवस्वधारयति गायत्रं वा + + यं तं वा ।

Colophon. Nothing.

विवरणम् । ज्योतिष्टोमाग्निष्टोमादिश्रौतकर्मविनियोज्यानां साम्नां वेषाम्वषिदेवतादीनाञ्च प्रख्यापकस्य कल्पसूत्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 206. आपस्तम्ब सूत्रम् । Ápastamba Sútram. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old Prose. Generally correct Incomplete (coming down to the 9th chapter).

The *Xpastamba Sútra* is a work on the rituals of the *Rigveda* and the canons regarding domestic rites and ceremonies. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. iii., p. 194, No. 1226, and also in his *Sanskrit Manuscripts, Bikaner*, p. 108, No. 259.

Beginning. श्रीवेदपुरुषाय नमः—दुरितक्षयं प्रायश्चित्तं विध्यपराधे विशेषत एकस्मिन् दोषे भूयसामपि प्रायश्चित्तानि समाम्नायेऽन्तर्धानान्तरत्वात्स्वर- होमस्य च दोषनिर्घातार्थं ।

End. विद्यार्थेदित् प्रदद्यात् चित्रमक्षं मनुमाक्षरिष्यतीति विद्याद्याहुतौ हुतायां हव्योभूमौ दधिषां दिमकभिनिषन्नादाशनोवा प्रसदभूममावेदवेद् यजमानो विषये मयं प्रायश्चित्तं कुर्यात् कुर्यात् ।

Colophon. इत्यापस्तम्बश्रौते सूत्रे नवमः प्रश्नः समाप्तः सम्पूर्णम् ।
श्रीरस्तु । * इदं पुस्तकं भीखाभायदीक्षिताल्लिखितम् ॥ श्री ॥ श्री ॥

विवरणम् । आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ऋग्वेदीयम् । आपस्तम्बश्रौतसूत्रं हि विंशत्यध्यायैः विभक्तमध्यायाश्च विविधैः खण्डैः, तत्र विषयाः प्रथमाद्द्वितीयेषु दर्शपौर्णमासयागकथनम् चतुर्थे यजमानव्याख्यानम्, ५ मे अग्न्याधानविवरणम्, ६ ष्ठे अग्निहोत्रकर्म विवरणम्, ७ मे पशुबन्धयागविवरणम्, ८ मे चातुर्मास्ययागविवरणम्, ९ मे विध्यपराधनिमित्तप्रायश्चित्त- कथनम्, १०म, ११म, १२म, १३म, १४म, १५म, १६म, १७मेषु सोमयागविवरणम्, १८ शे वाजपेयसोमयागयोर्विवरणम्, १९ शे सौत्रामणि, काठकचित्याग्न्येष्टीनां विवरणम्, २० शे अश्वमेधपुरुषमेधयोर्विवरणम्, २१ शे द्वादशाहयागविवरणम्, २२ शे गवामयनविवरणम्, २३ शे परिभाषासूत्रप्रवरकाण्डहौत्रकादयः सन्ति, २५ म - २६ शयोः मन्त्रनिरूपणम्, २७ शः मन्त्र- गन्धनामधेयः, २८ श-२९ शौ यान्त्रिकाचारिकधर्मसूत्रनामधेयौ, ३० शः शुल्बसूत्रनामधेयः । अस्मद्दृष्टपुस्तकं नवमाध्यायावधिकम् ।

No. 207. आपस्तम्बसूत्रम् । *Xpastamba Sútram.* Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 13 (of which the first eight folia are wanting). Lines, 11 on a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, very old. Prose. Correct. Incomplete.

The manuscript under notice is another copy of the work described in the last preceding notice.

विवरणम्—आपस्तम्बश्रौतसूत्रस्य नवमोऽध्यायः वर्तते ।

No. 208. आपस्तम्बचयनसूत्रम् । Apastamba-Chayana-Sútram. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent, letters 46 in a line. Character, Nágara. Date, Samvat 1800, S'aka 1665. Appearance, old. Correct. Complete.

A'pastamba's aphorisms on *chayana*, or the method of setting up the sacrificial fire.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ अग्निं वै चेष्यमाणोमावास्यायां पौर्णमास्यामेकाष्टकायां वोखा ५ संभरत्याषोढामधिकृत्यैके समामनंति, इत्यपरतिः ।

End. पुरोहिता देवा देवानां देवादेवाः, पवित्राने चोपदिष्टनं नवापमौत्यैके निपादे तिस्रोराविवसतो वैश्ये तिस्रोराजन्ये तिस्रोबाह्मणो वातिथिविधः संवत्सरं न याचेद्रदीयमानं प्रत्याचचीत न चेत् संवत्सरं द्वादशाहं द्वादशाहं ॥ २९ ॥

Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रे द्वितीयचयनप्रश्नः ॥ हरिः ॐ तत्सतमुक्तिप्रदश्रीयज्ञवराहार्पणमस्तु सवत् १८००, शाक १६६५ श्रीरामो जयति श्रीगोपालो-जयति ०+२।

विवरणम् । आपस्तम्बीयचयनसूत्रं यज्ञीयाग्निचयनकार्य्यविषयकम् ।

No. 209. आपस्तम्ब सूत्रवृत्तिः । A'pastamba Sútravrittih. Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches Folia, 44. Lines, 10-11 on a page Extent, letters 37 in a line. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old, torn, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (up to the 9th Praśna).

A commentary on A'pastamba's Sútra, by Bhatta Rudra datta, called A'pastamba-Sútra Dípiká.

Beginning. श्री उक्तानि सोमादर्श्वाचि नित्यानि कर्म्माणि यानीच हविर्यज्ञप्रहतिं व्याचखुराचार्यास्तेषामिदानीं प्रायश्चित्तप्रवचनमारभ्यते ॥

End. प्रथयमाविष्टयत् तद्यजमानस्य मरणं सूचयेत्, अतस्तत्परिहारार्थं सर्व-प्रायश्चित्तं जुहुयात् । सर्वप्रायश्चित्तस्य प्रासवव्याख्यातम् । षष्ठमपटलम् । (षष्ठपटलम् ?)

Colophon. इति भट्टरुद्रदत्तप्रणीतायामापस्तम्बसूत्रवृत्तौ सूत्रदीपिकायां नवमः प्रश्नः ॥ विवरणम् । रुद्रदत्तप्रणीता सूत्रदीपिकाभिधेयापस्तम्बसूत्रवृत्तिः ।

No. 210. अग्निचयनम् । Agnichayanam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 70. Lines, 11-12 on a page. Character, Nágara. Date, Saka 1663. Appearance, very old, decayed, slightly torn and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for lighting the sacred fire in the performance of Vedic rites, according to the rules of *Ápastamba.*

Beginning. ॥ श्रीवक्रतुण्डं नौमि । श्रीगुरुभ्योनमः । अग्निं चेष्यमाणोऽमावस्यायां पौर्णमास्यामेकाष्टकायां वोखाऽ संभरति । अथादिदीक्षापक्षे उखासम्भरणप्रभृत्याग्निचयनपर्यन्तकर्माणि वसन्ते यथा भविष्यन्ति तथोपक्रमः कार्यः ।

End. इदमूत्तु श्रेयो वसने मासमे आधयसंयमग्निहोत्रं कुर्वोत्थंतं समानं मन्त्रिणावेऽग्निः । अग्निं चित्वा अननारपर्माणि सौत्रामण्या यजेत ॥ अपरेद्युर्मैत्रावरुण्या चामिक्षया ॥

Colophon. अग्निचयनं समाप्तं ॥ शाके १६६२ दुर्मतौ तपस्यासितपञ्चम्यां लिखितमिदं पुस्तकं काळभट्टसंवत्सरस्थेन करहाटकचेत्ते स्वार्थं परोपकाराय च सर्व्वयाज्ञिकानां । श्रीरामार्पणमस्तु ॥

विवरणम् । आपस्तम्बसूत्रानुसारिणी यज्ञीयाग्निचयनपद्धतिरियम् ।

No. 211. आपस्तम्बोक्ताग्निचयनम् । *Ápastambóktágnichayanam.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 55. Lines, 8 on a page. Extent, letters 42 in a line. Character, Nágara. Date ? Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Vedic rite, called Agnichityakratu, according to the rules of *Ápastamba*, with a *gloss, by* Somapa, *an inhabitant of Tálabrinta.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अग्निं चेष्यमाणः अग्निमितीष्टकाछलं संज्ञिमुच्यते तत्संयोगात् क्रतुरप्यग्निरित्युच्यते अथवा तं चेष्यमाण अग्निश्चैनाग्निमुखेन यक्ष्यमाण इत्यर्थः ।

End. साग्निचित्ये उक्थ्यविषय इति केचित् स च समासोऽयं साग्निचित्यः क्रतुः तत्र सोमो यदाननभिषेकः स्यात् संस्थासानयोर्नेति । इषोद्गमप्रभृतेय

दर्भौ स्रुचमेव च । आग्नेयाद्यापशोः काले विकल्पेन विधीयते । एकादशाद्ययूपे वा प्लोकश्चिदपि लभ्यते । एषा वैदिकताल्हन्नानिवासिना सोमपेन कृता वृत्तिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥

Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रे प्रयोगवृत्त्यां ताल्हन्नानिवासिकृतायामाग्निचित्यक्रतुः समाप्तः श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ शुभमस्तु ॥ हरिः ॐ ।

विवरणम् :—ताल्हन्नानिवासिसोमपकृतवृत्तिसहिताग्निचित्यक्रतुविषयिण्यापस्तम्बसूत्रानुगतपद्धतिरियम् ।

No. 212. आपस्तम्बपशुप्रयोगः । *Ápastamba Paśu Prayogah.* Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 19. Lines, 11 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, and worm-eaten in parts Prose. Correct. Complete.

The work contains directions as to how sacrifices should be performed with animals.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ सर्वान् लोकान् पशुसंघयाद्यभियजति येन यक्ष्यमाणः प्रावृषि पौर्णमास्याममावास्यायां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वादर्भेष्वासीनोदर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य ऐन्द्राग्नेन निरूढपशुसंकल्पं करोति पशुमारभ्ये येन संवत्सरे संवत्सरे प्रावृषि यक्ष्ये इति प्रथमारम्भे ।

End. प्राश्नन्त्या हुत्समर्पयत वै । अग्ने नयेत्युपस्थानं ॥ अयं ते योनिः । रयिं ॥ अरण्योः समारोप्य । अग्न्यागारं गत्वा आयतने निधाय दक्षिणादानादि पूर्ववत् ।

Colophon. इत्यापस्तंबपशुप्रयोगः समाप्तः ॥ ॥ १० ॥ ॥

विवरणम् । यज्ञे पशुबलिदानप्रयोगग्रन्थविशेषः ।

No. 213. आपस्तम्बोक्तइष्टिप्रायश्चित्तिः । *Ápastambokta Ishti-práyaśchittah.* Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 53. Lines, 12 on a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1821. Appearance, old, torn. Prose. Generally correct. Complete.

A work on expiating the sins of omission and commission, in the performance of Vedic rites, as declared by Ápastamba.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ विध्यपराधेप्रायश्चित्तिः । विधिशब्देन विहितमुच्यते विहितस्याकरणेऽन्यथाकरणे प्रायश्चित्तिः कर्तव्या । प्रायो विनाशश्चित्तिः सन्धानं विनष्टसंधानं प्रायश्चित्तिरित्युक्तं भवति । तथाच विध्यपराधे सति तदर्थे यद् विहितमस्ति तदेवकर्तव्यं नास्ति चेद्व्याहृतिहोमः कर्तव्यः ।

End. अथयमसौ पत्नी सविराजायेतां तदा मारुतं पयोदशकपालं निर्वपेत् । ऐन्द्राग्नप्रभृतिकाः आमावास्यं तन्त्रं पूर्वोक्ते याज्यानुवाक्ये येषमभाकाश्यायन् ।

Colophon. इत्यापस्तम्बोक्ता इष्टयः समाप्ताः ॥ * ॥ संवत् १८११ श्रे, ब, ५ ।

विवरणम् । अथ प्रथमं यज्ञप्रकरणोक्तकर्मज्ञातविहितस्याङ्गविशेषस्याकरणादिजन्यपापक्षयाय कति प्रायश्चित्तानि विहितानि, तत्रादावग्निहोत्रप्रायश्चित्तमुक्तं, ततो दर्शपौर्णमासप्रायश्चित्तं, तत आश्वलायनानुमतहविर्दोषप्रायश्चित्तम्, तत आपस्तम्बोक्तहविर्दोषप्रायश्चित्तं, ततः पशुप्रायश्चित्तं, अथ सोमप्रायश्चित्तं, ततः सोमे रजस्वलाप्रायश्चित्तं, ततो धर्मप्रायश्चित्तमित्येतानि प्रधानानि सन्ति, चान्यानि तेषामङ्गभूतान्यप्रधानानि ।

No. 214. आपस्तम्बप्रायश्चित्तेष्टिः । *Ápastamba Práyaśchitteshthih.* Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 44 (of which 1–23, both inclusive, are wanting). Lines, 10 on a page. Extent, letters 48 *in a line.* Character, Nágara. Date, 1793 Samvat. Appearance, *old,* torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete, *except the first 23 folia.*

Another copy of the work noticed in the last preceding number.

Colophon. इत्यापस्तम्बोक्ता इष्टयः समाप्ताः इदं पुस्तकं * * * * संवत् १७९३ मीति माघशुदि ११ शुभम् ।

विवरणमुक्तपूर्वमेव ।

No. 215. विध्यपराधेप्रायश्चित्तिः । Vidhyaparádhe Práyaśchittih. *Substance, country-made paper, 9 × 4 inches.* Folia, 30. Lines, 10–13 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and torn in parts. *Prose.* Generally correct. *Incomplete (only* a few pages wanting at the end).

Another copy of the work noticed last.

No. 216. विध्यपराधप्रायश्चित्तम्। Vidhyaparádha Práyaśchittam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 45. Lines, 8-9 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, worm-eaten, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

No. 217. आश्वलायनश्रौतसूत्रम्। *Aśwaláyana-S'rauta* Sútram. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 95. (*Púrvashatka*, 60; *Uttarashatka*, 35) Lines, 10 on a page. Extent, 2,200 ślokas (*Púrvashatka*, 1300, and *Uttarashatka*, 900). Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old Prose. Generally correct. Complete.

The S'rauta of Aśwaláyana, a manual of ritual in the Sútra form, in 12 adhyáyas.

Beginning of the Púrvashatka. श्रीगणेशाय नमः। श्रीसरस्वत्यै नमः। श्रीमदाश्वलायनाचार्येभ्योनमः। ॐ अथैतस्य समाम्नायस्य विताने योगापत्तिं वक्ष्यामोग्न्याधेयप्रभृतीन्याह वैतानिकानि दर्शपूर्णमासौ तु पूर्वं व्याख्यास्यामस्तन्त्रस्य तथाम्नातत्वाद्दर्शपूर्णमासयोर्हविष्यासन्नेषु होतान्वितः प्रागुदगाहवनीयादवस्थायप्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणाद्धविर्द्धारं प्रपद्यते।

End of the Púrvashatka. सर्वं तु होचितोत्थिना प्रथमग्नीन् समारोप्योदवसेद यजमान् मथित्वोदवसानीयया यजेत पौनराधेयिकः...विज्ञता॥ १४॥

Colophon. हरिहराभ्यां नमः। श्रीकाशीनाथार्पणमस्तु।

Beginning of the Uttarashatka. श्रीगणेशाय नमः॥ ॐ॥ गवामयनेनोक्ता दीक्षोपसद एतेनाक्ता सुत्यानि प्रातरनुवाकाद्युदवसानीयान्तान्यन्त्यानि पत्नीसंयाजान्तानीतराणि दक्षप्राभृतसक्तविसर्जने मन्त्रवन्ध्रुवाः प्राञ्चाः समानाः सूक्तान्येव।

End of the Uttarashaṭka. च एव होतुः पठतिभावे प्रठतिभावे नमो ब्रह्म नमः आचार्य्येभ्यो नमः आचार्य्येभ्यो नमः शौनकाय नमः शौनकाय ।

Colophon. इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रे द्वादशोऽध्यायः ॥ उत्तरषट्कः समाप्तः ॥

विवरणम् । श्रौते कर्म्मस्वरूपमाश्वलायनानुमोदितप्रयोगविज्ञानाय शास्त्रमिदं प्रवर्त्तते । इदं चि शास्त्रं पूर्व्वोत्तराभ्यां भागाभ्यां विभक्तमस्ति, प्रतिभागं च षडध्यायास्सन्ति । अध्यायास्तु कण्डिकाभि-र्विभक्ताः, कण्डिकाश्च प्रत्यध्यायमनियतसंख्या एव । अत्र स्वरूपमाश्वलायनविहितश्रौतकर्म्मणामनुष्ठा-नपद्धतिरभिहिता । अन्यस्मास्य कोऽपि परिशिष्टभागोऽप्यस्ति । तस्य च परिशिष्टभागस्य श्रौत-प्रयुक्तानुक्तानेकाप्राकर्त्तव्यकलं मन्यमानेनाचार्य्येणायं भागः सूत्रग्रन्थान्ते कारिकाकारेण पृथक्-सन्निवेशितः, वृत्तिकृता च भागस्यास्य वृत्तिरपि न कृता । अतो बहुषु मध्यस्थितेषु पुस्तकेषु भागोऽयं न विद्यत इति प्रतिभाति । पुस्तकमिदं सवृत्तिकमाशीयाटिकसमित्या मुद्रितमस्ति ।

No. 218. आश्वलायनश्रौतसूत्रं पूर्व्वषट्कम् । *Áśwaláyana Srauta Sútram, (Púrvashaṭkam).* Substance, country-made yellow and white paper, 9×4 inches. Folia, 109. Lines, 7 in a page. Extent, 1,300 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1855, Śáka 1720. Appearance, new. Prose. Generally correct. *Púrvashaṭka*, or the first six adhyáyas. Complete.

Colophon. इति सूत्र पूर्व्वषट्कं समाप्तम् ॥ श्रीः ॥ संवत् १८५५ ॥ आषाढ़ मास ॥ १ ॥ शनिवासरे ॥ शके १७२० ॥ इदं पुस्तकं धन्वारोपनामकनारायणभट्टेन लिखितं स्वार्थे परोप(?)पकारार्थंच कालभैरवः प्रसन्नोऽस्तु ॥ विश्वेश्वरप्रसन्नो-ऽस्तु ॥ नागेश्वरं(?) प्रसन्नोऽस्तु ॥ राम ॥

विवरणमुक्तपूर्व्वमेव ।

No. 219. आश्वलायनश्रौतसूत्रम् उत्तरषट्कम् । *Áśwaláyana Srauta Sútram, (Uttarashaṭkam).* Substance, country-made yellow paper, 8×3 inches. Folia, 53. Lines, 8 in a page. Extent, 900 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1658. Appearance, old. Prose. Correct. *Uttarashaṭka*, or the last six adhyáyas. Complete.

Colophon. इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रे द्वादशोऽध्यायः ॥ श्रीरामः ॥ संवत् १६५८ समये

वैशाखवदि १७ वार मङ्गलवार ॥ श्री ॥ श्री ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥
राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥
श्रीमयाजीदामोदरस्येदं पुस्तकं स्वार्थं परोपकारार्थं च ॥ शुभं भवतु ॥

No. 220. आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तिः । *A'śwaláyana S'rauta Sútra-vrittiḥ.* Substance, country-made, yellowish-red paper, $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 500 (the first six chapters contained in 297, and the next six in 203 folia.) Lines, 9–11 in a page. Extent, 9,000 ślokas (Part I, 5,500, Part II, 3,500). Character, Nágara. Date, S'áka 1607, and Samvat 1741. Appearance, old. Prose Correct. Complete.

The Sútras of A'śwaláyana, with a gloss by Náráyaṇa.

Beginning of Part I. श्रीगणेशाय नमः ॥ सरस्वत्यै नमः ॥

प्रज्ञानानन्दमूर्त्तिः सकलदिगतिगः सर्व्वदा सद्गनन्यः
सर्व्वस्मात् स्वप्रकाशः स्थिरचरनिलयः प्रत्यगात्मा सदेव।
श्रौतस्मार्त्तक्रियाख्या श्रुतिमननिदिध्यासवैराग्यलभ्यः
स ब्रह्मा विष्णुरीशः सकलमपि जगत् सर्व्वदाद्याद्दसो(सौ?) नः ॥ १ ॥
गुणदोषविनिर्मुक्तं स्वप्रकाशमनाकुलम् ।
गम्भीरबोधमानन्दं नमामि ब्रह्म शाश्वतम् ॥ २ ॥
आश्वलायनसूत्रस्य भाष्यं भगवता कृतम् ।
देवस्वामिसमाख्येन विस्तीर्णं सद्नाकुलम् ॥
तत्प्रसादान्मयेदानीं क्रियते वृत्तिरीदृशी ।
नारायणेन गार्ग्येण नरसिंहस्य सूनुना ॥

अथैतस्य समाम्नायस्य विताने योगापत्तिं वक्ष्यामः । लोके यानि प्रत्याम्नायं प्रयोगशास्त्राणि सर्व्वन्ते तान्यनुष्ठानौपयिकतया अध्ययनविध्याक्षिप्तत्वात् प्रत्याम्नायमङ्गत्वं प्रतिपन्नानि ॥ तन्नाङ्गानोरनुष्ठानक्रमानन्तर्य्यमथशब्दो द्योतयति । एतस्येति शब्दो निवित् प्रैषपुरोरुक्कुन्तापवालखिल्यमहानाम्न्यैतरेयब्राह्मणसहितस्य शाकलस्य बाष्कलस्य चाम्नायद्वयस्य एतदाश्वलायनसूत्र नाम प्रयोगशास्त्रमित्यर्थेष्टप्रसिद्ध सम्बन्धविशेषं द्योतयति । समाम्नायस्येत्युच्यते । एतस्यैव सम्यगभ्यासयुक्तस्येदं शास्त्रं न खिलानां सम्यगभ्यासरहितानामिति । वितता अग्नयो यस्मिन्निति श्रौतकर्म्मजातं अग्निहोत्रादि वितानशब्देनोच्यते। समाम्नायस्य वितान इति विशेषणात्। श्रौतेष्वेव खिलरहितत्वं गार्ह्येषु सखिलत्वमेवेति ज्ञायते। योगापत्तिः । प्रयोगापत्तिः प्रयोगपरिवृत्तिः प्रयोगस्वरूपमित्यर्थः । तां वक्ष्याम इति पुरुषस्थिदमेव शास्त्रं प्रतिपाद्यमिति दर्शयति ।

End of Part I. किञ्चाविष्ठता विभक्त्यान्यभागविकारा उपांशुत्वरचितकेवलमग्नि-
दैवतप्रधानस्विष्टकृतीयाज्यानुवाक्याधातिदिश्यन्ते नाप्स्वदित्यर्थः ॥ १४ ॥

Colophon. इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां षष्ठोऽध्यायः समाप्तः ॥ ० ॥
ऋषिपर्षिन्दुशाकेऽब्धिन्युवाब्दे चोत्तरायणे । शुभेऽसिते दशम्यां च भौमाश्विन्यां
समापितं । काश्यां विश्वेशार्पणमस्तु ।

Beginning of Part II. श्रीगणेशाय नमः । सत्राणां अधिकारोयं । सप्तमाध्याय-
परिसमाप्तेर्यद्वक्ष्यति तत् सर्वेष्विति वेदितव्यं । उक्ता दीक्षोपसदः । एका-
हप्रभृत्या संवत्सरादित्यादिना यथा सुत्योपसद इत्येवमन्तं तेन दीक्षाः
सत्राणामुक्ताः उपसदश्चतुर्विंशतिः संवत्सर इति सत्राणामित्युक्ताः तत्र
वचनं प्रकृतिभाग्दीक्षोपसदः संख्यानिवृत्त्यर्थं ।

End of Part II. अतएव भगवान् सूत्रकारः श्रौतानि कर्माण्युक्त्वा अन्ते ब्रह्मणे नम-
स्कारं कृतवान् । तेन भगवतोऽप्येवमेवाभिप्राय इति लक्ष्यते नम आचा-
र्येभ्यो नम आचार्येभ्य एव ब्रह्मणे नमस्कृत्य आचार्येभ्यो नमस्कारं कृत-
वान् । योऽयमस्य शास्त्रस्य अर्थसम्प्रदायावच्छेदो अस्माभिरधिगतेन
स्वमनीषीकै अयनि भगवता दर्शितः । तेन स्मरणेन । नमः शौनकाय
नमः शौनकाय । भगवानाचार्यः स्वाभिमतमेतं शौनकाचार्यं नमस्क-
रोति । चतुः सूत्रोदितवृत्तिः शास्त्रसमाप्तिसूचनार्था ॥ श्रीरस्तु ॥

Colophon. इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां द्वादशोऽध्यायः ॥ समाप्तेयं
वृत्तिः । संवत् १७४६ । शके १६०१ (१?)। भाव संवत्सरे उत्तरायण पुष्यशुक्ल-
पञ्चम्यां भौमवासरे पूर्वभाद्रपदा नक्षत्रे वर्षान्योगे ववकरणे काश्यां लि-
खितमिदं पुस्तकम् गङ्गोपनामकद्विवेदी नरसिंहभट्टेन स्वार्थं परार्थं च ।
लेखकपाठकयोः शुभं भवतु श्रीरस्तु ।

विवरणम् । नरसिंहसूनुना गार्ग्येण नारायणेन विरचितेयं वृत्तिराश्वलायनश्रौतसूत्रस्य ।

No. 221. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Áswaláyana Sútravrittih.* Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 213. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1833, Sk. 1698. Appearance, old. Correct. Incomplete (containing the *Púrvashatka*, or the first six adhyáyas).

Colophon. इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां षष्ठोऽध्यायः पूर्वार्द्धः समाप्तिमगमत् । श्रीसंवत् १८३१ ॥ शाके १६९८ भाद्रपदाधिककृष्णपञ्चम्यां चन्द्रे श्रीकाश्यां वङ्कटेशेन लिखितं शुभमस्तु ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम ।

No. 222. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *A'swaláyana Sútravrittih.* Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 134 Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1833, Sk. 1698. Appearance, old, slightly worm-eaten. Correct. Incomplete (containing the *Uttarashatka*, or the last six adhyáyas).

Colophon. इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां द्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥ समाप्तेयं वृत्तिः ॥ श्रीसंवत् १८३३ ॥ शके १६९८ ॥ आश्विनकृष्ण १४ ॥ श्रीश्रीकाश्यां वङ्कटेशेन लिखितं ॥ शुभं भूयात् ।

No. 223. आश्वलायन सूत्रवृत्तिः । *A'swaláyana Sútravrittih.* Substance, country-made yellowish paper, 8×3⅞ inches. Folia, 75. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1663. Appearance, old Correct. Incomplete (containing the Uttarashatka, or the last six adhyáyas).

Colophon. इत्याश्वलायन सूत्रवृत्तौ नारायणीयायां द्वादशोऽध्यायः ॥ शुभमस्तु संवत् १६६३ समये भाद्रपदशुक्ल षष्ठ्यां लिखितमिदं पुस्तक सोमयाजिनारायणेन स्वार्थं परार्थंचेति कृष्णार्पणमस्तु ॥ छ ॥ श्रीरामार्पणमस्तु ॥ छ ॥ विश्वेश्वराय नमः ॥ छ ॥ अन्नपूर्णायै नमः ॥ छ ॥

No. 224 आश्वलायन सूत्रवृत्तिः । *A'swaláyana Sútravrittih.* Substance, country-made paper, 10¾ × 4¾ inches. Folia, 127 (of which fol. 126 is wanting) Lines, 9-17 in a page Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old Generally correct. Incomplete (containing the Uttarashatka, or the last six adhyáyas.)

No. 225. आश्वलायन सूत्रव्याख्या । *Áśwaláyana Sútra-Vyákhyá.* Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 43. Lines, 9-17 in a page. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (up to a portion of the second chapter).

An explanatory gloss on *Áśwaláyana's* aphorisms, by *Varáhakáya Devatrátá,* a name quite strange; in fact, this is the only work that has come to our knowledge under such authorship. The manuscript is in the handwriting of different copyists, so that it may be easily seen that some of the original folia have been subsequently replaced.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरवे नमः । श्रीमहालक्ष्म्यै नमः । हरि ॐ तत् । एषो सायनाधायतुत आवेति अथ एष समांपि कर्मापि । अथान्यया-पीत्येव मदर्थंसुदृष्टश्च अथाध्यापयति यजते याजयति अथानन्तरं ग्रा-ह्मणेयंश्रोविधीयते यज्ञेन वैदिकं फलं अग्न्याधादि आमुष्मिकश्च फलं स्वर्गादिग्राह्मणस्य अन्नाद्यमेवेति सम्पादयन्ते यस्य पार्श्वयोश्चायामुखे चो भार्या इति ग्राह्मणम् ?

End. ? (खण्डितत्वादन्तो नास्ति) ।

Colophon. The manuscript being incomplete, no real colophon is to be found. The words written at the end of the first chapter are :—

इत्याश्वलायन सूत्रव्याख्यायां वराहकायदेवत्रातस्य कृतौ प्रथमोऽध्यायः ।

No. 226. आश्वलायनाधानप्रयोगः । *Áśwaláyanádhána Prayógaḥ.* Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 100. Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1800. Appearance, *old, and partly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.*

A manual, called Dípiká, by Mahatácháryaya, for the performance of the rite of establishing the sacred household fire, according to the rules of *Áśwaláyana.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । य एको विविधैर्यज्ञैरिज्यते विविधाभिधः तस्मै नमः क्रतुभुजे विष्णवे प्रभविष्णवे ॥१॥ आश्वलायनसूत्रोक्तप्रयोगस्य प्रदीपिका ।

क्रियते मखमार्य्येण दर्शिकाद्यनुसारतः । अथैतस्य समाम्नायस्य विनाने-
योगापत्तिं वक्ष्यामः ।

End. अन्यत् सर्व्वं पौर्णमासवत् पौनराधेयिको व्याविष्कृता इति वचनात् पूर्वा-
कृतिपक्षे होतुर्नामप्रयोगः । इत्युपसानीया समाप्ता ।

Colophon. षष्ठोऽध्यायः समाप्तः संवत् ... मीति कुनासदो १ वद दैवः दुड
भाग अच्छरमत्ता यथाऽऽः शुभमस्तु । रामभट्टगकरपनामको पोथी,
विपदा पार्य्यमानाख्यातिर्यजमानापदं ॐ तस्मप्रायातु या स्वारेषा
दमपदा स्मृताः । ॐ यो गौतमोभारद्वाजस्तेन मरं सोमे व्यायान् मरेन्द्र
यजेरन् । पूर्व्वकारिकावशेन ॐ गौतमो भरद्वाजयेति मरेन्द्रयाजिनः, अन्ये
इन्द्रयाजिनः । इति विधिरत्ने । दक्षिणानां चतुर्भागं पञ्चविंशतिधाहृतं ।
इत्यान्ममादीनामकर्त्तुं युगपाचके ।

विवरणम् । मखताचार्य्यविरचितदीपिकासहितमाश्वलायनप्रयोगसूत्रम् । षडध्यायात्मकम् ।
तत्र प्रथमेऽध्याये अग्न्याधेयस्य प्रयोगः, द्वितीयेऽध्याये पावमानेष्ट्यादयः समाख्याताः । तासां
दर्शपौर्णमासिकमेव प्रधानं, दर्शपूर्णमासाविष्टीनां प्रकृतिरिति वचनात् । तृतीयेऽध्याये चातु-
र्मास्येषु कापिष्ठलयज्ञप्रयोगः, चतुर्थेऽध्याये सप्तविंज्योतिष्टोमाख्यः सोमप्रयोगः, पञ्चमे प्रातरनु-
वाकादिप्रकरणम्, षष्ठे अग्निष्टोमादिप्रकरणम् ।

No. 227. आश्वलायनमहाव्रतं । *Aśwaláyana Mahávratam.* Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 15. Lines, 11 in a page Extent, 29 letters in a line Character, Nágara. Date, Samvat 1728. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

The work contains directions for the performance of the Mahávrata rites in honour of Mitra and Varuṇa, by Aśwaláyana.

Beginning. ॐ नमः भगवते वासुदेवाय अथ महाव्रतस्य सुत्याचानि होत्रप्रयोगः
कथ्यते । साभिषेनीषु, प्राचिष्कोमस्तमीमहो १ प्रथु पा इति षट्कं सवा-
धोः होतादेवो अवाजीवाजेषु ।

End. अग्ने मरुद्भिरिति यजेत्, यथाकाले अवभृथे प्रेषं चरेयुः संदर्षेगुर्हणो ।
इति आश्वलायनोक्तमहाव्रतम् । स १७२८ वैशाख कृष्ण १२ गुजरत्र
अर्कोपि अर्गना सुरे सैत्रे ।

विवरणम् । आश्वलायनकृतं महाव्रतं मित्रावरुणार्चनप्रयोजनकहोत्रविषयकग्रन्थविशेषः ।

No. 228. आश्वलायनमहाव्रतम् । *Aśwaláyana Mahávratam.* Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 20. Lines, 10 in a page. Character Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The same as the foregoing.

No. 229. महाव्रतप्रयोगः । Mahávrata Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{4}\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 12–13 in a page. Extent, 300 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Mahávrata ceremony. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। महाव्रतस्यैवैकाह उच्यते। महाव्रतस्य पञ्चविंशति-मित्याधारभ्य कैश्चिन्निभिरध्यायैराप्यन्ते। तत्रापि प्रातरनुवाकादि-समानं आपमोदपाकरणात्।

End. स्थान् स्थानग्नीन् स्ययोः स्ययोरध्योः समारोप्य प्रत्यवमनीयेनाग्निष्टोमेन संस्थेन यथोक्तेन दक्षिणेन प्रदक्षिणाना अत्विग्भिः हुत्वा स्वे स्वे गृहेऽग्नी ...... हुत्वा धान (?) ततः सौम्यामथो परस्याः सर्वेषामेव संतिष्ठते महाव्रतम्। ष। ष। श्री। श्रीकृष्णार्पणमस्तु। १०।

Colophon. ? (खण्डितनाशास्ति)

विवरणम् ' महाव्रताभिधोक्तयज्ञविशेषस्य प्रयोगपद्धतिरियम्।

No. 230. महाव्रतहौत्रप्रयोगः । Mahávrata Hautra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 11–15 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1777. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual of the duties of the Hotri priest in the Mahávrata ceremony according to the rules of Áswaláyana, by an anonymous author.

Beginning. श्रीमत्करामवाधीशाय नमः। अथ महाव्रतस्य कृत्यानि होतृयोगः। महाव्रतस्य पञ्चविंशतिं मासिकेन्द्रैकविंशतो प्रागुपोषणदोः। गमिषादि मिति यतथः।

End. उक्थ वाचोम्द्रा देवेभ्य आगुरा दत्ता। इति माकनयः। अर्हेरेवहि-रिति दाम्हा। दध्याकाश्चमवध्यं। मेद्गृ वरेद्गु संदरेषु हवोः।

Colophon. इत्याश्वलायनं सत्रासनं श्रौतं समाप्तं। लिखितमिदं पुस्तकं संवत् १७११ वैशाख वदि १० गुरौ साधारणसंवत्सरे ॥

विवरणम्। आश्वलायनमतानुगतसत्रासन-पश्नीयज्ञोत्कर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम्।

No. 231. आश्वलायनसूत्रवृत्तिदीपिका। Aśwaláyana Sútra Vṛitti Dípiká. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia 4. Lines, 13-17 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1783, Śáka 1648. Appearance, old. Prose. Correct. Complete, (only a fragment of the work).

The codex under notice contains a portion of a gloss on the Sútra Vṛitti of Aśwaláyana, by Traividyávṛiddha, an inhabitant of Tálabṛinta, treating of the *dwádaśáha* ceremony.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः। अथ सर्वाश्रीनामां प्रकृतेरश्रीनस्य द्वादशाहस्य प्रयोग उच्यते ॥ तत्र प्रथमं व्यूढश्चोच्यते। प्रत्यक्षप्राप्तुयत्वात् द्वादशदीक्षा द्वादशोपसदः द्वादशसत्क्रानि प्रातरनुवाकादिपश्नीसंयाजान्तानि।

End. यज्ञायज्ञावः देवोदः। समिद्धमग्निं इति द्वचं जातवेदसं हे मज्ञानवित्। आपोहिष्ठीयादिममानमग्निष्टोमेन ॥ समाप्तो द्वदशतिसत्रः॥

Colophon. आश्वलायनसूत्रस्य वृत्तिरेषा प्रकाशिता कृता त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना॥ संवत् १७८३ शके १६४८ मुहमाने ज्वलनानामसंवत्सरे पौषकृष्ण १३ मंदवासरे गजरोपनामकवानसरस्वति भट्टस्य रघुरामेण निमित्तं उत्तरपदकश्लोभिन्ना ?।

विवरणम्। पुस्तकमिदं दीपिकाख्याश्वलायनसूत्रवृत्तिटीकाया अहीनद्वादशाहानुष्ठानविषयकं खंडविशेषमात्रम्॥

No. 232. बौधायनीयकल्पसूत्रम्। Baudháyaníya Kalpa Sútram. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches Folia, 32 Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts. Prose Generally correct. Incomplete (a fragment only, *viz.*, the eleventh book of the work).

The eleventh book of Baudháyana's Kalpa Sútra, treating of the three Vedic rites—Dwádaśáha, Atirátra, and Bájapeya.

विवरणम्। बौधायनकल्पसूत्रीय एकादश प्रश्नः। अत्र यथाक्रमं द्वादशाहातिरात्रवाजपेयानां वर्णनमस्ति। पुस्तकमिदं दर्शपूर्णमासव्याख्यापुस्तकेन सहैकत्र निबद्धम्।

No. 233. बौधायनकल्पसूत्रीय(?)द्वितीय(?)प्रश्न(?) । Baudháyana Kalpa Sútriya Dwitiya Praśna. Substance, country-made white paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. *Folia, 18. Lines, 9–15* in a page. Character, Nágara Date ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

The second book, or question, of the Baudháyana Kalpa Sútra, treating of the Agnyádhána rite.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः । अथोपयात्वरणं विज्ञायते ऋतुकामं कामयीत यज्ञागाद्दो यज्ञांगकाममिति ।

End. अग्निष्ठवे एष इष्टिः संपूर्णपावविशुक्रमाविस्तजते व्रतमय पौर्णमासाव-स्थायां यजते संतिष्ठतेऽग्न्याधेयं संतिष्ठतेऽग्न्याधेयं ॥ १९ ॥

Colophon. इति बौधायनीये द्वितीयः प्रश्नः सूत्रम् ॥

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्रीयद्वितीयः प्रश्नः अग्न्याधानविषयकः ।

No. 234. बौधायनप्रवर्ग्यसूत्रम् । Baudháyana Pravargya Sútram. *Substance, country-made paper,* $8\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 21. Lines, 10–11 in a page. Extent, 350 ślokas Character, Nágara Date, not mentioned. Appearance old. Prose. Correct. Complete.

A part of the Srauta Sútra of *Baudháyana, treating of* the Pravargya ceremony. See Mitra's *Notices*, No. 661, vol. ii, p. 86.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ प्रवर्ग्यं संभरिष्यन्नुपकल्पयते खादिरीमौदुंबरी वैणवीं वैकंकती वाधिं श्राममार्ची वारविमार्वी बौभयतः ब्रदंचभावितां भरणीयां । *At fol. 19 (b)* उद्वृत्य तच च चानित्यशाद्वचर्मोपमुप-तिष्ठत रमसृपुत्यसमभ्युपनिगायर्व न चपमग्रेरमेषु प्रवोच इति यथा-ग्नौभ्रदेशं गत्वाग्नीध्रदेशं उत्तरमांतिमपर्यंति मन्त्रोनातः पवतां मातरिश्वेति ॥ १६ ॥ अथ प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्ये ।

End. अग्निमभिम्ब्रमन्त्यग्निरसि वैश्वानरो सान्त्येवेनानुवाकेन च वो वेऽग्निर्दक्षिणां ददाति शतमुद्दक्षमन्विष्टकं वा ॥ १० ॥

Colophon. इति बौधायनीयधर्मप्रश्नः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु शुभं भवतु ।

विवरणम् । बौधायनीयश्रौतसूत्रान्तर्गतं प्रवर्ग्यसूत्रम् । मिश्रचो (सं ९९२ ख० १ सं ८९) द्रष्टव्या ।

No. 235. बौधायनचातुर्मास्यसूत्रम् । Bandháyana Cháturmásya Sútram. Substance, country-made paper, $8\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 16. Lines, 8–13 in a page. Extent, about 400 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A portion of the Kalpa Sútra of Baudháyana, treating of the Cháturmásya or seasonal sacrifices. See Mitra's *Notices*, No. 865, vol. ii, p. 270.

विवरणम् । चातुर्मास्येष्टिविषयकं बौधायनसूत्रं तदीयकल्पसूत्रान्तर्गतम् ॥ मि (सं ८६५ खं २ पं २७०) द्रष्टव्या ॥

No. 236 बौधायनयजमानसूत्रम् । Baudháyana Yajamána Sútram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 7. Lines, 9 in a page. Extent, about 60 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

Some aphorisms on the duties of the Yajamána or the sacrificer by Baudháyana.

Beginning. श्री । अथोपवसथ्या येदनि यज्ञोपवीत्यप आचम्य यजमान आसन उपविश्य तिरः पवित्रमप आचामति पयस्तीरोषोधयः पयसोः एतेत्याहवनी समिध आद ** स्वे मतपवे व्रतं चरिष्यामि वे ।

End. प्राक्क्रम्य जयति गोपा आग्ने विंद प्रकाश एभ्यः ज्ञातारं नित्यं प्राश्य- स्तर्पयित वा इति संप्रेष्यति ॥ ८ । प्रक्षाल्य करिष्यन् ॥

Colophon. इति बौधायनीययजमानसूत्र समाप्तम् ।

विवरणम् । बौधायनकृतयजमानकर्त्तव्यताप्रतिपादकसूत्राणि ।

No. 237. बौधायनपशुसूत्रम् । Baudháyana Paśusútram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 19. Lines, 8–9 in a page. Extent, about 290 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old, the writing of the last two pages entirely effaced. Prose. Correct. Complete.

The Paśu Sútra of Baudháyana, treating of the animals that are sacrificed in a Yajña.

Beginning. श्रीमस्त्वै नमः । पशुना यक्ष्यमाणो भवति स उपकल्प्य पीतुद्रवान् परिधीन् गुल्गुलु-सुगन्धिते जनं यज्ञायूर्धकापार्थे लक्षां पशे द्वे रमने द्विगुणां च त्रिगुणां च ॥

End. Illegible.

विवरणम् । बौधायनकृतं पशौयपशुविषयकं सूत्रम् ॥

No. 238. पशुसूत्रम् । Paśu Sútram. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10 (of which the first three folia are wanting). Lines 9–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? *Appearance, very old, worn, and writing effaced in parts. Prose.* Generally correct. Complete (except the first three folia).

A part of Kalpa Sútra treating of the Paśu sacrifice by Baudháyana.

Beginning. खण्डितम् । (Wanting)

End. अस्पष्टम् । (Not legible.)

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्रान्तर्गतपशुयागप्रकरणविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 239. बौधायनप्रयोगसूत्रम् । Baudháyana Prayogasútram. Substance, *country-made paper, 8×4 inches. Folia, 14. Lines 11–13 in* a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, very old, writing effaced and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (up to a small portion of the second praśna only).

Aphorisms of Baudháyana directing the performance of the new and full moon sacrifices. *In fact this work may be* considered as a part of the author's Kalpasútra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। आमावास्येन वा पौर्णमासेन वा हविषा यक्ष्यमाणो भवति स पुरस्तादेव हविरातन्वंत(आतन्वान?)मुपकल्पयते, रथ्येन वा छागेन वा यथर्त्वेव वै प्राद्भूर्यं भवति।

End. समान उपस्थानः। अथ कर्म वा कर्मं वा। अथ मंत्रैषमाह। अथादने दक्षिणोऽध्यघ्याहो संयुवां मर्वेन कुर्यं। अथैनां तथैव।

Colophon. इति बौधायनीये प्रयोगसूत्रे प्रथमः प्रश्नः। हरिः जयति।

विवरणम्। बौधायनकल्पसूत्रान्तर्गतदर्शपौर्णमासप्रयोगविषयकपुस्तकम्।

No. 240. कात्यायनसूत्रम्। Kátyáyana Sútram. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 81 (of which the first is wanting). Lines, 7–10 in a page. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, and writing effaced slightly in parts. Prose Correct Complete (except the first folium).

The aphorisms of Kátyáyana on Vedic rites, divided into 26 adhyáyas.

Beginning. खण्डितत्वादादिवाक्यं नास्ति।

End. द्यावापृथिवी चेति दक्षिणमंग्यदर्यं मयिन्यदितिलक्षणं त्रियः संहरीति महावातम् ये चात्वाले * * * * आध्याय आध्याय दर्शनात्॥१॥

Colophon. इति कात्यायनसूत्रे षड्विंशतमोऽध्यायः॥ शुभमस्तु॥४॥

विवरणं। कात्यायनसूत्रम्। विषयश्च यज्ञानुष्ठानविधिः।

No 241. कात्यायनहौत्रसूत्रम्। Kátyáyana Hautra Sútram. Substance, country-made paper, 9×5 inches Folia, 22 on the whole, but marked separately. (From the beginning to a portion of the third chapter, there are six consecutive folia, then the paging begins with unity and is continued to 17. In the latter system, folium 15 is wanting.) Lines, 11–12 in a page Character, Nágara. Date, Samvat 1821 Appearance, very old, decayed, worm-eaten, and writing effaced throughout. Prose. Correct. Complete (except the defect above mentioned.)

The aphorisms of Kátyáyana on the duties of the Hotri priest, complete in five chapters.

Beginning and End. अथातं तन्त्राचरम् अन्तरयैव ।

Colophon. इति होत्रिके पञ्चमोऽध्यायः संवत् १८१२ शके १६८१ मिति वैशाख-शुक्लप्रतिपदा १ बुधवासरे लिखितं काश्यां मध्यदुर्मोघाटमध्यातटं । शुभमस्तु । ६८० । श्रीमोपाध्याय नमः ।

विवरणम् । कात्यायनहौत्रसूत्रम् विषयश्च होतृकर्म्म ।

No. 242. कात्यायनसूत्रभाष्यम् । Kátyáyana Sútrabháshyam. Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 39. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced throughout. Correct. Incomplete, (a fragment containing the eleventh chapter only).

Kátyáyana Sútra with the Bháshya of Karkopádhyáya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ अत्यर्थमनुविधितुष्टनाचार्य्येण ज्योतिष्टोमोऽनु-विहितः । इदानीं स्तुतिमन्त्रपाठावसरे प्राप्ते द्वादशाहो विधीयते तत्र स्तुतिपाठः सर्व्वेषां वै देवा अपे यद्मा आशुरिन्द्रयाज्यपवविधानं द्वादशाहे नान् वै इष्टो षड्हे म्हीयात् पूर्व्वं अत्र इत्येवमादिमन्त्र पाठोपि च ।

End. स्वस्मितरे पुनर्पाषिष्ठानेव सेव मच्छंति ॥ च ॥

Colophon. इति श्री कर्कोपाध्यायकृता कात्यायनसूत्रभाष्ये एकादशोऽध्यायः ॥ च ॥ उपाध्या(य?) रघुरामस्य पुस्तकं कर्कपूर्व्वार्द्धम् । च । श्री । च । श्री च । ॰ । ॰ । श्री । च ।

विवरणम् । कर्कोपाध्यायकृतं कात्यायनसूत्रभाष्यम् पूर्व्वार्द्धम् । (आदितः खण्डितम्) ।

No. 243. कर्कभाष्यम् । Karkabbáshyam. Substance country-made paper, 10×4 inches. Folia 299. Lines, 10 in a page. Extent, 7450 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1824. Appearance, old torn, worm-eaten and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete, (*containing the first half only*).

A commentary on Kátyáyana's Aphorisms on the performance of Vedic ceremonies by Karkopádhyáya.

Beginning. ॥ ॐ नमः श्रीयज्ञेश्वराय ॥ धर्म्मेषु यं(धर्म्मा:षु?) विवेकनिर्मला, समस्तनिःश्रेयससिद्धिहेतवः। समस्तशास्त्रार्थसुतत्त्वबोधका जयन्ति कात्यायनपादपांशवः ॥ १ ॥ अथातोऽधिकारो व्याख्यास्यत इति सूत्रमेषः। शास्त्रावतारसम्बन्धप्रयोजनाभिधानं पौर्णमासादौ कृतमिदानीं पदपदार्थमात्रव्याख्यानं क्रियते।

End. या दक्षिणेन पवमानार्थं तु समाप्ते सवने दक्षिणेनैवेति ॥ स्रुङ्ख्कितरे तरे पुरुषा यथास्वं धिष्ण्यानेवमेवागच्छति (गच्छन्ति?) ॥ उपाध्यायकर्क-कृतौ कातीयसूत्रभाष्ये ज्योतिष्टोमः समाप्तः।

Colophon एकादशोऽध्यायः समाप्तः पूर्व्वार्द्धं (र्द्धं?) समाप्तः (ं?) शुभमस्तु। संवत् १८१४ समैनाम वैशाखमासे कृः लिखितं मनोगिना।

विवरणम्। कात्यायनश्रौतसूत्रीयपूर्व्वार्द्धस्य कर्कोपाध्यायकृतं भाष्यम्।

No. 244 पुरणभाष्यम्। Púrana Bháshyam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia 38. Lines, 10 in a page. Character. *Nágara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Prose. Correct.* Complete.

A commentary, by Yájñika Devakrishna, son of Prajápati, on an appendix of Kátyáyana's aphorisms on Sacrificial Fires. As the appendix treats in detail of some important matters omitted in Kátyáyana's work, it is entitled Púran, or the Supplement.

Beginning. ॥ श्री महागणपतये नमः ॥ द्वैमातुरं नमस्कृत्य सर्व्वाभीप्सितदायकं। इष्टकापूरणस्याहं कुर्व्वे विवृतिमुज्ज्वलं ॥ १ ॥ अथातः सुपर्णचित्यग्नेः कातीयसूत्रशेष फलुपचस्यानुव्याख्यातः। अथायशब्दो मङ्गलार्थः। आनन्तर्यार्थो वा। अथवा कात्यायनसूत्रोपन्यासानन्तरं। अतः-शब्दो हेत्वर्थः। यस्मात् कात्यायनसूत्रे अग्निः कार्त्स्न्येनोक्तो नास्ति। किञ्चिद्वक्तव्यमवशिष्टमस्ति। अतोहेतोरग्न्ययनसम्बन्धिकातीयसूत्रशेषं वय-मनुव्याख्यास्यामः।

End. तिर्य्यंगनुवाके यथा उदमुत्तचष इष्टका उपधीयन्ते स्वमथापीत्यर्थः । अथ माध्यान्ने महत्वमाचरति । अयुतश्च उत्तश्च शतश्च सप्ततिं (तिः?) तथा । षड्त्रिंका माषिवायाग्रेऽक्षि च मुनये नमः ॥ इति ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमहाद्-स्थपति-चिरग्निचित्याज्ञिकश्रीप्रजापतिसुतयाज्ञिकदेव-कृष्णकृतायां(?) पूरणभाष्यं समाप्तं ॥ श्री सम्वत् १८१९ ॥ ॥

विवरणम् । महर्षिकात्यायनप्रणीतयज्ञकर्मप्रयोगसूत्रेषाग्निः कार्त्स्न्येन - नोक्तमतस्तत्-पूरणार्थं कानिचित् पूरणसूत्राणि सन्ति । तेषामेव पूरणसूत्राणां श्रीयाज्ञिकदेवकृष्णकृता व्याख्या ।

No. 245. लाट्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम् (मूलसहितम्) । Láṭyáyana Srauta Sútra Bháshyam (together with the text). Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 254. Lines, 10–12 in a page. Extent, 8,000 ślokas. Character, Nágara Date, Samvat 1768. Appearance, old, worm-eaten, torn, and decayed, especially towards the end. Prose. Incorrect. Complete.

A commentary on the Láṭyáyana Srauta Sútra of the Sáma Veda, by Agni Swámí, together with the Sútras. The work has been published in the *Bibliotheca Indica* under the editorship of Ánanda Chandra Vedantavágíśa. A manuscript of the text only is noticed in Mitra's *Bikaner Catalogue*, I. p. 157, No. 357.

The Láṭyáyana Sútra differs but slightly from the Dráhyáyana Sútra. Among other points of difference, it may be noticed that two Sútras of the one have often been made into one Sútra in the other, and *vice versá*.

Beginning. नमो विघ्नराजाय । अथ विध्यपदेशे सर्व्वमन्वयं किमिदं सूत्रं नाम शास्त्रं । किमर्थमिदमारभ्यते । यज्ञतन्त्रविषये इह हि याम्नोऽये द्विविधा [धो ?] विधिः । आनुमानिकः प्रत्य(प्रा?)माणिकश्च । तत्रानुमानि-पिकः । यजुर्वा कर्म्मसु च्छिन्नोविधानमदर्शनवादित्व आरभ्य याधा-रणमुपविधिषु कर्त्तव्येति यावत् ।

End. ते इमे अमावास्या प्रथमो तथा दीर्घरन् पदामावास्या प्रथक

सम्पद्यते। षष्ठ्या[षष्ठ्यां] पूर्व्वं[पञ्चम्य दौर्थि] *तानां वर्तीयायामपरप-
ञ्चम्य क्रमः स्वममावास्यायां प्रभवः सम्पद्यते। पठन्तमिति।

Colophon. इति दशमस्य विंशमा(?)कण्डिका। दशमः प्रपाठकः समाप्तः।
इत्याचार्य्यणाग्निस्वामिना कृतं लाट्यायनसूत्रभाष्यं समाप्तम् १७६८ मिता।
शुभमस्तु। सिद्ध[सिद्धि?]रस्तु।

विवरणम्। सामवेदीयलाट्यायनसूत्रभाष्यं अग्निस्वामिविरचितं मूलसहितं, लाट्यायनसूत्रं,
द्राह्यायणसूत्रञ्चेति सूत्रग्रन्थद्वयं प्रायेण समानमेव। कुत्रचिदेकस्य सूत्र-
मेकमन्यत्र द्विधा त्रिधा चतुर्धा वा विभज्य द्वे त्रीणि चत्वारि वा सूत्राणि
पृथक् कृतानि। कुत्रचिद्वा द्वे त्रीणि चत्वारि सूत्राणि एकीकृतानि।
कुत्रचिदन्योविशेषोऽस्ति। ग्रन्थोऽयं एसियाटिकसोसाइटीसाहाय्येनानन्द-
चन्द्रवेदान्तवागीशेन प्रकाशितश्चेति। मि वि सूचौ (पं ११७सं ११०)
द्रष्टव्या।

No. 246. लाट्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम्। Láṭyáyana S'rauta Sútra Bháshyam. Substance, country-made paper, $11\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 169. Lines, 10 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1681. Appearance, old. Generally correct. Fragmentary (containing the last five prapáṭhakas only, *viz*, vi–x).

No. 247. लाट्यायनश्रौतसूभाष्यचम्। Láṭyáyana S'rauta Sútra Bháshyam Substance, country-made paper, $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 163. Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, Correct. Fragmentary (containing the last three prapáṭhakas only, *viz.* viii–x).

No 248 लाट्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम्। Láṭyáyana S'rautra Sutra Bháshyam. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 126 (of which eleven folia, *viz*, 78–88 are wanting). Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1682. Appearance, old, slightly worm-eaten, and in parts torn, and writing effaced. Correct. Incomplete (coming down to the end of the fifth prapáṭhaka).

---

* These letters, completely obliterated in the manuscript, have been taken from the printed edition.

In the old manuscript catalogue of the Library, the work is simply called Sáma Sútram.

No. 249. लाट्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम्। Látyáyana S'rauta Sútra Bháshyam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 61. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, *old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete, (coming* down to the 4th *sútra* of the 5th *kandika* of the sixth *prapáthaka*).

The Srauta S'útra of Látyáyana of the Sáma-Veda. In the manuscript catalogue of the Library the work is simply called सामसूत्रम् for the sake of brevity.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ नमः श्री सामवेदाय नमः। अथ विध्यपदेशः सर्व्वक्रत्वधिकारो मन्त्रविधियाद्यिमवचनोपराद्यिः पूर्व्वाध्वेकगुतिविधाना ब्रातञ्चयपकर्म्माणि षोड्येन कुर्य्यादनादेशे।

End. [क्षण्डितत्वाद्न्तोनास्ति।

विवरणमृन्तूक्तपूर्व्वम्।

No. 250. शाङ्खायनसूत्रभाष्यम्। S'ánkháyana Sútra-bháshyam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 31. Lines, 10 in a page. Character Nágara. Date, ? Appearance very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

The Srauta Sútra of S'ánkháyana with commentary.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय। यज्ञं व्याख्यास्यामः। स यथार्थं शाङ्खायनविषयोर्यज्ञस्य सामंगुष्य विधीयमानत्वे साधारणसंयोगाद्यावतिष्ठते।

End. इति भवमन्त्रसंभाष्यमानेषु मन्त्रावीरं पावेष्वायच्छिन् समवायवारोषंनि पूर्व्वार्धव। खण्डिं।

Colophon. नास्ति खण्डितं।

विवरणम्। शाङ्खायनश्रौतसूत्रं सभाष्यमसम्पूर्णम्।

No. 251. शाङ्खायनसूत्रभाष्यम् । Sánkhyáyana Sútra-bháshyam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 160. Lines, 15-18 in a page. Extent, 6,800 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete (folia 29-52, both inclusive, are wanting).

A commentary by Ánarttiya, son of Varadatta, on the Srauta Sútra of Sánkhyáyana, and consists of eight chapters. A manuscript of the work containing the first four chapters and a small fragment, which evidently contains the first few lines of the fifth chapter, has been noticed by Dr. Mitra. See Mitra's *Notices*, No. 665, Vol. ii, p. 88.

Beginning of the 5th chapter (at folia 79a). ॐ नमः ॥

उक्तानि प्राक् सौमिकानि कर्म्माणि सोमस्यावसरस्तदर्थमाह । ॐ आर्येयेण न्यूनोऽनुचानस्त्विजो हयोते सोमेन यक्ष्यमाणः ।

End. अथोक्यवीर्य्यं । रोदाभ्यां रोदे ब्रह्मस्य विष्टपं स्वर्यातमूर्नाम [?] इति । नाक इत्यवाराच्च शाखान्तरं इष्टत्वात् । दिङ्ख्यासोऽध्याय-रिसमाप्तौ शिष्टाचारस्तदाचरणं चायुष्यमिति ।

Colophon. शाङ्खायनकसूत्रस्य समं शिष्यविवेच्छया । वरदत्तसुतो भाष्यमानर्त्तीयो करोत्रयम् । इति शांखायनसूत्रभाष्येऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥

विवरणम् : वरदत्तसुतेन आनर्त्तीयेन विरचितं शाङ्खायनसूत्रभाष्यमष्टाध्यायनिबद्धम् । मि सूची (स ६६५ ख १ पं ८८) द्रष्टव्या ।

No. 252 आश्वलायनप्रयोगवृत्तिः । Áswaláyana Prayogavrittih. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 93 Lines, 8-15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the ceremonies described in Áswaláyana's Kalpa Sútras, by an anonymous writer.

Beginning समस्तप्राणिजातस्य हृत्पद्मनिलये स्थितम् । वेदार्थविदुषोज्ञेयं यज्ञात्मानं नमाम्यहम् ॥ अथाश्वलायनसूत्रस्य देवस्वाम्यादिव्याख्यानुसारेण प्रयोगवृत्तिः क्रियते । अनारेम्भ श्रौतादिकर्म्मे दक्षिणेन पाणिना यज्ञोपवीती

ग्रुधिर्भवति । ऋचां पादग्रहणे कर्मार्थं प्रतीयात्पाद्मित्यविवक्षितप्रतीत-
मात्रमेव ।

End. पञ्चमदर्व्वंदोमाय पूर्व्वोक्ता एव श्चंत्ये वंदोमे प्रातः सवने एकाहिकोस्तो-
त्रियानुरूपे ।

Colophon (न खण्डितत्वान्नास्ति) ।

विवरणम् । आश्वलायनकल्पसूत्रविहितकर्म्मजातानां प्रयोगव्याख्यानविषयकोग्रन्थविशेषः ।

No. 253. आश्वलायनप्रयोगवृत्तिः । *Aśvalāyana Prayogavrittih.* Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 93. Lines, 8–15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (up to the duty of the Brahmanachhansi).

Another copy of the same work. The only special feature of the codex is that it starts with a discussion on certain points of grammar.

Beginning. रोरेभमध्येचिषु वृद्धिरादौ छात्ये च वान्यश्रवणाश्वयुक्तु । येषेषु नाम्नोः कपरः स्वरोंत्यः स्वापोरदीर्घः भविसर्गं इष्टः ॥ १ ॥ रोरेभमध्येचिषु रोहिण्। रवतः माघः । मार्गशीर्षः । ज्येष्ठः । चैत्रः । एषु पट्सु नक्षत्रेषूक्तप्रकारेणा-दिवृद्धिर्भाव्यते । छात्ये च वा विशेषविधानाभावाच्चकारसमुच्चयाच प्रौष्ठ-पद् इत्येवं प्रकारेण वृद्धिर्भवति । छात्ये इत्यनेन ठकारात् परभागे विद्य-मानस्य पकारस्यापि वृद्धिर्भवति । शूयमाणविकल्पादियं पकारवृद्धिर्वैक-ल्पिकीति ज्ञायते । तेन श्रत्र यत्रादिवृद्धिरुक्ता सा सर्व्वापि नित्यैव छात्ये इत्यनेन सह विकल्पस्य सम्बन्धमत्त्वाभेन प्रौष्ठपाद इति द्वैवृद्धिकोपि भवतीत्यर्थः । श्चन्यश्रवणाश्वयुक्तु चाते भव. श्चन्त्य. श्वपभरणः श्रवणः शत-भिषक् श्वश्वयुक् एतेषु चतुर्षु नक्षत्रेषु देहलीदीपन्यायेनादिवृद्धेर्विकल्पः संबध्यते । शेषे पुनः श्चनुक्ताः शेषशब्देनोच्यन्ते तेषु पुनर्वृद्धिरेव न भव-तीत्यर्थः । श्चाम्नोः कपरः स्वरोन्त्यः श्चार्द्रामूलयोरन्त्यस्वरः कपरो भवति श्चार्द्रको मूलक इति । स्वापोः स्वातिपुनर्व्वस्वोः श्चन्त्यः स्वरः श्चदीर्घः भविसर्गः कार्य्य इत्यर्थः स्वातिः पुनर्वसुरिति ।

समस्तप्राणिजातस्य हृत्पद्मनिलये स्थितं । वेदार्थविदुषोशेषं यज्ञा-त्मानं नमाम्यहं ।

श्चथाश्वलायनसूत्रस्य देवस्वाम्यादिव्याख्यानुसारेण प्रयोगवृत्तिः क्रियते ।

End. (Writing effaced). 9

विवरणन्नूक्तपूर्व्वम् । विशेषस्त्वत्र ग्रन्थारम्भे नक्षत्रवृद्धिविषयाः केचित् वैयाकरणनियमाः सन्ति ।

No. 254. आश्वलायनीयप्रयोगवृत्तिः । *Aśwaláyaníya Prayogavṛittiḥ.* Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 132. Lines, 11-16 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced. Generally correct. Complete (writing effaced at the end).

A work on the same subject by Traividyá-bṛiddha, of Tálbrinta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुचरणारविन्देभ्यो नमः । ॐ समस्तप्राणिजातस्य हृत्पद्मनिलयं स्थित वेदार्थविदुषा ज्ञेयं यज्ञाख्यानं नमाम्यहम् ॥ ह ॥ आश्वलायनसूत्रस्य देवस्वामिव्याख्यानुसारेण प्रयोगवृत्तिः क्रियते ।

End Effaced

Colophon Do.

विवरणन्नूक्तपूर्व्वं ।

No. 255 प्रयोगप्रदीपिका । Prayoga Pradípiká. Substance, country-made paper, 13 × 4 inches Folia, 214 Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1693 Appearance, very old, decayed, torn and worm-eaten throughout. Prose Correct. Complete

An explanatory gloss on Vedic ritual, according to the rules of Ápastamba, Baudháyana, and other authorities, by Somapa, surnamed Traividya-briddha, of Tálbrinta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीवेलापुरीकेशवाय नमः ॥ श्रीदेवराजदीक्षितेभ्यो नमः ॥ प्रणम्य शिरसा देवं लक्ष्मीकान्तं तथा गुरुम् । श्रीमन्तौ पितरौ तद्वत्तथा मे कुलदैवतम् ॥ १ ॥ भवानीतनयाद्यायतनयानंददायक । काशीवासिजनाघौघहारिन् ढुण्ढे नमोऽस्तुते ॥ २ ॥ ॐ उत्तरया हिरण्यलाभकामो यजेत । इष्ट्या यक्ष्ये हिरण्यकाम्यार्थमिति आग्नेयमष्टाकपालं सावित्र द्वादशकपालं । भूम्यैचरुं भूम्या अहमन्नादः ।

End. तत्र श्लोकाः ॥ कौकिल्या यत्रा इत्यागूर्णेवमयां पूर्ववत् भवेत् । होता काण्डायर्नेनापि श्यामाकान्तं प्रकल्पयेत् ॥ द्वादश्यामिन्द्रदेवेभ्यो न पट्होता-निरूढवत् । आदित्यायचतन्त्रेण वत्सत्र तु दक्षिणा ॥ धूरेष्टिः पूर्ववत् कार्या वटीकारोत्तरं तु वा । नीवारादिष्विद संहृत्य परस्मेकान्तमेव च ॥ पर्वसु वौषिच पशोनपट्होता पुराहृतः । हविषा च यथा स्वमादित्यस्य च सा भवम् ॥ समाप्ता कौकिली । शुभमस्तु हरिः । ॐ ।

Colophon. संवत् १६९३ फाल्गुनकृष्णद्वितीयाभौमवासरे लिखितं ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्टा (दृष्टं ?) तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते । भग्नपृष्ठिकटिग्रीवोबद्धमुष्टिरधोमुखम् । कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ श्रीरस्तु ॥

विवरणम् । आपस्तम्बसूत्रानुसारयज्ञकर्म्मप्रयोगक्रमाणां प्रदीपिकाख्या दक्षिणात्यदन्तनिवासिवेंकटदत्तसोमयाजिना रचिता ॥ विषयश्चात्र दर्शपौर्णमासादियज्ञकर्म्मप्रयोगक्रम एव ।

No. 256. श्रौतप्रयोगरत्ननृसिंहकारिका । Srauta Prayogaratna Nrisiñha Káriká. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 98. Lines, 9–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, in the hand-writing of different copyists. Poetry. Correct. Complete

A manual on Vedic ritual according to the rules of Saunaka and *A'swaláyana, in verse, by Nrisiñha Yajvan.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ प्रणमामि गणाधीशं विघ्नध्वान्तदिवाकरं । दंतावलमुखं सांद्रसिंदूरारुणविग्रहं ॥ वंदे विष्णुं जगद्वन्द्यं *श्रीशाचलनिवासिनं । यत्कटाक्षैकदेशाः स्युः कल्पवृक्षाः सुरा अपि ॥* मीमांसायुगलव्याख्यानिपुणं श्रौतकर्मणां । विधातारं गुरुं नौमि यतिमौयरभारतिं ॥ प्रणम्य पद्मासनवाहनामुमामपि तथा शौनकमाश्वलायनं । करोति तत्सूत्रविबोधितार्थं प्रयोगरत्नं नरसिंहयज्वा ॥ ४ ॥ नानाश्रौतेषु निपुणा याज्ञिकाश्चात्तमत्सराः । युक्तमेतदयुक्तं वा चन्मृगयंतु सज्जना ॥ वक्ष्यते प्रथमं दर्शपौर्णमासौ यतस्तयोः । अग्न्याधानादिकं संध्याजपांतं तन्त्रमीरितम् ॥

End. नाधीताध्यायल्लिप्यायेदग्निना वायुनातिमा । अनुयाजादिकं सर्वं कुर्याद्वातिरावित् ॥ ८१ ॥ • ॥ अथ सद्योऽपरं यामयोगामतो

वसुर्वेन्दुः ॥ यत्र श्रीनृसिंहोजातस्तत्पुत्रस्तनुरनुगतकंशो । अत्रान्वयावतंसो नारायणभट्टसञ्ज्ञकः काम्यः । अस्माद्(यो?) च सुपुत्रं गोपीनाथं विपश्चितं सुषुवे । गोपीनाथ । तुधानुजयज्वा (स्व?) श्रीमन्नृसिंहविरचितेऽस्मिन् श्रौतप्रयोगरत्ने आग्नेयमप्रशस्तकर्मोक्तं ॥

Colophon. इति नृसिंहकारिका समाप्ता ॥ ॥ ६ ॥

विवरणम् । श्रीनृसिंहयज्वना विरचिता यज्ञकर्मप्रयोगविषयिण्यः काश्चित्कारिकाः । अत्र पुस्तके तथाविधाभिः कारिकाभिर्दर्शपौर्णमासाद्यनुष्ठानं विवृतमस्ति ।

No. 257. श्रौतप्रयोगरत्ननृसिंहकारिका । S'rauta Prayogaratna Nrisiñha Káriká. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 120. Lines, 7-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, new, written by different hands. Poetry. Correct. Complete.

Another copy of the same work

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । प्रणमामि गणाधीशं ।

End. नाधीतावाक्छिल्याचेत् ।

Colophon. इति नृसिंहकारिकाः समाप्ताः ॥ छ ॥ छ ॥

विवरणन्तुक्तपूर्व्वम् ॥

No 258. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 14×8 inches. Folia, 105. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1712. Appearance, very old Generally correct. Incomplete

Aphorisms of Dráhyáyana on Vedic sacrifices, with Dhanvi's commentary.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ मिति ब्रह्मपरमं प्रपद्ये पुरुषोत्तमं । छंदोगसूत्रं व्याचष्टे धन्वी यज्ञार्थसंज्ञया ॥ अथ भगवान् सूत्रकारः प्रथमं तावत्परिभाषां करोति ॥

End. आवाजं वाजिनो अस्य विलुप्तीयादावाकारसपर्श लोपयित्वा तस्य स्थाने ह्यचप्रत्याहृत्य मायेत ॥ अस्य द्वाज वाजिन इति ॥ श्री ॥ द्राह्यायणसूत्रे सूत्रे दीपे धन्विविनिर्मिते । द्वितीये दमके झत्तः पञ्चमः पटलोऽधुना ॥ श्रीरस्तु ॥ श्रीः ॥

Colophon. संवत् १७१२ समये वैशाखकृष्णाऽष्टमी भौमे वाराणस्यां मधुसूदनात्मज जयकृष्णेन लिखितं ॥

विवरणम् । दीपाख्य धन्विभाष्यसहितं द्राह्यायणसूत्रमसम्पूर्णम् ।

No. 259. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 188. Lines, 12 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, old. Incorrect. Complete.

Another copy of the same work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ ॥ ॐ ॥ (?) मिति प्रद्युपरमं प्रपद्ये पुरुषोत्तमम् । छन्दोमसूत्रं व्याचष्टे धन्वी शुद्धार्थमंजसा ॥ अथ भगवान् सूत्रकारः प्रथमं तावत्परिभाषां करोति ॥ अथातो विधपदेशे सर्वत्राध धिकार इति ।

End. प्रहर्षेशरोदयसिद्धिरिति ॥ ४ ॥ अमावस्याप्रभृति सहस्र (ख ?) संवत्सरे सहस्र (ख ?) संवत्सर इति प्रजापतेः । सहस्र (ख ?) संवत्सरं नि (वि ?) सृष्टजां सहस्र (ख ?) संवत्सरं विश्वसृजां सहस्र (ख ?) संवत्सरं च द्वे अथ द्वे अपि अमावस्यायां प्रथमतुल्या यस्य स्यात् प्रथमं तथा अति पूर्व्वपक्षोक्तो (?) न सिद्धिरिति स्वविधौ ॥ १६ ॥ काश्यपमोवेत्र सूक्ष्मधोमेन धिया धिया सूत्रस्यारोपिते पुरुषोत्तमः निदानकल्पोपंपः ॥ तस्य दीपमरोप(यन्?)स्फुटं । छंदोमसूत्रं हृदयं याथातथ्यं पितो दीपोऽस्तु दमेन धार्य्यतां ॥

Colophon. इति दमभोध्यायः समाप्त (ः?) ॥ इति धन्विभाष्यं समाप्तं ॥ ॥ श्री ॥ (ः?) स्यात् श्रीमुरुभ्योनमः ॥ श्री ॥

विवरणम् । धन्विकृतदीपाख्यभाष्यसहितं द्राह्यायणसूत्रं सम्पूर्णम् ।

No. 260. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 9 × 3¼ inches. Folia, 122. Lines, 12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Incomplete. (From the beginning up to the end of the third chapter only).

Beginning. ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ ॐ मिति ब्रह्मपरमं प्रपद्ये पुरुषोत्तमं । छन्दोगसूत्रं व्याचष्टे धन्वी ब्रह्मार्थमंजसा ॥ अथ सूत्रकारः प्रथमं तावत्परिभाषां करोति ॥ छ ॥ अथातोविध्यपदेशे सर्व्वक्रतुष्वधिकार इति ।

End. इतरे यजमानव्यतिरिक्ताः प्रजापतिपरिवादं कृत्वा यथार्थं गच्छेयुः । औदुंबरा प्रदक्षमंत्ररूपं च येन कुर्य्युः । तयोः वाग्यमनांगत्वादिति । नवमे ॥ १९ ॥

Colophon. इति द्राह्यायणसूत्रे दीपे धन्विविनिर्म्मिते नवमः पटलोहमोवासुदेवः प्रसीदतु । तृतीयोऽध्यायः समाप्तः । श्रीसरस्वत्यै नमः ।

विवरणमूक्तपूर्व्वम् ।

No. 261. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 9 × 3¾ inches. Folia, 185. Lines, 12 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, old. Generally correct. Incomplete.

Beginning श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ पूर्व्वस्मिन् पटले सोमभागेषु अंबं स्वरूपं च परिमाणं च दर्शितं ॥ संप्रतिसाम्नः परिमाणं च दर्शयितुं प्रस्तौति ॥ छ ॥

End दे अपि अमावास्यायां प्रथमस्तुत्या यस्य स्यात् तथा सति पूर्व्वपचोक्तानसिद्धिरिति ।

Colophon. ?

विवरणम्—दीपाख्यधन्विभाष्यसहितद्राह्यायणसूत्रस्य पूर्व्वार्द्धम् । खण्डितत्वादन्त्यवाक्यं नास्ति ।

No. 262. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 130 (of which fol. 1–122, both inclusive, are wanting) Lines, 17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, writing effaced in most parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A part of the first Paṭala of the first half of Dhanvi's commentary on *Dráhyáyana's Sútras.*

Beginning. श्रीमद्रामचन्द्राय नमः । हरिः ॐ । अथ महाव्रतं प्रक्षोति । अ । महाव्रतस्य पृष्ठ उपाकवे पूर्वाक्षोमं परिमावेदिति भांडिल्लायन इति ।

End. तावन्तं कालं वर्षयुरिति ।

Colophon. इति द्राह्यायणवृत्ते (वृत्ते ?) ...... दशके प्रथमः पटलोऽधुना । ॥ श्र ॥ श्री । श्रथ खर्वं ।

विवरणम् । दीपाख्यधन्विभाष्यसहितद्राह्यायणसूत्रपूर्वार्द्धस्य प्रथमपटलपर्यन्तोग्रन्थः ।

No. 263. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 17×8 inches. Folia, 134. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1711. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete (the latter half only).

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ पूर्वस्मिन् पटले स्तोमभागेषु संवत्सरूपं च परिमाणं दर्शितं ॥

End. अमावस्यायां प्रसवे सहस्रसंवत्सरे इति सहस्रसंवत्सरे इति । राजापत्तेः सहस्रसंवत्सरं विदधज्जो सहस्रसंवत्सरं च द्वे अथ व द्वे अमावास्यायां प्रथमत्वा यस्य स्यात् प्रसवं तथा सति पूर्वपक्षोत्थानमिदिरिति १० ॥ एकविंशो ॥ काश्यपगोत्रेण सूतसोमेन सुधिया...सूत्रस्यारोपिते पुरुषोत्तमः ॥ निदानकल्पो धन्यः...तस्य...रौय...मारोपय स्फुटं॥ छंदोगसूत्रहृदयं याथातथ्यं...पितोदीपोऽस्ते दमेन धार्यतां ॥

Colophon. इति उत्तरधन्विभाष्यं समाप्तं ॥ शुभमस्तु ॥ ग्रंथकर्त्ता भवेद्राम (मो ?) लेपकोमयनायक (:?)। तस्मात्तु चलिता बुद्धिर्मानुषाणां का कथा ॥१॥ संवं १७११ समये चैत्रशुक्लतृतीयायां तिथौ लिखितमिदं पुस्तकं मथुराबाजपेयिना ॥ शुभमस्तु ॥ भग्नपृष्ठकटिग्रीवस्तब्धदृष्टिरधोमुख (: ?) । कष्टेन लिखितं ग्रंथं यत्नेन परिपालयेत् ॥ १ ॥ ॥ ० ॥ लेखकपाठकयोः शुभं ॥ विपाठोमप्युत—सोपाठोऽयमध्यापनार्थं चेदं पुस्तकं ॥ ॥ लेखकपाठकयोः शुभं ग्रंथसंख्या ४४०० ।

No. 264. धन्विभाष्यम् । Dhanvibháshyam. Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1795. Appearance, very old. Prose. Correct. Incomplete (only a part of the work).

Beginning. अथ सर्व्वयज्ञेषु ब्रह्मत्वं विधातुमुपक्रमते ॥ सर्व्वत्र ब्रह्मा दक्षिणत इति सर्व्वेष्वपि श्रौतस्मार्त्तेषु कर्म्मसु ब्रह्मा दक्षिणतो भवेत् ॥

End. आवाजं वाजिनो अस्य त्रिष्टुपछन्दोवाकारमुपसंलोपयित्वा तस्य स्थाने द्वाचर प्रत्याहृत्य गायेत् ॥ धामधाजं वाजिन इति ॥

Colophon. द्राह्यायणकृते सूत्रे दीपे धन्विविनिर्म्मिते द्वितीये दशके ह्यतः पंचमः पटलोऽधुना ॥ संवत् १७९५ मीति पौसवदि ॥ श्रीरस्तु ॥ श्री ॥ श्री ॥

No. 265. सोमसूत्रम् । Soma Sútram. Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 13. Lines, 9 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, almost fresh, but partly worm-eaten. Prose. Generally correct. Incomplete (only a portion of the work).

The Sútras or rules on the performance of the Soma sacrifice. As the codex under notice comprises the fifth question (Pañchama Praśna) or book only, so nothing about the author can be ascertained from the fragment.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ मध्यंदिनप्रश्नः । ॐ अभिषवादि माध्यंदिनस्य सवनं तायते । तस्य प्रातःसवनेन कल्पो व्याख्यातो वोढचमसेन वसतीवरीभ्यो निषिच्य द्विताभ्यां करोति द्विदेवत्यशुंगृहादर्भ्विकोमाय न विद्यन्ते ।

End अभिषवादिमाध्यंदिनस्य सवनं तायते । अभिषवादिप्वादित्यारम्भणं या समाप्यपरिषिस्त्रेवभृथ ॥ * प्रायसौयवत् अत्र * ॥

Colophon. इति सोमसूत्रे पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीगोविन्द जी ॥ * ॥

विवरणम् । सोमसूत्रेतिप्रसिद्धः सोमयागप्रयोगविषयकसूत्रग्रन्थविशेषः । पुस्तकेऽस्मिन् पञ्चमप्रश्नमात्रं विद्यते ।

No. 266. शुल्वसूत्रम् । S'ulva Sútram. Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Decayed, torn and worm-eaten. *Prose. Generally correct. Incomplete (the first chapter being lost).*

A work treating of altars, their construction, measurements, &c.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अष्टाष्टमाः पुरुषाः प्रथमोऽग्निरर्द्धनवमा द्वितीयोऽर्द्ध दशमान्तृतीय एवमुत्तरोत्तरोविधाभ्याम एकशताविधान्तरेतत् सप्तविध-प्रभृत्येकशतविधान्तमत ऊर्द्धमेकशतविधानेव...... ।

End. पादावाद्यमेधिकस्माग्नेः पुरुषाभ्यासो नारत्निप्रादेशानां षड्कृतो वा त्रिगुणस्तद्वोऽग्निर्भवत्येकविंशाग्निर्भवतीति तदुभयं शास्त्रमुभयं शास्त्रम् ।

Colophon. समाप्तं शुल्वसूत्रम् ।

विवरणम् । यज्ञीयाग्निकुण्डादिपरिमाणादिप्रतिपादकार्पेयनिबन्धा हि शुल्वसूत्रनाम्नाऽभिधीयन्ते। ततश्च प्रतिश्रौतसूत्रं तत्तत्सूत्रग्रन्थपरिशिष्टरूपाणि तत्तत्सूत्रकृद्भिर्निर्म्मितानि तत्तच्छाखीययज्ञविशेषाग्निकुण्डवेद्यादिपरिमाणादिविधायकानि कानिचित् शुल्वसूत्राणि विद्यन्ते । शुल्वसूत्रमिदमापस्तम्बीयमित्यनुमीयते ।

No. 267. दीपिकासहितशुल्वसूत्रम् । Dípikásahita S'ulva Sútram. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24 Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete.

The S'ulva Sútras belonging to the Baudháyana school with a commentary entitled *Dípiká* by Bhaṭṭátmaja.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथेमे अग्निचयास्तेषां भूमेः परिमाणविहारान् व्याख्यास्यामोऽथाङ्गुलप्रमाणम् ।

End. ? (खण्डितं) ।

---

* It seems that, at the time when the commentary was written, some one of the Bhatta clan was so famous as a literary man that the epithet "Bhatta" only was sufficient to refer to him. Hence his son, the commentator, speaks of himself as Bhaṭṭátmaja or the son of Bhatta, instead of giving his particular name.

Colophon. ? (खण्डितम्)।

विवरणम्। बौधायनीयशुल्बसूत्राणां भट्टाजभकतव्याख्या दीपिकाख्या।

No. 268. सटीकशुल्बवार्त्तिकम्। Saṭika Sulva Vártikam. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 57. Lines, 13–15 in a page Character, Nágara Date, Samvat 1836. Appearance, very old, worm-eaten, and writing effaced slightly. Prose and verse. Correct. Complete.

A Vártika or explanatory note on Kátyáyana's Sulva Sútra with Ráma Chandra's gloss.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीगभुकरसमाजः सनुविद्याकरगुरून् प्रणम्य रामो व्याख्याति स्वकृतं शुल्बवार्त्तिकम्॥ १॥ तत्र विघ्नौघशांतये शिष्टैर्विधीयमानं गुर्व्वाद्याराध्य प्रणामं शिष्यशिचायै निवेशयंश्चिकीर्षितं प्रतिजानीते॥ रामोविद्याकरगुरुन्नत्वा श्रीसूर्य्य... जः॥ कातीयशुल्बकर्कोक्तौ कुरुते स्लोकवार्त्तिकम्॥ १॥

End. शिखंडशेखरपर्य्यायः वेदे शेखररूपतयायूपानां स्थित्या। इयं यूपकाद-शिनौ वेदिकटद्विपचेऽप्यटद्विपचेऽपि शिखण्डिनौ भवतीति सिद्धम्। भवति चात्र इति सूत्रसूचितश्लोकार्थ उक्त एव। अनुक्तार्थस्य तु। सख्याज्ञः परिमाणज्ञः समसूत्रनिरौचकः। समभूमौ भवेद्विद्वांशुल्बवित् परिच्छक इत्यादेः शुल्बाधिकारिप्रदर्शनच्छलेनार्थमाह॥ संख्याज्ञः प्रमितौ पटुर्लघुकरः सम्यक्गुणाकर्षको भूयोभ्यधिगतागमो ... नोमाकेषु निष्ठागतः। नोमुग्धः करणेषु शिल्पनिपुणः...प्रथामुवः साम्यकृत् साधूदः सततोद्यतः प्रियगुरुः शुल्बागमं भोच्यते॥ ७४॥ स्पष्टार्थः कात्यकर्कहृतगैः कुमुद्वतीरामचन्द्र...तिया (?) व्यकारयत्॥ स्वादु तद्रसममदशौरभं स्वादयंतु मखतज्ज्ञमधुव्रता.॥ ७५॥ स्पष्टोर्थः। खिलाकृतं यत्कलिनाय्यदेशे रामेण तद्वार्त्तिकलांगलेन हृष्टं कतुचेनमिदोप्तकर्मबीजा लभंतां फलमिच्छसिद्ध॥ ७६॥ प्रासप्राप्ते...माह॥ श्रीपर्व्वतो निकरविप्रारिभिः सुवेऽत्र लंभितपथाः पितृपूज्यपादाः यावतमर्थमवदन्विदिनः प्रपञ्चस्तस्यैव वार्त्तिकपदैः सुधिया मयाय॥ ७७॥ मदिज्ञापनमाह॥ यदत्र कमपि किञ्चिदुक्तवेत्तद्विशोध्य सुधियात गृह्यताम्॥ पक्षचूत

फल...वे किमु पथिककंपीनवीजदोषतः ॥ ७८ ॥ चीरस्वामिनामरे......
काश्मीराचार्य्यमध्यगणितविधिं । यज्ञाद्रीमतृप्रवरान् सभयालये ? दसु-
द्घाटितं शास्त्रम् ॥ ७९ ॥ चन्द्रनंदमनुसंमितवर्षे वैक्रमे व्यधित वार्त्तिकमेतत् ॥
षट्करविमप्रियमितशाके चैत्रमितिविषये कविरामः ॥ ८० ॥ शाल्वस्यैतां
वार्त्तिकयष्टिं मध्वहृद्वा क्रतुवसुधासु । प्रमुदितमनसः प्रचरन्तु सम्यक् साभू-
द्भवतां यमकपिकापि ॥ ८१ ॥ इन्द्रो हि यष्टिमवलम्ब्य भूमौ संचरंश्छ्रमेण
न परिभूयते । श्वित्रिलं निरस्य मोहं चैत्रादिविभागकल्पनासु सुधीः ॥
इति वार्त्तिकोपनिषदा चैत्रश्रीगीतुं परतत्त्वम् ॥ ८२ ॥ चैत्रमासस्य वैशा-
खेय विभागकरणे मोहमज्ञानं त्यक्त्वा एतद्वार्त्तिकोपदेशेन चैत्रशः सन्
परतत्त्वमनारोपितस्वरूपं लभतां याज्ञिकः न ? चैत्रे धनादिविभजनकल्प-
नासु वस्तुतोनिर्व्वचनाभावान्मोहमज्ञानं ममताख्यं हित्वा सुखु ध्यायति यः
सः सुधीः ॥ चैत्रश्रीजीव उपनिषद्भ्यो...तत्त्वं ब्रह्मीभावं प्राप्नोति तत्त्व-
मसीत्यादि श्रुतेरिति ध्वनिः । धर्म्मगीतयायजकविशुद्धचैत्रबोधनात् बुद्धि-
स्वयार्पितमेतु माधुनारायणार्पणे ॥ ८३ ॥ सूनोः श्रीधरमाठवस्य शिव-
दामाख्याद्दृढख्यातितः मघाङ्ग्निचिदाप यस्य जनकः श्रीसूर्य्यदामो-
जनि । यन्मातुर्यमुना दिगीदमविमाठाख्यावत्त्वचा व्यधात् । षष्ठीं शुल्व-
जमतिकां सविमर्दां गणितविद्यामोवसन्नेमिषे ॥ ८४ ॥ इति निज-
कृतशुल्ववार्त्तिकस्य व्यधित निगूढपदार्थजातटीकां ॥ गणितविमर्दनाय
रामचन्द्रोविमलधियैव विधीयताम् प्रमादः । युक्तिरत्नमिह क्वापि क्वापि
न्यासि मया धिया । तदा दाय मनोवालं चालयंतु महाधियः ॥

Colophon. इति श्रीरामचन्द्रविरचितायां शुल्ववार्त्तिकटीकायां षष्ठी कण्डिका
समाप्ता ॥ संवत् १८६१ शके १ गुरौ लिखितं...प ॥ शुभमस्तु ॥

विवरणम् । रामचन्द्रकृता कात्यायनीयशुल्वसूत्रवार्त्तिकटीका । वार्त्तिकमपि तत्कृतम् ।

No 269. हविर्यज्ञप्रायश्चित्त । Haviryajña Práyaschitta. Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 5. Lines, 12-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed. Prose. Correct. Incomplete.

A guide to the use of substitutes when things prescribed for the Haviryajña rite in the manuals are not available, and to the purification of the right things when they are spoiled; by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ हविर्यज्ञे प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते। विध्यपराधे प्रायश्चित्तिरित्यादिना उक्तविहितपदार्थानामन्यथाकरणे प्रायश्चित्तं त्रिद्राभावे प्रतिनिधिस्तद्द्रव्यापचारे प्रतिनिधिना कर्त्तव्यम्। सद्यैनातिप्रसिद्धेनाद्याभावे पञ्चप्रभवेण दधिपयसा वा तैलाद्योक्ता अक्तार्करा इत्यत्र सिद्धान्तिनोमतिः।

End. आह्वनीयं भस्मना सहोद्धृत्य दक्षिणतोविहारं नीत्वा गार्हपत्यायतनादुद्धृत्य पञ्चपिण्डेनोपलिप्याग्निं तत्रैवनिधायाह्वनीयायतनमुल्लिख्य गार्हपत्यादाह्वनीयमुद्धरेत्। दक्षिणमपि तत उद्धृत्य दक्षिणतोनिदध्यात्। एवेषामन्यतमेन प्रकारेणाह्वनीयं प्रतिष्ठाप्य शास्त्रान्तरोक्तप्रायश्चित्तं कृत्वा तदा तस्मिन्नेवाग्नौ इष्टिं कुर्य्यात्। तस्या इष्टेः अग्निस्तपस्वान् ज्वलद्वान् एतैस्त्रिभिर्गुणयुक्तो (गुणैर्युक्तः?) अग्निर्देवता। आयाहि तपसा जनेष्विति पठितया...... ।

Colophon. ? (खण्डितम्)।

विवरणम्। पुस्तकेऽस्मिन् तत्तद्यज्ञविहिततत्तद्वनीयमामग्रीणामभावे शास्त्रोक्तसदृशवस्तुभिः प्रतिनिधिः कथा रीत्या कार्य्यः, दुष्टले वा कया रीत्या संशोधनं कर्त्तव्यमित्येत् सर्व्वं प्रतिपादितम्।

No 270 यज्ञपुरश्चरणम्। Yajña Puraścharaṇam. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 18. Lines, 11 in a page. Extent, about 400 ślokas Character, Nágara. Date, Samvat 1555. Appearance, very old, decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of some preparatory or introductory rites for an agnihotrin by an anonymous writer.

Beginning. ५ ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ यज्ञपुरुषाय नमः ॥ पुरश्चरणं प्राजापत्यादि प्रथमं चौरित्वा शुचिः पूतः कर्म्मण्यो भवति। त्रिभिरनन्नत् (न?) पारायणैः पूतोभवति। प्राजापत्यस्य नियमात्तो द्विगुणं व्रतमाचरेत्। चरितार्थोनरः कुर्य्यात् अधीत्य श्रुतिमाद(दि?)तः। तस्य तदारण्य वर्षा (र्षे?) सर्गधाया(?) द्वाप्रजः। अनाश्रमी न तिष्ठेत दिनमेकमपि द्विजः। आश्रमेण विना दिष्टं (तिष्ठन्?) प्रायश्चित्तीयते हि सः॥ अथ आवसथ्याधानम्।

End. धवनीनां लचणं तव । यावज्जीवमिति स्थितिः । स्वप्नास्याशौमध-रिति न दोषो लङ्घने भवेत् । चातुर्मास्ये यतीनां तु द्विजानां वाग्नि-होत्रिणां ॥ ८४ ॥

Colophon. शुभं भवतु ॥ संवत् १५५५ वर्षे भाद्रवावदि बुधे थयेह पठनार्थं भसवास्त-व्येतुवनीरद्दी इदं पुस्तिकालिखिता ॥ कल्याणमस्तु ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धम्वा मम दोषो(षो?) न दीयते ॥ शुभं वतु (भवतु?) कल्याणमस्तु ॥ भग्नपृष्ठिकटिग्रीवावद्धमुष्टिरधोमुखं कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षे(त्?) रक्षे(त्?) स्थल(शिथिल?) बन्धनात् । परहस्तगताद्रक्षेत् एवं वदति पुस्तिका ॥ शुभं भवतु ॥ ग्रंथसंख्या ६७५ मदा ॥ छ ॥

विवरणम् । वेदाध्ययनादनन्तरं प्रथममनुष्ठातव्ययज्ञविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 271. प्रयोगः । Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 22 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 11-15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed and torn. Prose. Generally correct. Incomplete.

A hand-book for the performance of various Vedic ceremonies. The codex being incomplete, nothing relating to the author can be ascertained. There is no colophon.

Beginning. चण्डितत्वादायन्तौ न स्तः ॥

विवरणम् । विविधवैदिककर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

Manuals following the School of Ápastamba :—

आपस्तम्बसूत्रानुसारिप्रयोगग्रन्था लिख्यन्ते ।

No. 272. आपस्तंबानुसारिनक्षत्रेष्टिप्रयोगः । Ápastambánusári Nakshatreshṭi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 35. Lines, 9 in a page. Extent, 675 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1875. Appearance, new. Prose. Incorrect. Complete.

A manual for the performance of the Nakshatreshṭi ceremony, in which sacrifices are made in honour of the stars, according to the precepts of A'pastamba, by Anantadeva, son of A'padeva.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथापस्तंबानुसारिनक्षत्रेष्टि प्रयोगः । तत्र बौधायनः सारा(?)विशाखाः पौर्णमास्याः पुरस्ता(स्ता?)दमावास्या भवति सा सकृत् संवत्सरस्यापभरणीभिः संपद्यते नक्षत्रामारभेतेति । आभीरा(ः?) पौर्णमासीममावास्यां वोपवसेद्दस्यां न (त?) आक्षसंपद्यत इति ।

End. उक्तंच नारायणवृत्तिकारेण । नित्यानामनिवर्त्तकत्त्वाद्विहृतीनामिति दैवादतिपन्नस्य पथि कृत्यादि प्रायश्चित्तपूर्व्वकमंत्रेनुष्ठा(छा?) नं ज्ञेयं। एत्र-स्त्रलायां पक्षां तत् तत्काले अपवर्ध्येव तत्तदिष्टिप्रयोगः । प्रथमेष्टिकाले विहृता अग्नयः सर्व्वेष्टिसाधारणाः प्रतीष्टि वा विहरणं कार्य्यमित्युक्तं प्रदीपे (पे?) स्त्रत्रचन्द्रिकाख्ये तु आरंभदिनात् पूर्व्वदिने विहृतानां सर्व्वसाधारण्यान्न पुनर्विहरणम्। विस्तरेण चेदमनिरूपणं बौधायनीयनक्षत्र प्रयोगेऽस्माभिः कृतमिति नेह क्रियते। सद्विप्रतुष्टिकार्य्येवं नक्षत्रेष्टि-निरूपणं । अकार्य्यनंतदेवेन...नक्षत्रेषु समस्तेषु देवेष्वग्न्यादिषु स्थितम्।

Colophon. इति श्रीमदपदेवसूनुनानंतदेवेन कृत आपस्तंबानुसारिनक्षत्रेष्टिप्रयोगः ॥ संवत् १८०१ शाके(?)मिति ज्येष्ठशुदीप्रतिपदायां शुभमस्तु ॥ छ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ छ ॥ ग्रन्थसंख्या ६०१ ॥

विवरणम् । आपस्तम्बसूत्रानुसारिनक्षत्रेष्टिप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 273. नक्षत्रेष्टिहौत्रप्रयोगः । Nakshatreshṭihautra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 10–12 in a page Character, Nágara. Date, Samvat 1801. Appearance, old. Prose. Generally correct Complete.

A treatise on the duties of the Hotri priest in a Nakshatra sacrifice.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ नक्षत्रेष्टिहौत्रप्रयोगः । नमः प्रवक्त्र इत्यादि समिद्दमशामिधेन्यः । अग्निर्वृत्रसमीमहे । स्वाहुता यस्य श्रियोदशेरविश

एवत्तो यथा। अग्ने यज्ञस्य चेततोऽनदाभ्यः पुर एताग्निर्विमां मानुषीणां तूर्वंऽत्यः सदानवेोंऽग्रमिद्धो अग्न इत्यादि आवाहने।

End. अग्निरिदं सोम इदं अग्निरिदं विष्णुः इदं अनुमितिरिदं जवा इत्यादि संस्राजपान्तं पूर्व्ववत् ॥ इति वैश्वदेविष्टिः ॥ २७ ॥ ध ॥

Colophon. इति नक्षत्रेष्टिहोत्रः समाप्तः संवत् १८०१ पौषशुद १(६?)बुधवासरे मङ्गरोपनामकवालधरसुतभट्टात्मजरामेण काश्यां लिखितं ॥ लेखकपाठकयोः शुभमस्तु।

विवरणम्। नक्षत्रेष्टिकर्म्मणि होतृकर्म्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम्।

No. 274. नक्षत्रेष्टिहौत्रप्रयोगः। Nakshatreshṭihautra Prayogah Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 16–18 *in a page. Character, Nágara. Date*, Samvat 1811. *Appearance, old.* Prose. Correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. संवत् १८११ माघकृष्ण ९ चंद्रे।

No. 275. स्वर्गद्वारेष्टिप्रयोगः। Svargadváreshṭi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 6 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old, but slightly worm-eaten. Prose Generally correct. Complete.

A manual for the performance of a Vedic rite, called Svargadvára, according to the rules of Ápastamba, by an anonymous author.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। द्विवक्षेनस्य होत्रप्रयोगोऽभिलिख्यते। नमः प्रवक्ता इत्यादि शमदमभामिधेन्यः। इयुज्जातयो समिद्धो अग्न आहुतेत्यादि ॥ आवाहनकाले अग्निमग्न आवह ॥ सोम मा उवह। अग्निं काम मा स्वह आप्मा मा स्वह ॥

End. अनुमितिरित्यादि। स्कन्दं वरुण इदं इत्यादि चरणेष्टिः संतिष्ठते। पश्चपायाः समाप्ताः ॥ सवनेष्ट्या यजेताग्निष्टोमेन पशुनाऽथवा। सवनेष्ट्याऽथवा वैश्वानर्यां सम्पूर्णतामवे कामचारी भवेत्तस्य स्वर्गलको (के?) यथे-

ध्यया। शिखः स्रुः अथमेष्टेस्तु देवता अग्निरादिमाः। इन्द्रो विश्वेदेवा इति याज्याः सुर्याज्या इति। अग्निमूर्द्धाभुवः। ऐन्द्रसानसिं प्रससाहिषे विश्वेदेवा ऋताहृधः विश्वेदेवाः शृणुत इत्यपि। द्विविधंननु विप्रोणां प्रथक् सर्वे करोति यः। आद्यादि देवता प्रोक्ता सत्याद्यादि भवेत्तु दिक्। कामचारो भवेदेवं स्वर्गद्वारैषु च समस्तु॥ स्वर्लोके कामचारोन इत्युषुर्वेदवेदिनः॥

Colophon. इति स्वर्गद्वारेष्टिश्रौतप्रयोगः समाप्तः॥ अथमेष्टि देवताः। अग्निः। इन्द्रः। विश्वेदेवा इति॥ आपस्तंबसूत्रे याजुषप्रोक्तं॥ गतमानं हिरण्यं दक्षिणा। आग्नेय कपालानि। ८। ऐन्द्राग्न ११ विश्वेदेवा १२॥ वैश्वदेवचरुः॥ ॥ श्री॥ श्रीरस्तु॥ ॥ श्र॥ ९५॥

विवरणम्। यथेष्टस्वर्गभोगफलकस्वर्गद्वारेष्टिनामकयाजुषयज्ञविशेषस्यापस्तम्बसूत्रानुसारि प्रयोगपुस्तकमिदम्।

No. 276. पाकयज्ञपद्धतिः। Pákayajña Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 11×6 inches. Folia, 57. Lines, 12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1804. Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Páka Yajña according to the rules of Ápastamba by Chandra Sekhara or Chandra Chúḍa.*

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः। श्रीसरस्वत्यै नमः॥ श्रीगुरुभ्यो नमः॥ श्रीरस्तु॥ नत्वा महेश्वरं देवमापस्तंबं मुनिं तथा। तत्सूत्रभाष्यकारादीन् पितरौ च पितामहं॥ उमापतितनूजेन चन्द्रशेखरशर्म्मणा॥ विलोक्य सूत्रं भाष्यञ्च विविधाः पद्धतीस्तथा। १। क्रियते पाकयज्ञानां पद्धतिश्च विनिर्णयः। यदत्र लिखितं किञ्चिच्छोध्यं सद्भिर्वेदिभिः॥ २॥ लौकिकानां पाकयज्ञशब्दः।

End. कृष्णाजिनं। उलूखलमुसलं॥ शूर्पमाज्यस्थाली। चरुस्थाली। मेक्षणपात्रं। दर्व्वी स्रुवश्च॥ अपःपिण्डानभ्यवहरेद्ब्राह्मणं वा प्राशयेत्॥ संतिष्ठते पिण्डपितृयज्ञः॥ इत्थं भूयमाधर्म्मेश्वरात्मजश्रीमदुमाशङ्करसूनुना। कृतोऽयं चन्द्रचूडेण(न?) पाकयज्ञविनिर्णयः।

---

* At the beginning of the work the author calls himself Chandra Sekhara, son of Umápati; while at the end, he is called by the name of Chandra Chúḍa, son of Umá Sankara (Umaṇ Bhaṭṭa, in the Colophon).

Colophon. इति श्रीपौराणिकधर्म्माभट्टसुतश्रीमद्दिवन्मुकुटमाणिक्यउमणभट्टसूरिसूनु-चन्द्रचूडभट्टकृतः पाकयज्ञनिर्णयः समाप्तः ॥ संवत् १८०४ ॥ श्रीराम-चन्द्राय नमः । श्रीकृष्णाय नमः ॥ ॥ राम राम राम राम राम राम राम राम ।

विवरणम् । सप्तौच गृह्यमेधिभिर्नित्यानुष्ठेया देवयज्ञादिभेदेन पञ्चमहायज्ञाः । पाकयज्ञस्तु तेभ्योऽन्यतमः । पुस्तकेऽस्मिन् तस्यैवानुष्ठानपद्धतिर्निर्णयश्च कृतः ।

No. 277. काम्येष्टिप्रयोगः । Kámyeshṭi Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 39. Lines 11–13 in a page. Character, Nágara Date, ? (No date is mentioned in the colophon, except this, भाद्रपद शुद्ध १३ रवौ तद्दिने लिखितं, written in the month of Bhádrapada, *white* 13th, Sunday.) Appearance, very old, and writing effaced in most parts. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of those Vedic rites, which are known as काम्य or voluntary, according to the precepts of Ápastamba, by Govinda Díkshita, son of Bálakrishna, an inhabitant of Karavíra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ मार्त्तण्डभैरवं देवं महालक्ष्मीं नृसिंहकं । आपस्तम्बमुनिश्रेष्ठं प्रणम्य पितरौ गुरून् ॥ १ ॥ शंकरस्य सुनन्दोऽरो बालकृष्ण इति श्रुतः । तस्य पुत्रेणाग्निचिता करवीरनिवासिना ॥ विश्वजिद्याजिना सर्व्वजिन्महाव्रतयज्वना । गोविन्देन प्रयोगोऽयं काम्येष्टीनां विरच्यते ॥ २ ॥

End. स्तृतवाके अग्निरिदं सोम इदं ईन्द्रा विष्णु इदं वेता मवीरघेतां मद्यो-ज्यायो क्रातां ॥ ॥ इति पशुकामार्थं वैधातवीयेष्टिः ॥ ॥

Colophon. इत्यापस्तंबसूत्रोक्तकाम्येष्टयः समाप्ताः ॥ ॥ तोरो इत्युपनाम्ना विश्वजिद्याजिनाऽग्निचिता । गोविंददीक्षितेन रचिताः काम्येष्टयः समाप्ताः ॥ इदं पुस्तकं गङ्करोपनामरामभट्टेन लिखितं ॥ भाद्रपदशुद्ध १३ रवौ तद्दिने लिखितं ।

विवरणम् । तोरोपनामक गोविन्ददीक्षितविरचितः काम्येष्टीनां प्रयोगः ।

च्यया। तिस्रः स्रुः यवमेष्टेस्तु देवता अग्निरादिमाः। इन्द्रा विश्वेदेवा इति याज्याः सुर्याशुभा इति। अग्निर्मूर्द्धाभुवः। ऐन्द्रसामर्चि प्रसवाश्चि विश्वेदेवा ऋताद्यः विश्वेदेवाः शृणुत इत्यपि। द्विविधेनानुविधीनां पृथक् पचे करोति यः। आग्नादि देवता प्रीत्या सत्याग्नादि भवेतु दिव्। कामचारो भवेदंते स्वर्गदार्युष समाप्तु॥ स्वर्लोके कामचारेति इत्युक्तुर्वेदवेदिभिः॥

Colophon. इति स्वर्गद्वारेष्टिश्रौतप्रयोगः समाप्तः॥ यवनेष्टि देवताः। अग्निः। इन्द्रः। विश्वेदेवा इति॥ आपस्तंबसूत्रे याजुषश्रौतं॥ शतमानं हिरण्यं दक्षिणा। आग्नेय कपालानि। ८। ऐन्द्राग्न ११ विश्वेदेवा १२॥ वैश्वदेवचरुः॥ ॥श्री॥ श्रीरस्तु॥॥ श्र॥ ६५॥

विवरणम्। यथेष्टस्वर्गभोगफलकस्वर्गद्वारेष्टिनामकयाजुषयज्ञविशेषस्यापस्तम्बसूत्रानुसारि प्रयोगपुस्तकमिदम्।

No. 276. पाकयज्ञपद्धतिः। Pákayajña Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 11 × 6 inches. Folia, 57. Lines, 12 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1804. Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Páka Yajña according to the rules of Ápastamba by Chandra S'ekhara or Chandra Chúḍa.*

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः। श्रीसरस्वत्यै नमः॥ श्रीगुरुभ्यो नमः॥ श्रीरस्तु॥ नत्वा महेश्वरं देवमापस्तंबं मुनिं तथा। तत्सूत्रभाष्यकारादीन् पितरौ च पितामहं॥ उमापतितनूजेन चन्द्रशेखरशर्मणा॥ विलोक्य सूत्रं भाष्यच विविधाः पद्धतीस्तथा। १। क्रियते पाकयज्ञानां पद्धतिश्च विनिर्णयः। यदत्र लिखितं किञ्चिच्छोध्यं सद्भिर्वेदविद्भिः॥ २॥ लौकिकानां पाकयज्ञानां ...

End. कृष्णाजिनं। उलूखलमुसलं॥ शूर्पमाज्यस्थाली। चरुस्थाली। प्रणीतापात्रं। दर्वी कपाल॥ अपःपिण्डानभ्यवहरेदग्नावप्सु वा प्राशयेत्॥ संतिष्ठते पिण्डपितृयज्ञः॥ इत्यलं भूयमाधर्मेश्वरात्मजश्रीमदुमाशङ्करसूनुना। कृतोऽयं चन्द्रचूडेण(न?) पाकयज्ञविनिर्णयः।

---

* At the beginning of the work the author calls himself Chandra Sekhara, son of Umápati, while at the end, he is called by the name of Chandra Chúda, son of Umá Sankara (Uman Bhaṭṭa, in the Colophon).

विवरणम्। आग्निकस्याग्नौ कथमपि दोषमापन्ने यत्प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यं तदेवात्राभिहित-मुक्तानि आश्वलायनतः आग्निकस्य विदेशगमनप्रसुप्ताग्न्यग्निदुष्टबीजानि, तदानीन्तनकर्म्माणि च।

No. 280. प्रायश्चित्तप्रयोगः। Práyaśchitta Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21 (of which fol. 1-9, both inclusive, are wanting). Lines, 10-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete (except fol. 1-9)

An expiatory manual by Díkshita Ananta.

Beginning. ? (खण्डितम्)।

End. जुत्वा चतुर्गृहीतमाज्यं गृहीत्वा मयाक्षविगीता यस्य अनुवाकः। स्वाहा वाचस्पतये ब्रह्मण इदं ॥ ॥

Colophon. इति श्रीमद्दीक्षितअनन्तेन सर्व्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः।

विवरणम्। श्रीमदनन्तदीक्षितविरचितं विविधप्रायश्चित्तप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 281. दर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः। Darśa Púrṇamásahautra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 9. Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, torn, broken and worm-eaten. Correct. Complete.

A manual of the duties of the Hotṛi priests of the Taittiríya or Ápastamba school in connection with New and Full Moon offerings, by an anonymous author.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः॥ अथ दर्शपूर्णमासयोर्हौत्रमुच्यते पुरस्तात्सामधेनीना-मिति पटलोक्ते आपस्तम्बेनोक्तं भगवता हौत्रं होत्युक्ते तौर्येन प्रपद्येत।

End. गृहमेधिनो भूयासमिति यथा सूत्रं॥ तस्मिन् पूर्वपात्रनिनयनं हौत्र-मिति केचित्। कर्म्महौत्रं केचिदाध्वर्य्यवमिति।

Colophon. इति तैत्तिरीयकहौत्रं समाप्तं तैत्तिरीयाणामवश्यं कर्त्तव्यम्। इदं पुस्तकं शङ्करोपनामकरामेण लिखितम्।

No. 278. सोमप्रायश्चित्तम् । Sóma Práyaśchittam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21. Lines, 12–15 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1803. Appearance, very old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide for purifying the Sóma, if spoiled, in the Sóma sacrifice, according to the rules of Ápastamba, by a Tálavṛinta-nivasin.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ उकथ्यः षोडश्यतिरात्राप्तोर्यामश्च । उकथ्यपरस्तृतीयसवने शस्यत इत्युकथः । तस्य कर्म्म सर्व्वमग्निष्टोमवत् । सोऽनेन यच्ये ज्योतिष्टोमेनोकथ्येन इत्यत्साम्ना द्वादशशतदक्षिणेन पशुमान् भूयासमिति । नित्य इति केचित् ।

End. शांते रथाग्यौत्तरवेदिकेषु रथादियाने पथिके छन्दुग्र्षेष्टिः शांतस्य चाग्नीध्रगतस्य योनि. । पुरेति तं मध्यगतस्य योनिः ॥ दशमः पटलः ।

Colophon. इत्यापस्तंबसूत्रप्रयोगवृत्त्यां तालवृंद(न?)निवासिकृतायां सोमप्रायश्चित्तानि समाप्तानि ॥ समाप्तः पञ्चदशः प्रश्नः ॥ संवत् १८०३ । शंकरेण लिखितं स्वार्थं परार्थंच ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । आपस्तम्बसूत्रानुगत सोमप्रायश्चित्तविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 279 प्रायश्चित्तविधिः । Práyaśchitta-bidhiḥ. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 3 Lines, 11 in a page. Character, Nagara Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of certain expiatory rites when the sacred fire of an Agnihotrin is spoiled, by Gangádhar.

Beginning. श्री ॥ साग्निकप्रवयस्तधर्म्माः प्रस्थितेन यजमानेन तद्दिङ्मुख उपविश्य प्राणायामादिसंकल्पत्यागोपस्थानं कर्त्तव्यम् ।

End. पदास्पृष्टे लङ्घिते वा पादप्रक्षालनमेव । चरण्योस्तु भक्षणमेव ।

Colophon. इति गङ्गाधरपद्धतौ प्रायश्चित्तविधिः ।

विवरणम्। साग्निकस्याग्नौ कथमपि दोषमापन्ने यत्प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यं तद्देवात्राभिहित-मुक्तानि चानप्रसङ्गतः साग्निकस्य विदेशगमनप्रमुखाण्यग्निदूषणबीजानि, तदानीन्तनकर्म्माणि च।

No. 280. प्रायश्चित्तप्रयोगः। *Práyaśchitta Prayogaḥ.* *Substance,* country-made paper, $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 21 (of which fol. 1–9, both inclusive, are wanting). Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete (except fol. 1–9)

An expiatory manual by Díkshita Ananta.

Beginning. ? (खण्डितम्)।

End. जुलां चतुर्गृहीतमाज्यं गृहीत्वा महाव्याहृतिभिर्जुहुयात् अन्य अनुवाकः। स्वाहा वाचस्पतये ब्रह्मण इदं॥॥

Colophon. इति श्रीमद्दीक्षितानन्तेन सर्व्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः।

विवरणम्। श्रीमदनन्तदीक्षितविरचितं विविधप्रायश्चित्तप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 281. दर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः। Darśa Púrṇamásahautra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 9. Lines, 9–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, torn, broken and worm-eaten. Correct. Complete.

A manual of the duties of the Hotṛi priests of the Taittiríya or Ápastamba school in connection with New and Full Moon offerings, by an anonymous author.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः॥ अथ दर्शपूर्णमासयोर्हौत्रमुच्यते पुरस्तात्सामधेनीनामिति पठन्तोक्तं आपस्तम्बेनोक्तं भगवता होतरेवोत्युक्ते तौर्देन प्रपद्येत।

End. गृहमेधिनो भूयासमिति यथा सूत्रं॥ तस्मिन् पूर्णपात्रनिनयनं होत्रमिति केचित्। कर्म्मैवैवं केचिदाध्वर्य्यवमिति।

Colophon. इति तैत्तिरीयहौत्रं समाप्तं तैत्तिरीयाणामवश्यं कर्त्तव्यम्। इदं पुस्तकं गङ्गरोपनामकरामेण लिखितम्।

No. 278. सोमप्रायश्चित्तम्। Sóma Práyaśchittam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21. Lines, 12–15 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1803. Appearance, very old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide for purifying the Sóma, if spoiled, in the Sóma sacrifice, according to the rules of Ápastamba, by a Tálavṛinta-nivasin.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ उकथ्यः षोड्शयतिरात्राप्तोर्यामस्य । उकथ्यस्तृतीयसवने गृह्यत इत्युकथः । तस्य कर्म सर्वमग्निष्टोमवत् ॥ सोमेन यक्ष्ये ज्योतिष्टोमेनोकथ्येन इत्यत्रामा द्वादशशतदक्षिणेन पशुमान् भूयासमिति । नित्य इति केचित् ।

End. शांते रथाद्यौत्तरवेदिकेतु रथादियाने पथिके छन्दुमुखेहिः शांतस्य धामीप्रगतस्य योनिः । पुरेति तं मध्यगतस्य योनिः ॥ दशमः पटलः ।

Colophon. इत्यापस्तंबसूत्रप्रयोगवृत्त्यां तालवृंद(न्त?)निवासिकृतायां सोमप्रायश्चित्तानि समाप्तानि ॥ समाप्तः पञ्चदशः प्रश्नः ॥ संवत् १८०३ । ग्रंथरेव लिखितं स्वार्थे परार्थेच ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । आपस्तम्बसूत्रानुगतं सोमप्रायश्चित्तविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 279. प्रायश्चित्तविधिः। Práyaśchitta-bidhih. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 3 Lines, 11 in a page. Character, Nagara Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of certain expiatory rites when the sacred fire of an Agnihotrin is spoiled, by Gangádhar.

Beginning. श्री ॥ साग्निकप्रवचयधर्माः प्रस्थितेन यजमानेन तद्दिङ्मुख उपविश्य प्राणायामादिसंकल्पत्यागोपस्थानं कर्त्तव्यम् ।

End. यद्यास्पृष्टे छद्विते वा पायसान्नमेव । चरव्योस्तु भक्ष्यमेव ।

Colophon. इति गङ्गाधरपद्धतौ प्रायश्चित्तविधिः ।

End. वयं यथाच नदित्याङ्क्लौञ्जुङयात्वमिषो वा दध्याज्यपेदित्येके यम्म चाग्न-नोमिंदाभूत् पुनरग्निषचुरदादित्येताभ्यामभिनिम्नु(मुं?)ताभ्युदितपर्यायित परीष्टपरिवित्तपरिविन्नपरिविविदानो वा शुङयाज्यपेदित्येके वाचीत-मिति तिस्रो नाम्नावे शुङयाज्यपेदित्येके ॥ ॥

Colophon. इतीयं पञ्चमम् ।

विवरणम् । यज्ञकर्मानुष्ठानक्रमव्यत्ययादिदोषजनितपापापनोदनप्रायश्चित्तविषयकं पुस्त-कमिदम् ।

No. 284. यज्ञतन्त्रसुधानिधिः । Yajñatantra Sudhánidhih. Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 51. Lines, 9 in a page. *Character, Nágara. Date,* ? *Appearance, old, worm-eaten,* and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (only a fragment of the work, but it is complete by itself).

A very interesting and *valuable work by Sáyanácháryaya* on the rites and ceremonies enjoined on the different orders of the twice-born, in the Sútras of Asvaláyana. The MS. contains only that portion of the work which refers to the Darsapúrnamása rite. The work is also called simply Yajñatantra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाग्निताग्निकर्त्तव्ययोर्दर्शपौर्णमासयोः प्रयोग-क्रम उच्यते । यत्नोपत्सन्वाधानदिने प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा यजमानः श्मश्रुप-क्षकेशलोमानि वापयित्वा स्नातनवनिष्क्रमन(नो?) नवनीताभ्यङ्गाञ्जनः पावनमन्त्राधमनमन्त्रप्रोक्षणाद्यनन्तरं वपनाभ्यञ्जनेतरकर्मभिरध्वर्युणा संस्कृतया पत्न्या सह दर्भासने दर्भान् धारयमाणः पाश्चात्यभागे गार्हप-त्यस्य प्राङ्मुख उपविश्य प्राणानायम्य जपति ।

End. ओमाᳮ अग्रेविमाᳮ अथा यज्ञोऽवत्तन्मासदमिदप्रमथ्य· इडावाᳮ दुघो घदुर प्रजावाः दीर्घायुषिः श्रुष्टः सभावान् । आत्मानं संप्रेष्यति । ब्राह्मणाᳮ अर्पयेत वै ।

Colophon. इति महाराजाधिराजहरिहरराजसकलसाम्राज्यधुरंधरस्य वैदिकमार्ग-स्थापनाचार्यश्रीसायण(ना?) चार्य(स्य?) कृतौ यज्ञतन्त्रसुधानिधौ दर्श

विवरणम् । आपस्तम्बमतानुसारिदर्शपौर्णमासदोषविषयकं पुस्तकमिदम् । जीर्णं विशह वर्त्तते पुस्तकमिदम् ।

Manuals following the precepts of A'svaláyana:—

आश्वलायनमतानुसारि प्रयोगग्रन्था लिख्यन्ते ।

No. 282. श्रौतप्रायश्चित्तम् । S'rauta Práyaśchittam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 7. Lines, 20-23 in a page Character, Nágara Date, ? Appearance, very old and damaged. Prose. Correct. Complete.

An expiatory treatise by Bálakrishna Bhaṭṭa, surnamed Kavimaṇḍala, according to the precepts of A'svaláyana.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ आश्वलायनीयम् ॥ आहवनीये विद्यमाने यदि गार्हपत्योऽनुगच्छेत् । अवचाग्नेभ्यो मंथनं कृत्वा आहवनीयोऽनुगमयितव्यः ।

End. इदं सुधीभिरालोकनीयमिति कविमण्डलबालकृष्णभट्टविदुषः प्रार्थनेति दिक् ।

Colophon. इति श्रौतप्रायश्चित्तम् ।

विवरणम् । आश्वलायनसूत्रानुमोदितयज्ञकर्मक्रमव्यत्ययजनितदोषनाशनप्रायश्चित्तग्रन्थोऽयम् ।

No. 283. श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तम् । S'ruti Lakshaṇam Práyaśchittam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines 10-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, torn, and worm-eaten Prose. Correct. Complete.

A guide for the performance of expiatory penances for any irregularities in connection with a Vedic ceremony, by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । विश्वनाथाय नमः । ॐ श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तं विधपराधे विधीयते । एकस्मिं (न्?) दोषे भूयसां यानि प्रायश्चित्तानि समभ्यसीयेरन् ।

No. 286. यज्ञतन्त्रसुधानिधिः । Yajñatantra Sudhánidhiḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 30. Lines, 10–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (only a part of the work, but as a part complete in itself).

A third portion of the same work, referring to Cháturmásya sacrifices.

Beginning. ॐ नमोगणपतये । अथ चातुर्मास्यान्युच्यन्ते । चातुर्मास्यानीति कर्मसमुदायनाम । तस्य चतुर्धा प्रयोगः । यावज्जीवः सांवत्सरिकः, द्वादशाहो यथाप्रयोगश्चेति । यथाप्रयोग इति प्रयोगपर्य्याप्तः कालः । एषु पूर्व्वः पूर्व्वः श्रेयान् ।

End. अग्निमूर्द्धा भुवो यज्ञस्येति । इन्द्रस्य । ऐन्द्रमानभि रयिष्ठं । समभाद्विषपुरस्तविश्वेषां देवानां विश्वेदेवके प्रापये केचऽमा इति याज्यानुवाक्यौ प्रकृतिवदितरत् ॥ श्व ॥ श्व ॥ श्व ॥ श्व ॥ श्व ॥ श्व ॥

Colophon इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरदरिद्रमहाराजसकलसार्वभौमधुरंधरस्य वैदिकमार्गस्थापनाचार्य्यस्य कृतौ यज्ञतन्त्रसुधानिधौ आश्वलायनोक्तचातुर्मास्यहोत्रप्रकरणम् ॥ श्व ॥ श्व ॥ श्व ॥ श्व ॥ श्रीगुरुचरणाभ्यां नमः ॥ श्व ॥ श्व ॥ श्व ॥ श्व ॥ वंशः प्रांशुरयं घनश्चवृत्तोजीर्णा वरत्रा इमाः कीलाः कुडतया विशंति न महीमाहन्यमाना अपि । आरोहव्यवसायमाद्यमिद शैलूष मन्यस्यतां दूरे श्रीनिकटे कृतान्तमहिषग्रैवेय घंटारवः ॥ १ बैधायनचातुर्मास्यप्रयोगहोत्रे प्रयोगसद (?) ॥ ११ ॥ ५० ॥

विवरणम् । पूर्व्वोक्तनिबन्धीयचातुर्मास्यहोत्रप्रकरणविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 287. पशुबन्धप्रयोगः । Pásubandha Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 29. Lines, 9 in a page Extent, 475 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1875, Śaka 1740. Appearance, new, but slightly worm-eaten throughout. Prose. Incorrect. Complete.

पूर्णमासप्रकरणं सम्पूर्णम् ॥ ॥ ॥ ॥ श्रीवक्रतुंडोजयतितराम् ॥
श्रीगंगाविश्वेश्वरौ जयतः ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यसङ्कलितयज्ञतन्त्रसुधानिधिनामकाश्वलायनसूत्रानुगतवैदिककर्म्मानुष्ठानपद्धतिनिबन्धीयदर्शपौर्णमासप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 285. यज्ञतन्त्रसुधानिधिः । Yajñatantra Sudhánidhiḥ. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 43. Lines, 9-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and written by different hands. Generally correct. Incomplete (only a part of the work, but, as a part, complete in itself).

Another portion of the work noticed last, referring to Paśuhotra, or animal sacrifice.

Beginning. ॐ नमो विघ्नराजाय । अथ पाशुकं प्रक्रम्यते । तत्र पशुर्नित्यः क्का (का?) म्यश्च । तत्र नित्यः षट्सु मासेषु यावज्जीवप्रयोक्तः । माघमासे प्रविष्टानचत्वगते सवितर्य्येकस्य पशोष्काल: (पशोः काल-?) श्रावणे श्लेषोत्तरार्द्धगते सवितर्य्यन्यस्य पशोष्काल: (पशोः काल-?) अयनयोरादौ वा एव पशुद्वयं कर्त्तुमशक्तस्य प्रतिसम्वत्सरमुदगयने पूर्वपचे देवनचत्रे वा एक एव पशुः कर्त्तव्यः । पशुद्वयेऽपि रेवत्याममावास्यायां इजनीये चारम्भः ।

End. एतत् सूत्रं वसिष्ठशुनकादि जितानां सर्व्वेषामपि विकल्पेन भवति । नराशंसद्वितीयानां आमदग्न्यपचे वासिष्ठनराशंसो द्वितीयो भवति ।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वर हरिहरमहाराजसकलसाम्राज्यधुरन्धरस्य वैदिकमार्गस्थापनाचार्य्यस्य सायनाचार्य्यस्य कृतौ यज्ञतन्त्रसुधानिधौ पशावाश्वलायनहौत्रं समाप्तम् ॥ ॥ श्रीरस्तु ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यसङ्कलितयज्ञतन्त्रसुधानिधिनामकाश्वलायनसूत्रानुगतवैदिककर्म्मानुष्ठाननिबन्धीयपशुहौत्रविषयकं पुस्तकम् ।

End. पाग्नके वितवे तन्ते होमकाल उपस्थिते ॥ अपरे तु विदारे स्यात् मदे-वोत्तरवेदिके । सद्यस्काले (सद्यः काले?) पयोः पचे होमकाल उप-स्थिते समाप्येव तु होतव्यम् काल एव जुहोति तु ।

Colophon. इति निरूढपशुबंधप्रयोगः ॥ संवत् १८८१ ।

विवरणम् । पूर्वमालोचितस्य निबन्धस्यापरोभागविशेषः । तत्र वर्षाकालीनपशुबन्ध-प्रयोग उक्तोत्तर तुलरायणपूर्वपचीयपशुबन्धप्रयोग इति भेदः ।

No. 289. मृगारेष्टिः ॥ Mrigáreshṭiḥ. Substance, *country-made* paper, 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1715. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Vedic rite, Mrigáreshṭi, which like the Pavitra rite effects purification, not only of the sacrificer, but also of his ancestors to the tenth generation.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मृगारेष्टिः नम प्रवक्ष इत्यादि सप्तदशमाभिधे-न्यः । मोचिष्केशसमीः सद्योमपामिदन्वयनहुं ससुदस विदेशनं । अन्वंदे अग्नयं तु देतयः पावको अग्नयं शिवो भवो नमस्ते दरसेशोर्विपे नमस्ते अस्तविंपे । अन्वंदे भवोहुं समिधो अग्र आडवेत्यादि ।

End. वाजि पीतस्योपहृतस्योपहृतो भचयामि । दृष्टिपत्त्वमाद येन्द्रेन मृगारेष कदाचिम्निविंदया । पविवेष्ठा विप्राश्चन्ति रुर्वं घोराः प्रति-पदाः । वैश्वानरा व्रातपर्वी पवित्रेष्टिं तथैव च । एतात्ततो प्रयुञ्जानः पुनाति दशपौरुषमिति । समितवे मृगारेष्टिः ।

Colophon. संवत् १७१५ समये ज्येष्ठवदि दशम्यां देवरायेण लिखितम् ।

विवरणम् । असत्प्रतिग्रहादिजन्यदोषापनोदनप्रायश्चित्तयज्ञविशेषोपदेशविषयकं पुस्तकम् ।

No. 290. मृगारेष्टिहोत्रम् । Mrigáreshṭihotram. Substance, European *foolscap paper*, $7\frac{1}{2}\times4$ *inches*. Folia, 4. Lines, 10 *in a page*. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not much old. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of animal sacrifices, by an anonymous writer. It is called also Nirúḍha Paśubandha.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ पशुबन्धप्रयोगोलिख्यते ॥ प्रातरपि पर्व्वणि प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा प्राणानायम्य ऐन्द्राग्नेन निरूढपशुबंधेन यक्ष्ये इति संकल्प समारोप्य देवयजनं गत्वा पुण्याहं कृत्वा मथित्वा लौकिके वोपावरो ह्यायतने निधाय विहृदपि । अथ उपस्पृश्य । अस्मिन् पशुबंधे अध्वर्यु त्वां वृणीमहे । एवं ब्रह्मादीन् वृणीते ।

End. हविरसि हव मे पाप्मानमनृतात् सत्यमुपागां ॥ प्राह्मणाः सर्पयि- (यो ?) न वै प्राणोक्षितः समारोप्य गच्छंति । श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय नमः सम्पूर्णम् ।

Colophon. लिखितं नंदराम ब्राह्मण(णेन?) कलिकातामध्ये गंगासमीपे श्रीरस्तु । यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (दृष्टं?) तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धं (?) मशुद्धं वा मम दोषो न दि (दी?)यते ॥ १ ॥ जलं रक्षं तैलं रक्षं रक्षं शिथिलबंधनं । कष्टेन लिखितं ग्रंथ(ः ?) यत्नेन परिपालयेत् ॥ १ ॥ ५ ॥ पंचशं (स?)ख्या ४७५ संवत् १८७५ शाके १७४० वैशाख कृष्णदतीया बुधवार ।

विवरणम् । निरूढपशुबन्धेत्यपरपर्य्यायस्य आश्वलायनसूत्रानुमोदितपशुबन्धयागस्य प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No 288. निरूढपशुवन्धप्रयोगः । Nirúḍhapaśubandha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines, 10–13 in a page Character, Nágara. Date, Samvat 1891. Appearance, old, slightly damaged. Prose. Correct. Complete.

Another treatise on animal sacrifices.

Beginning श्रीगणेशाय नमः । अथ पशुबंधप्रयोग उच्यते । तस्य उदगयने पूर्व्वपक्षे देवनक्षत्रे रेवत्यां अमायां वा यजनो(?) त्येवानुष्ठानं । तस्यादौ प्रयोगे पूर्व्वेद्युर्नांदीमुखं राचादुदकशान्तिं प्रतिसरवधंच कुर्य्यात् ॥ श्वः स्नानादि पंचक कुर्य्यात् ।

End. पाग्रके वितते तन्ते होमकाल उपस्थिते ॥ श्वपरे तु विहारे स्यात् सदेशोत्तरवेदिके । मध्यकाले (मध्यः काले?) पयोः पचे होमकाल उपस्थिते समाय्यैव तु होतव्यम् काल एव जुहोति तु ।

Colophon. इति निरूढ़पशुबंधप्रयोगः ॥ संवत् १८९१ ।

विवरणम् । पूर्व्वमालोचितस्य निरूढ़पशुपरोभागविशेषः । तत्र वर्षाकालीनपशुबन्धप्रयोग उक्तोऽत्र तूत्तरायणपूर्व्वपचीयपशुबन्धप्रयोग इति भेदः ।

No. 289. मृगारेष्टिः ॥ Mrigáreshtiḥ. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 3. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1715. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Vedic rite, Mrigáreshti, which like the Pavitra rite effects purification, not only of the sacrificer, but also of his ancestors to the tenth generation.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मृगारेष्टिः नम प्रवक्त इत्यादि सप्तदशसामिधेन्यः । मांचिष्कैमस्तगीः सहोमपासिद्ध्यनष्ठ् मसुदस्य विरेशतं । अन्वेते अस्तभ्यं तु चेतसः पावको अस्मभ्यं शिवो भवो नमस्ते दस्पेशोचिषे नमस्ते अस्तविषे । अन्वेते भवोष्ठ् समिधो अग्न आज्यवेत्यादि ।

End. वाजि पीतस्योपहूतस्योपहूतो भक्षयामि । इष्टिफलमाह ऐन्द्रेन मृगारेष कदाचिन्निनविंद्या । पविनेशा विशुध्यन्ति सर्व्वे घोराः प्रतिग्रहाः । वैश्वानरा व्रातपर्णी पवित्रेष्टिं तथैव च । ऋताहतो प्रयुञ्जानः पुनाति दशपौरुषमिति । समाप्तेयं मृगारेष्टिः ।

Colophon. संवत् १७१५ समये ज्येष्टवदि दशम्यां देवरामेण लिखितम् ।

विवरणम् । असत्प्रतिग्रहादिजन्यदोषापनोदनप्रायश्चित्तपवित्रेष्टिविषयकं पुस्तकम् ।

No. 290. मृगारेष्टिहोत्रम् । Mrigáreshṭihotram. Substance, European foolscap paper, 7¼ × 4 inches. Folia, 4 Lines, 10 in a page. Character, Nágara. *Date,* ? *Appearance, not much old. Prose. Correct.* Complete.

Another copy of the same work, but with a few different readings at the end; as, for instance, instead of the passage, "इष्टिफलमाह", &c., we find here

"प्रायश्चित्तं भवेत्। पवीयाद्यादिषमासं॥ मृगारेष्टिहोमं समाप्तम्। ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणमुक्तपूर्व्वमेव।

No 291. मृगारेष्टिप्रयोगः। Mrigáreshti Prayogah. Substance, foolscap paper, 10×4 inches. Folia, 16. Lines, 8 in a page. Extent, 250 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1815. Appearance, fresh, but slightly worm-eaten Prose. Incorrect. Complete.

A work treating of the process of performing the above-mentioned Vedic rite, by an anonymous author.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। अथ मृगारेष्टिः सा च पर्व्वणि कार्य्या अपर्व्वणि तु प्रकृत्यनन्तरं सद्य एवापपर्व्वण्यपि पूर्व्वेद्युरेव विकृतिं कृत्वा प्रकृत्यन्वाधानं कार्य्यमित्युक्तम्।

End अत्र दर्शपूर्णमासप्रपञ्चेन तद्विकारा अपि व्याख्याता इति भद्रम्।

Colophon. श्रीरस्तु(?) ग्रन्थ(ग्रन्थ)सं(सं)ख्या २५०। यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते। जलं रक्षेत् तैलं रक्षेत् रक्षेत् शिथिलबन्धने कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत्॥ संवत् १८१५,१ शाके १७४ (?) वैशाखकृष्णतृतीया भृगुवासरे।

विवरणम्। मृगारेष्टिनामयज्ञविशेषस्य प्रयोगग्रन्थोऽयम्।

No 292. दर्शपूर्णमासहौत्रव्याख्या। Darśapúrnamásahautra-vyákhyá. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 16 Lines, 11-15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced. Prose. Correct. Complete.

An explanatory manual of the duties of a Hotṛi priest, in connection with the New and Full Moon sacrifices, according to the precepts of *Aśvaláyana*, by Chauṇḍopácháryaya.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ दर्शपूर्णमासयोर्होत्र प्रयुक्त...मर्थः कथ्यते । ॐम् ॥ नमः प्रवक्त्रे प्रपद्ये......निरपिकाः ॥ प्रवक्त्रे प्रवचनहेतवे वायवे नमोस्तु तयोपद्रष्ट्रे अग्नये अनुख्याव आदित्याय च नमः ।

End. ? (छिन्नत्वाद्ग्रन्थस्यान्तो न बुध्यते) ।

Colophon. श्री चौंडपाचार्यकृतदर्शपूर्णमासयोराश्वलायनहौत्रव्याख्या समाप्ता ॥ श्रीस्वयंभूरामेश्वरार्पणमस्तु ॥ ष ॥ श्रीः ॥

विवरणम् । आश्वलायनमतानुसारिदर्शपौर्णमासीयहौत्रनिबन्धस्य व्याख्यापुस्तकमिदम् ।

No. 293 आश्वलायनब्रह्मत्वप्रयोगः । *Aśvaláyana Brahmatva Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 11-12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual treating of the rite required to be performed on the occasion of a Brahmá's (priest) appointment, by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाश्वलायनब्रह्मत्वप्रयोगः । हतो ब्रह्मा हतोऽस्मि करिष्यामीत्युक्त्वा शुचिः प्रागुदगाचरणीयात् प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य तीर्थेन विहारं प्रविश्य समस्तपाण्यङ्गुष्ठाग्रेणाचमनीयम् ।

End. संस्थितायां मैत्रावरुण्या मयायेत्यादिभिः सर्व्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा संस्था जपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रामेत् । ऐष्टिकमुदयनीयायां ।

Colophon. इत्याश्वलायनब्रह्मत्वदर्शपूर्णमासाग्न्याधेय आग्रयणचातुर्मास्यपशुसौमिक- प्रयोगः समाप्तः । शिवाय नमः । नमः सदाशिवाय ।

विवरणम् । आश्वलायनमतानुसारि ब्रह्मकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 294. सायं प्रातरग्निहोत्रहोमप्रयोगः। Sáyam Prátaragnihotra-homa Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 7. Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Complete.

A manual directing the performance of the Agnihotra rites to be performed in the morning and evening, according to the rules of *Aśvaláyana*, by an anonymous author.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ अथ सायं प्रातरग्निहोत्रप्रयोगः। सायमपराह्णे प्रातरुषसि यजमानपत्न्यध्वर्य्यवः स्नात्वा तस्य तीर्थेन प्रविशेयुः। ततः पत्नी गार्हपत्यस्य दक्षिणतः स्वासा न उपविशेत्। यजमानश्च स्वायतने स्थित्वा उद्धराहवनीयमिति प्रैषं ब्रूयात्।

End पूर्व्ववन्मनस्त्या चतुर्गृहीतं कृत्वा विहारपरिसमूहनवाग्विसर्गादि पूर्व्ववत् कुर्य्यादिति प्रवत्स्यतः प्रवासादागतस्य चाग्न्युपस्थानविधिः।

Colophon इत्याश्वलायनसूत्रानुसारी अग्निहोत्रप्रयोगः प्रवासोपस्थानप्रयोगश्च समाप्तः।

विवरणम्। पुस्तकेऽस्मिन्नाश्वलायनमतानुसारी सायंप्रातरग्निहोत्रप्रयोगः प्रवासागतकर्त्तव्याग्न्युपस्थानप्रयोगश्च विद्येते।

Manuals based on the precepts of Baudháyana.

बौधायनमतानुसारिप्रयोगग्रन्था लिख्यन्ते।

No. 295. प्रायश्चित्तसदोदयः। Práyaśchitta-sadódayaḥ. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 52. Lines, 8 in a page. Extent, about 1,000 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1803, Śaka 1668. Appearance, not much old but slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of penances for expiating the sin of wilful neglect of religious duties, according to the Sáma Veda School.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ अथ छंदोगानां तत्तत्कृतोः स्वस्वकर्मातिक्रमे विहितानि प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते ॥ तत्तत्कर्मवैगुण्यपरिहारार्थं तेषामवश्यमनुष्ठेयमानत्वात् । अतएव न केवलं पापनाशनार्थं कर्मण एव प्रायश्चित्तपदवाच्यत्वमपि तु विहितकरणनिमित्तेऽविहितं कर्मापि । यथाह याज्ञवल्क्यः ॥ विहितस्याननुष्ठानान्निन्दितस्य च सेवनात् । अनिग्रहाच्चेन्द्रियाणां नरः पतनमृच्छति ॥ तस्मात्तेनेह कर्तव्यं प्रायश्चित्तं विशुद्धय इति ।

End. अन्यैः शतङ्कतात् चोमान् (त्?) एकः श्रियङ्कतो वरं । श्रियैः शतङ्कतान् (त्?) छोमानेकः (रेकः?) पुत्रङ्कतो वरं, पुत्रैः शतङ्कतान् (त्?) चोमान् (त्?) एकोद्यात्तङ्कतो वरम् स्वयम् हो स्वयं होघी स्वयमेवोपतिष्ठेताग्निहोत्रमिति । सौम्यप्रयोगं दक्षिणा इति) एवमन्यान्यपि प्रायश्चित्तानि द्रष्टव्यानीति शिवम् ।

Colophon. इति श्रीमन्नगरकुलोत्पन्नत्रिपाठीरघुजितनुजदेवेश्वरात्मजमदारामकृतौ प्रायश्चित्तपद्दोद्ये प्रकीर्णप्रायश्चित्तप्रयोगः ॥ स १८०० म १६६८ माघवदी ६ चन्द्रे लिखितं त्रिपाठिविद्याधरसूनुना आशाधरेण ॥ ए पोथी र । आशाधरजी की रन्दराम ने छप्पार्पण आयी ।

विवरणम् । सामवेदीयानां यन्नविहितनभत्क्रियातिक्रमजन्यप्रत्यवायपरिहारकप्रायश्चित्तप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 296. पवित्रेष्टिप्रयोगः । Pavitreshti · Prayogah. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 5. *Lines*, *11–13* in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Pavitra rite intended to purify one from all sins, by Vireśwara Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । पापक्षयकामः पवित्रकामो वामावस्यायां पौर्णमास्यां वा देशकालौ संकीर्त्य पवित्रेष्ट्या यक्ष्ये इति संकल्पः विद्वत् पौर्णमासं तंत्रं अग्नदग्निसामिधेन्यः ।

End. एतदपि च इमेत्यादीनां विनियोग इत्यादीनां विनियोग विध्यभावादन्येषां बौधायनसूत्रेष्वष्टविनियोगविधिसत्त्वेन एतेषां पवित्रेष्टौ विनि-

योगकल्पनायां निष्प्रमाणिकत्वाद्बौधायनसूत्रानुसारी(रि?)चन्द्रिकादि ग्रंथविरोधाचोपेक्ष्यमेवेति ।

Colophon. इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलयुगलभजननिरतमानसश्वाघ्निभट्टात्मजगौरेश्वरभट्टरचितः पवित्रेष्टिप्रयोगो बौधप्रयोगसहितः सनिर्णयः समाप्तः। लिखितं गङ्गदोपनामकरामेण ।

विवरणम् । पवित्रतासम्पादकयज्ञविशेषप्रयोगग्रन्थोऽयम् ।

No. 297. मृगारेष्टिप्रयोग । Mrigáreshti Prayogah. Substance, country-made white paper, 9×4½ inches. Folia, 6. Lines, 11-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct Complete.

A manual of the Mrigáreshti ritual, according to the Baudháyana School.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ मृगारेष्टिः । तत्र बौधायनः । यः पापयक्ष्मगृहीतस्याद्यो वावरुध्येत द्वेष्य ऋत्विग्भ्यः पितृभ्यो गोभ्यो ब्राह्मणेभ्यस्त्रीति यशोभिगस्य मानी वा रक्षोघ्ना यजेतेति । अथाग्निष्टावेत एवाधिकारिणः पवित्रकामो वा सद्यस्काल (सद्यः काल?) पञ्चमाश्रित्य प्रयोगः।

End. वाजिनस्याग्रे मौञ्जीवा वा गोऽजः दिग्चलद्दा चक्रे वाजिन पात्रमादायाध्वर्युः उपाङ्क्यस्तेत्यादूपाङ्क्योपङ्क्तौ यन्त्रे रेतः प्रसिच्य च इति मन्त्रेण वाजिनं प्राणभक्षं भक्षयित्वाचम्य वेदोमीत्यादि संस्थाजपीतं (संस्थाजपांतं?) समानम् ।

Colophon इति मृगारेष्टिश्रौतप्रयोगः ।

विवरणम् । मृगारेष्टिनामप्रसिद्धस्य यज्ञविशेषस्य बौधायनमतानुसारिश्रौतप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 298. राजसूयपद्धतिः । Rájasúya Paddhatih. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 38. Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara. Date, 1763. Appearance, very old, decayed and worm-eaten in the margin. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the great imperial ceremony, known as *Rájasúya*, by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसामवेदाय नमः । अथ राजसूयपद्धतिः ॥ अग्निष्टोमं प्रथममाहरतीत्यादिचतुर्भिरनुवाकैरुक्तः । सूत्रकारेणापि अध्वर्योरेष राजा राजसूयेन यजेतेत्यादिसूत्रतुल्या तस्य उक्ता । तस्याः सप्तसुत्यायाः क्रम उच्यते । प्रथमा अग्निष्टोमी अभ्यारोहणीया ।

End. अथ ज्योतिष्टोमः चवस्य धृतिरिति ॥ नैकाहीनाहीनौ । चातुर्मास्यानि राजसूयं च अन्ये च क्रतौ वेयं व्याप्तिः । कात्यायनेनोक्ता ।

Colophon. समाप्तोऽयं राजसूयः ॥ श्रीरस्तु शुभं भवतु ॥ संवत् १७३८ वर्षे मार्गशि-(र्षो?)र्षमासे कृष्णपक्षे श्रीगुरौ लिखितं मोढब्राह्मण अमंगसिद्धाभटेन ॥ श्रि ॥

विवरणम् । राजसूयेतिप्रसिद्धयज्ञस्य प्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 299. सर्वपृष्ठेष्टिहोत्रम् । Sarvaprishṭheshṭihotram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 3. Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, folia 1-2 slightly spoiled. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of a Vedic rite called Sarvaprishṭheshṭi. The MS. is a fragment.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सर्वपृष्ठेष्टिहोत्रं ॥ अग्निप्रणयनं ॥ अग्निमंथनं ॥ नमः प्रवक्त्र इत्यादि ॥ सप्तदशसामिधेन्यः ।

End. ? (खण्डितम्) ।

विवरणम् । सर्वपृष्ठेष्टिनामयज्ञविशेषस्य प्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 300. यज्ञतन्त्रम् । Yajñatantram. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 98. Lines, 9 in a page. Extent, 1,650 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

Beginning श्रीगणेशाय नमः । श्रीकेशवाय नमः । वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्थानामुपक्रमे। यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥ सतृस्त्रान्वित शास्त्रनागममहारमं विधानं गिरां प्रत्यकृचित्तमुपाश्रद्वे वयममी बोधाय बौधायनं। यद्वाग्भाव (यद्वाङ्नाव?) मवंध्यवंधमहती प्राप्याध्वरांभोनिधेः पारं यान्ति मनीषिणो बहुविधैस्तन्त्रैस्ततस्तोर्म्मिभिः ॥ सूर्य्याचन्द्रमसौ प्रकाश-वपुषावास्तां जगच्चक्षुषी । ताभ्यामन्वययोर्द्वयं समुदभूत्तत्राधिराजं जनुः। वंशे चान्द्रमसे तदन्वयनिधिः श्रीसंगमोभृन्नृपस्तस्मात् प्रादुरभूदखौदृशरभिः श्रीबुक्कपृथ्वीपतिः । हरिहरनिभभूमाकामदोग्ध्र्ञ्जगत्यां हरिहरब्रह्मपाल-(वर्म्मपाल ?)स्तस्य भूयस्तनूजः परिणमति धरित्रीकीर्त्तिधामप्रधाना प्रभ-वति मण्डलेष्वक्षपाणस्य मण्डलाये च तीक्ष्णतां । विदुषां कंपयन् भाति विद्विषांच शिरांसि च ।

End पूर्व्वोक्तं ततवे ज्योतिषा इत्यन्तेच ओषधीभ्यस्त्वौषधीर्जिन्वेत्यादि। अध्वर्यु पश्चेऽपरिषेचनात् + + + ...कर्म्म कुर्य्यात् ॥ ॥

Colophon इति श्रीसायनार्य्यकृतौ यज्ञतन्त्रे समाप्तं ॥ व ॥ व ॥ ग्रन्थसंख्या ११५० एवं लिखितं काशिवासिभिक्षुक् न्हरिंच ॥ पुस्तककर्तृणां नमः ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यविरचित बौधायनमतानुसारि बहुविधयज्ञकर्म्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 301 यज्ञतन्त्रसुधानिधि-कुष्माण्डहोमविधिः । Yajñatantra Sudhánidhi Kushmánda-homabidhih Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 44. Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1820. Appearance, old, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Kushmándahoma, a preliminary rite to one's establishing the sacred household fire, according to the rules of Baudháyana, by Sáyanácháryaya. The work belongs to his series of Yajñatantra Sudhánidhi.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥ सतस्त्रान्वितशास्त्रागममहारमं निधानं गिरां प्रत्यक्चित्तमुपाश्रये वयममी बोधाय बौधायनम् । यद्वाङ्-नावमवंध्यवधमहती प्राप्याध्वरांभोनिधेः पार यांति मनीषिणो बहुवि-

मिस्रदैवतस्तोत्रैर्मि॰ ॥ श्रीसायनाचार्य्यः कृतवान् यज्ञतन्त्रसुधानिधिम् । बौधायनविदीनां तं । विद्वास्यन्पधियां मुदे ॥ अग्नीनाधायमानः सर्व्व- दुरितपूर्व्वपापक्षयकामः । सर्व्वप्रायश्चित्तरूपं कुश्माण्डहोमं कुर्य्यात् ।

End. अथ सर्यः । पञ्चधा विभक्तस्य यामस्य भागत्रयं दंष्ट्रोभागद्वयं मुख मुखा- यामो विस्ताराद्द्विगुणः । मुखार्द्धमितोविस्तारपञ्चमामस्तदर्द्धं ग्रीवा(ग्रावा?) तदर्द्धं विस्तमिति ॥ श्रीरस्तु ॥

विवरणम् । सायनाचार्य्यविरचितबौधायनमतानुगताग्न्याधानपूर्व्वकर्त्तव्यप्रायश्चित्तरूप- कुश्माण्डहोम प्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No 302. सोमप्रयोगमन्त्राः । Soma Prayogamantráḥ Substance, *country-made paper*, $9 \times 3\frac{1}{2}$ *inches*. *Folia*, 7 *Lines*, 14–15 *in a page* Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and slightly worm-eaten. Poetry. Generally correct. Complete.

A collection of *mantras* used in the performance of the soma sacrifice, according to the rules of Baudháyana, by an anonymous writer.

Beginning. श्रीमर्थपतये नमः । ममो वाके॰ पुंजये मन॰, वृनिः स्वाहा । देवस्य॰ अद्रिरामि॰देवेभ्यः । उत्तिष्ठ ब्रह्मणः प्रैतु ब्रनः । देवी द्यावापृ॰नपूमायां । अव्याम॰ शिरः ।

End. अध्वपा अ॰ आया॰ अयं ते योनिः ॰आजुह्वानः उच्छुष्य॰ सप्तवे॰ अयये विरते ददामि । अग्नये स्वाहा ।

Colophon. अनेन प्रीयतां देवोभगवान् मल्लेश्वरः लक्ष्मीन्द्रसिंहः पूर्व्वेषामस्माकं कुलदैवतम् ।

विवरणम् । बौधायनमतानुसारिसोमप्रयोगयवह्वतवैदिकमन्त्राणां संग्रहग्रन्थोऽयम् ।

No 303. अग्निष्टोमहौत्रं । Agnishtomahautram Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 15. Lines, 22–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide for the Hotṛi priest in the performance of the Agnishṭoma rite by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ सोमप्रवाकेणामुकशर्म्मणः सोमो भविष्यति तव भवता होत्रं कर्त्तव्यमित्युक्ते होता तं पृच्छति को यज्ञः क ऋत्विजः का दक्षिणेति तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन वृतः सन् जपति ।

End. संस्थितायां सर्व्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा संस्थाजपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रम्य यथार्थं गच्छेत् । उदकपानीयायामग्निः प्रधानदेवता । अग्निर्मूर्द्धा पौर्ण-मास्येष्टिवत् ।

Colophon अग्निष्टोमस्य होत्रं समाप्तं । इदं पुस्तकं गङ्करोपनामकस्येदं पुस्तकं ॥ विवरणम् । अग्निष्टोमे होतृकर्म्मप्रयोगविषयक पुस्तकमिदम् ।

No 304 अग्निष्टोमपद्धतिः । Agnishṭoma Paddhatiḥ Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia 76 Lines, 8–11 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete

A manual for the performance of the Agnishṭoma rite by Deváswamin.

Beginning. सोमं न पीतवन्तः । स ऐन्द्राग्नं पुनस्तुष्टममालभेत । पूर्व्वं वदनादिना जीर्णः पूनर्व्वलवानजातोनड्वान् पुनः . . . . प्रणं भवति । यदि न सोमं . . . सद्वृत्यमिति षट् । यस्य पित्रादयोविच्छिन्नवेदाध्ययना-विच्छिन्न . . . . मोर्थामवेदिसम्बन्धावच्छिन्नसोमपाना वा यो वा वृषली-पतिः । यद्याश्विच्छाष्ट धूम्रवर्णं ललाम . . . . अग्निहोत्रादिपूर्व्वाग्नपचे पश्चचयेन भेदेनेष्ट्वा सोमेन यजेत सोमाधाने अग्नीषोमीयेनास्य वो यथो-पालंभौ भवतः । पूर्व्वेद्युर्नान्दीमुखादि, अपरेद्यु स्नानादि इन्द्रा . . . . प्रीयतामिति पुण्याहे ।

End. पुनरग्नीन् समारोह्य "स्वाटहे . . . . पतनेषु मथित्वा . . . . काले काले सायं प्रातरग्निहोत्रं जुहुयात् ।

Colophon. इति देवस्वामिकृतोऽग्निष्टोमप्रयोगः समाप्तः ॥ राम राम ॥ वारवस्मामापदेवेन लिखितम् ।*

विवरणम् । देवस्वामीकृताग्निष्टोमप्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 305. अग्निष्टोमव्याख्या । Agnishṭoma-vyákhyá. Substance, country-made paper, 10½×5 inches. Folia, 249. Line, 12-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

An expository manual of the rules especially laid down for the performance of the Agnishṭoma rite. The codex being incomplete, nothing regarding the author can be ascertained.

Beginning. ? (पत्रं विद्धं नावशापि मय्युपलभ्यते)।

End. ? (खण्डितम्) ।

विवरणम् । अग्निष्टोमप्रयोगविधायकसूत्राणां व्याख्यारूपकमिदम् । अतीव जीर्णम् ।

No. 306. अग्निष्टोमः । Agnishṭomaḥ. Substance, country-made paper, 9½×2 inches. Folia, 66. Lines, 7-9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and decayed. Prose. Correct. Complete.

Another treatise on the Agnishṭoma rite by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमो भगवते महेश्वराय श्रीमद्विघ्नहर्त्रे नमः ॥ अविघ्नमस्तु ॥ ह ॥ अग्निष्टोमेन यजमानो भवति स उपकल्पयते ।

End. संयोश्च चमसाध्वर्युमासाधानमुखं ददाति सा प्रमिदेहि संतिष्ठतेऽग्नदाग्नीमिवारकोरग्नीन् समारोह्य सान्यग्राप्तनान्यथवमाय मदिनाग्नीन्द्रिमायं प्रातरग्निहोत्रं प्रतिजुहोति भतिष्ठतेऽग्निष्टोमः संतिष्ठते अग्निष्टोमः ॥ १० ॥ ह ॥ ह ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

A guide for the Hotri priest in the performance of the Agnishtoma rite by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ सोमप्रवाकेणामुकशर्म्मणः सोमो भविष्यति तत्र भवता हौत्रं कर्त्तव्यमित्युक्ते होता तं पृच्छति को यज्ञः क ऋत्विजः का दक्षिणेति तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन वृतः सन् जपति ।

End. संस्थितायां सर्व्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा संस्थाजपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रम्य यथार्थं गच्छेत् । उदकपानीयायामग्निः प्रधानदेवता । अग्निर्मूर्द्धा पौर्णमास्येष्टिवत् ।

Colophon अग्निष्टोमस्य हौत्रं समाप्तं । इदं पुस्तकं गङ्गरोपनामकस्येदं पुस्तकं ॥

विवरणम् । अग्निष्टोमे हौत्रकर्म्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 304. अग्निष्टोमपद्धतिः । Agnishtoma Paddhatih. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia 76. Lines, 8-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Agnishtoma rite by Deváswamin.

Beginning. सोमं न पीतवन्तः । स ऐन्द्राग्नं पुनरुत्सृष्टमालभेत । पूर्व्वं वदनादिना जीर्णः पूनर्बलवानजातोनड्वान् पुनः . . . . पर्णं भवति । यचिं न सोमं . . . सहृत्यमिति षट् । यस्य पित्राद्योविच्छिन्नवेदाध्ययनाविच्छिन्न . . . . श्रोत्रियमवेदिसम्बन्धाविच्छिन्नसोमपाना वा यो वा दुष्टो-पतिः । सद्यास्विच्छाद्य भूषवर्णं सत्ताम . . . . अग्निहोत्रादिपूर्व्वांमनपत्ते पश्चात्तयेन भेदेनेष्ट्वा सोमेन यजेत सोमाधाने अग्नीषोमीयेनास्य वो सदो-पालंभो भवतः । पूर्व्वेद्युर्नान्दीमुखादि, अपरेद्यु स्नानादि रन्ध्रा . . . . प्रीयतामिति पुण्याहे ।

End. पुनरग्नीन् समारोप्य "समटे . . . . पतनेषु मथित्वा . . . . काले काले सायं प्रातरग्निहोत्रं कुर्य्यात् ।

Colophon. इति देवस्वामिकृतोऽग्निष्टोमप्रयोगः समाप्तः ॥ राम राम ॥ वारघस्रामापदेवेन लिखितम् ।*

विवरणम् । देवस्वामीकृताग्निष्टोमप्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 305. अग्निष्टोमव्याख्या । Agnishṭoma-vyákhyá. Substance, *country-made paper, $10\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia,* 249. Line, 12–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

An expository manual of the rules especially laid down for the performance of the Agnishṭoma rite. The codex being in*complete, nothing regarding the author can be ascertained.*

Beginning. ? (एवं चिह्नं नाचराचि सम्यगुपलभ्यन्ते) ।

End. ? (खण्डितम्) ।

विवरणम् । अग्निष्टोमप्रयोगविधायकसूत्राणां व्याख्यापुस्तकमिदम् । अतीव जीर्णम् ।

No. 306. अग्निष्टोमः । Agnishṭomaḥ. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 66. Lines, 7–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and decayed. Prose. Correct. Complete.

Another treatise on the Agnishṭoma rite by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमो भगवते महेश्वराय श्रीमद्दिग्वाक्चोज्वलिंगाय ॥ अविघ्नमस्तु ॥ ह ॥ अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाणो भवति स उपकल्पयते ।

End. संयोग्य अन्वारम्भमाध्यानग्रावं ददाति षा प्रभिषेटिः संतिष्ठतेऽथ तदानीमेवारण्योरग्नीन् समारोप्य साग्न्याधानतनान्ध्यवसाय मदिनाहीनिष्टत्वामायं प्रातरग्निषोके प्रतिसुखोनि संतिष्ठतेऽग्निष्टोमः संतिष्ठते ग्निष्टोमः ॥ १० ॥ ह ॥ ह ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

विवरणम् । अग्निष्टोमानुष्ठानपुस्तकमिदम् ।

No. 307. अग्निष्टोमादिसंस्था । Agnishṭomádi Sañsthá. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 94 Lines, 12-14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Correct. Incomplete.

This work is a part of a commentary, entitled Prayoga Sára, on Baudháyana's Srautasútra by Keśava Swámin. The codex under notice begins from the seventh Prapáṭhaka of the text, and treats of the Agnishṭoma rite.

Beginning. श्रीमद्गाणप(त ?)ये नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीयज्ञपुरुषाय नमः । श्रीगुरुचरणेभ्यो नमः । दर्शपूर्णमासाभ्यामिष्ट्वेष्टिपशुचातुर्मास्यैरथ सोमेनेति क्रमेण चातुर्मास्यानन्तरं सोम आरभ्यते । अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाण भवति ।

End. ? (खण्डितम्)

विवरणम् । ग्रन्थोऽयं केशवस्वामिकृतप्रयोगसाराख्यबौधायनसूत्रव्याख्यानविशेषः । अत्राग्निष्टोमस्य भेदास्तदङ्गेषु चानुष्ठेयानि कर्म्माण्युक्तानि ।

No 308 अग्निष्टोमसप्तहौत्रप्रयोगः । Agnishṭoma-saptahautra Prayogaḥ Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 21. Lines, 12-14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, slightly torn, and worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Saptahotra rite, a part of the Agnishṭoma ritual, by Chandra Chúḍa Bhaṭṭa.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ उद्गाढ होत प्रशास्त् उन्नेढ अध्वर्यु शब्दः कर्मार्थं प्राधान्यज्ञातीति उद्गात्रादिवादव् । ब्रह्मन् शब्दात् ब्रह्मणश्च इति त्व । अनेभ्य ऋत्विग्वाचकेभ्यो होत्रादिभ्यश्च इति छः । यदा षोडशानां वरणं तदा होतुः पूर्वं यदा चतुर्णां तदा ब्रह्मणः । होत्रकाणां (नां ?) द्वादशानां अनियतक्रम इति वृत्तौ ।

End. शुनक वाभ्रुयवच्छितानां भृगूणां समिद्धो अद्य मनुषः ॥ १० ॥ इत्याप्री विवेकः ।

Colophon. इति चन्द्रचूडभट्टकृते अग्निष्टोमप्रयोगः ॥ धनवारोपनामक ।

विवरणम् । अग्निष्टोमान्तर्गतसप्तहोत्राख्यस्य यज्ञविशेषस्य प्रयोगपुस्तकमेतत् ।

No. 309. अग्निहोत्र । Agnihotra. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 7. Lines, 13–14 in a page. Character, Nágara. Date, 1786 Samvat. Appearance, very old and decayed. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Agnihotra rite by an anonymous author.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्रीगोकुलेशो अग्निहोत्रं व्याख्यास्यामोऽधिदृष्टस्तूर्यं आविः सूर्यं वा दृष्टिरभि नृक्ष यच्छेति दृष्टिमादाय मुगार्हपत्ये वेदेश्चं नमाकोदयमः श्रेयसौः श्रेयसौदंधत् ।

End. अग्ने नम इत्यादिना नमस्कारान् कृत्वा यस्य स्मृत्वा चेति अर्पित्वा भगवत्-स्मरणं करोति ।

Colophon. इत्यग्निहोत्रं सम्पूर्णं ॥ गङ्गरोपनामकरामेण लिखितं अवावत्याम् । सं १७८६ पौ. शु. ५. ।

विवरणम् । अग्निहोत्रविषयकं पुस्तकम् ।

No. 310. अग्निहोत्रप्रयोगः । Agnihotra Prayogaḥ. Substance, country-made yellow paper, 16×4 inches. Folia, 7. Lines, 6–7 in a page, (leaving a blank space of about an inch square in the middle of each page). Character, Bengali. Date, ? Appearance, new. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Agnihotra ceremony.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । अथाग्निहोत्रप्रयोगः । आधानानन्तरं द्वादशदिनमध्ये पौर्णमासमोमारभ्यासक्तौ द्वादशदिनपर्य्यन्तमशक्येव तत्कार्य्यं । तथो-

दरणकाले षग्न्युत्सिक्रमेण प्रादुष्करणं कार्य्यम् । कालातिक्रमे सर्व्वं प्रायश्चित्तं यथोदयेऽहनि प्रातर्होमान्तोऽग्नित्यागः ।

End — आदावन्ते च न परिसमूहनपर्य्युक्षणपत्यसंस्कारात् प्राक्कर्म्म तत् लुप्यते ॥ मुमूर्षुविषये एवं विधिरिति ।

Colophon. ? (नास्ति खण्डितत्वात्) ।

विवरणम् । अग्निहोत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 311. ज्योतिष्टोमपद्धतिः । Jyotishṭoma Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29. Lines, 10–11 in a page Character, Nágara. Date, 1777. (Samvat or S'aka cannot be ascertained). Appearance, very old, torn, entirely decayed, and writing effaced throughout Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Jyotishṭoma rite.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशं नमस्कृत्य ज्योतिष्टोमस्य वै ततोः । छन्दोगानां यज्ञाज्ञानं लिख्यते कर्मणः क्रमः ॥ १ ॥ तत्रादौ नान्दपूर्व्वक श्राद्धं । ततः प्राङ्मुखोपविष्टानां ऋत्विजां उदङ्मुखो यजमानः वरणं करोति ।

End. तस्य जगती भृगुः + × × × + × × × जगती भृगुसोम इति छन्द ऋषिदेवताः ॥ समाप्तमिति ॥

Colophon. इति यज्ञप +· × × × × १७७७ समये आश्विन शुक्लत्रयोदशि (शो ?) भृगुकाश्यांस्थितस्य × × + + × + + लिखिता इयं पद्धतिः ॥ चिपाठिजलपभूधस्य + + + + + + मस्य लेखक पाठकयोः शुभं भवतु ॥

विवरणम् । ज्योतिष्टोमेति प्रसिद्धस्य यज्ञविशेषस्य पद्धतिरियम् ।

No. 312. बौधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः । Baudháyana Darsápúrnamasa-prayogaḥ. Substance, country-made white-paper, 10×4 inches. Folia, 35. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1828. Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual directing the performance of the new and full moon rites according to the rules of Baudháyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ गुरुभ्यो नमः ॥ अविघ्नमस्तु । अथ दर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥ तत्र भवः ॥ द्वैधकर्माण्यौपानुवाक्यविधयः कल्पकारैस्तैर्विधिभिर्विकल्पन्त इति केचिद्ब्रुवते ॥ अपरे तु विधिपोक्तेन विकल्पन्ते ॥ अथ विशेषोक्ता अनुक्तास्च शेषत्वेन संबध्यन्त इति ।

End. उपांशु याजे पञ्चवारं प्रक्षोला यजेत् ॥ द्वितीयपुरोडाशादौ मध्यात् पश्चार्द्धात् । पूर्वार्द्धादवदाने । स्विष्टकृति उत्तरार्द्धादेव द्विरवदानम् । इडावदाने पश्चार्द्धं तृतीयमवद्येत् ॥ ॥ शीरस्तु ॥ ॥ श्री संवत् १८१८।

विवरणम् । दर्शपूर्णमासनामप्रसिद्धस्य वैदिककर्मणोऽनुष्ठानप्रयोगविषयको बौधायनप्रणीतो ग्रन्थविशेषः ।

No. 313. बौधायनीयदर्शपूर्णमासप्रयोगः । Baudháyaniya Darśapúrṇamása-prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 37. Lines, 9-12 in a page, but the last folium has two lines only. Character, Nágara Date, ? Appearance, not new. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the new and full moon rites according to the rules of Baudháyana. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ आहिताग्निरन्वाधानदिने प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा श्मश्रु (?) पचे (पक्ष?) केशनखलोमानि वापयित्वा स्नातवाननवनीताभ्यङ्गनाञ्जनोद्वर्तनामः आतो पवाध्वर्यादिभिः सह प्रत्येकं सप्तभिः सप्तभिर्दर्भपिञ्जलैर्मुखं नाभिं गुल्फौ च संमृज्य दर्भान् समुच्चित्य प्रोक्ष्योदग्भिरस्य गमयनम् ॥

End. इडा सा प्रजार्थानीधीरपि शंयु युवः सु भवान् ॥ उपविश्य साप्नयाः स्वर्पथि(गो?)त वै इत्याह्वनः ॥ प्रैष्यति ॥ मनोऽप्राग्वंशादिनाध्वरमर्पणीं कुर्यात् ॥ ॥ संतिष्ठते दर्शपूर्णमासौ ॥

Colophon. (अपितम्) ।

विवरणम् । दर्शपूर्णमासनामप्रसिद्धः यज्ञविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम् ॥

No 314 दर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तप्रकरणम् । Darśapúrṇamása Práyaśchitta Prakaraṇam. Substance, country-made white paper, $10\frac{1}{4} \times 4$ inches Folia, 23. Lines, 12–15 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, and writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A manual on the performance of expiations for any errors or irregularities, occurring in performing the new and full moon rites.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः ॥ विधिशब्देन विहितमुच्यते । विहितस्याकरणे अन्यथाकरणे प्रायश्चित्तिः कर्त्तव्या प्रायोविनाशश्चित्तिः संधानं विनष्टसन्धानं प्रायश्चित्तिरित्युक्तं भवति । तदाह नाभि चेद्व्याहृतिहोमः कर्त्तव्यः ।

End. एवमग्निहोत्रदर्शपूर्णमासपशुचातुर्मास्यसोमादिषु स्वशाखास्वनुक्तप्रायश्चित्तं स्वशाखोक्तासक्तौ वा परशाखोक्त प्रायश्चित्तं विधाय नित्यकर्म्मसमापयेत् । अनुक्तप्रायश्चित्ते सर्व्वप्रायश्चित्तं विष्णुस्मरणञ्चेति सङ्क्षेपः ॥

Colophon. इति दर्शपूर्णमास(प्रायश्चित्त ?)प्रकरणं सम्पूर्णम् ।

विवरणम् । दर्शपूर्णमासनामप्रसिद्धयज्ञीयविध्यपराधनिमित्तकप्रायश्चित्तविषयकोऽन्यविशेषः । पुस्तकेऽस्मिन् पाठकानां बोधोपकारायान्येऽपि विषयाः समालोचिताः । तत्रादौ निखिलप्रायश्चित्तपरिभाषाकथनं, तत आधानप्रायश्चित्तप्रकरणम् । ततोऽग्न्यनुगमनप्रायश्चित्तं ततः स्कन्नादिप्रायश्चित्तं ततः कालातिपातप्रायश्चित्तं ततोद्रव्यानुकरणप्रायश्चित्तं ततोदर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तम् ।

No 315. बौधायनचयनप्रयोगः । Baudháyana Chayana Prayogah. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 82. Lines, 13–15 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old. Prose Correct. Complete

A manual directing how the sacred fire is to be established, according to the rules of Baudháyana, by a pupil of Vásudeva Díkshita.

Beginning. श्रीमद्गणपतये नमः । श्रीमेघवासुदेवदीक्षितगुरुचरणेभ्योनमः । चयं व्याख्यास्यामः । सप्तहविषात्योत्तरवेद्याविकल्पे तुल्यकाम्यादिप्राप्तवे आयातोऽग्निमाग्निष्टोमेनेति ।

End. यावज्जीवं नराणां दर्शपौर्णमासाभ्यां यजेत इत्यादि ... प्रथं कुर्यादित्याद्यमेवाभ्युपावर्तत इति माद्ध्यं ॥ तदिदं नारायणमतं ... बौधायनाय नमो गुरुभ्यः ।

Colophon. इति बौधायनपद्धतप्रयोगः समाप्तः ॥
गङ्गातीरे ... रामचिन्द्रस्य सूनुना ।
लिखिता जयरामेण आनंदवनवासिना ॥ ॐ नमो नमः ।

विषयम् । बौधायनमतानुसारि ... प्रयोगविषयकोऽन्यविशेषः ॥

No. 316. दर्शपूर्णमासव्याख्या । Darśa Púrnamása-vyákhyá. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 60. Lines, 6–11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1793. Appearance, old, especially of the latter part beginning with fol. 56, which not only looks older but has the writing slightly effaced in most parts. The codex is by different hands, the parts lost having been gradually replaced by the owners. At the end, the codex is said to have been written by Sivaráma on the 8th day of the white fortnight of Jyaishtha in 1792 (Saka or Samvat not clearly mentioned), while in the Colophon we find that the codex was written by Bhaváni Sankara on the 11th day of the black fortnight of Baisákha in Samvat 1793. From the above, it appears that Sivaráma originally wrote the codex in Samvat 1792. The first 58 Folia, having been spoiled or lost, were re-written by Bhaváni Sankara in 1793 Samvat, and the Colophon was also added by him. Prose. Generally correct. Complete.

A work explaining in detail the purport of Baudháyana's rules on the new and full moon rites. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीबोधायनसूत्रानुसारेण दर्शपूर्णमासयोः ... व्याख्यास्यामः । पौर्णमास्युपक्रमावामावास्याप्रयोगौ भवतः ... पूर्वो भवति पश्चाद् वा न दृश्यते उभयोः ... उपवसथः ।

End. ... इत्यादि ... कृत्वा ।
अनेन प्रीयतां देवो भगवान् महेश्वरः ।
... दर्शपूर्णमासाख्यं ... ॥ १ ॥

केशान् मासवयादूर्द्धं धारयेद्गर्भवान् द्विजः ।
दम्पनः दर्श्वयोः चौरं धारणं त्वाहितात्त्वते ॥ २ ॥
आहिताग्नेर्दयं पर्व द्वादशी च प्रशस्यते ।
पञ्चम्यामथ चाष्टम्यां पर्वयोर्यदसम्भवः ॥ ३ ॥
पत्नी यवाग्रदस्त स्वयं वा तत्र वाग्रयः ।
विकल्पे स्वेच्छया कार्यं एष धर्मः सनातनः ॥ ४ ॥
स्वशाखाश्रयमुत्सृज्य परशाखाश्रयं च यः ।
कर्तुमिच्छति दुर्मेधा मोघं तस्य विचेष्टितम् ॥ ५ ॥
अक्रिया त्रिविधाः प्रोक्ता विद्वद्भिः कर्मकारिणाम् ।
अक्रिया च परोक्षा च तृतीया चायथाक्रिया ॥ ६ ॥
छिन्ने पिष्टे तथा लूने साम्राय्ये मार्गिके तथा ।
यथाम्नाताः प्रयोक्तव्या मन्त्रा यज्ञार्थसाधकाः ॥ ७ ॥
भूगुस्ते च चि दिनवति श्वेतस्य सितपञ्चके ।
निरन्तरोऽष्टम्यां शिवरामोऽलिखदयौ ॥

Colophon दिनवतिकविभूगुक्ते इदं पुस्तकं भवानीशङ्करेण लिखितं संवत् १७८१ वैशाखमासे कृष्णपक्षे एकादश्याम् ।

विवरणम् । बौधायनानुगतानां दर्शपूर्णमासयज्ञीयनियमानां व्याख्यानपुस्तकमिदम् ।

No. 317. दर्शपूर्णमासीयाधानप्रयोगः । Darśapúrnamásíyádhána Prayogah. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches Folia, 41. Lines, 3–9 in a page. Character, Nágara Date, 1816 Samvat. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in most parts. Prose. Generally correct Complete.

A manual directing the performance of the Adhána ceremony belonging to the new and full moon rites, according to the rules of Baudháyana. Anonymous.

Beginning अविमारं ववयान् देवानादित्यान् विश्वान् देवान् इन्द्राग्निमिन्द्रावरुणसोमयविद्वबृहस्पतीन् जातवेदसमग्निं अग्निगार्हपत्यं ज्योतिषम् ।

End. स्वकृताकृताद्युपतर्पणातसमापनं व्रतविसर्जनं कुर्यात् । पौर्णमासीयामामावास्य + + + + न्याधानस्य कृतत्वात् ॥

Colophon. इत्यनारभ्यीया ॥ पौर्णमासीययाग प्रति + + + + नं समाप्तं । शुभमस्तु ॥ सवत् १८१५ मीति कार्त्तिकवदि ७ ॥

विवरणम् । बौधायनसूत्रानुसारि दर्शपूर्णमासीयाधानप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् । अतीव जीर्णम् ।

No. 318. दर्शपूर्णमासयजमानव्याख्या । Darśapúrṇamása Yajamána Vyákhyá. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 25. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, Śaka (?) 1792, Samvat 1815 (1928 ?). Here also we find two different dates mentioned in the Colophon, one written in words but not clearly mentioning whether Śaka or Samvat is meant, and the other written in figures mentioning Samvat as the era. The former is 1792, and the latter 1815. The difference between the two is 23, whereas the difference between the Śaka and the Samvat eras is about 136 Now if the former be taken for Śaka, then the latter should be 1928, and not 1815. There is still another discrepancy which cannot be reconciled, for, according to the former statement, the codex was written on the 8th day of the white fortnight of Jyaishṭha, while according to the latter on the 7th day of the black fortnight of Mágha. This is evidently absurd. Besides, the former date is the same, and written in the same words as that mentioned at the end of codex No. 316. Appearance, very old, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work explaining the purport of Baudháyana's rules on the duties of a Yajamána in the performance of the new and full moon rites. Anonymous.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीबाधायनबौधायनसूत्रानुसारेण दर्शपूर्णमासयो- र्यजमानमधिकृत्य व्याख्यास्यामः । पौर्णमास्यममावास्याञ्च कोर- वयो व्याख्याम् । यदो यदो वा पौर्णमास्याः पश्चात् तिथौ चन्द्रमाः पूर्णो भवति यस्यां वा न दृश्यते उभयोः संध्ययोर्मुख्यं उपवसथः । सांभूते पादः चतुर्दशीपञ्चदशीमिश्रितेदिवसे चतुर्दशीनाडिका- पादस्थे सति प्रतिपन्नाडीकास्वे ऽधिकेषु पञ्चदशीमिश्रितदिवसे प्रतिपन्नाडीकाकाण्डे दशमीव इति ।

End. तमोऽमावास्यादिनाद्धक्रवर्षं कुर्यात् । पौर्णमास्ये दर्शपूर्णमासे वर्षे तन्त्र- प्रयम इत्यादि महर्षिरवनवक्रं इन्द्र ।

अनेन प्रीयतां देवो भगवान्मङ्गलेश्वरः ।
श्रीरेणुकादेवीः (?) पूर्व्वेषामस्माकं कुलदैवतम् ॥ १ ॥
केशान् मासवयादूर्द्ध धारयेद्गर्भवान् द्विजः ।
दक्षिनः पर्व्वणोः चौरे धारणं त्वाहिताहवे ॥ १ ॥
श्राहिग्नेर्देयं (श्राहिताग्नेर्देयं ?) पर्व्व द्वादशी च प्रशस्यते ।
पञ्चम्यामथवाष्टम्यां पर्व्वणोर्यन्न सम्भवः ॥ २ ॥
पत्नीपचाग्नयस्तव स्वयं वा तव वाग्नयः ।
विकल्प (: ?) स्वेच्छया कार्य्य एष धर्म्मः सनातनः ॥ ४ ॥
स्वशाखाश्रयमुत्सृज्य परशाखाश्रयं च यः ।
कर्त्तुमिच्छति दुर्म्मेधा मोघं तस्य विचेष्टितम् ॥ ५ ॥
अक्रिया त्रिविधा प्रोक्ता विद्वद्भिः कर्म्मकारिणां ।
अक्रिया च परोक्ता च तृतीया च यथाक्रियां (या ?) ॥ ६ ॥
छिन्ने पिष्टे तथा मूले साद्गाद्ये कार्त्तिके तथा ।
पञ्चान्मन्त्राः प्रयोक्तव्या मन्त्रायत्ता(त्ता ?)र्थसाधकाः ॥ ७ ॥

Colophon. भूतत्त्व ऋषि द्विनवति व्येडस्य सितपत्तके ।
निरन्तरोष्टम्यां र्या (?) शिवरामोऽलिखद्ध्वी ॥
द्विनवति ऋषिभूयुक्ते संवद् १८९५ माघ कृष्णपञ्चम्यां स(श?)निवारय ।

विवरणम् । दर्शपूर्णमासयज्ञे यजमानानुष्ठानविषयकानां बौधायननियमानां व्याख्यानपुस्तकमिदम् ।

No. 319. पवनपावनम् । Pavana Pávanam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches Folia, 24. Lines, 10 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced throughout Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of Pavana Pávana, a rite belonging to the new and full moon ceremonies, and purifying the actions of the Adhvaryyu priest.

Beginning (लुप्तावस्थादबोध्यम्) ।

End. (लुप्तितम्) ।

विवरणम् । दर्शपूर्णमासयज्ञाङ्गभूतपवनपावनाख्याध्वर्य्युकर्म्मविशेषानुष्ठानपुस्तकमिदम् ।

No. 320. चातुर्मास्यप्रयोगः । Cháturmásya Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 44. Lines, 9 in a page. Extent, 820 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, new, appearing to have been recently copied under the orders of the authorities of the Sanskrit College. Prose. Not correct. Complete.

A manual directing the performance of the Cháturmásya rite by Tryambaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । नत्वा गणेशपादाब्जं गुरूंश्च मरामयान् । कुर्वे त्र्यम्बकनामाऽहं चातुर्मास्याख्यमादृतः ॥ १ ॥ प्रयोगं सर्वयाननुसृत्येव सेद्धये (सिद्धये ?) । अथवयुं एवं चातुर्मास्ययाजिनः सुकृतं भवति ॥ फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां चैत्र्यां वा वैश्वदेवेन यजेत (यजेत ?) । तत्र प्रयोगः ॥ यथा प्रयोगमाश्रित्य वैदिकं चातुर्मास्यैर्यक्ष्ये ॥ इति पाञ्चाहिकानां संकल्पः । ऋतुयजनपक्षमाश्रित्य त्यु (त्यु ?) तुयाजिनां । चातुर्मास्ययजनपक्षमाश्रित्येति चातुर्मास्ययाजिनां एषु वैदिकचातुर्मास्येषु अध्वर्यु (र्युं ?) । त्वामहं वृणे । एवं ब्रह्माणं होतारमाग्नीध्रं च ऋतुयाजादिपक्षे तत्करणे पृथक् पृथक् करणम् ।

End. नोकुर्य्याद्धोमसंस्थायां प्रथमादिषु कुत्रचित् ।
अन्येषां च विशिष्टानां कालेनाचमनादिना ॥ १ ॥
विवाहव्रतयज्ञेषु श्राद्धे होमेऽर्चने जपे ।
प्रारब्धे (ब्धे ?) सूतकं न स्यादनारब्धे तु सूतकम् ॥ २ ॥
प्रारम्भो वरणं यज्ञे संकल्पो व्रतसत्रयोः ।
नान्दीमुखं विवाहादौ श्राद्धे पाकपरिक्रियेति ॥ विष्णुवचनात् ॥ ३ ॥
चातुर्मास्य (मांस्य ?) पुस्तकं सम्पूर्णं ॥ चार्तुमास्य (चातुर्मास्य ?) प्रयोगः समाप्तः ॥ लिखितं नन्दरामब्राह्मणकलिकातामध्ये सम्पूर्णं शुभमस्तु ॥ संवत् (?) ॥ वैशाखमास (से ?) शुक्ल(शुक्ल ?)पक्षे ॥ चन्द्रवास(र ?)रे ॥
यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (दृष्टं ?) तादृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दि(दी ?)यते ॥ १ ॥
अस्य एवं नैवं एवं एवं लिपिविलम्बन ।
कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ ग्रंत (थ ?) संख्या ८२० ।

विषयः । चातुर्मास्येतिप्रसिद्धयज्ञानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 321. चातुर्मास्यप्रयोगः। Cháturmásya Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. The MS. not being in good order, and some of the folia being lost, the exact number of the folia cannot be ascertained. Lines, 9–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the Cháturmásya rite according to the rules of Baudháyana. The folia being bundled together without any order, it is impossible to find out either the beginning or the end.

विवरणम्। चातुर्मास्येतिप्रसिद्धस्य यज्ञविशेषस्य बौधायनमतानुसारानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 322. चातुर्मास्यहौत्रम्। Cháturmásya-hautram. Substance, country-made paper, 9×3½ inches Folia, 45 (Of which foll. 1–7 are by different hands. Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the duties of the Hotṛi priest in the Cháturmásya rite.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। अथाधानहौत्रम्॥ नमः प्रवक्त्रे इत्यादि पञ्चदश-सामिधेन्यः। आवाहने आज्यभागावावाह्य अग्निमावह, अग्निं पवमान-मावह देवाँ आज्यपाँ इत्यादि, उत्तमे प्रयाजे ये स्वाहाग्निं स्वाहा सोम स्वाहाग्निं पवमानं स्वाहा देवा इत्यादि।

End. याज्यानुवाक्याः प्रकृतिवद्दर्शपौर्णमासवत्सर्व्वं। तत्र श्लोकाः। चातुर्मास्येषु सर्व्वेषु अथहूतं प्रयोजयेत्। ऐन्द्राग्नस्य मरुत्पक्षे मरुतो यस्य वा इवेति॥ इति चातुर्मास्यहौत्रम् समाप्तम्॥ स्वपक्षे तु अष्टौ देवताः वायुर्निरुक्तान् वायुर्वा षष्ठः। शुनासीरौ। इन्द्रो वा शुनासीरः॥ इन्द्रः शुनो वा। एतेषां नयाणां एकतमः। सूर्य्योऽष्टमः। पूषा तानं उक्ता। याज्यानु-वाक्याः आवायोः भूषप्रयाभिर्वासीति वायोर्निरुक्ततः। केवलवायोः सूक्ते शुनासीरादिमां वाचं शुनं नर्षनता इति शुनासीरीययोः इन्द्रस्य शुनासीरीयस्योक्ते शुनो मा। अथायतो गच्छत इतीन्द्रस्य शुनोऽस्य सूर्य्यस्योक्ते वाजिनः यद्वं अन्यत् वै वैश्वदेववत्॥

Colophon. इति चातुर्मास्यं हौत्रं समाप्तं ॥ श्रीविश्वनाथाय नमः ॥ इदं पुस्तकं मकरोपनामकरामभट्टस्य ॥

विवरणम् । चातुर्मास्ययज्ञीयहौत्रकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 323. चातुर्मास्यब्रह्मत्वप्रयोगः । Cháturmásya Brahmatva Prayogah. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 19. *Lines*, 9–18 *in* a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, with writing by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual on the functions of the Brahmá priest in the Cháturmásya rite. The codex being incomplete, nothing in regard to the author can be found in it.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ चातुर्मास्यहौत्र (चोव?) ब्रह्मत्वप्रयोगः । चातुर्मास्यानि प्रयोक्ष्यमाणः पूर्वेद्युर्वैश्वानरपार्जन्येति चातुर्मास्यानीति इद्धायनमाम । तानि वैश्वदेवादीनि चत्वारि पर्वाणि तानि फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां चैत्र्यां वा आरप्स्यमानः तस्याः पूर्वस्मिन् काले इदनि वैश्वानरपर्जन्यदेवतामिष्टिं चातुर्मास्यानामारम्भार्थे कुर्यात् ॥

End. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । चातुर्मास्ययज्ञीयब्रह्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 324. चातुर्मास्ययजमानम् । Cháturmásya Yajamánam. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 6. *Lines*, 12 in a *page*. *Character*, *Nágara* Date, ? Appearance, very old Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Yajamána in performing his duties in the Cháturmásya rite. The codex being incomplete, nothing about the author can be ascertained from it.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ चातुर्मास्ययजमानं । तत्र स्नानादिपञ्चकं ऋत्विग्भ्यः (ग्भिः?) सह कृत्वा गार्हपत्यस्य पश्चात् प्राक्कूलान् दर्भान्स्तीर्य्य तेषु पत्न्या सह यजमानं (न?) उपविश्य प्राणानायम्य दशाधिदैवतं मिश्र (विश्वं?) ध्यात्वा ।

End (खण्डितम्) ।

विवरणम् । चातुर्मास्यप्रकृद्यजमानानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 325. चातुर्मास्यब्रह्मत्वपद्धतिः । Cháturmásya Brahmatra Paddhatih. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 10–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide to the Brahmá priest for performing his duties in the Cháturmásya rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ ब्रह्मत्वप्रयोगोलिख्यते । अथ वर्ध्यं चावपनं कृत्वा दक्षिणावृद्विद्वारे अर्घः । अध्वर्यु यजमान इति वरणे नूं वे समक्षपाण्यगुष्ठोऽग्रेषा (ग्रापेष्ठा ?) च्वनीयं परीत्य आचवनीयस्य ब्रह्मासन भवति तस्य दक्षिणत उदङ्मुखो ब्रह्मा समक्षाङ्गुष्ठं गृहीत्वा निरस्तं परावसुः इति मन्त्रेण तृणं निरस्य । अथ उपस्पृश्य इदमहमर्वावसोः सदने सीदामि इति मंत्रेण आचवनीयमभिमुखे दक्षिणोत्तरोपस्थेनोपविश्य जपति ।

End. पित्र्याद्वनीयानुगमने योनितस्तूष्णीं प्रणीयावाहितप्रायश्चित्तं अन्वाधानात् प्राग्योनितः प्रणीय सर्वप्रायश्चित्तमेव ।

Colophon इति चातुर्मास्येषु ब्रह्मत्वं समाप्तं ॥ श्रीरस्तु ।

विवरणम् । चातुर्मास्ययज्ञे ब्रह्मणोऽनुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 326 नक्षत्रसूत्रभाष्यम् । Nakshatra Sútra Bháshyam. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 76. Lines, 8 in a page. Extent, 1,050 ślokas. Character, Nágara. Date of the work, 1813 Samvat. Appearance, not old. Prose and verse Generally correct. Complete.

A commentary on the rules of Baudháyana on the Nakshatra rite, by Deva Bhadra, son of Balabhadra, a descendant of Gangádhara Páṭhaka, whose father, Ráma Chandra Páṭhaka, was surnamed Maháyájñika or a great performer of the Vedic rites.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

श्रीविघ्नेशं मुनिं बौधायनं कात्यायनं गुरुम् ।
अस्मद्वंशजनानां सद्वंश्यं हरिहरम् ॥
याज्ञिकाग्रविवेकज्ञं गंगाधरं पाठकञ्च ।
पितरं बल्लभद्रञ्च भागीरथीं तु मातरम् ॥
गर्गादियाज्ञिकान् स्वीयान् कपर्द्यादीन् परानपि ।
प्रणम्य मनसा वाचा कर्मणापि च भक्तितः ॥
तैत्तिरीयश्रुतिं मूलं प्रायश्चित्तप्रदीपकम् ।
देवाजन्तप्रयोगञ्च तथा गोपालकारिकाम् ॥
प्रयोगौ केशवानन्तावापस्तम्बानुसारिणौ ।
अन्यानेतान् समंदृष्ट्वा निजबुद्ध्या विमृश्य च ॥
बौधायनोक्तनक्षत्रसंज्ञाध्वरस्य तु ।
सूत्रभाष्यमहं कुर्वे कातीयानुमतन्त्विदम् ॥

End. प्रदीपे तु कुलुत्राग्राद्यादिकाम इत्येकं । आयुष्काम इति द्वितीयम् । अन्नाद्यकाम इति तृतीयं । ज्योतिष्काम इति तुरीयमिति फलचतुष्टय-संयोगोक्तम् । तथैव संकल्पोदाहरणदर्शनात् । बहुतरपापाक्रान्तस्तो निर्ध्वंसनार्थं नक्षत्रमतेष्टा यज्ञेनेति चन्द्रिकायाम् ॥

विघ्नेशचरणद्वन्द्वमाधाय हृदि मङ्गलम् ।
बल्लभद्रतनूजेन देवभद्रेण धीमता ॥ १ ॥
कातीयानां हितार्थाय भाष्यं चेदं मया कृतम् ।
संक्षिप्तं पूर्वजैर्यस्मात् कृतं वृद्धयाज्ञिकैः ॥ २ ॥
न ते मयि क्षमाशीलाः पूज्यं चेदपरेऽपि च ।
तुष्यंतु याज्ञिकाः सर्वे यदत्र परिशोध्यते ॥ ३ ॥
ज्ञानादज्ञानतो वापि यच्चेह विहृतं मया ।
क्षन्तव्य तत्र संशोध्यं याज्ञिका अयमञ्जलिः ॥ ४ ॥
नमदीया कृतिर्यस्मादेषा यज्ञस्य वै कृतिः ।
यथा प्रेरितवान् यज्ञस्तथा विहितवानहम् ॥ ५ ॥
यत्र श्रमः समुत्पन्नो भाष्यस्यास्य विलेखने ।
यज्ञभोक्ता विभुस्तेन प्रीयतां परमेश्वरः ॥ ६ ॥
नेत्रेन्दु वसु भूवर्षे (१८१४) मिते नभसि भास्करे ।
सितभे च द्वितीयायां पञ्च (सप्त ?) भाष्यमिदं कृतम् ॥ ७ ॥
अथवाक्षरभाष्येऽस्मिन् देवभद्रकृते वर ।

मपद्यागत् मपचं च (१०१०) ग्रंथर्मख्यैदमीरिता ॥ ८ ॥
चपरिष्कृतमेतस्य पुस्तकं याम्यदिग्गतम् ।
वस्यतोऽनेन धार्क तच्चोऽयमेव समाप्नुहि: ॥ ९ ॥

Colophon. इति श्रीमन्महायाज्ञिकनागरज्ञातीयपाठकश्रीरामचन्द्रसूनुमहापरपाठकबंगसभूतपाठकश्रीवल्लभभट्टात्मजदेवभट्टकृतौ बौधायनमुनिप्रणीतप्रायश्चित्तसूत्रान्तर्गतनवचत्वरप्रश्नस्य सूत्रभाष्ये द्वितीयं चप्तमध्यायश्च तुरीयम् (यः ?) ॥ ४ ॥ समाप्तं च नवचत्व(वम् ?) ॥

. विवरणम् । बौधायनकृतप्रायश्चित्तसूत्रान्तर्गतनवचत्वरसूत्रस्य वल्लभभट्टकृतभाष्यमन्योऽयम् ॥

No. 327. हौत्रालोकदर्शपूर्णमासप्रयोगः । Hautrálokadarśa-púrnamása Prayogah. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 16–19 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual, directing the performance of the new and full moon rites by Sivaráma, son of Nágarája Gadádhara Díkshita. It is a work belonging to a series called Hautráloka. At the beginning many Vedic terms are well defined.

Beginning. हौत्रमित्युच्यते इदम् समाख्या तद्देदविहितानां पदार्थानां कर्ता होतेत्युच्यते। स्वाचाचम्य यज्ञोपवीती भूत्वा हविष्यामन्त्रेषु चामन्त्रितस्य मनु होता प्रागुदगाहवनीयाद्यो देशस्त्वस्मिन् प्राङ्मुखोऽवस्थाय निष्क्रम्य प्राङ्मुख एव भूत्वाचम्य दक्षिणाहद्भूत्वा पूर्वेणोत्तरमपरेण प्रणीता यो देशस्तेन विहारं प्रपद्यते ।

End तेन प्रयोगमध्ये मार्गान्तरेण निष्क्रान्तस्यापि नियमा भवन्त्येति. इ. चि. सर्वाणि मन्त्राणि यथामति विलिखितानि तत्रोपपादनं विस्तरभिया न कृतम् । तत्तु सुधीभिरुपपादयितुं शक्यते चतोऽत्र न्यूनातिरिक्तं विभाव्य शोध्यम् ॥

Colophon. इति श्रीमन्मीमांसकनागराजगदाधरदीक्षितसूनुना शिवरामेण कृते हौत्रालोके दर्शपूर्णमासप्रयोगः समाप्तिं चगमत् ॥ श्रीसाम्बशिवार्पणमस्तु ॥

विवरणम् । शिवरामकृतहौत्रालोकनामनिबन्धान्तर्गतदर्शपूर्णमासप्रयोगविषयक पुस्तकम् ।

No. 328. कौकिलीहौत्रम् । *Kaukilihautram.* Substance, country made paper, 9 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 8–12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1713. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the performance of the Vedic rites according to the Kaukilí School.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः ॥ अथ हौत्रं कौकिल्याः । ऐन्द्रस्य पयोः पां ह्यादिसर्व्वं निरूढ़पशुवत् । नमः प्रवक्त इत्यादि सामिधेन्यः । आवाहन-काले आश्विनतागावाह । इन्द्र मा १ वह । वनस्पति मा १ वह ॥ देवा आज्यपामित्यादि ।

End. सूक्त वाके- इन्द्रं नमो अग्र इदं च हत वनस्पतिमित्यादि सर्व्वं । निरूढ़-वत् ॥ आदित्यस्य पयोः अदितिर्न उरुष्यत्नमहीमातर येयं दर्शपूर्णमास-वत् ॥ उपदेशादिनराधेति वचनात् । सर्व्वमायच्छायनरूढवत् ॥

Colophon. कौकिल्याहौत्रं समाप्तं संवत् १७१३ मल्लमासे ।

विवरणम् । कौकिलीनामयज्ञकर्म्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 329. सोमपद्धतिः । *Sómapaddhatiḥ.* Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 178. Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed, torn, and worm-eaten throughout, especially the last folium in which the writing is effaced. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the Sóma rite by Ráma, a pupil of Diväkara.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥

मुधाःश्रोऽग्निचितो नत्वा दिवाकरगुरोः पदे ।
रामः पद्धतिमाधत्ते सोमकर्म्मप्रदीपकाम् ॥
तत्र दर्शपौर्णमासाविष्टावसन् सोमेन यजेत ॥

End. (खण्डितम्)

विवरणम् । रामकृतासोमयागपद्धतिः ।

No 330. कौकिलीमैत्रावरुणप्रयोगः । Kaukilí Maitrá-varuna Prayogaḥ Substance, country-made paper, 8¾ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 12-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and torn. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to duties of the Maitravaruṇa priest in the performance of theVedic rites according to the Kaukilí School.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ कौकिल्याः मैत्रावरुणप्रयोगः । मित्रावरुणयोस्त्वा बाहुभ्यां प्रशास्त्रोः प्रशिषा प्रतिगृह्णाम्यवक्रो विधुभूयासं ॥ त्वाद्य प्रयाजकाले ॥

End. देवो अग्निः स्विष्टकृद्देवमिन्द्रं वयोधसं देवो देवमवर्द्धयदतिच्छन्दसा छन्दसेन्द्रियं क्षत्रमिन्द्रे वयोदधद्वसु ॥ ११ ॥ शेषं निरूढवत् ॥

Colophon. इति कौकिल्या मैत्रावरुणः समाप्तः ॥ श्रीः ॥ ॥ छ ॥ श्री ॥ भं ॥ अस्तु ॥ गङ्गदीपनामकरामेण लिखितं ॥

विवरणम् । कौकिलीशाखानुगतं मैत्रावरुणकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 331 सौत्रामणिहोत्रम् । Sautrámani hotram. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 9 Lines, 6-14 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the performance of the Vedic rite called Sautrámaṇi. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ सौत्रामण्यां हौत्रं लिख्यते । तत्राचमने अग्निप्रणयनं मुक्ता वरुणप्रघासे प्रदेयं देव्यधियेत्यादिवाग्विसर्गान्तं ।

End. ककुभाच्छन्दसेन्द्रियं यश इंद्रे वयोदधद्वसुवने वसुधेयस्य वेत्वयजादो देवो अग्निस्विष्टकृद्देवमिंद्रं वयोधसं देवो देवमवर्धयत् । अतिछंदसाच्छन्दसेन्द्रियं क्षत्रमिंद्रे वयोदधद्वसुवने वसुधेयस्य वेतु यजाम वौषट् अग्निमयेति ॥

Colophon. इति सौत्रामणि ।

विवरणम् । सौत्रामणिनामकयज्ञविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 332. अच्छावाकप्रयोगः । Achchhávāka Prayogah. Substance, country-made paper, $8\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 31. Lines, 10–11 in a page. Extent, 800 ślokas. Character, Nagara. Date, Samvat 1799. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Directions for the performance of the duties of the Achchhávāka, or the inviter, a title of a particular priest or Ritvig, one of the sixteen required to perform the great sacrifices with the Sōma juice, by Yájñika Raghunátha, son of Rudra Bhaṭṭa. See Dr. R. Mitra's Notices, No. 702, Vol. II, p. 114.

विवरणम् । रुद्रभट्टात्मजयाज्ञिकरघुनाथेन सङ्कलितं अच्छावाकाभिधर्त्विग्विशेषसम्पाद्यकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदं (मि, सूचो नं ७०२, खं २, प ११४ ।

Some more manuals following the *Áśvaláyana* School.

पुनराश्वलायनानुगतप्रयोगपुस्तकानि ।

No. 333 अग्निमुखमन्त्रार्थः । Agnimukha Mantrártha. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 13 Lines, 15–17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work, explaining the meanings of the Agnimukha Mantras, or the chants by which the sacrificial fire is invoked. The codex being incomplete, nothing about the author can be ascertained.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । अथेदानीमग्निमुखमन्त्राणामर्थः कथ्यते । तत्र तावदर्थज्ञानस्य फलमाह याज्ञवल्क्यः यस्तु जानाति तत्त्वेन आर्षं छन्दश्च दैवतं विनियोगं ब्राह्मणञ्च मन्त्रस्यार्थं तथैव च । एकैकस्य ऋषिः सोऽपि वन्द्योऽस्यातिथिवद्भवेत् । देवतानाञ्च सायुज्यं गच्छत्येव न संशय इति ।

End. सोऽग्निः बोध्यते उद्दीप्यते समिधा पालाश्या ।

Colophon. खण्डितम् ।

विवरणम् । यज्ञीयाग्नेरुद्दीपनविषयकमन्त्रार्थो व्याख्यापुस्तकम् ।

No. 334. अग्न्याधानव्याख्या । Agnyádhána Vyákhyá. Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 81. Lines, 10-14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete (the last portion of the 5th Paṭala and the whole of the 6th Paṭala are wanting).

A commentary, entitled Pradípiká, on the rules of Agnyádhána, or putting the sacrificial fire in its proper place. It is evident from the difference of handwriting as also from the folio marks, that the seventh and eighth Paṭalas did not originally belong to the codex under notice. They might have been subsequently added by some of its owners in order to get it complete.

Beginning. येषां विद्याय कर्त्तव्यमेव मत्येदन् इति ब्राह्मणानुकरणं सूत्रकारस्य कर्म्म-कालोपलक्षणार्थं । बहुपत्नीकस्य शुद्धया पत्न्या कार्य्याणि कर्त्तव्यानि अशुद्धान्यारभ्य यागः । आधानेऽपि सङ्कल्पात् प्रभृत्युपरध्ये याग· कर्त्तव्य इति केचित् ।

End. आश्मरथ्यमतप्रदर्शनेन स्वमतसंवादः । उच्यते पुनराधेयं प्रत्याद्यविधे-यार्थमिति वेदितव्यम् ॥ अष्टमं पटलम् ।

Colophon. इति भट्टरुद्रदत्तप्रणीतायां सूत्रवृत्तौ प्रदीपिकायां पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥

विवरणम् । अग्न्याधानसूत्रव्याख्यापुस्तकम् ।

No. 335. आधानप्रयोगः । Ádhána Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 23. Lines, 8 in a page. Extent, 375 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh, but the writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A manual on the preliminary rites to be performed on the occasion of one's establishing the sacred fire for one's lifetime, by an anonymous author.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाधानं जातपुत्रः कृष्णकेशावस्थः सभार्य्यः पितु-र्ज्येष्ठस्य वा । कृताधानस्य (स्य ?) प्रयुक्ताधिकारप्रतिबंधरहितो(तो ?) ऽपि कश्चित् कालमनाहिताग्निर्येत् तत्र कृच्छ्राद्यनुष्ठानपूर्व्वककूष्मांडहोमै-रात्मानं पावयेत् । यस्तु पित्रादिपाकोपजीवी विद्याध्ययननिरतश्चेत् तदा कश्चित् कालं सत्यधिकारेऽनाहिताग्नेरपि न कृच्छ्राद्यपेक्षा ।

End. आधानेन त्वजस्रात् मध्ये होत्रं तु हूयते । पौर्णमास्यां तु सुत्यायां सोमाधाने तु नेष्यते ॥ सोमाधाने तु नाजस्राः साधारणवचस्तदा । आहितानि व्रतानि स्युर्विना व्रात (तं ?) पतिष्यते ॥ १३ ॥ * ॥ * ॥ * ॥

Colophon. स खण्डं तं दराम (?) श्रीरस्तु शुभं चास्तु ॥ ग्रंथसंख्या २७५ ॥

विवरणम् । आहिताग्नीनामग्निग्रहणात् पूर्व्वानुष्ठेयश्रौतकर्म्मविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 336. आधानप्रयोगः । Ádhána Prayogaḥ Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{3}$ inches. Folia, 5 (There are only five folia, but without any page marks On closer examination, however, it appears that the first two folia, and the last three are consecutive, so that the intervening folia are wanting.) Lines, 11–20 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn and slightly worm-eaten. Prose. Not correct. Incomplete (owing to the want of the intervening folia).

A manual on the same subject by Ananta. The codex, owing to mistake of course, bears the title of Ádhána Prayoga, but the work treats of Gaṇahoma, which though allied to Ádhána, is a slightly different rite.

Beginning. श्रीः ॥ अथ प्रयोगः ॥ तत्र ज्येष्ठश्चाहिताग्निरित्येवमादिना आधाने अधिकारः । सत्यधिकारे अग्र्याधाने अनाहिताग्निना (अनाहिताग्निश्चेत् ?) प्रायश्चित्तं कुर्य्यात् ।

End अंते पायसेन ब्राह्मणान् भोजयित्वा दशदानानि दद्यात् । तथाचोक्तं ॥ गो भू तिल हिरण्याज्यं वासो धान्यं गुडानि च । रौप्यं लवणमित्याहुर्दशदानानि पण्डिता इति महार्णवतन्त्रकृतो ॥

Colophon. इति गणहोमः । अनादीत्वमनंतेन कृपाद्यगणहोमयोः । प्रयोगस्तेन योगेशः प्रीयतां सर्व्वयज्ञभुक् ॥ श्रीवक्रतुण्ड ॥

विवरणम् । आहिताग्नीनामग्निग्रहणात् पूर्व्वानुष्ठेयगणहोमनामप्रायश्चित्तविप्रयोगविषयकं पुस्तकं अनन्तकृतम् ।

No. 337. आधानहौत्रप्रयोगः । Ádhánahautra Prayogaḥ Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 6. Lines, 12–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. *Incomplete.*

A manual directing the performance of the Hotṛi priest's duties in the *A'dhána ceremony, according to the rules of A'swaláyana.*

Beginning.	श्रीगणेशाय नमः ॥ आधानहौत्रप्रयोग आश्वलायनसूत्रानुसारी । आश्वलायनापस्तंबसूत्रोक्तेष्टिपक्षेषु लिख्यते । तत्र तावदाश्वलायनसूत्रेऽग्निनिष्पत्त्यर्थं इष्टिद्वयं द्वयं एकं वा कार्य्येत्युक्तम् (कार्य्यमित्युक्तम्?) ।
End.	(खण्डितम्) ।
Colophon.	(खण्डितम्) ।

विवरणम् । पुस्तकमिदमाश्वलायनसूत्रानुगताधानहौत्रप्रयोगविषयकं, खण्डितम् ।

No. 338. इष्टिहौत्रम् । Ishṭihautram. Substance, country-made yellow and green paper, 8 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, old. Prose. Incorrect. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the Chátur-másya rites, according to the precepts of A'swaláyana, by Ananta Deva, son of A'padeva.

Beginning.	श्री दक्षिणामूर्त्तये नमः ॥ श्रीमद्गणपतये नमः ॥ होतरेहीति होतामंत्रितः ॥ प्रागुदगाहवनीयादवस्थाय । प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणाहद्दिद्वारं प्रपद्यते ॥ पूर्व्वेणोत्करमपरेण (करमपरेण?) प्रणीप्रभाप्रपदा (प्रणीतमाप्रपदा?) भिन्नततरेण पादेन वेदिश्रोण्योत्तरया पार्ष्णी धर्मा निधाय प्रपदेन बर्हिराक्रम्य संहितौ पाणी धारयन् । आकामयत्यंगुष्ठौ हृदयसंमिमारं कर्णसंमितौ वा द्यावापृथिव्योः संधिमीक्षमाणः प्रेषितो जपति ॥
End.	सोमेन यमाग्निपक्षे अग्निष्टोमः ॥ पशुपक्षे ऐन्द्राग्नः ॥ इष्टिपक्षे आग्नेयमष्टाकपालं ॥ ऐन्द्राग्नमेकादशकपालं वैश्वदेवं द्वादशकपालं निर्व्वपेदिति केशवः ॥ आश्वलायनोक्ते चातुर्मास्यानि वा पुनरिति पक्षे नैषामन्यतरत्कार्य्यम् ॥
Colophon.	इति श्रीमदापदेवसूनुना अनन्तदेवेन विरचितचातुर्मास्यप्रयोगहौत्रप्रयोगशास्त्रार्थसंग्रहः । आश्वलायनयजमानविषये इत्यलम् ॥

विवरणम् । चातुर्मास्येष्टिकर्मसु होतृकृत्यप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 339. सप्तहोत्रप्रयोगः । Saptahotra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 27. Lines, 8–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn and worm-eaten in parts. *Prose. Generally correct. Incomplete.*

A manual directing the performance of the Saptahotra rites, belonging to the Agnishṭoma sacrifice. It has also a short appendix, showing clearly which mantra of the Ápri Súkta is to be used, and by which of the several clans.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ सप्तहोत्रप्रयोगः ॥ ॥ उद्गात्रहोत्रप्रभृत्युद्वैव अध्वर्य्यव, यस्य कर्मार्थे प्रयच्छन्तीति उद्गात्रादिनादम् । ब्रह्मच्छन्दासु ब्रह्मयस्त इति नः । अन्येभ्यः ऋत्विग्याचकेभ्योहोत्रादिभ्यय इति वः ॥ यदा षोड़शानां वरणं तदा होतुः पूर्व्वं यदा चतुर्णां तदा ब्रह्मणः । होतकाणां दाक्षमानामनियतक्रमः इति वृत्ती ।

End. अग्निबुद्धिमानिदं हविः अग्निरिन्दुमानिदं हविः अग्निरिदं देवा इत्यादि-शेषं पौर्णमासवत् । इडमुपह्वादनुयाजान् प्राकृतं होपांशुर्भवति । अपि सुमतं तंत्रांगेऽपि ये पूर्व्वतरां यमीष्टैः प्रयोक्तव्यमश्यान्तं प्रधान-रूपांशेव । पूर्व्वाङ्गतिपक्षे न होतप्रयोगः ॥

Colophon. इत्यग्निष्टोमसप्तहोत्रप्रयोगः । आश्विनाग्निर्यदक्षिणत् स्वस्य दक्षिणाग्नौ स्वे-नाग्ने प्रकृत्य स्वाहा । अनाश्विनाग्निस्तु इमामग्ने यं वा स्वाहा ॥ अहत-विवाहोऽलौकिकाग्नौ एतदेव । अनंत रवने आहुतीममाग्नेऽपि अतो होमपर्य्यन्ते ऋत्विजां नियमा भवन्त्येव । आप्रीसूक्ते निर्णयः । समिद्धो-ग्निरिति शुनकानां । जुषस्व समिधामिति वाशिष्ठानां । वसिष्ठशुनक-व्यतिरिक्तानां सर्व्वेषां समिद्धो अद्य मनुषो दुरोण इति । तत्राद्यानां नाराशंसेव वासिष्ठे आरतंसा प्रैषशिंमाभिरित्युक्तत्वात् । एवं प्रजा-पत्ये पञ्चे वसिष्ठादीनां नाराशंसेव । यो यस्य ऋषिस्तदानुपूर्व्यं आप्री-सूक्तम् । कण्वानां सुसमिद्धो न आवह- १ कश्यपानांसमिद्धो अग्न आवह २, अत्रीणां समिद्धो अद्य राजसि ३, शुनकानां समिद्धो अग्निर्निहितः ४, विश्वामित्राणां समित् समिध्मनाः ५, अत्रीणां सम-मिद्धा यमांसिषे ६, वसिष्ठानां जुषस्व नः समिधं ७, कण्वानां समिद्धो विश्वतस्पतिः ८, वाध्र्यश्वानां इमां मे अग्ने समिधं ९ शुनकवाध्र्यश्व-वसिष्ठेतरानां सर्व्वेषां समिद्धो अद्य मनुषः । इति विवेकः ।

विवरणम् । अग्निष्टोमाङ्गसप्तहोत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

Note.—Dr. R. Mitra has noticed a codex of the same title in his Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, but this neither agrees with the beginning nor with the end of the one noticed above: See Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, P. 150, No 340. Dr: Mitra's codex, however, partially agrees with the beginning of Somahotra, a work on an entirely different subject.

No. 340 सोमहौत्रप्रयोगः। Somahotra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27. Lines, 7–12 in a page. Character, Nágara Date, 175 (1705 ?) Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten in parts. Foll. 1–8 are spotted with ink for which fol 5 is materially injured. Prose Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Somahotra rite, which is to be performed on the occasion of appointing the Hotṛi priest to some sacrifice. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीढुं (धु?) भिराजाय नमः॥ सोमप्रवाकेणामुकशर्म्मणः सोमोभविष्यति तत्र भवता हौत्रं कर्त्तव्यमित्युक्ते होता तं पृच्छति को यज्ञः, क ऋत्विजः, का दक्षिणेति ॥ तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन वृतः सन् जपति।

End. अथ स्विष्टकृतः पिप्रीहि॰ यजिष्ठो॰। ये॰ देवाँ स्विष्टकृतमग्ने यदद्य विश्वो अध्वरस्य होतः॰ यदावो मस्थितायां सर्व्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा यथा-जपेनोपस्थाय। तीर्थेन निष्क्रम्य यथार्थं गच्छेत् ॥ ॥ छ ॥ ॥

Colophon. इति श्री अग्निष्टोमस्य हौत्रं सम्पूर्णं ॥ श्री ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणम् ॥ सिद्धेश्वर्य्यै ॥ ॥ छ ॥ ॥ ॥ ॥ इदं पुस्तकं घोषेण लिखितं स्वार्थं परार्थञ्च सम्वत् १७५ (१७०५ ?) हेमलम्बीनाम संवत्सरे भानुवासरे मार्गशिर-मासे शुक्लपक्षे काश्यां राजधान्यां लिखितम् ॥ ॥ श्रीअग्नीश्वराय नमः॥

विवरणम्। सोमयज्ञेषु हौत्वनियोगावसरसम्पाद्यवैदिककर्म्मविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम्।

No. 341 सोमे ब्रह्मत्वप्रयोगः। Somé Brahmatwa-prayogaḥ Substance, country-made paper, 9×4 inches Folia, 6. Lines, 11–13 in a page Character, Nágara Date, ? Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Prose Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the rites to be performed on the occasion of appointing the Brahmá priest to the Soma sacrifice. Anonymous.

Beginning: श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ सोमे ब्रह्मत्वप्रयोगः । सोमप्रवाकेणामुकयजमानस्य सोमो भविष्यति तत्र भवता ब्रह्मत्वं कर्तव्यमित्युक्तो ब्रह्मा तं पृच्छति को यज्ञः के ऋत्विजः का दक्षिणेति तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन वृतः सन् जपति ।

End. उदयं तमस इत्यादित्यं तदभावे आहवनीयमुपस्थाय वनवोचमाया इत्यादि समिदाधानान्तं पूर्ववत् । संस्थितायां मैत्रावरुण्यां अपरेत्यादिभिः कर्मप्रायश्चित्तं कृत्वा संस्थाजपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रामेत् ॥ ॥

Colophon. इति ब्रह्मत्वं समाप्तम् ॥

विवरणम् । सोमयज्ञे ब्रह्माख्यपुरोहितनियोगावसरसम्पाद्यवैदिककर्मविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 342. अहीनद्वादशाहप्रयोगः । Ahína-dvádaśáha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 56 Lines, 11-18 in a page. Character, Nágara. Date, 1637 Śaka. Appearance, very old. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Ahínadvádaśáha rite, according to the rules of *Áśyaláyana*, with a gloss by Traividyávriddha, an inhabitant of Tálavrinta.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ सत्त्राहीनानां प्रकृतेरहीनस्य द्वादशाहस्य प्रयोग उच्यते तत्र प्रथमं सूत्रमुच्यते । प्रत्यक्षाम्नानात् द्वादशोपसदः सुत्यानि प्रातरनुवाकादिपत्नीसंयाजान्तानि ॥

End. केचिदत्रापि ब्राह्मणवाक्यभिन्नः स्वकर्त्तव्यविधानुरूपा वदन्ति ॥ अपरे सूत्रविदानुरूपाः सर्वत्र यथा स्वैति वदन्ति ॥ अतीदमवनं सर्वं गुरुप्रतिपदेन व्याख्यातं ॥ एकविंशः समाप्तः ॥

Colophon. आश्वलायनसूत्रस्य वृत्तिरेषा प्रकाशिता कृता त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना ॥ अध्यापकपाठकयोः श्रीरस्तु । शालिवाहनभूपस्य सप्तदशशते शके धान्यमासे मन्मथाब्दे सप्तो पञ्च वत्सरे । द्वादश्यामिन्दुवारे वै समाप्ता चाहिताकथा ॥

No. 343. वृद्धाहीनद्वादशाहप्रयोगः । Vṛddháhína-dvádaśáha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 117 (of which Foll. 2–44, and fol. 111 are wanting, but folia 54 and 73 are [illegible]

Lines, 11-13 in a page. Character Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn and writing effaced. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the full performance of the Dvádaśáha rite by an anonymous author. The Dvádaśáha rite is of two kinds, the Ahína and the Satra. The performance of the latter is, however, prohibited in this age of Kali. The word Ahína means a rite to be performed in several days, and Vyúḍha, complete or full.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमद्रामातंग्यै नमः ॥ अथ व्यूढाहीनद्वादशाहस्य प्रयोग उच्यते ॥ तत्र मदन्मे योध इत्यादि समिद्राधानान्तोविधिः सर्व्वो-ऽपि भवति ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon (खण्डितम्) ।

विवरणम् । व्यूढाहीनाख्यद्वादशाहयज्ञविशेषस्य प्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 344. व्यूढाहीनद्वादशाहप्रयोगः। Vyúḍháhína-dvádaśáha Prayogaḥ Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 43. Lines, *5 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.*

Another copy of the same work.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमद्रामतङ्ग्यै (मातङ्ग्यै?) नमः ॥ अथ व्यूढा-हीनद्वादशाहस्य प्रयोग उच्यते ॥ तत्र मदन्मे योध इत्यादि समिद्राधा-नान्तोविधिः सर्व्वोऽपि भवति ॥

End (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणन्तूक्तपूर्व्वम् ।

No 345. द्वादशाहप्रयोगः । Dvádaśáha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9½×4 inches. Folia, 180. Lines, 9-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the Dvádaśáha rite, which is almost the same as that noticed above, differing only in this point that it takes full twelve days to finish it, while the other may be finished in the course of twelve days.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीमन्महागणपतये नमः । अथ कुलद्वादशाहस्य प्रयोग उच्यते । तत्र सहस्रमे दीक्ष इत्यादि समिदाधानान्तविधिः सर्वोऽपि भवति । विशेषस्तूच्यते । तस्य द्वादशदीक्षा द्वादशोपसदो द्वादशप्रसुतः षड्विंशद्देवाराणयो भवन्ति । यमाहे दीक्षापरिमाणे प्रथमोपसदिवसे समुद्धार्यां द्वादशाहे, नवाहे, षडाहे, पञ्चाहे, षड्के, पञ्चाहे, चतुरहे, त्र्यहे, द्व्यहे वः इत्यामिति ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । द्वादशाहाख्यप्रविमेयप्रयोगपुस्तकमिदम् । अहीनद्वादशाहसत्रद्वादशाहयोः यज्ञयागरेचौदनेव मनसैनियं, तत्प्रथमं द्वादशमेवाहस्तु पूर्वं भवति, द्वितीयस्तु द्वादशाहे, तन्मध्ये नवाहे षडाहे, कस्मिन् कान्यस्मिन्नहनि पूर्वतामनुमन्येतीति ।

No. 346. अनेकपक्षद्वादशाहप्रयोगः । Anekapaksha-dvádaśáha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 16. Lines, 10–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of a Vedic rite called by the name of Anekapaksha Dvádaśáha, or a rite to be performed in the course of twelve days for several fortnights, by an anonymous author. The codex seems to be a fragment only, the page marks beginning with 189.

Beginning. श्रीअविवाक्यं दशमः तत्र प्रातरनुवाकः । आश्यात् प्रतिपत्तिः प्रतीकवयमुत्तरे । यथा देवनं प्रतिच्छन्दसुवाः कार्यां समात् दर्शं । प्रति प्रियतमं सर्वं मासवेविदुर्न मतं ।

End. संवत्सरमेकं गौतमः । अयं द्वादशाहो गोम एव गौताम इत्येकस्मिन्नेवावदेनात् परिभाषायाः । वैश्वानरोपक्रमाय । एव नवमः । अथ भरतद्वादशाहस्य क्लृप्तिः अतिरात्रः १ अग्निष्टोमं १ उक्थ्यः ८ अग्निष्टोमः १ अतिरात्रः १ महाव्रतोऽग्निष्टोमस्य चतुःसंख्यास्वेव विकाराः । अयं दशमः पथः ।

Colophon. इत्यनेकपचद्वादशाहप्रयोगः समाप्तः॥ इदं पुस्तकं रामेण लि + + + + ।

विवरणम् । अनेकपचद्वादशाहेतिप्रसिद्धयज्ञविशेषस्य प्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No 347. द्वादशाहब्राह्मणाच्छंसिप्रयोगः। Dvádaśáha Bráhmanáchchhañsi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 31. Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1799. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the functions of the Bráhmanáchchhañsin priest in the Dvádaśáha rite. Anonymous.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः॥ अथ द्वादशाहे ब्राह्मणाच्छंसीप्रयोग उच्यते॥ षड्‌‌-त्रिंशदष्टौ वा एव च (यः?) द्वादशाहः॥ द्वादशदीक्षा द्वादशोपसदः। द्वादशसुत्या एवं षट्त्रिंशत्॥ द्वादशाहशब्दः कर्मतामधेयः ततुप्रख्या-न्यायेन अहः शब्दो याज्ञिकानां मते सुत्यायाः संज्ञा॥

End. त्रिंशो योगो योगे तवस्तर इ शो युंजंति वध्नमरुषं इ शो यदिन्द्राय वया वरमित्यादि समानं प्रापणीयवत्॥ समाप्तः पर्य्यायः॥ विनिरुद्धा इ इत्यादि सर्वे अग्निष्टोमवत्॥ अवभृथ च (अवभृथय?) समिदाधानं॥ उपस्थानं च समाप्त उदयनीति(?) रावः॥

Colophon. द्वादशाहस्य ब्राह्मणाच्छंसीप्रयोगः समाप्तः॥ शुभमस्तु॥ संवत् १७९९ मिति माघवदि एकादश्यायां (श्यां?) ११ सोमवासरे। लिखितं काश-कुकजाल्लाषनन्दखाकः श्रीकृष्णाय नमः॥ श्री॥

विवरणम्। द्वादशाहयज्ञे ब्राह्मणाच्छंस्यनुष्ठेयविषयकं पुस्तकम्।

No. 348. द्वादशाहाच्छावाकप्रयोग। Dvádaśáhácbchhávúka Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 6. Lines, 14-17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the Bráhmanáchchañsin rite in the Dvádaśáha ceremony, including the performance of the Áchchhávâka rite belonging to that ceremony, by Raghunáth Yájñika, son of Rudra Bhatta, surnamed Ayáchita.

Beginning. श्रीमन्महागणपतये नमः । अथ द्वादशाहस्य ब्राह्मणाच्छंसीप्रयोगः उच्यते षट्त्रिंशदहो वा एष यो द्वादशाहः द्वादशदीक्षा द्वादशोपसदः द्वादश-सुत्याः एवं षट्त्रिंशेषु द्वादशाहशब्दः कर्मनामधेयः । तत्प्रख्यान्यायेन अहः शब्दो याज्ञिकानां मते सुत्यायाः संज्ञा एवं एकाहाः एकसुत्या-त्मकाः, अग्निष्टोमसंस्था अन्ये बहव एकाहा काण्डे पठिताः । अहीनाश्च-प्रभृतयो द्वादशाहपर्य्यन्ताः ।

End. विकिरस्थाङ्गतीत्यादि सर्वं पशुपुच्छमग्निष्टोमवत् अवभृथप्र उभिदाधानं उपस्थानञ्च समाप्त उदयं नीरातिरात्रः ।

Colophon. इति श्रीमद्याज्ञिकोपनामकश्रीरुद्रभट्टात्मजयाज्ञिकरघुनाथेन विरचितो द्वादशाहस्याच्छावाकप्रयोगः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः इदं पुस्तकं मङ्गरोप-नामरामेण लि ? ॥

विवरणम् । अच्छावाकद्वादशाहयज्ञस्य ब्राह्मणाच्छंस्यनुष्ठेयविधिविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 349. द्वादशाहमैत्रावरुणप्रयोगः । Dvádaśáha Maitrávaruṇa Prayogah. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 9. Lines, 10-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the functions of the Maitrávaruṇa priest in the Dvádaśáha rite, by Raghunátha.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ॥ अथ द्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोग उच्यते ॥ तत्र सर्वं प्राकृतज्योतिष्टोमवत् ऋत्विक् वरणमधुपर्कादग्नीषोमीयात् अग्नी-षोमीयेन पशुना अत्र केचित् पशैकादशिनी कुर्वन्ति शाग्निचित्य अतो इष्टका पशुं कुर्वन्ति । तत्र द्वादशप्रयाजा भवन्ति । पशुपशुपशो न कुर्वन्ति । अशक्यत्वात् ।

End. अयं पक्षः समीचीनो हिंसाभावात् परन्तु अत्र तु ज्ञानिनामादोषः । एक-ादशिषु आग्नेयः ऐन्द्र इत्यत्रशेषु अयं समीचीनः । अन्यथं वा एका-दशिनान् । एकादशिनामेव एवैकं पशुं आदित आरभ्य अपन्यदनि अध्येव आलभेरन् । अयं पक्षः सर्वापेक्षासमीचीनः । हिंसा नापि बहुतराणां देवतानां समाधानं भवति ॥

Colophon. इति श्रीमद्रुद्रभट्ट (स्य ?) अयाचितोपनामकस्य सुतेन रघुनाथविरचितोऽयं (रघुनाथेन ? विरचितोऽयं ?) ग्रन्थः ॥ श्व ॥ श्व ॥

विवरणम् । द्वादशाहयज्ञीयमैत्रावरुणानुष्ठेयविषयकं पुस्तकम् ।

No. 350. द्वादशाहमैत्रावरुणप्रयोगः। Dvádaśáha Maitrávaruṇa Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 36. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, 1799 Samvat. Appearance, very old, with red spots throughout, slightly worm-eaten, and the last folium torn Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed above.

Colophon. इति श्रीमत् अयाचितोपनामकरघुनाथभट्टकृतो द्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोगः समाप्तः संवत् १७९९ मिति माघशुदिपञ्चमी बुधवासरे गङ्गरोपनामकरामेण लिखितं शुभमस्तु ॥ सिद्धिरस्तु श्रीः ॥

No. 351. मैत्रावरुणप्रयोगः । Maitrávaruṇa Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $8\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13 Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct Complete.

A manual directing the performance of the Maitrávaruṇa rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । चिं भूर्भुवःस्वरोम् अध्वर्यो शोंसों सावोतमेढ्रसुश्रवागितेग्नइदेथरागिरः ।

End. ॐ थामोदैवमदो इति प्रतिगरः । प्रणवेषु मदामोदैवोमथ ॥ सर्व्वत्रैकपदासु प्रणवत एव प्रतिगरः । अन्यत्र प्राकृत एव प्रतिगरः ॥ शुभमस्तु ॥ सर्व्वं एष अप्तूर्य्याम सहावाशभीत् (आमोर्यामसहावशभित् ?) ॥

Colophon. मैत्रावरुणप्रयोगः ।

विवरणम् । मैत्रावरुणनामप्रसिद्धयज्ञविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 352. मैत्रावरुणपशुहौत्रम् । Maitrávaruṇa Paśuhotram. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 10. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Generally correct. Incomplete.

A guide showing how an animal is to be sacrificed at the *Maitrávaruṇa rite.*

Beginning. पशाविशिष्टमपतोऽन्यतरो वा आग्नेयो वा वैष्णवो, वा आग्नेया अग्नि-देवता अग्निर्मूर्द्धा भुवोयज्ञस्येति याज्यानुवाक्ये मेषं पौर्णमासवत् ।

End. (पुस्तक खण्डित) ।

विवरणम् । मैत्रावरुणपशुकर्मसम्बन्धिपशुहोमविषयकं पुस्तकम् ।

No 353. द्वादशाहमैत्रावरुणप्रयोगः । Drádaśáha Maitrávaruṇa Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 10. Lines, 15–17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual directing the performance of the Maitrávaruṇa rite as a part of the Drádaśáha ceremonial by Raghunátha Bhaṭṭa, surnamed Ayáchita.

Beginning. श्रीमन्महागणपतये नमः । अथ द्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोगः । तत्र वरणप्रभृति अग्निषोमीयान्तमग्निष्टोमवत् । प्रथमसुत्यायां आग्नेयः पशुः प्रयाजादिपूर्ववत् । वपयामि अग्ने नय, सु—सो सोमा यवदग्निं वा, ष, अ, धानाः मार्जनं सदस्युपवेशनं सवनीयं पुरोडाशादि ।

End. अग्निमदेत्यादि अग्निष्टोमवत् हारियोजने अपाः सोममस्तमिन्द्र प्रयाहि इत्यस्यां पोथामो सोमावारमिति प्रैषः । छन्दयाङ्क उत्तमादिति वचनात् अतिप्रैषो न भवति । स्वाध्यायादिपूर्ववदग्निष्टोमवत् ।

Colophon. इति श्रीमदयाचितोपनामकरघुनाथभट्टकृतद्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोगः समाप्तः । श्री । इदं पुस्तक अम्बरीषनामकवासुदेवस्वतिभट्टात्मजेन लिखितम् आद्येऽह्नि, अग्नष्टोमः, १, प्रायणो मैत्रो २, बभ्रुः सौम्यः ३, सौम्यश्यामः ४, शितिपृष्ठो बार्हस्पत्यः ५, शिल्पो वैश्वदेवः ६, ऐन्द्रारुणः ७, मारुतः कल्माषः ८, ऐन्द्राग्नः संहितः ९, अधोरामः सावित्रः १०, वारुणपेत्वः ११, पृश्निरैन्द्रः १२ ।

विवरणम् । द्वादशाहीयमैत्रावरुणकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 354. व्यूढसमूढप्रयोगः । Vyúḍha Samúḍha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 9. Lines, 17-18 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, torn, and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A manual directing how the rites, Vyúḍha and Samúḍha, should be performed, according to the rules of Ás'valáyana.

Beginning. श्रीमन्महागणपतये नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ नत्वाश्वलायनं सूर्य्यं पितरं वदसंज्ञितं रघुनाथोवितनुते योगं व्यूढसमूढयोः ॥ तत्रादौ किञ्चिदुपयुक्तं लिख्यते । अग्निचयनपक्षे द्वादशकापशुः, आश्वलायनानांतु प्राजापत्यः पशुः ॥

End. खण्डितम् ।

Colophon. खण्डितम् ।

विवरणम् । रघुनाथकृतव्यूढसमूढनामकयज्ञविशेषानुष्ठानप्रयोग पुस्तकमिदम् ।

No 355. पौण्डरीकहोत्रप्रयोगः । Paunḍaríkahotra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10⅓×4 inches. Folia, 31. Lines, 10-11 in a page Character, Nágara Date, Samvat 1774 Appearance, very old and decayed Prose. Correct. Complete.

A manual showing how the rite called Paunḍaríka is to be performed, by Ayáchita.

Beginning. श्रीगणपतये नमः । हरिः १ ॐ ॥ अथ पौण्डरीक उच्यते । तस्य सर्व्वं ज्योतिष्टोमवत्, सम्वहीनसंज्ञकः ॥ अहीनाद्वादशप्रभृतय इति ॥ मासापवर्गः ॥ तस्य दीक्षा सप्तद्वादशोपसदः ॥ एकादशसुत्याः अग्निष्टोमः ॥ १ ॥

End. मानवे पौण्डरीक एकादशरात्रे यजेत पारमेष्ठ्यकामः स्वाराज्यकामोवाऽथ्यासंज्ञः पल्लवलयज्ञहोमागोनमस्य चतुष्टोमाग्निष्टोमौ विश्वजिदतिरात्रः ॥

Colophon सवत् १७७४ समये आषाढ़ शुध्य १५ शुक्रवासरे तद्दिने रामे आढकरमौल्लकंठभट्टेन लिखितं ॥ छ ॥

विवरणम् । अयाचितकृतं पौण्डरीकनामकयज्ञविशेषहोत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 356. पौण्डरीकक्लृप्तिः। Paunḍarika Kliptiḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 22 (of which fol. 16 is wanting). Lines, 11–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the Paunḍarika rite. There are two methods of performing the Paunḍarika rite. The codex contains the first method only. The difference between the two methods is well illustrated in the Colophon. Anonymous.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ पौण्डरीकस्य एकादशरात्रस्य प्रथमपक्षमाश्रित्य प्रयोग उच्यते। तत्रादौ अहः क्लृप्तिरुच्यते। अभ्यासङ्गः षडहः त्र्यहः समूढः छन्दोमाः, गोतमस्तोमः विश्वजित् सर्व्वपृष्ठातिरात्र उत्तमः वैश्वानरोवातिरात्रो वा एवमहः क्लृप्तिः।

End. एवं सर्व्वास्वष्टीनरात्रिषु ॥ व्यारियोज्ञनादि प्रष्ठतिवदेव ॥ नाभ्याप्तिप्रैषो।

Colophon. एवं पौण्डरीकस्य प्रथमः प्रकारः। अत्र दशमेऽहनि गोतमस्तोमे अविवाक्यधर्म्मपक्षे कर्त्तव्यतयोक्तोनिदानकारेण ॥ ननु स्थानापनत्वादिति ॥ तत्र करणपक्षेपि ऊर्द्ध्वं पत्नीसंयाजेभ्यो गार्हपत्ये जुह्वतीत्यादि धर्म्मा एव भवन्ति ॥ न तु पूर्व्वधर्म्मा अनुष्टुब्बारादयः ॥ पुरो जितो वो अन्धसः ॥ दुग्धेऽत्यतिरथा इति प्रत्यक्षेण अनुष्टुभां विधानात् ॥ एवं तुल्यन्यायत्वात् उत्तरस्मिन् कल्पे महाव्रते अविवाक्यधर्म्माणां प्रसक्त्यप्रसक्ती व्याख्याते ॥ श्री ॥

इति पौण्डरीकस्य प्रथमक्लृप्तिः ॥ पौण्डरीकमदिकामः पृष्ठ्यस्तोमछंदोमा गोतमस्तोमविश्वजित् ॥ श्री ॥

विवरणम्। अनुष्ठानप्रकारभेदतः पौण्डरीकयज्ञप्रयोगस्य द्वौ पक्षौ विद्येते, तत्र प्रथमपक्षानुमतप्रयोगग्रन्थोऽयं। पक्षद्वयस्य वैलक्षण्यनुविक्षिवेतिवाक्ये सम्यक् प्रदर्शितम्।

No. 357. पौण्डरीकप्रयोगः। Paunḍarika Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 12–15 in a page. Character, Nagara. *Date,* ? *Appearance, old. Prose. Correct.* Complete.

A manual directing the performance of the Paunḍarika rite, according to the second method, by Ráma, surnamed Gahvara.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ यूथो नवरात्रो महाव्रतं वै स्यात् इति वा. द्वितीयपक्षमाश्रित्य प्रयोग उच्यते । प्रातरनुवाकादि आश्वमश्वाम् आश्व-मस्ते विशेषः ।

End अथ पारेरजतः प्राक्तो. १एनः पर्यंद्ति द्विषेशो आपोष्टिष्ठामयोभुव इत्यादि भूमिमुपस्पृशन् कांचेत् । समाप्तः महाव्रतं दशमम् ॥ १० ॥ वैश्वानरोतिरात्र ११ एकादशमहाव्रतदशममहः ॥ १० ॥ वैश्वानरोतिरात्र ११ एकादशमहः सप्राकृतातिरात्रवत् ।

Colophon द्वितीयप्रकारः पौण्डरीकः समाप्तः । इदं पुस्तकं गङ्गरोपनामकरामेण विरचिता(तं?) । चौरस्तुमिः ॥ यथाज्ञानम् ।

विवरणम् । द्वितीयपक्षानुमतपौण्डरीकप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 358. पौण्डरीकएकादशाहः । Paundaríka Ekádaśáhah Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 3. Lines, 14–15 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1803. Appearance, old. Prose Correct. Complete.

A manual directing the performance of the Ekádaśáha ceremony in the Paundaríka rite. Anonymous.

Beginning श्री ॥ अथ पौण्डरीक एकादशरात्रोऽयुतदक्षिणः । तस्य कर्मद्वादशवत् ॥ शिशिरे एकादशकार्या पौण्डरीकेण यक्ष्ये सर्वान्दक्षिणवाप्नवानि ।

End. पादावनेजनं मा९ सक्तियमुपरिशय्या मां आनेभ्यः जने च वर्ज्जयेत् । सा दीक्षा यदि संवत्सरं न प्रभुयाद्वा दशाहम् ॥ ॥

Colophon. इति सायणः (?) समाप्तः ॥ सं१८०३ आषाढ़शुक्ल १५ मंदवासरे ॥ ॥

विवरणम् । पौण्डरीकयज्ञान्तर्गतैकादशाहाभिधकर्मविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 359. सप्तसोमसंस्थापद्धतिः । Saptasóma-sañsthá Paddhatih. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 87 (of which the first is wanting). Lines, 8–13 in a page. Character, Nágara. Date, 1661 Saka. Appearance, old, and worm-eaten in parts Prose. Correct. Complete (except fol. 1).

A guide prescribing rules for the performance of the first Agnishṭoma rite, by Govardhana Dikshita Tripáṭhin, son of Venídása Díkshita Tripáṭhin, noticed by Dr. R. Mitra, in his Notices of Sanskrit MSS., p. 208. No. 804.

Beginning. (खण्डितं प्रथमपत्रं नास्ति) ।

End. अग्रदशानि प्रस्थानि मन्त्रदश आध्वर्यवः एकविंशोऽग्निष्टोमः द्वादशशतं दक्षिणाः । प्रथमायां पूर्व्वपक्षस्य दीक्षेतैकाहेभ्यः । इष्ट्वा वा अनयश्योम-मिति दीक्षाकालः ।

Colophon. इति श्रीदीक्षितत्रिपाठीवेणीदासस्नुना दीक्षितत्रिपाठीगोवर्द्धनेन विर-चितायां सप्तसोमसंस्थापद्धतौ प्रथमाग्निष्टोमः समाप्तः ॥ शके १६६२ मार्ग-शिरवदि १ बुधे तद्दिने लिखितं दिवाकरदीक्षितात्मजचिन्तामणिदीक्षि-तेषु इदं पुस्तकं मिश्रोपनामकवासुदीक्षितस्य दत्तम् ।

विवरणम् । गोवर्द्धनदीक्षितत्रिपाठिरचितस्य सप्तसोमसंस्थापद्धतिनामकस्य पुस्तकस्य प्रथमाग्निष्टोमानुष्ठानप्रयोगविषयकोऽंशविशेषः ।

No. 360. एकाहीनसत्रब्रह्मत्वपद्धतिः । *Ekáhínasatra-brahmatra Paddhatiḥ.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 34. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, partly decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Brahmá priest in the Vedic rite, called Ekáhína, by Ráma Krishna Díkshita, surnamed Táhṇá-bhái, son of Dámodara Tripaṭhin.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ त्रिषु मार्गेषु सर्व्वकर्मसु दक्षिणत आसीत । सोम-वर्तिरित्रमुपवेशनप्रभृति सर्व्वकर्म्म उदङ्मुखः कुर्यात् ।

End. सविस्तरयतः भूत भुर्भुवः स्वः इत्यन्तानि सत्वार्थं मानुषमुदितदेव ॥ इत्यहिरित्रमोदकाद्यमनुमन्त्रणं समाप्तम् ।

Colophon. इति श्रीत्रिपाठिदामोदरसूनुना दीक्षितरामकृष्णेन ताह्नाभाइ इतिनाम-नाम्ना एकाहीनसत्रयोर्ब्रह्मत्वपद्धतिः समाप्तः (प्ता ?) ॥ शुभमस्तु ॥ ॥

विवरणम् । एकाहीननामसु यज्ञकर्मसु ब्रह्माध्वर्युरोक्षितसम्पादकर्मजातप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 361. अतिरात्रः । Atirátraḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 6. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old Prose Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Atirátra rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । प्रात्न्प्रपाय्वंषि उकथ्यं विं भूभुर्वः स्वरोम् । अध्वर्यो श्रोशोमारोविश्यमुलामपूर्वस्तूरं न कश्चिद्भरंतोवस्य वः । राजेषिवं द्वा-मद्दो विः राजेषिवं द्वामह उपलाकर्मसूनवे मनोयुवा ।

End. प्रजावदिन्द्रमनुषोदुरोमणे तस्युर्देयंतः सधमाद्यासाः वौश्वट् ।

Colophon अतिरात्रः समाप्तः ।

विवरणम् । अतिरात्रेतिप्रसिद्धयज्ञकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 362. दशरात्रप्रयोगः (विष्णुगूढ़ः) । Daśarátra Prayogaḥ (Vishṇu-gúḍhaḥ). Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches Folia, 53. Lines, 10–12 in a page Character, Nágara. Date, 1675. Appearance, old, indicating writing by different hands. Prose. Correct. Complete

A guide to the performance of the Daśarátra rite, by Vishnu Upádhyáya. The series of Vishṇúpádhyáya is known under the name of Vishnugúḍha.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः ॥ सवाणामुक्तादीचोपसद इत्यारभ्यदीचोपसद उक्ताः पूर्व्वमेव सत्राणां सामान्येन अस्मिन् उक्ता इत्यनुवादोगवामानय-नार्थं प्रथमं गवामयनमुच्यते प्रायणीयोतिरात्रः प्रथममहः पूर्व्वषट्के विस्तारेणोक्तम् ।

End. एवमेतद्दशः कृत्वा एतां रात्रिं वसन्ति । संतिष्ठद्दशमहः ।

Colophon. इति दशरात्रः समाप्तः । संवत् १६७५ समये पौषवदि ७ लिखितमिदं पुस्तकम् । शुभमस्तु कल्याणमस्तु ।

विवरणम् । विष्णूपाध्यायकृतोदशरात्रप्रयोगग्रन्थोऽयम् ।

No. 363 विष्णुगूढः (अतिरात्रोक्थप्रभृति)। Vishṇugúḍhaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 12–15 in a page. Character, Nágara. Date, 1776. Appearance, old, damaged, and *slightly* worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the use of the Uktha, a kind of mantras (chants), recited at the Atirátra rite, according to the rules of Áśvaláyayna as explained by the commentator Devaswámin and others, by Vishṇúpádhyáya.

Beginning. अथातिरिक्तोक्थानि प्रज्ञाप्युच्यन्ते। अभिहिंकारादावो अरावोअनदिवि- द्दोतिथोर्द्धवंशः।

End. अनन्तरं वागेलित्यनेन मन्त्रेण वाचं नमस्कृत्य सर्व्वं उपरदेशे स्थित्वा सुत्रह्मण्योमिति विसृज्य भूर्भुवः स्वरोमित्युक्त्वा वाचं विसृजंते। एवमेतद्दशः कृत्वा एतां रात्रिं वर्धंति भन्निष्ठवे दशममहः।

Colophon. इति दशरात्रः समाप्तः॥ शुभ भूयात्। संवत् १७७६ आषाढशुद्ध १९ गुरौ लिखितमिदं॥ शुभं॥ विष्णुगूढः समाप्तः।

विवरणम्। विष्णूपाध्यायविरचितमाश्वलायनसूत्रसम्मतातिरात्रकर्मण्युक्थप्रभृतीनां प्रयोगविषयक पुस्तकमिदम्।

No. 364. दशरात्रिस्तोमः। Daśarátrastomaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 9 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Poetry. Generally correct. Complete.

A collection of stomas or prayers to gods required to be chanted at the Daśarátra rite, by Harirâma.

Beginning. (खण्डितम्)।

End. सर्व्वमेतस्मिं स्तोत्रे अन्योन्यं समीचयेन प्रस्तावादिभक्तीनामुपक्रमय समाप्तिय विज्ञापयतःसुवीरन् यदाध्वर्युर्मंभूषयच्छन्नन्वेव तस्य मनभोगह्वंयम्रस्त्वार्कं भचयामीति मन्त्रेण भचयेयुः।

Colophon. इति बूढादीनगौरीतियाय दशरात्रस्य सामयोगकृतः विः हरिरामेण॥ ॥ नारायणाय नमः॥ ॥ श्रीहरिः॥ श्रीगोविंदरामेण॥ लिखितं॥

विवरणम् । द्शरात्रकर्म्मान्तर्भूतदेवस्तुतिप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 365. उक्थस्य प्रयोगः । Ukthasya Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 32. Lines, 9-12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed, writing effaced, and indicating different hands. Prose. Correct. Complete (except the first fol.).

Directions for the employment of the Ukthas in the Vedic rites, according to the rules of A'svaláyana as explained by Deva Svámin, by Vishnúpádhyáya A'chárya. (See Dr. Mitra's Notices, No. 161, Vol. I, p. 86.)

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः ॥ तस्मै वैन्द्राग्नः पशुः । आवाहनकाले आज्यभागानंतरमिंद्राग्नी आवह, वनस्पतिमावह इंद्रं वसुमंतमित्यादि तस्य पशोरुक्तैव क्लृप्तिः । आह्वनवत्या । होता यक्षदिंद्राग्नी छागस्येति प्रैषः ।

End. उक्थ्यास्तु पशुरैन्द्राग्नः । अग्निमारुतशंसनांते होतकास्तोत्रमपि शस्त्रापि यज्ञपुच्छादिपूर्व्ववत् । षोडशिग्रहः ऋष्याया पशुरैन्द्रोविधीयते । विष्णुषोडशयुक्थ्यान्तेप्यन्यो वा यज्ञ पुच्छकं । वाजपेये अग्निरिन्द्राग्नी इंद्रश्च मरुतस्तथा । सरस्वती सरस्वांश्च प्रजापतिश्च देवताः ॥ पशूनां षोडशंवोतिरिक्तोक्थ्यमेव च ॥ यज्ञपुच्छादिसंस्थार्थी वाजपेयविशेषणं । षोडशंतमविकारं षोडश्यतेऽतिरिक्तकं । पशुः षोडशिवत्कार्य्यो यज्ञपुच्छादि पूर्व्ववत् । अतिरात्रे सरस्वत्याः पशुः षोडशिसंस्थिते । पर्य्याया द्वादशप्रोक्ता आश्विनं यज्ञपुच्छकम् । आप्तोर्यामे पशोरेव सरस्वतीचोदितं पुनः । आश्विनानातिरिक्तोक्थ्याश्चत्वारो यज्ञपुस्तकम् ।

Colophon. आश्वलायनसूत्रयोरुपरितनषट्कस्य देवस्वाम्यादिव्याख्याकारानुसारेण प्रयोग उच्यते ॥ १९ । शुभमस्तु सर्व्वजगतः ॥ ॥ ऊँ ॥

विवरणम् । विष्णूपाध्यायाचार्य्यविरचितविष्णुगूढान्तर्गतमाश्वलायनसूत्रीयदेवस्वामिव्याख्यानुसृतोक्थ्यप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 366. बृहस्पतिसवः। Vṛihaspati Savaḥ. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 4. (The MS. appears to be the concluding portion of a codex, complete in eleven folia, of which foll. 1-7 both inclusive, being lost, there remain the last four only. In fact, the work with the above title begins with the 2nd page of the 8th folium, so that it may be inferred that the first portion contained a work on a different subject). Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1771. Appearance, old. Prose. *Generally correct.* Complete.

A manual for the performance of a Vedic rite called Vṛihaspati Sava. Anonymous.

Beginning. श्रीः ॥ अथ बृहस्पतिसवः ॥ बृहस्पतिसवस्य वर्षकिंच्छत् (मत्?) सदग्नदक्षिणापचे विशोमनुवंध्या द्वौधातवौ चोदवसानीया। संवत्सरावमरेषु अवेष्टमरेषु सदस्दक्षिणावरेषु चेति वेधातवमुदवसानीया सर्व्वेनेवि गवामयने स्थात्।

End. इंद्राविष्णू इदं विरजुषेतामवौरवेतां मद्योत्यायोक्रातो देवा आच्यपा इत्यादि। उदवसौनीयांतमग्निष्टोमवत् ॥ ॥ समाप्तोबृहस्पतिसवः।

Colophon. १७७१ समये मार्गशीर्षशुद्धचतुर्थ्यांचंद्रे तद्दिने लिखितम् सरस्वतीकृष्णभट्टेन स्वार्थं परोपकारार्थंच। तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेद्रक्षेच्छिथिलबंधनात्। मूर्खहस्ते न दातव्यमेव वदति पुस्तकम् ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया। यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥ शुभमस्तु लेखकपाठकयोः ॥ सदाशिव।

विवरणम्। बृहस्पतिसवाभिधवैदिककर्मप्रयोगपुस्तकमिदम्।

No 367. बृहस्पतिसवहौत्रम्। Vṛihaspati Savahautram. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 7 Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1771. Appearance, old. Prose. *Generally correct.* *Complete.*

A guide to the duties of the Hotri priest in the Vṛihaspati Sava rite. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्गणेशाय नमः ॥ अथ बृहस्पतिसवस्य हौत्रं लिख्यते ॥ स्तिमुवरणादिग्नीषोमीयस्य पशुपुरोडाशमनुदेशिकाशविशां निर्वापः।

End. इन्द्र आदित्यवानित्यादिन्यप्रायश्चित्तांतमग्निष्टोमवत्।

Colophon. इति इन्द्रस्तिसवः समाप्तः ॥ संवत् १७७१ समये पौषवदि ७ शुक्रे तद्दिने लिखितं १ घरसतीछण्णभट्टेन ॥ ब ॥

विवरणम् । इन्द्रस्तिसवाभिधयज्ञीयश्रौतकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 368. निष्कैवल्यम् । Nishkaivalyam. Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 50. Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1798. Appearance, old, decayed, partly broken, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Nishkaivalya-rite. Anonymous.

Beginning. ॐ अथ वृहदुक्थैः प्रारभते ॥ अभिर्विंहृत्यध्वर्यो ग्रांग्रानां वा हवे दिदा-घसुवनेषु ज्येष्ठं पुनदं ॐ इतीनां । यतोजज्ञ उग्रस्त्वेष भृम्णोवनंदयो युव-तीनो सद्योजज्ञानोनिग्रीणाति शत्रून् पति वो अन्नानां ।

End ततः प्रेखायतने उपविश्य होता उक्थपात्रभचभक्ष्यं भक्षयेत् ॥ वामदेवो-सोमस्य छ्यतु । सोमोमे राजायुःप्राणाय वर्द्धतु । सर्व्वं प्राणः सर्व्वमायुर्दर्शं मत्तु ।

Colophon. इति निष्कैवल्यम् ॥ ॥ संवत् १७९८ कात्तिककृष्ण १२ रवौ ब ॥

विवरणम् । निष्कैवल्यनामवैदिककर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 369. प्रयोगपद्धतिः । Prayoga Paddhatih Substance, country-made white paper, 9 × 4 inches. Folia, 189 Lines, 10 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1799. Appearance, not very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete

A collection of rules for the performance of such Vedic rites, as Atirátra, Dvádaśáha, &c., according to the rules of A'svaláyana, by Ragunátha, son of Rudra Bhatta, surnamed Ayáchita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ मत्वाश्वाल्हायनं सूर्यं पितरं रुद्रसंज्ञितम् । रघुना-थोवितनुते योगं व्यूढसमूढयोः ॥ तत्रादौ किंचिदुपयुक्त लिख्यते ।

End. तान्नुगायथाथि गायत्रद्तीयसवन रयवाय इति ब्राह्मणम् ॥ याभ्याप्राकृता । इति यूढधन्दोमाः तृतीयः समाप्तः ॥ यूढः इत्यापल्लचपचे यूढचन्दो-माः यूढोभवरात. ॥ श्रीसांवसदाशिवार्पणमस्तु ॥ ८७ ॥

Colophon. इति श्रीमदयाचितोपनामकबद्रभट्टात्मजरघुनाथेन रचा प्रयोगपद्धतिः कृता॥ शुभं भवतु संवत् १७८९ संगोरानाम संवत्सरे आश्विनवदि ५ भौमवासरेऽस्यं तद्दिने द्वादशाद्दचौनपुस्तकं लिखितं संपूर्णतां ॥ श्रीकाशी ॥

विवरणम्। अयाचितोपनामकबद्रभट्टात्मजरघुनाथविरचितं अतिरात्रद्वादशाहादिप्रयोगपद्धतिपुस्तकमिदमाश्वलायनसूत्रानुमतम्।

Manuals following other schools, as those of Sáñkhyáyana, Kátyáyana, &c.*

सांख्यायनादिमतानुसारिणः प्रयोगनिबन्धाः।

No. 370 एकाहिकचातुर्मास्यप्रयोगः। Ekáhika Cháturmásya Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 10. Lines, 11–14 in a page. Character, Nágara. Date, ?† Appearance, very old, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Ekáhika Cháturmásya rite, *by Vísrésvara Bhaṭṭa, son of Láhi Bhaṭṭa. It has an appendix* treating of the duties of the Hotṛi priest in the Ekáhika rite.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीराणामरसिंहपूजितपदः श्रीलाहिभट्टात्मजः श्रीविश्वेश्वरभट्ट एव तनुते नानाविचारैर्युतैः। चातुर्मास्यविधौ प्रयोगरचनामेकाहमाश्चे सदा श्रीविश्वेश्वरपादपद्मयुगलं स्मृत्वा सतां प्रीतये ॥ अथैकाहिकचातुर्मास्यप्रयोगपद्धतिः क्रियते। तत्र तावन्मूलभूतं सांख्यायनसूत्रम्।

End. एकस्मिन्नेव पात्रे वाजिनद्वयं गृहीत्वा वरुणप्रघासवद्भवति। वाजिनभक्षणं तथा प्रणीते विमोकांते अवभृथादिः यदर्थः पर्यवर्त्तयदिति नयनं ॥ शेषं वरुणप्रघासवत् प्रयोगांते चतुःसंस्थाब्राह्मणभोजनमिति।

Colophon. इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलयुगलनियतांतःकरणमहामान्यलाहिभट्टात्मजविश्वेश्वरभट्टरचितएकाहिकचातुर्मास्यप्रयोगः सनिर्णयः समाप्तः।

* The number of such manuals in the Library being inconsiderable, it has not been deemed necessary to arrange them under separate heads.

† Though the date of the work is not specifically mentioned, yet the time of the author can be approximately ascertained from the opening śloka of the text, in which the author speaks of himself as श्रीराणामरसिंह पूजितपदः, respected by Rāná Amarasiñha. There are, however, two kings of this name in the history of Mewar. The elder and the more eminent of the two died in 1621 A.D, while the younger died in 1716

Appendix. अथैकाह्निकहौत्रप्रयोगः । प्रणयनीयादि यथापूर्वं समुदायमभिधेन्याः । प्रयुपाजवत्यौ धाय्ये आवाहनोत्तमप्रयाजाखिष्टकृत्सूक्तवाकेषु मरुतौ ग्टहमेधिनौ वर्ज्जयित्वा देवतानामनाहवनानां सुनासीरीयैन्द्राग्नप्रचिनानां क्रमेण प्रयोगः । नवप्रयाजानुयाजाः । वाजप्राशाव्यभागौ क्रमेण विचारः । विराजौ साम्नाव्येऽपि स्थर्यत प्रयाजानुयाजावाज्यभागौ । शेषं यथोदित- वक्त्वप्रघासवदाजिनोमदवीभचणश्च । अवभृथादिमेषो यथोक्तप्रकारेणानु- ष्ठेय इत्यैकाह्निकहौत्रप्रयोगः । रामेण लिखितं गङ्गरेण ।

विवरणम् । सांख्यायनमतानुगतैकाह्निकचातुर्मास्यप्रयोगविषयकं पुस्तकम् । ग्रन्थस्यास्य परिशिष्टांशे एकाह्निकहौत्रकर्मप्रयोगस्य संचेपतः प्रदर्शितः ।

No. 371. उद्गातृप्रयोगः । Udgátṛi Prayogaḥ. Substance, country-made yellow paper, 12×5 inches Folia, 67. Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, Saṁvat 1115. Appearance, very old, decayed, and torn slightly in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide to the duties of the Udgátṛi priest in a Vedic rite, by Sáyanácháryaya.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ ऋत्विगार्षेयानूचान इत्या- द्युक्तम् तत्रचणवान्त्विमभवति । यज्ञस्तमर्थोज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमेन रथंतर- पृष्ठेन द्वादशशतं सोमेन यक्ष्ये । तत्र उद्गातं भवता कर्त्तव्यमिति सोम- प्रवाकेनाभ्यर्थितः । ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमेन रथंतरपृष्ठेन द्वादशशतं दक्षि- णेनाहं यक्ष्ये । तत्र मे त्वमुद्गाता भवेति स यजमानेन प्रार्थितः उद्गाता यद्यार्त्विज्यं न करिष्यं स्यात्(?) । तदा नमः सोमाय राज्ञ इत्युक्त्वा प्रत्या- ख्यानं कुर्य्यात् । न करिष्यामीति यद्यार्त्विज्यं चिकीर्षति तदानीं सोम- प्रवाकं यजमानं वा प्रतिमंत्रयेत् ।

End. तदानीं पूर्णाहुतिहोमपक्षेऽपि प्रस्तोतुः सामगानं कार्य्यं ।

Colophon. इति महाराजाधिराजपरमेश्वरादिउद्गातृपद्धतिः समाप्तः (प्ता ?) ॥ संवत् ११९५ वर्षे आषाढकृष्णसोमे लिखितं । श्रीबालभद्रार्थीप्रीतये । शु ॥ च । जीवनरामेन(ण?) । अनंतरां ? मध्येद पुस्तक ॥ स्वस्तिम् ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यविरचितं उद्गातृकर्मप्रयोगविषयक पुस्तकम् ।

No. 372 आग्रयणप्रयोगः। Ágrayana Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 12. Lines, 8 in a page. Extent, 200 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1875, Śaka 1740. Appearance, new. Prose. Not correct. Complete.

A guide to the performance of the Ágrayaṇa rite, which is of three kinds,—Yava Ágrayana, Syámáka Ágrayana, and Vrihi Ágrayaṇa, according as it is performed with either of these three different kinds of corn.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाग्रयणप्रयोगोलिख्यते, तत्राग्रयणं तावत्त्रिविधं यवश्यामाकव्रीहिभेदात् ॥ तत्र यवाग्रयणं वसन्ते कस्मिंश्चित् पर्व्वणि अथ (थ ?) वा वर्म (स ?) वे प्रकु (क्त) पक्षांतर्गत देवर (न ?) चवेषु रेवत्यां वा कार्यं ।

End. यद्द्वादशकपालोयावा पृथिवा (वी ?) श्यामाकं सोमसुद्धां दिकपालः इति श्रुतिः ॥ छ ॥

Colophon. नभस्यमासिते पक्षे दुंदुभ्याख्ये च वत्सरो (रे ?) विनायकचितसाख्योदो-ग्रगारेलिपुस्तक ॥ छ ॥ वेलाग्राप्रीतये कार्या व्यलिखज्जाह्नवीतटे ॥ छ ॥ लिखतं (खितं ?) नंदराम ब्राह्मण ग्रथ (ग्रंथ ?) संखा (संख्या ?) २०० संवत् १८७५ शाके १७४० वैशाखशुक्ल १० गुरुवासरे ॥

विवरणम्। आग्रयणनामकवैदिककर्म्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 373. आग्रयणप्रयोगः। Ágrayana Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches Folia, 7 (of which the first two are wanting). Lines, 12-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the *Ágrayaṇa* rite, with quotations of the necessary texts, by Víréśvara, son of Láhi Bhaṭṭa.

Beginning. (खण्डितम्)।

End. दर्शपूर्णमासमश्नामनतद्विकारा अपि गृह्यंत इति बह्वृचाः।

Colophon. इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलयुगलभजनैकचित्तमहामान्यलाहिभट्टात्मजवीरे-श्वरभट्टरचित आग्रयणप्रयोगः सनिर्णयः समाप्तः ॥ रामेष लि. गङ्गर।

विवरणम्। उक्तपूर्व्वविषयकग्रन्थस्य वीरेश्वरकृतः सन्निबन्धः प्रयोगपद्धतिः।

No. 374 भक्षप्रयोगः। Bhaksha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 12–14 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1787. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A work containing directions for drinking Soma juice after a rite is over, according to the rules of Kátyáyana, by Chandra Chúḍa Bhaṭṭa, surnamed Dhanvára.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ सोमभक्षः। तत्र भक्षणे द्वौ पक्षौ वषट्कर्त्तुः पूर्व्वं ततो होमकर्त्तुरिति मीमांसकाः॥ होमकर्त्तुः पूर्व्वं ततो वषट्कर्त्तुरिति कर्कसम्प्रदायकारयाज्ञिकादयः। सर्व्वेतिना होमकर्त्तुः पूर्व्वं भक्षपक्षः प्रदर्श्यते। तत्र पूर्व्वं होता अर्पितमैन्द्रवायवमध्वर्युरैतवद्धरिति प्रतिगृह्य होतरुपह्वयस्वेति होतारं प्रष्टोपह्वत इत्यनुज्ञानात् ऐन्द्रावायवमुखस्य ढौकयित्वा वायुदेवैनिति स्वयं भक्षयति। होत्रवदित्यादितिदेशादेषु लेपमात्रमवघ्राणं वा। तथा च शांखायनः॥ छिंपे देवता जिघ्रेद्पदिदेवत्येषु चेति।

End. इयुस्तु यजमानः स्यात् यद्विरद्वातुवक्ष्यते॥ १॥ प्रशास्तुरवतः स्यादुतरो ब्रह्मणश्चिनः। पोतुरपि विप्राखिः स्यान्नेष्टुः स्यादिष्टहोतकः॥ २॥ अच्छावाकस्य सत्त्वो वानग्रीध्रः सकृवद्भवेत्। सत्यवन्तः सदस्यः स्यादेतच समलक्षणम्॥ समाप्तिमगमत्।

Colophon. इति चन्द्रचूडभट्टधन्वारोपनामककृतकात्यायनभक्षः समाप्तः॥ संवत् १७८७ शके १६—? भाद्रपदवदि १२ गुरौ मझरोपनामकरामेण लिखितं स्वार्थं परार्थं च।

विवरणम्। कात्यायनमतानुगतयज्ञावसानसोमपानप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 375. अश्वमेधहौत्रम्। Aśvamedha Hotram. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 11–17 in a page. Character, Nágara. Date, 1794. Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Aśvamedha rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अश्वमेधेन यक्ष्यमाणेयं यज्ञेनात् पूर्व्वमिष्टिद्वयं कुर्य्यात् । प्रथमायामग्निमूर्द्धन्वान् देवता अनद्गस्सामिधे आवाहने आज्यभागानन्तरं अग्निमूर्द्धन्वंत आवह उत्तमे प्रयाजे स्वाहाग्निं मूर्द्धन्वंतं स्वाहा-देवा इत्यादि वार्त्रघ्नावाज्यभागौ ॥

End. अग्निर्जना यदाग्नापोशो जातवेदस ऊन १ पञ्चः त्येग्नेये प्रतव्यसीमित्यादि याज्यादि रात्रिपर्य्यायाः प्राकृता एव केषाञ्चिन्मते प्राकृत एवातिरात्रो भवति ।

Colophon. इत्यश्वमेधसौत्रम् ॥ इदं पुस्तकं गङ्गोपनामकबालम्भरसुतिभट्टाख्यरामेण लिखितं ॥ सं १७९४ आ. शु. ११ भौमे ।

विवरणम् । अश्वमेधेतिप्रसिद्धयज्ञकर्म्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 376. गौतमस्तोमपद्धतिः । Gotamastoma Paddhatiḥ. Substance, *country-made paper, 9×4 inches. Folia, 15. Lines, 14–15 in a page.* Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the application of the Gotama stoma, a kind of *prayer recited at the Aśvamedha sacrifice, by Ragunátha, son of* Rudra Bhaṭṭa, surnamed Ayáchita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ इदानीं गौतमस्तोम उच्यते । सोपि एकादशकंठे (काण्डे ?) पठितः । अंनाद्य (अन्नाद्य ?) कामो गौतमस्तोमेन य इच्छेत् । दानकामा मे प्रजा स्यात् ॥ स गौतमस्तोमोऽश्वमेधे श्रूयते ।

End. प्रकृतिवत् । अस्या दक्षिणा पूर्व्ववत् भवति । दक्षिणा भवति ।

Colophon. इति श्रीमदयाचितोपनामकरुद्रभट्टसुतेन रघुनाथेन एषा पद्धतिर्विरचिता ॥ ॥ इद पुस्तकं गङ्गोपनामकरामेण लि...।

विवरणम् । अश्वमेधान्तर्गतगौतमस्तोमप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 377. मैत्रायणीयाग्निष्टोमपद्धतिः। Maitráyaníyágnishṭoma Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2}\times 4$ inches. Folia, 21. Lines, 9 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the Agnishṭoma rite according to the custom of the Maitráyaní School. The manuscript being incomplete, nothing about the author can be ascertained from it.

Beginning. प ५८॥ ॐ नमोयज्ञपुरुषाय॥ ॐ मैत्रायणीयके अग्निष्टोमादिक्रतूनां सप्तसोमसंस्थापद्धतिर्लिख्यते। तत्रादौ संभृतसंभारोभूत्वा आम्नातदेवयजनकरणं मातृपूजनं नान्दीमुखपूर्वकं। ऋत्विजो वृणीते॥ ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमसंस्थेन रथंतरपृष्ठेन गवां द्वादशशतदक्षिणेनाहं यक्ष्ये।

End. (खण्डितम्)।

विवरणम्। मैत्रायणीयशाखानुमताग्निष्टोमप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 378 मैत्रायणीयः। Maitráyaníyaḥ. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{3}\times 4$ inches. Folia, 132 (of which foll. 1–21, both inclusive, are wanting) Lines, 9 in a page Date, ? Appearance, very old, decayed, the last page entirely torn. Prose Generally correct. Complete (except the first 21 folia).

A guide to the performance of the Saptasoma Saństhá rite according to the custom of the Maitráyaní School. Anonymous.

Beginning. (खण्डितम्)।

End. सोमे क्रीते सुराद्रव्यं क्रीणाति सुरासोमवि...विप्र. सोमान् क्रीणानीत्यामन्त्रयते इत्युक्त इ......स्वादुना...ससोमे...... ।

Colophon. इति श्रीमैत्रायणीयके सप्तसोमसंस्थानां पद्धतिः समाप्ता। शुभं भवतु लेखकपाठकयोः।

विवरणम्। मैत्रायणीशाखानुमतसप्तसोमसंस्थापद्धतिरियम्।

No. 379. रुद्रपद्धतिः । Rudrapaddhatiḥ. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 154 (of which the 8th and 36th folia are wanting). Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1764. Appearance, not very old, but worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Rudra rite, or the worship of the god Rudra (Siva) in the Vedic manner, by Siva Dikshita, surnamed Kási Dikshita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ रुद्रविधानं । तत्र रुद्रप्रशंसा तत्र जाबालोपनिषत् अथ हैनं ब्रह्मचारिण ऊचुर्जाप्येन वा अमृतत्वं ब्रूहीति स वा एवो याज्ञवल्क्यः शतरुद्रियमधीते सोऽग्निपूतो भवति ।

End. तत्सत् ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ कुम्भजलं क्षिपेत् ॥ ततः गन्धाक्षतपुष्पवस्त्रताम्बूलदक्षिणादिभिः पूजयित्वाञ्जलिं बद्धा मया यत्कृतं महारुद्रादिकर्म तत्कालहीनं भक्तिहीनं श्रद्धाहीनं च भवतां ब्राह्मणानां वचनात् महारुद्रप्रसादात् सर्व्वं सम्पूर्णमच्छिद्रं चास्तु इति प्रार्थयेत् । ततः सम्पूर्णमस्त्वच्छिद्रमस्त्विति सर्व्वं (र्व्वें ?) वदेयुः ॥ ततस्तेषां मंत्राशिषो गृहीत्वा तान् सानुनयं विसृज्य ब्राह्मणान् भोजयित्वा दीनानाथांश्चान्नादिना संतोष्य स्वयं सुहृन्मित्रादियुतः प्रीतमानाः सन्तुष्टोऽथविधं भुंजीतेति ॥ ॥ प्रन्थाननेकानवलोक्य.........कृतयमस्तेन विभुः शंकरः प्रीयतां मम ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीयाज्ञिकमहा (महारुद्रः) शिवदीक्षितकाशिदीक्षितकृता रुद्रपद्धतिः समाप्ता ॥ ॥ सवत् १७६४ ॥ संवत् ॥ राम ॥ राम ॥

विवरणम् । शिवदीक्षितकाशीदीक्षितविरचित रुद्रपूजापद्धतिरियम् ।

No. 380 ग्रहमखः । Graha Makhah. Substance, country-made paper, $5 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 23 (of which the first folium is wanting). Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced. Prose. Correct. Incomplete.

A guide to the performance of the Graha rite, a rite in which *homa* oblations are offered in honour of the planets. Anonymous.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । पक्षयज्ञप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 381. ग्रहयागः । Grahayágaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 32. Lines, 7–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not very old, torn, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete

A work on the same subject, but compiled in a different manner. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ पूर्व्वां पौर्णमासीमुत्तरा । प्रवसेत् शुचिराचांतः सपत्नीको दक्षिणद्वारेण शालां प्रविश्यापरेण गार्हपत्य स्तोपपदः प्राङ्मुख उपविश्य कालज्ञानं कृत्वा पौर्णमासेष्ट्यर्थं वक्ष्ये पंचभूसंस्कारपुरसर् (पुरःसरं ?) अग्नेरुद्धरणम् ।

End. नमस्कृताय कर्म्मणे अकृताकर्म्मणे नम· अपाश्यद्दं जातवेदा अम्भर्ट पूर्व्वां अग्निम्रिषद संन्वऽ सनिऽ सुविमुंचा निमुंच ह्यग्नग्र्यं दर्विणं जातवेदः स्वाहा यथेतमेवैतद्ब्रह्मयमिष्टियषोः ॥ शुभं भवतु ॥ ★ ॥ ★ ॥ ★ ॥ ९२ ॥ ९२ ॥ ★ ॥ ॥

विवरणम् । पूर्व्वोल्लिखितविषयकमपरविधं किमपि पुस्तकम् ।

No 382. स्वस्तिवाचनमन्त्राः । Svastiváchana-mantráḥ Substance, country-made paper, 6×4 inches Folia, 19. Lines, 13–17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work explaining the mantras or hymns recited at the beginning of religious and auspicious ceremonies. Anonymous.

Beginning. श्रीसिद्धिविनायकाय नमः ॥ हरिः ॐ ॥ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः । भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ॥ स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवांऽ सस्तनूभिः । व्यशेम देवहितं यदायुः ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । स्वस्तिवाचनमन्त्राणां व्याख्यानपुस्तकमसम्पूर्णम् ।

No. 383. जपहोमार्चनविधिः । Japabomárchana-vidhiḥ. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 11. Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, somewhat old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Japa (recitation), Homa, and Archaná (worship) of Siva. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐम् ॥ अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्व्वकं जपहोमार्चनविधिं व्याख्यास्यामः ॥ ॐ यावे रुद्रशिवातनूरघोरापापकाशिनी तया न स्तनुवाशंतमया गिरिशंताभिचाकशादि ॥ शिवाये नमः ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम् ।

विवरणम् । जपहोमादिपञ्चाङ्गशिवपूजनप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 384. विष्णुयागपद्धतिः । Vishṇuyága Paddhatiḥ. Substance, country-made white paper, 9½×4 inches. Folia, 38. Lines, 9–11 in a page. Character, Nágara. Date, 1758. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Vishnuyága, a rite performed in honour of the god Vishṇu, by Anantadeva, son of Ápadeva. Although the name of Vishṇu occurs in the Vedas several times, his worship prevailed in the Pauranic age. Hence, in spite of a good many Vedic mantras being used in the worship, the work may be regarded as a Pauranic rather than a Vedic Manual. Besides, not only is its style modern, but references are chiefly made to modern works.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । मध्वमतीयादिविधोय उक्तः पुमान् जगज्जन्मनिबीजभूतः । वेदैः प्रणम्यामुमस्य तुष्टे वक्ष्येऽथ तद्दैवतयज्ञवेदान् । यज्ञविधाने ॥ शुक्लपक्षे शुभे वारे सुनक्षत्रे शुभोदये द्वादश्यां पुत्रकामार्थं यज्ञं कुर्व्वीत वैष्णवम् ।

End. इत्येवं प्रधानपीठदेवताविशिष्ट्य वार्य्यदसे प्रतिपादनासमन्तेषाग्निं संपूज्याजितं इति स्तोत्रेण स्तुत्वा प्रदक्षिणादिस्रक्जपयज्ञं मंडपप्रतिपादनं कुर्य्यात् । उक्तसंख्याब्राह्मणेभ्यः सदक्षिणद्विगुणमन्नदानं ततो भूयसी (?) दक्षिणोत्सर्गादिपरमेश्वरान्त पूर्व्ववत् । इति चतुर्थवर्णाधिकारिको वैष्णवयागप्रयोगः । इत्थं वैष्णवयागपद्धतिविधा मानेन संदर्शिताः श्रीगोविंदपदारविंदभजनैकासक्तिमद्येतसाम् । साधूनां परमां मुदं घटयितुं मन्येऽहमेतावता श्रीमन्नंदकुमारचिन्मनपरीभूयान्नुमस्मां तनौ । नौलैः स्वकिरणनिकरैर्भाधर शुभ्रा (ज्ञा ?) नमूर्च्छिरप्कुर्व्वन् । नौलं नभश्च घटयन् जयति आदित्यमण्डले कृष्णः ॥ १ ॥ नाना वैष्णवयज्ञानां च प्रमाणं निरूपणम् । अकारीत्यमनंतेन तेन तुष्यतु यज्ञभुक् ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमदापदेवसुतानन्तदेवविदुषा कृते विष्णुयागपद्धतिः समाप्ता ॥ संवत् १७४८ समये ज्येष्ठशुद्धतीयाच(थां?) रूपारामेण लिखितम् ।

विवरणम् । श्रीअनन्तदेवविरचिता विविधवैष्णवग्रन्थसम्मतविष्णुयागपद्धतिः ।

No. 385. आश्विनं शास्त्रम् । Aśvinam S'astram Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 62. Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, 1794. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A collection of prayers addressed to the Aśvinikumárs. Anonymous.

Beginning. श्रीगणपतये नमः ॥ अथाश्विनं शस्त्रं । पर्य्यायसस्थानन्तरं होता विसंस्थितसंचरेण निष्क्रम्याग्नीध्रीयेध्याम्वाधाऽऽहुती (आहुती ?) जुहुयात् । अग्निरज्वा गायत्रेण छंदसा तमश्यांतमन्वारभे तस्मै मामवतु तस्मै स्वाहा ।

End. यदि खिद्यतनं कुर्य्युः । पुरोता अग्रे पचतसुभ्यं वाध्वापरिस्कृतं जुषस्व यविष्ठोम् ये इत्थाग्नेवधान आहुतिं पुरोडाश जातवेदः ॥ जुषस्व तियो अह्नां वैषट् ।

Colophon. इत्याश्विनं शस्त्रं मात्रं (समाप्तं ?) संवत् १७९४ मौति कु बध दी ११ वार शुक्रवारा ॥ शुभमस्तु (मस्तु ?) राम ≡ ॥॥ क ॥ * ॥ २ ॥ क ॥ * ॥ ≡ ॥ ख ॥ * ॥ ≡ ॥ छ ॥ * ॥ ≡ ॥ छ ॥ * ॥

विवरणम् । अश्विनीकुमारौशस्त्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् । शस्त्रं स्तुतिविशेषः पुस्तकेऽस्मिन् १९०२ श्लोकाः सन्ति ।

No. 386. आश्विनशस्त्रम् । *Áśvina Śastram.* Substance, country-made paper, $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27. Lines, 11–13 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Incorrect. Complete.

Another copy of the work noticed last.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाश्विनं शस्त्रं । पर्य्यायशस्त्रानन्तरं होता विसंस्थितसंचरंषेत्यादि ।

End. जवस्व (जुषस्व ?) तिरो अक्रां (अह्नां) वौषट् ।

Colophon. इत्याश्विनशस्त्रं समाप्तम् ।

विवरणमनुक्तपूर्व्वम् ।

No. 387. वृषाकपिशस्त्रम् । Vrishákapi Śastram. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 5. (The MS. appears to be a fragment of a codex of 11 folia, of which the first six are lost. The work with the above title begins, however, at the seventh folium with separate folia marks of its own. It appears, therefore, that the lost folia contained a different work). Lines, 11–17 in a page. Character, *Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct.* Complete.

A collection of prayers of the Bráhmaṇáchchhaṁsin priest, addressed to Vṛihaspati at the Vṛihaspati rite.

Beginning. श्रीः ॐ ब्राह्मणाच्छंसिनः चिं२ भूर्भुवः स्वरों २॥ अध्वर्य्योशोंशोंशों सर्व्वावयमुत्त्वामपूर्व्यंस्थूरं न कच्चिद्भरंतोवाक्यवः । वाचे चित्रं हवामहे, वयमुत्वामपूर्व्यंस्थूर न कच्चिद्भरतोवस्यवः ।

End. उक्थ वाचीन्द्राय देवेभ्यः ॥ इन्द्रस्तते गुवर्मिद्रय वस्तोदिव्यः यस्य। धर्म रयिं स्तुवते कीरयेचिद्यूयं पाः सदाः नावौ। सोमस्याचीवौ। यास्प्रास्तताः ॥

Colophon. इति इन्द्राकपिमस्त्रं समाप्तं।

विवरणम्। इन्द्रस्तुतियज्ञ ब्राह्मणाच्छंसिप्रयोज्यइन्द्रस्तुदेश्यस्तुतिविषयकमिदं पुस्तकम्।

No. 388. महावलभिच्छस्त्रम्। Mahá-valabhichchhastram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 10. Lines, 14-16 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed, torn, especially the first folium, and the writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

A collection of prayers addressed to the great god Indra (Mahávalabhit). Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ महावालभिच्छस्त्रम् ॥ चि भुर्भुवः स्वरोमध्वर्यो श्रोमों सावें॥ २ मेच्छ्रुष म. नरागिरः। रभि इंदुभीविः यत्र क्वच वे उत्तरम्।

End. यूयं पातः स्वस्तिभिः सदानो २। श्रोविः ॥ ॥ उक्थ (?) नां वीन्द्राय देवेभ्य. ॥ ये यजाद्व इंद्रावरुणामधुमत्तस्य हव्य. १। मादाय थां २ वौ २ वट। सोमस्यासे वट्।

Colophon. इति महावलभिच्छस्त्रम्। समाप्तम्।

विवरणम्। महावलभिच्छस्त्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 389. चतुर्थोविश्वजिच्छिल्पः। Chaturthoviśvajichchhilpah Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 3. Lines, 10-11 in a page. Character, Nágara Appearance, very old, decayed and torn. Prose. Generally correct Complete.

Directions for the performance of the fourth Visvajichchhilpa, or Sádyastra. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ चतुर्थीविश्वजिच्छिल्पः । भाद्रजः । अदमाद्य-पनः । अदीन इति धानं । जप- दैर्घं प्रथमतद्दः । तत्प्रभृत्युपवासान्वं द्वितीयं मौत्युरुषं । तस्य दक्षिणा यथोक्तमाहं दद्यादिति ।

End. आपोहिष्ठेत्यादिसमावम् ।

Colophon. इति विश्वजिच्छिल्पचतुर्थः भाद्रजः समाप्तः ।

विवरणम् । विश्वजिच्छिल्पनामकवैदिककर्मविधिप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 390. कुष्माण्डीप्रायश्चित्तम् । *Kushmándi Práyaśchittam* Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 8. Lines, 17-22 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced throughout. Prose and verse. Correct. Complete.

A guide to the performance of the Kushmáṇḍí Práyaśchitta, or a penance called Kushmáṇḍí, which is performed to expiate irregularities occurring in the performance of a Vedic rite. Anonymous.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । अथातः संप्रवक्ष्यामि कुष्माण्डविधिमुत्तमं । एनसां सूक्ष्मसूक्ष्माणां प्रायश्चित्तं तु वैदिकम् ॥ १ ॥ अकुर्वन् विहितं कर्म निन्दितञ्च समाचरन् । प्रसक्तश्चेन्द्रियार्थेषु प्रायश्चित्तीभवेद्द्विजः ॥ २ ॥ केशश्मश्रु वापयित्वा स्नात्वा पुण्यजलाशये । आज्यभागानंतरन्तु कुष्माण्डं जुहुयाद्द्विजः ॥ ३ ॥ यद्देवेत्यनुवाकैश्च त्रिभिर्झात्वाऽथमन्वहं । वैश्वानरा-यैत्येताभिः समग्निमुपतिष्ठते ॥ ४ ॥ अथ प्रयोगः । उपासनस्याग्नेः पश्चाद्दर्भासीनोदर्भान्धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य ममोपि-संकल्पेनाधानाधिकारसिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं कुष्माण्डैर्होष्यामीति संकल्प्यान्वाधाने चक्षुषी आज्येनेत्यंतमुक्त्वात्र प्रधानं देवानादित्यान् । १ विश्वेदेवं २ द्यावापृथिव्यौ सरस्वती ३ इन्द्राग्नी मित्रावरुणसोमधातृबृहस्पतीन् ४ जातवेदसं......आज्यभागान्ते ॥ यद्देवा देवहेलनमित्यादिभि-स्त्रिभिरनुवाकैः ध्रुवोराज्याहुतीर्जुहुयात् ॥ ओम् ॥

End. वेदायामोऽग्रधा कार्यः पंचिकामधमेऽरुणा । विकासियंक् विकार्हणो-श्रीषो अध्वर्द्धके परे ॥ १४ ॥ आयामं द्विगुणं कृत्वा मध्यचिह्नं तु कारयेत् । ततो श्रोणंसयोः दक्षिणे न निरामयेत् ॥ १ ॥ उच्चुच पश्चिमार्द्धंकोः

पूर्व्वस्मात् परिलेखवत् ॥ एवमुत्तरमप्राप्य तिर्य्यक् तु स्वप्रमाणतः ॥ १९ ॥
यदि भूमिरेणुत्तु स्याद्रञ्जुर्दादशधा मता । वर्द्धयेत्तां यथोदृश्यां तथाथावे
वह्निः क्रिया ॥ २ ॥ ख ॥

Colophon. इति दर्शपूर्णमासमविस्तारकारिका समाप्ता ॥ ॥ ख ॥ श्रीरस्तु ॥ ख ॥ ख ॥
प्राचीं निश्चित्य तं पश्चान्मध्यान्मन्त्रगुलेन तु ॥ एवेव अमयेद्गार्हपत्या-
यतनमुच्यते ॥ १ ॥ गार्हपत्याग्नेः प्राक्पदं गत्वा दक्षिणे तु पदद्वय ।
षडङ्गुलिकोनविस्तत्या मंडलेऽर्द्धे तु दक्षिणं ॥ २ ॥ प्रत्यग्नेः प्राक्पदान्यष्टौ मत्वा
तु चतुरस्रकं ॥ द्विस्त्र्यांगुलिमानेन कुर्य्यादाहवनीयकम् ॥ ३ ॥ चतुः
षडंगुलैस्तिर्य्यक् प्रत्यग्नेः पुरतोभवेत् ॥ चतुःस्त्र्यांगुलैस्तिर्य्यक् प्राग्नेः
पश्चिमो भवेत् ॥ ४ ॥ द्वंगुलाधिकमानेन गमनं पार्श्वतो भवेत् ॥ एषा तु
दार्शिका वेदिः सर्व्वशास्त्रेषु निश्चिता ॥ ५ ॥ इति पुरातनकारिका ।

विवरणम् । कुत्राप्डीनामसर्व्वविषयाप्रायश्चित्तकर्म्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 391. अग्निष्टोममारुतं शस्त्रम् । Agnishṭoma-márutam Śastram. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 9 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Verse Generally correct. Complete.

A manual on the invocation of the Maruts by the Bráhmaná-chchhaṅsin priest in performing the Agnishṭoma rite.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ ब्राह्मणाच्छंसि शस्त्रं । हिं भूर्भुवः स्वरो ३ मध्य-
र्य्योग्रोषों ३ वारों ३ वधमुत्वामपूर्व्याञ्छूरं न कश्चिद्भरंतोवस्यवः । वाले-
चित्रं च्यवामरों ३ वि: वालेचित्रं च्यवामश्च उपलाभूतये सत्नोधुवा ।

End निमर्देषु मदेमधीमंदस्य मदिरस्य मदेरों ३ ॐ ॐ ॐ ३ मोथामंदेवो
मिति प्रतिगरः । अन्यत्र सर्व्वत्र प्राकृत एव प्रतिगरः २ ।

Colophon. एवथा मरुत्शस्त्रं समाप्तम् ।

विवरणम् । ब्राह्मणाच्छंसनुष्ठेयमग्निष्टोमीयं मारुतं शस्त्रम् ।

No. 392. प्रैषाध्यायः । Praishádhyáyaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 8. Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual containing the mantras of Praishádhyáya used in performing a Vedic rite.

Beginning. ॐ नमः शिवाय। होतायक्षदग्निं समिधा समिद्धं नाभा पृथिव्याः संगथे वामस्य वर्ष्मन्दिव इलस्य देवेत्वाच्यस्य होतर्यज ॥ १ ॥

End. इदमद एव मघवन्निन्द्र वेभ्यो वसुमतेरुद्रवतः आदित्यवतः ऋतुमते विभुमते वाजवते बृहस्पतिमते विश्वदेवेभ्यः यः सुत्या वामिन्द्राग्निभ्यां प्रब्रवीमि विश्वेभ्योदेवेभ्यो ग्राह्वणेभ्यः सोमेभ्यः सोमपेभ्यो ब्रह्मत्वाचं यच्छ ॥ ७१ ॥

Colophon. इति प्रैषाध्यायः ॥ माधवस्य सिते पक्षे द्वितीया सोमवासरे प्रैषाध्यायस्तु लिखितः श्रीनारायणसूनुना ।

विवरणम् । प्रैषाध्यायमन्त्रप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 393. सर्पसंस्कारः । Sarpasañskáraḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 7 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, and decayed Verse. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of penance for expiating the sin of killing a snake either in this or any previous birth, by S'aunaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सर्पस्य वक्ष्यामि संस्कारविधमुत्तमं । सिनीवाल्यां पौर्णमास्यां पञ्चम्यां कारयेत् ततः ॥ हते सर्पविधे विप्र पूर्वजन्मनि वा यदि । सत्नामत्य ततो वस्त्रदर्ं दत्वा द्विजातये । दद्यात्पापविशुद्ध्यर्थं श्रोत्रियाय कुटुम्बिने ।

End. अथ संकल्पः ॥ आचम्य प्राणानायम्य प्रयोगं कृत्वा एव गुणेत्यादि पुण्यतिथौ मम इह जन्मनि जन्मान्तरे च यः सर्पोनिहतस्तत्पापनिरसनद्वारेण ममागदीर्घजीवितसंततिप्राप्तेन हतसर्पस्योत्तमगतिलाभाय सर्पसंस्कारं शौनकोक्तविधानेनाहं करिष्ये ॥ ब ॥ ब ॥

Colophon. इति शौनककारिकायां सर्पसंस्कारविधिः ॥ छ ॥ संभार । प्रियंगुव्रीहि । गोधूम । यव । तिल । तस्य पिष्टानि । पञ्चगव्य । नागप्रतिमा । सूर्पं । रक्तवस्त्र । कलश । वस्त्र । व्रीहि । आज्य । पुष्पं । पानं । पूगीफलं । नारेल । हिरण्यं । घिलिंज (?) । ब्राह्मण ८ । धौते ८ । स्वस्वमात्रा-स्वकर्णमात्रा ८ । उपानद्जोड़े ८ । छत्रे ८ । लोहदंड । गोदान । यव-त्वद्धिरण्यं ।

विवरणम् । शौनकोक्तविधानसम्मतसर्पवधजनितपापप्रायश्चित्तप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 394 आप्तोर्यामहौत्रम् । *Aptoryámahautram.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29 (of which fol. 25 is wanting) Lines, 7–10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1651 Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten. The first and last folia appear to have been recently stiffened with gum. Prose. Generally correct Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the Áptoryáma rite. Anonymous.

Beginning शुभं श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सर्व्वस्थाप्तोर्यामस्य प्रयोगः । तत्र हौत्रम् । अतिरात्रवदनुपात्रभक्षणांतं कृत्वा पराध्यर्याहत्ते समुत्यदन्न इत्यादिशो अध्वरा करोति जातवेदोभग्नि नरोदौधितिभिररण्योः हस्तच्युतीजनयंत प्रशस्तं ।

End. पुनः कृष्णानाः संख्याग्निवानिमध्यामहेभमवनूषमाना १ वौ २ षट् ॥ घौमस्याग्नेविदा वौ १ षट् ॥ इयं वा ।

Colophon. इति श्रीसर्व्वस्थाप्तोर्यामस्य हौत्रप्रयोगः समाप्तः ॥ १ ॥ संवत् १६५१ वैशाष (शाख ?) वदि ८ बुधे लिखितं श्री आर्या (चा ?) र्यं भवानीनाथसुतेन आचार्य्यमाधवेन स्वार्थे परोपकारार्थं ॥ लेखकपाठकयोः शुभं भवतु ॥ श्रीभैरवाय नमः ॥ श्रीरस्तु ॥ ॥ कल्याणमस्तु ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ * । यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (ष्टं ?) तादृशं लिखितं मया ॥ यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो * * ते ।

विवरणम् । आप्तोर्यामनामवैदिककर्म्मविशेषस्य होतृकर्म्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

Manuals on funeral rites.

अन्त्येष्टिक्रियाप्रयोगपुस्तकानि ।

No. 395. दाक्षायणयज्ञप्रयोगः । Dáksháyaṇayajña Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 10 in a page. Extent, 725 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Dákshâyaṇa rite.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ दाक्षायणयज्ञमुच्यते (यज्ञ उच्यते ?) । तत्र प्रथमप्रयोगो (गः ?) पौर्णमास्यां मातृपूजाभ्युदयिकं श्राद्धं कृत्वा पञ्चदशवर्षाणि गुणविहिताभ्यां दाक्षायणयज्ञाभिधानाभ्यां दर्शपूर्णमासा (भ्यां ?) महं यक्ष (क्ष्य ?) इति सङ्कल्पः ।

End. अथापरं समासस्य (?) प्रकारः प्रतिपाद्यते । आद्यं प्रातस्तनो होमावुभौ सायं समस्य तु ॥ आपन्नो गुडपाकश्च समिद्देकाथवा द्वयं । होमस्य मुख्यकालत्वात् सदौपासं ।

Colophon. इति अन्त्येष्टिपद्धतिः संपूर्णतामगमत् । ग्रन्थसंख्या ७२५ ॥

विवरणम् । दाक्षायणयज्ञानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 396. आहिताग्निमृतदाहविधिः । *Áhitágni Mṛitadáha-bidhiḥ.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and *writing effaced in parts. Prose. Not correct. Complete.*

A manual treating of the funeral ceremony of an *Áhitágni*, or a householder who has kept sacrificial fires, according to the rules of *Áśvaláyana*, by *Bhaṭṭa Náráyaṇa*, son of *Rámeśwar Bhaṭṭa.*

Beginning. श्रीमन्महागणपतये नमः ॥ आश्वलायनमाचार्य्यं भट्टरामेश्वरं गुरुम् ॥ नत्वाहिताग्निमरणे दाहादिवक्ष्यतेऽखिलः ॥ आहिताग्निश्चेत् व्याधिरुपतपेत् अतिपीडयेत् तथामात्याहिताग्निरग्निभिः सह ग्रामाद्बहिः प्राच्यामुदीच्यामैशान्यां वा दिशि प्रशस्ते स्थले गत्वा यावदारोग्यं तत्र स्थित्वा आरोग्ये सति अग्निष्टोमं सोममैन्द्राग्नं पशुमाग्नेयीमिष्ट कृत्वा त्रयमप्यकृत्वा वा ग्रामं प्रविशेत् ।

End. अनुदिवेषु पर्व्वेषु दुर्मरणेषु इमान्येव प्रायश्चित्तानि । इति प्रेताधानम् ।

Colophon. इति श्रीभट्टरामेश्वरसुतनारायणभट्टकृते आश्वलायनाहिताग्निमृतदाहविधिः समाप्तः ।

विवरणम् । आश्वलायनविधानुसारेणाहिताग्निमरणोत्तरक्रियाकलापप्रयोगविषयकं पुस्तकम्,

---

No. 397. पितृयज्ञप्रयोगः । Pitṛiyajña Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 9½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed, worm-eaten, and writing effaced. Prose. Not correct. Incomplete.

A work on the Pitṛiyajña, or a rite to be performed in honour of the dead. Anonymous.

Beginning. अथ पिण्डपितृयज्ञः स यदहोराचे अमावास्यान्यधपाः तस्यापराह्ण... ...सूर्य्ये काले वा कार्य्यः ॥ यदहयन्द्रमसं न पश्यन्ति सूदेव माषि पितृभ्यः क्रियत इति ।

End. प्रतिपिण्डमावर्त्यैत इत्युभौ अर्ज्जं वहन्तीरिति च ।

Colophon. खण्डितम् ।

विवरणम् । पितृयज्ञप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 398. आहिताग्निपितृमेधः । Áhitágni Pitṛimedhaḥ. Substance, country-made paper. Folia, 16 Lines, 12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed and broken. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the funeral rites of an Áhitágni according to *the rules of Bharadwája.* Anonymous.

Beginning. श्रीगणपतये नमः । आपस्तम्बमुनिं नत्वा भारद्वाजोक्तमार्गतः । श्रौताग्निपितृमेधस्य प्रयोगोऽयं निरूप्यते ॥ अथातः पैतृमेधिकं दहनं पुरुषाकृतिर्ह्यग्नियतमेति विज्ञायते ।

End. आहिताग्नेर्देशकालभेदेन मरणेषु ये प्रकारास्ते च सर्व्वेऽत्र सप्रपञ्चमुदाहृता इति ।

Colophon. इति भारद्वाजानुमार्गाहिताग्निपितृमेधः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ।

विवरणम् । भारद्वाजमतानुगताहिताग्न्यन्त्येष्टिक्रियाप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 399. ब्रह्ममेधप्रयोगः । Brahmamedha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 5. Lines 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, 1805 Samvat. Appearance, very old, spoiled, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the funeral rites of a Bráhman. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ ब्रह्ममेधप्रयोग उच्यते ॥ गोत्रं शर्म्माणं प्रेतं श्रौताग्निभिरौपासने पाचैः पैतृमेधिककर्मणा पुत्रपौत्रनारायणशास्त्रियं ब्रह्ममेधेन च कर्मणा संस्करिष्ये इति सङ्कल्पः । परे युवाऽप्रमिति इत्वा चितिभिः पृथिव्यग्निः सूर्यं तेजोऽग्निर्मे वाचविद्वांवेत्स्यतैः संपदैः प्रत्यनुवाकं पश्चात्प्राङ्मुखोराचरेत् गार्हपत्ये च जुहुयात् ।

End. सर्वे ज्ञातयो यज्ञोपवीतिनोऽप उपस्पृश्य उद्वयं तमसः परिस्थोनितमम् आदित्यमुपस्थाय दक्षिणदेशमनवेक्षमाणा जनालयं गच्छेयुः । अतः परमाहिताग्नेरनाहिताग्नेश्च समानम् ।

Colophon. संवत् १८०५ अधिकभाद्रपदशुद्ध ७ सौम्यवासरे समाप्तमिदम् ।

विवरणम् । ब्रह्मदेहदाहक्रियाप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 400 हिरण्यकेशिसूत्रेन्त्येष्टिप्रयोगः । Hiraṇyakeśisútrentyeshṭi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, *9¼ × 4 inches. Folia, 29. Lines, 11–15 in a page. Extent*, 1,101 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1739. Appearance, very old. Prose. Correct. Complete.

A manual on the funeral rites of an Áhitāgni, according to the rules of Hiraṇyakeśi, by Keśava Bhaṭṭa, son of Abhayaṅkara Náráyana Bhaṭṭa. This treatise belongs *to a series* of manuals, called Prayogamaṇi.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ नत्वाऽथ पादयुगलं परस्य पुंसोदेवेशगिरीशजगदम्बिकयोर्गुरोश्च कुर्व्वे प्रयोग हृदि केशवोऽहं प्रेतलसुक्तिकरणं पितृलोकहेतुम्। विचार्य्य स्वयं सुविलोक्य शास्त्रं सन्धाय भाष्यं विदुषां सुहृत्तम्। हिरण्यकेशीयमुनेश्च धर्म्मान् विप्राः समध्यं लिखितं हि यत् तत् ॥ अथ हिरण्यकेशीयानामाहिताग्नेः पैतृमेधेन विधिना दहनप्रयोगः।

End. आहिताग्नेर्वितानाग्निभिः। पङ्गवन्धवधिरादीनां लौकिकाग्नौ दहनम् इत्यग्नीनामुत्पत्तिप्रकारः ॥ ॥

Colophon. इति श्रीमदभयङ्करनारायणभट्टात्मजकेशवविरचिते प्रयोगमणौ उपयोग्यां त्वेष्टिप्रयोगः समाप्तः ॥ संवत् १९ कार्त्तिकवदी १२ भृगुः मद्दाराष्ट्रचिन्तामणेरिदं पुस्तकं स्वहस्तलिखितम् ॥ ग्रन्थसंख्या ११०१।

विवरणम्। हिरण्यकेशीयसूत्रानुगतान्त्येष्टिक्रियाप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 401. लोष्टचितिप्रयोगः। Loshṭachiti Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 8-12 in a page. Character, Nágara. Date, 1805 Samvat Appearance, old, torn and writing effaced throughout. Prose Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Loshṭachiti rite, a part of the funeral ceremonial to be performed on the 3rd, 5th, 7th or 9th day after death, by Ráma Mahápátra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ शाखसम्प्रदायाभ्यां लोष्टचितिप्रयोगः। दिष्टगमनस्य तृतीये पञ्चमे सप्तमे नवमे वाहनि क्रियते। दिष्टगमनं मरणं। तस्माद् युग्मु दिवसेषु लोष्टचितिः सम्प्रदायविदद्भ इति तत्र ब्राह्मणभोजननिषेधात्तृतीये दशाहे एकादशे, त्रयोदशे इत्यादिषु कर्त्तव्या। यस्मिन्नहनि करिष्यते तस्मात् पूर्व्वदिने संकल्पं कुर्य्यात्। तस्मात् पूर्व्वं तृतीयदिवसे सकल्पः कर्त्तव्यः ध्रुवनपक्षे ध्रुवनन्तु कलियुगे निषिद्धमिति न लिख्यते। द्वादशाहसपिण्डने सपिण्डीकरणादूर्द्ध्वं स्वकालासंङ्गस्नानमपराह्णे पादौ प्रक्षाल्याचम्य अमुकगोत्रस्यामुकदेवशर्म्मणोवसुरूपस्य स्वर्गप्राप्त्यर्थं लोष्टचितिं करिष्य इति प्राचीनावीती सङ्कल्पं कुर्य्यात्। द्वादशाहसपिण्डाभावे षड्रूपपदस्थाने प्रेतपदप्रदेयः (पदं प्रदेयं ?) गतदशादिदिवसेषु यस्मिन्नहं करिष्य इति पूर्व्वदिने संकल्प्य कर्त्तव्या। मृतदिनापरिज्ञाने अमावस्यायामेव कुर्य्यात्।

End. अग्निचित इत्यविशेषेणोक्तेन केवलं लोष्टचितिः पुरुषस्य किन्त्वस्त्रिया अपि । अग्निचित इत्यविशेषेणोक्तेः स्त्रियाश्चैवमिति वचनात् । भवत्वेवं शास्त्रमर्य्यादा नेति गुरवः । श्मशानेत्य पुण्याहं वाचयित्वा ब्राह्मणान् भोजयेत् तत्र नान्दी संप्रदायात् ।

Colophon. इति श्रीश्वरविदुषा कवितोऽश्वमक्षेन (?) रामभद्रापाचेण लोष्टचितिप्रसये गुरुसुधा (त् ?) ध्यात्वा कृता लोष्टचितेः पद्धतिः । श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ संवत् १८०५ आश्विनकृष्ण १० ।

विवरणम् । लोष्टचितिनामान्त्येष्टिक्रियाप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 402. सवद्वादशाहप्रयोगः । Savadvádaśáha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9¼×4 inches. Folia, 265 (of which foll. 1–45, both inclusive, are wanting). Lines, 5 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1795, Śaka 1660. Appearance, very old, decayed, torn and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete (except foll. 1–45).

A manual on the Savadvádaśáha rite according to the Sámaveda School. Anonymous.

Beginning. खण्डितम् ।

End.
१ ८ ८ १ ८ ८— १ —
विष्णुमहामविराजतीम् । उवाध्वगेयभीयाताऽपि प्रतिवचोरत्वा १११९ ॥
१ १ ९ १०१
ॐ का१ । शुभो का २४५ ॥ २ ॥ ॥ ॥ श्री ॥ ॥ ॥

Colophon. इति श्रीसामकः समाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥ श्री ॥ संवत् १७९५ शके १६६० चैत्रमासे शुद्ध (क्ल ?) पक्षे तृतीया ३ दगू (भृगु ?) वासरे लिखितं काश्याम् ॥ यादृशं पुस्तकं तादृशं लिखितं श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्र ॥ श्री ॥ श्री ॥ शुभं भुवरस्तु ॥

विवरणम् । सामवेदीयसवद्वादशनामान्त्येष्टिक्रियाप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 403. पितृमेधप्रयोगः । Pitṛimedha Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 19. Lines, 7 in a page. Character, Nágara. Date, effaced. Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced. Prose. Not correct. Complete.

A manual on the performance of the funeral ceremony, called Pitṛimedha. Anonymous.

Beginning. अथ पैतृमेधिकदहनपुरुषाङ्गनिर्घस्य प्रियतमेति विज्ञायते आहिताग्नेमरण संश्रये दहनदेशं जोषयते ।

End. समानमन्यत् । प्रयोगपुस्तकमिदं ।

Colophon. पितृमेधब्रह्ममेधप्रयोगः ।

विवरणम् । पितृमेधप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 404. अहीनक्लृप्तिः । Ahinakliptiḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 6 Lines, 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A work directing the uses of Stotras, Sastras, &c., especially ordained for the Ahína rite, by Mañchan Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथोत्तरषट्के विहितेष्वहःसु स्तोत्रशस्त्राण्येव दुर्विज्ञेयानि । तावन्मात्रविचारः क्रियते ॥ अथ प्रायणीयादीनि महाव्रतपर्यन्तानि पञ्चविंशतिरहानि ।

End. विष्णोर्नुकमिति स्तुते परोमाचयेत्यच्छावाकः ।

Colophon. इत्यहीनक्लृप्तिः । इति मञ्चनभट्टीये अहीनक्लृप्तिः ।

विवरणम् । अहीनक्लृप्तिर्नामपुस्तकमिदमत्राहीनयज्ञप्रयोज्यस्तोत्रशस्त्रस्तुतादीनां प्रयोगप्रकारोवर्णितः ।

No. 405 अग्निष्टोममैत्रावरुणम् । Agnishṭoma Maitrávaruṇam. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 28. Lines, 7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1690. Appearance, old, worn out, fol 1 almost spoiled. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the functions of the Maitrávaruṇa priest in the Agnishṭoma rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । होता यक्षदग्निं समिधा सुषमिधा समि ...., सद्ये नामस्य वर्द्दन्दिव इत्यस्य देवेन्नाभ्यस्य होत ....

End. तस्य देव यस्त्वेवेमतिविदो न्नभिः सुतस्य ततृषोमस्य मस्रोक्यस्येटयजुषो यो भर्गागो स निरवपति तस्य त उपहूतस्योपहूतो भक्षयामि ॥ ॥

Colophon. इति अग्निष्टोमे मैत्रावरुणं समाप्तम् ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥ ॥ शुभमस्तु संवत् १६८० वर्षे कार्तिकसुदि २ भृगौ अविमुक्तसंनिधौ अग्निहोत्री अनन्तसुत-हरीरामेन(ण?) लिखितं ॥ भाष्ट अच्युत(?) जैरामपठनार्थं तथापरेषां पठनाध्यापनेयु:(?) ॥ श्रीरस्तु ॥ ॥ श्री ॥ ह ॥

विवरणम् । अग्निष्टोमे मैत्रावरुणानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 406. आग्नीध्रं । Agnídhram Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 5. Lines, 7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1736. Appearance, very old, and worn out. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the functions of the Agnídhra priest. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाग्नीध्रः । इध्मोऽक्षि करिष्यामीति इतो जपति ॥ देवसवितुः प्रसवाश्विनोर्बाहुभ्यां प्रश्नोहस्ताभ्यामाददे ॥ मन्थामादाय ॥

End. प्रस्तरं प्रह्रियमाणमनुमन्त्रयते । अनुश्रुतर । अगान ... । संवदस्व । अगन् । श्रौषट् धश्यमाज्यस्थालीमुदककमण्डलु च । आग्नीध्रः प्रथमाच्याक इष्यतः ॥ प्रत्यंचो यन्ति ॥ आग्नीध्रं समाप्तम् ॥ ॥ घु ॥ ॥

Colophon. आग्नीध्रं लिखितं संवत् १७३६ चैत्र शुक्लाष्टम्यां इदं पुस्तकं कोरडोपनामकवीरेश्वरस्य ॥

विवरणम् । आग्नीध्रकर्म्मानुष्ठानप्रयोगविषयक पुस्तकम् ।

No. 407. अग्निहोत्रहोमः । Agnihotra-homah. Substance, country-made paper, 16×8 inches. Folia, 3 (marks effaced.) Lines, 13 in a page, the last page having 10 lines only. *Character, Nágara. Date, ?* Appearance, old. Generally Correct. Complete.

A manual for the offering of Homa or oblation in the Agnihotra rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ नित्यादिसंकीर्त्य सायमग्निहोत्रं प्रातरग्निहोत्रं वा पयसा तंडुलादिभिर्वा होष्यामि इति सङ्कल्प्य उद्दिरसि ग्रह्म पच्च उद्धिमादाय ॥ सुमार्हपत्यो विद्वं प्ररातीवपयः श्रेयसो श्रेयसोदंधत् ॥

End. अग्ने भूर्भुवसुवरिति (स्वरिति?) जप्त्वा अग्नेनयेत्यादिनामद्विषनमस्कारान् कृत्वा यस्य स्मृत्या चेति जपति ।

Colophon. इत्यग्निहोत्रहोमः ।

विवरणम् । अग्निहोत्रयज्ञीयहोमकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 408. अग्निष्टोमहौत्रम् । Agnishṭoma-hautram. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 99. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Incomplete.

A guide for the Hotṛi priest in the performance of the Agnihotra rite. More extensive than the MS. noticed in No. 303. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ सोमप्रवाकेयामुकमस्य सोमो भविष्यति । तत्र भवता हौत्रं कर्तव्यं । इत्युक्तो होता तं प्रच्छति (पृच्छति ?) को यज्ञः क ऋत्विजः का दक्षिणेति तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन इतः संजपति ॥

End. अस्य मध्वः पिबतमादयध्वं तृप्ता यात पथिभिर्देवयानैः वौषट् ॥ वाजिनस्याग्ने वीहीर वौषट् ॥ द्विवांगोजः ॥ ॥ वाजिन अचमिनामिव प्रतिष्ठोपच ।

Colophon. अपूर्णम् ।

विवरणम् । अग्निष्टोमे होतृकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 409. आग्रयणेष्टिपद्धतिः । *Ágrayaneshti Paddhatih.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 7. Lines, 13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Generally *correct. Complete.*

A guide to the performance of the Ágrayaṇa rite, by Trimmala Yajvan.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाग्रयणस्य कर्म । स यदमावास्यायां पौर्णमास्यां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा पत्नीभिः सह प्राचानायम्याग्रयणेन यक्ष्ये तेन परमेश्वरं प्रीणयामि स्वर्गं लोकमवाप्नवानीति ।

End. देवा आज्यपा इदं हविर्जुषन्तेत्यादि पौर्णमास + + + संस्था जपान्तं ॥ श्रीः ॥

Colophon. दक्षप्रवरकुलोद्भूत श्रीमत्त्रिम्मलयज्वना । सूत्रभाष्यानुसारेण विकल्पास्यानुकल्पतः विश्वेशप्रीतयेऽकारि यदनुष्ठितयेऽपि च ॥ कर्मण्याग्रयणे सम्य + + + प्रयोगकः ।

विवरणम् । आग्रयणनामयज्ञविशेषस्य त्रिम्मलयज्वकृतप्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 410. अपाद्याहौत्रम् । Apádyáhautram. Substance, country-made white paper, 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 9–10 in a page. *Character*, Nágara. Date, ? Appearance, old. *Correct. Complete.*

A guide to the functions of the Hótṛi priest in the Divaḥśyeni *rite, called also Apádyá.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ दिवःश्येनि हौत्रप्रयोगः ॥ नमः प्रवक्त्र इत्यादि- सप्तदशाभिषेच्यः प्रथुः तं यथाधो आवाहने काले अग्निमग्न आवह । सोम माः अग्निं काममावह । आग्नामावह ।

End. वार्त्तघ्नाः चरणं पवित्रं विततं पुराणं येन पूतस्तरति दुष्कृतानि । तेन पवित्रेण शुद्धेन पूता । अ. मों १ ये १ चरणं लोकस्य द्वारमर्चिमत्- पवित्रं ज्योतिष्मद्भ्राजमानं महस्वत् । अमृतस्य धारा बहुधा दोहमानं चरणं नो लोके सुधितां दधातु १ नौ । चरणस्य त्रि, चरण १० इत- शेष समानं ॥ ५ ॥ आपद्याहौत्रम् ॥

विवरणम् । अपद्यापरपर्यायदिवःश्येनिनामयज्ञसम्बन्धिहौत्रकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

A manual for the offering of Homa or oblation in the Agnihotra rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ तिथ्यादिसंकीर्त्य सायमग्निहोत्रं प्रातरग्निहोत्रं वा पयसा तंडुलादिभिर्वा होष्यामि इति सङ्कल्प्य प्रहिरसि प्रस्य यच्च प्रहिमादाय ॥ सुगार्हपत्यो विदद्धं ग्रराती्वयः श्रेयसो श्रेयसोदधत् ॥

End. अग्ने भूर्भुवस्सुवरिति (स्वरिति?) जप्त्वा अग्नेनयेत्यादिनामदक्षिणमस्था-रान् हत्वा यस्य कृत्वा चेति जपति ।

Colophon. इत्यग्निहोत्रहोमः ।

विवरणम् । अग्निहोत्रयज्ञीयहोमकर्म्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 408. अग्निष्टोमहौत्रम् । Agnishṭoma-hautram. Substance, country-made paper, $9\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 99. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Incomplete.

A guide for the Hotri priest in the performance of the Agnihotra rite. More extensive than the MS. noticed in No. 303. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ सोमप्रवाकेणामुकगमत्मेणः सोमो भविष्यति । तत्र भवता हौत्रं कर्त्तव्यं । इत्युक्तो होता तं प्रच्छति (ष्टच्छति?) को यज्ञः क ऋत्विजः का दक्षिणेति तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन इतः संजपति ॥

End. अस्य मध्वः पिबतमादयध्वं तृप्ता यात पथिभिर्देवयानैः वौषट् ॥ वाजिन-स्याग्ने वीहीत् वौषट् ॥ दिर्वागोक्तः ॥ ॥ वाजिन अश्विनामिव प्रति-गृह्योपच ।

Colophon. अश्विनम् ।

विवरणम् । अग्निष्टोमे होतृकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 409. आग्रयणेष्टिपद्धतिः । Ágrayaneshṭi Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 7. Lines, 13 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Ágrayaṇa rite, by Trimmala Yajvan.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाग्रयणस्य कर्म । स यदमावास्यायां पौर्णमास्यां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा पत्नीभिः सह प्राणानायम्याग्रयणेन यज्ञे येन परमेश्वरं प्रीणयामि स्वर्गं लोकमवाप्नवानीति ।

End. ऐषा आज्यपा इदं अविर्जुषेवेत्यादि पौर्णमास + + + संस्था जपांतं ॥ श्रीः ॥

Colophon. इम्पुनकुलोद्भूत श्रीमत्त्रिमल्लयज्वना । सूत्रभाष्यानुसारेण विकल्पास्यानुकल्पतः विशेषश्रौतयेऽकारि यदनुष्ठितयेऽपि च ॥ कर्माग्रयणे सन्त + + + प्रयोगकः ।

विवरणम् । आग्रयणनामयज्ञविशेषस्य त्रिमल्लयज्वकृतप्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 410. अपाद्याहौत्रम् । Apádyáhautram. Substance, country-made white paper, 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 9–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the functions of the Hótṛi priest in the Divaḥśyeni rite, called also Apádyá.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ दिवःश्येनि हौत्रप्रयोगः ॥ नमः प्रवक्त्र इत्यादि-समिद्भ्यामिधेन्यः इयुः तं सवाधो आवाहने आवह अग्निमग्न आवह । सोम सः अग्निं काममावह । कामामावह ।

End. वार्तघ्नाः चरणं पवित्रं विततं पुराणं येन पूतस्तरति दुष्कृतानि । तेन पवित्रेण शुद्धेन पूता । अ. मो १ ये १ चरणं लोकस्य द्वारमर्चिमत्-पवित्रं ज्योतिष्मद्भ्राजमानं महस्वत् । अमृतस्य धारा बहुधा दोहमानं चरणं नो लोके सुधितां दधातु १ वो । चरणस्य त्रि, चरण १० इत-प्रेयं समानं ॥ ५ ॥ आपद्याहौत्रम् ॥

विवरणम् । अपद्यापरपर्यायदिवःश्येनिनामयज्ञस्य हौत्रकर्मनिरूपकं पुस्तकम् ।

No. 411. आधानप्रयोगः । Adhána Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 48. Lines, 7–8 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1757. Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the performance of the preliminary rites to be performed on the occasion of one's establishing the sacred fire, by Tryambaka, son of Krishṇa Bhaṭṭa, surnamed Molha, according to the rules of A'pastamba. The MS. under notice has also an appendix containing a general discussion on the subject.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ यदीक्षणादिदं विश्वं भवत्यन्तेऽप्यपैति च । तमक्षयमहं वन्दे देवं दाक्षायणीभवम् ॥ १ ॥ यत्कृपालेशतोऽपि स्यान्मूको वाचस्पतिः स्वयम् । तं गुरुं नौमि सर्वज्ञं माधवाख्यं सदोचितम् ॥ २ ॥ नत्वा गणेशं प्रत्यूहमोहध्वान्तदिवाकरम् । समस्तवेदतत्त्वज्ञमापस्तम्बमहामुनिम् ॥ ३ ॥ मोल्हाख्यवंशाम्बुतवारिधीन्दु श्रीकृष्णभट्टप्रवरात्मजोऽहं ॥ सूत्रार्थवित्त्र्यम्बकभट्टनामा तन्वेऽमुमाधानविधिप्रयोगं ॥ ४ ॥ अनेकग्रन्थसम्वादभीरुभिः सूरिभिः स्वयं । निर्मत्सरैर्ब्बुधैर्योग्यैर्द्रष्टव्योऽयमेव मे ॥ ५ ॥ अथाधिकारी ॥ तत्र श्रुतिः ॥ जातपुत्रः कृष्णकेशोऽग्नीनादधीतेति । उपलक्षणं चैतत् ॥ अजातपुत्रादीनामप्यग्न्याधानश्रवणात् ।

End. ॥ अथारण्योर्लक्षणं ॥ चतुरङ्गुलोच्छ्रायः । विस्तारः षडङ्गुलः ॥ अरत्निमात्र दैर्घ्यं । इत्येके शाखिनः । चतुरङ्गुलोच्छ्रायो द्वादशाङ्गुलविस्तृतिः । षोडशाङ्गुलदैर्घ्यं इति बौधायन । तत्सूत्रे प्रमाणाभावात् । उभयोरारण्योः एकवृक्षादाहरणं ॥ अन्यतरारण्येर्हि चान्तरादाहरणे नाग्न्युत्पत्तिः ॥ इत्याधानं समाप्तम् ।

Colophon. इति श्रीमोल्होपनाम्नः कृष्णभट्टस्य सूनुना त्र्यम्बकेन काश्यां कृतः आधानप्रयोगः समाप्तः ॥ श्रीरामचन्द्रो जयति तरां ॥ श्रीवाजपेयमखविस्तृतभूरिकीर्त्तेर्भूपावतंसजयसिंहगुरोर्निदेशात् । श्रीं वे कराख्य रघुनाथ इमाममूनामाधानपद्धतिमसौ व्यलिखत् परार्थं ॥ १ ॥ संवत् १७५७ मार्गशीर्षकृष्णाष्टम्यां समाप्तोऽयं लेखः ॥ श्रीअग्निकेशः प्रसन्नोऽस्तु ॥ श्रौताग्निगानाभट्टकृताधानपद्धतौ सर्व्वाधानसाधकं ॥ अर्द्धाधानं स्मृतं श्रौतस्मार्त्ताग्न्योस्तु पृथक्कृतिः । सर्व्वाधानं तयोरैक्यकृतिः पूर्व्वगुणाश्रयेति वचनो माधवचन्द्रिकामदनरत्नचन्द्रोदयादिप्रामाणिकैरलिखनान्निर्मूलत्वमेव ॥ अमूलत्वेऽपि सर्व्वाधानार्द्धाधानयोरुभयोरपि कलिनिषेधकं यदग्निहोत्रं

भवान्तरं सन्धायं पञ्चपैठकं । देवराज सुतोत्पत्तिः कलौ पञ्च विवर्जये-
दिति निगमवाक्यप्रमाणादेकं कृत्स्नतरत्वात् साद्यंकं यावद्वर्णविभागोऽस्ति
यावद्वेदः प्रवर्त्तते । सन्ध्यां चाग्निहोत्रं च तावत् कुर्य्यात् कलौ युगे इति
वाक्येनापोदितं ॥ ५ ॥ येषां सूत्रे अनुक्तं तत् शाखान्तरात् ग्राह्यं । तदुक्तं
छन्दोगपरिशिष्टे । यन्नाम्नातं स्वशाखायां पारक्यमविरोधि यत् । विद्-
द्भिस्तदनुष्ठेयमग्निहोत्रादिकं यथा ॥ अनुक्तमन्यतो ग्राह्यमिति न्यायाच ।
तत्र ऋग्वेदेन होता करोति यजुर्वेदेनाध्वर्य्युः सामवेदेनोद्गाता सर्व्वै-
र्ब्रह्मा । अथैव होत्रं क्रियते याजकाध्वर्य्यवं साम्येद्वायमिति । अनुक्त-
मन्यतो ग्राह्यमिति सामान्यतः प्राप्तस्य शाखाविशेषपक्षमनुक्तं यज्ञकाण्डे ।
आध्वर्य्यव याजमानमाग्नीध्रं यत्र नोदितं । तत्र बौधायनग्राह्यं बह्वृ-
चादिभिरादरात् ॥ वैतानिकाग्निकार्य्ये यत् स्वशाखायां न विद्यते ।
आपस्तम्बोदितं ग्राह्यं छन्दोगादिभिरादरात् ॥ छन्दोगानां अग्निहोत्र-
होमस्तु ऋक् परिषदो अथ एव भवति । अथः बह्वृचः सामगश्चापि
कुर्य्यादाध्वर्य्यवादिकं । आपस्तम्बेन वा प्रोक्तं तदा बौधायनेन वा ।
यज्ञकाण्डे बह्वृचः सामगश्चापि स्वसूत्राभावतस्तथा । आपस्तम्बेन चान्य-
मन्यथा पतितो भवेदिति । तथा याजुषो बहुशाखत्वात् सन्देहे समुप-
स्थिते काश्यशाखासु सम्भवेत् नास्मोषु च सामगाः ॥ आध्वर्य्यवं याजमानं
ग्राह्यं बौधायनोदितं । आपस्तम्बेन वा प्रोक्तमिति शातातपोऽब्रवीत् ।
आग्निनामपि सर्व्वेषामभावे स्वयोनिषां । आपस्तम्बोक्तमार्गेण कर्म्मयं
मनुरब्रवीत् ॥ बौधायनीयधर्म्मरहस्ये बह्वृचानां सामगानां च अग्नि-
होत्रादिकं तैत्तिरीयं याजुषं भवति । न कात्यायनोक्तं । अथोपादीनां
तु कात्यायनोक्तमेव । कलौ अचिरा वैश्या शूद्रा वाजसनेयिन इति
गृह्यान्तरवचनात् ॥ एकवेदान्यशाखानां मध्ये योऽन्यां समाश्रयेत् । शाखा-
रण्डः स विज्ञेयः सर्व्वधर्म्मबहिष्कृतः ॥

विषयस्य । अग्न्याधानप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 412. अग्निष्टोमहौत्रम् । Agnishtoma-hautram. Substance, country-made paper, 8×5 inches. Folia, 35 (of which fol. 13 has the first page blank). *Lines, 15-16 in a page. Character, Nágara.* Date, ? Appearance, old. Correct. Incomplete.

Another copy of the codex noticed in No. 303.

Beginning. ॥ श्रीगणपतये नमः ॥ ॥ श्रीः ॥ सोमप्रवाकेणासुकसम्मेधः सोमो भवि-
ष्यति तत्र भवता सौत्रं कर्त्तव्यं इत्युक्तो सोता तं पृच्छति ।

End. सुजाता सः परिचरन्ति सौरायौ इत्यायां सुब्रह्मवाके । प्रकृतिवत् ॥

No. 413. आहिताग्निप्रवासविधिः। A'hitágni Pravásavidhih. Substance, country-made white paper, 12 x 4 inches. Folia, 14. Lines, 10–14 in a page Character, Nágara Date, ? Appearance, old, decayed Correct, Complete.

A guide to the duties of an A'hitágni when he happens to go out to a foreign country and returns therefrom, according to the rules of A'svaláyana and A'pastamba, by Ananta.

Beginning श्री ॥ अथाश्वलायनस्याहिताग्नेः प्रवासविधिः । यस्मिन् ग्रामे अग्नयः सन्ति तस्माद्ग्रामान्तरे गत्वा एकरात्रावमोवासः प्रवासः ॥ स च द्रव्या-
र्ज्जयितुं कार्य्यः । न तीर्थार्थं ॥ तदुक्तं त्रिकाण्डमण्डने ॥ द्रव्यार्ज्ज-
यितुं गच्छेत्तीर्थार्थं तु न तु कचित् ॥ इति ॥ विद्यार्थमपि कार्य्यं इत्युक्तं सायनाचार्य्यैः ॥ तं करिष्यन् उधरणपक्षे अग्नीन्विहृत्य प्रज्वलयेत् ॥ अजस्रपक्षे तान् ज्वलयेत् ॥ तत आचम्य प्राणानायम्य प्रवासविधिं करिष्ये इति सङ्कल्प्य यत वाक्तीर्थेन प्रपद्यादवनीयस्य प्रत्यगुदग्देशे अत्यन्त-
समीपं गत्वा ॥ तमुपतिष्ठते ॥

End. पिण्डमेधात् पूर्व्वं तदूर्ध्वमप्यग्निसंसर्गात् पूर्व्वं समागतयेत् सुरभिमतीमेव कुर्य्यात् ॥ स्वामिनि प्रोषिते पुनराधाननिमित्तविशेषमाह मंडनः ॥ अग्न्याधेयादिकं प्रासमुभयानुगमादिना स्वाम्यागमनपर्य्यन्तमुत्सृष्टव्यमसंशय इति पुनराधाननिमित्तानि ॥

Colophon. इत्यापस्तम्बमनुत्यक्तमग्निगोचरमीरितं ॥ प्रायश्चित्तमनन्तेन तेन तुष्यतु यज्ञभुक् ।

No 414. आग्रयणः। A'grayanah. Substance, country-made paper, 9 x 3 inches. Folia, 2. Lines, 14–15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose Generally correct. Incomplete.

A discourse on the A'grayana rite. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाग्रयणकर्म्मणि काले प्रकृत्या सह पौर्व्वापर्य्यभावे चानेकशो विप्रतिपत्तिर्ग्रन्थभेदेन दृश्यते । तथाहि । य इष्ट्या पशुनेति वाक्यं प्रकृतिमात्रमात्रे द्वादशाहतानिवर्त्तकं कालव्यवस्थाविधिकं चेति जैमिनिमतम् ॥

End. नवपुराणे छन्दोगमहाब्रीहियवत्र तत्र कर्म्मणि नियम्यते न तावता द्रव्यभेदः । एवं नवैरिष्ट्वेत्यनियमः । नियमवत्वादेव नवपुराणयोरसंसर्गः । एवं सति वैदिकविकल्पापेक्षया व्यवस्थितविकल्पस्यैवोचितत्वमिति युक्तमुत्पश्यामः ॥ ॥

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । आग्रयणयज्ञीयविचारविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 415. दर्शपौर्णमास्यहौत्रम् । Darśapaurṇamásya Hautram. Substance, country-made paper, 9×3 inches Folia, 50. Lines, 10–16 in a page. *Character, Nagara. Date,* ? *Appearance, very old, decayed*, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Darśapaurṇamása rite with explanations of rules bearing on it.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथैतस्य समाम्नायस्य विताने योगापत्तिं. वक्ष्यामः ॥ तत्र प्रथमसमाम्नाते + + + क्रमः । इष्टिरूपत्वादिष्टेव विध्यंतापेक्षितत्वादैष्टिकविध्यतस्य दर्शपूर्णमासयोरेवाम्नातत्वात् तद्व्याख्यानमन्तरेण व्याख्यानासम्भवादिति ॥ दर्शपूर्णमासावेव प्रथमं दर्शयति ॥

End. दर्शपूर्णमासयोरिति वचनाच्च दर्शपूर्णमासप्रकरणे भ्रातृपदव्याख्यानं चोदकवशादित्यपरिभाषायां । अतः सर्व्वसाधारणमाज्ञो इष्टि पशुकल्पानां विहितमित्युक्तं इत्युपदेशः ॥ ॥ रामं भारवेय ।

विवरणम् । दर्शपूर्णमासयज्ञविधानविषयकं पुस्तकम् ।

No 416. दर्शपूर्णमासस्थालीपाकः । Darśapúrnamásasthálí-pákah. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 12. Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1833; Sáka 1703. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual directing the preparation of *charu* or oblation of rice boiled with butter and milk, in the performance of the Darśapurṇamása rite, by Náráyaṇa Bhaṭṭa, son of Rámesvara Bhaṭṭa, according to the rules of Áśvaláyana. This work belongs to his series called Prayogaratna.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाश्वलायनोपयोगी दर्शपौर्णमासस्थालीपाकप्रयोगो लिख्यते ॥ तत्र यजमानः कृतनित्यक्रियः शुचिः परिहितधौतवासा दर्भपाणिः पीठोपविष्टः प्राङ्मुखो वाग्यतो द्विराचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य परमेश्वरप्रीत्यर्थं अमुककर्म करिष्ये । तदङ्गं होमं कर्त्तुं स्थण्डिलादि करिष्ये इति संकल्प्य गोमयादिना लिप्ते शुचौ शुद्धप्रदेशा-न्यारभ्यमुदकप्रवणचतुरङ्गुलोन्नतमङ्गुलोन्नतं वा चतुर्दिक्षु न तु ततो न्यूनं मध्योन्नतं स्थण्डिलं कुर्यात् । तद्गोमयेन प्रदक्षिणमुपलिप्य दक्षिणे-स्यानुदीच्यां द्वे प्राच्यामद्वैमित्यङ्गुलानित्युक्त्वा दक्षिणोपक्रमामुदक्संस्थां प्रादेशमेकां लेखां तस्य दक्षिणोत्तरयोः प्रागायते पूर्वरेखाया असंसृष्टे प्रादेशसंमिते द्वे लेखे लिखित्वा तयोर्मध्ये परस्परमुदक्संस्थाः प्रागायताः प्रादेशसंमितास्तिस्र इति षड्लेखा यज्ञियशकलमूलेन दक्षिणहस्तेनो-ल्लिख्य लेखासु तच्छकलमुदगग्रं निधाय स्थण्डिलमद्भिरभ्युक्ष्य शकल-माग्नेय्यां निरस्य पाणिं प्रक्षाल्य वाग्यतो भवेत् ।

End. ततः कर्त्राचारात् । मानस्तोक इत्याङ्गिरसः कुत्सो रुद्रो जगती विभूति-धारणे वि० । ॐ मानस्तोके हवामहे । इति मुद्रो विलक्षणेन विभूतिं गृहीत्वा . ॐ त्र्यायुषं जमदग्नेः इति ललाटे । कश्यपस्य त्र्यायुषं इति कण्ठे । अगस्त्यस्य त्र्यायुषं इति नाभौ । यद्देवानां त्र्यायुषं इति दक्षिण-स्कन्धे । तन्मे अस्तु त्र्यायुषं इति वामस्कन्धे । सर्व्वमस्तु शतायुषं इति शिरसि धारयेत् । केचनोपस्थानात् पूर्व्वं विभूतिधारणमाहुरिति । ततः कर्त्ता परिस्तरणानि विसृज्याग्निं समुह्य परिषिच्य विश्वानिन इत्यंदेविला नत्वा च पुष्पादिभिरलंकृत्य नैवेद्य ताम्बूलं च निवेद्य ब्रह्मणे यथोक्त-दक्षिणां दक्षिणाभावे कृतशेषं घृतादि सहिरण्यं दत्त्वा ब्रह्माभावेऽन्यस्मै ब्राह्मणाय दत्त्वा पात्राणि प्रक्षाल्य पूर्व्वक्रमेण द्वादश उत्सृज्य यस्य स्मृत्येति विष्णुं नत्वाचम्य धृतपवित्रग्रन्थिं विस्रस्य शुद्धदेशे क्षिपेत् । दर्शे तु अग्नीषोमस्थाने इन्द्राग्नी इतरत्सर्व्वं समानं । तत्र दर्शितमेव । अथ एकस्यां पौर्णमास्यामनन्वोभय एव यागदिन एव प्रातर्होमानन्तर-मन्वाधायेष्ट्या सहितस्थालीपाकं न चेष्टिप्रयोगं कुर्यात् ॥ ॥

Colophon. इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्य श्रीभट्टरामेश्वरसूनुना नारायणभट्टविरचिते (भट्टेन विरचिते ?) प्रयोगरत्ने पार्वणस्थालीपाकप्रयोगः समाप्तः ॥ संवत् १८८८ शाके १७०१ परिधावीनं श्रावणे शुद्ध १० चन्द्रवासर तद्दिने चडुटेवेन कार्यो लिख्यते ॥ श्रीमाधवोमाधवार्पणमस्तु ॥

विवरणम् । दर्शपौर्णमासयज्ञाङ्गीभूतस्थालीपाकप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No 417. दर्शपौर्णमासयोरसन्नयतोर्हौत्रप्रयोगः । Darśapaurṇamásayorasannayatorhautra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 10 Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Prose. Correct. Complete.

A manual on the functions of the Hotṛi priest in the Rasannayat Darśapaurṇamása rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ प्रकृतिहौत्रम् ॥ अग्नये समिध्यमानायानुब्रूहि चेति श्रुत्वा जपेत् । नमः प्रवक्त्रे नम उप द्रष्ट्रे नमोनुख्याते क इदमनुवक्ष्यति स इदमनुवक्ष्यति मणोवीरं वमख्यां सीद शयितो चावय रायिद्याप-योषधयश्च वाक् समस्थित यज्ञः साधु वंदासि प्रपद्येदमेव मां ॥

End. स्वाहावयमा शतो यामन् त्र्यम्बकदिवे यानोभिषि भेषजं स्वाहा ॥ अवो देवा अवंतुनो. क्रमे प्रथिव्याः स. मि स्वाहा । इदं विष्णुर्वि पदं । समूढ म. सुरे स्वाहा । भूः स्वाहा । भुवः स्वाहा । स्वः स्वाहा । भूर्भुवः स्वः स्वाहा । संस्था जपेनोपस्थाय निष्क्रमति ॥ उक्तं चमे सरयमे नमश्च । यत्ते न्यूनं तस्मै त. वेऽतिरिक्तं तस्मै ते नम. ॥ ॥

Colophon. इति श्रीदर्शपौर्णमासयोरसन्नयतोर्हौत्रप्रयोगः समाप्तः ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ लिखितमिदं दोरे उपनामकवेद्व्यासेन स्वार्थे परार्थे च ।

विवरणम् । रसन्नयन्नामदर्शपौर्णमासयज्ञीय होतृकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 418. द्रोणोपदिष्टभक्षविधिः । Droṇōpadishṭabhakshavidhiḥ. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 8 Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

A work directing the drinking of the *Sóma juice* in the Prátaḥ savana rite, according to the rules of Baudháyana, as directed by Dróṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । बौधायनानां प्रातः सवन मुख्यभक्षं उच्यते ॥ इडां होतुः समीपे संस्थाप्य ऽध्वर्य इंद्र वायुभ्यामनुवृद्धि इत्यादि याज्ञिन- यागांते उन्नीयमानेभ्योऽनुवृद्धि । आत्वाव. शुक्रामंथि प्रचारकाले अच्छा- वाकवर्ज्जं नव चमसान् चमसाध्वर्यवः वषट्कारोनुवषट्कारे च जुह्वति ॥

End. होतुः समाख्या भक्षणे अध्वर्यु उ. । प्रति प्र. वाग्दे. ११ अतोध्वर्युः होतव. प्रतिप्रस्थातव । स्वमंचेण सकृत् सूत्वं । ततः प्रतिप्रस्थाता । होतव. अध्वर्य्य उ. स्वमंचेण सकृत् स्वत्वं । यस्य यस्य शस्त्रं तस्य तस्य समाख्या भक्षणेऽयं विशेषः । ब्रह्मणाच्छंसाच्छावाकयोरादौ समाख्या भक्षणे प्रतिप्रस्थातव. ततोऽध्वर्य्य उ. स्वेतिविशेषः ।

Colophon. इति द्रोणोपदिष्टो भक्षविधिः ।

विवरणम् । बौधायनमतानुगतप्रातःसवनमुख्यभक्षविधानविषयकं पुस्तकम् ।

No. 419. द्वादशाहस्य ब्राह्मणाच्छंसीप्रयोगः । Dvádaśáhasyabráhmaná-chchhaṅsí Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 5. Lines, 15-17 in a page Character, Nágara. Date, 1764, but the era not particularly mentioned. Appearance, old. Prose. *Correct. Complete.*

Another copy of the codex noticed before in No. 347, having only the following additional reading at the end.

"पौंडरीके युञ्जानवराचो महाव्रतं वैश्वानर इति पचे द्वतीयंदोमे प्रातः सवने शस्त्रं ॐ महा इंद्रो य ॐ नया २ स्वरूपकुलं २ शो मिं इं वो विश्वत इत्यादि समानं महाव्रते प्रातः सवने शस्त्रं ॐ शो सुरूपक २ शो मायाधि सुधु २ शो मिंद्रं वो विश्वः शों मिंद्रमिद्देवता २ तमिंद्रेष संदिहचसे १ वर्चसोमादद्व सधा. १ अनो मिंदो दधौषो अ. ग्टचो- सुष्ठिहं नो अमा. २ नन्वं मसों मिं धि विश्वा अपद्विषः २ भरों मौ अमंतीरदसुवः ४ आभुवोवंतरिक्ष मतिरदित्यादिसमानं याज्या प्राकृता माध्यदिने ऊर्धोशों विकंद्रुकेषु महिषो य सत्य इंद्रो विः मेन्द्र पाध्यु वनः । विः । वचा, स पापुषा यो मिंद्राय वि च्चौः । विः । इंद्रं विपुर इन्द्राय वि. मानुषो शों प्रोचस्मै पुरो चत । अभीके चि. अन्च शो लं विं धूं रथाइं न विं ॥ अवा त्वुप शो विद्यु विश्व असाधि. चर्चा शो कं मयो. २ मदों शों ब्रह्मणा ते १ चोमो तीव्रस्यानि वर्षेषो ॥ पञ्चः ।

ध्यानं कृते वैं ममा इदु प्रतवर्षे १६ पद्यः संमस्यो मुदु ब्रह्माणे इत्यादिसमानं वैश्वामरातिरात्रवत् प्रदृ एकाहोऽतिरात्रः कर्मदः षन्दतमन्नै. पूर्ववदराववत् कर्त्तव्यम् ॥ ॥ ॥ ॥

Colophon. इति द्वादशाहस्य आश्वलायनीयप्रयोगः समाप्तः ॥ इदं पुस्तकं गङ्करोपनामरामेण लिखितम् । १७६४.

विवरणमनुक्तपूर्व्वम् ।

No. 420. नक्षत्रेष्टिप्रयोगः । Nakshatreshṭi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 20. Lines, 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual on the same subject as that of the codex noticed before in No. 272, by Keśava Somayáji, surnamed Bharadvája.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ओम् । अथातो नक्षत्रेष्टीर्व्याख्यास्यामोऽग्निर्वा अकामयताद्यादो देवानाः स्यामिति ता माश्वयेन आख्याताः ।

End. मोहादज्ञानतो वापि यन्मया किंचि दीरितं । इति बौधायनुष्टश्चं तु संतस्वदीतमन्नरः नक्षत्रेष्टीः प्राह बोधयनश्च तंत्र आपस्तंवसूत्रोक्तमार्गे । बालानां तद्बोधनार्थं अगाद् भरद्वाजः केशव सोमयाजी ॥

Colophon. इति नक्षत्रेष्टिप्रयोगः समाप्तः ॥ रघुनाथदेवापरेण कास्यां लिखितं ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । भारद्वाजकेशवसोमयाजिकृतं नक्षत्रेष्टिप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 421. पवित्रेष्टिः । *Pavitreshṭiḥ.* Substance, country-made paper, 16×13 inches. Folia, 3. Lines, 10–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the same subject as that of the codex noticed before in No. 296, according to the rules of Baudháyana, by Raghunátha, surnamed Ayáchita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पवित्रेष्टिः ॥ मैया संवत्सरमतिप्रवसतः प्रति-कामो वा नरेयाभि यज्ञगाथा गीयते ॥ वैश्वानरीं व्रातपतीं पवित्रेष्टिं तथैव च। ऋतावृतौ प्रयुञ्जानः पुनाति दशपौरुषमिति ॥ शंखः ॥ अग्नाधेयाद् वैश्वानर्य्या कदाचिन्निर्वपेदिष्या। पवित्रेष्ट्या विशुध्यन्ति सर्वे घोराः प्रतिग्रहा इति।

End. प्रकृतिवत् स्विष्टकृत् प्राशित्रं च इडोपाह्वानादि दक्षिणाकाले हिरण्यं ददाति हिरण्यशब्दो जातिवचनो न परिमाणवाचकः ॥ हिरण्यं दक्षिणे यज्ञे हिरण्यं कार्षापणकाः पञ्चाथ तथाधिकीत बौधायनवचनात्रिष्क्रयो बोध्यः। हविः शेषोद्वासनादिसमानं कर्म पत्नीसंयाजेभ्यः पुरस्ताद्व्रत-पतेः स्रुवाक्तमीक्ष्य जुहोति यद्देवा देव हेडनमित्यच्छिद्रेणानुवाकेन प्रत्यृचं देवहेडनमिति कुष्माण्डेनानुवाकेनेत्यन्ये। व्रतपतिप्रयागादिव्रात-तर्पणां तां संतिष्ठते।

Colophon. अयाचितोपनाम्ना रघुनाथेन धीमता। पवित्रेष्टिनिर्णयो यत्नेन तुष्यतु यज्ञभुक् ॥

विवरणम्। अयाचितोपनाम रघुनाथकृत पवित्रेष्टिप्रयोगविषयकं बौधायनमतानुयायि पुस्तकमिदम्।

No. 422. पवित्रेष्टिः। Pavitresetiḥ Substance, country-made paper, $10 \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 2. Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Prose Generally correct Incomplete

A fragment of the work noticed in No. 296, containing the last two folia only.

विवरणमुक्तपूर्व्वम्।

No 423. पशुबधविचारः। Paśubadhavichárah. Substance, country-made paper. Folia, 45, (of which foll. 1–10 are wanting). Lines, 10–11 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed. Prose Generally correct. Incomplete (having neither the beginning, nor the end).

A work containing a discussion on the sacrifice of an animal in a Vedic rite. Being only a fragment with no beginning or end, nothing about the author can be ascertained.

(अपित्वादायन्तोनस्तः) ।

विवरणम् । यज्ञीयपशुघातविचारविषयकं पुस्तकम् ।

No. 424. दिवश्येनिकाठकः । Divaśyenikáṭhakaḥ. Substance, country-made paper, 7 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 14–15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. *Correct. Complete.*

A manual for the performance of the Divaśyeni rite as performed by the followers of the Kaṭha Śákhá, with a short appendix quoting authorities, &c., on the subject. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ दिवश्येनाभिरभ्यचरं स्वर्गकामो यजेत ॥ दिवश्येनयो नाम चत्वेष्टयः ॥ ते शुक्लपक्षे प्रतिपदारभ्य समाहं यजेत ॥ अन्वह मेकैकया विचविष्कया यजेत ॥

End. प्राङ्मुखपर्यन्ताः सर्वा इष्टयः ॥ आप ऐन्द्राग्नविकाराः ॥ मिश्राः सर्वा आग्नेयविकाराः ॥ ॥

Colophon. दिवश्येनदः समाप्ताः ॥ तत्र श्लोकौ ॥ दृष्टा माग्येनथा तस्मिन् प्रथमाया-मुपक्रमः । दिवश्येनाभिर्दंक्षेषं दैवश्येनं चविशदा ॥ १ ॥ आप ऐन्द्राग्न धर्माणः मिश्रा आग्नेयधर्मकाः । पश्चेष्ठादि यथा देवं क्रियाभरच-मेव च ॥ २ ॥ अपाद्याभिय ॥ अपाद्यानां सर्वं पूर्ववत् ॥ अपाद्या इति समुद्दायनाम ॥ पूर्ववदारंभकाण्डः ॥ पंचेष्टयः ॥ अत्र तु विशेषः । अग्न्यनुमतौ पूर्ववदनुवर्तेते पंच स्वादेतमे ॥ तपः ॥ श्रद्धा ॥ सत्यं ॥ मानः चरवस्त्वित्येताः पंचदेवताः ॥ पंचस्विष्टिषु द्वितीयदेवता ॥ अपा-द्याभिर्यंक्ष्ये स्वर्गं लोकमवाप्नवानीति संकल्पः ॥ आपाद्यं चविः ॥ आग्नेय-मष्टकपालं ॥ तपसे चरुं ॥ अनुमत्यै चरुं ॥ नारिष्टान् जुहा ॥ अग्नये स्वाहा ॥ तपसे स्वाहा ॥ अनुमत्यै स्वाहेति पूर्ववत् स्विष्टकृतं ॥ अग्नि-मूर्धा. भुव इत्याग्नेयस्य ॥ तपसा देवा इति या वै तपसः ॥ पूर्वोक्ता अनुमतिस्विष्टकृतोः ॥ पूर्ववत् पश्चेष्ठादयो दक्षिणा ॥ १ ॥ ॥ द्वीभूते ॥ आग्नेयमष्टाकपालं ॥ श्रद्धायै चरुं ॥ अनुमत्यै चरुमित्यादि ॥ अग्नये

स्वाहा ॥ श्रद्धायै स्वाहा ॥ अनुमत्यै स्वाहेति पूर्व्ववत् ॥ श्रद्धया देवो देवत्वमश्नुत इति ॥ हे श्रद्धायाः ॥ शेषं पूर्व्ववत् ॥ ३ ॥ ॥ शोभूते ॥ आग्नेयमष्टाकपा ॥ सद्याय चरं ॥ अनुमत्यै चरं इत्यादि ॥ अग्नये स्वाहा ॥ सद्याय स्वाहा ॥ अनुमत्यै स्वाहेत्यादि ॥ आगात् सद्यमिति हे सद्यस्य ॥ शेषं पूर्व्ववत् ॥ ३ ॥ शोभूते ॥ आग्नेयमष्टाक ॥ मनसे चरं ॥ अनुमत्यै चरं इत्यादि ॥ अग्नये स्वाहा ॥ मनसे स्वाहा ॥ अनुमत्यै स्वाहेत्यादि ॥ मद्धाङ्कतीरिति हे मनसः ॥ ४ ॥ शोभूते ॥ आग्नेय म. । चरयं चरं । अनुमत्यै चरमित्यादि ॥ अग्नये स्वाहा ॥ चरयाय स्वाहा ॥ अनुमत्यै स्वाहेत्यादि ॥ उपद्दरेस्य चरयाविति हे चरयस्य ॥ शेषं पूर्व्ववत् ॥ ब्राह्मणतर्पणान्तं परेष्टयः । अपाद्याः समाप्ताः ॥ तत्र श्लोकः ॥ ५ ॥ अपाद्याभिस्तथा यज्ञे अपाद्याभिर्विवक्षया । आग्नेयस्य च विष्यंता तपसादेर्दयं द्वयं ॥ आवयकेतुकः समाप्तः ॥ चतुर्थः पठच्छः काठकः समाप्तः (ग्रः ?) ॥ ॥

विवरणम् । दिवश्येनिनामयज्ञविशेषस्य प्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 425. पिंडपितृयज्ञः । Piñda Pitṛiyajñaḥ Substance, country-made paper, 9×3 inches Folia, 4. Lines, 9 in a page. *Character*, Nágara Date, ? Appearance, old Prose Correct. Incomplete

A guide to the performance of the Piñda Pitṛiyajña rite, performed in honour of dead ancestors. Being incomplete nothing about the author can be ascertained.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पिंडपितृयज्ञः स च यद्द्योरात्रे अमावास्यायाः अपराह्ले अपराह्णेऽधिष्ठचं वा सूर्यकाले वा कार्यः । यद्दर्यंदमर्स न पश्यंती (?) सूत्रेण नापि पितृभ्यः क्रियत इति लिंगेन च तथा भाष्योक्तेः ।

End. (खण्डितम्)

विवरणम् । पिण्डपितृयज्ञनाम पितृद्देशक्रियमाणयज्ञविशेषस्य प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 426. पशुसमानतन्त्रैकाह्निकेष्टिचातुर्मास्यप्रयोगः । Paśusamánatantraikáhikeshṭi-cháturmásya Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 7×3½ inches Folia, 4. Lines, 10 in a page. Character, Nágara Date, Samvat 1879. Appearance, almost fresh. Prose. Correct. Complete

A manual on the performance of the Ekáhikeshṭicháturmásya rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पञ्चममानतंत्रैकाहिकेष्टिकचातुर्मास्यसोमप्रयोगः ॥ तत्र मांसाशनसूत्रं ॥ पञ्चमतस्तु चातुर्मास्येष्विन्द्रुपक्रम्य अपि वाप्येक पर्व्वस्थैकपशौ चैन्द्राग्ने यरांचि इवींषीति ॥

End. ततः सूक्तोद्वासनादि. यु म चि. आवरणप्रभावसद्वस्येष्टिः संस्थाजपांते तीर्थेमनिष्क्रम्यानियमः ॥

Colophon. इति संक्षेपेण अपञ्चक ऐकाहिकचातुर्मास्यसोमप्रयोगः समाप्तः ॥ संवत् १८७८ वैशाख कृष्णे १२ भौमे लिखापितं रामचंद्रदेवेन काश्यां ॥ छ ॥

विवरणम् । पञ्चममानतंत्रैकाहिकेष्टिचातुर्मास्ययज्ञप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 427. मित्रविन्देष्टिप्रयोगः । Mitravindeshṭi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A *manual on the performance of the Mitravindá rite* performed in each season in order to gain a friend or universal friendship. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथैतस्याः प्रयोगः सर्व्वयाज्ञिक-साधारण्येन लिख्यते ॥ प्रथमप्रयोगे गणेशपूजनादिकार्य्यं ॥ पुण्याह-वाचनं च ॥ तदुक्तं छंदे ॥ ब्राह्मणमुखं कल्याणं श्रौतं स्मार्त्तं च लौकिकं । कुरुते तस्य कल्याणमकल्याणं भविष्यति ॥ नार्चितो हि यथाध्यक्षो यस्मादौ मंत्रवित्तमैः । तस्माद्विघ्नं समुत्पन्न) ॥ ?] मखो यज्ञमिदं (?) तवेति माह्वसचनात् ॥ न स्मृते नक्रियते किंच नारेति कुर्वेः ॥ दक्षः पुण्याहवाचनं दैवे ब्राह्मणस्य विधीयत इति ॥ बन्दसारे तु विशेषः द्विराचामः क्रियादिषु ॥ द्विजानुज्ञापन पूजा हरिहरिहरसंज्ञुमिति पूजा वेषामेव ॥ अथवा पूजा गणेशपूजा ॥ हरिहरिर्षमाधिदैवत विष्णुध्यानं ॥ अथमुखं प्रातः ॥ दर्भेष्वासीनो दर्भानित्यादिमित्रविंदेष्ट्या यक्ष्ये ॥

End. ब्राह्मणान् अतिप्रदाम्याय वै इति नियमेन तर्पयेत् भोजनादिभिः ॥ इति भाष्यकारपदसोकनेतु दम पञ्चा नेतो नूना इति प्रतीयते सोपानोऽपि

दृष्टो दम मतं विप्राः पश्नो सोमे सप्तकमिति कात्यायनानामेकः स्याद् बौधायनमतादम कपिंजलाधिकरणन्यायादिष्टौ चयोऽपि देति ग्रेषतः श्रौतसर्व्वस्वे ॥

Colophon. प्रयोगोमित्रविंदेष्ट्याः सप्रपंचो निरूपितः । तुम्यलनेन भगवानुरूमायत्रि-विक्रमः ॥ इति मित्रविंदेष्टिप्रयोगः ॥ श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय नमः ॥ शं

विवरणम् । मित्रविन्दानाम्न्याः मित्रलाभफलकाः काचिदिष्टय आश्वलायनादिकल्पसूत्रेषु विहिताः । तासु च वैराग्नीनामकेष्ट्याः प्रयोगविषयक पुस्तकमिदम् । मित्रविन्दायाः कर्त्तव्यत्वे प्रमाणं यथा—" मित्रविन्दा पशुर्यैव पवित्रेष्टिस्तथैव च । चत्वारश्चतौ प्रयुञ्जानः पुनाति दशपौरुषम् ॥ " इति ।

No. 423. मित्रविंदेष्टिः । Mitravindeshṭiḥ. Substance, country-made paper, $12 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 7–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains two manuals treating of different subjects, but written one after the other. The former treats of the performance of the Mrigáreshṭi rite in a general way, while the latter treats of the Mitravindá rite as noticed last.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मृगारेष्टिप्रयोगः ॥ तस्याः कालः उत्तरायणं शुक्लपक्षदेवनक्षत्रादिसमुदितानि मुख्यः कालः श्राद्धकामस्य पर्व्वद्वयं शुक्लप्रतिपदादियुक्तदेवनक्षत्राणि वा कालः रोगयुक्तस्यायमेव कालः तस्याः प्रयोगः ।

End. एनोमुग्भ्यो द्वादशकपालेष्टिरनुमत्यै चरु चाग्नये वैश्वानराय द्वादशकपालो द्यावापृथिवीभ्यामंहोमुग्भ्यां द्विकपालः ॥

Colophon. इति मृगारेष्टिप्रयोगः ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

विवरणम् । पुस्तकेऽस्मिन् द्वौ प्रयोगनिबन्धौ वर्त्तेते । तयोः प्रथमो मृगारेष्टिप्रयोगो द्वितीयो मित्रविन्देष्टिप्रयोगः । तत्र प्रथमस्तावत् सर्व्वसाधारण इति पूर्व्वोल्लिखिताश्वलायनादयुक्तविधेष मृगारेष्टिप्रयोगनिबन्धेभ्योभिन्नरूप इति मदीयावलम्बपाठावयव प्रदर्शितो ।

No. 429. दर्शपूर्णमासप्रयोगः। Darśapúrṇamása Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 45. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1798. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the performance of the Darśapúrṇamása rite, according to the rules of Ápastamba, by Ananta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। ॐ अथातो दर्शपूर्णमासौ। प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा संभृतसंभारोऽहतवासाः पवित्रपाणिरपरेण गार्हपत्यं पश्चाग्र सह दर्भेष्वासीनः त्रिः प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य पौर्णमासेन यक्ष्ये स्वर्गलोकमवाप्नुवानि इत्येवं नित्याधिकारेऽपि संकल्प इति भाष्यकृत्. निष्कामः ईश्वरं प्रीणयति दुरितक्षयकाम वा (कामो वा?) इति संकल्पयेदिति विद्यारण्यः कामे सत्यपि पूर्णमासेन यक्ष्य इत्येव संकल्प इति वृद्धाः।

End. अन्येषामप्रयोग इति उपदेशमवेन च प्रतिपद्येवं कृत्स्नं याजमानमिति विच्छक्रमगोभत्योः प्राक्विधानाद्विहाराभिमुखत्वनिश्चितिरिति च भाष्ये। आपस्तंबोक्तरीत्येषाऽकारीत्थं दर्शपद्धतिः। अनंतेनानया प्रीतिमनंता यातुमापति (मनंतां यातूमापतिः?)॥ ऋत्विगार्त्ययानुजनः साधुचरणो वाऽस्य न्यूनांशेन वर्गैरस्माकं न विभूषणं। श्रीः श्रीः श्रीः॥॥

Colophon सं १७९८ प्रजापतिसंवत्सरे माघ कृष्णैकादश्यां तद्दिने काश्यां देवोपनामकमहादेवसुतरामचंद्रेण लिखापितम्॥

विवरणम्। अनन्तकृतापस्तम्बमतानुगत दर्शपूर्णमासयज्ञप्रयोगविषयकं पुस्तकम्॥

No. 430. पिण्डपितृयज्ञः। Piṇḍa Pitṛiyajñaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 3. Lines, 10–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Piṇḍa Pitṛiyajña, a rite to be performed in honour of dead ancestors on the afternoon of the new moon. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। अमावास्यास्या (यां?) मपराह्णे पिंडपितृयज्ञः। अमावास्याशब्दः प्रतिपत्पंचदश्योः संधिवचनोऽप्यत्रापराह्णमध्यमसन्धानादहोरात्रे वर्तते। तस्य अपराह्णे चतुर्थे भागे पिंडपितृयज्ञः कार्यः॥

End. चथं चात्र विशेषः ॥ यद्न्तरित्यमित्यस्मिन् मंत्रे गार्हपत्यमध्य उदकंवः ॥ तच्छब्दस्य प्रकृतिनिमित्तस्य संस्कारस्य चत्र भावादिति ॥ द्विवः धर्मः ॥ द्विम इत्यर्थः ॥ त्वप. द्विशे ॥ एकस्यातिरिक्तस्य त्वपेन द्वित्वं संपाद्यो- त्सर्गः कर्तव्य इत्यर्थः ॥

Colophon. इति पिंडपितृयज्ञः समाप्तः ॥ रामेण लिखितं ॥ श्र ॥ श्री ॥

विवरणम् । अमावास्यापराह्णकर्तव्यपितृद्देश्यकयज्ञविशेषप्रयोगप्रस्तकमिदम् ।

No. 431. पाकयज्ञपद्धतिः। Pákayajñapaddhatiḥ. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 90. Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Complete.

Another copy of the codex noticed before in No. 276.

No. 432. आहिताग्नेः प्रवासविधिः। Áhitágneḥ Pravásavidhiḥ. Substance, country-made paper, 8×4½ inches. Folia, 3. Lines, 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the codex noticed in No. 413. It has the following additional ślóka after the Colophon.

> अकार्थेनन्तदेवेन प्रवासविधिरुत्तमः । वेदान्तवेद्यो गोपीशः प्रीयात् यज्ञभुग्विभुः ॥ ॥

No. 433. पितृयज्ञप्रयोगः। Pitṛiyajña Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 3, without page marks. Lines, 10–12 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Generally correct Complete.

A manual on a Vedic rite, called Pitṛiyajña, performed in honour of dead ancestors. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । पितृयज्ञेन यक्ष्येति (यक्ष्य इति) संकल्प्य तदनु- ष्ठितिः । विधुदग्निप्रणयणं वेदस्यादानमेव च । वेदेर्दक्षिणपूर्वार्धे भवेत् स्वं पचतुर्ह्रुतिः ॥

End. अयं वेदो होतुरासनकल्पनं निर्वर्त्योपवीय्याग्निमुच्छ्रयो अग्र इत्यपि । अभिद्रो अग्र इति च संमृज्याग्निं विरोरयेत् । स्रं स्टवीला मानुषांत-माध्यभागौ ततश्चरेत् । निर्दर्भत्यंच होतारमुपस्थियावदाप च । मत्रह्मौ स्टचमेधिनु श्रूयीत्यादिकं वदेत् । दत्वा क्रूपादुष्टचेति नखनारिष्ठ पार्श्वपः । इत्वा खिष्टकृतं वैश्वानरे हविर्विनीरयेत् । न सव्यभागः प्राभिव पिण्डमादाय सर्व्वतः । प्राश्नीयुर्मांख्यवैगुण्य समाप्रेष्टितो भवेत् । धोकमो को वेदस्तुतिः होमसंस्थाजपस्तथा । अधिकं होतुरित्येता स्टद-मेधीयकारिका ।

विवरणम् । पितृयज्ञप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदमसम्पूर्णम् ।

No. 434. चातुर्मास्यपद्धतिः । *Chátarmásyapaddhatih.* Substance, country-made paper, 7×5 inches. Folia, 100. Lines, 8-15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose Generally correct. Incomplete.

A complete manual on the performance of all kinds of Cháturmásya rites, by Rámachandra, son of Mahádeva.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ तद्विष्णुपदमानम्य भुवनेंद्रप्रपूजितं । श्रीरामचन्द्रः कुर्वेऽहं चातुर्मास्येषु पद्धतिं ॥ नानानिबंधानालोच्य संपदोऽयं निरूप्यते । महादेवतनूजेन सकलेष्टेष्टतुष्टये ॥ तत्र तावत्तेषां प्रथमापेक्षितत्वात् कालोनिरूप्यते । तावन्नित्यनैमित्तिककाम्यकर्मसु कालस्य शेषत्वेन तन्निर्णयोनिगद्यते । तत्र कालो नाम चिरक्षिप्रादिव्यवहारासाधारणो हेतुः । अतएव चिरक्षिप्रादिप्रत्ययोपाधिद्वारेण कलयत्याक्षिपतीति काल इत्युक्तं माधवाचार्य्यैः । उक्तं च । कलयति जगदेषः कालोऽत इति । स च ईश्वर एवेति पौराणिकाः । तदुक्तं पुराणेषु । अनादिरेष भगवान् कालोऽनंतः परो जय इति । एवमनंतव्रतकथादिष्वपि । अतएवोक्तं पदार्थखंडने शिरोमणिना । दिक्कालौ नेश्वरादतिरिच्येते इति । परमात्मनोभिन्नो नित्य एकः प्रमेयपदार्थ इति नैयायिकाः । द्रव्यपदार्थ इति वैशेषिकाः । गुणपदार्थ इति पातञ्जलिः । सर्व्वनिमेषा जज्ञिरे विद्युतः पुरुषादधीति तैत्तिरीयादिश्रुतिभिरीश्वरादुत्पन्नस्तत्वांतर्गत इति वेदांतिनः । कालो नास्तीति कापिलाः । एवं परस्परं विप्रतिपन्नाना-मप्यनेकशास्त्राणामभिमतोऽयं द्विविधः कालः कालकालश्च ॥ आद्यस्त्रिधि-पचमासादिरूपः । जगदीश्वरोपरः ।

End. (खण्डितम्)।

Colophon. (खण्डितम्)।

विवरणम्। रामचन्द्रकृता सर्व्वविधचातुर्मास्यप्रयोगपद्धतिरियम्। चातुर्मास्यानि तावन् नित्यानि काम्यानि च सन्ति। तानि च पुनः सपशुकापशुकैष्टिकादिभेदेन भिन्नरूपाणि भवन्ति। अत्र सर्व्वेषामेव तेषामनुष्ठानप्रकारो दर्शितः।

No. 435. महाव्रतहौत्रप्रयोगः। Mahávratahautra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 48. Lines, 14–18 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1796. Appearance, very old, writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the same subject as that of the codex noticed in No. 230. *Anonymous.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ अथ महाव्रतहौत्रप्रयोगो लिख्यते॥ अ॥ नमः प्रवक्त इत्यादि पंचविंशतिं सामिधेन्यः॥ सोचिष्केशस्तमीमहे श्यूणाजाः अमर्त्यो घृतनिर्णिग्स्वाहुतः॥

End. अथावभृथेष्टिः॥ सा च प्रयाजाद्यनुयाजान्ता न बर्हिष्मन्तौ प्रयाजानुयाजौ। अप्सुमन्तावाज्यभागौ अप्स्वग्ने अधिष्टव तापस मे सोमो अब्रवी दिति।

Colophon. समाप्तं महाव्रतहौत्रं॥ संवत् १७९६ गङ्गोपनामरामेण लिखापितम्॥

विवरणम्। महाव्रतयज्ञीयहौत्रकर्म्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम्।

No. 436. चातुर्मास्यसूत्रम्। Cháturmásya Sútram. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 15. Lines, 8–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, writing effaced in parts. Prose. Correct Complete.

The aphorisms of Baudháyana on the duties of a Yajamána in the Cháturmásya rite. It belongs to the Kalpa Sútra series of Baudháyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ अथ चातुर्मास्ययाजमानं॥ तत्र स्नानादिपंचकं ऋत्विग्यः सहकृत्वा गार्हपत्यस्य पश्चात् + + कुशान् दर्भानास्तीर्य्य तेषु पत्न्या सह यजमान उपविश्य प्राणानायम्य यथाधिदैवतं दिशु ध्यात्वा प्राङ्मुख + + + + निर्दिश्य मं जपित्वा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं स्वर्गकामो वा चातुर्मास्यैर्यक्ष्ये इति संकल्प्य।

End. श्वोभूते पात्र सर्पूं श्रादनकाले पलाशं ॥ अचय्यर्पूं ह्वै चातुर्मास्य-याजिनः सुकृतं भवति ॥ अचय्यं ततस्तं दानं ।' प्रतिपूरुषं ततोद्यचे वट् ॥ १२ ॥

Colophon. ॥ इत्यष्टमः प्रश्नः समाप्तः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ श्र ॥ श्र ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र ॥ श्र श्र ॥ श्र श्र ॥ श्र श्र श्र श्र ॥

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्रान्तर्गतं चातुर्मास्यसूत्रं यजमानकृत्यविषयकम् ।

Sútras and Manuals on Gṛihya rites.

गृह्यकर्मप्रयोगपुस्तकानि ।

No. 437. आश्वलायनगृह्यसूत्रम् । *Áśvaláyana Gṛihya Sútram.* Substance, country-made yellowish paper, 9×3¼ inches. Folia, 43. Lines, 7 in a page. Extent, 600 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1855. Appearance, new. Prose. Generally correct. Complete.

The Gṛihya Sútra of Áśvaláyana, or a ritual work treating of "domestic ceremonies, those celebrated at birth and before it, at marriage, as well as at death and after it." The work is divided into four Adhyáyas. The present MS. contains the first three Adhyáyas only.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । हरिः ॥ श्रोम् ॥ उक्तानि वैतानिकानि गृह्याणि वक्ष्यामस्त्रयः पाकयज्ञा हुता अग्नौ हूयमाना अनग्नौ प्रहुता ब्राह्मणभोजने ब्रह्मणि हुता । अथाप्रीः उदाहरन्ति यः समिधा य आहुती यो वेदे-नेति समिधमेवापि श्रद्दधान आदधन्मन्येत यज इदमिति नमस्तस्मै य आहुत्या यो वेदेनेति विद्यथेनाप्यग्नि प्रीतिस्तदेतत् पश्यन्नृषिरुवाच ॥

End. मन्त्रातीयं जपन् पश्चूनां मध्यमियान्मध्यमियान्नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥ ९ ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यसूत्रे चतुर्थोऽध्यायः ॥ इति गृह्यसूत्रं समाप्तः (मं?) ॥ संवत् १८५५ श्रावणकृष्ण २ रविवासरे ॥

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रम् चतुरध्यायसम्पूर्णम् । पुस्तकेऽस्मिन् आदितस्त्रयो-ऽध्यायाःसन्ति । परमत्र प्रथमाध्यायसमाप्तौ अयोदशोऽध्याय इति द्वितीयाध्यायसमाप्तौ चतु-

ईंशोऽध्याय इति तृतीयाध्याय समाप्तौ पञ्चदशोऽध्याय इति च यल्लिखितं तद्भ्रान्तिविलसित-मेवेत्यनुमीयते। तत्र प्रथमाध्याये चतुर्विंशतिः कण्डिकाः, द्वितीये दशकण्डिकाः तृतीये द्वादशकण्डिकाश्चतुर्थे च नव कण्डिकास्सन्ति। विषयाश्चात्र पाकयज्ञो, देवेभ्योबलिहरणं, होमविधिः, चौलकर्म, उपनयनं, समावर्त्तनं, विवाहश्चेत्यादीनि गृह्यमेधिकर्म्माणि। इत्युक्ते-ऽस्मिन् प्रथमाध्यायद्वितीयकण्डिकाया अनन्तरं परिशिष्टं नाम कश्चिदंशो विद्यते, स चांशः आसियाटिक्सोसाइटिमुद्रिते रामनारायणविद्यारत्नानन्दचन्द्रवेदान्तवागीशाभ्यां परिशोधिते पुस्तके न दृश्यते। भिन्नएवाऽयं तत्रस्थितात् परिशिष्टांशादित्यत्र यथायथमधीपमवैवो-द्धियतेऽस्माभिः।

देवतानां [देवानां] कीर्त्तयिष्यामो यत्र यत्र वसन्ति वै। द्वारे पितामहं विन्द्यात् प्रकोष्ठे च उमापतिं॥ आग्नेयां [य्यां] बलभद्रञ्च यमं विष्णुञ्च दक्षिणे। नैर्ऋत्यां स्कन्दवरुणं (च) सोमं सूर्य्यञ्च पश्चिमे॥ वायव्यामश्विनौ वसवः सोमो-रुद्र उत्तरस्यां दिशि [?] ईशान्यां नक्षत्राणीन्द्रगृहाः पूर्व्वस्यां दिशि॥ गृहमध्ये नक्षार्यं प्रतिष्ठा[प्य] ऋद्धिवृद्धिः श्रियाः कीर्त्ति-रिति ततः आर्त्तवलिचय गृहाङ्गने देयं विहितं। ये भूताः प्रचरन्ति दिवा नक्तं बलिमि-च्छन्तो विदुरस्य प्रेक्षास्तेभ्यो बलिं पुष्टिकामो ददामि मयि पुष्टिं पुष्टिपतिर्ददातु स्वाहा॥ ऐन्द्रवारुण वायव्यां याम्यान्नैर्ऋत्तिकाश्चये॥ वे काकाः प्रतिगृह्णंतु भूम्यां पिण्डं मयार्पितं। वैवस्वतकुले जातौ द्वौ श्यामशबलौ शुनौ॥ ताभ्यां पिण्डो मया दत्तो रक्षेतां पथि मां सदा॥ श्वचाण्डालभूतपतितवायसेभ्योऽन्नं भूमौ निक्षिपेत्॥ गोदोहनमात्रं तत्र स्थित्वा तिथिमाका-ङ्क्षेत् हस्तौ पादौ प्रक्षाल्याचम्य गृहं प्रवेशयेत्॥ शांता पृथिवी शिवमन्तरिक्षं द्यौर्नोदेव्य-भयन्नो अस्तु। शिवादिशः प्रदिश उद्दिशो न आपोविद्युतः परिपान्तु सर्व्वतः शांतिः शांतिः शांतिः॥ १॥ इति परिशिष्टं॥

No. 438. आश्वलायनगृह्यकारिका। *A'svaláyana Gṛihya Káriká.* Substance, country-made paper, *8 × 3¾ inches. Folia, 39. Lines,* 12 in a page. Extent, 1,000 ślokas Character, Nágara. Date, Samvat 1668. Appearance, old, and writing effaced in parts. Verse. Correct. Complete.

The Gṛihya Sútra of A'svaláyana rendered into Káriká or verse in four chapters, by Yallambhaṭṭa, as appears from the title of the work on the cover "आश्वलायनकारिका यल्लं भट्ट"।

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ ॐ॥ आश्वलायनमाचार्य्यं नत्वा तद्गृह्यकर्म्मणां॥ प्रयोगं वच्मि केषाञ्चिद्वृत्तिकारादिभाषितं॥ १ प्राणानायम्य सङ्कल्प्य चरितः स्थण्डिलं शुचि। अधिकं रेणुमात्र वा गोमयेनोपलिप्य च॥ १ तेनात्र शकलेनैव प्रक्षेपा उल्लिखेत् ततः। यज्ञियं शकलं किञ्चिदाददीत

ततः परम् ॥ ३ अग्निस्थापनदेशस्य पश्चात् प्रादेशसंमितां । उल्लिखेदुद-गायामां तस्या उभयतोऽपरे ॥ ४ पूर्व्वायते उदक्संस्थे असंस्पृष्टे च पूर्व्वया । मध्ये तिस्र उदक्संस्थाः पूर्व्वायामा असंहताः ॥ ५ लिखिता येन शकलं यज्ञियं तं निधाय च । अद्भिरभ्युक्ष्य +++ निरस्याप उपस्पृशेत् ॥ ६

End. विलोक्य सर्व्वसूत्राणि नानाचार्य्यमतानि च । ज्ञानार्थं याज्ञिकानां तु मयोक्ता गृह्यकारिका ॥ १ उक्तान्येकैककर्म्माणि साकल्यवचनोऽब्रवीत् ॥ २०

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यकारिकायां चतुर्थोऽध्यायः । ८१५ । देवपूजाञ्च पाकञ्च शाला (?) स्यादगृहं ततः । अग्न्यागारन्तु विधिवत् + + + + ॥ ततः कुर्य्यात् प्रतोल्यां वक्त्रमस्तयोः । ततः परञ्च वापयां कुर्य्याद्वाण्डा-रवं गृही ॥ उदग्द्वारं द्वितीयञ्च कुर्य्यादाशा × × × क्रमात् । मध्ये गृहं सभां कुर्य्यादुत्तरं स्यान्जलाश्रयाः ॥ सवत् १८३८ समये-फाल्गुनवदि-५ भौमे लिखितं विंती नाराय [णेन] ।

विवरणम् । गृह्यकारिका । आश्वलायनगृह्यसूत्राण्यवलम्ब्य सुगमाभिः कारिकाभिस्तदुक्ताः सर्व्वे विषया विवृताः । तथा ह्यत्र परिभाषास्थालीपाकप्रयोगस्वस्तिवाचनगर्भाधानपुंसवना-लोकनसीमन्तोन्नयनजातकर्म्मनामकरणनिष्क्रमणान्नप्राशनचौलकर्म्मोपनयनप्रभृतीनि गृह्यक-र्म्माणि समालोचितानि ॥

No. 439. आश्वलायनकारिका । *Aśvaláyana Káriká.* Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 65 (of which foll. 2 and 12 are wanting). Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and in parts torn, and the writing effaced. Correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in the last preceding No.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । ॐ २ ॥
आश्वलायनमाचार्य्यं नत्वा तद्गृह्यकर्म्मणाम् ।
प्रयोगं वच्मि संक्षेपाद्वृत्तिकारादिभाषितम् ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणमुक्तपूर्व्वमेव ।

No 440. आश्वलायनकारिकावृत्तिः। Aśvaláyana Kāriká Vrittih. Substance, country-made paper, 7 × 3½ inches Folia, 201. Lines, 9 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete

A commentary on Aśvaláyana's Káriká, complete in three chapters. Anonymous.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ नत्वा तमाश्वलायनमाचार्य्यं सर्व्वकर्म्मनियंतारं यद्गृह्यकारिकार्थो यदनुग्रहात् समर्थ्यते क्वापि १ तत्रादावाश्वलायनस्य गृह्य-सूत्रमात्रेणैवाल्पव्युत्पत्तिमतां अध्ययनेनैकदेशिस्थभिन्नां तदुक्ततत्कर्म्म-निर्व्वाहो दुस्तर इति वृत्तिकृन्नारायणो वृत्तिमकरोत्। तामेव वृत्तिं पुरस्कृत्य सूत्रार्थानुकूलान् जयंतादीन् विचार्य्य कारिकाकार (रः?) क्रमेणैवेतिकर्त्तव्यताकारिणीं कारिकां चकार। तथाप्यत्र केषांचित्संक्षेप-काठिन्यात् कर्म्मनिर्व्वाहकारिणीमपि कारिकां निवार्य्य पद्धतिक्रमेणै-वात्रोपयोगिनीमवधार्य्य कर्म्म कारयंति कुर्व्वंति च। अतः कोप्यत्र कर्म्मदेवतानुग्रहेण गृह्योक्तसकलकर्म्मसु किमादौ किमते किमस्ति किंवा नास्तीत्यादिरूप संदेहं केवल पद्धत्या दूरीकर्तुमशक्यत्वात्। कारिकार्थपरिज्ञानार्थं ऋग्वेदांतःपातिन्यामाश्वलायनशाखायां कर्त्तु-पुरवासिनं लोकोत्तर वृषदेवभट्टाख्यं गुरुमुपास्य तदुक्तिमेव निमित्तीकृत्य क्रियमाणकर्म्मकलापसंदेहापनुत्तये ऽथतीमेव कारिकां विवृणोमि।

End. अस्यार्थः प्रमाद्वशाद्दिनद्वय त्र्यं वा पंच महायज्ञा न कृतायेत् तदा तिथस्तुमतीङ्त्वा घतखोवारुणीऽ्जपेत् अनंतरं पंचमहायज्ञाः कार्य्याः एवं दश द्वादशदिनेषु निष्टेषु सत्सु घतखीवारुणीऽ्त्वा अनंतर तंतु-मत्याश्व ङत्वा पचमहायज्ञाः कार्य्या इत्यर्थः॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यकारिकाविवरणे तृतीयोऽध्यायः॥३॥॥॥
कल्याणं मगलं शुभम्॥ ॥श्रीरस्तु श्रीः॥ ॥

विवरणम्। आश्वलायनगृह्यसूत्रानुगतकारिकाणां व्याख्यानपुस्तकम्॥

---

* This codex has three additional folia containing explanations of some particular passages in folia 188 and 189

No 441. आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम् । *Aśvaláyana Grihya-Pariśishṭam* Substance, country-made paper, $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 61. Lines, 9-12 in a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old Prose. Generally correct. The first three Adhyáyas complete.

An appendix to the Grihya Sútras of Aśvaláyana in four Adhyáyas. The present MS. contains the first three. There is a difference in the number of sections between this MS. and the *printed edition* in the Bibliotheca *Indica*. In the second Adhyáya, the MS. contains twelve additional sections (9-20). There are also considerable variations in the readings.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाश्वलायनगृह्ये कानि चिदन्यत्रोक्तानीच्छतराचार्य्यैरनुमतानि ज्ञापितानि यानि चोक्तप्रदर्शितक्रियाणि तानि सर्व्वावबोधाय यथावदभिधास्यामः ।

End. अघोरो रुद्रः शर्व्वः पशुपतिः उग्रः शूलीभवो महादेव इति नामभिरर्चयेद्रुद्रमेव वा यथासम्भवमुद्दिशेत् स्वस्त्ययनं वाचयेदेवमेतानि सर्व्वाणि यथोक्तं कुर्य्यात् सर्व्वाणि श्रेयांस्याप्नोति तदेतदाश्वलायनगृह्यपरिशिष्टं नम आश्वलायनाय नम आश्वलायनाय ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टे तृतीयोऽध्यायः । इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टं समाप्तम् ॥भग्नपृष्ट (ष्ठ?) [इत्यादि] तैलाद् रक्षेत् [इत्यादि]।

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रस्य परिशिष्टांशोऽयम् । अत्र, सूत्रग्रन्थे सम्यगनालोचितानि कानिचिद्गृह्यकर्म्माणि स विशेषमालोचितानि सन्ति ।

---

* The following are specimens of the additional matter, and they are evidently interpolations. Sec. 10, Chap II, Fol. 22b

अथ ग्रहमन्त्राः । ग्रहाणामादिरादित्यो लोकरक्षणकारकः । विषमस्थानसम्भूतां पीड़ां हरतु ते रविः ॥ रोहिणीश· सुधामूर्त्तिः सुधागारः सुधाशनः । विषमस्थानसम्भूतां पीड़ां हरतु ते शशी ॥

[Sec 17, Chap III, Fol a.].

अथ धर्मसंस्कारः । सिनीवाल्यां पौर्णमास्यां पञ्चम्यां वा कुर्य्यात् कृतसर्पबन्धः स्नात्वा मन्त्रदण्ड दत्त्वा बर्धं प्रक्षाल्यपञ्चतुर्दशहस्तांधारित्वा लोहदण्डं ब्राह्मणाय दत्त्वा तन्मूल्यं वा निष्कार्धं द्विनिष्कं निष्कमेक तदर्धं वा यथाशक्त्या वा दत्त्वा निष्कादिस्वर्णं धर्म्मगाथादवगम्य गुरोरनुज्ञां लब्ध्वा संस्कुर्य्यात् ५ ।

No. 442. आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम् । *Aśvaláyana Gṛihya Pariśishṭam.* Substance, country-made white paper, 9 × 3 inches. Folia, 17. Lines, 7-8 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, not very old. Verse. Generally correct. Complete.

An appendix to Aśvaláyana's Aphorisms on domestic rites in verse, complete in five chapters. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । रामाय नमः । गृह्येतु यानि नोक्तानि कचिद्वैतानिकेपि वा । विधेरलोपनार्थंय (र्थाय) तानि वक्ष्याम्यतः परम् ॥ कचित् पद्यैः कचिच्छ्लोकैस्तद्वद्व्याख्यानुपूर्व्वशः । गायत्र्यादिषु छन्दःसु सविता येषु देवता ॥

End. स्नाते तुले च पिष्टे च साम्नाये मार्त्तिकेषु च । स्वालभ्यमंत्रा वक्तव्या (वक्तव्याः ?) संस्काराज्जायते हविरिति संस्काराज्जायते हविः ॥ नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टाष्टाभ्यः (परिशिष्टाङ्कः ?) शौनकप्रताने पञ्चमोऽध्यायः ॥

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रग्रन्थस्य श्लोकवद्धः कश्चित् परिशिष्टांशविशेषः पञ्चमाध्यायसम्पूर्णः ।

No 443 आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम् । *Aśvaláyana Gṛihya Pariśishṭam.* Substance, country-made paper, $8\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 16. Lines, 9 in a page. Extent, 250 ślokas. Character, Nágara. Date, 1683. Appearance, old. Prose. Generally correct. Fragmentary, containing only the fourth chapter.

The fourth chapter of the appendix to Aśvaláyana Gṛihya Sútra. Appended to it is an Anukramaṇiká, occupying two folia, pointing out the contents of the whole work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पितृमेधमुखसपिण्डीकरणम् श्राद्धे* ॥ अथ पूर्व्वान्युगयन आपूर्णमासपक्षे ज्योतिर्विदुक्तपूण्यदिने पूर्व्वेद्युः कृतस्वस्त्ययन†स्तत ईशान्यां चतुरस्रां चतुरङ्गुलमुच्छ्रितां यथोक्तेन‡ हस्तमात्रां वेदिं कृत्वानेन विधानेन वास्तुमण्डलं कृत्वा §पञ्चोत्तरमुदीच्या ।

---

* These words are not found in the printed Edition.

† स्वस्तिवाचन in the printed Edition.

‡ यथोक्त in the printed Edition

§ मध्योन्नवद्दुदीच्यमभिषेककुम्भन्निधायाभीत्युच्यते [ ]।

End. ब्राह्मणान् भोजयित्वा स्वस्त्ययनं वाचयीत नमः आचार्य्येभ्यो नमः आचार्य्येभ्यो नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥ १२ ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टे चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीशालिवाहन शके १६८८ वर्षेब्दे ज्येष्ठ शुक्ल १ भौमदिने समापितं ॥

(अतःपरं किंचिल्लिखितमस्यनावश्यकधिया तत्परित्यक्तमस्माभिः । अथानुक्रमणिका लिख्यते ।

अथ गृह्यपरिशिष्टानुक्रमणिकाप्रारम्भः । सन्ध्योपासना । आचमनविधिः गुर्व्वादिदेवतास्मरणं । पुनराचमनं । प्राणायामः । देवताध्यानं । मन्त्राणां ऋषिच्छन्दोदेवतानि । स्नानविधिः । मध्याह्नस्नानं । मन्त्रस्नानं । वैश्वदेवः । स्वस्तिवाचनं । होमविधिः । धमसलक्षणं । नव ब्रह्मा । पार्वणस्थालीपाकः । नित्योपासनं । पुनराधानं । द्विभार्य्यासंयोजनं । कन्यावरणं । अनयोर्निरीक्षणं । आर्द्राक्षतारोपणं ॥ इति प्रथमोध्यायः ॥

गर्भाधानं । गर्भलंभनं । जातकर्म । चैत्ययज्ञः । अथार्चनाङ्गानि । अथार्चनविधिः । नवग्रहावाहनं । अग्निप्रतिष्ठा । यजमानाभिषेकः । होमविधिः । ग्रहबलिदेवतानां बलिः । भोजनविधिः । श्राद्धानि । श्राद्धार्हब्राह्मणाः । पित्रर्चनं । पिंडयज्ञविधिः । अग्नौ करणं । पिंडदानं । श्राद्धशेषसमाप्तिः । आभ्युदयिकं ॥ इति द्वितीयाध्यायः ॥

उदकविधिः । पिंडक्रियोदकं । नवश्राद्धं । अस्थिसञ्चयनं । एकोद्दिष्टं । एकोद्दिष्टविधिः । सपिण्डीकरणं । अतीतसंस्कारः । पालाशविधिः । नारायणबलिः । नागबलिः । प्रेतचतुर्दश्यामेकोद्दिष्टं । वृषोत्सर्गः । इति तृतीयोऽध्यायः ॥

अथ पूर्त्तानि । तत्रादौ वास्तुमण्डलं । प्रतिमाद्रव्याणि । प्रतिमाप्रतिष्ठा च । वापीकूपादिप्रतिष्ठा । आरामेषु विशेषः । शान्तिकानि तत्राद्भुतशान्तयः ॥ इति चतुर्थोऽध्यायः ॥

इति श्रीगृह्यपरिशिष्टानुक्रमः पूर्णः ॥ समाप्तमिदं गृह्यपरिशिष्टं । श्रीविश्वेश्वरोजयति । लेखकपाठकयोर्मङ्गलं श्री ।

अर्जितं भूरि कष्टेन पुस्तकं लिखितं मया । हर्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशक्षयो भवेत् ॥ श्रीरामचन्द्रार्पणमस्तु ॥ श्रीसांबेश्वरवल्लभाय नमः । इति गृह्यपरिशिष्टं पूर्णं ॥

विवरणम् । आश्वलायनसूत्रपरिशिष्टम् अनुक्रमणिकासहितं, अनुक्रमणिकातः न्यस्तानां विषयाणां व्यक्तिर्भविष्यतीत्यलं ।

———

No. 444. आश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्तिः । *A'svaláyana Gṛihya Sútravṛittiḥ.* Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 117. Lines, 10-12 in a page. Extent 3,000 ślokas. Character, Nágara. Date ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Gṛihya sútras of *A'svaláyana*, by Náráyaṇa Naidhruva, son of Divákara..

Beginning. ऋद्धिसिद्धिवरालेशं विघ्नेशं विघ्नशान्तये । प्रणमामि सदाचार्यौ वाचा वागार्थसिद्धये ॥ वातृभं काशीश्वरं काशीं गंगाकां मणिकर्णिकां । सर्व्वदा सर्व्वदा दूष्टिं मामद्यामममूनहम्* ॥ आश्वलायनमाचार्य्यं प्रणिपत्य जगद्गुरुं । देवस्वामिप्रसादेन क्रियते हरिरोहणौ ॥ उक्तानि वैतानिकानि गृह्याणि वक्ष्यामः । वितानोऽग्नीनां विस्तरः । तत्र भवानि वैतानिकानि बह्वग्निसाध्यानि कर्म्माणीत्यर्थः । गृहनिमित्तोऽग्निर्गृह्यः । तत्र भवानि कर्म्माण्यपि लक्षणया गृह्याणीत्युच्यन्ते । गृहशब्दो भार्य्यायां शालायाञ्च वर्त्तते । तथा च गृहेगृहमागत इति । तत्र हि पूर्व्वो गृहशब्दोभार्य्यावचनः । उत्तरस्तु शालावचनः । येषां भार्य्यासंयोगादुत्पन्नाग्नौ वैतानिककर्म्माणि प्रवर्त्तन्ते तेषामयं गृहशब्दो भार्य्यावचनः । येषान्तु दायविभागकालेऽग्निरुत्पद्यते तेषां शालावचनः । भार्य्यादिरग्निर्दायादिर्वा तस्मिन् गृह्याणीति गौतमः । उक्ता उत्कीर्त्तनं सम्बन्धकरणार्थं । सम्बन्धकरणे प्रयोजनं कथं गौत्व॰ परिभाषाः प्राप्नुयुरिति । कथं वा न प्राप्नुयुः । शास्त्रान्तरत्वात् । कथं शास्त्रान्तरत्वं । सूत्रसमाप्तावाचार्य्यनमस्कारात् । शास्त्रान्तर एव आचार्य्यनमस्कार उपपद्यते । इदं प्रतिज्ञासूत्रम् ।

End. अनपत्यानान्तु प्रेतानां सपिण्डीकरणं नास्ति । अन्यस्यापि यस्य सपिण्डीकरणं कार्य्यं यस्य न कार्य्यं येन कर्त्ता कार्य्यं येन सह पिण्डदानं कार्य्यं तत् सर्व्वं स्मृतितोऽवगन्तव्यं । एवमाचार्य्यान्तरमतेन प्रयोगः सुखार्थमिदं अत्र व्याख्यातं ॥

Colophon. आश्वलायनगृह्यस्यभाष्यं भगवता कृतं । देवस्वामिसमाख्येन विस्तीर्णं तत्प्रसादतः ॥ १ ॥ दिवाकरद्विजपर्य्यस्य (?) सूनुना नैध्रुवेण वै ।

---

* These two ślokas are not found in the following No.; they have most probably been added by the copyist

नारायणेन विप्रेण क्वतेयं वृत्तिरीदृशी ॥ १ ॥ गृह्यवृत्तिः समाप्तः (प्ता?) ॥
श्रीयंदत्ता परमेश्वर्य्यै नमः ॥ ॐ ॥

विवरणम् । दिवाकरसूनुनारायणनैध्रुवविरचिता आश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्तिः ।

No. 445. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Ásvaláyana Sútravrittih. Substance,* country-made paper, $9\frac{1}{2}\times3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 89. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the same work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्योपाल्लो जयति । आश्वलायनमाचार्य्यं प्रणिपत्य जगद्गुरुं । देवस्वामिप्रसादेन क्रियते वृत्तिरीदृशी ॥ १ ॥ उक्तानि वक्ष्यामः । वैतानिकानुक्तानि गृह्याणि अतः परं वक्ष्यामः ।

End. एतत्सर्व्वं श्रुतितोऽवगन्तव्यम् । एवमाचार्य्यान्तरमतेन प्रयोगः । सुखार्थमिदमत्र व्याख्यातं ॥ आश्वलायनगृह्यस्य भाष्यं भगवता कृतं देवस्वामि समाख्येन विस्तीर्णं तत्प्रसादतः । दिवाकरद्विजार्य्यस्य सूनुना नैध्रुवेण वै । नारायणेन विप्रेण कृतेयं वृत्तिरीदृशी ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यवृत्तौ नारायणीयायां चतुर्थोऽध्यायः ॥ छ ॥

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।

No 446. आश्वलायनगृह्यवृत्तिः । Ásvaláyana Grihyavrittih Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 7. Lines, 9–14 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete. (Only the latter portion of the work)

A commentary on the latter portion of Ásvaláyana's Grihya Sútra. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथानाहिताग्निपितृमेधोऽभिधास्यते ॥ अथातः पितृमेधिकं दहनकर्मानाहिताग्नेरपत्यसंश्रयेऽग्निः स्नापयित्वा विचित्रकुशास्तृतदेशे दक्षिणशिरसं संवेशयित्वा गोदयं तिलान् हिरण्यञ्च दापयित्वा ब्रह्मविदाग्नौ परं भगुर्व वादयिरित्येतावनुधाकौ दक्षिणे कर्णे अपत्यायुषः ।

End. एकादशेऽपि कुर्व्वीयः पूर्व्वाह्ने सर्व्वमाचरेत्। अपराह्ने तु सापिण्ड्यं कुर्यादित्याह सपिण्डः (?) ॥ १४ ॥

Colophon. (खण्डितम्)।

विवरणम्। आश्वलायनगृह्यसूत्रीयपैतृमेधस्य वृत्तिः। अत्र मरणोत्तरक्रियात आरभ्य सपिण्डीकरणान्तं कृत्यजातं वर्णितम्।

No. 447. आश्वलायनसूत्रभाष्यम्। *Aśvaláyana Sútrabháshyam.* Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 15. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A Bháshya or commentary on Aśvaláyana's Gṛihya Sútra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीभवानीशङ्कराभ्यां नमः ॥ ॐ ॥ उक्तानि वैतानिकानि गृह्याणि वक्ष्यामः ॥ उक्तानि व्याख्यातानि कथितानि कानि वैतानिकानि वा उक्तानि अग्न्याधेयप्रभृतीन्याह वैतानिकानीत्येवमारभ्य इति सर्वाणीत्यंतानि।

End. (खण्डितम्)।

विवरणम्। आश्वलायनगृह्यसूत्रभाष्यमसम्पूर्णम्।

No. 448. आश्वलायनगृह्यवृत्तिः। *Aśvaláyana Gṛihyavṛittiḥ.* Substance, country-made white paper, 4×3 inches. Folia, 49. Lines, 10–14 in a page Character, Nágara. Date ? Appearance, old. Prose. Correct Incomplete (third chapter only).

Only a portion of the work noticed in Nos. 445, 446.

Beginning. ॐ श्रावण्यां पौर्णमास्यां कर्त्तव्यमिति शेषः। सर्पबलिरित्यध्याहार्य्यं। श्रवणेनयुक्ता श्रावणी यदा पुनः पौर्णमासी श्रवणेन युज्यते तदापि कर्त्तव्यमेव।

End. यथा अन्वाहार्य्यमितिसूत्रं पश्चाद्वयस्यावस्थाय वृद्धिं जीमूतस्येति कवचं गृह्णात्येवमादि। अध्यायांत लक्षणार्थं द्विर्वचनं ॥ ११ ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्ये नारायणीयायां वृत्तौ तृतीयोऽध्यायः ॥ छ ॥

विवरणम्। आश्वलायनगृह्यसूत्रीयतृतीयाध्यायवृत्तिर्नारायणीया।

No. 449. आश्वलायनगृह्यसूत्रम् । *A'svaláyana Gṛihya Sútram.* Substance, country-made white paper, 6×3 inches Folia, 18. Lines, 8-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Aphorisms of A'svaláyana on *sañskára* or purifying ceremonies.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ॐ ॥ उत्थेन वा यदुदकेनेच्छदितिः केशान् वपतु ।

End. उष्णे मार्गुर्दा भागं पायोर्गे योम्रे सुश्रवः परिले मं धाता यद्गुमेषेमे माता दम ॥ १० ॥ उष्णेन धाता ददातुकुष्याय द्वाविंशतिः ।

Colophon. गदरोपनामकरामेण लिखितं । जयकृष्णेन लरितं ॥ ॐ ।

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रस्यांशविशेषः ।

No. 450. आश्वलायनगृह्यपरिभाषा । *A'svaláyana Gṛihya-paribháshá.* Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 20. Lines, 7-10 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, very old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete

A work, defining the technical terms used in A'svaláyana's Gṛihya Sútra. Being incomplete, nothing about the author can be ascertained.

Beginning. उक्तानि वैतानिकानि वितानोनाम अग्नीनां विस्तारः । तस्मिन् भवानि वैतानिकानि अग्निसाध्यानि कर्माणीत्यर्थः ।

End. पत्नी वा मध्यं पिण्डं प्राश्नीयादंशान्विता ऋतुस्नातेति चैमाहिः ॥

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रीयपदविशेषपरिभाषाविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 451. आश्वलायनहोमपरिभाषा । *A'svaláyana Homa-paribháshá.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 10-13 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, very old, and slightly worm-eaten. Verse. Generally correct. Complete.

A work, defining the technical terms used in connection with *Homa* or libation in the rules of *Ás'valáyana*. Anonymous.

Beginning. अथ चैवन्तु होमस्य परिभाषोच्यतेऽधुना । बह्वृचानां हितार्थाय यज्ञसाधनकारिणी ॥ नित्यहोमे तु पत्नी स्यात्सूद्रा चैव तु सन्निधौ। असूद्रा वा यदा कुर्य्यादेवहन्यादिकं स्वयम् ॥ विच्छिन्नवह्निसन्धानं सह पत्न्या च शूद्रया । कुर्य्यान्नैमित्तिकं चापि प्रवदन्ति महर्षयः ॥

End. कृतदारो न वै तिष्ठेत् चणमप्यग्निना विना । तिष्ठेत यत्र तिष्ठेत स च वै पतितो भवेत् ॥ यस्तु हित्वा द्विजोऽप्यग्निमग्निहोत्रं तस्य चान्यते । अन्नं तस्य न भोक्तव्यं भुक्त्वा चान्द्रायणञ्चरेत् ॥ गतं वित्तमदानेन गता नारी निरङ्कुशा । अङ्कुशेन गतो राजा निरग्निर्ब्राह्मणो गतः ।

Colophon. इति परिभाषा आश्वलायनस्मृतिः ॥

विवरणम् । आश्वलायनसूत्रानुगतहोमसम्बन्धिपरिभाषाविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 452. आर्षेयग्रह्यम् । Ársheya Gṛhyam. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 58. Lines, 7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1654 Appearance, very old, torn, worn out, worm-eaten, and writing effaced in most parts. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the Rishis, Devatas and Chhandas of the Mantras used in the Gṛihya rites of the Sámveda school. Anonymous.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐकारस्य परमेष्ठी ऋषिः । गायत्रीच्छन्दः * * * वता सर्व्वकामारम्भे विनियोगः । हिंकारस्य वसिष्ठ ऋषिः गायत्रीच्छन्दः प्रजापतिर्देवताहोमे विनियोगः ॥ १ ॥ तत् सवितुर्गायत्रं तस्य * * रि ऋषिः गायत्रीच्छन्दः । सविता देवता जपे विनियोगः ॥

End. अनुष्टुप् आत्मा ॥ ११ ॥ विदामघवन् । मन्धामात्मः । इन्द्रः विराट् । इन्द्रः ॥ इवाचि । पञ्चपदा पङ्क्तिः । पुरिषपदानि ॥ १२ ॥ छ छ ॥ छ छ ॥

Colophon. इति छन्दार्षेयं समाप्त (शुभ् ?) ॥ छ ॥ शुभदा भदैव ॥ ॥ ॥ अथ संवत् १६५४ वर्षे आषाढ़ शुदि सप्तम्यां शनिवासरे काशी * * द्विजोत्तम श्री श्री ६ भातीयः पाठी श्री केशवभ्राता (?) * * * पुस्तकमात्मार्थं परोपकारार्थं ॥ * * ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

विवरणम् । आर्षेयब्राह्मणनामेदं पुस्तकम् अत्र हि सामवेदीयब्राह्मणोक्तमन्त्राणां ऋषिदेवता- च्छन्दांसि नामतः प्रदर्शितानि ॥

No. 453 अग्निनिर्णयः । Agni Nirṇayah. Substance, country-made paper, 7×3½ inches. Folia, 5. Lines, 11-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Correct, *Complete.*

A work treating of the sacred fire. This is generally of three kinds, 1 Srautágni, 2 Gṛihyágni, and 3 Laukikágni. Srautágni is the fire in which the rites of the Agnihotrin, are to be performed. This again is of three kinds, the Dakshiṇa, Gárhapatya and Ahaniya. Gṛihyágni is the fire established on the occasion of one's marriage ceremony, and in it all the household ceremonies are to be performed. Laukikágni is common fire purified occasionally for the performance of ceremonies other than the Srauta and Gṛihya rites. By Kamalákara Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सर्व्वकर्मसु अग्निनिर्णयः ॥ वैवाहिकेऽग्नौ कुर्व्वीत गृह्यं कर्म्म यथाविधि । पञ्चयज्ञविधानं च पक्तिं चान्वाहिकीं गृही ॥ अत्र मेधातिथिः गृह्याग्निसाध्यमष्टकापार्व्वणश्राद्धहोमादि गृह्यकारैरुक्तं गृह्यं । न ह्यन्यद्गृह्यं नाम किञ्चित् कर्म्मास्ति तेन गृह्य- कारोक्तमेव स्वशाखया गृह्यं मन्तव्यम् । नापि स्वगृह्यः शास्त्रान्तरे । न हि शास्त्रान्तरे किञ्चित् कर्म्मोक्तं । यदपि वास्तुकर्म्मोक्तं तदप्यग्निसर्व- स्वेनोक्तं । नापि दारावचनः गृहौत्यनेनैव गतत्वात् ।

End. लौकिकाग्निं समानीय कुण्डे पूजान्वितोन्यसेत् । लक्षहोमाधिके यज्ञे शान्तिके पौष्टिके तथा । अन्यानि तु शतचण्डीव्रतादीनि सामीनामपि लौकिकाग्नावेवेति संक्षेपः ।

Colophon. इत्यग्निनिर्णयोभट्टकमलाकरकृतः समाप्तः ॥

विवरणम् । श्रौतगृह्यलौकिकभेदेन त्रिविधेष्वग्निषु कस्मिन् कस्मिन् कानि कानि कर्म्माणि कार्य्याणीति निर्णीतिविषयकं पुस्तकम् ।

No. 454. गृह्याग्निसागरः । Gṛihyágni Ságaraḥ. Substance, country-made paper, 11¼ × 5¼ inches. Folia, 180 (of which foll. 113, 114, 151, and 152 are wanting). Lines, 10 in a page. Extent, about 3,800 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. (Foll. 177 and 178 torn). Prose. Incorrect. Complete.

A work treating of the fire used in domestic ceremonies by Bhaṭṭa Náráyaṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ निर्विघ्नमस्तु ॥
नत्वा कृष्णपदाम्भोजं गणेशं शङ्करं शिवं ।
कृष्णोधरञ्च पितरं भट्टनारायणं तथा ॥ १ ॥
यथाज्ञानं विचार्य्याथ पचशिष्टै* रनुष्ठितं ।
गोभि सूत्राणि तद्ग्रन्थानाच्चोक्तान्यांश्च भूरिशः ॥ १ ॥
आरडेत्युपनामा वै भट्टनारायणः सुधीः ।
गृह्याग्निसागरञ्चैव कुरुते शिष्टतुष्टये ॥ २ ॥
तत्रादौ † सर्व्वकर्म्मसु । प्रायश्चित्तं विनाऽधिकाराभावात्तद्विषयत्तत्प्रयोगस्य
तावदुच्यते ।

End. धनञ्जयोऽपि धर्म्मात्मा मातृभक्ति परायणः ।
आदायास्थीन्यथो यातुं गङ्गामार्गस्थितो भवेत् ॥
पञ्चगव्येन संस्नाप्य तथापञ्चामृतेन वै ।
पञ्चकर्द्दमलेपेन स्निग्धा पुष्पैः प्रपूज्य च ॥ [?]
आवेष्ट्य [?] तन्तुवस्त्रेण ततः पीताम्बरेण च ।
ततः सुरसवस्त्रेण ततोमञ्जिष्ठवाससा ।
नेपालकम्बलेनाथ मृदा चाथ विशुद्धया ॥
ताम्रसंपुटकं कृत्वा मातुरस्थ्यान्यथाऽवहत् ।

---

* The correct reading पद्यं शिष्टै is given in the next No.

† The following is given in the next No between तत्रादौ and सर्व्वकर्म्मसु ।
देवताराधनपरस्तथा कृच्छ्रं समाचरेत् ।
रसायनानि [?] मन्त्राश्च तथाचैवौषधानि च ॥
तस्य सर्वाणि सिध्यन्ति यो नरः कृच्छ्रकृद्भवेत् ।
वैदिकानि च सर्वा [णि] यानि काम्यानि कानिचित् ॥
सिध्यन्ति सर्वदा तानि कृच्छ्रकर्तुर्नसंशयः ।
- केषुचित् ।

न्यासः ॥ यद्युक्तं वचमोर्यमाजिदं येतवत्रकं ॥
कम्बलं माषपदं[?]च चजिनञ्च यथोत्तरं ॥
एषां विकल्पाः ॥ अन्यत्र तत्र विशेषविस्तरस्तौ सेनौ भट्टाः ॥ एवमन्धि-
शुद्धिः * ।

Colophon. इति श्रीगृह्याग्निसागरः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥ श्रीरामाय नमः ।

विवरणम् । नारायणभट्टकृतं गृह्याग्निसागरनामकं पुस्तकम् । अत्र यथाक्रमं प्रायश्चित्तनिरू-
पणं, होमविषयनिरूपणं, स्थालीपाकः, याज्ञयुजीयकर्म, मौद्गिन्नामाकाष्ठयणानां समानत-
न्त्रत्वेन प्रयोगः अचिन्नपार्वणश्राद्धप्रयोगः श्राद्धप्रयोग इत्येतानि आलोचितानि सन्ति ।

No. 455. गृह्याग्निसागरः । Gṛihyágni Ságaraḥ. Substance, country-made white paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 154 (of which the 33rd being lost has been replaced by 3 new pages with the same mark). Lines, 9–11 in a page Character, Nágara. Date, Samvat 1870, Saka, 1735. Appearance, old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the codex noticed last.

Colophon. इति श्रीमदारोड़ोपनाम श्रद्धेश्वरभट्टसुतनारायणभट्टकृतगृह्याग्निसा-
गरः समाप्तः ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ शुभ भवतु ॥ श्री. संवत् १८७०
प्रमाथीसंवत्सरमार्गशीर्षवद्ये (?) कादश शाके १७३५ आषाढसा दुर्गा ।

विवरणम् । नारायणभट्टकृतं गृह्याग्निसागराभिधं पुस्तकम् । अत्र यथाक्रमं प्रायश्चित्तहोम-
विषयनिरूपणहोमप्रयोगचरुस्थालीपाकस्थालीपाकारम्भपर्वणि आग्रयणप्रयोग आश्वयुजीय-
कर्म इत्येतान्यानि च गृह्यकर्माणि समालोचितानि सन्ति ।

No 456. मैत्रायणीयगृह्यसंस्काराः । Maitráyaniya Gṛibya Sañskáráh. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 8–11 in a page. Extent, about 1,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Sañskáras or purifying ceremonies as observed by the followers of the Maitráyaṇíya School. Anonymous.

* The whole of this passage is wanting in the following No.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय ॥ अथ दशकर्म्मणारम्भे सर्व्वकर्म्मारम्भे शान्ति-कर्म्मविधिर्लिख्यते ॥ ॥ अथ वेदिकरणं षड्ं (षड्ं ?) गुणोनायतारा प्राचीपयात्नयः शराः पूर्व्वाद्धंदतीयाः स्युः सा वेदीपाकयाज्ञिकी । अपि वा सर्व्वगुलं शयं मित्वा सर्व्वतः परिलेखयेत् । द्विगुणं तु पुनर्बध उत्करं तु चतुर्गुणम् ।

End. अपोशं त्ववादिषमित्युपतिष्ठते । अत ऊर्द्ध्वं पिंडपितृयज्ञं श्राद्धवतपंथं । यथाशक्ति द्रविणं दद्यात् । इति चतुर्थी कर्म्म समाप्तम् ।

Colophon इति अनुक्रमं षोड़शसंस्काराः समाप्ताः ॥ इति मैत्रायणीयशाखायां गृह्ये षोड़कर्म्माः (?)। प्रथमपुस्तकौपद्धतिः॥॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ॥ श्रीरामः ।

विवरणम् । मैत्रायणीशाखीयषोड़शसंस्कारकर्म्मविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 457 गृह्यकल्पतरुः । Gṛihyakalpataruḥ. Substance, country-made white paper, 8×4 inches. Folia, 22 (of which the 10th is wanting) Lines, 11–15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and slighty torn. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the Gṛihya ceremonies, but the codex under notice contains the following only:—(1) Madhyáhna sandhyá, (2) Brahma-yajña, (3) Vaisvadeva, and (4) Manushya-yajña, so that it seems to be a part only of the work called Gṛihya Kalpa-taru. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मध्याह्नसन्ध्याब्रह्मयज्ञवैश्वदेवमनुष्ययज्ञानां निर्णयः । समध्याह्नसंध्याविधिस्तु आश्वलायनगृह्यशास्त्रे चंडांशुमिते मण्डले आनयनदर्शनादेवं प्रातःप्राङ्मुखस्थितश्चादित्यमण्डलदर्शनादित्यु-पदेशात् साथ प्रातस्र कालद्वयस्यैवोक्तत्वान्माध्याह्नसन्ध्याविधिर्नोक्तः ।

End. गोदोहनमात्रं तत्र स्थित्वा तिथिमाकांक्षयेदस्तो पादौ प्रक्षाल्याचम्य गृहे प्रविशेत् ॥ १ ॥ शान्ता पृथिवी, शिवमंतरिक्षं द्यौर्नोदेव्यभयंनो अस्तु ॥ शिवादिशः प्रदिश उद्दिशो न आपोविद्युतः परिपांतु सर्व्वतः शांतिः ॥ १ ॥ ऋ ॥

Colophon. इति गृह्यवल्लिः ।

विवरणम् । पुस्तकमिदं गृह्यकल्पतरुनाम गृह्यकर्म्मविषयकग्रन्थविशेषस्यैकदेशमात्रमिति प्रतीयते, अत्र हि केवल मध्याह्नसन्ध्याब्रह्मयज्ञवैश्वदेवमनुष्ययज्ञानां निर्णयविधानात् ।

No. 458. गृह्यतात्पर्य्यदर्शनम् । Grihyatátparyaya-darśanam. Substance, country-made paper, 4×3 inches. Folia, 165 (of which foll. 28, 29, and 164 are wanting, *while on others the folia marks are put twice.)* Lines, 9–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worn out, and writing effaced in parts, and at the same time indicating *writing* by different hands. *Prose. Generally correct.* Complete.

A treatise on the performance of the Gṛihya or domestic ceremonies according to the rules of Ápastamba, by Sudarśanácháryaya, complete in eight Paṭalas.

Beginning. + + + + इज्यते नित्यैः कर्म्मभिर्योदितैर्निजैः । तेभ्यो + + + यच तं नमस्ये श्रुतं हरिम् ॥ १ ॥ आपस्तम्बं मुनिं वंदे मंदधीर्हितकाम्यया । योऽनुष्ठेयपदार्थानां क्रमकल्पमकल्पयत् ॥ २ ॥ यत् छतं वेदवद्भाष्यमादिर्यंवे विपश्चितः । स कपर्दी चिरं जीयात् वेदवेदार्थतत्त्ववित् ॥ ३ ॥

End. प्रतिष्ठापयति परिधिविधानाच तस्यागमनः प्रस्थावनं न कर्मश्चमिति । इत्यानीति दिवर्त्तिः प्रश्नसमाप्तिसूचनार्था ॥ ११ । इदं सुदर्शनार्य्येण गृह्यतात्पर्य्यदर्शनं । छतं भाष्यानुसारेण यथामति यथाश्रुतम् ॥ अत्रानुक्तं वा सर्वेर्मान्द्याच्छ्रितस्य वा । सम्मार्ज्जयन्तु नाम्नः सम्मुमर्हन्ति पण्डिताः ॥

Colophon. इति सुदर्शनाचार्य्यछतौ गृह्यतात्पर्य्यदर्शनेऽष्टमः पटलः ॥

विवरणम् । सुदर्शनाचार्य्यछतं गृह्यतात्पर्य्यदर्शनं नाम पुस्तकम्, अष्टपटलसम्पूर्णम् । अत्रापस्तम्बोक्तगृह्यकर्म्माण्यनुष्ठानपद्धतिप्रदर्शनपूर्व्वकं विहतानि । पुस्तकमेतदतीव जीर्णं वर्त्तते ।

No. 459. सुदर्शनकारिका । *Sudarśanakáriká Substance, country-made* paper, 10×4 inches. Folia, 35 Lines, 10–14 in a page. Extent, about 600 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, *very old, worn out,* and *writing* effaced in parts *Verse.* Generally correct. Complete.

Kárikás or verses treating of the Gṛihya ceremonies according to the rules of Ápastamba by Sudarśana.

Beginning. श्रीमद्धेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ हरेः पादाम्बुजं नत्वा कर्पद्यादिभिरीरितम् । आपस्तंबमार्गकर्म्मप्रयोगः प्रवितन्यते ॥ तथोद्गयने पूर्व-

पक्षे ऽहनि शुभान्यथा । पुण्याहेष्वपि कर्म्माणि कार्य्याणीमानि सर्व्वशः ॥ अकालोक्तिनं यत्र स्यात्तत्रैव नियमोऽस्त्विह । तत्र तत्र तु तद्धार्त्ते यदेषां श्रूयते किल ॥

End. तथाप्येवं दक्षिणत इमं जीवेभ्य इत्यृचा । मृत्योरन्तर्धानभूतमश्मानं विदधाति हि ॥ ५९३ ॥ न तस्य चान्तरं कुर्य्यादश्मनः शुभमिच्छता ॥ ५९४ ॥

Colophon. इति सुदर्शनकारिका समाप्ता (प्ता ?) ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ ब ॥ इदं पुस्तकम् ॥

विवरणम् । आपस्तम्बोक्तगृह्यकर्म्मानुष्ठानविषयिण्यः कारिकाः सुदर्शनकृताः ।

No. 460. शौनकगृह्यकारिका । *Saunaka Grihyakáriká.* Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 71. Lines, 11–13 in a page. Character. Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worn out, and worm-eaten in parts Verse. Generally correct Incomplete (only a fragment of the whole work)

A treatise on domestic ceremonies in verse by Saunaka. The codex under notice seems to be a fragment of Saunaka's work on this subject, for only a few of the domestic ceremonies are treated of in it.

Beginning. अथ समागमविधिः । जातायाः शुद्धमायाश्च ऋतुमत्याः समेत्य नि । प्रातरभ्युदयश्राद्धं कृत्वा पुण्याहमीरयेत् ॥ १ ॥ ततस्तदीय पुण्यां स्वयमन्यैरपि द्विजैः । स्वीतोपनिषद्ध्याय अपराह्णे समाश्रयेत् ॥ २ ॥

End. उदक्या मरणे प्राप्ते गर्भच्छेदं न कारयेत् ॥

Colophon इति शौनकीये गर्भिणी शिशुरजस्वलामरणविधिः ।

विवरणम् । शौनकीयगृह्यकारिका खण्डिता, पुस्तकेऽस्मिन् गर्भाधानादारभ्य रजस्वलामरणविध्यवधिकोपन्यो विद्यते ।

No. 461. बौधायनगृह्यसूत्रम् । Baudháyana Grihya-Sútram. Substance, country-made white paper, 9 × 4 inches. Folia, 45. Lines, 8 in a page Character. Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete

Aphorisms of Baudháyana on the Gṛihya or domestic ceremonies.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ माङ्गल्यानि कर्माण्युदगयनपूर्व्वपक्षाहः पुण्याहेषु कार्य्याणि यज्ञोपवीतीप्रदक्षिणदक्षिणाञ्चाचारं कुर्य्यात् पुरस्तादुदग्वो-पक्रमापवर्गाणि पित्र्याण्यपरपक्षे प्राचीनावीती प्रसव्य दक्षिणतोपवर्गो निमि-त्तानन्तरं नैमित्तिकानि नामान्नप्राशनोपनयनगोदानविवाहस्नान सीमंतपुं-सवनेषु पूर्व्वेद्यु नान्दीश्राद्धं कुर्य्यात् ।

End. गौरशोडितमित्युभयोर्विस्मृमावध्य गौरीं प्रणम्य गुडऔदकलवणैवेधू-वायनानि दत्त्वा पुण्यस्त्रीभिराशिर्वादान् दद्यादित्याह भगवान् बोधायनः ॥ छ ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । बौधायनगृह्यसूत्रम् ।

No. 462. गोभिलगृह्यसूत्रम् । Gobhila Gṛihya Sútram. Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 34. Lines, 8–11 in a page. Date, Samvat 1579. Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Generally correct. Complete.

Gobhila's aphorisms on the performance of domestic ceremonies, observed by the followers of the Sámaveda, complete in four Prapáṭhakas. The Gṛihya Sútra of Gobhila has been published under the auspices of the Asiatic Society of Bengal by Pandit Chandrakánta Tarkálankára with a commentary of his own.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय ॥ श्रीसामवेदाय ॥ अथातो गृह्यकर्माण्युपदेक्ष्यामो यज्ञोपवीतिना । छ । तोदकेन कृत्यमुदगयनपूर्व्वपक्षे पुण्येऽहनि प्रगा-वर्त्तनादह्नः कालं विद्याद्यथादिमत्र ।

End. स्नातको राजा विवाह्यः प्रियोऽतिथिरिति प्रतिसंवत्सरानर्हयेयुः पुनर्यज्ञ * * पुनर्यज्ञविवाहयोश्च ॥ १० ॥ छ ॥

Colophon. इति गृह्ये सूत्रे चतुर्थः प्रपाठकः ॥ छ ॥ छंदोगगृह्यं समाप्तं ॥ छ ॥ संवत् १५७९ वर्षे मार्गशीर्षशुदि १४ चतु * * शनिदिने अद्येह श्रीवारे-जापामस्थाने वि.शुभोद्गतचिः देवशर्मणा * * खितं तथाचास्थाने चिः संगाधरसुत चिः रंगापठनार्थं ॥ ॥ छ ॥ यादृशं तादृशं लिखितं मया शुद्धमशुद्ध वा मम दोषो न दीयते ।

विवरणम् । गोभिलगृह्यसूत्रम्, सामवेदकौथुमीशाखानुगतानां गृह्यकर्म्मविषयकं पुस्तकम् । पुस्तकमिदं आसियातिकसमितिसाहाय्येन महामहोपाध्यायश्रीचन्द्रकान्ततर्कालङ्कारेण सहतव्याख्यानेन सह मुद्रितमस्ति ।

No. 463. गोभिलगृह्यसूत्रस्य नारायणपद्धतिः । Gobhila Gṛihya Sútrasya Náráyaṇa-paddhatiḥ. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 28 Lines, 11–12 in a. page. Character, Nágara. Date, Samvat 1863. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

An explanatory index of the domestic ceremonies mentioned in Gobhila's Gṛihya Sútra by Náráyaṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमः सामवेदाय । गोभिलगृह्यसूत्रस्य नारायणपद्धतिः ॥ प्रारभ्यते ॥ परिभाषानिर्देशानां शाखापेक्षादियुक्तिभिः कर्म्मणां विप्रकीर्णानां गृह्ये पद्धतिरुच्यते ।

End. गामिति जपोऽनुपपदोऽर्थः (?) कर्त्तव्यानामयथो गामवेक्षमाणस्य, मातारुद्राणामिति जपोऽग्निष्टोमादिषु ईषत् सावित्रीपादैर्मधुपर्कस्य पिबेदिति मधुपर्कभक्षणं मंत्रे विशेषो गौरित्युक्ते अर्हणीये उत्सृजत गामिति ब्रूयात् । गोनि गौरचिति वा तुल्यं शेषम् ॥ * ॥ नारायणकृतिं गृह्यपद्धतिं य इमां नरः । ज्ञात्वा कर्म्माणि कुरुते स कर्म्मसु न मुह्यति ॥ १ ॥ अमूढेन कृतं कर्म्म विगुणं न भवेत् क्वचित् ॥ अवैगुण्यात् फलाधिक्यं तस्माज्जानीत पद्धतिम् ।

Colophon. इति गृह्यपद्धत्यां चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः ॥ ॥ ॥ श्री संवत् १८६१ वैशाखकृष्णद्वितीयायामलेखि लिपिः ।

विवरणम् । गोभिलसूत्रे गृह्यकर्म्माणि प्रकीर्णानि सन्ति, नारायणेन तु पत्रेऽस्मिन् तान्यनुक्रमेणोक्त्वा तेषामनुष्ठानपद्धतिः प्रदर्शिता ।

No. 464. गोभिलगृह्यपञ्जिका । Gobhila Gṛhya-pañjiká. Substance, country-made paper, 10×4 inches Folia, 72 (of which foll. 1–3, 25, and 67 are wanting) Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete

A commentary on Gobhila's Gṛihya Sútra by Ḍeyarara. (?)

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. ...पूजामीदशं पद्मेवार्चन्ति उपनीतकांसवेदाध्यापकः १ यज्ञकरः । २ विविधयातकः । ३ धनीयः (धनियः ?) । ४ कन्या वा ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विषयः । गोभिलगृह्यस्य व्याख्यानपुस्तकम् ।

No. 465. गोभिलगृह्यसूत्रम् । Gobhila Grihya Sútram. Substance, country-made yellow paper, 19 x $3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29 Lines, 6 in a page, having a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, S'aka 1761. Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 462 in the Bengali character.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ अथातो गृह्यकर्माण्युपदेक्ष्यामो ।

End. ...पुनर्यज्ञविवाहयोश्च पुनर्यज्ञविवाहयोश्च ॥ १० ॥ इति चतुर्थः प्रपाठकः ॥ * ॥

Colophon. इति गृह्यसूत्रं सम्पूर्णम् ॥ * ॥ १०४१ सौरफाल्गुनैकविंशतिदिने द्वादश्यां तिथौ गङ्गायां ...लेखीत् ॥ * ॥ शाके सोमरसाश्व भूमिगणिते संवत्सरे फाल्गुने ... ॥ * ॥

विषयः । गोभिलगृह्यसूत्रम् ।

No. 466. चौलक्रिया । *Chaulakriyá.* *Substance, country-made* paper, 8 x 3 inches. Folia, 3 (of which fol 2 is entirely torn). Lines, 8-9 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and almost useless. Prose. Correct. Complete.

A book treating of the Chúdá (tonsure) ceremony. Anonymous.

Beginning. (जुराघरम्, not legible) ।

End. खिदहदादिह्नोमशेषं समापयेत् ।

Colophon इति चौलं ॥ छ ॥ शुभमस्तु ।

विवरणम् । चूडाकर्मविषयकं पुस्तकमिदमतीव जीर्णम् ।

No. 467. श्रवणाकर्म्मादिप्रयोगः । S'ravaṇa Karmádi Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 20. Lines, 8-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the performance of the S'ravanádi ceremonies, which include Sarpavali, A'svíyují, A'grayaṇa, Pratyavarohona, Pindapitṛiyajña, &c. Anonymous.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ नमामि पार्व्वतीसूनुं भक्तानां सिद्धिदायकं । क्रियते सुपकाराय्यास्वमिष्टाः सप्तसंज्ञकाः । श्रवणा कर्म्मादा इत्यर्थः । इदानीं श्रवणाकर्म्माद्याः सप्तास्वमिष्टा उच्यन्त ।

End कृत्तिकादिषु काम्यश्राद्धं हत्तिकारमवेनाष्टमीश्राद्धवत्सर्व्वं कार्य्यं ॥ यद्वा शौनकोक्तरीत्या इद्धिश्राद्धवत् ।

Colophon. इत्यष्टकाविकृतिश्राद्धप्रयोगः ॥ इति संस्थाप्रयोगः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥ छ॥

विवरणम् । श्रवणादिकर्म्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् । श्रवणादीनि सप्तकर्म्माणि यथा श्रवणाकर्म्म, सर्पवलिः, आश्वीयुजी, आग्रयणं, प्रत्यवरोहणं, पिण्डपितृयज्ञः, माध्यावर्षः ।

No 468. बद्धार्पणविधिः । Baddhárpanavidhiḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches Folia, 2 Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1785 Appearance, very old, decayed, and torn. Prose Generally correct. Complete.

A book treating of the Baddhárpaṇa ceremony which is performed on one's birthday. Anonymous.

Beginning. श्रीहरिः ॥ श्रीगोवर्द्धनेशो जयति ॥ अथ मार्कण्डेयादिपूजनं लिख्यते। तत्र प्रतिसंवत्सरं जन्मदिने आयुष्याभिवृद्ध्यर्थं लिख्यते। तत्र प्रतिसंवत्सरं जन्मदिने आयुष्याभिवृद्ध्यर्थं कुर्य्यात्। तस्यायं प्रयोगः सुमुखश्चैकदन्तश्चेत्यादि।

End. इति अष्टौ विसर्जेत्। नमस्कृत्य गुरूनपि नमस्कुर्य्यात्। भूरि दक्षिणां दत्त्वा ब्राह्मणान् भोजयेत्। खंडनं नखकेशानां अवायाध्वगमो तथा (अवायाध्वगमस्तथा ?)। आमिषं कलहं हिंसां वर्षवृद्धौ विवर्ज्जयेत्।

Colophon. इति वर्षापनविधिः। लिखितं रामेण ॥ संवत् १७८५ भाद्रपदवदि १४ गुरुवासरे। श्रीगोकुलेशोजयति। श्री ॥ श्रीशुभमस्तु ॥ श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥ श्रीगोवर्द्धननाथजी ॥ श्रीनवनीतप्रियजी ॥ श्रीमथुरानाथजी ॥ श्रीविट्ठलनाथजी ॥ श्रीद्वारिकानाथजी ॥ श्रीगोकुल।

विवरणम्। जन्मतिथिकृत्यविशेषविषयकं पुस्तकम्।

No. 469 प्रतिसरबन्धप्रयोगः। Pratisarabandha Prayogah. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 20. Lines, 14–19 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the Pratisara-bandha ceremony which is performed on occasions of marriage or other auspicious events in order to ward off the evil influences of planets and demons. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ सरस्वत्यै नमः ॥ अथ जन्मनक्षत्रे विवाहचौलोपनयनाग्राधेयसमावर्त्तनादिमङ्गलकार्य्येषु ग्रहोपरागे, ग्रहोत्पाते वा द्विपाच्चतुष्पात्सु भयं विन्देत यथाशान्तिमारभेत।

End. पुरुषस्य दक्षिणे हस्ते बध्नीयात्॥ स्त्रियो वामहस्ते। ततो भस्मना घृतस्रुवेण रक्षां कुर्य्यात्।

Colophon. इति प्रतिसरबन्धप्रयोगः समाप्तः।

विवरणम्। प्रतिसरोनाम मङ्गलसूत्रम्। तच्च सूत्रं विवाहादिमङ्गलकर्मसु दुष्टग्रहादीनामुत्पातवारणार्थं पुरुषस्य दक्षिणहस्ते स्त्रियाश्च वामहस्ते मन्त्रपाठपूर्व्वकं बध्यते। पुस्तकेऽस्मिन् तत्सूत्रबन्धनप्रयोगोवर्त्तते।

No. 470. उत्सर्ज्जनप्रयोगः । Utsarjjana Prayogah. Substance, country-made paper, 6×3½ inches. Folia, 3. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date. ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of Utsarjjana, a kind of Gṛihya ceremony, by Nara Siñha. This work belongs to his series called Prayoga Párijáta.

Beginning. अथ उत्सर्जनप्रयोगः ॥ आचार्य्यप्रागुक्तदिने उपाकर्म्मदिने वा पूर्व्वाह्ण ग्रामाद्बहिर्विविक्ते, समे देशे शिष्यैः सह आसीनः प्रधानाचम्य देशकालौ कथयित्वा शिष्याणां चाधीतवेदाध्यायनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थमधीतानां छन्दसामुत्सर्ज्जनाख्यं करिष्ये ।

End. ब्रह्मयज्ञांगं देवर्षिपितृतर्पणं कृत्वा स्वपितृपितामहादींश्च संतर्प्याचम्य वेदानुद्दिश्य ब्राह्मणान् भोजयेत् ।

Colophon. इति श्रीनारसिंहीये प्रयोगपारिजाते षोड़शकर्म्मकांडे उत्सर्ज्जनप्रकरणम् ।

विवरणम् ॥ उत्सर्जनकर्म्मप्रयोगपुस्तकमिदम् । उत्सर्ज्जनं नामाधीतवेदाध्यायनप्रयोजनं कर्म्म ।

No 471. उत्सर्ज्जनोपाकर्म्मप्रयोगः । Utsarjanopákarma Prayogah. Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 7. Lines, 9 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on two Gṛihya ceremonies, called Utsarjana and Upákarma, according to the rules of Ápastamba. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथापस्तम्बानामुत्सर्ज्जनोपाकर्म्मप्रयोगः ॥ तत्रादौ बौधायनोक्तं मृत्तिकास्नानं ॥ देशकालौ संकीर्त्य ॥ एभिर्ब्राह्मणैः सहोत्सर्जनोपाकर्म्मांगभूतं मृत्तिकास्नानं करिष्ये ॥ इति संकल्प्य ॥ अथातो मृत्तिकास्नानविधिं व्याख्यास्यामः ।

End. ॐ नमो ब्रह्मणे. मांति. ३ इत्यंतं पूर्व्ववत् पठेत् । उपाकृता वै वेदाः । इति सर्व्वे वक्ता आचार्य्यं दक्षिणान् कौतुक्य समिधमिद्ध्वा संमवत्तं वायौ प्रहृत्य जयादिप्रभृतिविसर्ज्जनान्ते परिधीन् प्रहृत्य । स्थापित ऋषि(षी)णां विसर्ज्जनं यस्य स्मृत्येति कर्म्मेश्वरार्पणं कुर्य्यादित्युपाकर्म्म ॥ ॥ ॥

विवरणम् । उत्सर्जनोपाकर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् । एतत्कर्मद्वयमपीतरवेदाध्ययनार्थं प्रयुज्यते ।

No. 472. उदकशान्तिः । Udakaśántiḥ. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 30. Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, 1725 Saka. Appearance, old, torn. Generally correct. Complete.

A work treating of Udakaśánti according to the rules of Baudháyana. Anonymous.

Beginning. श्रीमन्मेधाय नमः ॥ अथोदकशांतिप्रयोगः ॥ बौधयेन श्रीचर्ममात्रं चतुरश्रमुपलिप्य । कर्त्ता शुचिः सुप्रक्षालितपाणिपाद आचांतोदर्भेषूपविश्य दर्भान्दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्यामुककर्मांगभूतामुदकशांतिं करिष्ये इति संकल्प्य पंचगव्यपिक्ताभिः मृदाभिररत्निमात्रं चतुरश्रं स्थण्डिलं कृत्वा सुवर्णमौर्दर्भानकूर्चेन च सत्वानाभ्यां चोपसंस्कृत्य ।

End. इत्येतैर्मन्त्रैः प्रोक्षति ॥ अथ स्वराज्ञा राजपुरोहितानां बाणवृक्षादिबन्धीनां पापरोगिणां दीर्घरोगिणां पशुभिश्च दक्षवान् प्रोक्षेत्करोति विधानं पवमानश्च सहस्राक्षं शापमृत्युं अपनीत्याह भगवान् बौधायनः ।

Colophon. इत्युदकशान्ति समाप्तं (शान्तिः समाप्ता ?) ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीसांब नेश्वरार्पणमस्तु ॥ वाङ्गेश्वरी योगेश्वरीभ्यां नमः ॥ शके १७२५ रुधिरोद्गारी नाम संवत्सरे भाद्रपद शुद्धद्वादश्यां इंदुवासरे मध्ये मध्ये इदं पुस्तकं शुभकुडे इत्युपनामकसोमयाजिन लिखितं ॥ स्वार्थं परोपकारार्थं ॥ यादृशं. वाति ॥ पुस्तकादुदकस्य ॥ अग्नेश्च इत्याद्यः ॥ पुस्तकाग्नापुण्यो भुंक्ते ॥ पु(स?) भ्रतोयनीय इत्याद्यः ॥ मध्येन स्थापितो भुंक्ते ॥ कष्टार्जितमिदं इत्याद्यः ।

विवरणम् । उदकशान्तिप्रयोगपुस्तकम् ।.

No. 473. उदकशान्तिः । Udakaśántiḥ. Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 4. Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara. Date, Párthiva Samvatsara, one of the Laukika years. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the same subject, but not so full.

Beginning. (Identical with the preceding No.)

End. उत्तरं पूजनं कृत्वा ॥ गंधपुष्पधूपदीपनैवेद्यफलतांबूलदक्षिणाप्रदक्षिणा-नमस्कारं कृत्वा ॥ अभिषेकं कुर्यात् ॥ आपोहिष्ठेति ॥ हिरण्यवर्णा इति यत् ॥ पवमानः ॥ शिरोमे श्रीः ॥ यशोमुखं ॥ विभि राजा प्रतिष्ठितः ॥ देवस्यत्वा सवितुः ॥

Colophon. उदकशांतिः समाप्त (समाप्तः) ॥ श्रीरस्तु ॥ पार्थिवनामसंवत्सरे दक्षिणा-वर्षा ऋतौ भाद्रपदे मासि शुद्धे पंचमीसौम्यवासरे तद्दिने लिखितं पुस्तकं भटतान्हयेन (ब्राह्मणेन?) लिखितं ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । उदकशान्तिविषयकमन्यत् पुस्तकम् ।

No 474. आपस्तम्बोक्तश्रावणहोमविधिः । Apastambokta Srávana-homavidhih Substance, country-made paper, 6 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 11–13 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the Srávana-homa ceremonial according to the rules of Apastamba. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ आचार्यः शिष्यैः सह महापगासु स्नात्वा पूर्वाचरित मम कायिकेनोनिवर्हेरणार्थं संवत्सरकृतपापक्षयार्थं अधीतवेदस्याप्यायनमध्येष्यमाणानामुपाकर्म करिष्यमाणः स्नानविधिना स्नास्ये। ऋषिपूजन तर्पणं करिष्ये ।

End. ततस्तु प्रत्येक ब्राह्मणेभ्यो गोमूल्यानि दत्वा प्रत्येकमाभ्युदयिकं च कृत्वा यज्ञोपवीतः पवतामित्यादि शांतिं पठित्वा ब्राह्मणान् भोजयेत् ।

Colophon. इति आपस्तंभश्रावणहोमविधिः ।

विवरणम् । श्रावणहोमनामगृह्यकर्मविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 475. औपासनाग्न्यनुगमननिमित्तकर्म्म। Aupásanágnyanugamana-nimittakarma. Substance, country-made paper, $5\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 11–16 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for purifying the Gribya fire. Anonymous.

Beginning. ॥ श्री ॥ औपासनाग्न्यनुगमननिमित्तकर्मवि तु उपासितं औपासनाग्निं श्रौवियामाराद्दाहृताग्निं प्रतिष्ठापनपञ्चपवासाभ्यां पुनरुत्पादयिष इति पञ्चवासपचे।

End. इति स्थाग्निप्रायश्चित्तानि समाप्तानि ॥ चरुस्थालीं कपालं च शरावं मदंतिकां । दक्षिणे प्रोक्षणी सव्ये स्रुवं दर्व्वी तथैव च ॥ प्रणीतां दक्षिणे सव्ये चाज्यपात्रं तथाज्यं ॥ ततश्चेध्मा वर्हिषी च शूर्पं कृष्णाजिने ततः ॥ उलूखलं च मुसलं गम्या वेदौ ततः पुनः ॥ दषदं चोपलां चैव उपवेषं च मोचयं ॥ द्वात्रिंशतानां पात्राणां यौतिकः क्रमयिष्यते (इष्यते ?) ॥

Colophon. समाप्तं इति नमो महद्भ्यो मम नु नः ॥ कयातो यज्ञेन यज्ञा पराय भावे राय ईस्तुः वतनई । तव स्यात् ॥ दिवचिदावे वाचा महाचिवतमा। नापा भूता प्रतीतो को वक्षाता। त्वमपोपष्टवे। मूर्द्धानं दिवोनाभि. यज्ञानां। तोनारायें। ये के चदमा ॥ चक्षे सदा। परि प्रधन् वेदाया प्रयाजान् मेर्यं रमिर्द्दर्दंस्मधामि वे ॥ समाख्नि। ब्रह्मचारी। सद्योजात। इदं वे पार्वं। यज्ञेन यज्ञं इति विं क्षा देवा विसर्ज्जनीया. ॥ समाप्तम्।

विवरणम्। औपासनाग्न्यनुगमननिमित्तकर्म्मप्रयोगपुस्तकम्।

No. 476. बद्धापनविधिः। Baddhápanavidhih. Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 6–11 in a page. Character, *Nágara*. *Date*, ? *Appearance, very old, writing effaced. Prose.* Correct. Incomplete.

It is only a supplement of the Brihad Rigvidhána, noticed before, containing notes on the 9th folium, first page, line 4, and not a manual for the performance of the Baddhápana ceremony, as the title would indicate.

Beginning. इहदृग्विधाने नवम ९ पत्रे चनंकष्ठे चतुर्थ ४ पंक्तौ शोध्यनम्।

End मवार्थः।

विवरणम् । इत्यदग्निधानीयमन्त्रविशेषस्य टीप्पनमिदम् । न तु वक्षापनप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 477. विधुराधानप्रयोगः । Vidhurádhána Prayógaḥ. Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 5. Lines, 13-14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Ádhána ceremony, or the establishment of the sacred fire by a widower, on the occasion of his performing the Agnihotra rite, by Govinda Yajvan, a descendant of the Daśaputrakula.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसूर्याय नमः ॥ तत्सताव्यसुतर्पेन श्रीकृष्णात्मसूनुना । लोकोपकृतये कार्यामाधानं विधुरस्य तु ॥ अभूतपूर्वस्य चि तच्छ्रुतिस्वनसूर्वेवंत्वात् ॥ श्रीतव्याख्यात्यवाक्याच लिंगन्यायोपदर्शितात् । तथा विदुर(षां) वाक्यात्तु संमन्त्राग्न्यादिनामपि । चाक्षिकादनुरागाच नित्याऽकरणदोषतः । निरूपितमिदं सम्यक् छतं च श्रद्धया स्वयं ॥ नानि चात्र प्रमाणानि लिख्यंते क्रमपूर्वकं ॥ श्रुतिस्तावद्कृपानामपत्नीकाग्निधारिका । अपत्नीकोऽप्यग्निहोत्रमाहरेदिति पठ्यते ।

End. अथ विधुरस्याग्न्याधेयं व्याख्यास्याम इत्यादि कपर्दिकारिकायां । अग्निभिर्धमपानेव पत्नीदाहस्तु सर्वथा । प्रकर्तव्यं ततोधानमात्मार्थमथ कारयेत् । अपूर्व्वाधानवत् कार्यं नूतने चारणी उभे । आहृत्य विधिवत् सर्व्वं कर्म्म कुर्य्याद् यथोचितं ॥ पत्नीकर्म्म विलुप्येत पूर्णमासादिकर्म्मसु । स्वशाखाग्न्याधानं स्वसूत्रोक्तविधिना भवेत् । कृत्स्नाग्नौ तु पचेदन्नं श्रपोदनिकसंज्ञिकं । अग्न्येकदेशपक्षे तु जुहुयादुभयत्र च । नित्यं नैमित्तिकं कुर्य्यात् काम्यकर्म्म न किंचन । यजेत् सौत्रामणीं वेन चातुर्म्मास्यादिकं तथा । अपत्नीकसोममिति वचनात् सोमयागो निराकृतः । प्रायश्चित्तादिसकलं कर्म्म कुर्य्याद् यथोचितं । एवमुक्तप्रकारेण यावज्जीवं समाचरेत् ॥ एवं वाचाग्निहोत्रं तु कुर्य्याद्वा विधुरेण तु । अनाश्रमकृतो दोषो न भवेदिति निश्चय इति ।

---

* There is a curious tradition relating to the Daśaputrakula. Once upon a time, a leader of this family had ten sons born at the same time. Hence the family became famous under the name of Daśaputrakula.

Colophon. दग्पुवकुलोद्भुतश्रीमद्गोविन्दपम्मना। छतोऽयं निर्णयलेन परितुष्यतु यज्ञभुक् ॥ ॥ लिखितमिदं यथाचितमौत्तवंडेन। काम्यम्।

विवरणम्। पुस्तकेऽस्मिन्नग्नपनीकस्याग्निहोत्रकाले नाधानप्रयोगोविहितः।

No. 478. मन्थनाभावनिर्णयः। Manthaná-bháva-nirnayah. Substance, country-made paper, 6×3 inches. Folia, 6. Lines, 11-12 in a page. Character, Nágara. Date, Saka 1685. Appearance, not old. Prose. Correct. Complete.

A work discussing fully that the rubbing of the Arani wood in order to produce the ritual fire is prohibited on a Parvan.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। निमित्ते सत्यनारोचे नवरोचे विधौ सति। विनानिमित्तमारोचेऽप्यवरोचे विधिं विना॥१॥ भवेदनुगते वह्नावाधानमुद्यास्तयोः॥ धारोचे प्रत्यवरोचे च मासस्यातिक्रमे चाग्नीनामनुगतासुद्यास्तमयपर्योराधानमित्याद्य निमित्त इति।

End. आधाननिमित्तनिश्चयः संपद्यते। अतएवास्तात् पूर्वमनुगतोऽपि अस्तोगमनेनुगत इति धमाङ्गोमे छते तदुत्तरमासवचनादस्तात् पूर्व्वमनुगतिनिश्चयोभवत्येवाग्निराधेयः। मन्वद्दायोऽपि मिथानामेवमेव॥ ॥

Colophon. इति गोविंदद्दप्रणीते पर्व्वणि मंथनाभावइति निर्णयः॥ ॥ शके १६८५॥ कार्त्तिकवद्यपञ्चमी तद्दिने पुस्तकं समाप्तं॥ श्रीगोपालकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥

विवरणम्। पर्व्वदिनेऽरणिमन्थनाभावनिर्णयविषयकं पुस्तकम्।

No. 479. नागवल्लिः। Nágavalih. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 34. Lines, 13-15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of *Nágavali, a ceremony performed at a wedding for the good of the newly wedded pair according to local or tribal custom.* Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। अथोमयने प्रस्ते पचे पुण्याह्नामसु कालेषु सकलं नेविघ्ने नवधाः पुण्याहाः अयुजोऽयुग्मकाः॥१॥ ओनिमासोविन्त्यैव नवधापि विदुर्बुधाः॥ वस्त्रप्रादिप्रद्योमुक्तं: प्रभकर्मणि॥२॥ ततः सकलकर्मप्रधारतं पुण्याहवाचनं वक्ष्यते।

End — सुवासिनीभ्य उमामहेश्वरप्रीतये सौभाग्यप्राप्त्यै पायसलमरादिपूरितवेणुपात्राणि दापयित्वा दंपत्योर्लवणतांबूलनिर्मित दक्षिणोत्तरदिक्स्थित चत्वारोहणं कारयेत्। तत्र मंत्रः॥ स्यात्रुत इंद्र उभतं चित्रं ग्राभु संगृभाय महाहस्ती दक्षिणे स्वदिति विः प्रदक्षिणेन चत्वारोहणं कारयित्वा॥ ततोमिथुनब्राह्मणेभ्योऽन्येभ्यः सुवासिनीभ्यश्च ताम्बूलानि दापयेत्। ततो वधूवरयोस्ताम्बूलानि भोजयेत्॥ तदाशिषो गृहीत्वा ब्राह्मणान् विसर्जयेत्।

Colophon. इति श्रीविश्वप्रकाशपद्धतौ नागवल्ल्याख्यं लौकिककर्म समाप्तम्।

विवरणम्। नागवल्लिनामकविवाहकालीनकर्त्तव्यलौकिककर्मविशेषप्रयोगपुस्तकम्।

No. 480. सन्ध्यामन्त्रव्याख्या। Sandhyámantra-vyákhyá. Substance, country-made coloured paper, 17×3 inches. Folia, 8. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, new. Prose. Generally correct. Complete.

A work explaining the Mantras used in Sandhyás or daily prayers by the followers of the Sámaveda. Anonymous.

Beginning. ॐ सूर्याय नमः॥ सन्ध्यामन्त्रव्याख्या॥ ॐ मंत्रः, चापोधन्वन्वाः ग्रमनंन सन्तूर्प्याः॥

End. अथ श्रीब्रह्मशापविमोचनमन्त्रस्य ब्रह्म ऋषिः कामदुघा गायत्रीच्छन्दो ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा स्त्र बीजं भक्तिमुक्तिप्रदा ब्रह्मानुगृहीता गायत्रीशक्तिर्देवता ब्रह्मशापविमोचनार्थं जपे विनियोगः। ॐ गायत्री ब्रह्मरूपाधिता यद्रूपं ब्रह्मविदो विदुः तां पश्य॥ ०॥

Colophon इति सन्ध्याव्याख्या समाप्ता।

विवरणम्। सन्ध्याव्याख्यापुस्तकमिदम्॥

No. 481 स्मार्त्तप्रायश्चित्तम्। Smárta Práyaśchittam. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 35. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of penance for any irregularity in the performance of a Gṛihya rite to avert the malefic influence of the stars. By Tippábhaṭṭa Gahvara, son of Rámabhaṭṭa and grandson of Bálambhaṭṭa.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ नत्वा गणेशपादाब्जं गुरुचरणयुगं तथा । शंकरेशं नमस्कृत्य वरदां शारदांबिकां ॥ नैमित्तिकेषु दुरितचयेषु गृह्ये पादस्पृष्ट-मिवास्पृष्टैः तद्वाप्यस्याख्यानुरूप्य सम्यक् सुखावबोधाय विरच्यते तत् ॥ बालंभट्टस्य पौत्रेण रामभट्टस्य सूनुना ॥ मकरंदोपनाम्ना वै तिप्पाभट्टेन-धीमता ॥ प्रायश्चित्तैर्विविधाख्यं नाम्ना शास्त्रसम्मतः ॥ बाल्हानामल्पबुद्धीनां .कृत्वैं ग्रामा हिताय वै ॥ इतिभाष्यानुसारेण संक्षेपं लिख्यते ॥ अथेदानीं-मादौ पञ्चहोमनिर्णयोऽभिधीयते ।

End. ॐ अग्नये कामवते स्वाहेति हुत्वा स्विष्टकृदादिहोमशेषं समापयेत् ॥

Colophon. इत्यपराधेषु ग्रहोपायः ॥

विवरणम् । गृह्यकर्मापराधजनितपापप्रायश्चित्तानुष्ठानविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 482. स्मार्तप्रायश्चित्तम् । Smárta Práyaśchittam. Substance, country-made paper, 8×5 inches. Folia, 8. Lines, 9–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of penance in the case of any irregularity in the performance of a Gṛihya ceremony. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ स्मार्तप्रायश्चित्तानि लिख्यंते ॥ अथ यस्यौपास-नष्टा चेत् तत्र निर्णयः । यद्यन्वाधानात्पूर्वं चेत् औपासनष्टा भवति तदा पञ्चमदिवसे पयस्याज्यान्वाधानपूर्वकं जुहुयात् ॥

End. (खण्डितं) ।

Colophon. (खण्डितं) ।

विवरणम् । गृह्यकर्मविघ्नजनितपापप्रायश्चित्तविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 483. प्रयोगरत्नम् । Prayógaratnam. Substance, country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 8. Lines, 9–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten throughout Prose. Generally correct. Complete

A guide to the performance of purifying ceremonies according to the rules of *Áśvaláyana, by Náráyaṇa Bhaṭṭa.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ओम् ॥ अश्वलायनमाचार्य्यं प्रणम्य पितरं गुरुं भट्टरामेश्वरसुतोभट्टनारायणः सुधीः ॥ १ ॥ पंचविंशतिसंस्कारेषूक्ता-श्वाद्यसंस्कृतीः ॥ पाकयज्ञान् सप्तमितान् वक्ति मितेष्टहुतये ॥ २ ॥ अतः परं द्विजातीनां संस्कृतिर्नियतोच्यते ॥ संस्काररहिता येतु तेषां जन्म निरर्थकं ॥ ३ ॥ पंचविंशतिसंस्कारैः संस्कृता ये द्विजातयः ॥ ते पवित्राश्च योग्याः स्युः श्राद्धादिषु सुयंत्रिताः ॥ ४ ॥ गर्भाधानं पुंसवनं सीमंतो बलि-रेव च ॥ जातकृत्यं नामकर्म्म निष्क्रमोऽन्नाशनं परं ॥ ५ ॥ चौलकर्म्मोपनयनं मतानाश्च चतुष्टयं ॥ स्नानोद्वाहौ चाग्रयणमष्टका च यथातयं ॥ ६ ॥ श्रावण्यामाश्वयुज्यांच मार्गशीर्ष्यां च पार्वणं ॥ उत्सर्गश्चाप्युपाकर्म्म महा-यज्ञाश्च नित्यशः ॥

End. ततो यजमानः संस्कृतान्नेन स्वादुव्यंजनयुक्तेन चौनयिकान् वा शक्त्या ब्राह्मणान् भोजयित्वा तैः स्वस्त्ययनं वाचयेदिति ॥ इदमपि कर्म्म केचि-दुक्त्वा कुर्व्वन्ति ॥ युक्तंतु पवित्रमेतच्छांतमुपवासी कृत्वा भुक्त्वा प्रयोत ॥ ॥

Colophon. इति श्रीनारायणभट्टकृते प्रयोगरत्ने प्रत्यवरोहणप्रयोगः ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ अथ पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

विवरणम् । नारायणभट्टकृतं प्रयोगरत्ने नाम पुस्तकम् । अत्र संस्कारकर्म्माण्यालोचितानि ॥

No. 484. उपासनाप्रायश्चित्तम् । Upásanápráyaśchittam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 7–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of penance for any irregularity in the maintenance of the sacred fire on the part of an Agnihotṛin, by Anantadeva. It belongs to his series called Sañskára Dídhiti.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथोपासन प्रायश्चित्तानि । तत्र आचम्य प्राणाना-यम्य अग्न्यनुगमननिमित्तं प्रायश्चित्तं करिष्ये इति संकल्प्य आज्यं संस्कृत्य स्रुवं संमृज्य अयाश्चाग्नेविमदो अयामग्निः पङ्क्तिः ।

End. इह चविरेषु प्रक्षिप्यमिंद्राकुतिय व्याहृतीश्च कृत्वा भूर्यादानप्रभृति चविरतरं उत्पादयित्वा यजेत पिंडपितृयज्ञाकरणे तु कात्यायनः ।

पित्र्ययज्ञात्परे चैव वैश्वदेवात्ययेऽपि च भोजने पतिता तस्य चरुर्वैश्वानरोभवेदिति ॥

Colophon. इत्यनंतदेवीये (देवीयायां ?) संस्कारदीधितौ औपासनभिन्निमित्तानिप्रायश्चित्तानि ।

विवरणम् । औपासनाग्न्यनुगमननिमित्तप्रायश्चित्तविषयकं पुस्तकम् ।

No. 485. शौनकीयविधानम् । S'aunakíya-vidhánam. Substance, country-made paper, 11½ × 4 inches. Folia, 26. Lines, 15–16 in a page. *Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Verse.* Generally correct. Incomplete (only a part, *viz.*, the third chapter of the work, but as a part complete in itself).

Only the third chapter of the work called S'aunakíya-vidhana or S'aunaka's rules on Gṛihya ceremonies of the Bahvṛicha school in verse. This chapter is complete in 35 sections (khaṇḍas), and treats of the following Gṛihya ceremonies:—Sthálípáka, Snána-vidhi, Puṇyáha-vidhi, Punarádhána-vidhi, Apámpratishṭhá-vidhi, *Grámapratishṭhá-vidhi, Agniparicharaṇa, Putra Sañgraha-vidhi,* Samáropa-vidhi, &c., 30 in number.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । जयति जगदज्ञानतमस्तस्करभास्कराः । रामानुजपदांभोजभूषणाः पुरुषोत्तमाः ॥ १ ॥ श्रुतिस्मृति सदाचारमक्तकल्लोल सत्कुलः विष्णुभक्तिमहापोतं वंदेऽहं शौनकार्णवं ॥ २ ॥ यत्सूत्रं शौनकोदृष्ट्वा स्वयं हर्षसमन्वितः । अपाठयत् स्वकं शिष्यं तं प्रणम्याश्वलायनम् ॥ ३ ॥ शौनकोऽहं प्रवक्ष्यामि बह्वृचानां विधिक्रमात् । स्नानं प्रतिसरं चैव पुन्याहाधानमेव च ॥ ४ ॥ अपांग्रामप्रतिष्ठां चाग्नेः परिचरणं तथा । पुत्रपरिग्रहं चाग्निसमारोपणमेव च । मंत्राभिषेक संस्कारमपमृत्युंजयं तथा । आयुष्यं यद्मशांतिं च अद्भुतं दारुणशांतिकम् । यक्षशांतिं रोगशांतिं छत्यशांतिं तथैव च । मधुमान्तिं चाभिचारं जीवच्छ्राद्धं तथैव च । गर्भिण्युदक्या (·?) संस्कारयतिसंस्कारमेव च । प्रवासमृतसंस्कारश्राद्धमभ्युदयंतथा । वक्ष्ये नक्षत्रहोमंच नारायणबलिं तथा । अनाप्तनष्टं श्रद्धा प्रणम्य शिरसाव्ययं । याशांवाशांचिद्यैत्नान् कल्पान् वक्ष्ये यथा तथा ॥

End. वृद्धिश्राद्धमहं वक्ष्ये शौनकस्तु पितामहः । पुत्रीकरणं कुर्य्याद्द्विजः श्रेष्ठः प्रयत्नतः । नापुत्रस्य च लोकोऽस्ति इति च श्रुतिचोदनात् । जातश्च त्रिषु लोकेषु आनुलोम्येन वा यतः । देवतानामृषीणांच पितॄणामनृणः सदा । ऋषिभ्यो ब्रह्मचर्य्येण पितृभ्यश्च सुतेच्छया । कुर्य्याद् यज्ञेन देवेभ्यः स्वाश्रमं धर्म्ममाचरेत् । तस्मात्पुत्राणां करणं पितॄणामिष्टकर्म्मतः कन्यां गते यदादित्ये कृष्णपक्षे च पंचमी । श्राद्धं पुत्रार्थिभिः कार्य्यं मासि मासि च वत्सरं । प्रौष्ठपद्यादिपंचम्यां वेपि मासांतमाचरेत् । पार्व्वणेन विधानेन श्राद्धं कुर्य्यात् समाहितः । अथ यज्ञोपवीती च ऋजुदर्भैश्च धीमता । तिलार्थंतु यवा प्रोक्ता वृद्धियाद्धवदिष्यते । प्रौष्ठपदाः परे पक्षे पंचम्यामाचरेत्सुधीः । तत्पक्षे चाष्टमी चैव माध्यावर्षं इति स्मृता । दक्षिणा च प्रदातव्या सुवर्णं वाससी तु वा । दक्षिणा हीनकर्म्मणां निष्फलानि भवंति हि । तस्माद्यत्नेन दातव्या दक्षिणा च स्वशक्तितः । सर्व्वदा होमशांत्यर्थमध्वरसमविनाशनं । तस्मात्देयमाकाशं दशरात्रं परः सदा ॥

Colophon. इति शौनकीय तृतीयपादे सामान्यधर्म्मे वृद्धिश्राद्धविधिः पंचविंशत्तमः खंडः ॥ ॥ ॥

विवरणम् । शौनकीयमृद्धविधानस्य तृतीयपादमात्रम् । अत्र यथाक्रमेण स्थालीपाकस्नानविधि, प्रतिसरविधि, पुण्याहविधि, पुनराधानविधि, अपां प्रतिष्ठाविधि, ग्रामप्रतिष्ठाविधि, अग्निपरिचरणपुनसंधानविधि, समारोपविधि, द्विभार्य्यासंयोगमृताभिषेकअपमृत्युंजयविधि, आयुष्यहोम घटशांतिप्रभृतीनि विंशत्कर्म्माण्यालोचितानि ।

No. 486. श्रौतप्रयोगः । S'rauta Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 21. Lines, 9–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

This is a guide to the performance of penances by men suffering from serious diseases, such as consumption, and also of penances for any irregularities in the performance of certain Gṛihya ceremonies, as Pinḍapitṛi-yajña, &c. It is not a S'rauta Prayoga as the title indicates. By Ananta Díkshita.

Beginning. । सरस्वत्यै नमः । श्रीगणेशाय नमः । अथ प्रायश्चित्तानि लिख्यंते । अथ व्याध्यादिनिमित्तकर्मसु संकल्पो लिख्यते । एवं गुणेत्यादि । व्याधिल-परिहारार्थं षडाहुति चरुहोमं करिष्ये इति संकल्प्याग्निमुपसमाधाय तदंगमन्वाधानं करिष्ये । अस्मिन्नन्वाधानमित्यादि चक्षुषी आज्येनेत्यंत-मुक्त्वा । अत्र प्रधानं । यत्सादननं चरुद्रव्येण शेषेण स्विष्टकृतमित्यादि यथायच्छे ।

End. ततः कर्मशेषं समापयेत् । उपवासपक्षे तु सत्यमस्वाध्यायब्रह्मलोपनिमित्त उपवासं करिष्ये इति शेषः । स्नातकव्रतलोपे तु स्नातकव्रतलोपनि-मित्तं उपवासं करिष्ये इति । एवमष्टकाद्यावश्यककर्मलोपनिमित्तमुपवासं करिष्ये इति विशेषः । पिंडपितृयज्ञलोपे तु पिंडपितृयज्ञलोपार्थं अन्न-होतारं सवमहं होष्यामि । कृत्वा चतुर्गृहीतमाज्यं गृहीत्वा । महा-हविर्होता । सत्यहं अनुवाकः । स्वाहा । वाचस्पतये ब्रह्मण इदं ।

Colophon. इति श्रीमद्दीक्षितानंतेन सर्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः ।

विवरणम् । यज्ञादिरोगप्रशमनहेतुकानां महायज्ञादिलोपजनितदोषोपशमनहेतूनाञ्च प्रायश्चित्तानां प्रयोगपुस्तकमेतत् न तु श्रौतकर्मविषयकम् ।

No. 487 सप्तसंस्थाप्रयोगः । Sapta-sañsthá Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 8. Lines, 3 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed. *Prose. Generally correct. Complete.*

A manual for the performance of the seven Gṛihya ceremonies beginning with Sravan. By Bálakṛishṇa, son of Mahá-deva.

Beginning. श्री गणेशाय नम. । रिः (हरिः ?) ॐ । तत्र क्रमप्राप्त श्रवणाकर्मो-च्यते । पूर्वाह्ने मंगलेन हेदियाद छत्वा तदुत्तरमेवाचतमक्तूनां नवं कलशं पूरयित्वा नवे शिक्ये निदधाति । तदंच बहिर्देशेष (देशांच ?) संपाद्य । ततस्तचतधाना भर्जयित्वा अनतिचरुपात्रं कपा-लंच च आश्रयपात्रंच संपाद्य स्थापयेत् ।

End. अन्यत्समानमिति अग्निप्रणयनपात्रं सोमपेत्यादि मंत्रकौ उपस्थानं प्रव-र्दयं तेन तास्तितिदिश्यते । ग्रंथवाहुल्यभयादत्र विस्तारस्तत्कर्मणो न लिखित. ।

Colophon. इति श्रीमहादेवसुनुभारद्वाजवासुदेवेण स्ववानुरोधेन सप्रसंख्याप्रयोगोल्लिखितः ॥ श्रीरामार्पणमस्तु ॥ यत्करोषि यदश्नासि यज्जुहोषि ददासि यत् । यत् तपस्यसि कौन्तेय तत् कुरुष्व मदर्पणम् ।

विवरणम् । श्रवणादिसप्तकर्मप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 488. प्रातिशाख्यम् । Prátiśákhyaḥ. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 128 (of which the first two are wanting, and the last spoiled). Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Vedic grammars are known under the general name of Prátiśákhya. These works are classed according to the Vedas to which they belong, and are attributed to different authors, such as Saunaka, Kátyáyana, &c.

अस्य पुस्तकस्य खण्डितत्वादारम्भसमाप्तिवाक्यानामभावः ।

No. 489. प्रातिशाख्यभाष्यम् । Prátiśákhya Bháshyam. Substance, country-made yellow paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 91. Lines, 9–10 in a page. Extent, 2,500 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten in the margin. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Kátyáyana's Prátiśákhya of the Yajur-veda by Uvaṭa, son of Bajraṭa, a resident of Ánandapura. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, p. 136, No. 316, and also in his Notices of Sanskrit MSS., Bengal, Vol. IV, p. 54, No. 1450.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ यस्य श्रंगावलिः कंठे स्फुतदानाम्बुपूरिते । भातिव-ज्राघमालेव स वः पायाद्गणाधिपः ॥ प्रणम्य परमात्मानं व्याख्यास्ये प्राति-शाख्यकम् । सरस्वतीच जगतस्तमोनाशनदीपिकाम् ॥ जपादौ नाधिका-रोऽस्ति सम्यक् पाठमजानतः । प्रातिशाख्यमतोऽभेयं सम्यक् पाठस्य सिद्धये ।

End. इत्याह स्वरसंस्कारप्रतिष्ठापयिता भगवान् कात्यायनः । एवं स्वरसंस्कारयोः प्रतिष्ठापयिता भगवान् कात्यायन इदं शास्त्रमाह इह इडिः, इदं इडि-रित्युक्तार्थं ॥ ॥ ॥ ।

Colophon. आनंदपुरवास्तव्यभट्टवज्रटसुतभट्ट उवटकृतौ प्रातिशाख्यभाष्ये अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ समाप्तोऽयं ग्रंथः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ संख्या ९१७ ।

विवरणम् । कात्यायनीययजुर्वेदप्रातिशाख्यस्य वज्रटभट्टात्मजोवटभट्टकृतभाष्यम् ।

No. 490. सवृत्तिप्रातिशाख्यभाष्यम् । Savṛitti Prátiśákhya-bháshyam. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 182. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A gloss on Uvaṭa's commentary on Saunaka's Prátiśákhya of the Ṛig-veda, by Vishṇumitra, son of Deva-mitra. The text has been published by Professor Max-Müller, and an English translation of the same has also appeared in the Journal of the Asiatique.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। सूत्रभाष्यकृतः सर्व्वान् प्रणम्य शिरसा शुचिः शौनकस्य विशेषेण येनेदं पार्षदं कृतम्। तथा वृत्तिः कृता येन तमादेयं प्रणम्य च। तेषां प्रमादाद्यत्रोऽर्थं स्वशक्त्या वृत्तिमारभे। लेखदोषनिवृत्त्यर्थं विस्तरार्थं क्वचित् क्वचित्। बहूदाहरणार्थं + + + ।०। या मया पुनः। तस्याः समापने शक्तिं त एव प्रदिशंतु मे।

End. त्रैष्टुभजागतानि योवेद भक्तितः। स स्वर्गलोकं जयत्येभिः छंदोभिः। यथाश्वतरेण गच्छतीत्याह भगवान् शौनकः ॥ तत्र श्लोकाः। गायत्रादीनि छंदांसि प्रोक्तानि पिंगलेन वै। तेन सर्व्वमिदं व्याप्तं वाग्जालं ब्रह्मणेरितम् ॥ २ ॥ स्वर्ग्यं यशस्यमायुष्यं पुण्यं वृद्धिकरं + + + प्रत्यृचं छंदसां ज्ञानमुच्यते। छंदोज्ञानादन्यत् + + + यत्नं कुरु महान्तं (?) पश्चिमिति तत्त्ववित्।

Colophon. इति पार्षद्व्याख्यायोमानंदपुरवास्तव्यवज्रटपुत्रउवटकृतौ प्रातिशाख्यभाष्ये-ऽष्टादशपटलं समाप्तम्।

विवरणम्। विष्णुमित्रकृतवृत्तिसहितं शौनकीयप्रातिशाख्यस्य उवटकृतं भाष्यम्।

No. 491. प्रातिशाख्यम् । Prátiśákhyam. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 9. Lines, 7–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of a Prátisákhya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ । विः सौभगत्वं ॥ ओषुण ॥ इंद्रयवि ॥ मात्वम-पदच्छिद्रागावा उस्रभ्यं नदिवो गमद्देवेभिः सिंधू इवानावायमग्निः ऋभिकंदय इत्याम्नेत न यदा मां मित्रावरुण्माकिरे ना इंद्रमिद्दिमत्रौनां ऋचा पूतकतो सनुत्येन त्यज ।

End. कश्चिदप्रमिति चत्वारि ध्वंतः विसर्गः । ऋवेद्धिर्वाजमसंदतो मवेसोधग्रे धत्ते धार्यंतं तरपिरिच्चे यतिसमुदायोन्याहृतं कुंचोति पुष्यति षसेमन्वो । नार्यमणं ददान् वा यदित्येका ११ पुष्यतीति ।

विवरणम् । प्रातिशाख्यं (खण्डितम्) ।

No. 492. ऋग्वेदपदक्रमलक्षणं (वोन्ताख्यम्) । Rigveda Padakramalakshanam, (Bontákhyam). Substance, country-made paper, $8\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 13–14 in a page. Character, Nágara. Date, Śaka 1525 Appearance, very old, decayed, and torn, and writing effaced in parts. Prose. Correct Complete.

A grammatical work pointing out the accents, anusváras, visargas, &c., of the Padas in the Rigveda. Anonymous.

Beginning. ॥ ॥ श्री वामीविश्वेश्वराय नमः ॥ श्रीढुंढिराजाय नमः ॥ तदितादिषु ऋग्धर्वति द्वे चरचुः ॥ तारां विश्वस्य द्यावापृथिवी इति द्वे यज्ञिया स्वरांता ॥

End. समानसंधिगयजाद्य वयोवर्णा यस्य चैवमादयः । यदिवांतं इकारेण यस्रौ तावन्यसंयुतौ ॥ न च पदसंधि ॥ माचलजा भादधातु ॥ ॥ ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीऋग्वेदसंहितापदक्रमस्य लक्षण (?) वोंताख्यं षषवति समाप्तिमगमत् ॥ शाके १५२५ शोभकृद्वर्षे आषाढ़शुक्लप्रतिपदायां कंमयेन लिखितं + पश्या + वोंताख्यमिदं पुस्तकं ॥ ॥ चिरस्थायि भूयात् ॥ ॥ त्रिपुरसुन्दर्यै नमः ॥ कथचिद्वर चिदंबर चिदंबर ॥

विवरणम् । ऋग्वेदीयपदानां स्वरादिनिरूपको ग्रन्थविशेषः ।

No. 493. ऋग्वेदपरिभाषा । Rigveda Paribhàshá. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 66 (of which the 2nd has been torn out). *Lines, 7-9 in a page.* Character, *Nágara*. *Date*, Samvat 1661. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in most parts. Some of the pages have been entirely spoiled with ink. Prose. Generally correct. Complete.

A grammatical work pointing out the *Padas* ending either in Na, *Visarga, Avagṛihya, Su, Se, Vishama, or* Sama, and showing also the number of Pragṛihyas in them, in each Varga of the Ṛigveda sañhitá; and defining also the Na (न), &c. Anonymous.

Beginning. श्रीगणाधिपतये नमः ॥ श्रीकार्त्तवीर्यार्जुनाय नमः ॥ नांतं विसर्गांतमथावग्रह्यं स्वंतं तु सेंतं विषमं समंच । संख्या प्रग्रह्यश्च च पंचकेत्ये परेषु वक्ष्ये प्रतिवर्गमत्र ॥ १ ॥

End. संग्रमित् ॥ क्षि । द्वे । चिकितपपयाचदा ॥ ४१ ॥ इति षष्ठमाष्टकेऽष्टमोध्यायः समाप्तं (समाप्तः ?) ॥ ॥ श्रीकार्त्तवीर्यार्जुनाय नमः ॥ शुभमस्तु ॥

Colophon. संवत् १६६१ समये श्रावणवदि षष्ठमी आदित्यवासरे + + + + + लिखितं तत् कृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ श्री ॥

विवरणम् । ग्रन्थेऽस्मिन् प्रतिवर्गं पदानि, नान्तादिभेदेन संख्यातानि, नान्तादीनां परिभाषा च प्रदर्शिता ।

No. 494. चाशिषः । *Ásishaḥ.* Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 7. Lines, 12-13 in a page. Appearance, old, decayed. Prose. Generally correct. Incomplete.

The title is misleading. On examination, the work was found to be a grammatical work, illustrating the accents, anusváras, visargas, &c., of some especial Mantras, instead of being a collection of prayers or benedictions, as the name of the work would seem to indicate. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ युवोरश्विना विरोचिता प्रथमोच्चारयंति ये मनु स्वाकारेण ॥ १ ॥

End. (खण्डितं) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । वैदिकव्याकरणान्तर्गतः कश्चिन्निबन्धविशेषः ।

No. 495. सामतन्त्रम् सभाष्यम् । Sáma-tantram Sabháshyam. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 98 (of which foll. 1–9, both inclusive, are wanting). Lines, 10–12 in a page. Extent, 2,400 ślokas. Character, Nágara. Date, Saṁvat 1645. Appearance, very old, slightly torn, and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete (except the first 9 folia).

A grammar of the Sámaveda Sañhitá with commentary. Anonymous.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. यः शब्दविशब्दाभ्यां परयोर्दीर्घशब्दस्य आकारयोर्लोपो भवति । स्विवाचवो प्रत्यययोः चर्मरोचने वाजसाश्वि च । यो विश्याऽ स्वयोः सिवाचवोः ॥ १४ ॥ याम इदद विपरीतं विश्वोरोचतु ॥ याम इदद विपरीतं विश्वोरोचतु ॥ १५ ॥ ॥ याम इदद विपरीतं विश्वोरोच तु ॥ १६ ॥ ॥ दशको दशकः ॥ ॥ ॥ अनुगाथचरं ॥ ॥ * ॥ ॥

Colophon. सामतंत्रे त्रयोदशः प्रपाठकः समाप्तः ॥ * ॥ समाप्तमिदं छंदोगसंबंधिकं सामतंत्राभिधानव्याकरणम् । स्वरभावाक्रमलक्षणेन प्रसिद्धहेतोः स्वरत्नकोशं विचार्य शास्त्रस्वररत्नभांडं सुतांगलक्ष्यं परिरक्षितव्यं ॥ परिरक्षितव्यं ॥ ॥ ॥ संवत् १६४५ वर्षे माघवदि १० बुधे अंद्येह श्रीकाश्यां वाकव्य अभ्यंतरनगरज्ञातीय चवाड़ी गोपीनाथसुतपुरुषोत्तमेन लिखितम् चवाड़ी पुरुषोत्तमचवाड़ी पद्मनाभचवाड़ी परमानंद वं हरिहरण रघुनाथपठनार्थं परोपकारार्थंच ॥ ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया। यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥ ॥ ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

विवरणम् । सामतन्त्राभिधं सामवेदीयव्याकरणम् ।

No. 496. तण्डालक्षणसूत्रम् । Taṇḍálakshaṇa Sútram. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 17. Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Not correct. Incomplete.

A work laying down some particular rules relating to the stotras of the Sámveda, complete in three Paṭalas. Anonymous.

Beginning. ॐ नमः श्रीसामवेदाय ॥ अथ यज्ञे छन्दस्तोत्रविधिवाक्यशेषो यथा भामकं तत् प्राप्यात् वार्णिकं तस्य पालनार्थे वा । आख्यानामन्यत् स्तो-त्राण्याधरणः षोडश ।

End. मिर्त्त मिधानं अथः । यथा ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । सामवेदीयछन्दस्तोत्रविषयकं तण्डालक्षणं सूत्रम् ।

No. 497. तण्डालक्षणं सूत्रम् । Taṇḍálakshaṇám Sútram. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 21. Lines, 11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1618. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed last.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ अथ यज्ञे छन्दस्तोत्रविधिवाक्यशेषो यथा भामकं तत् ।

End. रथमन्त्राख्यामस्तोमरथन्तरस्य वर्णाग्रामन्दयुक्तान्यथान्यतः मत्यावेत् वा-चाय्यां मत्यावेदाथाय्यां मत्यावेदाथाय्याः ॥ ३ ॥ १० ॥

Colophon. इति तृतीयः प्रपाठकः ॥ ३ ॥ समाप्तमिदं तण्डालक्षणसूत्रं ॥ ३ ॥ संवत १६१८ वर्षे माघशुदि पञ्चमृलिखितम् (पञ्चोकारलिखिता) ॥ ३ ॥ शुभं भवतु ॥ ३ ॥ ३ ॥ ० ॥

No. 498. यज्ञसाम । Yajña Sáma. Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 22. Lines, 8-12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, decayed, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work arranging the sámans or Vedic songs according to the rites at which they are to be chanted. Being incomplete, nothing about the author can be ascertained.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ यज्ञेषस्य स्तोमानि लिख्यन्ते । पंचस्व वाजसंतपो ॥

ॐ पवित्रे धारया सुता १ इंद्राय सोमपा ॥ १११९ ॥

End. अग्ने वाजस्य गोमत इति ग्रथं अग्निष्टोम समाप्त ग्रथएं उष्णिक् छंदः । अग्ने वाजस्य इति विषं ॥ सर्व्वं प्रकृतवत् ॥ उक्थं प्रकृतवत् ॥ सर्व्वं ष्ट (चि?)हतृस्तोमः मैत्रदेव आप्तः ।

Colophon. (खण्डितम्)

विवरणम् । पुस्तकेऽस्मिन् कस्मिन् कस्मिन् यज्ञे कानि कानि सामानि, तद्विशेषाः स्तोमाद्यो वा गेयन्त इति सम्यग्विवृतमस्ति ।

No 499. पञ्चविधसूत्रम् । Pañcha-vidha Sútram. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 19. Lines, 6 in a page. Extent, 150 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 1663. Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

A work treating of the following five kinds of Sáman, (1) Prastáva, (2) Udgítha, (3) Pratihára, (4) Upadrava, and (5) Nidhána. It is divided into two Prapáṭhakas, each of which is again sub-divided into two *Paṭalas*. Anonymous.

Beginning. श्रीसामवेदाय नमः । प्रस्तावोद्गीथप्रतिहारोपद्रवनिधानानि भक्तयस्तत्-पांचविध्यं सूत्रं व्याख्यास्यामः ।

End. प्रतिहारो निधनं प्रत्यंममितरेषां यथोक्तं स्य (?) थोक्तं म (?) ।

Colophon. इति सप्तमः खंडः ॥ इति निधनपटलश्चतुर्थः पंचविधसूत्रे द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः । पञ्चविधं नामाष्टमं सूत्रं समाप्तं । संवत् १६६३ कार्त्तिकवदि ९ बुधेयथो (?) ० सामसूर्य्येण संपादितमस्तु श्रीः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

विवरणम् । सामवेदीयप्रस्तावादिपञ्चस्वरभक्तिनिरूपकनिबन्धविशेषः ।

No. 500. पञ्चविधसूत्रभाष्यम् । Pañcha-vidha Sútra-bháshyam. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 29. Lines, 12 in a page. Extent, about 700 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat 17 (?). Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the work noticed last. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ प्रस्तावोद्गीथप्रतिहारोपद्रवनिधनानि भक्तयः ॥ अथोच्यते किमिदं भाष्यं अथास्य किमिदमारभ्यते पांचविध्यं नामेदं भाष्यम् ॥

End. तदा वैकृतप्रत्यंतरत्वात् वादिन्यानुवादः ॥

Colophon. इति द्वितीयः प्रपाठकः । इति पञ्चविधसूत्रभाष्यं समाप्तं संवत् १७(?) श्रावण सु ९ भौमे ।

विवरणम् । पूर्व्वोल्लिखितपञ्चविधसूत्रस्य भाष्यमिदम् ।

No. 501. चरणव्यूहः । Charaṇavyúhaḥ. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 4. Lines, 11-12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A treatise on the various schools into which the Vedas had branched off, briefly narrating the traditions relating thereto. By Kátyáyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यास्यामस्तत्र यदुक्तं चातुर्वेद्यं चतुरो (चत्वारो ?) वेदा विज्ञाता भवन्ति । ऋग्वेदो यजुर्वेदः सामवेदोऽथर्व्ववेदश्चेति । तत्र ऋग्वेदस्याष्टौ स्थानानि भवन्ति ।

End. य इदं चरणव्यूहं पठेत् पर्व्वसु पर्व्वसु । सर्व्वनिर्म्मुत (मुक्त ?) पापात्मा ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥ इत्याह भगवान् कात्यायनो भगवान् कात्यायनः ॥

Colophon. कात्यायनोक्ताष्टादशपरिशिष्टान्तर्गतं चरणव्यूहाख्यं परिशिष्टं समाप्तम् ॥ इदं पुस्तकं मङ्गलोपनामकरामेण नासिकक्षेत्रे लिखितं । सं मि माघ-वदि ५ ये रामेण यतः पूर्व्वं राघवा गौतमीतटे । ते सर्व्वे ब्राह्मणा-जाताः कोंकणे वेदपारगाः ।

विवरणम् । कात्यायनोक्ताष्टादशपरिशिष्टान्तर्गतचरणव्यूहोनाम परिशिष्टविशेषः । अत्र चतुर्णां वेदानां श्लोकसंख्या शाखाभेदादयो निरूपिताः ।

No. 502. चरणव्यूहः । Charaṇavyúhaḥ. Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 5. Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1933. Appearance, old. Verse. Not correct. Complete

A work showing the divisions and sub-divisions of the four Vedas, as well as other particulars relating to them.

Beginning. ॐ अथात.चरण (अथातश्चरण ?) व्यूहं व्याख्यास्यामस्तत्र निरुक्तं चातुर्व्वेद्यं चत्वारोवेदाविज्ञानानि भवन्ति । ऋग्वेदो यजुर्वेद. सामवेदोऽथर्व्ववेदश्चेति । तत्र ऋग्वेदस्याष्टौ स्थानानि भवति । य इमे वेदानां नामरूपं गोत्रं प्रमाणं छंदो दैवतं वर्णं वर्णयंति । ४ । इति चतुर्वेदः । अविद्योत्भवे विद्वान् (द्यां ?) जातिस्मरोऽथजायते जन्मे जन्मे (जन्मनि जन्मनि ?) वेदपारगोभवंति (भवति ?) व्रती व्रती भवन्ति (ति ?) ब्रह्मचारी ब्रह्मचारी भवति नमः शौनकाय नमः शौनकाय । य इद चरणव्यूहं गर्भिणी (गर्भिणी) श्रावयेत् स्त्रियुस (स्त्रियम् ?) पुमान् संजायते पुत्रमृषिभिर्वेदपारगों (? ?) भवति । य इदं चरणव्यूह श्राद्धकाले पठेत् द्विज अक्षयं लभते श्राद्धं पितृदैवोपतिष्ठति (वे ?) । य इदं चरणव्यूह पठेत् स पङ्क्तिपावनः तारयेत् प्रष्टतिन् (तीन् ?) पुवान् पुरुषः सप्तति सप्तति (स विसप्तती ?) य इद चरणव्यूहं पठेत् पर्व्वसु पर्व्वसु । विधौतु(त ?) पापा वै स्वर्गं शुचिस्तावद् ब्रह्मभूयाय गच्छति ब्रह्मभूयाय गच्छति । ४ । ऋति एति शिवा श्यामा वेदपत्निका ऋग्वेदपति ब्रह्मस्पति (इंद्रस्पति) यंजुर्वा दानवः पूजितः पुरा सामाममिषो धरात्मजः । ९ । लचं चतुरो वेद (चत्वारोवेदाः ?) लचं भारत मेव च । लचं व्याकरणं प्रोक्तं चतुर्लचंतु ज्योतिषं(षं ?) । १ ।

Colophon. इति चरणव्यूहसंपूर्णं (हः सम्पूर्णः ?) संवतः १९३३ नावरने ९ वेदुपरमन्ये श्रावणमासे शुक्ल (शुक्ल ?) पचेम्यायां (?) वारवीवारजदाव सुपुर्ण (?) । श्रीरां । मर्या मरा । श्रीरां म श्रीरां म भटर्सा मदेवंनमीद (देवानामिदं ?) पुस्तकं । श्री । ब । श्री । ब ।

विवरणम् । चरणव्यूहो नाम वेदानां शाखाभेदादिप्रदर्शकं पुस्तकम् ।

No. 503. चरणव्यूहभाष्यम् । Charaṇavyúha-bháshyam. Substance, country-made paper, bound in book form, 10×8 inches. Pages, 52. Lines, 17 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, new, but worm-eaten in parts. Prose Generally correct. Complete.

A commentary on the Charanavyúha. Anonymous.

Beginning. श्री श्री गणेशाय नमः । अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यास्यामस्तत्र यदुक्तं चातुर्व्वेद्यं चत्वारोवेदा व्याख्याता भवन्ति ।

End. चण्डी साम मद्वरणि सामानि च पौर्णमासी संक्रान्तिषु च पठति सधूत पाप्मा धूतो दूरीकृतः पाप्मा पापं येन स एव शुचिश्च पवित्रः सन् ब्रह्म-भूयाय ब्रह्मभावाय गच्छति । कर्म्मणि चेति चतुर्थी ब्रह्मभावमाप्नोतीत्यर्थः । * ।

Colophon. इति चरणव्यूहभाष्ये चतुर्थः खण्डः । * । * । * ।

विवरणम् चरणव्यूहभाष्यम् ।

No 504. चरणव्यूहभाष्यम् । Charanavyúha-bháshyam. Substance, country-made paper, 14×3½ inches. Folia, 22. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, S'aká, 1701, Samvat, 1836. Appearance, very old, torn, worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. इति चरणव्यूहभाष्ये चतुर्थः खण्डः । शके १७०१ संवत् १८३६ । साधा-रणसंवत्सरज्येष्ठवद्यद्वादशि गुरुवासरे तद्दिने काशि(शी?)क्षेत्रे दशाश्वमेधे इदं पुस्तकं समाप्तं स्वार्थं परार्थं वा वेंडेकारोपनामदत्त्विषदेशे विकारि नाम संवत्सरे सौरमानेन ।

विवरणन्तूक्तपूर्व्वम् ।

No. 505. चरणव्यूहभाष्यम् । Charaṇavyúha-bháshyam. Substance, country-made paper, 9×2¼ inches. Folia, 22. Lines, 12–14 in a page.

Character, Nágara. Date, 1663 (S'aka or Samvat not particularly mentioned). Appearance, very old, decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A third copy of the same work.

Colophon. विरसांमधरामिते गतेब्दे मधुमासे दशमीतिथौ सुधौमौ । मधिदासोविधौ परोपकृत्यै चरणव्यूहमिदं व्यवारि काश्याम् ॥ १ ॥ विदद्भिः प्रार्थितेनेयं महीदासद्विजन्मना । चरणव्यूहविहृतिर्विविवेऽस्मया कृता ॥ २ ॥ ४ ॥ शुभमस्तु कृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीकाशीविश्वनाथार्पणमस्तु ॥

विवरणन्नृत्तपूर्व्वम् ।

No. 506. निरुक्तं (पूर्व्वार्द्धम्) । Niruktam (Purvárddham). Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 67. Lines, 8-10 in a page. Extent, about 187 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, partly torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete (first half only).

The Nirukta or the Vedic lexicon of Yáska is divided into two parts, (1) the Purvárddha, and (2) the Uttarárddha. Each of these is subdivided into six Adhyáyas, and each Adhyáya into six sections. The first half or the Purvárddha is called Naigamakáṇḍa, and the second half or the Uttarárddha, Daivatakáṇḍa. There is a third part also under the name of Naighanṭukáṇḍa which supplies a complete list of Vedic words only, and is often regarded as an integral part of the Nirukta. [See Dr. R. Mitra's. Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, p. 306, and also Notices of Sanskrit MSS., vol. iii, p. 316.] The text with the commentary of Devarája Yajvan has been published under the auspices of the Asiatic Society, Bengal, by Pandit Satyavrata Sámaśramin of Calcutta. The codex under notice contains the first half only.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ समाम्नायः समाम्नातः । स व्याख्यातव्यस्तमिमं समाम्नायं निघंटु इत्याचक्षते निघंटवः ॥

End. चैाषधय उद्यति प्राश्विनश्च पृथिव्यां दश्विनौ रूपंवेऽश्विनौ स्तौति स्तौति ॥ ८ ॥

Colophon. इति षष्ठाध्यायस्य षष्ठः पादः । इति षष्ठोऽध्यायः समाप्तः । ६ । ६८ स श्लोकसंख्या १८० । नैरुक्त च. हरि समस्य ? पुस्तक च. देवराम क्रिपारामयोः पठनार्थं ।

विवरणम् । यास्कक्रतं निरुक्तमस्मद्देशीयपण्डितेषु सुप्रसिद्धमेव । वैदिकशब्दानां सम्यक् निर्व्वचनादस्य निरुक्तमिति नाम । प्रथमस्तावत् ग्रन्थस्यास्य भागद्वयं वर्त्तते पूर्व्वार्द्धम्, उत्तरार्द्धमिति। तत्र पूर्व्वार्द्धस्य नैगमकाण्डमिति नाम, उत्तरार्द्धस्य तु दैवतकाण्डमिति । नैघंटुकाण्डं नाम परिशिष्टरूपं तृतीयकाण्डञ्च दृश्यते । पुस्तकमिदं देवराजयज्वक्रतभाष्यसहितं आसियतिकसमितिसाहाय्येन पण्डितश्रीसत्यव्रतसामश्रमिणा प्रकाशितमस्ति । अस्मदालोच्यपुस्तकम् पूर्व्वार्द्धमात्रम् ।

No 507. निरुक्तम् पूर्व्वार्द्धम् । Niruktam (Purvárddham). Substance, country-made paper, $10\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 55. Lines, 6-9 in a page. *Character, Nágara.* Date, ? *Appearance, very old, partly torn,* and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed last.

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।

No. 508. निरुक्तम् (उत्तरार्द्धम्) । Nairuktam (Uttarárddham). Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2}\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 189. Lines, 5 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1842, Saka 1707. *Appearance, not old,* but fol. 1 has been partly destroyed. Prose. Not correct. Complete (second half only).

The second half or Daivatakáṇḍa of the Nirukta noticed last.

Beginning. अथातो दैवतं तद्यानि नामानि प्राधान्यस्तुतीनां देवतानां तद्दैवतमित्याचक्षते सैषा देवतोपपरीक्षा यत्काम ऋषिर्यस्यां (स्यां ?) देवताय (यां ?) मार्थपत्यमिच्छंस्तुतिं प्रयुङ्क्ते तद्दैवतः समंत्रो भवति ।

End. ग्रोषि यदा सुपर्णाः ऽयासीद्र विप्रं विप्रासो जातवेदं स इदं ते न्याभि स्त्र्यंबक. शतं जीव माते राधां सीभि यविंशत् । ।

Colophon. इति नैरुक्ते उत्तरषट्के अष्टमोऽध्यायः। इति नैरुक्तः समाप्त (?) संवत् १८४१, साके (शाके ?) १००० फाल्गुनकृष्णः ११ मंदवासरे ये (?) दि शुद्धं विशुद्धं वा मम दोषो न दीयते। यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (?) तादृशं लिखितं यः (?)। क। क, क, क, क क क क क क क क क क क क क क क क।

विवरणम्। ग्रन्थेऽस्मिन् वैदिकशब्दानां निर्व्वचनमर्थश्च प्रदर्शितः। ग्रन्थोऽयं यास्किया-तिकमुनिनिशाद्धायेन श्रीमता सत्यव्रतसामश्रमिणा समाप्तोमुद्रितः।

No 509. निरुक्तम् (उत्तरार्द्धम्)। Niruktam (Uttarárddham). Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 23. Lines, 7 in a page. *Character, Nágara Date, Samvat,* 1828. *Appearance,* very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Only the thirteenth chapter of the work noticed last.

Beginning. ॐ अथेमा अभिस्तुतय इत्याचक्षतेऽपि वा संप्रत्यय एव स्यान्महाभाग्या-देवतायाः सोऽग्निमेव प्रथममाह त्वमग्ने द्युभिस्त्वमाशुशुक्षणिरिति।

End. सैषा सर्व्वभूतजिज्ञासा ब्रह्मणः सार्ष्टिं सरूपतां सलोकतां गमयति य एवं वेद नमो ब्रह्मणे नमो महते देवाय नमो यास्काय ब्रह्मशुक्ल-यजुषे ब्रह्मशुक्लमसीय। ।। ४८।

Colophon. इति त्रयोदशोऽध्यायः। स्वस्ति। संवत् १८२८ वर्षे ज्येष्ठमासे शुक्लपक्षे ८ बुध (?) वासरे लिखितं + + + + त्रिपाठि धनेश्वर त्रिपाठी लंबाराम् पठनार्थे श्रीरस्तु। श्रीकाशीविश्वेश्वराय नमः। मंगलं सत्य क। श्री। क।

विवरणम्। पूर्व्वोल्लिखितस्य निरुक्तग्रन्थस्योत्तरभागः। त्रयोदशाध्यायमात्रम्।

No. 510. निरुक्तम्। Niruktam. Substance, *country*-made paper, $12\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 146 (of which 2–68, both inclusive, are wanting).

Lines, 4 in a page. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Correct. Incomplete.

But for the defect noticed above, the codex would be a complete copy of the Nirukta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ । अथातो दैवतं तद्यानि नामानि प्राधान्यस्तुतीनां देवतानां तद्दैवतमित्याचक्षते । सैषा देवतोपपरीक्षा यत्काम ऋषिर्यस्यां देवतायामार्थपत्य + + + स्तुतिं प्रयुङ्क्ते तद्दैवतः समन्त्रो भवति ।

End. सरूपतां सालोकतां गमयति य एवं वेद नमो ब्रह्मणे नमो महते + + + + + स्काय ब्रह्मभूतमसीय ब्रह्मभूतमसीय । ७ ।

Colophon. इति चतुर्थः पादः । इति चयोदशोऽध्यायः समाप्तः । इति निरुक्तं समाप्तं । निरुक्ते खण्डकानि संख्या ४९९ संवत् १६७९ समये प्रौष्ठपदमासे शुक्लपक्षे सप्तम्यां तिथौ रविवारे काश्यां स्थितस्य ढुंढिराजसन्निधौ त्रिपाठियि भारद्युत कृष्णयि येन लिखितमिदं पुस्तकं परोपकारार्थाय त्रिपाठि कृष्णाभूधरसुत हरिरामीय पठनार्थं शुभं भवतु । श्रीरामार्पणमस्तु । भग्नपृष्ठिकटिग्रीवो बद्धमुष्टिरधोमुखः । कष्टेन लिखित ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् । १ । लेखकपाठकयोः शुभं भवतु । कल्याणं भूयात् ।

विवरणम् । निरुक्तम्, खण्डितम्, मध्यस्थानि कति पत्राणि न सन्ति ।

No. 511. निरुक्तभाष्यम् (पूर्व्वार्द्धम्) । Nirukta bháshyam (Purvárddham). Substance, country-made paper, 12 × 4½ inches. Folia, 232. Lines, 10–12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1796. Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete. (The first half only).

A commentary on the first half of the Nirukta by Durgácháryya.

Beginning. श्रीगणपतये नमः । आदितः पाणिनीयं तु शिक्षा ज्योतिषतश्छन्दः । पंचाध्यायी निघंटोथ निरुक्तमुपरिस्थितम् । प्रणम्य तत् प्रवक्ष्यामि

धर्मायामिततेजसे । स मे दिशतु सुप्रीतो वाग्धियो विद्यमस्तितं । समाम्नायः समाम्नातः सव्याख्यातव्यः । अथ किमर्थं वेदो वेदांगानि प्रवृत्तानि । सर्व्वकामप्राप्त्यादिर्मोक्षांतः पुरुषार्थो वक्तव्य इति वेदः प्रवृत्तः । तत्परिज्ञानाय वेदाङ्गानि प्रवृत्तानि ॥

End. अवीघमित्यनघगतं अपगतभासमित्येवमाद्याः शब्दसमाधयः पृथिव्यभिधेया यादि ह्युरच्छाया तस्मादपगतभासमित्येवमाद्याः शब्दसमाधय उपपद्यंते न हिमेनाग्नि स्वं स्ति कचीवत आर्षो ×, विद्युवाश्विनोः प्रातरनुवाकाश्विनयोः शस्यते । हे अश्विनौ हिमेनोदकेन अतिप्रवृद्धं घोषांवेऽग्निं घ्रंसमहर्भचणं इमावक्षोका इष्विचं तमिवाश्नुवाम कारयेथां । धारयित्वा कपिमतौ अन्नवतौ पुरोडाशस्य भने सहितां उर्जमाचलचणं युवामधत्तं । अस्मा अग्नये हविर्भाजे वर्षानुग्रहपूर्व्विकया ओषधिनिष्पत्त्या । किंच अवीघे अवमश्विनाववनीतं युवामेवहे । अश्विनौ पार्श्ववीघे पृथिव्यामग्निरनुप्रविष्टोः । तः येनेमानि पृथिवीगर्भेषु उपनिहितानि तिंदुकादीनि पच्यते यमवेद्योक्तं । अवीघमर्क नाङ्गीयादिति । तमुपश्नित्यथु युवामौषध्याद्यंतर्वर्त्तिनं ओषध्यादिरूपेणैव सर्व्वगतं सर्व्वनामानं । अग्निरेव ह्ययमनेनौषध्यादिरूपेणावस्थितः । सर्व्वैर्नामभिरभिधीयते अग्नेः सर्व्वत्रोत्पत्तिदर्शनात् । कं पुनरर्थं पुरोधायनुनित्युधुरिति खल्वनास्य जगतः ओषधाद्यभावेन सर्व्वमेव जगदभक्ष्यत । एवं अवीघमशब्देन शब्देन पृथिव्युच्यते । गणोगणनात् । स हि गण्यते बड़संयोगात् गणोऽपि गणनादेव अघावपि हि गण्यत एव । द्विगुणस्त्रिगुण इति निगमप्रसक्तमेतदुक्तं । अधुनास्य मंत्रस्य भाष्यकारः समस्तार्थमाह । यदह्न ओषधय उद्यंति प्राणिनश्च पृथिव्यां तदश्विनो रूपं अश्विनो रूपं सोऽश्विनोरधिकारः । तदश्विनोर्मंत्रभाग्यं लचणेन रूपेण एनावश्विनौ मंत्रदृक् स्तौति स्तौति ॥

Colophon. + + + दशोध्यायः यावंतोमंत्राः सर्व्वशाखासु वेद्यपानि गुणपदानि लचणोद्देशतस्तानि सर्व्वाणि व्याख्यातानि । संवत् १७८९ समये कार्त्तीकवदी चतुर्थी ॥

विवरणम् । दुर्गाचार्य्यकृतं निरुक्तपूर्व्वार्द्धभाष्यम् ।

No. 512. निरुक्तभाष्यम् । Niruktabhâshyam. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ *inches*. *Folia*, 93 (*of which the last three are* stuck so closely together that it is hopeless to separate them). Lines, 6-8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced throughout. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the twelfth or last chapter of the Nirukta.

Beginning. समाप्तं चैकपदिकं प्रकरणमस्थानुदैवतं तद्भवति यस्यायं श्वादिरयातो दैवतमिति । यावन्तो मन्त्रा· सर्वास्तु प्रायास्तु तेषु यानि गुणपदानि तच्चयोद्गतस्तानि सर्वाण्येव व्याख्यातानि ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । निरुक्तोत्तरार्द्धीयद्वादशाध्यायभाष्यम् ।

No. 513 निरुक्तं (उत्तरार्द्धम्) । Niruktam (Uttarárddham) Substance, country-made paper, 9×4 inches Folia, 83. Lines, 7 in a page. *Character, Nágara. Date,* ? *Appearance, old, decayed,* torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

The latter half of the Nirukta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । समाम्नायः समाम्नात· स व्याख्यातव्यस्तमिमं समाम्नायं निघण्टव इत्याचक्षते ।

End. अपि यार्थं तु देवपत्न्य इन्द्राणीन्द्रस्य पत्न्याग्नाय्यग्नेः पत्न्याश्विन्यश्विनोः पत्नीराट् राजते रोदसी रुद्रस्य पत्नीवरुणानी च वरुणस्य पत्नी ऋतु देवः कामयतां यचतुः कालो जायानां यचतुः कालो जायानां । १२ ।

Colophon. इति द्वादशोऽध्यायः समाप्तः । उत्तरार्द्धं निरुक्तं समाप्तम् ।

विवरणम् । देवयज्ञविरचितं निरुक्तभाष्यम् ।

No 514. निरुक्तभाष्यम्। Niruktabháshyam. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 167. Lines, 6-7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1824. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Nirukta by Devarája Yajvan. In the codex under notice, the commentary on each of the two parts of the text is distinguished not only by separate folia marks, but also by a different colophon after each. The colophon of the first part being more descriptive than that of the last, is quoted below.

इति नैरुक्तस्य पूर्व्वार्द्धं समाप्तं। शुभं भवतु॥ संवत् १८२४ वर्षे आषाढ़मासे कृष्णपक्षे १४ चतुर्दशी भृगुवासरे लिं मोढ़ज्ञाती यजुर्व्वेदी त्रिपाठि धनेश्वर शुभे त्रिपाठि अमरेश्वरपठनार्थं॥ श्रीकाशीविश्वेश्वरसंभ्यच्छे॥ ॥ श्री॥॥ श्र॥॥

No 515 नैघंटुककाण्डभाष्यम्। Naighaṅṭuka-káṇḍa-bháshyam. Substance, country-made paper, 11×5 inches. Folia, 167. Lines, 10-11 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A commentary on the Nighaṇṭu portion of the Nirukta, called Naighaṅṭu Nirvachana, by Deśarája Yajvan, son of Yajñeśvara, and grandson of Devarája Yajvan, a descendant of Atri.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः॥ ॐ महद्रव्यंतकांतारसंचारि करिणं मुखे। मदालदैत्यमातंगभङ्गे केसरिणं भजे॥ १॥ नमस्त्रिधाम्ने त्रिपिविष्टनाम्ने निरुक्तविद्या निगमप्रतिष्ठा। अवाप यास्को विविधेषु यस्मेष्वनेन नाम्नायमभिष्टुवातः॥ २॥ प्रणमामि यास्कभास्करमाष्ठ्रतमसः प्रकाशितपदार्थं। यस्य भुवनत्रयीमिव धारः प्रकटां त्रयी वितन्वति। ३॥ वागीश्वरं वचोभिर्वसिष्ठमुख्यान् मुनीश्चपोभिश्च। अनुकृतवंतं वंदे पितामहं देवराजयज्वानम्॥ ४॥ आचार्य्यं शाब्दिकानामपि यजुषि च यद्दृष्टकुल्यप्रभावं वदे नैरुक्तविद्वतिकारमुपनिषदक्षरीणामुपज्ञं। आभक्तारं क्रतूनामनिशुखकरप्रक्रियानुक्रियायै नातं यज्ञेश्वराख्यं

प्रतिवततमम ज्ञानभास्वमयुखै। ५। यज्ञावंगेगपूरीपर्यंतग्रामवास्तव्यो। विरचयति देवराजो नैघंटुककांडनिर्वचनम्। भगवता यास्केन समाम्नाय नैघंटुकनैगमदैवताकांडरूपेण विविधं गवादिदेवपर्यंतं निर्वृत्ता नैगमदेवताकाण्डपठितानि पदानि प्रत्येकमुपादाय निरुक्तानि दर्शितानि निगमानि च नैघंटुककांडपरिपठितानां तु गवाद्यपरिचिंतानामेकचत्वारिंशच्छततत्रयाधिकं सामान्येन यत + + + + यत्तस्य नामधेयानीति व्याख्याय तत्र प्रदर्श्य कतिचिदेव निरुक्तानि तथापि तानि चेदेव दर्शितनिगमानि।

End. देवजयन्त्यो देवानां पातयित्याः। प्रस्तनीयाः। ३। अध्यायपरिसमाप्तिद्विर्वचनं श्रुतिदर्शनात्।

Colophon. अत्रिगोत्रश्रीदेवराज (देवराज?) यज्वनः कृते निघंटुकांडनिर्वचने पञ्चमोऽध्यायः। समाप्तः। ।। श्रम्। राम राम। । राम। । राम।

विवरणम्। देवराजयज्वकृतं नैघंटुनिर्वचनं नाम निघंटुभाष्यम्।

No. 516. निघंटुभाष्याम्। *Nighaṇṭu-bhāshyam. Substance*, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 31 (of which foll. 25–26 are missing). *Lines*, 15–17 in a page. *Character, Nágara. Date,* ? Appearance, very old, worn out, torn, and useless. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the codex noticed last.

Beginning. श्रीहेरम्बाय नमः। मदसम्यनकान्तारसंचारिकरिदं मुखे। मदालदैत्यमातग भये केसरिणं भजे।

End. (खण्डितम्)।

विवरणमुक्तपूर्वम्।

No. 517. ऋज्वर्च्छाख्यानिरुक्तव्याख्या। Ṛijvarchchhákhyá Nirukta-vyákhyá. Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 74. Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Almost new. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the Nirukta.

Beginning. । श्रीगणेशाय नमः ॥ । समाप्तं चैकपदिकं प्रकरणमस्यानुदैवतं तद्भवति यस्यायमादिरथातो दैवतमिति ॥ यावंतोमंचाः सर्व्वशाखासु वेषु यानि गुणपदानि लक्षणोद्देशतस्तानि सर्व्वाण्येव व्याख्यातानि द्वयोः प्रकरणयोर्नैघंटुकैकपदिकयोः संविज्ञातपदानि तु प्रधानस्तुतिभाग्दैवताविषया-ण्यग्न्यादीनि सर्व्वमंचेष्ववगिष्यंते ॥

End. इदमेषु शब्दार्थन्यायसंकटेषु संवार्थघटनेषु दुरवबोधेषु मतिमतां मतयो न प्रतिहन्यंते । वयं त्वेतावदवबुध्यामहे इति ॥ ॥

Colophon. इति ऋज्वर्थायां निरुक्तविवृतिः ।

विवरणम् । निरुक्तस्य ऋज्वर्थाख्याविवृतिः ।

No 518 छन्दः । Chhandas. Substance, country-made paper, $8 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 7-8 in a page Character, Nágara. Date, Samvat, 1741. Appearance, very old, and writing slightly effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete (except fol. 1).

A book treating of Vedic metres. Anonymous.

Beginning (खण्डितम्) ।

End. अथ द्वादशधा पंचदशच्छंदः षोड्शपादः परोष्णिक् प्रस्तारपंक्तिर्विंशति-र्विंशतिदेवताद्विनोष्टौ चतुःशतं षष्ठो विंशतिर्विंशतिर्युगपरांतिका चयो-दशहत्तं गवादौ विंशतिर्विंशतिर्यवमतो चौषि यतिर्विंशति र्वीतानीमहाद-शप्रच्छर्विणोविंशतिः शार्दूलविक्रीड़ितं पचदशवासिद सप्तदशाष्टादश ।

Colophon इति च्छन्दः समाप्तः (सं?) संवत् १०४१ ॥ समये माघवदि षष्ठ्यां मंदवासरे प्रयागे श्रीचापनाम्ना चंद्रभट्टेन लिखितं ॥ समये माघवदि-चयोदश्यायां (?) १ गुरुवासरे यज्ञभट्टो विश्वनाथभट्टस्य प्रपौत्रसोमेश्वर-भट्टेन लिखितं ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीरामाय नमः ॥

विवरणम् । वैदिकच्छन्दोविषयकं पुस्तकम्, अत्र छन्दसां वर्णसंख्यानिर्णयोविहितः ॥

No. 519. छन्दोभाष्यम् । Chhando-bháshyam. Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 43. Lines, 11 in a page. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A commentary by Haláyudha, entitled Mrita Sañjívaní, on Piṅgala's work on Vedic and other metres.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीमत्पिङ्गलनागोक्तच्छन्दः शास्त्रमहोदधौ । वृत्तानि मौक्तिकानीव कानिचिद्विचिनोम्यहम् । इह हि त्रैवर्णिकानां सांगस्य वेदस्याध्ययनमाम्नायते । अर्थाववोधपर्य्यन्तश्चाध्ययनविधिः । वेदांगं छन्दः । तदध्ययनं वेदांगत्वादनुष्ठेयं ।

End. पिङ्गलाचार्य्यरचिते छन्दः शा(स्त्रे)हलायुधः । मृतसञ्जीवनीं नाम वृत्तिं निर्मितवानिमां । १ ।

Colophon. इति श्रीमद्भट्टहलायुधकृतायां छन्दोवृत्तौ वैयागरामलिखितायां × × × × नाम्नामष्टमोध्यायः संपूर्णतामगात् । ८ । रामं रामं ।

विवरणम् । पिङ्गलच्छन्दसूत्रस्य हलायुधकृतं भाष्यम् ।

No. 520 निदानसूत्रम् । Nidána Sútram. Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 82. Lines, 10 in a page. Extent, 1,944 ślokas. Character, Nágara. Date, Samvat, 1708. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the Vedic metres in aphorisms, complete in ten Prapáṭhakas. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथातश्छन्दसां निचयं व्याख्यास्यामश्छन्दःपादा भवन्त्यष्टाक्षर(रा.?) एकादशाक्षरा द्वादशर(रा) इति ।

End. तत्र खलु वृहस्पतिसवकर्मेन्योभोऽग्निष्टोमस्तु (त्रि?) वृत्सोमरथन्तरष्टयौ ज्योतिष्टोमतन्त्रोभवतीति न्यायक्लृप्तमुत्तरं न्यायक्लृप्तमुत्तरं । १२ । इति दशमः प्रपाठकः ।

Colophon. निदानसूत्रं समाप्तं ग्रन्थतः श्लोकसंख्या १९४४ श्रावणव × × २ बुधे लिखितं लि. हरिरामेण लिखितं संवत् १७०८ ।

विवरणम् । वैदिकच्छन्दोनिचयप्रख्यापकं पुस्तकं दशप्रपाठकसम्पूर्णम् ।

No. 521. निदानसूत्रम् । Nidána Sútram. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 82 (of which foll. 1–9, both inclusive, are wanting). Lines, 7–10 in a page. Character, Nágara. Date, 1632 Samvat. Appearance, very old, decayed. Generally correct. Incomplete (foll. 1–9 being wanting).

Another copy of the codex noticed last.

Colophon. ॥ इति दशमः प्रपाठकः ॥ समाप्तः ॥ निदानसूत्रं समाप्तमिति ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीरस्तु शुभं भवतु ॥ निदानं नाम तृतीयं सूत्रं समाप्तं ॥ संवत् १६३२ वर्षे आषाढ़ वदि ४ सोमे अद्येह श्रीसिंहपुरे श्रीमदौदीच्यवाडव आभ्यंतरनागरज्ञातीय, त्रिवाड़ी विश्वनाथ सुत त्रिवाड़ी गंगाधरसुत गोपीनाथेन लिखापितं ॥ पीतांबर पुरुषोत्तम पद्मनाभ परमानंदानां पठनार्थम् परोपकारार्थं च ॥ ॥ श्री ॥ ॥ श्रीअन्नपूर्णायै नमः ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥ ८ ॥

विवरणमनुक्तपूर्व्वम् ।

No 522. उपग्रन्थसूत्रम् । Upagrantha Sútram. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 34 Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1699. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

Aphorisms, enumerating the Chhandas or metres, Stobhas, &c., used in Vedic rites and ceremonies by the Sámaveda School, complete in four Prapáṭhakas. Anonymous.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय ॥ अथ सम्पत्सिद्धिरनादेशे स्तोत्रीयाना.मते विशेषः षष्ठ्यासमस्तास्त्वे प्रत्येकमर्थाद्विनियमोऽज्योतिष्टोमेन वतमुष्टे विपंचाशे द्वाचत्वारिंशानि चत्वार्य्यतिरात्रे सवनानां भक्तिराजश्छन्दस्तोभभक्ष्यस्थानदैवतैर्याणि सप्तचतुरक्षराणीति गायत्रीजगत्यौ द्वे हवत्याबुष्णिक् त्रिष्टुभौ च द्वे पंक्त्यनुष्टुभौ चैव सप्तमी वै ककुप् चैव छंदोभिरिति षरित्रिष्टुभस्तोमाः सिद्धिस्तयोर्विंशतिर्गायत्र्यः ।

End. स्तोभांतं प्रस्तावं चाध्यायस्याद्रीयंचपदेषु द्रीयपदशेषाणि निधनानगचार्य्या. स्वरितांतानि यथाधीतं तेषु पांचविध्यं येऽत्रोविकाराद्वासंतोरागत. ॥ १२ ।

Colophon. इति चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः । इति उपग्रंथसूत्रं समाप्तं । संवत् १६९९ वर्षे भाद्रपदवदि द्वितीयायां पुण्यतिथौ भौमवासरे वाराणस्यां लेखक उपाध्याय उद्धवेन लिखितोऽयं ग्रंथः । त्रिवाड़ीशिवरामेण लिखापितोऽयं ग्रंथः । श्रीरस्तु शुभं भवतु । लेखकपाठकयोः शुभं ।

विवरणम् । सामवेदीययज्ञकर्मोपयोगिमन्त्राणां छन्दःशोभादिनिरूपको ग्रन्थविशेषचतुः प्रपाठकात्मकः ।

The following MSS. are out of place here, according to the system of classification adopted. We were not aware of their existence in the Library, till a considerable portion of the catalogue had been sent to the press. Some of the manuscripts had been lent to parties from whom they have been only recently recovered, while not a few had been mislaid.

No. 523. ऋग्वेदषड्ङ्गम् । Ṛigveda-shaḍañgam. Substance, country-made coloured paper, 9 × 6 inches. Folia, 32. Lines, 5–6 in a page. Character, Nágara. Date, S'aka, 1504. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Though entitled Ṛigveda Shaḍañga, the codex really contains the hymns of the Rudrádhyáya.

Beginning. ॐ श्रीमहामंगलमूर्त्तये नमः । अथ ऋग्वेदीयषड़ङ्गं लिख्यते ओम् २ नमस्ते रुद्रमन्यव उतोत इषवे नमः ।

End. शुशुपेण्या मनुष्येभ्यस्त्वं आ देवा अवंतु शोभायै पितरोनुमदंतु ओम् शांतिः शांतिः शांतिः सह नाववतु सहनौ भुनक्तु सहवीर्य्यं करवाव है तेजस्विनावधितमस्तु माविद्विषावहै ओम् २ शांतिः, शांतिः शांतिः ॥

Colophon. ऋग्वेदषड़ङ्गसमाप्तः (षड़ङ्गं समाप्तम् ?) श्रीशाके १५०४ चैत्रमासे कृष्णपक्षे चतुर्थ्यां शनिवासरे ऋग्वेदेषु षड़ङ्गेषु यादृशं पुस्तकं दृष्टा (दृष्टं ?) तादृशं लिखितं मया यदिशुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते लेखकं मंगलानाश (लेखकानां मंगलञ्च ?) पाठकानाञ्च मंगलं सर्व्वलोकानां भूमौ भूपतिमंगलम् । श्रीभवानीशंकरचरणकमलेभ्यो नमः ।

विवरणम् । रुद्राध्यायोऽत्र ऋग्वेदषड़ङ्गेतिनाम्नाऽभिहितः ।

No 524. ऋग्वेदपादानुक्रमणिका। Rigveda-pádánukramaniká. Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 9. Lines, 8-9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Prose. Generally correct. Complete.

An index of the Pádas of the Rigveda-sañhita by Saunaka.

Beginning. श्रीढुंढिराजाय नमः। ऋचुपादाः सांशयिका भवंति दुराम्नातायापि भवति केचित्। तदनुसंदृश्येदं निबोधताचार्येण शौनकेनेरितं यत्।

End. ओपाग्यवितर्यास्वते। श्रावयिन्नमावोस्रतं। पितुभृतोनतंनुमितृमुदानवः ॥ * ॥ ॥ ८ ॥

Colophon. इति ऋष्टमाष्टकं समाप्तः (समाप्तं?)॥॥ इति पादाविधानुक्रमणिका समाप्त (समाप्ता?)॥॥॥॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥

विवरणम्। ऋग्वेदसम्बन्धिन्यः खल्वनुक्रमणिका दशविधा भवन्ति। तथाहि आर्षानुक्रमणीत्याद्या छांदसी दैवती तथा। अनुवाकानुक्रमणीसूक्तानुक्रमणी तथा। ऋक्पादयोर्विधानेन वार्हद्दैवतमेव च। प्रातिशाख्य शौनकीयं शास्त्रं दशकमुच्यते। तत्र पादानुक्रमणीयन्योऽयम्।

No. 525 ऋग्वेदानुक्रमणिका। Rigvedánukramaniká. Substance, country-made paper, 6×3½ inches. Folia, 73 (of which the first is replaced by a new one). Lines, 7 in a page. Character, Nágara. *Date*, ? Appearance, very old, decayed, slightly torn. *Prose*. *Correct*. Complete.

It does not really treat of any Anukrama, but illustrates *padas* like the work noticed in No. 492. At the end is given the number of Padas in each chapter. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। इदानीं सर्व्वसमानानि। अभितौजाः अंगिरा नीचावया गभीरवेपा इच्छुवा नोधा दशूनानवेदा अद्रयोदीर्घतमाः इथुपाजा न्मणा न्मनसा सुमना विमना सुवासा स्थाग्रानग्रा उषा यथा भोजा ऋभुचा चंद्रमा अप्सरा सजोषा जातवेदा इति सर्व्वत्र विसर्ज्जनीयाः।

End. वेदे निपद्दपयुक्तं शतानिचाष्टावथ षड्विंशतिश्च शाक।

Colophon. नास्ति।

विवरणम्। अत्रापि पदानां स्वरान्तादिविवेकोवर्णते।

No. 526. ऋग्वेदपदरत्नम् । *Rigvedapada-ratnam. Substance,* country-made paper, $6 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A book relating to the *Padas* of the Rigveda. The beginning coincides with that of the codex noticed in No. 493, but the end is different.

Beginning. श्रीमद्गणाधिपतये नमः । नान्तं विसर्गान्तमथावसाने ।

End. षपयाठे । मौदैतिचूळि । तुतिमिम । चि. । • । च । ।

Colophon. इति पदरत्नं समाप्तं ।

विवरणम् । पदरत्नं नाम ऋग्वेदीयपदविषयको ग्रन्थः ।

No. 527. पदगाढः । Padagádhaḥ. Substance, country-made paper, $9 \times 2\frac{1}{4}$ inches. Folia, 19. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. *Date,* ? *Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts.* Generally correct. Complete.

A work relating to the Padas of the Rigveda Sañhita, called Padagáḍha. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीमूकाम्बिकायै नमः । श्रीमज्जवे गेयमंत्रये सक्रि-क्रया वर्णं श्रीमभिधास्यति ।

End. पवस्व । सोम ।

Colophon. इति श्रीपदगाढः समाप्तः ।

विवरणम् । पदगाढोनाम ऋग्वेदीयपदविषयको ग्रन्थः ।

No. 528. पदसंज्ञकम् । Padasañjñakam. Substance, country-made paper, 4×3 *inches. Folia,* 15. *Lines,* 9-12 *in a page. Character,* Nágara. Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally correct. Complete.

An enumeration of the *Padas* by means of certain mystic syllables, by Á'svaláyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ गणेशं च प्रणम्यादौ चक्रपाणिं विलोचनम् । आश्व-लायनशाखायां वक्ष्यामि पदसंज्ञकम् । एकं दशशतं ज्ञेयं संज्ञेति कच-वर्गयोः । एकं शतं पवर्गस्य दशैकंच टवर्गके ॥ औकारांतमकारादि-स्वराश्चामिति निर्णयः ॥ ह्रस्वदीर्घाविति ज्ञेयौ ऋकाॡकारवर्जितौ ।

End. धौनि ढुंडे दोढ़पिढ़ीतड़िढैपौड्डिडौक्षपौ ॥ २ ॥ इत्यृक्संख्या ॥

Colophon. अखिलनाथदरोद्दपवाहनस्तुहिनशैलसुताश्रितसत्तनुः । ऋषधरांगुषि धुंढसुतार्चितो वदतु मे मशिलाञ्छनशेखरः ॥ १ ॥ रुचिरमोच फलोचयनिर्भरं जनविनाशचयक्षमभेषजं ॥ मरणशोषफलामरशाखिनः भव जनार्दननाम मुखांबुजे ॥ २ ॥ + + + + + + + इति पंचानग्नः प्रचयानि ॥ ह ॥ ह ॥

विवरणम् । आश्वलायनपदसंज्ञकं नाम पुस्तकम्, अक्षरविशेषैर्ऋक्संहितापदानां प्रतिवर्गं संख्या निरूपिता ।

No 529. दक्षिणामूर्त्तिपदवर्णसंख्या । Dakshiṇámúrtipadavarṇa-saṅkhyá. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 39. Lines, 11–12 in a page Character, Nágara. Date, Samvat 1376. Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete

A work enumerating in the same way the number of *Padas* and *Varṇas* (letters) in the Ṛigveda Saṅhitá by Dakshiṇá-múrti.

Beginning. श्रीगणपतये नमः ॥ अविघ्नमस्तु ॥ सोऽहं स्फुरन्तीमनुभूय शौरीं परां कलां संतत + + + संतां । समाहरिष्ये पदवर्णसंख्या श्रीदक्षिणा-मूर्त्तिरनुत्तरात्मा ॥ ॐ संहितामस्य वेदसंख्यया + + + स्तां छतां । देव. कोपि न कोप्यन्यो श्रीरियत्तां चष्ट + + + पदवद्वर्णानुगमैः सविसर्गैः पदैः । तत्प्रमां कादिक्षांताक्षरैः वक्ष्ये युक्तायुक्तैः ।

End. पैढिधटजच्छागिश्च ॥ घत + ऐक खवव ॥ सङ्ख + + +. + + भपपथोघदा ॥ इति दशमं मंडलं । इत्यष्टमोऽध्यायश्च ।

Colophon. श्रीलक्ष्मी + + पद्मयोः समष्टि (?) संवत् १३७६ + + + संवन्यादन्यत्पदश्रदा मम परं संतविदामूर्च्छितं ॥ चर्चाचित्र

+ + + + स्यातकीर्त्तेर्मुदा । ग्रानिहरहरस्य चर + + + दर्भोलेर्न्नं सदा । + + + श्रीदधिचाम्नुर्निर्देवश्रीपादोपदिया(यां ?) पदवर्णसंख्यायां + + + घ्टमाष्टकं परिपूर्णं ।८। शिवाय नमः । श्रीदधिचामूर्त्तये नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । । श्रीसिद्धिविनायकाय नमः । श्रीराम राम राम राम राम राम राम राम राम राम ।

विवरणम् । श्रीदधिचामूर्त्तिकृतं ऋग्वेदीयपदवर्णसंख्यापुस्तकम्, यत्रापि तथाविधैरक्षरविशेषैरेव तादृक् संख्या निरूपिता ।

No. 530. चातुर्ज्ञानम् । Cháturjñánam. Substance, country-made paper, 6×2½ inches. Folia, 41. Lines, 6-7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1600. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A book treating of the passages of the Rigveda Sañhitá called Cháturjñán. Anonymous.

Beginning. ५। ६।: ।११ १०। १८।
श्रीगणेशाय नमः । अग्निमीळे धुता विश्वा दधाना॰ अजोषा इभताः
११:। २०।
सोमपा इमा ।

End. ४६।
मर्तुं पिंशतुं सिंचतुं समुद्रायुद्रात्तं ब्रह्मं मिति । ५४ । । ४ । ।

Colophon. इत्यष्टमाष्टकके चातुर्ज्ञानं समाप्तं । श्रीरस्तु । ४ । इदं पुस्तकं लिखितं संवत्स्यसिंहभट्टेन मत्यसंवत् १६०० ।

विवरणम् । ऋग्वेदीयचातुर्ज्ञानं नाम पुस्तकम् ।

No. 531. मन्त्रपन्नगः । Mantra Pannagaḥ. Substance, country-made paper, 6×3 inches Folia, 12. Lines, 8-9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and writing effaced slightly. Verse. Correct. Complete.

A collection of some special mantras with accent marks. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । हरिः ॐ । प्रसुग्मंता धियसा नस्य सु + + वृद्देभिर्व्वराऽऽ ऋभिषु प्रणी दत। अस्माकमिंद्र सुभयं जुजोषति यत्सौ-म्यस्यां धंसो वुवोधति ।

End. प्रसुग्मंता सोमेन सुत्येनोत्थभिता मसर्ममोदोर्ध्यातो वर्षास्ता विष्णुर्यांनि प्रातर्यग्नि मिमांखनाभ्युदुसावचीभ्यामदादम ।।

Colophon. ॥ हरिः ओम् ॥ । ह ॥ । ह ॥ । ह ॥

विवरणम् । मन्त्रपद्यगोनाम मन्त्रसंग्रहपुस्तकमत्र केचिन्मन्त्राः सङ्ग्रहः सङ्कलिताः स्वरिताश्च सन्ति ।

No. 532. संख्यापुस्तकम् । Sañkhyá-pustakam. Substance, country-made paper, 6 x 3 inches. Folia, 175. Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, Raudri Samvatsara. Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work containing the *Varga-pratíkas* of the Ṛigveda Sañhita, "each followed by seven numbers, the force of which is expressed by the combination पदुविमनत, *viz.*, the first denoting the number of padas in each vargá, the second the number of padas having इति after them; the third the number of compound words; while the fourth, fifth, sixth and seventh indicate the numbers of padas ending in visarga, म्, न्, and त्, respectively."

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । पदुविमनत । अग्निमीळे प४०, द४ । दु८ । वि १५ । म११ । न१ । त३ ।

End. अतंच प० । द० । दु० । वि० । म० । न० । त० । संसमित् प११ द० । दु१ । वि१८ । म१८ । न१ । त१ ॥ ह ।

Colophon. इति पदसंख्या पुस्तकं समाप्तं ॥ इति श्रीरौद्री नाम संवत् उत्तरायणे पौष्य ऋतौ आषाढे मासि कृष्णपक्षे अष्टम्यां भानुवासरे दिवसामयोगे समाप्तं लिखितं परोपकारार्थः (यं ?) ॥ ह । कृष्णार्पणमस्तु ॥

विवरणम् । ऋग्वेदसंहितायां प्रतिवर्गं पदादीनां संख्यानिरूपकोयं ग्रन्थः । तथाह्यत्र प, द, दु, वि, म, न, त इत्येतैः सप्तभिरक्षरैः प्रतिवर्गं यथाक्रमं पदेति सन्दद्राख्यात विषमीकमाम्नानान्ततान्तानां प्रतीकमुद्राप्य तेषां संख्या निरूपिता ।

No. 533. संख्यापुस्तकम् । Saṅkhyá-pustakam. Substance, country-made paper, 7×5 inches. Folia, 31. Lines, 12–16 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

विवरणनुक्रपूर्व्वम् ।

No. 534. हौण्डिनः वालखिल्यः । Hauṇḍinaḥ Bálakhilyaḥ. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 7. Lines, 9–11 in a page. *Character, Nágara. Date,* ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Verse. Generally correct. Complete.

A collection of Mantras called Hauṇḍina-bálakhilya. Anonymous.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । अभ्यर्य्योमोघेशावोमिच्छुवप्रवाविवेष इहेनयाविरः ।

End. भूरोदयवे वद्यनो श्मियमिंद्रः स्वस्तिभिः सदानोम् हविः ।

Colophon. प्रथमहौण्डिनः वालखिल्यः । । शुभमस्तु ।

विवरणम् । हौण्डिनवालखिल्याभिधमंत्राणां संग्रहपुस्तकमिदम् ।

No. 535. बह्वृचारण्योपनिषद्भाष्यम् । Bahvrichâranyopanishad-bhâshyam. Substance, country-made paper, 11×5½ inches. Folia, 13. Lines, 14–20 in a page. Character, Nágara. Date, Saka 1622. Appearance, very old, and writing slightly effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the Bahvrichâranyopanishad by Sâyanâchâryya.

Beginning. श्रीगुरवे नमः । यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् । निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥ १ ॥ प्राणविद्या मध्यमस्य ब्रह्मविद्योत्तमस्य च । पूर्वोक्तोत्थाधमस्याथ संहितोपास्तिरीर्य्यते ॥ १ ॥ त्रिविधो विद्याधिकारी । उत्तमो मध्यमोऽधमश्च । सर्वस्मात् संसाराद्विरक्त एकाग्रचित्तः सद्योमुक्तिकाम उत्तमः । तं प्रत्यात्मा वा इदमेक एवाग्र आसीदित्यादिना ब्रह्मविद्योक्ता हिरण्यगर्भप्राप्तिद्वारा क्रममुक्तिकामोमध्यमः । तं प्रत्युक्थमुक्थ मित्यादिना प्राणविद्योपास्तिरुक्ता यस्तु द्विविधां मुक्तिमकामयमानः प्रजापश्वादि कामोऽधमः । तं प्रतिसंहितोपासनं तृतीयारण्यकेऽभिधीयते । तत्र संहितोपासनं प्रतिजानीते । अथातः संहिताया उपनिषदिति ।

End अतः कृत्स्नवेदस्य परमात्मनामत्वेन + + + रहस्य मंत्ररूपत्वात् बहुविधनियमपुरःसरमध्ययनं युक्तं। यः पुमानेतत्स्वाध्यायवाक्यं सर्वं + + + कारेण अस्य परमात्मनो नामेति वेदविदितत्वाच्च नियमेनाधीते स पुमानधीतवेदमुखेन परमात्मानं विदित्वा स्वस्य ब्रह्मत्वावरकाज्ञाननिवृत्त्या स्वयं ब्रह्म भवति । वाक्याभ्यासस्तृतीयाध्यायसमाप्त्यर्थः पंचमारण्यकसमाप्त्यर्थः कृत्स्नारण्यकांडसमाप्त्यर्थश्च ॥ २ । १४ ॥ वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् । पुमर्थांश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजमहाराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीरबुक्कमहीपालसाम्राज्यधुरंधरस्य सायणामात्यस्य कृतौ माधवीये वेदार्थप्रकाशे बह्वृचारण्यभाष्यं समाप्तं । ॥ । षड्दृग्विंदुशाकेऽस्मिन् माघीये कृष्णपक्षके । गुरुमाने विक्रत्यब्दे त्रयोदश्यां बुधवासरे ॥ १ ॥ ऐतरेयारण्यकस्य भाष्य तस्मिन् समापितं । लिखित्वा पांनिभट्टेन नृसिंहस्यात्मजेन वै ॥ २ ॥ वाराणस्यां श्रीरामलिंगसंनिधौ समाप्तमिदं पुस्तकं । श्रीरामलिंगार्पणमस्तु । ॥ । ॥ । ॥

विवरणम । श्रीसायनाचार्य्यकृतं बह्वृचारण्यभाष्यम् ।

No. 536. संहितोपनिषद्विवरणम् । Saṅhitopanishad-vivaraṇam. Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 128. Lines, 7-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Sañhitopanishad or Bahvṛicha Bráhmaṇopanishad by S'ankarácháryya.

Beginning. श्रीमद्गणेशाय नमः । ॐ एषपंथा इत्याद्या बह्वृच ब्राह्मणोपनिषत् तस्या इदं विवरणम् ।

End. नेचेत्येवमाचार्य्याः प्रवक्तारोमन्यवे द्विर्वचनमग्नेपोपनिषत् समाप्ति × × × नार्थं । ९ ।

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य श्रीमच्छंकरभगवतः कृतौ संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं श्रीकृष्णार्पणमस्तु । ॐ शांतिः शांतिः शांतिः । ॐ नमोस्तु अनंताय भद्रमूर्त्तये भद्राच भद्रपादस भूमिं विश्वतो हत्वा अत्यतिष्ठद्दशांगुलि पुरतष×वैदं यद्भतं याचभव्यं ।

विवरणम् । श्रीमच्छंकराचार्य्यकृतं संहितोपनिषद्भाष्यम् ।

No. 537. संहितोपनिषद् (विवरणम्) । Sañhitopanishad (vivaraṇam). Substance, country-made paper, 15 × 5 inches. Folia, 40. Lines, 12–21 in a page. *Character, Nágara. Date, Samvat 1817. Appearance,* very old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. इति श्रीगोविंदभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य श्रीमत् शंकरभगवतः कृतौ संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तम् । लिखितमिदं स्वमिश्रेन स्वार्थं परार्थं च । संवत् १८१७ भाद्रशुक्लषष्ठ्यां भौमवासरे संपूर्णमभवत् । इदं पुस्तकं उपाध्यायपनामकशिवभट्टस्य ।

विवरणन्तूक्तपूर्व्वम् ।

No. 538 ऐतरेय आरण्यकभाष्यम् । Aitareya-Áraṇyaka-bhashyam. Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 32. Lines, 12–19 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, written by different hands. Correct. Complete, so far as the first Áraṇyaka is concerned.

Sáyaṇa's commentary on the first Áraṇyaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥ १ ॥ यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् । निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥ २ ॥ तत् कटाक्षेण तद्रूपं दधद्बुक्कमहीपतिः । आदिशत् सायणाचार्य्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥ ३ ॥ ये पूर्व्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसंग्रहात् । कृपालुः सायणाचार्य्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥ ४ ॥ ऐतरेय ब्राह्मणेऽस्ति कांडमारण्यककाभिधं । अरण्य एव पाठ्यत्वादारण्यकमितीर्य्यते ॥ ५ ॥ आरण्यकानि पंचेति प्रोक्तान्यर्थविभेदतः ॥

End. इममित्यादिकं षोडशर्चं सूक्तं जातवेदो देवताकं पठेत् । तस्मिन् सूक्ते बहुष्वृक्षु अग्रे यस्ये मारियामावयन्त वेतिपूर्वैव चतुर्थपादस्य पठितत्वात् समानोदर्कत्वं । अन्यत् पूर्व्ववत् । द्विरभ्यासोऽध्यायपरिसमाप्त्यर्थः । कर्म्मकांडसमाप्त्यर्थश्च । वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् । पुमर्थांश्चतुरोदेयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ ८ ॥ ११ ॥

Colophon इति माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयारण्यके प्रथमारण्यके पंचमाध्याये तृतीयः खण्डः ॥ समाप्तश्चाध्यायः ॥ समाप्तं प्रथमारण्यकं ॥ समाप्तं च कर्म्मकांडं ॥ छ ॥ छ ॥ श्च ॥ छ ॥

विवरणम् । सायनाचार्य्यकृतं ऐतरेयारण्यकप्रथमकाण्डभाष्यम् ।

No. 539. ऐतरेय आरण्यकभाष्यम् । Aitareya-Áraṇyaka-bháshyam. Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 29. Lines, 16–23 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh. Correct.

Sáyaṇa's commentary on the second Áraṇyaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ ओम् । यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ॥ निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥ १ ॥ प्रथमारण्यके कर्म्म महाव्रतमुदीरितं । संवत्सरात्मकसत्रस्य शेषः पूर्व्वोक्तवता ॥ २ ॥ तदीया विकृतिः सर्व्वा प्रोक्तेवेति मनीषया । कर्म्मकांडं समाप्याथ वेदज्ञानं विवक्षति ॥ ३ ॥ आरण्यकं द्वितीयं यत् तृतीयं च तदात्मकम् ॥

End. वियोगमेकर्ष्ये कर्म्मभावनाविपरीतभावनोत्पादकाविघ्नाः परिह्रियंते ॥ अयत् वक्तारमित्यभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थो द्वितीयारण्यकसमाप्त्यर्थश्च ॥ इति द्वितीयारण्यकस्य सप्तमाध्याये प्रथमः खंडः ॥ १ ॥ ११ ॥ वेदार्थस्य

प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन्। पुमर्थांश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः।
१।

Colophon. इति श्रीविद्यातीर्थमुनीश्वरापरावतारस्य वैदिकमार्गप्रवर्त्तकस्य श्रीवीरबुक्कमहाराजस्याज्ञापालकेन सायणाचार्य्येण विरचिते वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयारण्यकाण्डे द्वितीयारण्यके प्रथमोऽध्यायः। समाप्तं च द्वितीयारण्यकम्। श्रीरामलिङ्गार्पणमस्तु।

विवरणम्। सायनाचार्य्यकृतं ऐतरेयारण्यकद्वितीयारण्यभाष्यम्।

No. 540. ऐतरेय आरण्यकभाष्यम्। Aitareya Áraṇyaka-bháshyam. Substance, country-made paper, $12\frac{1}{2}\times5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 19-24 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and writing effaced in parts. Correct. Complete, so far as the fourth Áraṇyaka is concerned.

Sáyaṇa's commentary on the fourth Áraṇyaka.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः। वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्थानामुपक्रमे यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम्। १। यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत्। निर्म्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरम्। २। ऐतरेयब्राह्मणेऽस्ति कांडमारण्यकाभिधं। महाव्रतप्रयोगेऽस्मिन् पञ्चमारण्यकोदितः। ३। त्रिविधं महाव्रताख्यं कर्म्म। स्वरूपं। शरीरावयवरूपं। सर्वावयवरूपं चेति।

End. तदिदं नवसंख्याकानामृचां पुरीषपदानां च प्रतिपादकं प्रपंचजातं यद्यपि कर्म्मकांडेति पठितुं युक्तं तथाप्यारण्य एवाध्येतव्यमित्यभिप्रेत्य चतुर्थारण्यकेनात्र पठितं। इति चतुर्थारण्यकस्य प्रथमः खंडः। १।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण सायणाचार्य्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयारण्यकाण्डे चतुर्थारण्यकं समाप्तं। ४। वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन्। पुमर्थांश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः। श्रीरस्तु। ४।

विवरणम्। सायनाचार्य्यकृतं ऐतरेयारण्यकचतुर्थारण्यभाष्यम्।

No. 541. ऐतरेयारण्यम्। Aitareyáraṇyam. Substance, country-made paper, $13\frac{1}{4}\times4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 25. Lines, 13-14 in a page. Char-

acter, Nágara. Date, Samvat, 1730. Appearance, very old, decayed, and the writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete, so far as the fifth *Áranya* is concerned.

Sáyaṇa's commentary on the fifth *Áraṇyaka.*

Beginning. ॥ श्रीगणपतये नमः ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ॥ वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननं ॥ यस्य निश्वसितं वेदा योवेदेभ्योऽखिलं जगत् । निर्म्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरं । ऐतरेयब्राह्मणेस्ति कांडमारण्यकाभिधं । महाव्रतप्रयोगेऽस्मिन् पंचमारण्यकोदितः ॥

End. परमात्मानं विदित्वा स्वस्य ब्रह्मत्वावारकाज्ञाननिवृत्त्या स ब्रह्म भवति । वाक्याभ्यासस्तृतीयाध्यायसमाप्त्यर्थः । पञ्चमारण्यकसमाप्त्यर्थः । कृत्स्नारण्यककांडसमाप्त्यर्थश्च ॥ वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् । पुमर्थांश्चतुरोदेयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ ॥ ॥

Colophon. इति श्रीमहाराजाधिराजपरमेश्वरश्रीमद्वैदिकमार्गप्रवर्त्तक श्रीवीरबुक्कणभूपालसाम्राज्यधुरन्धरेण सायणामात्येन कृते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयोपनिषत् पञ्चमारण्यकांडः समाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥ शुभमस्तु संवत् १७३० समये श्रावणकृष्णद्वितीयायां समाप्तं ॥ ॥ ॥ श्रीकाशीनाथप्रसादसिद्धये लिखितमिदं ॥

विवरणम् । सायनाचार्य्यकृतं ऐतरेयारण्यकपञ्चमारण्यभाष्यम् ।

No. 542 वामनसूक्तभाष्यम् । Vámana Súktabháshyam. Substance, country-made paper, $14 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 9–18 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Próse. Correct Complete.

A commentary on the Váma-súkta of the Rigveda Sañhitá, Mandala i, Anuváka 22. Consequently, the title *Vamana súkta Bháshyam is not correct.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अस्य वामस्येति द्विपंचाशत्यृचमष्टमं सूक्तं दैर्घतमसं आर्षेयमनुक्रमणिका ॥ अस्य द्विपंचाशत् अस्यस्तर्च त्वेतत् समयो तथापनप्रश्नप्रतिवाक्यान्यत्र प्रायेण ज्ञानमोचाचरप्रशंसा च पञ्चपादंशाकंजातो यद् गायत्रेयसर्वभक्तो (?) सप्तार्द्धगर्भागौरिति जगत्यः ।

End. यदा अभीपतः अभिमननवंतः सलिलाधारान् तड़ागादीन् नयतं अथ वा अभिमंताहं सरस्वंतं उदकवंतं सर इत्युदकनामकरेवं सूर्यं वा अवसे रक्षणाय जाहवीमि पुनः पुनराह्वयामि ॥ ५१ ॥

Colophon. इति द्वितीयस्य तृतीये चयोविंशोवर्गः ॥ १२ ॥ इति प्रथमे मंडले द्वाविंशोऽनुवाकः ॥ श्री ॥ वेदपुरुषार्पणमस्तु ॥

विवरणम् । ऋग्वेदीयप्रथममण्डलान्तर्गतद्वाविंशानुवाकीयवामसूक्तस्य भाष्यम् । वामनसूक्तभाष्यमिति यल्लिखितन्तत्प्रमादविलसितमेव ।

No. 543. मन्युसूक्तविधानम् । Manyu-súkta-vidhánam. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 2. Lines, 12-16 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and decayed. Prose. Correct. Complete.

The application of the Manyu-súkta in benedictions, imprecations, &c. It forms a part of a work entitled Niyogadípiká. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मन्युसूक्तविधानं ॥ तत्र प्रयोगार्थे चतुर्दशमेकं सूक्तं ॥ विनियोग दीपिकायांतु सूक्तद्वयमुक्तं ॥ मन्त्रर्थायं । द्वितीयमपि मन्त्रचंम् । प्रथमेऽपि ऋषिर्देवतछंदःसंबंधैव ।

End. लक्ष्मीप्राप्तिर्भवति । वंध्यानां पुत्रप्रसवनार्थं चरुपुरदरणं । पुत्रजीवनार्थं होमः । प्रतिदिनं दशघटैः सूक्ताभिषेकमंत्रितैस्तयः स्नापयेत् । अपमृत्युमात्रावधि । अयत्नमूले अपदोमकरणं । चतुर्दिने नारदेमरकमभिमंत्र्य दुग्धेन पाययेत् । पुत्रप्राप्तिः । नष्टपुत्रप्राप्त्यर्थं दशसहस्रं अर्पयेत् । कमलैः शतपत्रैर्होमः ।

Colophon. इति श्रीविनियोगदीपिकायां मन्युसूक्तविधानं ॥ समाप्तं ॥ श्रीरस्तु ॥

विवरणम् । मन्युसूक्तस्य विनियोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 544. वेदभाष्यम् । Vedabháshyam. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 40. Lines, 7-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

The commentary of Mahídhara on the Suklayajurveda of the Mádhyandiní Sákhá, Chaps. 21–24.

Beginning. इमं मे तन्त्वेकैककपालस्य । अवभृथेष्टौ वारुणस्यैककपालस्य । पुरोडाशस्य द्वे पुरोनुवाक्यायाज्ये इत्यर्थः ।

End. नैषारण्याः पशवो उतृप्त्या नतु हिंसाः ॥ ४० ॥

Colophon. इति चतुर्विंशोऽध्यायः ॥ अयन्महीधरकृते वेददीपे मनोहरे । ससोऽध्यायश्चतुर्विंशोदेवता पशुवाचकः ॥ ४ ॥ श्रीगणेश ॥ प्रथम कमलानाथं गणेशं गिरिजां ।

विवरणम् । यजुर्वेदमाध्यन्दिनीयशाखाया एकविंशाध्यायतश्चतुर्विंशाध्यायपर्य्यन्तस्य महीधरकृतं भाष्यम् ।

No. 545. चमकभाष्यम् । Chamaka-bháshyam. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 9. Lines, 8–10 in a page. Character, *Nágara*. *Date*, ? *Appearance, very old, decayed. Prose.* Generally correct. Complete.

Sáyaṇa's commentary on the Chamaka-súkta of the Vájasaneyi Sañhita, so called, because the words cha (च), mē (मे) are repeated therein.

Beginning. श्रीसिद्धिविनायकाय नमः ॥ यस्य निश्वसितं वेदा योवेदेभ्योऽखिलं जगत् । निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥ १ ॥ परिषेचनमुप्याख्य संस्काराः षष्ठ ईरिताः । वसोर्द्धारादयः शिष्टाः प्रोच्यं हिंस्त (प्रोच्यन्तेऽस्मिंस्तु ?) सप्तमे ९ ॥ काण्डः ।

End. अस्मिन्ननुवाक उत्तरभागगतानि वाक्यानि प्रशंसति । वाजं तिष्ठतीति अंतवियोगराग्य अग्ना विश्ववसोर्धाराहीकादशभिरादितः अनुवाकैर्होत्येकामाहुतिं संततो ददाति ॥ सोवषदा + + ।

Colophon इति श्रीसायणाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां चमकभाष्ये एकादशानुवाकः ॥

विवरणम् । वाजसनेयसंहितायां कानिचिच्चमकसूक्तानि सन्ति । च मे इत्येतयोः प्रयोगबाहुल्यात् तेषां चमक इति नाम । पुस्तकमिदं तत् सूक्तीयसायनाचार्य्यकृतभाष्यरूपमित्यलम् ।

No. 546. चमकभाष्यम् । Chamaka-bháshyam. Substance, country-made yellow paper, 6×3 inches. Folia, 9. Lines, 7–10 in a page. Character, Nágara. Date, Saka 1800. Appearance, fresh. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणमुक्तपूर्वम् ।

No. 547. काण्वब्राह्मणम् । Káṇva Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 6×3 inches. Folia, 108. Lines, 7–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete.

A Bráhmaṇa belonging to the Yajurveda.

Beginning. ॐ नम श्रीगणेशाय । वेदपुरुषाय नमः । गार्हपत्यं चेष्यन् पशाम प्रतय (स ?) या व्यूहति । अवस्यति ऐतयद्गार्हपत्यं चिनोति पु उ चैकेषाग्नि चि तो स्यामेव ते व येतास्यदिद्व्यूहत्युवचिनामेव वद्वि-द्वहति नेदुवभिता नध्य मानीति ।

End. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । यजुर्वेदान्तर्गतकाण्वब्राह्मणम् ।

No. 548. रुद्रजपः । Rudrajapaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 29. Lines, 5–7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1864. Appearance, very old and worn out. Verse. Correct. Complete.

The Rudrádhyáya of the Vájasaneyí Saṅhitá, accented.

Beginning. । श्रीगणेशाय नमः । हरिः ओम् । । गायत्री छन्दः । प्रमाछन्दः प्रतिमाछन्दो ? अस्रीवयश्छन्दः पङ्क्तिश्छन्दः उष्णिक्छन्दो बृहतीछन्दोऽनुष्टुप्छन्दो गायत्रीछन्दो विराट्छन्दस्त्रिष्टुप्छन्दो जगतीछन्दः पृथिवीछन्दः । १ । पृथिवीछन्दोऽन्तरिक्षञ्छन्दो द्यौश्छन्दः समाश्छन्दो नक्षत्राणिछन्दो वाक्छन्दो मनश्छन्दः कृषिश्छन्दो हिरण्यञ्छन्दो गौश्छन्दो आजाछन्दोऽश्वश्छन्दः । २ । सुखानाम्ना सुवपतिं स्वामखे ।

End. पर्यमे प्ररदः प्रतश्चीर्वे प्ररदः प्रतऽ प्रपुयाम प्ररदः प्रतम्प्रवामः प्ररदः प्रतमदीनाः स्याम प्ररदः प्रतं भूयश्च प्ररदः प्रतात् ॥ १४ ॥

Colophon. इति वाजसनेयीसंहितायां दीर्घपाठे रुद्राख्ये षष्ठमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ लिखितमिदं पुस्तकं व्यासदेवरामेण प्राति शिवरामस्य उदेरामस्य पुत्रः ॥ शुभमस्तु संवत् ॥ १८६४ मिति ज्येष्ठकृष्णप्रतिपदिने ॥ शुभमभूयात् ॥ श्रुभं वा ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥

विवरणम् । वाजसनेयीसंहितान्तर्गतरुद्रजपः ।

No. 549. रुद्रषड्ङ्गः । Rudra Shadañgah. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 23 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 6–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete. (Except the first fol.)

The Rudrashadañga or Rudrádhyáya of the Yajurveda.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. प्ररदः प्रतऽ प्रपुयाम प्ररदः प्रतमप्रवाम (प्रमवामः ?) प्ररदप्रतं खदीनाः स्याम प्ररदः प्रतम्भूयश्च प्ररदः प्रतात् १४ ।

Colophon. इति षड् ङ् सं शुभम्, यदक्षरं पदं भ्रष्टं मात्राहीनं च यद् भवम् (?) तत्सर्व्वं क्षमतां देवि प्रसिद् परमेश्वरि । आपन्नोस्मि शरण्योस्मि सर्व्वावस्थोऽस्मि सर्व्वदा । भगवन् त्वां प्रपन्नोऽस्मि रक्ष मां शरणागतम् । श्रीरामकृष्णाय नमो नम ।

विवरणम् । यजुर्व्वेदीयरुद्राध्यायः ।

No. 550. रुद्रभाष्यम् । Rudra-bháshyam. Substance, country-made paper, 13×3½ inches. Folia, 21. *Lines, 9–10 in a page. Character,* Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

The commentary of Sáyana on the Rudrádhyáya of the Yajurveda.

Beginning. श्रीमद्गणपतये नमः ॥ अविघ्नमस्तु ॥ यस्य निश्वसितं वेदा योवेदेभ्योऽखिलं जगत् । निर्म्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥ १ ॥ रुद्रका-

चितयः सर्वाश्चतुर्थेऽपि समापिता अध्याये च पंचमे तु नित्यहोम उच्यते ।

End. उभयविधं वैरियं चे यज्ञाः वो युष्माकं अंते विदारितास्मे दधामि स्थापयामि । तमिममेकादशानुवाकात्मकं अध्यायं विनियुङ्क्ते । श्रीः ।

Colophon. इति श्री सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां चतुर्थकांडे पंचमप्रपाठके एकादशोऽनुवाकः समाप्तः । । विश्वेश्वराया-र्पणमस्तु । श्रीः । । । श्रीभवानीशंकराभ्यां नमः ।

विवरणम् । यजुर्वेदीयअध्यायस्य सायनकृतं भाष्यम् ।

No. 551. उपनिषद्काण्डः । Upanishad-káṇḍa. Substance, country-made paper, 6½ × 3 inches. Folia, 42 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 6 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worn out, and torn in the margin. Prose. Generally correct. Incomplete.

The codex contains the *pravargya* section of the Śatapatha Bráhmaṇa. The beginning and the end are both wanting. The mantras are accented.

No. 552. उपनिषद्काण्डः । Upanishad-káṇḍa. Another copy of the same work and of the same character, containing 39 folia, with a beginning, but no end or colophon.

Beginning. । । श्रीगणेशायनमः । । । ॐ । देवा वै सर्वं निषेदुः । अग्निरिंद्रः सोमो मखो विष्णुर्विश्वेदेवा अन्यत्रैवाश्विभ्यां । १ ।

विवरणम् । प्रवर्ग्यकाण्डाभिधः शतपथब्राह्मणांशविशेषः ।

No. 553. वेदरुद्री । Vedarudri. Substance, country-made káshmiri paper, 9 × 5 inches. Folia, 40. Lines, 7-10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1073. Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 548.

No. 554. वेदार्थप्रकाशः । Vedártha-prakáśaḥ. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 63 (of which foll. 1–10 are wanting). Lines, 7–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

Sáyana's commentary on the Yajurveda Sañhita called Vedártha-prakáśa.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. प्राप्तव्यं धनादिकं सर्व्वं प्राप्नोति जेतव्यं वैरिवर्गं सर्व्वं जयति ॥ ६ ॥ वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् पुमर्थांश्चतुरो देया वीद्या (?) तीर्थमहेश्वरः ॥ ६ ॥

Colophon. इति सायणाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां पंचमकांडे चतुर्थप्रपाठके द्वादशोऽनुवाकः । समाप्तश्चतुर्थः प्रश्नः ॥ ४ ॥ ७ ॥ यकतुं श्रपेयमस्तु ॥ ७ ॥

विवरणम् । सायनाचार्य्यकृता वेदार्थप्रकाशाभिधाना यजुःसंहिताटीका ।

No. 555. एकपदिकाण्डम् । Ekapadikáṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 70 (of which foll. 1–13 are wanting). Lines, 7–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, slightly worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the Ekapadikáṇḍam noticed before. See Nos. 99–101.

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।

No 556. एकपदिकाण्डम् । Ekapadikáṇḍam. Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 89 (of which foll. 2–4 are wanting. Foll. 48 and 49 appear to be by a different hand.) Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and decayed. Prose. Correct. Incomplete.

No. 557. एकपदिकाण्डम् । Ekapadikáṇḍam. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 75 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. *Prose. Correct. Incomplete.*

No. 558. अध्वरकाण्डम् । Adhvarakáṇdam. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 190 (of which foll. 107–110 are double.) Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and the writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in Nos. 102 and 103.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ओम् ॥ देव सुजनं जोषंयवे ।

End. मेतस्मै योमायाः स्वचो होतुः प्रजनयति तस्माद्दोह्वयमभात् ॥ १५ ॥ ब्राह्मणं ॥ ५ ॥ चतुर्विंशोध्यायः ॥ १४ ॥ सप्तमः प्रपाठकः समाप्त. कण्डिका ११४ ॥ अस्मिन् काण्डे प्रपाठकः ७ ब्राह्मणानि संख्या ४१ कांडे कण्डिका ८५९ ॥

Colophon. इत्यध्वरसंज्ञकं तृतीयं कांडं समाप्तं (समाप्तं) अविमुक्तवाराणसीक्षेत्रे श्रीविश्वेश्वरसन्निधौ मार्गशीर्षमासे शुक्लपक्षे दशम्यां मंदोवासरे(?)लिखितं दैः काशी वसीः सुतदी+ + + +शुभं भवतु ॥

No 559. अध्वरकाण्डम् । *Adhvarakáṇḍam. Substance, country-made paper,* 7×5 inches. Folia, 119 (of which foll. 1–30 are wanting.) *Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1739. Appearance,* very old, slightly torn. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. होतुः प्रजनय तस्माद्दोह्वयमभात् ॥ १५ ॥ ब्राह्मणं ॥ ५ ॥ सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः ॥ कण्डिका सं ११४ ॥ अध्वरकाण्डं समाप्त ॥ संवत् १७३९ वर्षे कार्त्तिकमासबहुलद्वितीयायां रविवारे लिखि (लि ?) तं काश्यां श्रीय श्रीवेदी षष्ठी (ष्टि ?) ओझमाधवात्मजगजपुरुष आत्मारामेण आत्मज- पठनार्थं स्वार्थंश्च ॥ अनेक पाठकयोः दीर्घायुरस्तु ॥ शुभं श्री मित्रा- जयति ॥ श्रीरामाकांतैविविवेषरः अल्पंदै ॥

No. 560. ग्रहकाण्डम् । Grahakáṇḍam. Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 133 (of which foll. 1 and 2 are wanting.) Lines, 6 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 104.

विवरणन्नूक्तपूर्व्वम् ।.

No. 561 ग्रहकाण्डम् । Grahakáṇḍam. Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches Folia, ? (the folia being in disorder, the number cannot be exactly determined.) Lines, 7–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, writing effaced in parts, and written by different hands. Prose. Not correct. Incomplete.

No. 562 सवकाण्डम् । Savakáṇḍam Substance, country-made paper, 6 × 3 inches Folia, 189 (of which foll. 5, 38, 169, are wanting) Lines, 6–9 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, slightly worm-eaten, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete

---

No 563. ग्रहकाण्डम् । Grahakáṇḍam Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 92 Lines, 7–9 in a page. Character, Nágara. Date, 1657. Appearance, very old, worn out, writing effaced in parts and by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

Colophon. प्रपठकः ॥ ५ ॥ संवत् १६५७ पौष वदे वददाने रवौ घाम्र श्री ++ बास्तव्य नागर ज्ञातीयः ++ घात्मपाठनार्थं शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ॥ यादृश पुस्तिके (?) दृष्ट्वा (?) तादृशं स्वपीतं (?) मया । यद शुध (?) मशुध (?) वा मम दोषो न दीयते ॥ तैलाद्रक्षेदित्यादि ।

No. 564. सवकाण्डम् । Savakándam Substance, country-made paper, 12 × 3 inches Folia, 50. (The page marks begin with 10.) Lines, 7–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. The first folium seems to have been written by a different hand. Prose Correct. Incomplete.

No. 565. सवकाण्डम् । Savakáṇḍam. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 50 (but without any order.) Lines, 7–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Fragmentary.

The codex is simply a bundle of papers written by different hands and without any order, and is useless for purposes of reference.

No. 566. सवकाण्डम् । Savakáṇḍam Substance, *country-made* paper, 12×4 inches. Folia, 11. Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and written by different hands. Prose Fragmentary. Like the codex last noticed, it is merely a bundle of folia without any order.

No. 567. सवकाण्डम् । Savakáṇḍam. Substance, country-made paper, 8×3½ inches Folia, 163 (of which foll. 155–162 are wanting) Lines, 5 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm eaten. Correct. Incomplete. Accented.

No. 568. सवकाण्डम् । Savakáṇḍam. Substance, country-made paper, 11×3½ inches. Folia, 126 (of which foll. 80 and 81 are wanting) *Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara.* Date, ? Appearance, old and worn out Correct. Incomplete. Accented.

No 569. सवकाण्डम् । Savakáṇḍam. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 108 (of which foll. 1 and 2, 23–65, 67, 69–72 are wanting.) Lines, 6–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and written by different hands. Prose. *Generally correct, Incomplete.*

No. 570. उल्लासम्भरणम् । Ulhásambharaṇam. Substance, country-made paper, 11×4½ inches. Folia, 106. Lines, 7–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and written by different hands. Prose. Incomplete. The folia are in disorder.

Another copy of the work noticed in No. 109.

No. 571. उखासम्भरणम् । Ukhásambharaṇam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 80. Lines, 9-11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1654. Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Incomplete, (fol. 1 being wanting.)

Colophon. पंचमः प्रपाठकः समाप्तः ॥ १०२ ॥ अष्टमोऽध्यायः ॥ ॥ सं १६५४ वर्षे भाद्रवावदे १नु षष्ठो श्रीहृषनगरे लिखितं कमासीवा षषटके उपद्रव-योत्तमकस्य पुत्रपौत्राणां अध्ययनार्थे । शुभं भवतु ॥ सर्व्वंजगत्सुखी भवतु । कमासीवा षषटके नारायणलिखितं ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥

विवरणन्नूतपूर्व्वम् ।

No. 572. उखासम्भरणम् । *Ukhásambharanam. Substance, country-*made paper, $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 106 (of which folia, 1-47, both inclusive, are wanting) Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and writing effaced in parts. Prose. *Generally correct Incomplete.*

Another copy of the same work.

विवरणन्नूतपूर्व्वम् ।

No. 573. ब्राह्मणोखासम्भरणम् । Bráhmaṇókhásambharaṇam. Substance, country-made paper, $12 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27 (of which fol. 1 is wanting) Lines, 10-13 in a page Character, Nágara. Date, 1690 Samvat. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete. (Except fol. 1)

It is a copy of the Aśvamedhakáṇḍa noticed in Nos. 129 and 130, and not one of Ukhásambharaṇakáṇḍam as we find in the title-page.

Colophon चतुर्थप्रपाठक. समाप्तः । कंडिकासंख्या १०२ एवं कांडे कंडिकासंख्या ४२८ ब्राह्मणानि संख्या ४२ । संवत् १६९० वर्षे(?) आसाढ़(?)वदि १० भनौ लषितं(?) शुभं भवतु.(?) । कल्याणमस्तुः (?) । श्रीः ॥ ॥ ब ॥ श्रीः ॥ ॥ ब ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ ब ॥

विवरणम् । अश्वमेधकाण्डमिदं नतूखासम्भरणकाण्डम् ॥

No. 574. उखासम्भरणम् । Ukhásambharaṇam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 107. Lines, 7–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

The codex contains two incomplete copies of two different Bráhmanas, Ukhásambharaṇa, and Haviryajña. Of the former there are 7 folia only, while of the latter 100 folia from fol. 55 to fol. 155.

No 575 हस्तिषट्नामकाण्डम् । Hastishaṭnámakáṇḍam. Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 121 (of which fol. 1 is wanting) Lines, 6–7 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 112.

विवरणमनूक्तपूर्व्वम् ।

No. 576. हस्तिषट्काण्डम् । Hastishaṭkáṇḍam. Substance, country-made paper, $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 222 (of which foll. 1–77 and 192–221 are wanting.) Lines, 6–7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1637. Appearance, very old, worn out, and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete (except the folia wanting.)

Colophon. इति हस्तिषट्नाम सप्तमं कांडं समाप्तं हस्तिषट्कांडे प्रपाठकः ४ ॥ ब्राह्मणं १२। एवं कांडे कंडिकासंख्या । २९८॥ शुभं भवतु संवत् १६३७ वर्षे वैशाप(ख ?) मासे कृष्णपक्षे पञ्चम्यां तिथौ भौमवासरे·श्रीरैव-वाषारमौ वास्तव्य उदीच्य ज्ञातिय(तीय ?) प्रोहीतरामसुतहरजीलिखितं श्लोकाप्यवे । शुभं भवतु ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्री. ॥ श्रीः ॥ श्री. ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

No. 577. चितिकाण्डम् । Chitikáṇḍam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 101. Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, torn, worn out, and slightly worm-eaten. Foll. 43–101 appear to have been written by a different hand. Generally correct. Incomplete.

No. 578. चितिकाण्डम् । Chitikáṇḍam. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 108 (of which foll. 115–153 are wanting.) Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worn out, and written by different hands. Correct. Complete but for the defect mentioned above.

No. 579. सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikándam. Substance, country-made paper, 10×3 inches Folia, 77 (of which foll. 4, 43–61, are wanting) Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Foll. 1 and 3 appear to have been written by a different hand Correct. *Incomplete.*

No. 580. सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikándam. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 103 Lines, 7–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. *Prose. Correct. Complete* (without colophon.)

No. 581 सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikándam. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 101 (of which fol. 1 is wanting) Lines, 6–8 in a page Character, Nágara. Date, Samvat 1678. Appearance, very old and worn out Prose. Generally correct. Complete (except the 1st fol.).

Colophon. चतुर्थे. अपाठकः समाप्तः ॥ कण्डिका ॥ १०१ ॥ कांडे कण्डिका ॥ ४०१ (१?) ब्राह्मणानि संख्या ॥ १५ ॥ संवत् १६७८ वर्षे श्रावण शुभ पौषमास्यां (?) रविवारेण लिखितं मोढचैवेद्य ज्ञातिभव श्यात्माराम सर्व्वेश्वरेण लिखितं ॥ शुभमस्तु ॥ भग्नपृष्ठकटिग्रीवोबध(द्ध?)मुष्टिरधोमुखं (ख.?) कष्टेन लिखितं ग्रन्थं (लिखितोऽग्रन्थ.)' यत्नो (यत्नेन?) परिपालयेत् ॥ १ ॥ तैलाद्रक्षे(?) जलाद्रक्षेद्रक्षेच्छ्लथबंध(?)बंधनात् ॥ मुख (?) हस्तेन दातव्यं एवं वदति पुस्तिका ॥ २ ॥ श्रीः ॥ छ ॥ श्री ॥ छ ॥ ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ।

No. 582. सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikáṇḍam. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 111 (of which foll. 1–4 are wanting.) Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1268, S'aka 1152 (?) Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete (except the first four folia.)

Colophon. साचीकांडं सम्पूर्णं ॥ लि याज्ञिक (?) च्यंवारामेण ॥ सं १२६८ शके ११५२ आ. सु. न ५० ऋत्विजः श्लोकाः ।

No. 583. अग्निरहस्यकाण्डम् । Agnirahasyakáṇḍam. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 106 Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, writing effaced in parts and by different hands. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 123. Accented.

Colophon.

Colophon. इत्यग्निरहस्यं नाम दशमं कांडं समाप्तं ॥ संवत्सरो वै यज्ञः प्रजापतिः ॥ याज्ञिकदेवलक्ष्मसुतकक्ष्याख्येण गतपत्रं पूरितम् ॥ शुभमस्तु ॥

No. 584. अष्टाध्यायीकाण्डम् । Ashtádhyáyikáṇḍam. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 44 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 8–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete

Another incomplete copy of the work noticed in Nos. 124 and 125. Accented.

विवरणनुक्तपूर्व्वम् ।

No. 585. अष्टाध्यायीकाण्डम् । Ashṭádhyáyikáṇḍam. Substance, country-made paper, 8×4½ inches. Folia, 66 (of which foll 1–25 are wanting.) Lines, 8–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

No. 586. मध्यमकाण्डम् । Madhyamakáṇḍam. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 31. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1509. Appearance, very old, worn out. Prose. Correct. Incomplete.

The first Prapáṭhaka of the Madhyamakáṇḍa noticed in Nos. 126, 127, 128.

विवरणमनुक्तपूर्व्वम् ।

No 587 मध्यमकाण्डम् । Madhyamakáṇḍam. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 10. Lines, 9–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Not correct. Incomplete.

No. 588. अश्वमेधकाण्डम् । Aśvamedhakáṇḍa. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 104 (of which fol. 1 is lost) Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1754. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in Nos. 130, 131.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. दैतज्जीवाश्च पितरश्च न संदृश्य ॥ १२ ॥ ब्राह्मणं ॥ ७ । चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः । कंडिका संख्या ॥ ९९ ॥ शुभमस्तु संवत् १७५४ वर्षे माघवदि ५ बुधे काश्यां मध्ये लिखितं ज्ञाती वीरेश्वर यादव आत्मपठनार्थम् ॥

No 589. शतपथब्राह्मणप्रवर्ग्यकाण्डम् । Śatapatha Bráhmaṇa Pravargyakáṇḍam. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 45 (of which foll. 1 and 2 are wanting.) Lines, 77 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

The Pravargyakáṇḍa belonging to the Kaṇvaśákhá of the Śatapatha Bráhmaṇa.

Beginning. (खण्डितम्) ।

End. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । शतपथब्राह्मणकाण्वशाखीयप्रवर्ग्यकाण्डम् ।

No. 590. वृहदारण्यकभाष्यम् । Vṛihadáraṇyaka Bháshyam. Substance, country-made paper, 16×3½ inches. Folia, 24. Lines, 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, slightly worn out. Prose. Correct. Incomplete.

An incomplete copy of Ánanda Giri's commentary on the Vṛihadáraṇyaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ मधुकांडे त्वाष्ट्रं कचं चेति मधुद्वयं व्याख्यातं सम्प्रति कांडांतरारंभं प्रतिजानीते जनक इति ।

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । आनन्दगिरिकृता वृहदारण्यकटीका ।

No. 591. वृहदारण्यकमिताक्षरा । Vṛihadáraṇyaka-mitákshará. Substance, country-made paper, 11×3½ inches. Folia, 187. Lines, 10–13 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat ? Appearance, very old, worn out, writing effaced in parts and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Vrihadáraṇyakakáṇḍa of the Śatapatha Bráhmaṇa, belonging to the Káṇva śákhá, by Nityánandáśrama, a pupil of Purushottamáśrama.

Beginning. ॥ ॐ ॥ ॐ नमः श्रीकृष्णाय परमात्मने श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ योऽनंतोऽनंतशक्तिः सृजति जगदिदं पालयत्यन्तरात्मा सविद्यावे निपीय स्वकमहिमगतः सत्यचिन्मूर्त्तिरास्ते । योऽनुग्रः भक्तनानां परमहिततम. पापिनामुग्रमूर्त्तिः सोऽस्माकं वाञ्छितानि प्रदिशतु भगवानात्मदः श्रीन्द्रभिद्वः ॥१॥ यत्कूलप्रवइन्यविकपयसः ... राज्यइभमदाभिधा ... संतापिनः ॥ यत्प्रसारपरिप्रमापद्दया संप्रीतलामोदभाग् वंदे तत् पुरुषोत्तमाश्रमगुरोः पादारविंदद्वयम् ॥ १ ॥ याकाण्वोपनिषत् प्रसिद्धवृहदारण्यश्रुतेः भाद्रं तद्भाष्यप्रमुखं विलोक्य विपुला टीका कृता ज्ञानिनाम् ॥ रम्या तत्कलनासमर्थमतिभिर्मोक्षेच्छुभिर्योगिभिः सुज्ञेया तु मिताक्षरा + + + रियं व्याख्या समारभ्यते ॥ १ ॥ उपनिषच्छन्देन तु मुख्यया वृत्त्या ब्रह्मविद्यैव ।

End. इदंतु आचार्यपरंपराकथनं सर्व्वासु वाजिशाखासु वेदाध्ययनसूत्रमा-
रभ्य पाठव्युत्क्रमेण सांजीविपुत्रात् सांजीविपुत्रात् सांजीविपुत्रपर्यंतं
समानं ॥ आदिमध्यान्तेषु छतसंबन्धाः पंथाः परिचारिणो भवंतीति सि-
चयितु + + + ब्रह्मणे नम इति ॥

Colophon. इति बृहदारण्यकव्याख्यायां मिताचरायां षष्टमाध्यायस्य पंचमं ब्राह्मणं
समाप्तं ॥ यः सद्गुनिश्चयक्तिकांडकपद्ध्यायप्रभेदस्फुटस्कंधः सत्स्वरपत्र-
वावलिविलस + + मय ब्राह्मणः ॥ प्रह्लान्नैक्यफलः सुवाक्यकुसुमो-
वंशालवालांशुभाक् संसेव्यः सततंबुधैः स बृहदारण्याकल्पद्रुमः ॥ १ ॥
भाष्यवार्त्तिकक्षतटीका मंथ+रण्यकं दधि ॥ विमथ्य बुद्धिरस्मेदं नवनीतं
समुद्धृतं ॥ २ ॥ महतामाशयं बोद्धुं मादृशः कः क्षमो भवेत् । तथापि
श्रद्धयाऽस्माभिः सारमेतत् समुद्धृतम् ॥ ३ ॥ यत्पादस्य मकरंदरसानभि-
ज्ञाविश्रमविधिपदादपि संचरंतः । न प्राप्नुवंति पद्मकर्मरता धनेषा-
स्तस्मै धर्विस्वपुषे हरये नमस्ते ॥ ४ ॥ इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य-
श्रीपुरुषोत्तमाश्रमपूज्यपादशिष्यनित्यानंदाश्रमविरचितायां मिताचरायां
षष्टमोध्यायः समाप्तः ॥ ॐ ॥ संवत् वर्षे श्रावणशुद्ध १२ बुधे प्रज्ञाना-
श्रमपूज्यपादशिष्यमोपालाश्रमेणेदं पुस्तकं वाराणस्यां + + + नि-
कटे लिखितं ॥ ॐ तत्सत् ॥ कृष्णार्पणमस्तु + + + भवतु ॥

विवरणम् । नित्यानन्दाश्रमविरचिता बृहदारण्यकस्य मिताचराभिधा टीका ।

No 592 शुक्लयजुर्वेदवाजसनेयीसंहिता । Sukla-yajurveda Vájasaneyí Sañhitá. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 177 (of which foll. 1–7 are wanting.) Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse and prose. Correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in Nos. 38, 39, 40. Accented.

No. 593. रुद्रजपः । Rudrajapaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 16. Lines, 5 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 548.

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।

No. 594. कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः। Krishna-yajurveda-saṅhitá Padapáṭha. Substance, country-made paper, 13×4½ inches. Folia, 110. Lines, 8-9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete (up to the end of the eighth Prapáṭhaka of the Prathama Káṇḍa.)

The Pada text of the Black Yajurveda up to the end of the eighth Parapáṭhaka, Káṇḍa 1. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। हरिः। ओम्। इषे। त्वा। ऊर्जे। त्वा। वायवः। स्थ। उपायव इत्युप आयवः। स्थ। देवः। वः। सविता। प्रेति। अर्पयतु। श्रेष्ठतमायेति। श्रेष्ठतमाय। कर्मणे।

End. सुमिथं। सोमस्य। इंद्रस्य। मित्रः। आग्नेयं। मुधः। आग्नेयं हिरण्यं। आग्नेयं। आहौत्रा। अग्ना विष्णू। हविष्मतिः। १। अनुमत्यै। यमायेति। दैवी रापः। सिवेधि। अग्रो वा। हिरण्यरिष्मत्। हरिः ओम्। १८। १४। २१। १७। १२। ११। ११। ३१। २४९. संख्या।। श्रीमहिश्वेश्वरो विजयतेतराम्।। श्रीवेदपुरुषाय नमः।।। ।श्री।। हरिर्जयति।

Colophon. (नास्ति)।

विवरणम्। कृष्णयजुर्वेदसंहितायाः प्रथमकाण्डीयाष्टमप्रपाठकपर्यन्तमन्तस्य पदपाठः सस्वरचिह्नः।

No. 595. कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः। Krishna-yajurveda-saṅhitá Padapáṭha. Substance, country-made paper, 13×4½ inches. Folia, 124. Lines, 4-8 in a page. Character, Nágara. Date, Saka 1650, Samvat 1519. Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the second Káṇḍa of the Black Yajurveda Saṅhitá. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। हरिः। ओम्। वायव्यं। श्वेतं। इति। आलभेत। भूतिं कामः इति भूतिऽकामः।

End. सुमिधः। यार्यां। तथाग्राभागं।। हितमनु। इत्याह प्रजावै।। आहित्याह। युष्व। भुनक्ति।। ७०।। ८।। ६१।।। ७१।।। ५९।।। ४८।।। ७४।।। ७०।।।२८४।।। ओम्। हरिः।

Colophon. शके १६१० संवत् १५१८ संवत्सरे चैत्र शुक्लद्वितीया भौमवासरतद्दिने इदं पुस्तकं लिखितं गोविंदरामभट्ट + + + त्युपनामकं तस्य इदं पुस्तकं ॥ ॥ श्री ॥ ॥ श्री ॥ ॥ श्री ॥ ॥ श्री ॥ ॥ श्री ॥

विवरणम्। कृष्णयजुर्व्वेदसंहिताया द्वितीयकाण्डस्य पदपाठः सस्वरचिह्नः।

No. 596 कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः। Krishna-yajurveda-sañhitá Padapáṭha. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 68. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the third Káṇḍa of the Black Yajurveda Sañhitá.. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ॥ ओम् ॥ प्रजापतिरिति प्रजाऽपति। अकामयत ॥

End. पूर्णता भुवज्ञान् तवांग्ने प्राविंद्व पट्विंशत् ॥ ११ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ४१ ॥ ॥ ४९ ॥ ॥ ११ ॥ ॥ ८९ ॥ ॥ ११ ॥ ॥ १०९ ॥ हरिः। ओम् ॥ १ ॥ श्रीकाशीनाथोविजयतेतराम् ॥ १ ॥ ॥ श्रीः ॥ हरीजयति ॥

Colophon. (नास्ति)।

विवरणम्। कृष्णयजुर्वेदसंहितायास्तृतीयकाण्डीयपदपाठः सस्वरचिह्नः।

No 597. कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः। Krishna-yajurveda-sañhitá Padapáṭha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 87. Lines, 8–9 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct Incomplete.

The Pada text of the fourth Káṇḍa of the Black Yajurveda. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ हरिः ॥ ओम् ॥ युञ्जानः प्रथमं। मनः। तत्त्वाय। सविता। धियः। अग्निं। ज्योतिः।

End. अग्नाविष्णू। अग्निश्च वाजोनः। अदृश्योगोपाः। एकोनचत्वारिंशत् ॥, ३८ ॥ ॥ श्रीकृष्णाय नमः।

Colophon (नास्ति)।

विवरणम् । कृष्णयजुर्वेदसंहितायाश्चतुर्थकाण्डीयपदपाठः (सस्वरचिह्नः) ।

No. 598. कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda Padapáṭha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 128. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the fifth Káṇḍa of the Black Yajurveda. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ॥ ओम् । सावित्राणि । जुहोति । प्रसूत्या इति प्रसूत्यै ।

End. यो वै एवाकृतिं अभवन् सं पर्यधिभिः अवरुध्य आनद् अष्टो पंचाशत् ॥ ५८ ॥ हरिः ॥ ओम् ॥ ५९ ॥ ६४ ॥ ४८ ॥ ५८ ॥ ६१ ॥ ५४ ॥ ५८ ४३ ॥ सावित्राणि विष्णुमुखाः उत्सन्नयज्ञः देवासुराः यदेकेन हिरण्यवर्णाः ॥ यो वा अयया देवसंतत्र ॥ पंचमाष्टकसमाप्तिं पञ्चाय । श्रीः ।

विवरणम् । कृष्णयजुर्वेदसंहितायाः पञ्चमकाण्डस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः ।

No. 599 कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda-sañhitá Padapáṭha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 103. Lines, 8-9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the sixth Káṇḍa of the Black Yajurveda. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ॥ ओम् ॥ प्राचीनवंशमिति प्राचीनऽवंशं । करोति । देवमनुष्या इति ।

End. इंद्रः । पत्निया । प्रति । देवाना । इन्द्रियं । देवाना । अर्दाभ्ये । देवा वै । प्रवाह्क । प्रजापति देवेभ्यः । सः । रिरिचानः । षोडशधा । एकादश ॥ च ॥ ११ ॥ श्रीविश्वनाथाय नमः ॥ सुवर्गाय यजति प्रजा सौम्येन गृह्णीयात् प्रत्यंच गृह्णीयात् प्रजा प्रप्रन विचलारिंशत् ॥ ४३१ ॥ ॥ ॥ ६६ ॥ ५८ ॥ ६१ ॥ ४२ ॥ ४३ २३३ ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । कृष्णयजुर्वेदसंहितासप्तकाण्डपदपाठः सस्वरचिह्नः ।

No. 600. कृष्णयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda-sañhitá Padapáṭha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 85. Lines, 7-8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the seventh Káṇḍa of the Black Yajurveda Sañhitá. Accented.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ओम् । प्रजननमिति प्रऽजननं । ज्योतिः । वृषि देवताना । ज्योतिः ।

End. गावः । पुमान्यः । सर्वनमद्भिः । वा । एते देवहतं । अभिजित्यः इत्याङ्गः । वर्षपोद्भिः सार्वे । चतुः पंचाशत् । ५४ । ४ ॥ हरिः । ओम् ।

Colophon. सप्तमाष्टकपदानि समाप्तिं यथाय । शुभमस्तु शिवं भूयात् । कुसन(?) स्थान । १७ । श्रीमः प्रसीदतु । काशीनाथोविजयवेतताम् । श्रीः ।

विवरणम् । कृष्णयजुर्वेदसंहितायाः सप्तमकाण्डीयपदपाठः सस्वरचिह्नः ।

No. 601. तैत्तिरीयसंहिताभाष्यम् । Taittiriya Sañhitá-bháshyam. Substance, country-made paper, 10×8 inches. Folia, 68. Lines, 11-14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, almost new. Prose. Generally correct. Incomplete.

Sáyaṇa's commentary on the fifth Káṇḍa of the Taittiriya Sañhitá.

Beginning. । श्रीगणेशाय नमः । यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् । निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥ १ ॥ चतुर्थकाण्डे चित्यर्थमंत्राः सर्वेऽत्र वर्णिताः । ब्राह्मणं पंचमे काण्डे तत्र सप्तप्रपाठकाः । २ । मन्त्रव्याख्याचतुर्थादौ विश्वचैपानुवाकाः एकादशानुवाकाःस्युराद्योर्यांस्तेषमीरिताः । ३ । सावित्राद्यतिरथान्त स्त्रीकारः प्रथमेऽभवत् । द्वितीये मतृखर्नं मच्छप्तयेनाक्रमयेद्ध्रुवं ॥ ४ । तृतीये मतृकमाख्यानं भूसंस्कारोऽक्षतादिभिः । चतुर्थेतु पदं खात्वा संरम्भेवसंपनयोः । पंचम संश्वतामेनाऽयमभूसौ समाचरेत् । षष्ठे तूमां निर्मिमीत सप्तमे संस्करोति ताः । ६ ।

षष्ठमे पशवो वक्षेवष्वस्य नवमे ध्वनिः। उपक्षं दधीत दशमे स्यादं मश्वाश्वमेधिकः ॥ ७ ॥ अध्येतुमनुवाकोऽत्र भोम उत्कृष्यतां ततः। ८।
घमिद्ध इत्येवमाद्या अश्वस्याभिप्र ईरिताः ॥ आप्रियस्तु प्रयाजानां याज्या एकादशोऽन्तताः। अश्वमेधाख्यकांडे ताः विनियुक्ताः स्फुटं कृतम् ॥ ९ ॥

End. अथास्य प्रपाठकस्य विनियोगसंग्रहः॥ गायत्र्यादिभिराग्नेयमंत्रैः पंचचितीः सृजेत्। अग्ने देवा निवेत्याद्या माचिकेत चितीरिताः॥ १॥ गायत्र्याद्याः पंच मंत्रा इष्टानेय्याद्ययाक्रमं। गौरिचिवतीचिवं देवानामित्यसौ भवेत् ॥ २ ॥ त्वामग्ने इषभं दद्यात् प्रत्येकं चितिपंचके। संवत्सरस्यवे दध्यात् प्राजापत्यामिटेष्टकां ॥ ३ ॥ यो देवा उष्ममिंध्ये दध्यादस्थानि संज्ञिका। सतायुधावेति पञ्चमंत्रैः पंचेष्टका इमाः ॥ ४ ॥ इंद्रस्य वपिचौदंध्याद‍ग्राविम्नू घृताहुतिः। चितिं जुहोमि चावेतं सप्तवेनी जुहोति हि ॥ ५ ॥ अग्ने यशेत्युपादध्याद्वादृष्टतृपंचकेष्टकाः। सुवर्णंपंचभिर्हुत्वा देवस्तिस्रो दधाति हि ॥ ६ ॥ याश्चे तिस्रो जुहोत्येवं तच्छायामौनिहोमकः। यदा कृतादिति प्रोक्षैर्मन्त्रैराकूतिहोमकः ॥ ७ ॥ याश्चेश्वर्मस्तवेति मंत्रात्कूर्यं दधाति हि। मयौत्यग्निश्चो गायत्र्याद्याः पूर्व्वमुदीरिताः ॥ ८ ॥ ताभिः पंचेष्टकाद्यादग्निकांड मितीरितं। स्तोभानित्यस्मेषाममंत्राः षोडशस्तु स्मृताः ॥ ९ ॥ अनुवाकेषु कांडं यतृपंचमं यदिदुस्थितं वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन्। पुमर्थांश्चतुरोदेयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः॥

Colophon. इति सायणाचार्य्यविरचिते वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां पंचमकांडं सप्तमप्रपाठके षड्विंशोऽनुवाकः ॥ २६ ॥ सप्तमप्रपाठकः सप्तमः (समाप्तः ?) सप्तमकांडस्य पंचम.(?) ५॥ सायणाचार्य्यविरचितं यंनु(?)॥ वेदार्थपुस्तकं॥ अयोधिवान(?)छ्योन स्वर ॥ वर्षसमं शुभम् ॥ ग्रंथसंख्या १५०० ॥

विवरणम्। सायनाचार्य्यकृतं तैत्तिरीयसंहितायाः पञ्चमकाण्डीयभाष्यम्।

No. 602. तैत्तिरीयब्राह्मणम्। Taittiríya-bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 157 (of which 1-3 are wanting) Lines, 6 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. *Prose. Generally correct. Incomplete*

An incomplete copy of the Taittiryía Bráhmaṇa, having neither beginning nor end.

No. 603. आरण्यसंहिता । *Araṇi Sañhitá.* Substance, country-made coloured paper, 19×3 inches. Folia, 6. Lines, 5 in a page, with a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, Śaka 1756. Appearance, new.. Verse. Generally correct. Complete.

A copy of the work noticed in No. 60. Accented.

Colophon. षष्ठप्रपाठकः । पूर्णा आरण्यो ऋतुशरमुनिचन्द्रैः सम्मिते शाकवर्षे भवति मिहिरेऽर्विं पञ्चविंशेऽस्ति मासः । शिरसि कुथुमशाखा न्यस्य तस्या द्वितीयां च लिखति कमनादिः संहितां कान्तशर्मा ।

विवरणन्यूनपूर्ब्बम् ।

No. 604. आरण्यपदच्छेदः । *Araṇi Padachchhedaḥ.* Substance, country-made yellow paper, 16×3 inches. Folia, 6. Lines, 5-7 in a page, with a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, Śaka 1756. Appearance, fresh. Generally correct Complete.

The Pada text of the *Araṇi Sañhitá.* Accented.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । ॐ । इन्द्र । ज्येष्ठम् ।

End. ॐ एवाद्धि देवाः ।

Colophon. इति आरण्यपदसमाप्ता । इमानि । षष्ठः प्रपाठकः । शाके ऋतुरा-श्वार्णवधरणिगणिते शके वर्षेऽस्पष्टभाषाभानन्दनाम्नो हरिचरणस्वेः ।

No. 605. वैराजसामः । Vairája Sámaḥ. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 6. Lines, 8-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Verse. Generally correct. Complete.

A collection of hymns belonging to the Sámaveda under the name of Vairájasáman. Accented.

Beginning अथ वैराजसाम । ॐ । चोइया चोइया चोइया ३४५ पिन्व । मरुत्वां । चोनोवां । मघोवां । वसूवां । इन्द्रोवां ।

End. १२ ५ २१ ५ ५ ८
इंहा १२४ हायि थैहो १४ भिः रहिया ६ हाहो ५ इडा ।

विवरणम्। वैराजसामेति प्रसिद्धानां समवेदीयमन्त्राणां संग्रहपुस्तकम्। अत्र मन्त्राः सस्वरचिह्नाः सन्ति।

No. 606. भारण्डादिसाम। Bhárandádi Sama. Substance, country-made paper, 6×2½ inches. Folia, 2. Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete. It contains only two Sámans.

A collection of Sámans known under the name of Bhárandadi. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। अथ भारंडसाम लिख्यते। ॐ इयाम्। नमसत्वा- रो१स्मेतिः। पर्यंत उत्तरा२म्।

End. धर्मोमवह्निर्मुवनेषु चन्नदत्। इट् इज १२१५।

Colophon. इति महावैश्वानरसामः समाप्तः (साम समाप्तं ?)। अथ हारसाम लिख्यते।

विवरणम्। भारण्डादीनि कति नाम सामानि सन्ति, तेष्वत्र सामद्वयमात्रं वर्त्तते।

No. 607. सामवेदब्राह्मणम्। Sámaveda Bráhmaṇam. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 12. Lines, 6–8 in a page. Character, Nágara. Date, 1660. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains three small works, (1) Devatádhyáya, (2) Sañhitopanishad, and (3) Vañśa Bráhmaṇa, so connected that they cannot be separated. Of these, the first and last belong to *the Sámaveda, and the second to the Ṛigveda.*

Beginning. (*of Devatádhyáya*) ×त्रि×त्या×ने× ।। अग्निरिन्द्रः प्रजापतिः सोमोवरुणस्त्वष्टामंगिरा।

End. (of Devatádhyáya) स्वस्ति देवर्षिभ्यश्च ब्रह्मसत्यश्च पानुमाथि + + + सत्यंच पानुमामिति।५।

Colophon. इति देवताध्यायः। समाप्तः।

Beginning. (of the Sañhitopanishad.) अथातः संहितोपनिषदो व्याख्यास्यामः सर्व्वपरोक्षादेव ।

End. (of the Sañhitopanishad.) पुरुषोवावमीयरोभिजायवेलोका-श्मीकरणं च चतुर्क्षो भवति य एवं वेद य एवं वेद ॥ ५ ॥

Colophon इति संहितोपनिषत् समाप्तः (समाप्ता ?) ।

Beginning. (of the Vañśa Bráhmaṇa) नमो ब्रह्मणे नमो ब्राह्मणेभ्यो नम आचार्य्येभ्यो नम ऋषिभ्यो नमो देवेभ्यो नमो वेदेभ्यो नमो वायवे च मृत्यवे च विष्णवे च नमो विश्रवणाय चोपजाय च ।

End. (of the Vañśa Bráhmana.) बृहद्दसो पितुर्बृहद्दसुर्गोभिलो गोभि-लादेव गोभिलोराधाच्च गोतमात् समानं परस्य समानम् परं ॥ २ ॥

Colophon. इति वंश ब्राह्मण समाप्त· (?) स्वस्ति संवत् १६६० वर्षे श्रावण शुदि १५ बुधे ॥ अद्यह श्रीवाराणसीवास्तव्यश्रीमालज्ञातीयअभयगोवर्द्धनेन लिखितम् ॥ ॥ चं वैकुंठपठनार्थं तथानीलकंठस्य ।

विवरणम् । अत्र त्रीणि पुस्तकानि मिलितानि सन्ति (१) देवताध्यायः (२) संहितोप-निषत् (३) वंश (४) ब्राह्मणमिति सर्व्वाण्येतानि सुप्रसिद्धान्येव ।

No. 608 इन्द्रशलभभाष्यम् । Indraśalabhabháshyam. Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 95. Lines, 10–14 in a page, bound in book form. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Indraśalabha Sañhitá. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ प्रथमस्यैकमाद्यमवचस्वेभिर्क्कादिशंस्य वर्षं सुरथाः ।

End. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । इन्द्रशलभसंहिताभाष्यम् ।

No 609. अमृताहरणम् । Amṛtáharáṇam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 19. Lines, 7 in a page. Character, Nágara. Date, 1678 Samvat. Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A legend of Garuḍa bringing down, at the request of his mother, the nectar of immortality from heaven after defeating the Devas.

Beginning. ॐ नमो विघ्नहर्त्रे। यस्यांडाम्फोटशब्दाद्दिशोभुवनं कंपिताः सप्तलोकाः पाताले पद्ममान्यो वनमजमदितं कच्छपं भक्षयित्वा तु स क्रुद्धो वज्रतुंडः सुरासुरविनिर्जिताखां प्रजापक्षं(?) वंद्रे काश्यपेयो द्रुतुरुवल्लयुतः

२।१ १ २ २ १ १

पातु वोवैनतेयः। ॐ महामों अपि नामों देवो वरुणः प्रजापति यें

२ २ २ १ २८ ८२८ १२

देवा देवा दिविषदस्सु वेभ्यो वो देवा देवेभ्यो नम. ॥ १ ॥

End. १ २ १११ १ २२ २१ २ २ ११ १

सर्व्वेषु लोकेषू १२४५ अभयश्री अस्तु १२४५। अस्तांतरे मा १२४५॥२०॥

Colophon. इत्यमृताहरणे द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः ॥ ॥ वसुयरामाऽवच्छिभिर्मितेब्दे विक्रमार्कतः। चंद्रेह्नि लिखितं काम्यां प्रतिपच्छ्रावणे सिते॥ श्रीरामाय नमः ॥ अयेद वाराणसीस्थेन हदनामारव्जानिना राउल श्रीअंबजीसुतेन राउल श्रीप्रयागजीकेन लिखापितममृताहरणं स्वपठनार्थं परोपकारार्थं च॥ ॥ यादृशमिति न्यायान्न मे दोषः ॥ श्रीरामाय नमः ॥ ॥ च ॥ ॥ व ॥ व ॥ ॥

विवरणम्। गरुडकृतामृताहरणविषयकमन्त्राणां संग्रहपुस्तकम्।

No. 610. मन्त्रभाष्यम्। Mantrabháshyam. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 81. Lines, 12-15. Character, Nágara. Date,* ? Appearance, old, decayed, slightly torn. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Mantras generally used in Vedic rites, by a son of Bajraṭa.

Beginning. सिद्धिः श्रीगणेशाय नमः ॥ सरस्वत्यै नमः। हृदयं दक्षिणं चाक्षिमपरं वामं तथाद्वयः(?)। येहवे नमहं नौमि अस्थञ्जु मामविमर्द। आदित्यादवाप्तवान् यस्तु शाखाः पंचदशापराः। तं याज्ञवल्क्यं वन्देहं मन्त्रभाष्यप्रसिद्धये। सुवतस्तवनश्चैव तथा सतपथश्रुतेः। अर्थान् वक्ष्मीत मन्त्राणां

---

* The work was written by a son of Bajraṭa, an inhabitant of Ánandapura in the reign of the king Bhoja.

देवतां छांदसं च यत् । ऋचो यजूंषि सामानि तथार्थः पदवाक्ययोः । उतयद्याच याः प्रोक्ताः योर्थवादस्तु कर्म्मणः ॥ तत्र हि पूर्व्वस्मिन् विशिष्टकर्म्मजनितफ़ुतिसंस्कारसमानानुच्छिन्निधर्माय: सुप्रतिबुद्धन्यायेन हिरण्यगर्भप्रभृतयः कल्पादौ सह विद्ययाभिव्यज्यमानाः प्रत्तारोऽस्मद ऋषय इत्युच्यंते ॥

End. (खण्डितं) ।

Colophon. (खण्डितं) ।.

विवरणम् । मन्त्रभाष्यं नाम पुस्तकम् सुप्रसिद्धमेव ।

No. 611. अनुपदः । Anupadaḥ. Substance, country-made paper, $12\frac{1}{3} \times 4$ inches. Folia, 73. Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out, with writings by different hands. Prose. Not correct. Complete.

A work *explaining fully some Vedic rites* performed by the followers of the Sámaveda. Anonymous.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥ ॥ ॐ नमो सामवेदाय ॥ यजुर्षा ·कर्म्मसु लिंगनोविधानमर्थ्यपदयाभिमतस्तु सर्व्वषेन(?)शब्दविशेषो द्रव्यवचनौदुम्बरीप्रथमेनेति ।

End स सर्व्वांश्च लोकानाप्नोति सर्व्वांश्च कामानपहतपाप्मा विशोकश्च भवति संपन्नांश्च जयति संपन्नांश्च जयति ॥ १९ ॥

Colophon. इत्यनुपदे दशमः प्रपाठकः समाप्तः समाप्तश्चायमनुपदग्रंथो यस्मिन् ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ॥

विवरणम् । अनुपदाख्यो वैदिकमन्त्रविशेषव्याख्यानिबन्धोऽयम् ।

No. 612 अनुपदसूत्रम् । Anupada Sútram. Substance, white Kásmiri paper, $16 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 38. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1942. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed just before.

Colophon. इत्यनुपदसूत्रे दशमः प्रपाठकः समाप्तः ॥ श्रीसं १९४२ भाद्रो शुक्ल ११ ।

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।

No. 613. मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत्। Maitráyaníya Bráhmaṇopanishat. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 13. Lines, 5-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, almost new. Verse. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीमद्गणेशाय नमः। श्रीगुरुपरमेष्ठीदेवताभ्यो नमः परानन्दगुरुं वंदे चैतन्यामृतविग्रहं यस्यावलोकनेनैव गता संसारवासना १। अथ वैराग्यकारणं दुःखमूलोऽपि संसारस्तत्र सौख्यं न विद्यते वासनासंक्षयेर्मूलं तस्मात्त्यागोविधीयतेऽन्तरे इतिवत्स्था संसारस्य प्रवर्तिका तस्या निर्मूलनं कार्य्यं प्रकर्षेण मुमुक्षुणा।

End. द्वावेतौ सुपर्णौ सयुजौ सखायौ समानवृक्षं परिषस्वजाते एकस्तयोः पिप्पलमत्ति पक्वमन्यस्त्वनश्नन्नभिचाकशीति टीका—तौ प्रसिद्धौ सुपर्णौ सुष्ठु पर्णं गतिः ययोस्तौ पर्णं गतौ सखायौ च पतनागमदेष्वित्ति विश्वव्याप्तज्ञानौ इत्यर्थः सदयुजौ सदयोगवंतौ सखायौ परस्परानुकूलौ द्वौ जीवात्मपरमात्मानौ समानं एकं वृक्षं शरीरं परिषस्वजाते आलिंगयतः स्वीकुर्व्वंत इति यावत् अनयोः कार्य्यभेदमाह तयोर्मध्ये एको-जीवः पक्वं पिप्पलं फलं अतिभुङ्क्ते अन्य ईश्वरः अनश्नन् अभुञ्जानः सन् अभिचाकशीति साक्षित्वेन पश्यतीत्यर्थः। ४। ४। ४। ४॥

विवरणम्। मैत्रायनीयब्राह्मणोपनिषत् विषयोऽप्नमोक्षसाधनं तत्त्वज्ञानम्।

No. 614. मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत्। Maitráyaṇíya-bráhmanopanishat. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 13. Lines, 5 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

An Upanishad belonging to the Maitráyaṇíya Sákhá of the Sámaveda.

Beginning. मैत्रायणीये ॐ ब्रह्मयज्ञो वा एष यत्पूर्व्वेषां चयनं तस्माद्यजमानश्चित्वेतानग्नीनात्मानमभिध्यायेत् संपूर्णः खलु वा अद्धा विकलः संपद्यते।

End. तेषु चरति प्रविष्टः सभूतानामधिपतिर्बभूव इत्यसा आत्मांतर्बहियान्तर्बहिश्च १।

Colophon. इति मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषदि पंचमः प्रपाठकः ॥ ५ ॥ ७ ॥ विवरणम् । मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत् ।

No 615. रहस्योपनिषदादि । *Rahasyopanishadádi.* Substance, foolscap paper, 12×8 inches. Pages 23, without page marks. Lines, 10-30 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, almost fresh, bound in book form. Not correct. Complete.

The codex contains the following small works written separately, but bound together in book form. (1) Kaushítaki Bráhmanopanishad. (2) Saríropanishad. (3) Amrita-bindúpanishad. (4) Brahmopanishad. (5) Garbhopanishad. (6) Paipyaláda or Vrihajjáválopanishad. (7) Jáválopanishad. (8) Chityópanishad. (9) Pañcha Brahmavidyopanishad. (10) Itihásopanishad. Of these, the Vrihajjávalopanishad has been noticed in No. 191.

Beginning. (Kaushítaki) श्रीगणेशाय नमः ॥ कौषीतकि ब्राह्मणोपनिषत् ॥ प्रतर्दनोह वै दैवोदासीरिंद्रस्य प्रियं धामोजगाम ।

End. (Kaushítaki.) चैवं विद्वान् सर्व्वान् पाप्मनोपहत्य सर्व्वेषां भूतानां श्रैष्ठं स्वाराज्यमाधिपत्यं परियेति ॥ येवं वेद य एवं वेद ॥

Colophon इति कौशिकी कौषीतकि(?) ब्राह्मणोपनिषत् स्म समाप्ता ॥ ७ ॥ हरिः ॐ ॥

Beginning (S'áríropanishad.) श्रीवेदव्यासाय नमः ॥ हरिः ओम् ॥ अथातः पृथिव्यादि महाभूतानां समवायं यत्कठिनं सा पृथिवी, यद्द्रवं तदापः यदुष्णं सतेजः यः सञ्चरति स वायुः सम्सुषिरं (यत्सुषिरं ?) तदाकाशं श्रोत्रादीनि ज्ञानेन्द्रियाणि श्रोत्रमाकाशे वायौ त्वक् । अग्नौ चक्षु ॥ अप्सु जिह्वा पृथिव्यां घ्राणमिति एवमिंद्रियाणां यथाक्रमेण शब्दस्पर्शरूपरसगंधाश्चैवे विषयाः पृथिव्यादिमहाभूतेषु क्रमेणोत्पन्नाः ।

End. मनोबुद्धिरहंकारखानिलाग्निजलानि भूः । एताः प्रकृतयस्त्वष्टाविकाराः षोडशापरे । श्रोत्रं त्वक् चक्षुर्जिह्वा घ्राणं चैवतु पंचमं पायो (यू?) पस्थौ करोपादौ वाक् चैव दशमी मता शब्दः स्पर्शश्च रूपश्च रसस्तथैव च त्रयोविंशानि एतानि तत्त्वानि प्राकृतानि तु चतुर्विंशतिरव्यक्तं प्रधानं पुरुषः परः ॥ ॥ ७ ॥

Colophon. इति शारीरोपनिषत्समाप्ता श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ ॥

Beginning. (Amṛitabindúpanishad.) हरिः ओम् ॥ नमो (मनो ?) हि द्विविधं प्रोक्तं शुद्धं चाशुद्धमेव च । अशुद्धं कामसंकल्पं शुद्धं कामविवर्जितं । मन एव मनुष्याणां कारणं बन्धमोचयोः ॥ बंधाय विषयासक्तं मुक्त्यै निर्विषयं स्मृतं ॥

End. ज्ञानमेकं समाधाय उदरेदक्रिवत्परं । निष्कलं निष्क्रियं शांतं तद्ब्रह्माहमिति स्मृतम् ॥ सर्व्वभूताधिवासं यद्भूतेषु च वसत्यपि । सर्व्वानुग्राहकत्वेन तदस्म्यहं वासुदेवः तदस्म्यहं वासुदेवः ॥ ॥ ॥

Colophon. इति अमृतबिन्दूपनिषत्समाप्ता ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

Beginning. (Brahmopanishad.) ॥ ॐ ॥ हरिः ॐ ॥ भद्रं कर्णेभिं शान्तिः ॥ २ ॥ अथास्य पुरुषस्य चत्वारि स्थानानि भवंति। नाभिर्हृदयं कंठं मूर्द्धा तत्र चतुष्पादं ब्रह्म विभाति। जागरीते (जाग्रति?) ब्रह्मा। स्वप्नेविष्णुः ॥ सुषुप्तिरुद्रः ॥ तुरीयमक्षरं स आदित्योविष्णुश्चेश्वरश्च ॥

End. यतो वाचो निवर्त्तंते अप्राप्य मनसा सह। आनंद मेव जीवस्य यदात्मा मुच्यते बुधः ॥ सर्व्वव्यापिनमात्मानं क्षीरे सर्पिरिवार्पितं ॥

Beginning. (of the Paipyaládopanishad.) ॥ हरिः ॐ ॥ कथं बंधः कथं मोक्ष· का विद्या का च विद्यते ॥ जाग्रत् स्वप्नसुषुप्ति तुर्य्यं च कथम् ॥

End. एकोरुद्रो मम देवो न द्वितीयोऽस्ति कुत्रचित् त्रिलोकान् व्याप्य भूतात्मा भुङ्क्ते विश्वभुगव्ययः । तस्मै रुद्राय नमोऽस्तु ॥ आख्यापि सदाशिवरहस्यं पैप्पलादमिदं शास्त्रं योधीते गर्भवासाद्विमुक्तो भवति ॥ सर्व्ववेदाध्यायी भवति पवमानाध्यायी भवति श्रीरुद्राध्याई(यी ?) भवति श्रीशिवस्य हृदयंगमो भवति न च पुनरावर्त्तते इत्याह भगवान् ब्रह्मा ॥

Colophon. इति बृहज्जाबालपैप्पलादोपनिषत् ॥ रुद्रज्जाप्ता शिवशायुज्यमाप्नोति ॥ इति पैप्पलादं समाप्तम् ॥ आत्मविद्यातपोमूलं तद्ब्रह्मोपनिषत्पदं ॥ तद्ब्रह्मोपनिषत् ।

Colophon. इति ब्रह्मोपनिषत् समाप्ता ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

Beginning. (Garbhopanishad.) हरिः ॐ ॥ सह नावतु शांतिः । ३ । पंचात्मकं पंचसुवर्त्तमानं षडाश्रयं षड्गुणयोगयुक्तं ॥ तं सप्तधातुं विमल द्वियोनिं चतुर्विधाहारमयं शरीरं ॥

End. (Garbhopanishad.) पीतश्लेष्मं कफमद्यादर्कं मज्जां कुण्डपं मेदः पश्च वनिदानवैसुवं पुरीषयो रसरसः। पानपरिमाणं पैप्पलादं मोक्षशास्त्रं। पैप्पलादं मोक्षशास्त्रम्।

Colophon. इत्याथर्वणवेदगर्भोपनिषत् समाप्ता। ॐ। ॐ। ॐ। ॐ। ॐ। ॐ। ॐ।

Beginning. (of the Jáválópanishad.) श्रीगणेशाय नमः। श्रीसरस्वत्यै नमः। श्रीगुरुभ्यो नमः। ॐ नमो रुद्राय रुद्राणां व्याख्यामि यज्जपे मोक्षाय-चरमाल्लोक्य व्याधिस्थानाः। प्रयोजनं ऋष जाबालोपनिषत्। अथैनं ब्रह्मचारिण ऊचुः किं जप्येनामृतं ब्रूहि सहोवाच याज्ञवल्क्यः शतरुद्रीयेणेत्येतानि।

End. कृच्छ्रचान्द्रायणं चरित्वा अष्टसहस्ररुद्रानुजपेत्कृतपुरश्चरणो भवति यद्-दिच्छति तत्तच्छेत्। जपवाञ्छो फलवाञ्छं।

Colophon. इति रुद्राध्ययनमहिमाव्याख्या समाप्ता। रुद्राक्षस्य विभूतेश्च माहात्म्यं वेद यो नरः। तस्य पुण्यफलं वक्तुं ब्रह्मणापि न शक्यते। रुद्राक्षधारी सितपक्षधारी शिवार्चकोपः शिवभक्तियुक्तः। शान्तः शिवोभूर्वपुरापनिष्ठः स वन्दिकेशः परमेश्वरो मा।

Beginning. (of the Chaityopanishad.) श्रीगणेशाय नमः। हरिः ओम्। तच्छं यो रादृणीमहे॥ गातुं च गातुं यज्ञपतये। दैवी स्वस्तिरस्तु नः।

End. दैवीस्वस्तिरस्तु नः। स्वस्ति मानुषेभ्यः ऊर्ध्वंजिगातु भेषजं शन्नो अस्तु द्विपदेशं चतुष्पदे। ॐ। शांतिः॥ शांतिः॥ शांतिः॥ ॐ॥ ॐ। ॥ ॐ॥ ॥ ॐ॥ ॥ ॐ। ॥ ॐ॥ ॥ ॐ॥ ॥ ॐ॥ ॥ ॐ॥ ॥ ॐ॥ ॥ ॐ॥ ॥ ॐ॥ ॥ ॐ॥ ॥ ॐ।

Beginning. (of the Brahmavidyopanishad.) श्रीगणेशाय नमः। भोभोभावो-प्रादौ किं जातमिति सद्योजातमिति किमाह भगवन इति।

End. महादेवोऽवलम्बस्य महात्मनः क्षपां चकार नटते लोकभीम ऋषभ स्वयं।

Colophon. इति शाकल्यि इत्यजाबालेयं च ब्रह्मविद्या उपनिषदः समाप्ताः। ॐ। ॥ ॐ॥ ॥ ॐ।

Beginning. (of the Itihásopanishad.) इत्यादर्शोकुलं च वै शिविकुलं बभूव। तस्मायमिति दास। कुलविद्या बभूव।

End. सुपर्णोऽसि गरुत्मान्। दिवंगच्छ सुवः पथः। ॐ।

Colophon. इतिहासोपनिषत् समाप्ता ॥ ॥ ॥ ॥

Begininng. (of the Rahasyopanishad.) ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ परमाद्वैतमत्यात्मा प्रज्ञा भाद्वैतचिद्भुवं ॥ आश्रयेद्विद्यामूर्त्तिमवाङ्मनसगोचरं ॥ अमातो रहस्योपनिषदं व्याख्यास्यामः ।

End. तच्छ्रुत्वा सकलाकारोव्यासः सत्यवतीसुतः पुत्रेण सहितं प्रीत्या परानंदमुपेयिवान् (?) ॥ १३ । योरहस्योपनिषदमधीते गुर्वनुग्रहात् ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तः साचात् कैवल्यमश्नुते । १४ ॥ साचात् कैवल्यमश्नुते ॥

Colophon. इति रहस्योपनिषत् समाप्ता ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् ।पुस्तकेऽस्मिन् कौषीतकि ब्राह्मणोपनिषत् शरीरकोपनिषत् अमृतविन्दूपनिषत् गर्भोपनिषत् पैङ्गलाद्योपनिषत् जाबालोपनिषत् चित्योपनिषत् ब्रह्मविद्योपनिषत् इतिहासोपनिषत् इत्येता दशोपनिषदः सन्ति। तत्र बह्वा आनन्दाश्रमपुस्तकावल्यां प्रकाशिताः ।

No. 616. मन्युसूक्तविधानम् । Manyusúktavidhánam. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 6. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally complete.

Another copy of the work noticed in No. 543, with some different readings. Compare the beginning and end of this with the corresponding portions of the former.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मन्युसूक्तविधिः लिख्यते ॥ मन्युसूक्तस्य तापसो मन्युर्ऋषिर्मन्युर्देवता त्रिष्टुप्छंदः ॥ आद्येकात्यायतस्रो जगत्यः मन्युरिंद्रो मन्युरेवास इति बीजं अमीहि मन्यो इति शक्तिः सुहस्व धनमिति कीलकं इष्टार्थे जपे विनियोगः ॥

Colophon. इति विनियोगदीपिकायां मन्युसूक्तविधानं आदौ ऋष्यादिन्यासः ॥ यस्ते मन्यु इति चतुर्दशर्चस्य सूक्तस्य तापसे मन्यवे ऋषये नम इति शिरसि ॥ आद्येकात्यायतस्रो जगत्यः शेषास्त्रिष्टुप्छंदोभ्यो नमः मुखे ॥ मन्युर्देवतायै हृदये ॥ अमीहि मन्यो इति शक्तये पादयोः संहस्वं धनमिति कीलकाय नाभौ ॥ अथ षडंगः ॥ संहस्व धनमुभयं अङ्गुष्ठाभ्यां यस्ते मन्यो भियं दधाना ॥ साह्यमदाम ॥ स्तलाभो मन्यो भियं दधाना ॥ सहस्वं धनभियं दधाना ॥ प्रयोगार्णवे चतुर्दशमेकसूक्तं विनियोग दीपिकायां तु सूक्तद्वयमेव सप्तर्चे (सप्तर्चे ते ?) ग्रंथद्वयेऽपि ऋषिछंदो दैवतसंज्ञा एकैव प्रयोगार्णवेऽप्येवमेवं ॥ इतीति सूक्तविधानं समाप्तम् ॥

विवरणन्नूतपूर्व्वम् ।

No. 617. अग्निष्टोमविषयिणी चिन्ता । Agnishṭoma-vishayiṇí-chintá. Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 20. Lines, 15–20 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A treatise on the Agnishṭoma rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ इदानीमग्निष्टोमविषयिणी चिंता प्रस्तूयते । स एष यज्ञः पंचविधोऽग्निहोत्रं दर्शपूर्णमासौ, चातुर्मास्यानि, पशुसोम इति श्रुतेः । पाठादेव क्रमोऽपि सिद्धः । क्रमान्तरमप्युक्तमाश्वलायनेन । दर्शपूर्णमासाभ्यामिष्ट्वेष्टिं पशुचातुर्मास्यैरथ सोमेनेति ॥

End. (खण्डितम्) ।

Colophon. (खण्डितम्) ।

विवरणम् । अग्निष्टोमयज्ञानुष्ठानपद्धतिविशेषः ।

No. 618. आपस्तम्बश्रौतसूत्रपद्धतिः । Apstamba S'rauta-sútra Paddhatiḥ. Substance, *country-made paper*, 13 × 3 *inches*. Folia, 171. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1801. Appearance, very old and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete

A commentary on a manual for the performance of Vedic rites based on Apastamba's S'rauta aphorisms. By one Somapa, an inhabitant of Tálavrinta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ महालक्ष्म्यै नमः ॥ गंगाप्रवाहपरिपूतजटाकलापं क्रीडत् फणीन्द्रचकितेंदु मणिप्रभाभिः ॥ प्रन्वालितस्फुरित नखकहारबंधु प्रच्छिन्नकालविषकंठहरं नमामि ॥ आपस्तंबीयसूत्रस्य धूर्त्तस्वामिव्याख्यानुसारेण शाखांतरसिद्धानपेक्षिता न विरुद्धा नाप्युपसंहृत्य दर्शपूर्णमासावारभ्याग्निचयनपर्य्यंतानां कर्म्मणां प्रयोगवृत्तिः क्रियते ।

End. सर्व्वप्रायश्चित्ते कृते पश्चात्तत्क्रियते, भूर्भुवः सुवरित्याहवनीये सार्व्वत्रेषु सर्व्वप्रायश्चित्तं जैमिनीनां ब्राह्मण उक्तं ॥ एषा त्रैविद्यवृद्धेन तालवृंतनिवासिना ॥ सोमपेन कृता वृत्तिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥ तत्र श्लोकः

उदस्य तिष्ठ इत्यादौ द्विवडुष्वेव नोच्यते ।
उच्छ्वास तिष्ठ इत्यादौ द्विवडुष्वेवोच्यते ॥
गर्भच्छिन्ने तथा छिन्ने प्रायश्चित्तं विधीयते ।
अनूक्तं नवमं प्रयोक्तव्या न संशयः ॥
उद्धृत्य चावदानानि धाता छ्यौङ्गतिद्वयम् ।
अष्टस्फोटयुतं निष्कं द्विगर्भे द्वादशगुणः ॥
चतुःसंख्यातिरिक्तं स्याद्विलेऽप्येवं तथैव च ।
शाटिना वेष्टनं कृत्वा स्फोटकादौ विधीयते ॥
द्वितीये तु स कोशं तु तृतीयेऽपि तथैव च ।
अपिधाय च व्यावर्त्तयति गर्भकम् ॥
मंत्रावृत्तिर्द्वितीयादौ वीते वक्षिपुठच्छिदिम् ।
वच्छिद्येति क्रमेणैव गर्भकर्षणमेव च ॥
निष्कृष्य हृदयं शूले कृत्वा शूलान्तरे तथा ।
निष्कृत्य गर्भं शूले च लंगयित्वा परे तथा ॥
एकादशपशोस्तथा ॥
गर्भस्यैककपालानि प्रयुज्य प्रोक्ष्य निर्वपेत् ।
पशोर्निष्कृष्य गर्भस्य श्रपयित्वा पशोर्यजिः ॥
गर्भांशं च पुरोडाशं तेनैव च यजेत् तथा ।
दैवतानि पशोः कृत्वा जुहूं नाभ्याः पुरा शिरोः ॥
मंत्रेण दैवते क्षिप्त्वा तूष्णीमुत्तरमुत्तरे ।
अवदानं ततश्चैव स्विष्टार्थायावदाय च ॥
शिरोनाभ्याः परां छित्वा शिर्षैः सह निधाय च ।
कृत्वा तथा वैधं गर्भस्य एवमेव स ॥
दैवतादिषु संमिश्य वर्मां कृत्वा पशोर्ऽन्ततः ।
नारिकेलकपर्दीसोमः स्फोटयुक्तं च काञ्चनम् ॥
अध्वर्यवे तथा दत्त्वा शिरोदक्षिणपादकम् ।
छित्वा मंत्रेणानेन गर्भकम् ॥
मधतो यस्य मंत्रेण गर्भग्रंथं तथैव च ।
पुरोडाशस्य शेषं च भस्मनोपसमुह्य च ॥
एवं हुत्वा स मानस्तत्यादि पापकं ।
दूषं निकडे यात्रे च यस्मिन् यस्य पशोः क्रिया ॥
तत्र नाड्ड उपाष्टम्भो मर्वन्दव यथाविधि ॥ समाप्तं प्रायश्चित्तम् ।

Colophon. श्रीलक्ष्मीनारायणप्रसन्न । संवत् १८०१ मार्गशीर्षवदि सप्तमी ध्रुवासरे स्वार्थपरोपकारार्थं लिखितोऽयं ग्रंथः ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥ यं यं स्वरव्यंजनरेफ विंदुमात्राविहीनं लिखितं मया यत् ॥

विवरणम् । आपस्तम्बीयश्रौतसूत्रोक्तकर्मानुष्ठानव्याख्यानपुस्तकमिदं तालहट्टनिवासि वैदिकवृद्धसोमपविरचितम् ।

No. 619. आपस्तम्बोक्ताग्निहोत्रहोमः । *Apastambóktágnihotrahómaḥ.* Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 13. Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the Agnihotrahoma based on the Sútras of Ápastamba by Kuvá Sukla Dikshita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमद्भट्टोजीदीक्षितकृतआह्निकेयहोमविधिः ॥ तत्र दृक्षः ॥ संध्याकर्मावसाने तु स्वयं (सायं?) होमो विधीयते । अशक्तं प्रति स एवाह ॥ ऋत्विक् पुत्रो गुरुर्भ्राता भागिनेयोऽथ विट्पतिः । एतैरपि कृतं यत् स्यात् तद्धुतं स्वयमेव तु ॥ विट्पतिर्जामाता ॥

End. तथैव द्वितीयायां प्रातरारभ्य पर्वप्रात-पर्यन्तं पूर्ववत् । यदैव संभवति तदारभ्य शेषहोमान् कुर्य्यात् । एवं पचहोममधिकृत्याग्निं सर्चयेत् ॥ कुतोऽपि पचहोमे उदयास्तये (मये?) होमकाले वा । उभयोः संविधानमावश्यकम् ॥ अन्यतरं संविधानं वा । असंविधानेऽग्नि लौकिकः उपपद्यते ॥ छ ॥

Colophon. इति श्रा उ वा शुक्लदीक्षितानां कृतिः आपस्तंबाग्निहोत्रहोमः समाप्तिमगमत् ॥

विवरणम् । आउवाशुक्लदीक्षितरचितमापस्तम्बसूत्रानुगतमग्निहोत्रविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 620. आश्वलायनगृह्यसूत्रम् । *Ásvaláyana Gṛihya-sútram.* Substance, country-made yellow paper, 9×4 inches. Folia, 28. Lines, 9–12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1785. Appearance, very old and worn out. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 437.

Colophon. इति गृह्यसूत्रे आश्वलायने चतुर्थोऽध्यायः संवत् १८६५ ॥ दुंदुभिनाम संवत्सर पुष्यशुद्ध चौपदा (?) ।

विवरणन्नूत्रपूर्व्वम् ।

No. 621. आश्वलायनगृह्यविवरणम् । Áśvaláyana Gṛihya-vivaraṇam. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 25. Lines, 8–15 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete (the first chapter only.)

An incomplete copy of the work noticed in No. 445.

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यविवरणे नारायणीयायां हन्नौ प्रथमोऽध्यायः ॥ इदं पुस्तकं लिखितं गौड़भोपनामक रामकृष्णदीक्षितेन स्वार्थं परोपकारार्थं च ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥ छ ॥ ष्ट ॥ ॥

No. 622. गृह्याग्निसागरः । Gṛihyágni Ságaraḥ. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 100. Lines, 8–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work on the same subject as that noticed in No. 454, by Bhaṭṭa Náráyaṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमन्नारायणपतये नमः ॥ नत्वा कृष्णपदांभोजं गणेशं शङ्करं शिवां ॥ लक्ष्मीधरं च पितरं भट्टनारायणं तथा ॥ यथाज्ञानं विचार्य्यैव पथं मिश्रैरनुष्ठितं । वीचि स्वशाखि तद्व्याख्यातोषायाय भूरिशः । आरडेत्युपनामा वै भट्टनारायणः सुधीः गृह्याग्निसागरं चैव कुरुते मित्रतुष्टये । तचादौ देवताराधनपरतया कृच्छं समाचरेत् । रसायनानि मंत्राय तथाविधौषधानि च । तस्य सर्व्वाणि सिध्यन्ति योनरः कृच्छ्रकृद्भवेत् ॥ वैदिकानि च सर्व्वाणि यानि काम्यानि कानिचित् सिध्यन्ति सर्व्वदानानि कृच्छ्रकर्म्मणि संशयः ॥ केचित् कर्म्मसु प्रायश्चित्तं विनाधिकाराभावात् तद्विषयः तत्प्रयोगस्य तावदुच्यते ॥

End. (खण्डितम्) ।

Colophon (खण्डितम्) ।

विवरणमनूक्तपूर्व्वम् ।

No. 623. गृह्याग्निसागरः । Grihyágni Ságaraḥ. Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. *Folia*, 25 (*foll.* 101–125.) *Lines*, 10–13 in a page. *Character*, Nágara. *Date*, ? *Appearance*, old and by different hands. Prose Generally correct. Incomplete.

The latter part of the work noticed last from fol. 101 to fol. 125.

पूर्व्वोल्लिखितस्यैव पुस्तकस्य शेषभागः ।

No 624 पौण्डरीकप्रयोगः । Paundaríka Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 22. Lines, 12–14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, worn out, and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Paundaríka rite by Raghunátha, son of Rudra Bhaṭṭa, surnamed Ayáchita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पौण्डरीकस्य प्रयोगो वक्ष्यते ॥ पौण्डरीकश्चर्द्धिकामः प्रद्याम्नोमस्क्रदोमा गौतमस्तोमो विश्वजित् ॥ तत्र प्रद्याम्नोमस्य लक्षणं ॥ वैकपादीनामभावे प्रद्याम्नोमः ।

End. चक्ष्वावाकस्य ॥ यदिंद्रचियस्ते साधियीत शेषं प्राकृतं ॥ ॥ मति इवे चतुर्थमहः ॥ ॥

Colophon. इति श्रीमत् अयाचितोपनामक रुद्रभट्टात्मजेन रघुनाथेन विरचितो प्रयोगः ॥ इदं पुस्तकं गङ्करोपनामकरामेण लि ॥

विवरणम् । अयाचितोपनामरुद्रभट्टात्मज रघुनाथविरचितं पौण्डरीकप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 625. सामान्यसूत्रभाष्यम् । Sámánya · Sútrabbáshyam. Substance, country-made paper, $8 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 39 Lines, 7–12 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the aphorisms directing the performance of certain Vedic rites which are common to the three Vedas, Rich, Yajus and Sáman. Anonymous.

Beginning. श्रीसूर्य्याय नमः ॥ यज्ञान् व्याख्यास्यामः ॥ अथायं सूत्रारम्भः । नित्ययज्ञक्रियाप्रत्यवायोऽभिव्यनक्ति तस्यैवाक्रियायां प्रत्यवायमापादयति ऋचयजुर्वेरक्रियायां प्रायश्चित्तविधानाच्च । ये चाश्रमा ऊर्द्ध्वरेतसां वै च नित्यश्रुतिविरोधादनधिकृतांधपङ्ग्वादिविषया व्याख्येयाः एवमवश्यमनुष्ठेयोयज्ञः ।

End. आहवनीयधारणवशाद्यथाधमारूढ इति दिष्टांतोपदेशोपपत्तेः कर्म्मण्यपि समारोपणं यजमानस्य सव्यापारपक्षे गार्हपत्यागारं प्राक् ॥ ,

Colophon. इति श्रीधूर्त्तस्वामिकृतसामान्यसूत्रभाष्यं समाप्तिमगमत् ॥

विवरणम् । ऋग्यजुःसामवेदीयकर्त्तव्ययज्ञसामान्यविषयकसूत्रविशेषाणां भाष्यग्रन्थोऽयम् ॥

No 626. मानवसूत्रम् । Mánava Sútram. Substance, country-made paper, 11×3½ inches. Folia, 78. Lines, 7-9 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1722. Appearance, very old, worn out, with writings by different hands, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Aphorisms on the Gṛihya rites, complete in eight chapters, by Manu.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ उत्तरत उपचारोविहारोत्तराणि यज्ञांगानि ॥ कुर्व्वंश्चत्वारि कर्म्माणि प्रसंपश्यन् कुर्य्यादाचतुर्थात्कर्म्मणो मन्त्रांतेन कर्म्मादिसंनिपातवेदादिनोत्तरस्यांतं विद्याद्यज्ञोपवा ॥

End. न साममश्नीयादापसवंधनादिति प्रणीतेषु प्रणीता स्यादन्यत्र वचनाद्विष्णुक्रमप्रभृतिसमानं याजमानं याजमानं ॥ ६ ॥

Colophon. इति मानवसूत्रे प्राक्सामास्ये प्रथमप्रभृतिसमानपंचमविभागे अष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥ ॥ श्रीसंवत् १७२२ वर्षे मार्गशिर्ष(?)वदि पचमी गुरुवासरे लिखितोऽयं ग्रंथः भट(?) श्रीहरदेवपुत्रपाठनार्थं तथापरोपकारार्थं ॥ शुभमस्तु ॥ ॥

विवरणम् । गृह्यकर्म्मविषयकं मानवं सूत्रम् ।

No. 627 मानवसूत्रम् । Mánavasútram. Substance, foolscap paper, 10 × 8 inches Pages, 79. Lines, 21 in a page. Character, Bengali. Date, Samvat 1722. Appearance, fresh, bound in book form. Verse. Not correct. Complete.

Another copy of the work last noticed, most probably recently copied by the orders of the Sanskrit College authorities.

No. 628. सामसूत्रम् । Sáma Sútram. Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, new, but slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A *work laying down rules to be followed by priests in a Vedic* rite performed by a follower of the Sámaveda.

Beginning. ॐ । आतिथ्यायाग्नीवात् प्रचिचमसे वातानूनप्तॄं मवद्यति चतुरवत्तं पंचावत्तं वा पतयेत्वाय्टह्णामीत्येतैः प्रतिमंत्रमनाधृष्टमसीति यजमानः समदम ऋत्विजस्तानूनप्तॄं समनुमृंत्यनुमेदीचामिति यं कामयेत यज्ञ-यशसमृच्छेदिति ।

End. आतिथ्याग्नीवात् आतिथ्यायाः सुपूर्व्वाह्णे प्रोद्यवर्हिः प्रतदिष्णुर्दचिषस्य चात्वालादग्नीषोमीयस्य प्रहतः प्रहतोद्यो ।

Colophon. इति तृतीयः प्रश्नः आदितो द्वादशः हरि हि ओम् इदं पुस्तकं भरत-कृष्णगोविंदेन लिखितम् ॥ श्रीरामाय(?) ।

विवरणम् । सामवेदीययज्ञकर्म्मणि ऋत्विजां कर्त्तव्यनिरूपकनियमविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 629. काम्येष्टिसूत्रम् । Kámyeshṭi Sútram. Substance, country-made paper, 8 × 3 inches Folia, 7. Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Ápastamba's aphorisms on Kámya or voluntary rites.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ काम्याभिरिष्टिभिर्यजेतामावास्याया पौर्णमास्या वा यजेत ना आह्नपश्याह्नातः(?) समिध्यमानवतीं समिद्धवतीं चान्तरेण प्रजापतेः अन्वयो धाय्ये दधाति ।

End. पात्र्यानुवाक्ये भवतो हिरण्यं नाप्यधेनुरिति दक्षिणैन्द्रावार्हस्पत्यं चरुं निर्वपेद्राजन्ये जाते हिरण्यं दाम दक्षिणा दक्षिणा ॥ १०॥ ८ ॥

Colophon. काम्येष्टिसूत्रम् ।

विवरणम् । आपस्तम्बीयकाम्येष्टिसूत्रम् ।

No. 630. उत्तरवृत्तिः । Uttara-vrittiḥ. Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 125. Lines, 9–17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, partly very old, and partly new, being written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

Náráyaṇa's commentary on the Uttarabhága (the latter part) of Áśvaláyana's Srauta Sútra. Noticed in No. 219.

No. 631. कात्यायनसूत्रपद्धतिः । Kátyáyana Sútra-paddhatiḥ. Substance, country-made paper 11×6 inches. Folia, 244 (of which foll. 1–3 are wanting.) Lines, 10–11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in most parts. Prose. Generally correct. Complete (except the first 3 foll.)

A manual based on Kátyáyana's Srauta Aphorisms. The last fol. being torn and its writing effaced, the name of the author *cannot be found.*

Beginning. (खण्डितम्) ।

End (खण्डितम्) ।

विवरणम् । कात्यायनसूत्रपद्धतिः ।

No. 632. सूक्तविधानम् । Súktavidhánam. Substance, country-made paper, $13 \times 4\frac{1}{4}$ inches Folia, 4. Lines, 11–12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1837. Appearance, very old and decayed. Prose. Correct. Complete.

A guide to the application of the Srísúkta in the worship of the goddess Lakshmí. Anonymous. The title should be Srísúktavidhánam, and not simply Súktavidhánam.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ हिरण्यवर्णामिति पंचदशर्चस्य सूक्तस्य ॥ आद्यमंत्रे लक्ष्मीर्ऋषिः ॥ उत्तरचतुर्दशमंत्राणां आनंदचिक्लीतकर्दमइन्दिरासुता ऋषयः । आद्यानां तिसृणां अनुष्टुप्छन्दः । चतुर्थमंत्रस्य बृहती छंदः । पंचमषष्(ष्ठ?)योस्त्रिष्टुप्छंदः । सप्तम्यादिपंचदशानां पंक्तीछंदः ॥ सर्वमंत्राणां श्रीरग्निदेवयेत्युभे देवते । व्यंजनानि बीजानि ।

End. ४ ॥ ६ ॥ आर्द्रां० ॥ १७ ॥ विधार्द्रां० ॥ १८ ॥ सिंधुजायै० ॥ १९ ॥ राजलक्ष्मी नः ॥ २० ॥ गंजांतलक्ष्मी० ॥ २१ ॥ आद्याद्यलक्ष्मी ॥ २२ ॥ इति तापपावस्यपयसा ॥ सुगंधजलेन वा तर्पयेत् ॥ लक्ष्मीमूर्त्तौ यंत्रे वा संपूज्य पंचदश ऋक्परिमितं श्रीसूक्तं दशवारं जपेत् ॥ एकावृत्ति होमः । एतेन प्रत्यृचं जुहुयात् । जपांते गुह्यातिगुह्य गोप्तीत्वमिति जपसमर्पणं कुर्यात् ॥ ॥ ॥

Colophon. इति श्रीसूक्तविधानं समाप्तं ॥ ॥ संवत् १८९७ उत्तरायणे ग्रीष्मे ज्येष्ठकृष्णैकादश्यां सौम्ये श्रीकाश्यां शुभफलैश्च संवः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ छ ॥

विवरणम् । श्रीसूक्तस्य विनियोगादिविधानविषयकं पुस्तकम् ॥

No 633 त्रैधातवीयेष्टिः । Traidhátavíyeshtih. Substance, country-made paper, 7 × 2½ inches. Folia, 2. Lines, 9 in a page. Character, Nágara Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Traidhátavíya rite to be performed after Agnihotra in the morning.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ त्रैधातवीयेष्टिः ॥ प्रातरग्निहोत्रं हुत्वायेत्यादि । त्रैधातवीयया यक्ष्ये ॥

End. रुद्राय गां धेनोः अत्र यज्ञो बभूव जप. पुनराधार्यत्वात् यज्ञसंचमवर्जं ब्राह्मणभोजनांतं ॥

Colophon. त्रैधातवीयेष्टि. समाप्ता इत्यलम् ॥

विवरणम् । त्रैधातवीययज्ञानुष्ठानप्रयोगपुस्तकमिदम् ॥

No. 634. अच्छावाकम् । Achhávákam. Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 55. Lines, 10–12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1782. Appearance, very old, writing effaced in some parts, and decayed. Prose Generally correct. Complete.

A collection of Mantras used by the Achhávâka priest. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अग्निं । इंलु दे वां इदेवा देवां देवा दद १ इनतु दिदितु नतु ।

End. ८ अर्य्यं आर्यरिर्ये अय त्वा । ५१ । अष्टमोध्यायः ॥ श्रीरस्तु ।

Colophon. संवत् १७८२ समयपुष्यवदि अष्टम्या भानुवासरेकाश्या विश्वेश्वरसंनिधौ-स्वार्थं परार्थंच ।

विवरणम् । अच्छावाकपुरोहितव्यवहार्य्यमन्त्राणां संग्रहपुस्तकमिदम् ।

No. 635. हौत्रप्रयोगः । Hautra Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, $9\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 8–10 in a page. Character, Nágara. Date, S'aka, 1673. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । नमः प्रवक्त्रे नमः उपद्रष्टे नमोनुख्यात्रेक इदमनुवक्ष्यति इदमनुवक्ष्यत्यस्त्रोर्वरिं इमस्मातु द्यौश्च पृथिवी चादय रात्रिर्योपधयय वाकममदितयज्ञमाभुइदांसि प्रपद्ये-इमेवम् ।

End. पृथिव्या मग्नधामभिः । इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदं । समूल्हमस्य पांसुरे । भूः स्वाहा अग्न इदं । भुवः स्वाहा वायव इदं । स्व. स्वाहा सूर्य्याय इदं । ॐ भूर्भुवय स्वाहा प्रजापतय इदं । संस्राजपः । ॐ यमेस्वरद्यमे यज्ञोपचवे नमस्यायन्ते न्यूनं तस्मै वे उपपते अतिरिक्त स्वस्ति अर्थां (हा?) मेधां यश. प्रज्ञां विद्यां बुद्धि श्रिय वलं आयुष्यं तेज आरोग्यं देहि मे हव्यवाहनें नमो नमः । समाप्त.(?) । श्रीरस्तु ।

Colophon. इति हौत्रसमाप्त. (हौत्रप्रयोगः समाप्त. ?) शाके १६७३ प्रजापतिनाम ।

विवरणम् । होत्रकर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 636. सर्व्वपृष्ठेष्टिहौत्रम् । Sarvapristheshtihautram. Substance, country-made paper, $10 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 11-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotri priest in the performance of a Vedic rite, called Sarvaprishtheshti. Anonymous.

Beginning. ॥ ॐ ॥ अथ सर्व्वपृष्ठेष्टिहौत्रम् ॥ अग्निमंथनं । नमः प्रवक्त्र इत्यादि मन्द्रद्युम्नामिधेन्यः । विराजौ संयाज्ये आवाहने ॥

End. ॥ शं युवाकंनि । वाजिनयागः । पत्नीसंयानादिसंस्थाजपांतं प्रकृतिवत् ॥ सिद्धमिष्टिः संतिष्ठते ॥

Colophon. इदं पुस्तकं सर्व्वपृष्ठिहौत्रं ॥ श्र ॥ श्रीरामसर्वा ।

- विवरणम् । सर्व्वपृष्ठाभिधयज्ञविशेषस्य हौत्रकर्मविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 637. सर्वपृष्ठेष्टिप्रयोगः । Sarvaprishtheshtiprayogah Substance, country-made paper, 9×4 inches Folia, 5. Lines, 10-14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Correct. Complete.

Another manual on the same subject. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ सर्व्वपृष्ठेष्टिप्रयोगः । अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा आपूर्य्यमाण देवनक्षत्रे वा अग्निहोत्रं कृत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य सर्व्वपृष्ठेष्ट्या यक्ष्ये मद्यापातकनिवृत्तिद्वारासमानानामुत्तमश्लोकद्वारा वा इति संकल्प्य ॥

End इन्द्राय श्रोतृते । इन्द्राय हिरण्ये । इन्द्रायाश्र्वं जुह्वाभ्यां वेन नवानुध्याजान् यजति । चौथि समिद्धयजुषि शेषं प्रकृतिवत् सिद्धमिष्टिः संतिष्ठते ॥ श्र ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । सर्व्वपृष्ठाभिधयज्ञविशेषस्य प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 638. उपाकर्म्मोत्सर्ज्जनप्रयोगः । Upákarmotsarjana Prayógaḥ. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 6. Lines, 13–16 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1788. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 471.

Colophon. इत्युत्सर्ज्जनोपाकरणप्रयोगः ॥ संवत् १७८८ मिति श्रावणशुक्लतस्त्रयो-
तद्दिने पौराणीकोपनाम्ना पुरुषोत्तमेन लिखितं स्वार्थं परार्थंच ॥

विवरणमनूक्तपूर्व्वम् ।

No. 639. पञ्चमहायज्ञप्रयोगः । Pañcha Maháyajña Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 3. Lines, 6–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten slightly. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the five Maháyajñas. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ नत्वा वीरेश्वरं देवमापस्तंबमुनिं तथा। प्रयोगः पंच-
यज्ञानां क्रियते तद्विदां मुदे ॥ अथ पंचमहायज्ञप्रयोगः ॥ तत्र ब्रह्म-
यज्ञस्य प्रथममनुष्ठेयत्वात् प्राथम्यं । प्रातर्होमानंतरं प्राचीमुदीचीं वा
दिशं यथा च्छदर्शनं न भवति तावद्दूरं गत्वा तत्र ब्रह्मयज्ञः कर्त्तव्यः॥
ग्रामे वा ॥ यदा ग्रामे तदा मनसा ब्रह्मयज्ञः ।

End. तत्रैव कथः एकमुद्दिश्य यच्छ्राद्धमेकोद्दिष्टमुदीरितं । त्रीनुद्दिश्य तु
यच्छ्राद्धं पार्व्वणन्तु प्रकीर्त्तितम् ॥ ७ ॥ मनुरपि न पैत्र्यमिद्योहोमोलौ-
किकेऽग्नौ विधीयते । न दर्शेन विना श्राद्धमाहिताग्नेर्द्विजन्मनः ।
८ ॥ पितॄणां मासिकं श्राद्धमन्वाहार्य्यं विदुर्बुधाः ॥ तदामिषेण कर्त्तव्यं
प्रशस्तेन प्रयत्नतः ॥ ९ ॥ यदेव तर्पयत्यद्भिः पितॄन् स्नात्वा द्विजोत्तमः।
तेनैव सर्व्वमाप्नोति पितृयज्ञक्रियाफलम् ॥ पितृयज्ञंतु निर्वर्त्य तर्पणा-
ख्यं तु योग्निमान् । पिण्डान्वाहार्य्यकं कुर्याच्छ्राद्धमिंदुक्षये सदा ॥ ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । अद्यमेधिजननित्यकर्म्मणपञ्चमहायज्ञप्रयोगपुस्तकम् पञ्चमहायज्ञाय ब्रह्म-
यज्ञ· पितृयज्ञ· पाकयज्ञः भूतयज्ञः नृयज्ञश्चेति ।

No. 640. विध्यपराधप्रायश्चित्तप्रयोगः । Vidhyaparádha Práyaśchitta Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 14×5 inches. Folia, 13. Lines, 8–12 in a page. Character, Nágara. Date, ? *Appearance*, not new. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the same subject as that of the works noticed in Nos. 213, 214 and 215. Anonymous.

Beginning. ॥ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः । सत्यज्ञानादिभिर्लक्ष्यं नत्वादंनं (नंदं ?) परं गुरुं ॥ वक्ष्ये विध्यपराधेषु प्रायश्चित्तं यथामति ॥ विद्वद्भिर्वक्रधागीतं किमर्थं यत्यतेऽधुना । न मौघ्रं बुध्यते यस्मात्तस्मादत्र विवक्ष्यते ॥ अथ विध्यपराधप्रायश्चित्तमुच्यते ॥ विहितस्याकरणे अन्यथा करणे वा यत्र यदाम्नातं तत्र तत्र देव (तत्र तदेव?) नष्टसंधानं कर्त्तव्यं । अनाम्नाते सर्व्वप्रायश्चित्तं ॥ तच्च द्विविधं संधानं । सेंद्रियमतीन्द्रियं च । आयतनादद्विर्गतानां मग्न्यादीनां (गतानामग्न्यादीनां ?) पुनः प्रक्षेपात् सेंद्रियं । जपहोमदानादिभिरतीन्द्रियं ॥ विधिसम्पादने न प्रायश्चित्तम् ।

End अग्नीनां स्वयंज्वलन प्रा॰ अग्न्यागुरकोद्युपघातप्रा॰ चन्द्रसूर्य्यग्रहण प्रा॰ ।

Colophon. इति प्रायश्चित्तं समाप्तम् ॥

विवरणमनूक्तपूर्व्वम् ।

No 641. काठकसावित्रकर्म्मादिः । *Kaṭhaka Sávitrakarmádiḥ*. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 23. Lines, 8–9 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1799, Sáka, 1664. Appearance, old. Prose. Correct. Complete

A manual on the modes of establishing, lighting, and consecrating, the different kinds of sacred fire, according to the Kaṭha School. Anonymous.

विध्वंतास्तस्मादिदंयं दयं । चतुर्थः पटलः । आवश्यकेतुकः समाप्तः । काठकाः समाप्ताः । अथ काम्याः पर्व्वः । ॐ तत्सत् मुक्तिप्रदश्रीवासु-देवार्पणमस्तु । यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा(दृष्टं?) तादृशं लिखितं मया । यदि-शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते । १ । संवत् १७९९ शके १६६४ कार्त्तिकमासे कृष्णपक्षे प्रतिपदायां रवौ सर्व्वेषां उपकारार्थं लिखितो-ऽयं ग्रंथः । श्रीवासुदेवोजयति । छ ।

विवरणम् । कठशाखानुमतसावित्राग्निचयनप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 642. शिवसंकल्पादि । Siva Sañkalpádi. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 2. Lines, 11–13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Verse. Generally correct. Complete.

A collection of Mantras enchanted on the occasion of a Sañkalpa or commencement of a rite or ceremony that it may be finished without any hitch. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । यज्जाग्रतोदूरमुदैतु दैवं तदु सुप्तस्य तथैवैति दूरंगमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु । १ येनेदं भूतं भुवनं भविष्यत्परिगृहीतममृतेन सर्व्वं येन यज्ञस्तायते सप्तहोता तन्मे म० । २ । येन कर्म्माण्यपसो मनीषिणो यज्ञे कृण्वन्ति विदथेषु धीराः । यदपूर्व्वं यक्षमन्तः प्रजानां तन्मे म० । ३ । येन कर्म्माणि प्रचरंति धीराः यतोवाचा मनसा चारुयंति यत्सम्मितमनुसंयंति प्राणिनस्तन्मे० । ४ । यत्प्रज्ञानमुतचेतोधृतिश्च यज्ज्योतिरंतरमृतं प्रजासु । यस्मान्नऋते किंचन कर्म्मक्रियते तन्मे० । ५ ।

End. ऋतꣳ सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलं ऊर्द्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो नमः । तन्मे० । १० । कद्रुद्राय प्रचेतसे मीढुष्टमाय तव्यसे । वोचेमशंतमꣳ हृदे सर्व्वोह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु तन्मे० । ११ । यस्यमज्ञानं पुरस्ताद्विमीयतः सुरुचा च न आवः । स बुध्निया उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनि मसतश्च विवः । १२ । यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इन्द्रो जगतो बभूव । य ईशे अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा तन्मे० । १३ । य आत्मदा बलदा यस्य विश्व उपासते प्रशिषं यस्य देवाः । यस्य छायामृतं यस्य (मृत्युः?) कस्मै देवाय

हविष विधेम तन्मे० ॥ २४ ॥ गंधद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीं ॥ ईश्वरीं सर्व्वभूतानां तामिहोपह्वये श्रियं तन्मे० ॥ २५ ॥ य इदꣳ शिवसंकल्पꣳ सदाध्यायंति ब्राह्मणः (णाः?)॥ ते परं मोक्षं गमिष्यामि (यन्ति?) तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ २६ ॥

Colophon. इति शिवसंकल्पः ॥ श्रीसीतारामाभ्यां नमः ॥

विवरणम् । संकल्पितकर्म्मनिर्व्विघ्नपरिसमाप्त्यर्थं संकल्पोच्चरणार्थवेदमन्त्रविशेषाणां संग्रहपुस्तकम् ।

No 643. निदानसूत्रम् । Nidána Sútram. Substance, white Kásmíri paper, 17×6½ inches. Folia, 21. Lines, 6-8 in a page Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh, but slightly worm-eaten. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 520.

विवरणमुक्तपूर्व्वम् ।

हविष विधेम तन्मे० ॥ २४ ॥ गंधद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीं । ईश्वरीं सर्व्वभूतानां तामिहोपह्वये श्रियं तन्मे० ॥ २५ ॥ य इद॑ꣳ शिवसंकल्प॑ꣳ सदाध्यायंति ब्राह्मणः (णाः?) ॥ ते परं मोक्षं गमिष्यामि (ष्यन्ति?) तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ २६ ॥

Colophon. इति शिवसंकल्पः । श्रीसीतारामाभ्यां नमः ॥

विवरणम् । संकल्पितकर्म्मनिर्व्विघ्नपरिसमाप्त्यर्थं संकल्पोत्तरपाठ्यवेदमन्त्रविशेषाणां संग्रहपुस्तकम् ।

No. 643. निदानसूत्रम् । Nidána Sútram. Substance, white Kásmíri paper, 17×6½ inches. Folia, 21. Lines, 6-8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh, but slightly worm-eaten Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 520.

विवरणन्तूक्तपूर्व्वम् ।
